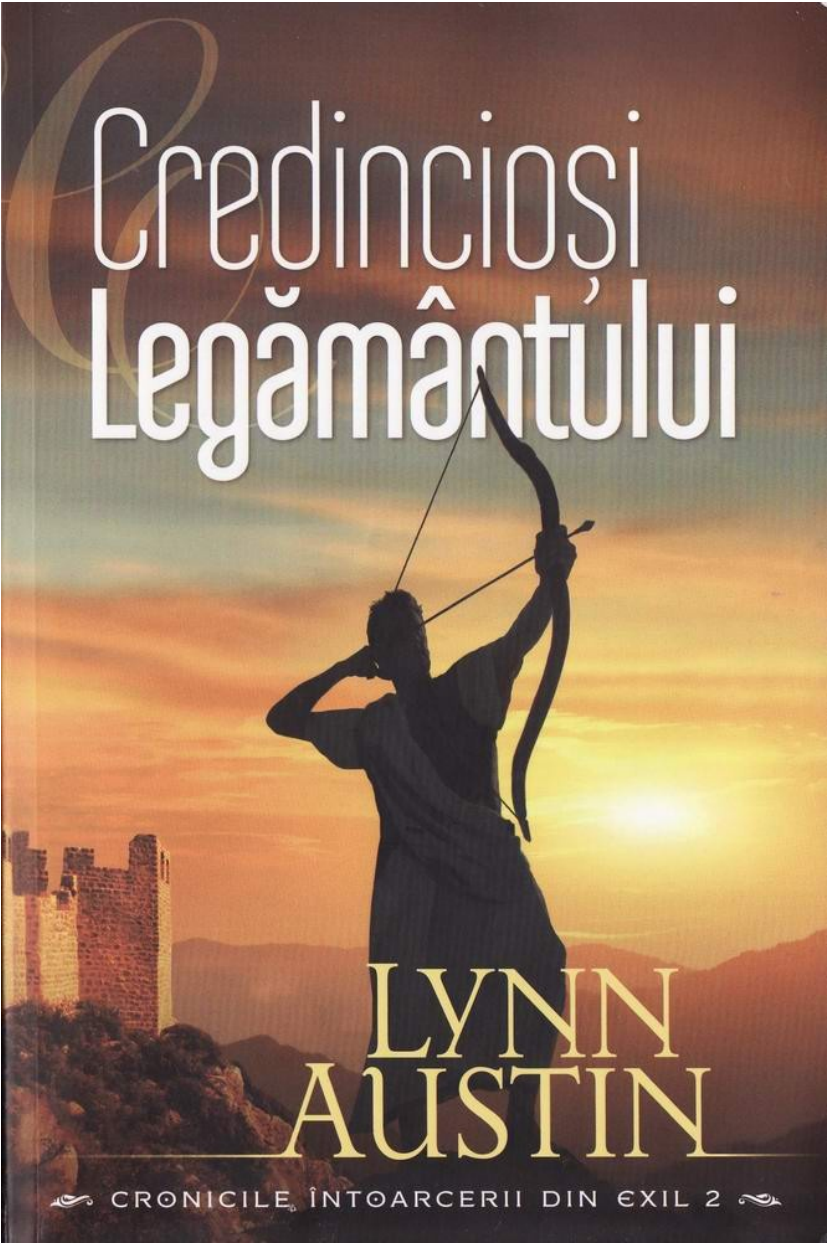

Credincioși Legământului

LYNN
AUSTIN

CRONICILE ÎNTOARCERII DIN EXIL 2

Credincioși Legământului
Seria Cronicile întoarcerii din exil 2

Credincioși Legământului

LYNN AUSTIN

Traducere de Mariana Wilson

 CASACĂRȚII

Oradea, 2016

Copyright e 2014 Lynn Austin

Cartea a fost publicată în limba engleză cu titlul *Keepers of the Covenant*, la Bethany House Publishers, un imprint al Baker Publishing Group, Grand Rapids, Michigan, 49516, SUA.

Toate drepturile rezervate.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

Credincioși Legământului de Lynn Austin

Copyright e 2016 Casa Cărții OP 2, CP 30 410670, Oradea

Tel/Fax: 0259 - 469 057; 0359 - 800761; 0728 - 874975 E-mail: infoecasacartii.ro www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
AUSTIN, LYNN

Credincioși Legământului / Lynn Austin; trad.:
Mariana Wilson.

— Oradea: Casa Cărții, 2016 ISBN 978 - 606 - 732 - 047 - 3 I. Wilson, Mariana (trad.)

821.111 (73) - 31 = 135.1

Traducerea: Mariana Wilson Editarea: Camelia Luncan Tehnoredactarea: Vasile Gabrian Coperta: Marius Bonce Corectura: Lavinia Filipaş

Tiparul executat la Metropolis srl, str. Nicolae Jiga 31, Oradea Tel/Fax: 0259 - 472 640

Soţului meu, Ken, şi copiilor mei.

Joshua, Vanessa, Benjamin, Maya şi Snir

Oştirea babiloniană a cucerit poporul iudeu în anul 586 î.Hr., nimicind Templul lui Dumnezeu din Ierusalim şi ducând majoritatea supravieţuitorilor în robie. Vreme de aproape cincizeci de ani, iudeii au suferit în captivitate, departe de casă. Babilonienii au fost apoi înfrânţi de perşi şi, încă în primul an de domnie, noul suveran, împăratul Cyrus, a dat ordin ca toţi captivii iudei să se reîntoarcă în ţara lor:

Cine dintre voi este din poporul Lui? Dumnezeuul lui să fie cu el, şi să se suie la Ierusalim în Iuda, şi să zidească acolo Casa Domnului Dumnezeuului lui Israel! El este adevăratul Dumnezeu, care locuieşte la Ierusalim.

Ezra 1: 3

Un grup de aproape patruzeci de mii de surghiuniţi s-au hotărât să străbată lungul drum înapoi spre patria natală, sub conducerea lui Zorobabel, un urmaş al împăratului David. Majoritatea însă au preferat să rămână în ținuturile unde erau captivi.

După strădanii îndelungate ce s-au întins pe durata a douăzeci de ani, cei reîntorşi au izbutit să termine de reclădit Templul lui Dumnezeu, încurajaţi şi de prorocii Hagai şi Zaharia, care făgăduiau o viitoare restaurare a poporului lui Dumnezeu. În acest timp, iudeii rămaşi în captivitate s-au pomenit cu şansa de emigrare zăvorâtă din nou. Pentru generaţia următoare, care avea să vieţuiască printre vrăjmaşii păgâni încă şaizeci de ani după porunca împăratului Cyrus, orice nădejde de restaurare se risipise.

Cetatea din Susa, Persia Primăvara anului 473 î.Hr.

Haman măsura în lung și-n lat acoperișul palatului său, așteptând ca cititorii în stele de la curte să-și isprăvească treaba. Își disprețuia propria neputință. Ar fi trebuit să-și poată hotărî singur destinul, nu să-i fie rânduit de niște luminițe ce pâlpâiau pe cerul nopții. Viitorul s-ar fi cuvenit să și-l decidă el, nu ceata aceea bâlbâită de cititori în stele în mantiile lor negre ca noaptea. Dar cererea pe care voia s-o aducă înaintea împăratului Ahașveros, suveranul absolut al Imperiului Persan, era mult prea importantă s-o lase în voia sortii sau a întâmplării.

Se opri în dreptul parapetului, privind în jos la santinelele ce stăteau de strajă la poarta împăratului. La poarta aceea se născuse și obsesia lui, când un neobrăzat de iudeu refuzase să i se închine. Toată lumea se închina înaintea lui Haman, mai ales acum, după ce fusese ridicat la loc de cinste, mai presus de toate căpeteniile împăratului, devenind al doilea om ca putere din împărăție. Își dedicase întreaga viață slujirii împăratului, dar în ciuda a tot ce realizase, iudeul Mardoheu refuzase să i se închine.

— Stăpâne Haman...

Se întoarse la glasul mai-marelui cititor în stele.

— Avem un răspuns pentru domnia ta.

Haman se îndreptă spre magii ce-l așteptau, trăgând de timp ca ei să nu-i vadă nerăbdarea și să nu-și dea seama de puterea pe care o aveau asupra lui.

— Ce spun stelele în noaptea asta? întrebă el, încrucișându-și brațele.

— Mâine va fi o zi cât se poate de fastă pentru domnia ta. Nu se arată nimic pe cer care să-ți zădărnicească planurile. Mai mult chiar, toate corpurile cerești sunt aliniate în favoarea domniei tale.

Haman se strădui să-și mascheze ușurarea și triumful. De săptămâni întregi aștepta să audă asta. Va

putea în sfârșit să-și pună planul în aplicare.

— Excelent. Mai am o sarcină pentru voi în noaptea asta. Să trageți la sorți o lună prielnică din viitor și o zi din luna respectivă.

— Pentru ce, domnia ta?

— Nu-i treaba voastră. Faceți cum vă spun. Repede!

Haman coborî treptele, urmându-i pe cititorii în stele în atelierul lor tenebros. Privi cum un ucenic pregăti desaga de piele cu cele douăsprezece piese de lut gravate - câte una pentru fiecare lună - apoi o a doua desagă cu treizeci de piese reprezentând zilele. Desigur, trebuiau rostite mai întâi incantațiile necesare pentru tragerea la sorți și Haman începu să-și piardă răbdarea ascultând bolboroselile fără noimă ale marelui vrăjitor. Piesele trosniră ca niște oase la scuturarea desăgii. Magul vârî mâna înăuntru și scoase una.

— Doisprezece, domnia ta, zise el, întinzându-i-o lui Haman. Luna adar.

Haman dădu din cap, încleștându-și fălcile. Îi mai despărțeau unsprezece luni de adar! Ar fi preferat să-și pună planul în aplicare imediat în loc să-l amâne atâta vreme. Dar în timpul cât aștepta ca vrăjitorul să rostească a doua incantație și să pregătească sortii pentru ziua lunii, se hotărî că poate nu strica o întârziere. Măcar va avea timp berechet să-și vestească porunca până în cele mai îndepărtate colțuri ale împărăției, în toate cele 127 de provincii. Și să pună la cale stârpirea vrăjmașilor.

Cu fiecare zi ce trecea, cu fiecare nou prilej în care încapățânatul de iudeu refuzase să i se închine, furia lui Haman se întetise, până își puse în gând să osândească la moarte nu doar un singur om, ci pe toți iudeii din împărăție. Știa el prea bine cine era acest popor al lui Mardoheu - vrăjmașul propriei seminții a amaleciților. Ura reciprocă dintre ei începuse încă din pântecul unei mame, unde doi gemeni se luptaseră pentru supremație.

Mezinul, Iacov, furase totul de la strămoșul lui Haman, Esau - fratele mai mare și moștenitorul de drept. Sosise vremea ca poporul lui Haman să scape lumea de seminția lui Iacov - iudeii - și să redobândească ce le aparținea de drept.

Vrăjitorul ridică a doua piesă.

— Ziua a treisprezecea, domnul meu.

Haman nu-și putu reține zâmbetul. Numărul său norocos. Născut într-o zi de treisprezece, ajunsese la putere tot într-o zi de treisprezece. Da, ziua de treisprezece a lui adar i se potrivea de minune.

— Mulțumesc, zise el dând din cap și ieși țăntoș din atelier.

Nu se mai obosi să se întoarcă la el în dormitor și la soția sa.

Zereș. Oricum n-ar mai fi putut să adoarmă. Se retrase în schimb în sala de sfat a împăratului și se așeză să-și ticluiască porunca. Chiar și cu stelele de partea lui, trebuia să plănuiască totul cu grijă, să-și aleagă vorbele cu măiestrie. Toți iudeii trebuiau să moară - tineri și bătrâni, bărbați și femei, copii sau nou-născuți. Dar Haman nu putea propune el însuși un asemenea plan îndrăzneț. Trebuia să recurgă la sugestii și aluzii voalate, determinându-l pe împărat să ajungă singur la această concluzie, să-l dirijeze în direcția dorită ca un vânător ce așază cu grijă momeala spre a-și atrage prada în capcană.

În zorii zilei, când sosiră famenii, Haman le porunci să pregătească sala tronului, să deschidă ferestrele, lăsând înăuntru aerul proaspăt, de primăvară, să ațâțe focul de cărbuni pentru a dezmoști podeaua rece de piatră, să aducă torțe și să aranjeze pernele și pernțele. Totul trebuia să fie perfect. Haman se opri să aștepte în fața unei oglinzi poleite de aramă, încercând să adopte o mină adânc preocupată, care să nu trădeze nerăbdarea și euforia pe care le simțea.

Nu peste mult sosi și împăratul Ahașveroș, care fu însoțit de slujitorii și pajii săi la tronul de fildeș.

— Veșnic să trăiești, Măria Ta! zise Haman, făcând o plecăciune adâncă înaintea lui.

Se ridică din nou și se așează pe scaunul de la dreapta împăratului.

— Nădăduiesc că ai avut o noapte tihnită, Măria Ta.

Ahașveroș dădu nerăbdător din mână, dându-i de înțeles că tiparul nopților lui n-avea importanță.

— Ce-avem de făcut în dimineața asta, Haman? câți jălbași?

— O sală plină, Măria Ta. Dar înainte să ne apucăm de treabă, mi-e îngăduit a-i vorbi între patru ochi Mariei Tale despre o problemă ce mă îngrijorează la culme? O problemă care afectează pacea și siguranța întregii împărății.

— Pare foarte grav. Sigur că poți să vorbești.

Haman așteptă să se împrăstie pajii și șambelanii, conștient de bubuitul puternic al propriei inimi.

— Majestate, mi-a ajuns la urechi că în toate ținuturile împărăției tale este risipit un popor cu rânduiele foarte diferite de ale celorlalți supuși ai Mariei Tale. Mă îngrijorează că ei nu țin legile împăratului. Nu e în folosul împărăției să-i tolereze Măria Ta.

— S-au răzvrătit pe față?

— Încă nu, dar riscul e foarte mare, căci nu s-au integrat niciodată în împărăție ca restul popoarelor din țară. De fapt, ei nici nu se socotesc parte din împărăție, încapățânându-se să-și păstreze rânduielele și specificul neamului. Și ce e și mai îngrijorător, nu vor să se închine la dumnezeii marii noastre împărății.

Împăratul mârâi.

— Nu vor, zici?

— Nu. Nici chiar sub amenințarea pedepsei sau a morții. E înțelept oare să riscăm mânia dumnezeilor

Persiei? Să le punem răbdarea la încercare?

— Desigur că nu.

— Nu câștigăm nimic ținându-i pe acești oameni printre supuși. Nu aduc niciun folos prin care să întreacă daunele pricinuite.

Haman se opri, studiind reacția împăratului, încercând să-i descifreze fiecare gest și expresie.

— Și care e sfatul tău? întrebă Ahașveroș o clipă mai târziu.

Haman își șterse palmele de coapse.

— Dacă binevoiește împăratul, să dea poruncă să fie stârpit acest pericol mocnit, ca oamenii aceștia să nu poată aduce niciodată prejudicii Mariei Tale sau împărăției. Sunt atât de încredințat de pericolul pe care-l reprezintă, că sunt gata să vărs zece mii de talanți de argint în vistieria împărătească pentru a-i plăti eu însumi pe cei ce vor duce la îndeplinire această poruncă.

— Sunt mulți arginți, nu glumă. E chiar atât de primejdios acest popor?

— Eu cred că da, sire. Mai ales că sunt răsfirați prin toată împărăția ca o ciumă mortală, gata să se înmulțească și să semene distrugere.

Împăratul își aținti ochii în pământ, jucându-se cu inelul de pecete de pe deget. Haman își ținu răsuflarea, plănuiind ce să spună dacă Ahașveroș îi va cere să-și dovedească acuzațiile sau să-i dezvăluie numele acestui grup periculos de oameni. Dar stelele erau de partea sa, își reaminti el. Lupta era ca și câștigată.

Împăratul vorbi în sfârșit:

— Am hotărât să mă încred în judecata ta, Haman. Dacă zici că sunt o amenințare pentru mine, vreau să fie puși la punct.

Își scoase inelul de pecete de pe deget și i-l întinse.

— Păstrează-ți arginții... și fă ce crezi de cuviință cu acești oameni pentru a ne scăpa de pericol.

Haman închise ochii ușurat și biruitor, strângând în pumn inelul împăratului. Odată ce dădea porunca, aceasta nu mai putea fi revocată. Toți iudeii din împărăție aveau să moară.

— Prea bine, Majestate. Voi îndeplini pe dată dorința Mariei Tale.

Partea întâi

Scrisorile au fost trimise prin alergători în toate ținuturile împăratului, ca să nimicească, să omoare și să piardă pe toți iudeii, tineri și bătrâni, prunci și femei, și anume într-o singură zi, în ziua a treisprezecea a lunii a douăsprezecea, adică luna Adar, și să li se prade averile.

Estera 3: 13

Capitolul 1

Babilon

Ușa de la biblioteca lui Ezra se deschise brusc, fără niciun avertisment. Își ridică speriat privirea din sul și îl zări în prag pe fratele său Iuda, care găfâia. Acesta purta încă șorțul de olar din piele, iar fruntea și brațele îi erau mânjite cu firisoare de lut uscat.

— Trebuie să vii imediat.

Ezra își făcu un semn cu indicatorul unde rămăsese cu cititul.

— Nu mai poate aștepta câteva clipe? Suntem aproape gata cu porțiunea asta din *Tora*, și e una deosebit de dificilă.

Iuda străbătu cu pași mari încăperea și-i smulse din mână indicatorul, azvârlindu-l pe masă.

— Nu! Nu suportă amânare. Dacă zvonurile sunt adevărate, e în joc chiar viața poporului nostru și lecțiile voastre de *Tora* nu mai fac doi bani!

— Scuzați-mă, le zise Ezra celorlalți trei cărturari. Mă întorc de îndată ce aflu despre ce e vorba.

— Trebuie să veniți cu toții! zise Iuda, gesticulând spre bărbații de la masa de studiu. E o chestiune care ne

privește pe toți.

— Dar avem treabă...

— E mai important ca orice treabă de-a voastră! Îl înhăță de mânecă pe Ezra, silindu-l să se ridice.

— Vino.

Ezra își puse în gând să-și mustre fratele mai târziu pentru că năvălise astfel peste el și tovarășii săi, nelăsându-le timp nici să pună la loc sulurile. Iuda avea treizeci și unu de ani, cu patru ani mai puțin ca Ezra, și se încingea precum cuptorul la care făcea oale cu fratele lor mai mic, Așez.

— Unde mergem? Întrebă Ezra când Iuda îi zori pe toți afară din încăpere.

— La casa adunării. Bătrânii au convocat o întrunire de urgență.

— Îmi poți da măcar o idee despre ce e vorba, Iuda? Avem treburi importante de făcut.

Fratele lui nu aprecia importanța muncii sale de cărturar, constând din studiul și interpretarea Legii sfinte a lui Dumnezeu și transpunerea ei pe înțelesul tuturor, astfel ca lucrătorii de teapa lui Iuda să o poată aplica în viața de zi cu zi. Dumnezeul lui Avraam își chemase poporul la o viață de sfințenie și, prin munca lui, Ezra avea grijă să nu se mai repete greșelile din trecut, ce duseseră la statutul lor prezent de surghiuniți în Babilon.

— Știu că e important ceea ce faci, zise Iuda în timp ce străbăteau străzile înguste. De ce crezi că te sprijinim eu și Așez și-ți asigurăm un acoperiș deasupra capului?

— Asta nu-ți dă dreptul să mă întrerupi și să-mi dictezi ce să fac...

Iuda se opri brusc, strângându-l încă de braț și silindu-l să se întoarcă spre el.

— N-ai auzit ce ți-am spus, Ezra? Sau ți-e capul în nori cu îngerii? Sunt vești ce afectează chiar viața poporului nostru!

— Poți să-mi dai drumul, zise el, smulgându-și brațul din strânsoare. Doar mă vezi că vin cu tine, nu?

Ezra nu lua parte decât rar la ședințele de sfat ale comunității, preferând viața lui izolată de cărturar. Dar intui caracterul urgent al întrunirii de îndată ce intră cu Iuda în sala ticsită de adunare. Bărbați din toate straturile sociale își lăsaseră în urmă lucrul pentru a se aduna aici. *Rabi* Natan, conducătorul comunității de iudei surghiuniți în Babilon, era deja pe *bimah*, încercând să facă liniște. Alături de el stătea un bătrân babilonian înveșmântat în straie de vrăjitor de la curte, ce părea nelalocul lui în casa de rugăciune a iudeilor. Străinul se uita mereu în jur, de parcă ar fi căutat o scăpare - așteptându-se parcă să fie linșat în orice clipă de gloată. La simpla vedere a străinului atât de aproape de cărțile sfinte, Ezra își ieși din fire.

— Ce caută șamanul ăsta păgân în casa noastră de rugăciune? îl întreabă el pe Iuda. E o pângărire...

— Șșș... îl încoti fratele său. Ce-ar fi să uiți o dată în viață de regulile tale sfinte și să asculți?

— Liniște, vă rog! ceru *rabi* Natan. Asculțați cu toții!

Când lumea se potoli în sfârșit, se întoarse spre bătrânul babilonian.

— Spune-le de ce ai venit. Spune-le tot ce mi-ai spus și mie.

Cu privirea în pământ, nu la mulțime, vrăjitorul începu cu glas înecat:

— Cu ani și ani în urmă, în tinerețile mele, pe când mă pregăteam să devin mag împărătesc, am avut cinstea să-l cunosc pe omul căruia voi îi ziceți dreptul Daniel - odihnească-se în pace. Datorită marii admirații pe care i-am purtat-o, am ținut să vă aduc imediat această scrisoare a împăratului.

Ridică un document cu aspect oficial.

— A fost distribuită de mesageri de la cetatea din Susa. A pecetluit-o chiar împăratul Ahașveroș cu inelul

său. Va fi tălmăcită în toate limbile împărăției și trimisă satrapilor, dregătorilor și nobililor de pretutindeni, spre a fi vestită oamenilor de orice neam. Porunca împăratului e lege irevocabilă în orice ținut...

Bătrânul se opri cu glasul întretăiat. Îi întinse documentul lui Natan.

— Uite, citește-l tu... și Dumnezeuul pe care îl slujești să aibă milă.

Rabi Natan își dresе glasul.

— E un ordin să se omoare, să se nimicească și să se piardă *toți* iudeii, tineri și bătrâni, femei și copii, din toate ținuturile împărăției...

Din mulțime se ridicară murmure îngrozite. Ezra clătină din cap, de parcă ar fi putut astfel să șteargă vorbele pe care tocmai le auzise. *Să fie omorâți toți iudeii?*

— Masacrul e planificat pentru o singură zi, mai târziu anul acesta, continuă Natan. Pentru ziua de treisprezece a lunii a douăsprezecea.

Ezra se întoarse spre fratele său, nădăjduind să nu fie totul decât o greșeală sau o glumă cumplită, să fi înțeles greșit. Nu putea fi adevărat! Să fie măcelăriți cu toții în câteva luni? Iuda, bărbat cu soție și două fete mici, avea ochii în lacrimi.

— Dar... de ce? făcu Ezra cu voce tare. De ce să ne omoare pe toți?

La ce bun atâția ani de studiu și toate cunoștințele lui în domeniul *Torei*, la ce bun toată munca bărbaților din Marea Adunare dacă viețile lor aveau să se sfârșească în felul acesta? Cum putea să îngăduie Atotputernicul una ca asta?

— De ce să se dea o asemenea poruncă? strigă cineva. Cu ce am greșit?

Rabi Natan se șterse la ochi.

— Nu se oferă nicio explicație.

— Doar n-avem vrăjmași în Babilon! zise altul.

— Nu ne vor omorî aici, în oraș, nu?

— Porunca le dă voie ucigașilor să ne prade averile, zise Natan. Chiar și cei ce nu ne urăsc se vor alătura ucigașilor ca să pună mâna pe tot ce avem – pe casele și negoțurile noastre...

— Și din moment ce porunca e chiar de la împăratul Ahașveros, adăugă vrăjitorul babilonian, mulți din împărăție se vor grăbi s-o îndeplinească ca să se pună bine pe lângă el. Ați fost declarați vrăjmașii împăratului.

— Trebuie să fugim! zise unul dintre bătrâni. Să plecăm imediat cu familiile din Babilon!

Ezra își zise același lucru. Trebuia să dea fuga înapoi în bibliotecă și să împacheteze neprețuitele suluri ale *Torei*, povestirile istorice, cărțile de înțelepciune, cărțile prorocilor, pentru a le duce la loc sigur.

— N-avem unde merge, zise Natan cu glas răgușit de emoție. Execuțiile vor avea loc în aceeași zi pe tot cuprinsul imperiului. În toate ținuturile.

— O, Dumnezeule al lui Avraam...

Ezra își duse mâna la gură. Se sprijini de vânjosul său frate, îngrețosat de groază. Panica și spaima se involburau ca norii de furtună prin toată sala.

— Ce ne facem? gemu cineva.

— Soțiile... copiii noștri... nu-i putem lăsa să moară!

— Dumnezeule al lui Avraam, de ce ni se întâmplă una ca asta?

Bocete de jale umplură încăperea.

— De ce nu ne omoară pe loc, dacă tot au de gând s-o facă? strigă Iuda pe deasupra văicărelilor. La ce să ne mărească suferința, făcându-ne să așteptăm încă unsprezece luni? Ca să vedem cum se înalță asupra noastră îngerul morții?

Natan își ridică din nou brațele să pună capăt hărmălaiei. Se întoarse spre vrăjitorul babilonian.

— Ești bun să ne ajuți să venim înaintea dregătorilor

din Babilon? Poate dacă ne milogim de ei...

— Nici nu vor sta de vorbă cu voi, răspunse acesta, clătînând din cap. Le e prea teamă de împăratul Ahaşveroş şi de Haman, mâna lui dreaptă. De fapt, risc să am şi eu neplăceri venind aici şi alăturându-mă vouă. Trebuie să plec.

Dădu să se dea jos de pe *bimah*, dar Natan îl opri.

— Stai puţin! Cine e acest Haman?

— Mâna dreaptă a împăratului Ahaşveroş, mai prejos doar decât însuşi împăratul.

— Ştii cumva numele lui întreg sau ceva despre el? N-ar putea să se milostivească de noi?

— Nu ştiu... Poate-i găsiţi numele acolo, în scrisoare, zise el, arătând spre sul. Căutaţi singuri. Eu trebuie să plec.

— Nu putem face nimic să împiedicăm asta? Nu ştii pe nimeni care să ne ofere loc de refugiu sau ascunzătoare? Vom merge oriunde, oricât de departe.

— Dacă aş şti, v-aş spune. Nu vreau nici eu să se întâmple aşa ceva. Am venit de dragul lui *rabi* Daniel, dar acum trebuie s-o iau din loc. N-am avut de gând să stau aşa de mult.

Natan îl ajută să coboare de pe platformă, iar mulţimea se dădu la o parte, făcându-i loc să plece grăbit.

— Cum e posibil aşa ceva?

Ezra îşi smulse părul şi barba, durerea stând mărturie că nu era un coşmar, că totul se petrecea aievea. Cum era cu putinţă ca fiecare iudeu din împărăţie să fie osândit la moarte, fără speranţă de scăpare? Dumnezeu lui Avraam nu putea să le facă una ca asta! mai avuseseră parte de nimicire şi surghiun în trecut, dar Dumnezeu le făgăduise prin proroci că o rămăşiţă din rândul lor va supravieţui întotdeauna şi că Legământul Său era veşnic. Să se fi înşelat oare prorocii?

Ridicându-şi privirea, Ezra văzu că Natan studia cu

atenție scrisoarea împăratului, citind cuvintele cu glas tare. Mulțimea făcu liniște să-l asculte.

— Nu se poate interpreta altfel, zise el. Porunca e irevocabilă, semnată și pecetluită cu inelul împăratului Ahașveroș... și avându-l ca martor pe Haman, fiul lui Hamedata, agaghitul.

Ezra gemu.

— O, nu! Iată răspunsul.

— Numele îți spune ceva? Întrebă Iuda.

Ezra nu putu decât să dea din cap, copleșit de revelația identității acestui puternic vrăjmaș.

— Spune-le și celorlalți, Ezra, îl îndemnă Iuda, împingându-l în față. Luați aminte cu toții! Fratele meu știe ceva. Lăsați-l să vorbească!

— Îl cunoști pe acest bărbat pe nume Haman? îl întrebă Natan.

— Nu, sunt doar un simplu cărturar. N-am călătorit nicăieri în afara zidurilor cetății.

Ezra se cățăără cu pas greoi pe *bimah*.

— Dar cunosc *Tora* și istoria poporului nostru și, credeți-mă, omul din spatele acestei porunci ucigașe - acest Haman, agaghitul - e cu adevărat vrăjmașul nostru!

— Spune-ne tot ce știi.

Ezra se opri o clipă să-și tragă sufletul.

— Agag a fost împăratul amaleciților - un trib din seminția lui Amalec, nepotul lui Esau. Dacă Haman își zice agaghitul, înseamnă că e din vița lor împărătească. E împăratul lor - și acum are putere asupra întregului Imperiu Persan. Nu-i de mirare că vrea să-și folosească autoritatea pentru a ne nimici.

Trebuie să se oprească din nou, îngrozit de propriile-i vorbe.

— Amaleciții sunt de mult vrăjmașii poporului nostru. I-au atacat pe strămoșii noștri imediat după ce au ieșit cu Moise din țara Egiptului. Nu le-a păsat că erau neînarmați

și călătoreau cu femeii și copii.

— Lașii! răsună un glas din mulțime.

— Întocmai, făcu Ezra. Atotputernicul i-a poruncit lui Saul, primul nostru împărat, să-i nimicească pe toți amaleciții. Când Saul n-a ascultat, i-a fost luat tronul și dat lui David. De-a lungul întregii noastre istorii, ne-am războit cu amaleciții. Acești urmași ai lui Esau cred că, dacă vor stârpi întreaga seminție a lui Iacov, vor moșteni binecuvântările Legământului lui Dumnezeu ce ni se cuvin nouă.

— Și noi să stăm cu mâinile în sân? izbucni Iuda. De ce să nu ne înarmăm și să ripostăm prin forță?

Natan rămase o clipă cu capul plecat, apoi își ridică din nou privirea.

— Împăratul va mobiliza oastea persană să-și impună porunca. Chiar dacă am riposta, n-avem sorți de izbândă. În a treisprezecea zi a lunii adar...

Nu mai putu să termine. Se sprijini de Ezra plângând, gata să cadă de pe picioare.

— Aduceți o bancă! strigă Ezra. Trebuie să stea jos!

Bărbații cărară o bancă pe platformă și Ezra îl ajută pe bătrânul *rabi* să se așeze.

— Ți-e rău? întrebă el.

Natan nu răspunse. Rămase plângând mai departe, cu spatele încovoiat și fața îngropată în palme.

— Nu-i nimeni la dregătorie care să ne ajute? întrebă unul dintre bătrâni.

Ezra își dădu seama că întrebarea îi era adresată lui. Cu toții se așteptau să ia el locul lui Natan.

— Nu știu pe nimeni, răspunse el. Cât a fost în viață, dreptul Daniel a fost sfetnicul împăratului, dar acum nu mai avem niciun mijlocitor în Babilon, la Susa sau oriunde altundeva. Și chiar de am avea, împăratul a pecetluit porunca și legile mezilor și perșilor nu mai pot fi schimbate.

Sala se umplu din nou de bocete.

— N-am de gând să accept această osândire la moarte! strigă Iuda deasupra văicărelilor. Trebuie să fie ceva de făcut! Nu putem sta cu mâinile în sân să ne așteptăm moartea!

— Putem să ținem post și să ne rugăm, zise Ezra. Să ne luptăm cu Dumnezeu ca Iacov la pâ râul Iaboc, înainte de confruntarea cu Esau.

Rostise cuvintele potrivite. Era răspunsul pe care l-ar fi dat orice credincios, dar în clipa aceea credința lui Ezra era atât de zdruncinată, inima și mintea atât de copleșite de potopul disperării, că nu-și putea închipui cum i-ar fi putut salva Dumnezeu. Erau osândiți cu toții la moarte.

— Credeți că e pedeapsa lui Dumnezeu? întrebă cineva. Pentru că părinții noștri au rămas aici în loc să se întoarcă la Ierusalim cu prințul Zorobabel?

— N-are cum și, răspunse Iuda înainte să apuce Ezra. Doar și Ierusalimul e sub aceeași sentință a morții ca noi, nu? Toți iudeii din împărăție vor fi nimiciți!

— Trebuie să ne rugăm, repetă Ezra.

— La ce bun? făcu Iuda.

Ezra nu știa răspunsul și nici nu voia să-l contrazică în fața întregii comunități.

— Trebuie să mă întorc în bibliotecă și să...

— Măcar o dată în viață, Ezra, dă-le încolo de suluri și trăiește în lumea reală! zise Iuda. Crezi că vei putea să-ți continui studiile în timp ce noi ceilalți suntem măcelăriți?

— Poate că sulurile mele nu sunt de niciun folos, dar nici protestele nu sunt, răspunse el. Deocamdată nu putem decât să ne rugăm. Poate Dumnezeu ne va arăta de ce ni se întâmplă asta și va deschide o porțiță de scăpare. Până una alta, cineva să-l ducă acasă pe Natan... Și să ne întoarcem toți la casele noastre.

Se dădu jos de pe platformă, disperat să ajungă la cea mai apropiată ieșire. Nu mai putea rămâne acolo nicio

clipă, asaltat de întrebări la care nu știa răspunsul, apărând un Dumnezeu pe care nu-L înțelegea. Frica din sală devenise paralizantă și trebuia să iasă cât încă îl mai țineau picioarele.

Dar când ajunse înapoi în bibliotecă și se prăbuși în scaunul său, Ezra nu putu decât să se holbeze buimăcit la sulul *Torei* ce zăcea deschis acolo unde îl lăsase.

— Cum se poate așa ceva? întrebă el cu glas tare. Dumnezeule al lui Avraam, cum poți lăsa vrăjmașul să biruiască în felul acesta? Cu ce Te-am mâniat?

În ciuda cunoștințelor și a învățăturii lui Ezra, precum și a iscusinței lui de a interpreta cele mai subtile detalii ale Legii.

Atotputernicul părea în clipa aceea de nedescifrat. Își lăsă capul pe masă, sprijinindu-și fruntea de brațele încrucișate.

— „Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, pentru ce m-ai părăsit și pentru ce Te depărtezi fără să-mi ajuți și fără să-ascuți plângerile mele?”

Ușa se deschise. Își ridică privirea, așteptându-se să-l zărească pe fratele său, dar era unul dintre elevii cărora le dădea lecții de *Tora*, un flăcău pe nume Simon.

— *Rabi* Ezra, nu pricep...

— Nici eu!

Vorbele îi ieșiră mai aspre decât le intenționase, dar voia să fie lăsat în pace. Simon făcu în schimb încă un pas spre el.

— *Rabi*, ne-ai spus că pedeapsa lui Dumnezeu și surghiunul au luat sfârșit când i s-a îngăduit poporului nostru să se întoarcă acasă și să reclădească Templul, dar porunca asta...

— Porunca asta e de la neamuri, Simon, nu de la Dumnezeu.

— Dar e cu îngăduința Atotputernicului, nu?

Ezra nu răspunse. Își propti coatele pe masă și-și

acoperi fața, sperând ca Simon să plece.

— De ce ne urăsc neamurile, *rabi*?

— Pentru că îl urmăim pe Dumnezeu, zise el și mâinile îi înăbușiră răspunsul. Închinătorii la idoli vor să șteargă de pe fața pământului amintirea singurului Dumnezeu adevărat și a legilor Lui morale, așa că ne atacă pe noi, păstrătorii *Torei*.

Scaunul scârțâi pe podeaua de piatră când Simon se așează în dreptul lui. Ezra își coborî mâinile, abia stăpânindu-se să nu-l alunge cu vorbe aspre.

— *Rabi*, porunca asta mă duce cu gândul la ordinul faraonului de a arunca în Nil toți copiii noștri de parte bărbătească. Știu că Preasfântul l-a cruțat pe unul dintre acești copii, pe Moise, dar trebuie să fi murit alții cu duiumul. Te-am mai întrebat odată de ce a îngăduit Cel Preasfânt una ca asta, de ce nu i-a salvat pe toți copiii, și mi-ai spus că a îngăduit-o o vreme pentru că făcea parte din marele Lui plan. Ai spus că Dumnezeu a vrut să le arate egiptenilor puterea Lui și să ne salveze pe *toți*.

Ezra îl privi pe Simon printre lacrimi, neamintindu-și să fi rostit aceste cuvinte.

— Se poate ca și porunca asta să facă parte din marele Lui plan, *rabil*! Nu cumva Atotputernicul vrea să-și arate puterea și perșilor, așa cum le-a arătat-o egiptenilor?

Ezra nu putu să răspundă. Poate avea să priceapă într-o zi, dar nu astăzi. Azi era prea răvășit, cu mintea prea buimăcită să mai facă altceva în afară de a plânge de durere. Nu voia să moară - nu în felul acesta, ucis de mâna amaleciților, nu după ce se străduise o viață întreagă să învețe și să respecte Legea lui Dumnezeu.

Într-un târziu, își recăpătă graiul.

— Du-te acasă la ai tăi, Simon. Sunt sigur că au nevoie de toată mângâierea pe care le-o poți da. Am să fac și eu la fel.

Se ridică greoi în picioare și înfășură sulul la loc în

copertă. Simon dădu să-l ajute, dar Ezra îi făcu semn să plece.

— Pot să termin și singur. Du-te acasă. Nu mai e nicio lecție azi.

Ezra puse totul la locul lui și se întoarse acasă, în odaia sa din casa lui Iuda. N-avea chef să stea de vorbă cu nimeni. Dar Debora, soția lui Iuda, îi ținu calea în ogradă înainte să se poată strecura pe lângă ea. Îi văzu teama din ochii negri și își dădu seama că știa deja de la Iuda de osânda lor.

— Ce va fi cu noi? întrebă ea. Dacă postim și ne rugăm la Cel Preasfânt, sigur ne va salva, nu?

Ezra aruncă o privire spre cele două nepoțele ale sale ce găngureau împărțind o strachină de curmale, și vorbele fratelui său din dimineața aceea îi străpunseră inima: „Măcar o dată în viață, dă-le încolo de suluri și trăiește în lumea reală!”. Porunca împăratului nu era un pasaj din *Tora* căruia să încerce să-i descifreze tâlcul, ci un ordin ce afecta oameni în carne și oase. Pe poporul său.

— Spune-mi, rogu-te, Ezra! Tu îl cunoști pe Atotputernicul mai bine ca noi toți...

— Nu, Debora, nu-L cunosc. Îl cunoști și tu la fel de bine ca mine. Poate chiar mai bine, pentru că ai copii. Înțelegi nevoia de a-i disciplina când greșesc, dar și de a le arăta milă. Te-am văzut luându-ți în brațe fetițele și arătându-le dragoste imediat după ce le-ai pedepsit. E drept că cunosc Legea lui Dumnezeu și istoria poporului nostru, dar nu cred că înțeleg cu adevărat mila Lui. Și în clipa asta, trebuie să-L implorăm să se milostivească de noi.

Ușa dinspre odăile interioare se deschise și ieși Iuda. Se holbă la Ezra, surprins parcă să-l vadă.

— Ai venit acasă?

— Mi-am lăsat sulurile la o parte. Vreau să trăiesc în ceea ce numești tu lumea reală. Spune-mi ce să fac. Cu ce

să vă ajut?

— Ne trebuie un nou conducător. Natan e... ei bine, știi și tu cât de zdruncinat a fost. N-a mai fost bun de nimic după ce-ai plecat.

— Și vrei să-i iau *eu* locul?

— Ai mai multă înțelepciune ca noi toți laolaltă. Și asta ne trebuie acum – înțelepciune și... călăuzire.

— Eu sunt cărturar, nu conducător.

— Știu, știu! Expert în Dumnezeuul lui Avraam și în *Torul*

Iute din fire la presiune, Iuda părea gata să răbufnească.

— Spune-ne de ce ni se întâmplă una ca asta! De ce îngăduie Dumnezeu așa ceva și ce avem de făcut? Oferă-ne răspunsuri!

— Nu cred că...

Iuda mai făcu un pas spre el.

— M-ai întrebat cum să ne ajuți și îți spun. Ne trebuie un conducător puternic, un bărbat credincios. Credința ne-a fost zdruncinată de această poruncă.

— Și ce te face să crezi că a mea nu?

Ezra ridică tonul pentru prima dată. Cele două fete ale lui Iuda încremeniră, strângându-și străchinile în mâini, speriate parcă de glasurile ridicate. Debora se aplecă s-o ia în brațe pe mezină și o îndemnă pe cea mare să se ridice și s-o urmeze înăuntru.

— Roagă-te, zise Iuda. Studiază-ți sulurile. Află ce am făcut ca să merităm asta. Și dacă nici pe urmă nu vei voi să ne cârmuiești, roagă-te la Atotputernicul să ne trimită pe altcineva care s-o facă.

— Asta pot să fac, murmură Ezra, să mă rog. Și să văd ce spun Legea și Prorocii.

Avea să înceapă chiar de azi. Și nu va conțeni cu studiul Scripturilor până nu va afla pricina poruncii – și soluția ei. Dar să cârmuiască poporul în locul lui *rabi*

Natan? Asta nu putea promite.

Capitolul 2

Babilon

Debora era încă trează când veni Iuda în sfârșit la culcare. Deși ostenită după ziua de lucru, vestea năucitoare îi furase somnul. Minteai hoinărea aiurea ca porumbelul trimis de Noe din arcă, căutând în van un loc de popas. Se opintea greoi prin povestirile din trecutul strămoșesc, încercând să înțeleagă lucrarea Atotputernicului. Și care ar putea fi următorul Lui pas.

— Vrei să aprind candela? întrebă ea, privindu-l pe Iuda cum își dădea jos tunica.

— Mai bine nu. Să nu se trezească fetele.

Se dezbracă, dar nu se culcă în pat lângă ea. Debora îi deslușea buimăceala și teama pe chip chiar și prin beznă, expresii pe care-și închipuia că trebuie să le fi avut și strămoșii lor odată ajunși pe țărmul Mării Roșii, cu carele lui faraon vuind în urma lor. În cei patru ani de când era soția lui Iuda, Debora nu-l mai văzuse niciodată pe dârzul și neînfricatul soț atât de palid și copleșit. Din clipa în care pusese piciorul în ogradă în după-amiaza aceea, știuse că s-a întâmplat ceva cumplit.

— Ce e? îl întrebases ea, lăsându-și aluatul în covată. Unul dintre frații tăi? E cineva rănit?

Nu-și putea închipui ce altceva l-ar fi putut face să se întoarcă atât de devreme acasă și într-o stare de asemenea tulburare.

— Împăratul perșilor ne-a osândit întreg poporul la moarte. Bărbați, femei, copii. Vom muri cu toții.

— Cum așa?... Nu se poate...

Dăduse să-l îmbrățișeze, dar el o împiedicase, prea încordat să-i primească mângâierile.

— Dar de ce, Iuda? Care e pricina?

El clătinase din cap, lipsit de grai, și dăduse fuga în casă fără să mai spună o vorbă. Debora îl încolțise atunci

pe cumnatul ei, Ezra, de cum ajunsese acasă, cu câteva ore mai devreme ca de obicei. Ezra știa mai multe despre Atotputernicul ca oricine din Babilon, dar chiar și el era în stare de șoc, neputând s-o asigure că Dumnezeu era în control.

Acum îl aștepta pe Iuda să se culce lângă ea, dar el măsura încăperea în lung și-n lat, disperat parcă să schimbe situația. Debora se ridică de pe saltea și se refugie în brațele lui, lăsându-și capul pe pieptul lui lat și vânjos.

— Vreau să știu adevărul, Iuda. Spune-mi totul despre această condamnare la moarte și ce putem face în privința ei. Nu mă menaja.

Era un uriaș pe lângă trupul ei plăpând. În seara aceea o ținu în brațe de parcă s-ar fi temut să n-o frângă, de parcă i-ar fi fost teamă să se agațe de ea cu tot tumultul simțămintelor lui. Îi mângâie părul negru ca cerul nopții, cum obișnuia să spună.

— E datoria mea să te menajez, zise el. Bărbații trebuie să-și ocrotească nevestele în asemenea situații.

Ea îi dădu drumul, privindu-l prin beznă, stăpânindu-se cu greu să nu strige la el.

— Nu vreau să fiu menajată! Ți-am spus înainte să ne căsătorim că nu sunt ca celelalte femei – nu mă mulțumesc să trăiesc în neștiință, fără să știu ce se petrece, gata să las toate faptele și hotărârile în seama soțului meu. Ți-am spus că vreau mai mult de la căsnicia noastră decât să-ți gătesc și să-ți fac copii – și ai fost de acord, Iuda. Te-ai învoit să-ți fiu nu doar soție, ci și tovarășă. Mi-ai făgăduit să nu-mi ascunzi niciodată nimic...

El o opri, punându-i degetul pe buze, și-și aruncă privirea spre copiii ce dormeau în apropiere.

— Știi de ce m-am învoit, Debora? Pentru că m-ai cucerit. Am fost la fel de neajutorat ca Samson după tăierea părului.

Ai dreptate; nu ești ca celelalte femei. În primul rând, ești o femeie „bătrână” încă de la douăzeci de ani.

Ea nu se putu abține să nu-i dea un ghiont în braț la tachinarea jucăușă. Încerca să-i distragă atenția și asta o irita.

— Fiindcă am așteptat un bărbat gata să-mi accepte condițiile. Și tu le-ai acceptat. Nu poți să-ți încalci cuvântul. Și nu încerca să schimbi subiectul! Nu sunt copil ca Abigail pe care să-l poți distra. Spune-mi ce știi despre această poruncă.

Iuda pufăi, iar ea își dădu seama că își căuta cuvintele, încercând să le modeleze în minte așa cum își modela vasele de lut. Era omul faptelor, nu al vorbelor. Dar Debora voia să știe totul, convinsă că avea destulă credință să facă față adevărului. Era unica odraslă preaiubită a unui tată cărturar, care o tratase ca pe un fiu, cufundând-o în poveștile strămoșești și vorbindu-i despre Atotputernicul și *Tora* Lui cum alte mame le vorbeau fivelor lor despre treburile din gospodărie. Ar fi preferat să nu se mărite defel decât să trăiască cu un bărbat care n-avea încredere în ea și nu o socotea cea mai bună prietenă.

— Dacă-ți spun ce știu, te vei tulbura, zise Iuda în cele din urmă. Și nu vreau să te văd mânănită. Îmi pare rău că ți-am spus și atât.

— Dacă nu-mi spui, voi fi nevoită să nu-ți mai vorbesc, să nu-ți mai fac de mâncare – și să nu mă mai culc cu tine.

El se întoarse și se prăbuși pe pat. Debora se întrebă dacă avea să se încăpățâneze, dar el îi făcu semn să vină mai aproape.

— Porunca e de la împăratul persan, îi spuse după ce se cuibări alături de ea. Legea a fost semnată și pecetluită în numele lui și nu mai poate fi schimbată sau anulată. A fost trimisă în fiecare provincie din împărăție.

Se opri brusc, apoi termină în pripă:

— Ea le dă voie vrăjmașilor noștri să omoare orice iudeu din lume - bărbat, femeie sau copil - în a treisprezecea zi a lui adar. Anul acesta.

Debora simți că-i vine rău. Să omoare până și copiii?

— Vrăjmașii noștri? Întrebă ea după ce îi reveni glasul. Dar n-avem vrăjmași aici în Babilon.

El oftă din nou.

— Ai auzit vreodată de amaleciți?

— Da, ne-au atacat poporul când eram neajutorați în pustie.

— Ei bine, Ezra a descoperit că în spatele acestui ordin de execuție se află un prinț amalecit. Și prințul ăsta - vrăjmașul nostru - e mâna dreaptă a împăratului.

Debora începea să întrezărească oribila capcană pusă înaintea poporului ei și să înțeleagă deznădejdea lui Iuda. Își rezemă capul de pieptul lui, ascultându-i bătăile monotone ale inimii și savurându-i mirosul familiar de trudă și lut de olar, tânjind să se trezească din somn și să descopere că nu fusese totul decât un coșmar.

— Ce zic bătrânii? Au hotărât ce vom face în continuare?

— N-au avut timp. Porunca a picat așa, pe nepusă masă. Bătrânii sunt încă buimăciți. Ca noi toți, de altfel. *Rabi* Natan e distrus. Ai auzit și tu cu siguranță când am încercat să-l conving pe Ezra să-i ia locul. Dacă cineva îl cunoaște pe Dumnezeu și căile Lui, acela e fratele meu. Poate va reuși să găsească o soluție, să afle ce am făcut ca să-L mâniem pe Dumnezeu și să ne aducem pe cap o asemenea belea. Poate n-am fost destul de credincioși sau nu l-am ținut toate legile cum s-ar fi convenit - deși e cam greu să respecti toată *Tora* aici în Babilon.

Deborei îi părea bine că stătea întinsă. Era zdruncinată de vorbele lui și de teama pe care i-o citea în glasul întretăiat. Când îi spusese de poruncă mai devreme, nu-i venise să creadă, i se păruse de neconceput. E o

reacție firească să crezi că ai să supraviețuiești chiar și când îngerul morții își scoate sabia din teacă chiar sub ochii tăi? Îi auzea chiar acum clăntănitul sulitei și i se părea că Dumnezeu pe care-L știuse din copilărie dispăruse. Luă o gură de aer tremurat, încercând să se îmbărbăteze.

— Dumnezeu a făcut minuni și pentru strămoșii noștri, Iuda. Știm amândoi cum a despicat marea, a scos apă din stâncă și ne-a hrănit cu mană în pustie. El a făcut un Legământ cu noi, ne-a făgăduit că va fi întotdeauna Dumnezeu nostru - și își va ține făgăduința. Știu asta!

Încerca să se convingă și pe sine, și pe Iuda.

— Știu că situația pare disperată, dar ne trebuie timp să găsim o soluție. Nu-i prima oară când oștile noastre sunt covârșite la număr, dar Dumnezeu a intervenit de fiecare dată la timp și ne-a salvat.

— Nu *de fiecare* dată, zise Iuda. Uite unde ne aflăm acum.

Un fior o zgudui din cap până în picioare. Iuda avea dreptate:

nu de fiecare dată. Nu și dacă poporul se abătea de la El și nesocotea legile Lui. Oare nu de asta se aflau aici, în Babilon, aduși în robie sub sabia mâniei lui Dumnezeu?

— Vom găsi noi o cale, repetă ea.

— Poate ar trebui să cârmuiești tu poporul, nu *rabi* Natan. Ai fi ca tiza ta, conducătoarea de oști Debora.

— Mă iei peste picior?

— Nu, draga mea, zise el, trăgând-o mai aproape. Dacă e vreo femeie în împărăție capabilă să conducă o oștire, aceea ești tu.

Fetița dădu semne de agitație, foindu-se neliniștită în pătuțul ei, apoi începu să scâncească.

— Am trezit-o noi? șopti Iuda.

— Nu, o deranjează un dinte nou. Mă duc să-i oblojesc gingiile.

Această execuție plănuită a poporului ei nu va avea loc niciodată, își zise Debora, ridicând-o în brațe pe micuța Mical de numai un anșor. Dumnezeu n-avea să îngăduie așa ceva. Dacă toate istorisirile din Scripturi erau adevărate, Atotputernicul avea un plan. Și poporul ei se putea încrede în El, orice-ar fi.

Cu toate acestea, în timp ce-și legăna copila pentru a adormi la loc, Debora trebui să recunoască că era îngrozită – nu pentru sine, ci pentru copiii ei. Înțelegea nevoia lui Iuda de a o ocroti, căci și ea ar fi fost în stare să-și dea viața ca să le ocrotească pe Mical și pe Abigail, care avea doar trei ani. Ochii îi ardeau de lacrimi, dar nu le lăsă să cadă, ci-și strânse și mai tare în brațe bebelușul, refuzând să plângă. Avea să fie puternică. Și să-și învețe și fetele să fie puternice. Și să se încreadă în Dumnezeu.

Capitolul 3

Orașul Casifia, la nord de Babilon

Ruben strânse din pleoape, luptându-se cu lacrimile. Era bărbat acum – avea doisprezece ani – și bărbații n-aveau voie să plângă. Nici chiar când trebuiau să înfrunte moartea. Mai ales atunci. Oștenii nu plângeau pe câmpul de bătălie.

— Ai grijă! îl avertiză tatăl său. Fii atent la ce faci! Suflă mai departe în foaie!

Ruben deschise ochii și suflă în burduful din piele, în timp ce *ava* ținu fierul deasupra flăcărilor, răsucindu-l încet până se făcu de un roșu aprins.

— Continuă, Ruben... Agită mai departe cărbunii.

Ava știa când metalul era destul de fierbinte să fie scos din foc. Iar Ruben știa că, suflând asupra cărbunilor, făcea cuptorul să se încingă și mai tare. Sudoarea îi curgea pe față, usturându-i ochii. Fața și pieptul dezgolit al tatălui său luceau și ele de transpirație.

Într-un târziu, *ava* scoase fierul din foc și îl puse pe nicovală să-l modeleze cu ciocanul. Ruben se ridică de pe

vine și-și șterse ochii de lacrimi și sudoare, cu clănțănitul metalului pe metal răsunându-i în urechi. Larma continuă mult și bine, până când *ava* se opri să inspecteze tăișul arcuit al secerii pe care tocmai o șlefuisese.

— Cum poți să lucrezi mai departe? întrebă Ruben. La ce bun? Doar vom muri cu toții în câteva luni!

Tuși, iar apoi își dresе glasul să-și ascundă emoția.

— Babilonienii nu se sinchisesc de asta, fiule. Au pretenția să ne facem treaba ca până acum.

— Ar trebui să ne opunem. Ce pot să ne facă? Să ne omoare înaintea sorocului?

Ava își ridică privirea.

— Ai dreptate. Am putea să ne oprim cu toții din lucru și să ne așteptăm moartea. Dar eu îmi petrec timpul rugându-mă în timp ce lucrez. Mă ajută să mă concentrez.

Puse fierul la loc pe nicovală și-l mai bătuci o vreme.

Ruben nu voia să moară, dar era porunca împăratului Persiei. Data osândeii era fixată pentru ziua a treisprezecea a lunii adar.

Ava se opri din nou să inspecteze lucrarea, și Ruben văzu după satisfacția de pe chipul lui că tăișul era gata.

— Vezi? zise *ava* ridicându-l în mâini. Îl vom ascuți pe piatra de tocilă, tâmplării îi vor pune un mâner de lemn și va fi gata să secere grâul.

Ava mai avea în slujbă un fierar și doi ucenici, dar prefera să-l învețe el însuși pe Ruben. Fierăria avea să fie într-o bună zi a amândurora – cel puțin asta fusese planul înainte de porunca împăratului. Ruben se jură să dea foc atelierului în noaptea de dinaintea masacrului. Nu era prea mare lucru – doar două cuptoare și o colecție de unelte și mese de lucru sub un acoperiș de stuf – dar nu voia să ajungă pe mâna babilonienilor după moartea lui.

— Și dacă Preasfântul nu ne răspunde la rugăciuni și nu ne salvează? întrebă el. Atunci ce facem?

Își urmă tatăl la piatra de ascuțit, aflată în altă parte

a atelierului.

— Am mai vorbit despre asta, fiule. Ți-am spus că bătrânii au ținut sfat și...

— Știu, știu. Dar de ce nu putem fugi undeva în afara împărăției? Într-un loc unde nu avem vrăjmași.

— Toate ținuturile de dincolo de hotare ne sunt necunoscute, locuite de popoare necivilizate. De altfel, vrăjmașii noștri nu vor îngădui o migrare în masă a milioane de iudei. Ne vor morți, nu strămutați. Suntem prizonieri între zidurile cetății.

Ava își continuă lucrul în timp ce vorbea, sortându-și uneltele de ascuțit.

— Ce-ar fi să fugim și să ne ascundem în pustie? Ca părinții noștri!

— M-am gândit și eu la asta. Dar atunci ar trebui să rămânem acolo pentru totdeauna, să nu ne mai întoarcem niciodată.

— Și ce dacă? Mai bine viu într-o peșteră decât aici mort.

Ava își ridică ochii spre el, supărat și mâhnit în același timp.

— Bătrânii au discutat toate aceste opțiuni, Ruben. Iar și iar. S-au rugat și au postit, și iarăși s-au rugat. Niciunul nu vrem să murim în câteva luni, dar încă n-am găsit un plan care să funcționeze. Roagă-te în continuare să găsim unul.

— Nu putem răspunde prin luptă?

Ava se apropie de el și-i spuse în șoaptă:

— Asta și am de gând. Când va veni timpul, voi lupta până la ultima suflare să vă apăr pe tine și familia noastră. Mulți dintre ceilalți bărbați îmi împărtășesc intențiile...

— Dar nu înțeleg de ce...

Ava se aplecă spre Ruben și îl trase spre el, cuprinzându-l strâns cu brațele vânjoase ca niște chingi de metal, cu trupul lunecos de transpirație. Ruben nu-și mai

putu opri lacrimile, agățându-se de tatăl său.

— Nici eu nu înțeleg, fiule. Și tare-aș vrea să reușesc. Nu pot să-ți explic ce nu pricep nici eu.

Când *ava* îi dădu drumul în sfârșit, ochii îi sclipeau de lacrimi.

— Du-te să mai aduci niște lemne de foc înainte de pauza de prânz. Trebuie să mai isprăvim un tăiș de seceră până la rugăciunile de seară.

— Ai să continui să lucrezi așa până la sfârșit?

Ava privi o clipă tăișul cel nou, încercând parcă să se hotărască.

— Da. Am să lucrez, zise el. Așa ne dovedim credința în Dumnezeu, mergând înainte chiar și când nu primim răspuns la rugăciunile noastre. Cea mai înaltă formă de laudă e să continui să crezi că Dumnezeu e bun chiar și când nu pare așa.

Ruben nu voia să slăvească un Dumnezeu gata să-i lase să moară. Oftă și merse la grămada de lemne, unde aerul era mai răcoros și sufla un vânt dinspre fluviul din apropiere. Adună un braț de lemne de foc, apoi le izbi din nou la pământ cu toată puterea. Știa că într-o zi va muri, dar cel mai adesea nu se gândea la asta, trăind de parcă viața ar fi continuat la nesfârșit. Acum însă nu se mai putea gândi decât la moarte, întrebându-se dacă va trebui să sufere sau va muri rapid. Se întreba și ce va fi după.

Ruben mai păcălise o dată moartea când plecase să înoate cu prietenii în fluviul Tigru umflat de inundații, nedându-și seama de primejdie. Abia reușise să-și croiască drum înapoi la țarm după ce fusese purtat de curent la vale, înghițind atâta apă, că aproape se înecase. Dar, odată ajuns pe mal, după ce șocul și teroarea păliseră, îl încercase un fior creator de dependență, alimentându-i pasiunea pentru alte asemenea acte de sfidare a morții.

De data asta însă era altfel. Vrăjmașii plănuiau să-l execute în mai puțin de zece luni, împreună cu familia,

prietenii și toți ceilalți urmași ai lui Avraam. Poate își merita soarta. Nu ascultase întotdeauna de părinți și nu urmașe legile lui Dumnezeu. Se rugase adesea în casa adunării fără să acorde prea mare importanță cuvintelor sau Dumnezeului căruia i se adresa. Și nu-l pasiona deloc studiul *Torei*. Așa că da, probabil merita să moară – dar mama și tatăl său nu meritau. Nici cele două surori mai mici. Nici copilul din pântecul mamei ce avea să se nască în câteva luni. Oare vrăjmașii erau în stare să ucidă chiar și un nou-născut nevinovat?

Cum de devenise viața atât de bezmetică? Dumnezeul lui Avraam. Se dovedise la fel de nepăsător și capricios ca zeii din Babilon, iar adulții pe care se bizuise Ruben să facă față oricărei situații se arătau neputincioși în fața poruncii și lipsiți de orice nădejde.

Într-un târziu, se aplecă să strângă un braț de lemne și se întoarse cu ele la cuptorul cu creuzet. *Ava* zgândări cărbunii, făcându-i loc să pună buturugile.

— Mai bine n-am fi poporul ales al lui Dumnezeu, zise Ruben, lăsând lemnele să cadă pe jos. De ce nu putem fi și noi ca restul lumii? Poate dacă ne-am amesteca cu babilonienii și am începe să mergem la templele și la sărbătorile lor, ne-ar lăsa în viață.

Ava clătină din cap.

— Dacă ne lepădăm de Dumnezeu, viețile noastre nu merită trăite.

Ruben auzi vorbele tatălui său, dar nu le desluși tâlcul. Se așeză pe vine să ațâțe focul, luptându-se din nou cu lacrimile.

— E adevărat că legea împăratului e irevocabilă? Că n-o mai poate schimba nimeni?

— Da, e adevărat.

Ava își trecu degetele prin barbă, dus pe gânduri.

— Vino cu mine, Ruben, zise el după ce făcură focul. Vreau să-ți arăt ceva.

Îl conduse în partea din spate a fierăriei, despărțită printr-un paravan de zona de lucru. Luă o ladă de pe unul dintre rafturi și deschise capacul să-i arate lui Ruben conținutul ei.

Săbii. Patru la număr.

Ruben scoase una să o studieze, recunoscând mâna iscusită a tatălui său.

— Vreau să făuresc cât mai multe în timpul liber, zise *ava*, înainte să vină luna adar. Ți-ar plăcea să mă ajuți?

Ruben nu putu decât să dea din cap, rămas fără grai. Poate la urma urmei nu erau chiar atât de lipsiți de nădejde. Dacă s-ar fi dat bătut în ziua când luptase împotriva curentului, s-ar fi înecat. Dar n-o făcuse și n-avea s-o facă nici acum. El și *ava* aveau să lupte până la sfârșit. Și - cine știe? - poate aveau să supraviețuiască măcelului.

Capitolul 4

Betleem

Stați! strigă Amina. Așteptați-mă!

Schiopătă mai departe cât o țineau puterile, târându-și piciorul infirm prin țărână, dar sora ei și ceilalți copii îi ignorară rugămințile. Se năpustiră înaintea ei prin piață, strecurându-se printre tarabele cu rodii și pepeni, gonind printre dughenele cu coșuri din trestie și țesături de lână, râzând și fugărindu-se unul pe altul. La cei opt ani ai săi, Amina era cea mai mică și nu putea ține pasul cu sora ei mai mare, Saifa. Cu ochii împăienjeniți de lacrimi, se poticni și căzu, prăbușindu-se cu piciorul beteag dedesubt. Rămase lată în țărână, furioasă și sângerând, în timp ce plânsul i se întetă.

Simți o mână blândă pe umăr.

— Te-ai lovit, draga mea?

Amina se ridică în capul oaselor. Ghemuită lângă ea stătea proprietara cu părul alb a dughenei cu postavuri minunate de lână. Fața ei zbârcită era blajină, iar pielea din jurul ochilor negri încrețită ca de prea mult zâmbet.

Locuia la Betleem, nu în satul Aminei. Și era iudeică. Tatăl Aminei îi ura pe iudei. Poporul lui, edomiții, îi urâseră dintotdeauna.

— Te-ai julit la genunchi, zise femeia, ajutând-o să se ridice. Hai la mine în dugheană să te curăț de noroi.

— I-am spus Saifei să mă a... aștepte, zise Amina printre suspine, d... dar n-a vrut!

— Saifa e sora ta?

Amina dădu din cap, ștergându-și lacrimile cu mânăca. Femeia o ajută să se așeze pe un scăunel scund din dugheana ei. Pentru o bunică ninsă de ani, era nespus de atrăgătoare.

— Mă cheamă Hodaia, zise ea, aducând o cârpă curată și un burduf cu apă. Pe tine?

— Amina.

— Ce nume frumos!

Hodaia se ghemui lângă ea, dar, când ridică mâna, Amina tresări și se dădu la o parte. Știa din experiență că o mână ridicată nu putea decât să lovească.

— Nu-ți fac niciun rău, Amina. Vreau doar să te curăț de sânge și de noroi.

O obloji cu mâinile blajine, ținând cârpa pe locul sângerării până se opri. Apa rece îi mai alină usturimea de la genunchi. Nu mai ținea minte când se mai purtase cineva atât de frumos cu ea.

— E mai bine? întrebă Hodaia.

Amina încuviință din cap.

A Af

— Îmi place să mă uit cum vă jucați - tu și ceilalți copii - când veniți la piață. Te-am remarcat în special pe tine pentru că avem ceva în comun. Uite, vezi?

Se ridică și-și săltă tivul rochiei să-i arate piciorul stâng, uscat și răsucit într-un unghi asimetric.

— Nici eu nu pot alerga prea repede, zise ea zâmbind.

— Celelalte fete râd de mine și mă batjocoresc că nu pot ține pasul cu ele, deși înainte alergam mai repede ca Saifa.

Amina își mai șterse o lacrimă ce-i aluneca pe față.

— Ce s-a întâmplat?

— Am făcut febră și boala mi-a sleit piciorul. Asta ți s-a întâmplat și ție?

— Nu, eu m-am născut așa.

— Lui *ava* îi e rușine de mine, zise ea, coborându-și glasul să n-o audă nimeni. Nici nu vrea să se uite la mine și la piciorul meu hâd. Și pe tine te-a urât tatăl tău?

Hodaia șovăi o clipă înainte să răspundă.

— Am avut doi tați. Cel de sânge a fost cam ca al tău. Când a văzut că m-am născut oloagă, s-a lepădat de mine. Dar Dumnezeuul nostru iubitor, care m-a creat așa cu un scop anume, mi-a dăruit un tată nou, care m-a crescut și m-a iubit. A fost preot în Templul sfânt a lui Dumnezeu și de la el am învățat tot ce știu despre Dumnezeu, Care ne iubește pe mine și pe tine.

— Ce n-aș da să am și eu un tată atât de cumsecade! Încerc să mă feresc cât pot din calea lui *ava*, că mă lovește dacă-l calc pe nervi.

Amina nu o spuse cu voce tare, dar și mai tare decât de loviturile tatălui ei se temea de cuvintele lui. Acestea cădeau asupra ei ca o avalanșă, amintindu-i că nu era bună de nimic, că va fi mereu o povară, că nu se va mărita niciodată și nu va fi o soție vrednică.

— Și mama ta? Întrebă Hodaia.

— Mama spune ca *ava*, ca să n-o lovească și pe ea.

— Biata copilă!

Hodaia își întinse iar mâinile spre ea și, din nou, Amina se dădu instinctiv înapoi. Dar când se dumiri că femeia nu voia decât s-o ia în brațe, se apropie să primească surprinzătoarea îmbrățișare. Cum ar fi fost să fie tratată tot timpul cu atâta bunătate?

— Tu ai soț? o întrebă ea pe Hodaia.

— A murit acum câțiva ani, dar eu și Aaron am fost căsătoriți mulți ani de zile. Feciorii mei mi-au dăruit șapte nepoți.

— Ava zice că nu mă va lua nimeni de soție dacă nu termin cu șchiopătatul. Am încercat mult și bine, dar în zadar. Vezi ce sfrijit mi-e piciorul ăsta?

N-ar fi trebuit să arate nimănui piciorul ei sfrijit și ofilit, dar Hodaia îl văzuse deja când îi spălase genunchii de noroi. În plus, piciorul bătrânei era și el veștejit și strâmb, iar talpa diformă îndreptată spre interior.

— Un soț care te iubește nu se va sinchisi de picioarele tale. O prietenă foarte înțeleaptă mi-a spus odată că fiecare avem defecte. Doar că ale noastre sunt puțin mai vizibile ca ale celorlalți, atâta tot.

Așa să fie oare? Oare și sora și frații ei mai mari, ba chiar și tatăl ei aveau anumite cusururi care-i făceau imperfecti? Părea greu de crezut. Amina își întinse palmele să-i arate Hodaiei unde se julise. Femeia mai turnă apă pe ștergar.

— Poate că nu poți alerga la fel ca ceilalți copii, zise ea, curățându-i mâinile de murdărie, dar Dumnezeu te-a creat cu un anume scop, pe care ei nu-l pot îndeplini.

— Da? Cu ce scop?

Hodaia râse.

— Nu știu, dar sunt sigură că-l vei descoperi până când vei ajunge de vârsta mea. Bărbatul meu a fost păstor. Și-a păscut turma pe câmpiile din afara orașului. Am învățat să torc și să țes lâna de la oile lui și să fac postavuri de vânzare.

Când termină Hodaia, Amina se dădu jos de pe scăunel și aruncă o privire în jur la sculurile colorate de lână și grămezile de materiale. Hodaia tocmai își despacheta mărfurile în dugheană când se împiedicase și căzuse Amina, așa că acum își relua expunerea mostrelor.

— Ce culori drăguțe, zise fata, trecându-și degetele peste materialul moale.

— Mulțumesc, draga mea. Vopsesc chiar eu lâna. Îmi place să încerc ingrediente diferite și să creez culori noi.

Tatăl Aminei zicea că toți iudeii sunt hoți și mincinoși și că trebuia să se țină departe de ei. Dacă se întorcea sora ei și-o vedea stând de vorbă cu o iudeică, ar fi dat de bucluc. Dar Aminei nu-i păsa. Îi plăcea această femeie bună și blajină.

— Ai un păr atât de frumos la culoare, zise Hodaia, punându-și mâna o clipă pe creștetul Aminei. Fetița nu tresări decât puțin de data asta. Tare mi-ar plăcea să-mi vopsesc și eu postavurile în acest minunat brun arămiu.

— Saifa zice că am păr urât. Al ei e negru ca al mamei.

— Nu asculta de ea. E minunat și...

Hodaia se opri surprinsă când un bărbat se năpusti în dugheană. Amina își dădu seama după cipilica de pe cap și după ciucurii veșmântului că era iudeu.

— Iacov! Ce vânt te-aduce pe aici? întrebă Hodaia.

— Împachetează totul, mamă. Trebuie să ne întoarcem acasă imediat.

— Ce tot vorbești acolo? De-abia am ajuns. Încă n-am vândut nimic.

Bărbatul se apucă să-i îngrămădească postavurile înapoi în saci, de parcă nici n-ar fi auzit-o.

— Iacov, stai! Ce faci?

— S-a întâmplat ceva, mamă...

— Cu unul dintre copii? Cu frații tăi? întrebă ea alarmată.

— Nu, suntem toți în regulă.

O observă pentru prima oară pe Amina și întrebă:

— Cine-i fata asta edomită? Ce caută aici?

O săgetă cu privirea ca pe un vrăjmaș.

— E noua mea prietenă, Amina. A căzut și s-a julit la

genunchi. Amina, el e fiul meu Iacov și e din cale-afară de nepoliticos.

El nu răspunse, continuând să-i înfășoare postavurile și să-i adune mărfurile expuse cu mișcări iuți. Hodaia îl sili să se oprească, smulgându-i o bucată de stofă din mâini.

— Iacov, nu împachetez și nu mă duc nicăieri până nu îmi spui de ce.

El pufăi grăbit ca un cal dornic s-o ia din loc.

— Trei bătrâni din Ierusalim au venit azi-dimineață la casa adunării cu vești proaste. Împăratul perșilor a dat un ordin care... ei bine, care pare desprins dintr-un coșmar. Ne întrunim imediat să discutăm ce-i de făcut. Între timp, am venit să te iau acasă.

Amina studie chipul Hodaiei. Dacă vestea fiului ei o tulburase, bătrâna nu lăasă să se întrevadă acest lucru. Își puse din nou mâna pe creștetul copilei, de parcă ar fi binecuvântat-o.

— Mă bucur tare mult că te-am cunoscut, Amina. Sper să ne mai întâlnim.

— Și eu.

În aceeași clipă își auzi sora strigând-o:

— Amina... Amina, unde ești?

— La revedere, zise ea, fluturând ușor din mână. Mulțumesc pentru ajutor.

Se aplecă să iasă din dugheană și o porni șontâc în susul străzii spre Saifa, înaintând agale să nu se poticnească din nou.

— Pe unde umbli? o luă la rost aceasta.

Părea la fel de mânioasă și nerăbdătoare ca tatăl lor în timp ce stătea acolo cu brațele încrucișate, săgetându-o cu privirea de parcă totul ar fi fost din vina Aminei, nu a ei și a celorlalți copii că fugiseră.

— Hai, mototoalo. Mama a isprăvit cumpărăturile. Mergem acasă.

Mama le aștepta la intrarea îngustă în Betleem cu

măinile încărcate de cumpărături. Amina se strădui să o ajute și cără un pepene schiopătând spre casă, dar piciorul beteag o împiedica să țină pasul cu ele. Odată ajunse în sat, încercă să-i arate mamei genunchii juliți.

— Uite ce-am pățit când am căzut. M-a ajutat o femeie de treabă din piață...

Mama nu păru să se sinchisească.

— Data viitoare să te uiți pe unde mergi.

Amina ajută la pregătirea mesei, apoi așteaptă nevăzută să termine de mâncat *ava* și cei doi frați mai mari. Aceștia erau cei mai de seamă din familie și trebuiau să fie pe primul loc în toate. Când nu se mișca destul de repede, o zvântau în bătaie – cu palme, șuturi și înjurături – mai ales când erau obosiți după o zi de muncă la câmp.

Culcată în pat în noaptea aceea, fata se mai gândea încă la bunătatea țesătoarei iudeice. Hodaia îi spusese că avea un păr minunat. Că era capabilă de ceva aparte, ceva ce sora ei nu putea face – și că într-o bună zi va afla care e acel ceva. Hodaia mărturisise că îi plăcea să fie diferită, chiar dacă piciorul ei era mai diform decât al Aminei.

Amina adormi cu gândul la vorbele ei. Dar deodată, în toiul nopții, fu trezită de chiote și glasuri puternice. Se ridică în capul oaselor, ascultând în beznă zarva de râsete și veselie. Sunetul o duse cu gândul la sărbătoarea organizată în sat cu prilejul recoltatului măslinelor, doar că acestea nici nu dăduseră în pârg. La următorul chiot, Amina se dădu jos din pat și trase cu ochiul pe ușă. Tot satul era adunat în stradă, sărbătorind cu torțe și burdufuri cu vin desfăcute. Mama Aminei și alte câteva femei se plimbau prin mulțime cu ulcioare, reumplând cupele tuturor. *Ava* stătea cocoțat în spatele căruței, legănându-se ușor de parcă ar fi fost în mers.

— Ce mai zi! exclamă el, ridicând cupa. Ne vom descotorosi în sfârșit de iudeii ăia jegoși! Vor pieri cu toții!

Mulțimea răspunse cu un chiot de veselie.

Unchiul Aminei, Abdel, care venise în vizită dintr-un sat îndepărtat, sări în căruță lângă *ava*, cuprinzându-l cu brațul după umeri.

— Prieteni, vom pune mâna pe casele și averile iudeilor, zise el. Le vom putea lua livezile de măslina și viile, ogoarele cu recolte pe care nu le-am semănat niciodată...

— Și oile! strigă un glas din mulțime. Au niște turme de oi uriașe!

— Chiar așa! zise *ava*. Nu numai că vom profita de avantajele muncii și prosperității iudeilor, dar ne vom și descotorosi de ei pentru totdeauna.

Vorbele îi fură întâmpinate cu chicoteli voioase.

— Luați aminte... Ascultați!

Bătrânul satului își croi drum spre căruță cu brațele ridicate, indicând că are ceva de spus. Râsetele încetară.

— Eram copil când au venit iudeii din Babilon cu afurisitele lor de caravane. Ne-au năpădit ca un roi de lăcuste, clădind pe pământurile noastre și însușindu-și ogoarele și viile noastre! Au venit cu miile! Au trecut de atunci aproape 70 de ani, dar în tot acest timp nu m-am gândit la nimic altceva decât cum să ne descotorosim de ei. Acum vom avea în sfârșit prilejul!

Mulțimea răspunse din nou cu ovații furtunoase.

Amina era acum trează de-a binelea. Se strecură afară pe ușă și șchiopătă desculță prin ograda mică a familiei, oprindu-se lângă poartă. Era prea speriată de strigăte și larmă să se aventureze în stradă și, în plus, era în cămașă de noapte.

— Avem nevoie de un plan, zise *ava*, ca să putem profita din plin de această șansă. Fiecare să-și stabilească miza și să hotărască pe cine vrea să jefuiască și ce iudei să ucidă. Și ne vor trebui niște săbii și alte arme.

— Hai să strângem mai întâi iudeii laolaltă, zise bătrânul. Așa îi vom putea ucide pe toți deodată.

— Crezi că vor riposta? întrebă unchiul Aminei.

— N-au cum! răspunse *ava*. Asta-i partea frumoasă! Porunca vine chiar de la împăratul Ahaşveroş. Fiecare iudeu din împărăţie - bărbat, femeie sau copil - trebuie ucis.

Amina nu putea pricepe. Femeia care o ajutase azi era iudeică. De ce-ar fi vrut împăratul să ucidă pe cineva atât de bun şi blând ca Hodaia?

Privi cum tatăl ei dădu pe gât cupa cu vin şi-şi roti privirile prin mulţime, căutând parcă pe cineva să i-o umple la loc.

— Hei! Ce cauţi aici? strigă el când dădu cu ochii de ea.

Fata se dădu înapoi, străduindu-se să nu se poticnească şi să-l înfurie şi mai tare.

— Treci înapoi în casă! Chiar acum!

Mama alergă la ea şi-i trase o palmă, smucind-o înapoi înăuntru.

— L-ai auzit pe taică-tău! Rămâi în casă unde ţi-e locul!

— Dar... de ce vrea *ava* să-i omoare...?

— Nu-i treaba ta! E treabă de oameni mari.

O îmbrânci pe saltea şi zise:

— Culcă-te şi uită tot ce ai auzit!

— Dar femeia cumsecade care m-a ajutat azi e iudeică şi...

— Cine te pune să stai de vorbă cu iudeii? Credeam că ai mai multă minte.

Amina se feri când mama ridică din nou mâna s-o lovească, obrazii arzându-i încă de la palma de dinainte.

— Să nu te încrezi niciodată într-un iudeu! Se folosesc de tot felul de tertipuri să-i înşele pe oameni, ca să nu vadă cum sunt în realitate. Merită să moară cu toţii.

Mama ieşi din odaie, închizând uşa în urma ei.

Amina nu era străină de omoruri şi măceluri. Îl

văzuse pe *ava* și pe ceilalți bărbați înjunghiind oi și porci la sărbători și ocazii. Văzuse cum sângele acestora țâșnea pe pământ după ce *ava* le tăia gâtul, în timp ce mâinile și brațele lui se făceau tot mai roșii și lucioase. Animalele guițau și se zvârcoleau o clipă, pentru ca în clipa următoare să zacă flașce, fără suflare. Oare la fel îi va ucide *ava* și pe iudei, tăindu-le gâtul și lăsându-le sângele să-i scalde mâinile, scurgându-se în țărână? Amina știa că oamenii mureau uneori – doi copii din sat de la ea muriseră de aceeași febră care-i schilodise și ei piciorul. Dar lumea trebuia să se mânănească la moartea cuiva, cu bocete și jale. Nu să chiuie și să se veselească în stradă. Tremură în pat, ascultând larma de afară. Îi luă mult și bine să adoarmă.

Capitolul 5

Babilon

Timpul se scurgea cu o repeziciune ce-i tăia lui Ezra respirația. Zilele și săptămânile se succedau într-o goană sălbatică. De la aflarea poruncii împăratului, de acum o lună, își petrecuse fiecare zi în bibliotecă, căutând răspunsuri, dar negăsind niciunul. Acum, când primăvara începea să înflorească și osânda morții se întrezărea tot mai aproape, îl cuprindea o disperare vecină cu panica. Studiul și învățarea Scripturilor îl satisfăcuseră în trecut, dar fuseseră doar o îndeletnicire intelectuală, nu o chestiune de viață și de moarte. Și nici nu-l preocupase scurgerea corozivă a timpului, ceas după ceas, ca malul unui râu în furtună.

Poporul său avea mai puțin de nouă luni de trăit, nici cât îi trebuia unui copil să se dezvolte în pântecul mamei. Își suspendase toate lecțiile și renunțase la colaborarea cu ceilalți cărturari pentru a studia în singurătate, rugându-se și mărturisindu-și păcatele, postind și plângând, apoi întorcându-se din nou la studiu. Dar Ezra nu era cu nimic mai aproape de gândurile lui Dumnezeu sau de o cale de a-

și salva poporul. Descoperise în schimb uriașa diferență dintre a vorbi ziua întreagă *despre* Dumnezeu și a-l vorbi *lui* Dumnezeu; dintre a ști multe *despre* Dumnezeu și legile Lui și a-L cunoaște *pe* Dumnezeu. Cu cât învăța mai mult, cu atât înțelegea mai puțin – și se simțea mai puțin în măsură să-și călăuzească poporul, cum îl îndemna încă Iuda.

Își coborî privirea spre cartea lui Isaia, deschisă în fața lui. Cuvintele profetului se înneguraseră pe pagină cu o clipă înainte, când le citise printre lacrimi: „*Dar, Doamne, Tu ești Tatăl nostru; noi suntem lutul, și Tu, olarul care ne-ai întocmit: suntem cu toții lucrarea mâinilor Tale. Nu Te mânia prea mult, Doamne*”. Gândul îi zburase la tatăl său, meșter olar și el. Îi revăzuse în minte mâinile vânjoase, iscusite la modelarea masei amorge de lut într-un vas folositor. Ava fusese mândru de Ezra, întâiul său născut, binecuvântat de Atotputernicul să fie cărturar al *Torei*, nu olar, și cel mai tânăr membru în marea adunare a evreilor. Ava obișnuia să le reamintească mereu celor trei fii ai săi de moștenirea lor de preoți, trasându-le genealogia până la fratele lui Moise, Aaron, și la Țadoc, marele-preot de la Templul împăratului Solomon. Să nu fi fost surghiunit în Babilon, Ezra ar fi putut sluji ca mare-preot la Templul din Ierusalim, fiind un cârmuitor spiritual al poporului său. Dar acum nici învățătura, nici genealogia nu-i slujeau la nimic. Ar fi putut la fel de bine să facă oale ca frații săi mai mici.

Se ridică și înfășură la loc sulul. Trebuia să iasă din atmosfera înăbușitoare a bibliotecii. Haina de sac de sub tunică îi ardea ca focul pielea iritată, dar nu voia s-o dea jos, căci ea îi amintea să se roage de fiecare dată când îl irita. Cutreierând ulițele tăcute și întortocheate ale comunității de iudei din Babilon și ascultând zgomote familiare ca behăitul de capre și plânsetele copiilor, două lucruri îi erau clare – deși contradictorii. Primul, că

Atotputernicul făcuse un legământ cu Avraam și cu urmașii lui, un Legământ veșnic ce n-avea să se schimbe niciodată; al doilea, că împăratul persan dăduse poruncă să fie nimicit poporul lui, poruncă ce nu mai putea fi nici ea schimbată.

Pașii îl purtară spre dumbrava de lângă râu, unde frații săi continuau meșteșugul de olar al tatălui lor. Palmierii uriași de deasupra lutăriei vegheau neclintiți în văzduhul încremenit. Ocoli dogoarea arzătoare a cuptorului și cursa cu obstacole formată din oale mai mult sau mai puțin terminate, croindu-și drum până la roata olarului unde se afla Iuda. Acesta modela vasul pe porțiunea superioară a roții, în timp ce învârtea cu piciorul partea de jos. Iuda își ridică privirea și-l salută cu capul pe Ezra, apoi își relua treaba, umezindu-și degetele să mențină lutul flexibil. Vasul înalt până la genunchi la care lucra urma să fie lustruit și ars, spre a fi folosit apoi la depozitarea grăunțelor și a untdelemnului.

Ezra privi cum lutul creștea și se umfla ca o ființă vie în mâinile iscusite ale lui Iuda, supunându-se presiunii degetelor și mișcărilor mâinii sale. Își aminti de cuvintele lui Isaia: „*Noi suntem lutul, și Tu, olarul...*”

Ezra făcuse și el ucenicie cu tatăl său în tinerețe și știa că o oală nu putea fi modelată fără presiune. Mai știa și ce mult conta ca bucata de lut să fie așezată chiar în centrul roții înainte să se înceapă lucrarea. Dacă nu era în centru, vasul putea să se deformeze sau chiar să cadă de pe roată în timpul modelării. Ezra nu stăpânise niciodată această tehnică a centrării și, inevitabil, oalele lui ieșiseră strâmbe de sub degetele sale. Oare aici să fi greșit și poporul său? Să nu-și fi concentrat viața pe Legea lui Dumnezeu înainte de a fi modelați de El? Poate dacă i-ar fi învățat Legea cu mai multă sârguință, i-ar fi ajutat să se bazeze și...

— Ce vânt te-aduce pe aici? Întrebă Iuda, smulgându-

l dintre gânduri.

Roata se oprise și vasul era gata.

— A trebuit să ies puțin. Să-mi pun ordine în gânduri.

Sau să evite răsunetul tăcerii lui Dumnezeu? Fratele său desprinsese vasul, tăindu-l cu o coardă subțire și se ridică din spatele roții, încordându-și brațele și umerii.

— Ai găsit vreun temei pentru porunca împăratului?

— Nu încă.

Iuda se bălăci cu mâinile într-o găleată cu apă să le curețe, în lutăria din față, un ucenic tescuia noroiul moale, amestecând apa și lutul cu picioarele. Alți doi ucenici stăteau în genunchi în dreptul unei scânduri de lemn, bătând lutul să scoată aerul înaintea procesului de modelare. Ezra nu stăpânise nici acest meșteșug de scoatere a aerului prin lovire. În schimb *Tora*? Putea reproduce pe de rost fragmente uriașe din toate cele cinci cărți. Iuda se lăsă pe vine în dreptul scândurilor să verifice lutul bătut, pipăindu-l cu degetele să-i simtă textura. Clătină din cap.

— Mai trebuie lucrat puțin.

Mezinul, Așez, lucra la cuptor cu turbanul pe cap și coapsele încinse. Trupul zvelt îi lucea de sudoare în căldura dogoritoare, însurat de niciun an de zile, Așez păruse în culmea fericirii când îi înștiințase că nevasta lui aștepta un copil. Ezra își aminti cum țină de pe un picior pe altul dându-le vestea. Acum bucuria i se preschimbase în disperare. Părea tot mai ofilit pe zi ce trece, ca o ramură ce atârna prea aproape de foc, conștient că nu putea face nimic să-și ocrotească soția și pruncul nou-născut. Cum putea Dumnezeu să-i condamne copilul - și pe toți copiii - la o viață atât de scurtă?

Așez își lăsă lucrul să stea de vorbă cu frații săi, desfăcându-și turbanul din mers și ștergându-și cu un capăt al lui sudoarea de pe față.

— I-am spus lui Iuda că n-are niciun rost să facem

oale toată ziua, zise el. De ce să n-o lăsăm baltă și să ne bucurăm de cele câteva luni care ne-au mai rămas?

— Iar eu i-am spus că încă ne trebuie bani să ne hrănim familiile, zise Iuda.

Așez răspunse cu un pufăit.

— Chiar așa! Hai să-i îngrășăm pe toți ca pe niște vițe în staul, chiar dacă am fost osândiți la moarte! De ce să nu dăm și un ospăț?

— Nu cumva ai prefera să murim toți de foame înainte să apuce vrăjmașii să ne omoare? întrebă Iuda. Înfometarea e o moarte cumplită, să știi.

— Și să fii măcelărit nu-i cumplit?

— Încetați... vă rog...

Ezra își ridică mâinile.

— E vreo nădejde? întrebă Așez. Asta vreau să știu.

— Cum scrie psalmistul, nădejdea noastră e bunătatea veșnică a Atotputernicului, răspunse Ezra.

Dar oare o credea într-adevăr sau o spunea așa, într-o doară?

— Sper că te-ai hotărât să ne fii conducător, zise Iuda. Acum mai mult ca niciodată, avem nevoie de un cârmuitor puternic.

Ezra își desfăcu brațele.

— Cum să vă fiu conducător dacă nu știu răspunsurile?

— Atunci găsește răspunsurile! Oferă-ne speranță, înțelegere, orice, zise Iuda. Tu ești maestrul în dumnezeire, marele teolog. Nu ne pasă de îndoielile tale! Spune-ne ce vrea Dumnezeu cu noi!

— Ai auzit de *rabi* Natan? întrebă Așez înainte să apuce Ezra să răspundă.

— Nu... Ce-i cu el?

— S-a retras din rolul de conducător al casei adunării. A suferit dureri atât de cumplite la piept că acum zace la pat.

— Am discutat azi-dimineață despre înlocuirea lui, zise Iuda, iar ceilalți m-au rugat să te întreb pe tine.

Ezra gemu.

— Tu ești căpetenia înăscută a familiei, Iuda. Nu eu.

Iuda se scărpină în frunte, lăsându-și dăre de lut. Când vorbi în sfârșit, Ezra îi citi emoția din glas și lacrimile nevărsate ce amenințau să îl înece.

— Nu pot să vă fiu conducător. Îmi trebuie toată vloga să fiu puternic pentru Debora și ficele mele. Nu pot face mai mult. Nu pot fi tare și pentru poporul nostru. Trebuie să ne ajuți, Ezra. Tu n-ai familie ca noi.

Oricât i-ar fi fost de greu să-și înfrunte propria moarte, Ezra știa că agonia era și mai mare pentru bărbații ca Iuda și Așez, care aveau soții și copii. Măcar el nu trebuia să-și petreacă ultimele luni de viață străduindu-se să-i consoleze pe cei dragi. Putea sta treaz zi și nopțe cum făcuse în ultima vreme, adormind la masa de lucru cu sulurile și candela sfârâind în față. Putea să plângă și să jelească singur, fără să trebuiască să se prefacă a fi puternic de dragul altcuiva. Dar Ezra își invidia frații mai mult ca niciodată. Cum ar fi fost să-și găsească mângâiere în brațele unei soții iubitoare? El pe cine va ține în brațe în ultimele clipe?

— Ezra... zise Iuda, rupând tăcerea. Iarăși ești cu gândul aiurea.

— Îmi pare rău. Mintea mea pare să o ia razna în ultima vreme.

Cu fiecare zi ce trecea, îi venea tot mai greu să se concentreze. Și, dacă înainte îi plăcea să cutreiere prin meandrele labirinturilor Legii, explorând parimiile din *Tora* scrisă și orală, această dilemă era fără ieșire – sau poate cu o ieșire prea definitivă. O fundătură. Își masă pleoapele cu degetul mare și cel arătător, presându-și fruntea ce zvâcnea de durere.

— Dumnezeu e drept, dar și îndurător, zise el în cele

din urmă. Chiar dacă merităm această pedeapsă, ne putem ruga să primim îndurarea Lui. Poate ne va cruța, poate nu. Nu știu ce altceva aş putea face în calitate de conducător decât să îndemn lumea să postească și să se roage.

— Ai putea face o grămadă de lucruri! strigă Iuda. Nu mai bolborosi scuze ca Moise și hotărăște-te odată să ne călăuzești!

— Ajută-ne să înțelegem ce se petrece, adăugă Așez. Oferă-ne speranță.

— Nu vreau să vă ofer speranțe false...

— De unde știi că sunt false? făcu Așez.

Ezra își aținti privirea în pământ, neputând să-l privească în ochi. Când și-o ridică din nou, văzu cum chipul lui Iuda se înăspri în timp ce-l înghiontea pe Așez.

— Uite-i!... Iarăși s-au întors!

Arată spre doi babilonieni aflați de cealaltă parte a curții, care gesticulau spre cuptor și spre rafturile cu oale de parcă ar fi inspectat proprietatea.

— Cine sunt? Ce vor? întrebă Ezra.

— Uneltele noastre de olărit, asta vor, răspunse Iuda. Au de gând să le fure după ce ne lichidează pe noi. Hei! strigă el, năpustindu-se spre ei peste dumbravă. E proprietatea mea! V-am spus zilele trecute să nu mai puneți piciorul pe-aici!

Ezra și Așez se grăbiră să-l ajungă din urmă.

— Nu pentru multă vreme, zise unul dintre necunoscuți.

Ba mai avu și tupeul să zâmbească.

— Așa e, adăugă celălalt. Încă opt luni și veți fi morți cu toții, și toate astea vor fi ale noastre.

— Deși poate că nu vă vom omorî chiar pe *toți*, zise cel dintâi. Cred că o voi mai lăsa o vreme în viață pe drăgălașa de nevastă-ta, până mă plictisesc de ea.

Iuda dădu să se repeadă la el, dar Așez i-o luă înainte, apucându-l din spate.

— Dă-mi drumul! strigă el. Lasă-mă să le fac felul câinilor ăstora!

Ezra se opinti cu toată puterea, ajutându-l pe Așez să-l rețină.

Unul dintre babilonieni se aplecă spre Iuda, care se zbătea să se elibereze, și-l scuipă în față.

— *Noi vă vom face felul, iudeule!*

Ezra tremura de furie neputincioasă în timp ce-i privea pe babilonieni plecând. Toată viața disprețuise neamurile și superstițiile lor vane, ignoranța deliberată și imoralitatea lor crasă. Dar porunca împăratului îi transformase disprețul într-o ură atât de violentă, că-l făcea să tremure din toate măduarele. Iuda se eliberă în sfârșit și-și șterse saliva de pe față.

— Mă duc acasă, zise el, și Ezra știu că se ducea la Debora și la fiicele lui, să se asigure că erau în regulă.

Ezra se refugie din nou în bibliotecă și închise ușa în urma lui, nevrând să-și mai petreacă nicio clipă printre acești străini vrăjmași, să-i vadă ducând vieți lipsite de griji și veselindu-se în timp ce le puneau la cale nimicirea. Cum putea lăsa Cel Preasfânt aceste *fiare* să stârpească poporul Său?

Se ghemui în scaun, așteptând să i se potolească mânia. Ultimul lucru pe care și-l dorea era să fie căpetenia comunității în locul lui *rabi* Natan. Era cărturar, nu conducător. Dar nu cumva căuta scuze bâlbâite ca Moise la rugul aprins? Își aminti de făgăduința făcută de Dumnezeu lui Moise: „*Eu voi fi cu tine*”.

Rămase singur în odaia sa vreme îndelungată, până când un gând îi răsări în minte, hrănit de ura sa față de neamuri. Înainte să apuce să se răzgândească, se ridică și ieși în holul bibliotecii, unde doi cărturari și o mână de învățăcei de la *ieșiva* stăteau de vorbă.

— Duceți-vă și strângeți-i pe toți ceilalți rabini și învățători, și pe toți învățăceii pe care îi găsiți. Spuneți-le

să vină cât mai repede la mine. Am de făcut o propunere.

O oră mai târziu stătea în fața unei săli pline de colegi învățători și de discipolii acestora, cu batjocura vrăjmașilor încă vie în minte.

— Poporul vrea să știe de ce a îngăduit Atotputernicul această poruncă, zise el. Care e scopul Lui în toate astea? Chiar va lăsa să moară toți urmașii lui Avraam? Am căutat răspunsuri, dar e o sarcină prea uriașă s-o duc la capăt de unul singur în scurtul răstimp care ne-a mai rămas. Dar dacă muncim împreună, poate vom afla de ce am fost abandonăți. Și poate vom găsi o cale de a-L îndupleca pe Cel Preasfânt.

Se opri să-și șteargă dâra de sudoare de pe frunte, amintindu-și de scuipatul de pe fața lui Iuda.

— Iată ce vă propun eu: să împărțim cărțile sfinte între noi, cei care vrem să luăm parte, și să le citim zi și noapte, sul după sul, pentru a înțelege ce ne-a făgăduit Atotputernicul, cu ce am greșit și de ce îngăduie Dumnezeu răului să ne biruiască. Să citim și să studiem Legea și Prorocii și istoria poporului nostru și să ne comparăm observațiile la sfârșitul fiecărei zile. Împreună vom pune piesele cap la cap și poate Dumnezeu ne va dezvălui imaginea de ansamblu. La rugăciunile de seară vom împărțași poporului concluziile noastre și-i vom îmbărbăta. Oamenii ne imploră să le oferim nădejde și sens. De fapt, chiar acum e timpul pentru rugăciunea de seară, zise el, văzând poziția soarelui pe cer în după-amiaza aceea târzie. Dacă vreți să mă ajutați la acest proiect, hai să ne întâlnim aici mâine dis-de-dimineată.

Porni înaintea tuturor să străbată mica distanță spre casa adunării, dar tânărul său elev, Simon, îl ajunse din urmă.

— *Robi* Ezra, am citit de curând despre făgăduințele Celui Preasfânt în cartea prorocului Ieremia. Dumnezeu spune că numai dacă cerurile de sus pot fi măsurate și

dacă temeliile pământului de jos pot fi cercetate, atunci îi va lepăda și El pe toți urmașii lui Israel.

— Bravo, Simon. Foarte bine. Tocmai de acest soi de profeții avem nevoie.

— Și într-o altă profeție, Dumnezeu spune că, deși va nimici toate neamurile printre care ne-a risipit, pe noi nu ne va nimici.

Ezra se opri și-și puse mâna pe umărul elevului său.

— Ne vei fi de mare ajutor, Simon. Mulțumesc.

Câteva clipe mai târziu, Ezra urcă pe *bimah* să se adreseze bărbaților din adunare, înăbușindu-și temerile pe care încă le mai avea în legătură cu asumarea rolului de conducător.

— Voi coordona eu rugăciunile până se înzdrăvenește *rabi* Natan, începu el, dar mai întâi aș vrea să...

— La ce bun să ne mai rugăm? strigă cineva din mulțime. Nu e limpede că Dumnezeu nu ne ascultă?

Lui Ezra îi trebui un moment să-și recapete cumpătul.

— Ei bine... putem să ne rugăm ca Dumnezeu să ne cruțe de dragul lui Avraam, de dragul Legământului Său. Chiar dacă merităm această pedeapsă pentru că nu am ținut partea noastră de legământ, Dumnezeu e milostiv și...

— Dar legea împăratului nu mai poate fi revocată!

— Așa e. Dar Atotputernicul S-a dovedit mai puternic ca faraon, nu? El e mai puternic și ca împăratul perșilor și poate să ne salveze...

— Da, e destul de puternic să ne salveze - dar o va face?

Ezra ezită.

— Dacă e voia Lui, da, răspunse el în cele din urmă.

Știa că nu era un răspuns satisfăcător. El și ceilalți cărturari ar fi trebuit să le ofere ceva mai bun.

— Dacă Dumnezeu ne iubește, cum poate să îngăduie una ca asta? strigă un alt glas. De ce le-a îngăduit

egiptenilor să ne năpăstuiască și să ne arunce fiii în Nil?

— Poate pentru că vrea să ne întoarcem la El, zise Ezra. Poate ne-am fi complăcut prea mult cu traiul din Egipt dacă n-ar fi dat faraonul această poruncă. Și poate începem să ne complăcem și cu traiul de aici, din Babilon.

— Atunci cum de sunt osândiți la moarte și iudeii din Ierusalim?

— Nu știu, răspunse Ezra pufăind.

Își învățase elevii să pună întrebări profunde și să se adâncească în Cuvântul lui Dumnezeu, dar aceste întrebări izvorau din teamă, nu din curiozitate intelectuală, și-i era mai greu să răspundă la ele. Nu se mira că groaza și disperarea adunării îl copleșiseră pe *rabi* Natan. Dar când își aminti de cei doi străini ce puneau la cale prădarea lutăriei lui Iuda și siluirea soției lui, mânia i se transformă într-o dârzenie tare ca lutul ars în cuptor, își dresă glasul și, când vorbi, o făcu mai tare ca înainte.

— Iată ce-i spune Atotputernicul lui Avraam: „Voi pune legământul Meu între Mine și tine și sămânța ta după tine, din neam în neam; acesta va fi un legământ veșnic, în puterea căruia Eu voi fi Dumnezeul tău și al seminței tale după tine”. *Veșnic*. Asta înseamnă că o rămășiță a poporului nostru *va supraviețui*. Poate nu vom fi noi aceia. Poate vor fi alți iudei de prin alte părți ale împărăției. Dar de un lucru sunt sigur: undeva, cumva, poporul lui Dumnezeu *va supraviețui*!

— Dar *s-ar putea* să fim noi?

— Da. Așa că de-acum încolo, zi de zi, până în ziua a treisprezecea a lunii adar, va trebui să ne căim de păcatele noastre și să cerșim îndurare. Și orice-ar fi - că vom trăi sau vom muri - trebuie să ne rugăm pentru mântuirea rămășiței lui Dumnezeu.

Capitolul 6

Babilon

Debora îngenunche la căpătâiul cumnatei sale și-i

șterse fruntea cu un ștergar umed.

— Trebuie să te liniștești, Miriam. Nu-ți face bine nici tie, nici copilului, să te amărăști așa.

— Dar îmi vreau viața înapoi! se jelui ea. Viața de dinainte de porunca asta cumplită! Viața pe care am visat s-o am întotdeauna cu Așez și cu o casă plină de copii! Nici nu ni s-a născut încă bebelușul și acum va trebui să moară înainte să trăiască!

— Șșș... Nu mai vorbi așa.

Frica, descoperise Debora, era molipsitoare. Uneori treceau ore întregi - în timp ce gătea sau se ocupa de ficele ei - când uita aproape cu desăvârșire de îngerul morții. Dar vorbele pline de groază ale lui Miriam îi readuseră în minte șoaptele lui sumbre, vârtejul amețitor al atingerii lui. Gândul confruntării inevitabile cu el era destul de cumplit, dar n-avea niciun drept să-i năpădească sufletul acum, aducând coșmaruri din ultimele clipe - coșmaruri în care se agăța de soțul și de ficele ei, disperată să-i salveze, să se salveze, dar știind prea bine că totul e în zadar.

Miriam apucă ligheanul și se aplecă peste el să vomite. Bolnavă de îngrijorare și de grețurile dimineții, nu mai avea nimic în stomac ce să dea afară.

— Culcă-te la loc, zise Debora, ștergându-i fața. Încearcă să te odihnești, Miriam. Gândește-te la lucruri plăcute.

— Nu vreau să mor! Și nu pot să nu mă gândesc la asta, să nu mă întreb cum va fi, dacă ne vor strânge pe toți laolaltă sau vor veni aici cu săbiile și...

— Încetează!

Debora își înfrână imboldul de a o zgâlțâi.

— Miriam, trebuie să încetezi! Nu faci decât să mori de sute de ori înainte de ziua din urmă - și s-ar putea să nici nu vină, să știi. Cât avem în noi suflare de viață, mai putem avea speranță, nu crezi? Trebuie să ne încredem în

Dumnezeu.

Miriam își acoperi fața și plânse cu suspine atât de sfâșietoare, că Debora fu nevoită să-și înghită lacrimile. Fiicele ei erau în curte cu mama lui Miriam, și Debora se legă să nu le lase niciodată să fie martore la o asemenea frică și suferință. Așez o implorase s-o consoleze pe Miriam, dar se dovedea cu neputință. O luă de mână să mai încerce o dată.

— Ascultă, Miriam. Sigur știi și tu câteva versete din psalmi. Ce-ar fi să le rostești când ți-e teamă? Eu așa fac.

Debora încercă să-și amintească unul acum, dar febra fricii îi împrăștiase gândurile. Stătu cu Miriam până când se mai liniști în sfârșit, apoi își luă fetele și se întoarse acasă biruită.

Nu fusese decât puțin plecată, dar de cum intră pe poartă, îl găsi pe Iuda măsurând curtea în lung și-n lat în șorțul său de olar și trecându-și degetele prin părul negru, cârlionțat.

— Debora, slavă Domnului! exclamă el când o văzu. Se grăbi s-o întâmpine și o luă în brațe fără să mai aștepte să lase jos fetița. Strânsoarea lui era destul de puternică să le zdrobească pe amândouă.

— Pe unde umbli? întrebă el. Când m-am întors și nu te-am găsit acasă, am fost mort de îngrijorare!

— Am fost în vizită la Miriam. De ce ți-ai făcut griji?... Și de când vii tu acasă în toiul dimineții? Ce s-a întâmplat?

— Nimic. Atâta doar că... am simțit nevoia să vin acasă.

Debora nu-l crezu. Cercetă fața soțului ei în timp ce o luă în brațe pe Abigail, care i se agăța de picior. Îi zări pe frunte cute de îngrijorare pe care nu le observase până atunci și întinse mâna să le netezească.

— Așez m-a rugat să stau de vorbă cu Miriam. Nu se simte prea bine și...

— Doar nu te-ai dus singură până la ea acasă?

— Ba da, cum să nu. Eu și fetele...

— Nu, Debora! Vreau ca de-acum înainte să nu mai pleci singură de-acasă! Niciodată!

Ea îl privi ținută. Se înfuria din nimic. Iuda fusese întotdeauna iute din fire, dar în ultima vreme îi era aproape imposibil să-l țină în frâu. Tare-i mai venea să-l contrazică, să-i spună că era absurd s-o țină închisă în casă, dar știa că dacă nu se mișca cu grijă, risca să calce pe un cuib de viespi.

— Fetele trebuie să se culce, zise ea cu tot calmul de care era în stare. Așteaptă-mă aici. Mă întorc imediat.

Intră cu ele în casă și le duse la culcare, promițându-le ceva bun dacă o ascultau și stăteau în liniște. Când ieși la loc, îl găsi din nou măsurând curtea în lung și-n lat.

— Ai să ne strici caldarâmul. Nu sunt decât cărămizi și zgură, să știi... Acu spune-mi ce se petrece, Iuda.

— Cred că porunca asta m-a dat puțin peste cap. Nu suport să mă gândesc că ar putea să vi se întâmpla ceva - ție sau fetelor.

Ea i se strecură în brațe, simțindu-se acasă la pieptul lui. Era un soț minunat: puternic, dar tandru, chipeș, dar lipsit de trufie, generos și destoinic - și mai mult decât gata să o iubească chiar dacă era prea încăpățânată să se potrivească profilului unei soții ideale. Iuda avea și el cusururile lui, unul fiind firea lui aprinsă, dar toți bărbații aveau defecte și ale lui nu depășeau dragostea ei pentru el. Și n-avea nicio îndoială că o iubea și el la rândul lui. Dar în ultimul timp fusese prea mult supraveghetor și paznic și prea puțin tovarăș, în ciuda promisiunii sale.

— Ascultă-mă, Iuda, zise ea când îi simți mușchii relaxându-se. Dacă ai pretenția să stai închisă în casă toată ziua, măcar dă-mi un motiv bun pentru asta.

Rămase tăcut atâta vreme, că ea fu convinsă că nu va mai răspunde. Într-un târziu însă îi dădu drumul.

— Doi babilonieni ne dau târcoale la lucru, cu ochii

pe negoțul nostru. Vin să ne ocărească zilnic, spunând că în curând vom fi morți și totul va fi al lor.

Își trecu palma peste față, încercând să-și alunge parcă astfel amintirea.

— Nu-i băga în seamă. Nu pot să te necăjească decât dacă îi lași tu. Nu le da puterea asta. David nu s-a sinchisit de zeflemelele lui Goliat.

Iuda se încruntă și cutele de îngrijorare de pe frunte i se adânciră.

— Din câte țin eu minte, David n-a trebuit să-i suporte mult zeflemelele. A ținut cu piatra spre capul lui și l-a omorât - și s-ar putea să fac și eu același lucru dacă-i mai văd pe porcii ăia dând târcoale.

Ea îi mângâie brațele vânjoase să-l liniștească.

— La ce bun? Dacă ucizi doi babilonieni, oamenii stăpânirii te vor întemnița pentru crimă. Și-atunci cum vei avea grijă de mine?

— Nu suport să mă simt atât de neajutorat, Debora!

— Încrede-te în Dumnezeu.

El oftă, întorcându-și capul.

— Eu nu am credința ta. Trebuie să fac ceva! Să-iucid înainte să ne ucidă ei pe noi!

Furia lui părea deplasată în comparație cu zeflemelele. Și de ce s-o silească să stea închisă în casă toată ziua? apoi un alt gând îi trecu prin minte.

— Au amenințat să se atingă de mine și de fete? De asta nu mai vrei să ies din casă?

Își dădu seama după expresia lui vinovată că o nimerise.

— Nu-i de mirare că ești așa de furios.

Cavalerismul lui o înduioșă, făcând-o - dacă era cu putință - să-l iubească și mai mult.

— Au știut totul despre tine, Debora, de parcă... de parcă te-ar fi urmărit. De parcă ne-ar fi supravegheat casa!

Stomacul i se întoarse ușor, făcându-se ca de gheață.

Se simțea deja siluită fără s-o fi atins cineva. Nu era destul că trebuia să trăiască cu osânda morții deasupra capului? De-acum va trebui să-și petreacă ultimele luni uitându-se peste umăr?

— N-am de gând să trăiesc în teamă, zise ea, prefăcându-se mai vitează decât se simțea în realitate. După cum i-am spus chiar acum lui Miriam, dacă cedăm în fața fricii, vom muri de o sută de ori înainte să vină ziua din urmă. Nu-ți face griji pentru mine, Iuda. Sunt mai puternică decât îți dai seama. Încrede-te în Dumnezeu!

— Încrede-te în Dumnezeu... încrede-te în Dumnezeu, o îngână el. Încetează să mai spui asta! De parcă aş putea să pocnesc din degete și să mă încred în Dumnezeu! Ca să nu mai vorbesc că e destul de greu să te mai încrezi în El după ce a îngăduit să fim osândiți la moarte. Chiar și Ezra recunoaște că i-a fost zdruncinată credința. A ta nu? Dacă e să fii sinceră cu tine însăși?

Ochii i se umplură de lacrimi. Ba da. Dacă era să fie sinceră. Dar n-ar fi recunoscut-o față de altcineva, nici măcar față de ea însăși.

— Uite ce-i, dacă Dumnezeu nu-i demn de încredere... dacă tot ce știm despre El din Scripturi e o minciună... hai mai bine să lăsăm totul baltă și să murim chiar acum, căci viața nu merită trăită.

Se opri să-și șteargă lacrimile, frustrată că nu-și putea stăvili emoția.

— Eu una m-am hotărât să mă încred în El chiar de-ar fi să murim cu toții! Pentru că Dumnezeu trebuie să aibă un motiv. Nu se poate altfel!

Iuda își întinse din nou brațele spre ea, strângând-o la piept.

— Ascultă, muiere nebună! Mă bucur că te încrezi în Dumnezeu - ai destulă credință cât pentru amândoi și încă pe deasupra. Dar promite-mi că n-ai să mai pleci niciodată singură de acasă. Mai ia o femeie cu tine, dacă ai de mers

undeva. Te rog, Debora. Îmi promiți?

Încă o dată, stomacul i se întoarse pe dos de groază la gândul că era urmărită.

— Da, zise ea în cele din urmă. Îți promit.

Capitolul 7

Betleem

Amina mai ridică o lopată de bălegar din țarcul caprelor și o adăugă la grămadă. Apoi se opri să se odihnească. Pe lângă zgomotele specifice ale după-amiezii târzii, ca bâzâitul insectelor și ciripitul păsărilor, i se păru că aude tropăit înăbușit de copite pe drumul de țară și nechezatul unui măgar. Se opri o clipă să asculte. Da, răgetul răgușit al asinului lui *ava* era de neconfundat. Inima i se făcu cât un purice de groază. *Ava* se întorcea acasă.

Era plecat de mai bine de o săptămână și, în tot acest timp, Amina îndrăznise să se relaxeze, slobozită de teama pe care i-o purta. Acum însă se încordă și-și roti privirea prin jur să se asigure că *ava* nu va avea pricină să-i bage de vină - deși rareori avea nevoie de vreo pricină să se înfurie pe ea. Încremeni în loc, ascultându-i glasul și pe cel al fraților ei și încercând să-și dea seama în ce stare de spirit se afla după lunga călătorie.

Râsete. Auzi râsete și-și îngădui să răsufle ușurată, apoi puse la loc lopata și dădu fuga să adape măgarul. Când trecu de colț cu ulciorul în mână, îi văzu pe *ava* și pe frații ei stând în fața casei nu cu un măgar, ci cu trei. Spinările dobitoacelor se încovoiau sub povara încărcăturilor masive. Amina alergă cu ulciorul greu și goli apa în jgheab. Măgarii băură apa cât ai zice pește și fata se grăbi să le mai aducă. Saifa le aduse apă bărbaților, în timp ce mama îi dezmierda pe frații mai mari, ciufulindu-le pletele umede și copleșindu-i cu afecțiunea și atenția de care Amina n-avea parte niciodată.

— Descărcați dobitoacele, le porunci *ava* fraților ei

după ce-și astâmpărare cu toții setea. Cărați totul înăuntru. Cu băgare de seamă!

— Ce sunt toate astea? întrebă mama. Ce-ați adus cu voi?

Ava rânji.

— Arme. Săbii, sulite și săgeți, frumoase cum n-am văzut în viața mea. Bărbații din Așdod sunt meșteri excelenți.

Frații Aminei desfăcură legăturile voluminoase și le îngrămădiră în șopron alături de vasele cu grâu, grăunțe și ulei de măsline. Își dădu seama că sacii erau grei pentru că fu nevoie de ambii frați să îi care, unul câte unul. Spinările măgarilor erau în sfârșit libere.

— M-am întâlnit pe drum cu capii altor sate, îi spunea *ava* mamei, în timp ce Saifa îi umplea potirul pentru a treia oară. Au venit cu niște idei bune despre cum să îndeplinim porunca împăratului și să-i lichidăm mai eficient pe iudei. Voi ține diseară o adunare chiar aici, să le spun și celorlalți ce am aflat și să le arăt armele.

Prin urmare asta făcuse *ava* în călătorie. Amina habar n-avusese unde plecase și de ce. El însuși nu mai pomenise despre uciderea iudeilor din noaptea serbării. Dar se pare că nu fusese doar un vis urât. *Ava* nutrise gânduri ucigașe în tot acest timp, ceea ce însemna că încă plănuia s-o ucidă pe Hodaia, blânda iudeică din piață.

Bărbații erau hămesiți după lunga călătorie, așa că Amina o ajută pe mama să pregătească masa și să le-o servească imediat. *Ava* era încă bine dispus când se așeză să mănânce și o chemă pe mama la el în curte, spunându-i că are vești de discutat. Amina și sora ei rămaseră în umbră să asculte, gata să-l servească la nevoie.

— Am vorbit cu căpetenia din satul fratelui meu de lângă Ierusalim, zise *ava*. I-ar plăcea să ceară mâna Saifei pentru unul dintre fiii săi.

Saifa scoase un țipăt înăbușit.

— Şşş... Saifa, să nu te audă! şopti Amina. Sora ei o apucă atât de strâns de braţ că o duru.

— Dar nu vreau să mă mărit!

— Şşş!

— Are să se mărite cu al treilea fecior, nu cu întâiul născut, continuă *ava*. Dar chiar şi așa, în câteva luni va fi un bărbat putred de bogat. În Templul iudeilor din Ierusalim se găseşte aur cu nemiluita şi bărbaţii din satul lui Abdel vor să pună mâna pe el după omorârea iudeilor. E destul aur cât să le ajungă tuturor.

— Şi bărbatul ăsta ştie că va avea de aşteptat un an după Saifa? întrebă mama. N-are decât unsprezece ani, nu-i încă femeie.

— Da, ştie. Dar va fi o tocmeală bună pentru amândoi. Treaba e aranjată.

— O, nu! gemu Saifa, izbucni în lacrimi şi se sprijini cu capul de umărul Aminei, aproape doborând-o la pământ.

— Saifa... taci! o imploră aceasta. *Ava* îşi va ieşi din minţi dacă te aude.

Şi poate şi-ar fi descărcat năduful asupra amândurora. Saifa îşi duse mâna la gură să-şi înăbuşe suspinele. Ştiau amândouă că o căsnicie însemna să devină sclavele noii soacre şi să se supună fiecărui capriciu al soţului lor, riscând altfel să mănânce bătaie. Surorile şuşotiseră noaptea în pat despre aceste lucruri şi erau amândouă îngrozite de căsătorie. Oricât de greu le-ar fi fost traiul ca fiice, ar fi fost de o mie de ori mai rău cu un bărbat mofturos şi o soacră de care să asculte. Căsătoria presupunea să-şi lase în urmă căminul şi una pe alta. Şi să facă prunci.

— Şi Amina? întrebă mama. Ai luat vreo decizie în privinţa ei?

Amina îşi ţinu răsuflarea, aşteptând să audă răspunsul lui *ava*.

— Nu încă. Îi mai dau un an să-şi pună în cap să nu

mai schiopăteze, dar dacă se încapățânează, voi fi silit să iau măsuri. Nimeni nu plătește zestre pentru o oloagă.

Ochii Aminei ardeau de lacrimi, dar nu le lăsa să cadă. Avea ura orice semn de slăbiciune. Repetă în minte vorbele țesătoarei iudeice ca să nu le uite: „Dumnezeu te-a creat să faci ceva special, ceva ce ei nu pot face”.

— Saifa! strigă brusc *ava*. Saifa, hai încoace!

Fata se holbă la Amina cu ochii măriți de spaimă.

— Ce mă fac?

— Șterge-te la ochi, șopti Amina. Mai repede! Trebuie să mergi la el.

— Nu vreau! Mi-e frică.

— Saifa, treci aici! strigă el din nou.

— Va vedea că am plâns și mă va bate, șopti Saifa, ștergându-și fața.

Și nu se înșela. Avea ochii roșii și umflați, și obrații brăzdați de lacrimi – pe când o fiică cuviincioasă s-ar fi arătat mulțumitoare și încântată să primească o asemenea veste însemnată de la tatăl ei.

Amina respiră în sfârșit după ce-și ținuse răsuflarea.

— Mă duc eu. Îi spun că ești la latrină. Numai să nu stai mult.

Ieși în ogradă, străduindu-se să pășească dreaptă și demnă, fără să schiopăteze. Dar genunchii îi tremurau de frică, făcând sarcina aproape imposibilă. Nu făcu decât câțiva pași și se opri.

— Saifa s-a dus să se ușureze, zise ea cu privirea ațintită la picioare. Nu stă mult.

Saifa intră în curte o clipă mai târziu și se îndreptă spre tatăl ei cu un zâmbet forțat pe față. Se opri la câțiva metri de acesta, privind în pământ, nu la el.

— Da, *ava*.

— Hai încoace să te văd mai bine... întoarce-te, zise el, descriind un cerc cu degetul.

Saifa se supuse.

— Nu-i rău... Nu-i rău... Vei fi o frumusețe ca mama ta.

Amina își invidiase întotdeauna sora pentru părul negru și ondulat, și ochii mari și căprui. Saifa avea spatele drept, picioarele lungi și zvelte și tenul auriu-roșcat. Dar din locul unde se afla, Amina văzu bărbia surorii ei tremurând de frică.

— Ți-am găsit un bărbat. Vom începe tocmeala imediat ce se încheie povestea asta cu iudeii.

Amina își ținu răsuflarea, dorindu-și în tăcere ca Saifa să răspundă smerită și respectuoasă, fără să-și trădeze simțămintele. Dar teama fetei de căsnicie păru să-i întrecă spiritul prevăzător.

— Nu, *aval* se văicări ea. Nu vreau să plec de acasă și să mă mărit! Te rog, nu mă sili s-o fac, *aval*

Mânia lui fu instantanee și cumplită. Amina îl văzu năpustindu-se și fugi din ogradă să se ascundă în țarcul caprelor, astupându-și urechile să înăbușe zgomotul loviturilor lui *ava* și țipetele jalnice ale Saifei. Acestea părură să dureze o veșnicie.

Mai târziu în noaptea aceea, Amina o ținu în brațe pe sora ei până adormi plângând. Dar ea nu reuși să adoarmă. Ce voise să spună *ava* când afirmase că va trebui să ia măsuri dacă nu se oprea din șchiopătat? Cu toată drama familială din seara aceea, uitase de întâlnirea lui *ava* cu ceilalți săteni până îi auzi adunându-se în ogradă. Frații ei aduseră teancurile cu arme din șopron să le arate celorlalți. Amina rămase trează, ascultând clănțănitul stins de metal și murmurele aprobatoare.

— Am adus destule arme pentru toată lumea, zicea *ava*. Și am discutat cu capii celorlalte sate despre planurile lor. Majoritatea au de gând să împrejmuiască din timp fiecare așezare de iudei ca să nu scape niciunul.

— Să-i strângem laolaltă ca pe niște oi în țarc! spuse cineva.

— Zidurile și porțile Ierusalimului n-au mai fost refăcute niciodată, continuă *ava*. Iudeii n-ar fi în stare să apere cetatea nici dacă li s-ar îngădui.

— E adevărat că în vistieria Templului e aur și argint cu nemiluita? Întrebă cineva.

— Da, e adevărat. Și vom putea lua parte la lupta aceea de îndată ce isprăvim cu uciderea celor din Betleem.

Amina își vârî degetele în urechi și-și îngropă capul sub acoperitoare să nu mai audă. Adormi pe fundalul murmurilor și al râsetelor înăbușite.

A doua zi de dimineață, Amina și mama ei plecară la Betleem căci era zi de târg. *Ava* o sili pe Saifa să rămână acasă ca pedeapsă pentru purtarea ei necuviincioasă.

— Scălțați-vă privirea în toate mărfurile iudeilor, le zise el înainte să plece. Nu uitați că în curând vor fi ale noastre.

Femeile din satul Aminei se purtară prietenos cu iudeii, târguindu-se pentru mărfuri prin piață, dar Amina știa că nu era decât o minciună totul. Îi lăsă pe ceilalți copii să alerge înainte și o căută prin rândul de dughene pe cea a Hodaiei. Mormanul de postavuri minunate nu fu greu de găsit, țesătura lor fiind mai fină și mai colorată ca orice îmbrăcăminte purtată vreodată de Amina.

— Hei, bună dimineață, Amina! o întâmpină Hodaia dând cu ochii de ea. Mă întrebam dacă am să te văd azi pe-aici!

Amina se piti în spatele unui morman să nu fie văzută.

— Trebuie să-ți spun ceva, șopti ea. Își roti privirea prin jur, cu inima bătându-i ca aripile unei păsărele. Bărbații de la noi din sat vor să vă omoare. I-am auzit pe tata și pe ceilalți cum făceau planuri. *Ava* a adus săbii și alte arme și...

— Știu, micuțo. Știu.

Zâmbetul blând al Hodaiei se stinse și ochii i se

umplură de lacrimi.

— Am aflat și noi de porunca împăratului.

— Și... și nu ți-e frică?

— Nu atât pentru mine, cât pentru nepoții mei.

Nepoata mea cea mai mică e cam de vârsta ta și știu ce speriată va fi. Nu suport gândul că scurta ei viață se va sfârși în frică. Eu am avut parte de o viață lungă și fericită, dar copiii...

Nu mai reuși să termine. Amina își puse mâna pe brațul ei, în timp ce Hodaia se șterse la ochi.

— Îmi pare rău, zise bătrâna în clipa următoare. Mă străduiesc să fiu puternică de dragul lor, dar pe măsură ce gonesc săptămânile și se apropie ziua aceea... Uneori mi-e tare greu.

Își suflă nasul în batistă.

— Trebuie să fugiți! șopti Amina. Nu vreau să vă ucidă *ava*!

Dar când văzu cărja Hodaiei proptită alături de ea, își dădu seama că bătrâna n-avea șanse de scăpare. Hodaia se aplecă și o cuprinse într-o lungă și duioasă îmbrățișare. Amina avea parte atât de rar de afecțiune, că se topi în brațele ei ca untul în pâinea caldă.

— E foarte frumos din partea ta să-ți faci griji pentru mine, zise Hodaia. Ai o inimă blândă, minunată.

— Îl urăsc pe tata pentru că vrea să vă ucidă, zise ea când se desprinseră în sfârșit din îmbrățișare.

— Nu, nu-l urî, te rog. N-a fost ideea lui să ne ucidă. Porunca a venit de la împăratul persilor și nu putem face nimic în privința ei.

— Nu vă puteți ascunde?

— Nu știu sigur. Bărbații din satul nostru s-au rugat în privința asta și unii zic că ne-am putea refugia în pustie.

— Ar trebui s-o faceți. Și dacă ți-e greu să umbli pe jos, ai putea merge călare pe măgar.

— Da, draga mea copilă. Așa am să fac. Călare pe

măgar merg și atunci când călătorim la Templul lui Dumnezeu din Ierusalim. Și mergem cât putem de des în ultinta vreme, ca să ne rugăm și să implorăm mila Lui. Am acolo prieteni care sunt preoți. Ei au credința că Dumnezeul nostru ne va salva. Habar n-am cum o va face și știu că situația pare disperată acum, dar ei ne spun să ne încredem în Dumnezeu.

Amina auzi râsete și zgomot de pași alergând și se ghemui să se ascundă când ceilalți copii trecură în fugă pe lângă ea.

— Nu te joci azi cu ei? o întreabă Hodaia. Și unde-i sora ta... cum o cheamă?

— Saifa. N-a lăsat-o *ava* să vină. E pedepsită fiindcă i-a spus că nu vrea să se mărite.

— Să se mărite? Dar câți ani are?

— Unsprezece. *Ava* i-a găsit un soț dintr-un alt sat și vrea s-o mărite de îndată ce împlinește doisprezece ani. Zice că soțul ei va fi bogat după ce...

După ce îi vor omorî pe iudei. Amina își duse mâna la gură, regretând că o luase pe dinainte.

Hodaia o strânse o clipă la piept și o sărută pe frunte.

— Ești o copilă tare scumpă și dragălașă. Să nu lași urâtenia vieții să te schimbe.

— Trebuie să plec.

Dacă n-o făcea, ar fi năpădit-o plânsul și mama ar fi luat-o la întrebări.

— Îți mulțumesc că ai venit să mă avertizezi, zise Hodaia. Dumnezeu să te binecuvânteze pentru bunătatea ta.

— Sper... sper să ne mai vedem.

Se ridică în vârful picioarelor și sărută obrazul neted al Hodaiei, ieșind apoi repede din dugheană cu inima frântă. Ajunsă la capătul aleii, își mai întoarse o dată capul să-și revadă pentru ultima oară prietena.

Capitolul 8

Babilon

O altă zi deprimantă se apropia de sfârșit și Ezra stătea înaintea oamenilor din casa adunării să conducă rugăciunile de seară. În timp ce se rugau, avea să se lase noaptea și să se încheie o nouă zi, aducându-i și mai aproape de data execuției. Își dresе glasul stingherit și se întrebă dacă se va obișnui vreodată să stea acolo în rolul de conducător.

— În seara asta, începu el, aș vrea să vă îmbărbătez cu următoarea profeție din Ieremia.

Tânjea cu disperare să-și însușească făgăduința din cuvintele prorocului și să-și ascundă deznădejdea crescândă. Mai aveau doar opt luni de trăit. Treizeci și două de săptămâni.

— „Așa vorbește Domnul care a făcut soarele să lumineze ziua, care a rânduit luna și stelele să lumineze noaptea, care întărește marea și face valurile ei să urle, El, al cărui nume este Domnul oștirilor: «Dacă vor înceta aceste legi dinaintea Mea, zice Domnul, și neamul lui Israel va înceta pe vecie să mai fie un neam înaintea Mea!»”.

Se opri o clipă să-și ridice privirea și genunchii i se înmuiară. În pragul ușii din spate se afla vrăjitorul babilonian care le adusese vestea devastatoare a poruncii împăratului Ahașveroș. Ezra se agăță cu mâinile strâns de măsuta dinaintea lui, încercând să tragă în piept suficient aer ca să poată vorbi.

Bărbații din adunare se întoarseră să vadă la ce se uita Ezra și, de cum dădu cu ochii de vrăjitor, Iuda porni repede spre el.

— Te-ai întors! Ai vreo noutate?

Bătrânul arată spre un sul de pergament.

— Împăratul a dat o nouă poruncă.

Ezra simți nevoia să se așeze. Avea senzația că nu mai poate îndura alte vești proaste. Luă o gură de aer

tremurat și zise:

— Vino în față, rogu-te, și împărtășește-ne-o tuturor.

Vrăjitorul străbătu șontâc-șontâc sala lungă și îngustă și se cățăra pe *bimah*. Cu toate strădaniile lui Ezra din ultimele luni, când studiasse zi și noapte cu colegii lui, rugându-se împreună cu comunitatea de iudei și făcându-le cunoscute făgăduințele lui Dumnezeu, nădejdea lor era încă firavă și credința fragilă ca o pânză de păianjen. Oare toate eforturile lui aveau să fie anulate de o altă poruncă?

Sala se cufundă în tăcere când babilonianul îi întinse lui Ezra pergamentul.

— Tocmai a ajuns de la Susa. Am adus-o imediat.

Ezra se îngrozea s-o citească. Voia să afle mai întâi despre ce e vorba, să atenueze lovitura.

— Ce spune? Anulează prima poruncă?

— Nu, asta e cu neputință. Dar Haman nu mai e la putere, împăratul l-a dat la moarte.

Din mulțime se ridicară murmure de emoție. O licărire de speranță făcu inima lui Ezra să bată mai cu putere.

— L-a dat la moarte? Cunoști și pricina?

— Circulă zvonuri, dar nimeni nu știe sigur. Prima poruncă nu mai poate fi schimbată, nici revocată, dar împăratul a emis una nouă. Citește!

Ezra înghiți în sec și începu să citească:

— „Din porunca împăratului Ahașveroș, iudeii din orice cetate din împărăție primesc dreptul să se adune și să-și apere viața...”

Se opri să recitească acele cuvinte, cu inima bătându-i ca nebuna. *Primeau dreptul să-și apere viața!* Își ridică glasul și citi mai departe:

— „Iudeii au dreptul să nimicească, să omoare și să piardă pe toți aceia din orice popor și ținut care ar lua armele să-i lovească pe ei, pe femeile și pruncii lor, și să prade averile vrăjmașilor”.

Își ridică ochii, repetând știrea. Primiseră dreptul la autoapărare! O adevărată minune!

— „Aceasta să se facă într-o singură zi, în toate ținuturile împăratului Ahașveroș, și anume în a treisprezecea zi a lunii a douăsprezecea, adică luna adar”.

În sală se lăsă haosul.

— Ce nebuneală mai e și asta? strigă Iuda, acoperind larma din jur.

— Ce înseamnă lucrul ăsta? își ridică altcineva glasul.

Ezra ridică mâinile în încercarea de a potoli mulțimea.

— Poți să ne dumirești? îl întrebă el pe babilonian.

— Știu că pare totul fără noimă, răspunse el, dar iată cum înțelegem noi, cei de la palatul dregătorului: din moment ce prima poruncă a împăratului nu mai poate fi anulată, el le oferă acum iudeilor dreptul de a riposta și de a se apăra. După cum bine știți, prima poruncă nu lăsa loc de autoapărare.

— Atunci suntem salvați de la osândă? întrebă Ezra.

Îi era teamă să creadă și să nădăjduiască.

— Nu tocmai... Niciun document emis în numele împăratului și sigilat cu inelul său nu mai poate fi revocat, dar poate intra în vigoare o lege nouă, și aceasta din urmă...

— Ne îngăduie să ne apărăm! strigă Iuda. Înseamnă că trebuie să nu murim!

Un alt chiot se ridică din mulțime. Larma asurzitoare umplu încăperea. Ezra se rezemă de măsută, cu inima ușoară.

— Slavă Domnului! Rugăciunile noastre au fost ascultate, murmură el, încercând să-și stăpânească emoția. O, Doamne, iartă-ne că ne-am îndoit de mila Ta!

Începură să vorbească cu toții deodată, râzând și plângând în bucuria lor. Ezra își coborî din nou privirea spre poruncă și zări o nouă semnătură în locul celei vechi a

lui Haman: *Mardoheu, fiul lui Iar, fiul lui Șimei, fiul lui Chis*. Mai citi o dată, apoi încă o dată, neputându-și crede ochilor. Erau nume de iudei! Omul acesta era un urmaș al împăratului Saul din tribul lui Beniamin – era iudeu!

Se întoarse spre vrăjitorul babilonian, arătând cu mâna spre pergament.

— Omul acesta... Mardoheu... slujește în locul lui Haman?

— Da.

Lacrimile îi năpădiră ochii, dar nu-i mai păsa.

— Ascultați! strigă el peste hărmălaia din sală. Luați aminte! Atotputernicul nu numai că ne-a ascultat rugăciunile, dar l-a și înlocuit pe vrăjmașul nostru, Haman, cu un fiu al lui Avraam!

Chiote asurzitoare umplură din nou sala. Ezra se apropie de vrăjitor să-l mai întrebe ceva.

— Ziceai că circulă zvonuri în privința pricinii pentru care s-a răzgândit împăratul. Ce spun ele?

— Sunt doar zvonuri și s-ar putea să fie false, dar se spune că...

Se apropie cu mâinile pâlne de urechile lui Ezra ca să fie auzit peste chiotetele voioase ale mulțimii.

— Se spune că împărăteasa însăși e iudeică.

Ezra îl țintui uluit cu privirea. Își imaginase că Mardoheu era iudeu, dar împărăteasa?

— Împărăteasa? repetă el. Soția împăratului persilor?

— Da, zvonurile spun că e rudă cu acest Mardoheu. Dacă-i adevărat, împăratul Ahașveros a dat această poruncă pentru a salva viața împărătesei și a poporului ei.

Ezra simți nevoia să râdă. Nemaiputându-se stăpâni, râse în hohote până când lacrimile începură să-i șiroiască pe obraji. Erau cu adevărat salvați – și chiar de o fiică a lui Avraam! Numai Atotputernicul putea pune la cale o astfel de minune! Din mulțime, cineva începu să cânte un imn de slavă Atotputernicului. I se alăturară și alții și în curând se

țineau cu toții de braț, cântând și dansând în cerc.

— Trebuie să plec înapoi înainte să se întunece, zise vrăjitorul.

— Stai puțin. Mai am o întrebare. Această poruncă va fi în vigoare peste tot?

— Da. Vestea e trimisă prin alergători pe cai în toate cele 127 de provincii ale împărăției.

— Și ce se va întâmpla aici, în Babilon? Știi cumva? Ne vor ajuta dregătorii locali și oștirea persană?

— Nu direct. Dar bărbatul care e în locul lui Haman are mare putere. Se prea poate ca nobilii, satrapii și dregătorii să se dea de partea iudeilor fiindcă se tem de Mardoheu.

Se tem de Mardoheu. Și de împărăteasa iudeică, soția împăratului Ahașveroș. De necrezut!

— Îți mulțumim că ne-ai adus vestea, zise Ezra, ajutându-l să se dea jos de pe platformă. Îți suntem cât se poate de recunoscători.

Ezra nu voia să strice serbarea - oamenii aveau tot dreptul să se bucure - dar, în ciuda acestui miracol, soarta comunității continua să îl îngrijoreze. Mai târziu însă, stând la masă cu Iuda și Așez după cină, le împărtăși acestora gândurile sale, aplecat spre ei peste rogojină ca să nu fie auzit de soțiile lor.

— N-am vrut să le tai tuturor elanul mai devreme, dar încă trebuie să luptăm pentru viețile noastre. E adevărat că noua poruncă ne dă dreptul să ne apărăm, dar și vrăjmașii au încă dreptul să ne ucidă și să ne prade casele și averile prin prima poruncă. Și bag mâna-n foc că mulți încă vor s-o facă.

Așez zâmbi privindu-și soția ce spăla vasele de la cină, de parcă ar fi întrezărit o speranță pentru copilul lor din pânțele și s-ar fi codit să se întoarcă la starea de disperare de dinainte.

— Poate vrăjmașii se vor teme să ne atace acum, cu a

doua poruncă.

Iuda se aplecă și el înainte, coborându-și glasul.

— Nu, babilonienii sunt încă puși pe ucis și prădat. Ați uitat de câinii care stau cu ochii pe olărie? De luni întregi plănuiesc să pună mâna pe el și nu se vor da bătăuți cu una, cu două. Trebuie să ne apucăm imediat să strângem arme și să ne pregătim de apărare.

— Dar porunca asta e o minune! zise Așez. Nu ne putem bizui pe Domnul să facă și alte minuni?

— Minune sau nu, vrăjmașii noștri au avut mai mult timp să se pregătească și să-și pună la punct strategia, replică Iuda. Dacă nu suntem gata să ripostăm în opt luni, vom muri.

Se întoarse spre Ezra.

— Crezi că vom reuși să facem rost de arme și să învățăm să le mânuim în cele câteva luni care ne-au rămas?

— Habar n-am.

— Nu suntem războinici... începuse Așez.

— N-avem de luptat decât o singură zi! interveni Iuda, coborându-și din nou glasul când cele două soții își ridicară ochii de la lucrul lor. Trebuie să fim pregătiți pentru atacul lor la asfințit, în ajunul zilei de treisprezece a lui adar, când intră în vigoare ambele porunci. Și să fim gata să luptăm până apune soarele în seara următoare.

— De unde vom face rost de arme? întrebă Așez. Atât el, cât și Iuda se uitau la Ezra, așteptând răspuns.

Chinul nu se sfârșise pentru el. În calitate de conducător al poporului, sarcina de înarmare și instruire a confrăților iudei avea să cadă în seama lui.

— Nu sunt războinic, zise el, dar din moment ce mă număr printre cei osândiți, sunt gata și să lupt alături de ei. Atotputernicul l-a ajutat pe Iosua să lupte împotriva neamurilor păgâne și ne va ajuta și pe noi. Va trebui să facem sau să cumpărăm arme și...

— Cunossc un fierar iudeu, îl întrerupse Iuda. Unul foarte iscusit. Locuiește în Casifia, unde facem negoț cu oalele. E levit de fapt. L-am întâlnit la rugăciune în casa adunării când am fost ultima dată acolo. Sunt zeci de familii de leviți în Casifia.

— Perfect. Iuda, du-te degrabă acolo să stai de vorbă cu el. Eu am să vorbesc la dimineață cu ceilalți despre strângerea de bani. Ne vor trebui bani să cumpărăm arme și alte provizii...

— Nu, Ezra. Tu trebuie să mergi la Casifia, nu eu.

Iuda trase cu coada ochiului la Debora, apoi privi din nou spre el.

— Nici nu mă gândesc să-mi las familia singură și fără apărare. Nu-ți poți închipui cum e să știi că cineva e cu ochii pe Debora, aprins de pofta după ea. Va trebui să mergi tu în locul meu.

Ezra se codi. Din clipa când auzise vestea cea bună, visase să se poată întoarce la învățătura și studiile lui.

— Ești conducătorul nostru, continuă Iuda. Ne biziim pe tine, mai ales acum, după ce ne-ai adus această biruință.

— Dar n-am făcut nimic. E mâna Atotputernicului...

— Care ți-a dat și acest rol de conducător.

— Nu ne poți abandona acum, adăugă Așez.

Ezra se lăsă pe spate cu un oftat, trecându-și mâinile prin păr.

— Dar n-am mai călătorit nicăieri până acum. Și voi avea bani asupra mea...

— Voi trimite cu tine o încărcătură de oale. Vom tocmi vizitii. Așez cunoaște drumul.

— Da, îl cunosc, dar...

Așez privi la soția sa, apoi pufăi exasperat.

— Bine, fie. Vin cu tine.

— În câteva zile pot să pregătesc încărcătura și să tocmes vizitii, zise Iuda. Ai putea fi pe drum înainte de

sfârșitul săptămânii. Vei avea destul timp să strângi bani pentru arme?

— Mă gândesc că da.

Ezra se codea să mai protesteze, dar perspectiva călătoriei i se părea descurajantă. Ce știa el despre cumpăratul armelor, cu atât mai puțin despre mânuirea lor?

— Le putem duce iudeilor din Casifia vestea cea bună a poruncii a doua, zise Așez. Poate n-au auzit-o încă.

Rânji și ridică potirul cu vin să închine. Iuda făcu la fel.

Ezra își ridică și el cupa, dar nu bău. Îi vâjâia destul capul și fără vin.

Atotputernicul le ascultase rugăciunile! Avea să-și țină Legământul veșnic cu fiii lui Avraam! Nu mai erau osândiți la moarte. Realitatea salvării lor era năucitoare, așa că își plecă capul și închise ochii, cuprins de aceeași venerație și recunoștință pe care trebuie s-o fi simțit Moise după ce carele și caii faraonului pieriseră în mare.

Astăzi Dumnezeu le arătase lui Ezra și celorlalți un crâmpei din puterea și slava Sa.

Casifia

Ruben ținea sabia pe piatra de tocilă din atelierul prost luminat al tatălui său, în timp ce acesta o șlefua într-un tăiș ascuțit. Băiatul și *ava* lucrau în fiecare noapte până istoveau, făurind arme în ascuns pentru ca iudeii din Casifia să poată lupta pe viață și pe moarte. Până acum, folosiseră resturi de materiale și bucăți de metal, dar Ruben știa că se aflau la capătul resurselor. *Ava* spunea că se roagă în timp ce lucrează și în seara asta încercă să facă și el la fel. Rugăciunea lui supremă era ca el și familia lui să supraviețuiască. Dar pe măsură ce treceau săptămânile și se apropia ziua de treisprezece a lui adar, începu să ceară curaj. Tăria de a-și ascunde frica și de a înfrunta moartea cu bărbăție. Mai mult ca orice, trebuia să-și țină

în frâu lacrimile și sentimentul revoltător de greață ce îl copleșea de fiecare dată când se gândea la moarte. Era bărbat de-acum și voia să fie ca tatăl său, puternic la trup și la inimă. Voia ca tatăl lui să fie mândru de el.

Ruben se aplecă asupra lucrului, orbecăind la lumina tremurândă a candelai, cu zgomotul tocilei călcându-l pe nervi. Dar în curând, pe lângă zgomotele ciocanului și ale tocilei, i se păru că aude vuietul roților unei căruțe. Se opri, ridicând capul să asculte. Huruitul se opri pe ulița din față. Se întoarse spre tatăl său. Ava își duse degetul la buze în semn de avertizare, strângând repede armele făurite.

— Du-te să vezi cine-i, șopti el. Încearcă să tragi de timp cât ascund eu astea.

Ruben își dădu jos șorțul din piele și se duse până în fața vetrei în aer liber, ținând în mână o candelă cu untdelemn. Căruța oprită în față era încărcată cu vase de lut. Vizitiul și cei doi bărbați ce stăteau lângă încărcătura de oale erau iudei cu *kipe*, bărbi și ciucuri la veșminte. Ruben era ușurat, dar încă prevăzător.

— Cu ce vă pot fi de folos? întrebă el.

— Bună seara. Numele meu e Ezra ben Seraia, iar el e Așez, fratele meu, spuse unul dintre necunoscuți.

Pielea albineată a acestuia părea că nu văzuse niciodată soarele, iar mâinile îi erau netede și elegante, fără urmă de bătăture, julituri sau negreață sub unghii.

Nu era olar, nici conducător de caravană - deși bărbatul mai tânăr de lângă el avea înfățișarea uscățivă și arsă de soare a unui lucrător. Și semănau unul cu altul.

— Am venit din Babilon să căutăm un fierar pe nume David, din tribul lui Levi. Știi cumva unde îl putem găsi?

— Numele tatii e David. Și e stăpânul acestei fierării, răspunse Ruben. Dar acum e ocupat. Ce treabă aveți cu el?

— Aducem vești minunate, care-i vor pricinui tatălui tău multă bucurie.

Zâmbetul lui Ezra părea blând și sincer.

— Comunitatea voastră de iudei din Casifia a auzit de porunca a doua a împăratului Ahașveroș?

— Nu... S-a dat o a doua poruncă?

— Da, și sunt vești bune, fiule. Nu te îngrijora. Tatăl tău și ceilalți vor dori să le audă neîntârziat. Și mai avem o propunere de negoț pentru tatăl tău.

Cei doi păreau sinceri și demni de încredere, dar Ruben se temea să-și pună speranța în vești bune.

— Așteptați aici, vă rog. Mă duc să-l aduc.

Le lăasă candela vizitatorilor și străbătu atelierul întunecos, strecurându-se în spatele paravanului. *Ava* tocmai acoperea lada cu o țesătură de sac să-i ascundă conținutul.

— Cine e, Ruben?

— Sunt doi iudei veniți din Babilon cu un vizitiu și o căruță plină cu oale. Au întrebat de tine după nume. Zic că au vești bune despre o a doua poruncă a împăratului Ahașveroș.

Ava ezită o clipă.

— Mă duc să stau de vorbă cu ei. Adu cealaltă candelă.

Ruben își urmă tatăl afară, unde străinul făcu din nou prezentările.

— Sunt Ezra ben Seraia, iar el e fratele meu, Așez. N-am știut dacă ați auzit sau nu veștile de la Susa, dar împăratul Ahașveroș a dat un al doilea ordin, prin care ne dă dreptul să ne înarmăm și să ripostăm prin luptă în ziua de treisprezece a lui adar.

Lui Ruben îi luă o clipă să se dumirească de cele auzite. *Ava* părea și el confuz.

— Stai puțin. Mai spune o dată, te rog.

— Poporul nostru va supraviețui totuși. Atotputernicul ne-a ascultat rugăciunile și împăratul perșilor ne dă acum voie să ne apărăm. Nu mai suntem

osândiți la moarte! Avem dreptul să ucidem pe oricine ar încerca să ne nimicească.

Ava rânji și-l bătu pe spate pe Ruben.

— Ai auzit, fiule? Suntem salvați!

Ruben nu putu decât să dea din cap, prea coplesit să spună vreo vorbă.

— Am venit să cumpărăm arme, zise Ezra, coborându-și glasul. Ne așteaptă o luptă și vom avea nevoie de serviciile tale ca fierar.

Ava nu mai stătu pe gânduri.

— Haideți cu mine. Vreau să vă arăt ceva.

Le făcu semn bărbaților să-l urmeze, conducându-i prin atelierul său spre mica firidă din spatele paravanului. Deschise lada și le arată armele făurite de el și de Ruben.

— Iudeii din comunitatea noastră din Casifia și-au pus deja în gând să lupte până la moarte, zise *ava*, chiar dacă suntem întrecuți la număr și n-avem sorți de izbândă.

Străinul cel mai tânăr ridică o sabie din ladă.

— Sunt minunate!

— Mulțumesc, zise *ava*. Din păcate, sunt la sfârșitul materialelor. Nu mai am cum face și altele.

— Înțeleg, zise Ezra. Am făcut o colectă ca să achităm costul muncii și al materialelor. Mai putem strânge bani la nevoie.

Ava rânji pentru a doua oară.

— Opresc toate celelalte comenzi și mă apuc imediat de lucru. Dar ascultați! făcu el, bătând din palme. E o veste prea bună s-o ținem pentru noi! Ruben, dă fuga acasă la unchiul Hașabia și spune-i să adune toți bărbații degrabă la casa adunării! Du-te! Până una alta, ați mâncat ceva? îi întrebă el pe cei doi.

— Nu vrem să vă deranjăm.

— Aș fi onorat să vă am ca oaspeți. Soția mea vă va pregăti ceva de-ale gurii cât așteptăm să se adune ceilalți. Du-te, Ruben! mai repede!

Ruben reuși în sfârșit să se urnească din loc. Goni cât îl țineau picioarele pe ulițele întunecate și înguste până la casa unchiului său de lângă sala adunării, întrebându-se de ce era viața atât de bezmetică. Într-o zi împăratul îi osândeă la moarte, pentru ca în următoarea să le dea voie să se apere. Ruben se temea încă să-și creadă urechilor, se temea ca nu cumva el și cei dragi să moară totuși. De ce îngăduia Atotputernicul asemenea lucruri nebunești?

Îi duse mesajul unchiului Hașabia, care parcă se temea și el să creadă, apoi fugi din nou acasă. Străinii din Babilon stăteau în curte, înfruptându-se din masa pregătită în pripă de mama.

— Ne-am rugat și am cerut mila Atotputernicului, zicea Ezra, și El ne-a răspuns la rugăciuni.

— Dar nu-i un răspuns prea bun! izbucni Ruben, și toată lumea se întoarse spre el. Suntem încă în primejdie, nu? încă mai putem muri!

— Așa e, zise Ezra, nepărând surprins sau ofensat de izbucnirea lui. Mai ții minte povestirea din *Tora* când am fost încolțiți de vrăjmași într-o poziție imposibilă la Marea Roșie? Când carele faraonului veneau în urma noastră și nu părea să mai fie nicio cale de scăpare?

— Da, știu povestea.

— Atotputernicul ne-a venit în ajutor despiciând marea - dar de noi a depins să pășim printre zidurile de apă. A trebuit să ne asumăm un risc și să credem că Dumnezeu nu va îngădui să ne înecăm cu toții. La fel și acum. Dumnezeu a despiciat apele și ne-a deschis drumul izbăvirii, dar depinde de noi să pășim înainte prin credință.

— *Rabi* Ezra e învățător și predă *Tora*, îl lămuri *ava*.

— Cel mai strălucit din Babilon, adăugă Așez.

— Și înțeleg că voi sunteți leviți, zise Ezra, rupând încă o bucată de pâine. Așez și cu mine ne tragem și noi din tribul lui Levi, din seminția lui Aaron. Strămoșii noștri au fost preoți.

— Spuneți-mi, zise *ava*, umplându-le la loc cupele, nu vă doriți niciodată să ne întoarcem la Ierusalim și să slujim în Templul Lui?

— Ba da, cum să nu? Dar, după cum bine știi și tu, revenirea în ținutul lui Iuda a fost oprită cu șaizeci de ani în urmă. Nu avem cum să ne întoarcem.

Ava căzu pe gânduri cu privirea ațintită în zare, în direcția spre care priveau zilnic atunci când se rugau - în direcția Ierusalimului.

— Dacă împăratul va da vreodată un ordin ca al împăratului Cyrus, eu voi pleca primul la Ierusalim. Dorința mea cea mai mare e ca fiul meu să-și urmeze adevărata chemare de levit.

Cuvintele lui îl surprinseră pe Ruben. Era prima oară când pomenea de o astfel de dorință.

— Dar îmi place munca de fierar, zise Ruben.

— Și ești pe cale să devii unul foarte iscusit, zise *ava*, apucându-l de umăr. N-a împlinit încă treisprezece ani, îi spuse el lui Ezra, dar îmi va fi de mare ajutor în lunile următoare, când vă vom făuri arme. Dar dorința mea pentru tine, Ruben, e să ai parte de ceva mai măreț - să-L slujești pe Atotputernicul în ceea ce ai fost rânduit.

Ruben își abătu privirea. Nu era momentul să-i spună lui *ava* că dorința lui era să lupte, să mânuiască armele făurite de ei pentru a-i ucide pe dușmani. Dar, dacă l-ar fi întrebat vreodată ce-și dorește cel mai mult, i-ar fi răspuns că vrea să devină un bărbat puternic și viteaz - un războinic. Să se asigure că nu le va mai face nimeni rău - lui și familiei lui - niciodată.

Babilon

Deborei îi chiorăiau mațele de foame. Cât să mai aștepte până la masă? Rugăciunile de seară deveneau din ce în ce mai lungi, ca instruirile de după ele. În curtea atelierului de olărit al lui Iuda erau acum expuse ținte pentru ca arcașii să-și exerseze măiestria și păpuși

umplute cu paie pentru spadasi. Iuda își canaliza frica și îngrijorarea în acțiune, și până și Ezra învăța să lupte. Dar Debora n-avea cu ce să-și înlocuiască teama și neputința ei o frustra. Lipsa de control asupra propriei vieți era de multă vreme frica ei supremă. Nu putea nici măcar să iasă cu fetele la plimbare ca înainte sau să viziteze lutăria, privindu-l pe Iuda lucrând. Putea să se roage, firește, dar asta nu-i satisfăcea nevoia de a *face* ceva.

Iuda se temea pentru siguranța ei, dar ea cum să facă față propriilor temeri legate de el? Ar fi putut fi ucis. Soția lui Așez plângea la gândul că și-ar pierde soțul, de fiecare dată când o întâlnea.

— Tu nu ești îngrijorată pentru Iuda? o întrebase Miriam chiar în dimineața aceea.

— Ba da, cum să nu, răspunsese ea. Dar trebuie să fiu curajoasă pentru fiecele mele. În loc să plâng, prefer să mă rog pentru siguranța lui.

— Eu am coșmaruri că moare Așez. Nu știu ce m-aș face fără el. Știu că nu mai trăim sub osânda morții, dar asta nu ne oferă și garanția că vom supraviețui cu toții.

Debora își alunga din minte astfel de gânduri.

— Nu ne-a ascultat Dumnezeu deja rugăciunile? A luat o situație imposibilă și ne-a deschis o portiță de scăpare. Trebuie să ne încredem în El și pe mai departe.

— Ce n-aș da să am credința ta, zise Miriam.

— Poți începe prin a te ruga în loc să te îngrijorezi. Și roagă-te și pentru bietul Ezra. Va lupta și el, îți vine să crezi? Ar trebui să ne îngrijoreze soarta lui. El nu-i puternic ca Iuda și Așez. Și nici nu are un temperament de luptător ca ei.

Dar, în ciuda strădaniilor Debrei, teama lui Miriam rămase neschimbată.

Afară se însera. Sigur bărbații nu puteau exersa pe întuneric, nu? Debora le dădu cina lui Abigail și Mical și le duse la culcare. Apoi mută oalele cu mâncare de pe vatră -

să fi fost prea aproape de foc, s-ar fi ars fiertura și s-ar fi prins de fund; să fie fost prea departe de jărat, s-ar fi răcit. Oricum, bărbații își meritau soarta pentru că întârziiau atât de mult.

Viața Dearei se schimbase dramatic în ultimele luni. Se va potoli oare iarăși după ziua de treisprezece a lui adar, revenind pe făgașul normal? Nădăjduia că da. Dar, după o asemenea încercare de credință, n-avea să mai privească niciodată viața cu aceiași ochi și nici familia ca pe ceva de la sine înțeles. Deocamdată, cel mai greu era să trăiască în siguranță. Nimeni nu știa dacă vor mai fi atacați sau cât de puternice vor fi forțele vrăjmașe. Nici cât de bună va fi riposta poporului ei. După cum spunea Miriam, faptul că nu mai aveau de înfruntat osânda nu le garanta și supraviețuirea.

Într-un târziu, auzi glasul adânc al lui Iuda răsunând pe ulițele înguste în drum spre casă.

— Iată-te! în sfârșit, zise ea când intră pe poartă. Tânjea să-l îmbrățișeze de bun venit în ciuda sudorii ce-i șiroia pe față, înmuindu-i marginea tunicii, dar era cu el și Ezra și căzuseră de acord să se abțină de la gesturi de afecțiune în fața acestuia.

Rogojina era întinsă pentru masă. Debora așeză mâncarea la mijloc în timp ce bărbații se spălau. Aceștia își continuă discuția despre săbii și săgeți și după ce se așezară la masă, oprindu-se doar cât să binecuvânteze Ezra pâinea. Dar nu bine rosti *amin*, că începură din nou.

— Ți-am spus, Iuda, că dregătorul persan s-a oferit să ne lase să ne sfătuim cu ostașii lui cu experiență? întrebă Ezra. Ne vor ajuta să punem la cale apărarea.

— Ne vor ajuta și să luptăm? întrebă Debora.

Ezra se uită la ea de parcă ar fi fost surprins și s-o vadă acolo, darămite să le asculte conversația.

— N-au vrut să meargă atât de departe, răspunse el, abătându-și repede privirea.

Pe Debora o tulbura faptul că Ezra i se adresa rareori direct și evita pe cât posibil s-o privească. Îl întrebase odată pe Iuda care e motivul și el îi explicase de porunca din *Tora* care spune să nu râvnești la soția altui bărbat.

— Dar îi sunt cumnată, pentru numele lui Dumnezeu! exclamase ea. Și locuiește aici, cu noi.

— N-are importanță, replicase Iuda. În ce-l privește pe Ezra, fiecare poruncă, precept sau edict din Scripturi trebuie luat ca literă de lege.

Debora știa că s-ar fi convenit să-și țină gura și să-i lase pe bărbați să vorbească, dar îi veni brusc un gând.

— Scuzați-mă, dar de unde știți că ostașii ăștia perși sunt prietenii noștri?

Iuda îi întinse strachina s-o umple la loc.

— Ce vrei să spui, draga mea?

— Doar pentru că dregătorul persan e de partea noastră nu înseamnă că și cei din oastea lui sunt. Ar putea să ne dea sfaturi proaste cu bună știință. Sau să se prefacă aliații noștri, ca apoi să le împărtășească vrăjmașilor strategiile noastre.

— Are dreptate, să știi, zise Iuda, reținându-și un zâmbet și încotindu-și fratele.

— De altfel, continuă Debora, Scripturile sunt pline de bătălii duse de ai noștri sub îndrumarea Atotputernicului. N-am putea să ne lăsăm călăuziți de aceste istorisiri în loc să ne bizuim pe conducătorii din armata perșilor? Nu l-a învățat Atotputernicul pe Iosua cum să lupte în bătălia de la Ierihon?

Ezra puse jos pâinea.

— Nu i-am dat încă un răspuns dregătorului. Dar m-ai pus pe gânduri.

— Va trebui să-ți zicem „conducătoarea de oști Debora” de acum înainte, o tachină Iuda.

Debora îl privi încruntată, fără să i se pară amuzant.

— Ce-ar fi să ne bizuim pe Dumnezeu, nu pe oameni?

continuă ea. Mai ales că nu-i cunoaștem prea bine pe acești babilonieni.

— Mulțumesc. Îți sunt recunoscător pentru aceste gânduri, zise Ezra.

Era recunoscător sau o spunea doar ca să se descotorosească de ea? Frații trecură la alte subiecte în timp ce mâncau, dar tema luptei reveni din nou după masă, când Ezra icni de durere, masându-și umărul.

— Cum te descurci cu sabia? îl întrebă Iuda.

— Mă doare brațul. Folosesc mușchi pe care nu i-am mai folosit în viața mea. Măcar tu ești obișnuit să ridici oale grele. Eu n-am de ridicat decât sulurile *Torei*. Și uită-te la astea...

Își întinse palma să-i arate bășicile pline cu lichid.

— Am niște balsam care s-ar putea să ajute, zise Debora. Se ridică să-l aducă, ascultându-le în continuare conversația.

— S-ar putea ca vrăjmașii să nu lupte cu nimic mai bine ca noi, zise Iuda.

— Asta sper și eu. Nu m-aș fi gândit niciodată că voi mânui sabia în bătălie. Tu ți-ai fi închipuit vreodată așa ceva, Iuda?

— Niciodată.

Debora îi întinse lui Ezra o cutiuță cu salvie să-și oblojească palma.

— Mă bucur că n-avem fii ca să trebuiască să lupte, zise ea, adunând vasele. Nu cred că-ș putea îndura. E destul de greu să-mi las bărbatul să plece la război.

Iuda o apucă de braț și o trase jos lângă el pe rogojină.

— Când se termină tărașenia asta, poate Atotputernicul ne va dăruia un băiat. Știi că țin mult la fiicele noastre, dar ele vor crește și se vor muta într-o zi cu soții lor. Dar un fiu... Ar putea să lucreze cot la cot cu mine și să-mi moștenească negoțul. Fiii sunt o binecuvântare de

la Atotputernicul.

— Și dacă fiul tău nu va vrea să se facă olar? Întrebă Ezra pe un ton șagalnic, cu un zâmbet ștregăresc pe buze. Dacă va vrea să studieze *Tora* cu unchiul lui? Atunci?

Debora îl privi surprinsă. Rareori își vedea seriosul cumnat surâzând. Iuda râse în hohote.

— Uite ce-i, dacă vrei un fiu care să studieze *Tora* cu tine, însoară-te și fă-ți și tu unul. Întâiul *meu* născut va fi olar ca tatăl lui.

Ezra se scărpină în barbă cu o expresie nostalgică.

— Știi ceva? S-ar putea să-mi caut nevastă după ce se sfârșește povestea asta. Una dintre primele porunci ale Celui Preasfânt a fost să creștem și să ne înmulțim.

Iuda râse din nou.

— Ai auzit, Debora? Pe paisprezece a lui adar îl vei putea ajuta pe fratele meu să-și găsească nevastă. N-ai să regreti, Ezra. Nu spun Scripturile că o soție bună e un dar de la Dumnezeu? Ar fi vremea să-l accepți și tu darul.

Debora zâmbi ascultându-i pe cei doi bărbați. Îi reaprinseseră în suflet speranța. Lupta va dura o singură zi, dar apoi...? apoi va fi din nou viață, dragoste și bucurie.

Betleem

Ceva nu era în regulă. Amina o știu din clipa când *ava* dădu buzna în ogradă, înjurând și lovind cu toiagul în pietrele de pe caldarâm, într-o răbufnire de furie. Ea și Saifa stăteau la umbra streșinii, ajutând-o pe mama să taie praz și usturoi, dar Saifa sări în picioare și o apucă de braț de cum îl auzi venind. O târî poticnindu-se și șchiopătând în cămară să se ascundă. Acolo erau destul de aproape să-l audă dacă le striga, dar destul de departe să nu-i stea în cale. Vânățiile Saifei erau aproape vindecate și nu voia niciuna să riște o nouă bătaie.

Amina îl auzi pe unul dintre frați spunându-i ceva lui *ava* cu glas scăzut și precaut, de parcă i-ar fi fost și lui teamă.

— N-are nicio noimă! strigă *ava* drept răspuns. Cine-a mai pomenit așa o nebunie? Într-o zi dau poruncă să fie omorâți toți iudeii din împărăție, apoi dau alta că iudeii se pot apăra prin luptă!

Se pot apăra prin luptă? Amina respiră rapid, ducându-și mâna la gură.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Saifa. Despre ce vorbesc?

Saifa nu fusese trează să audă întâlnirile și serbările lor. Nu știa nimic de planurile lui *Ava*. Și nici n-o întâlnise pe blânda femeie iudeică din piață. Poate Hodaia nu va trebui să moară la urma urmei! spusese că Dumnezeuul ei o va ajuta – și iată că o și făcuse!

— Nu-mi vine să cred! răcni *ava*. De patru luni punem la cale treaba asta!

— Ce pun la cale? șopti Saifa.

— Să-i omoare pe dușmani, răspunse tot în șoaptă Amina. De asta a cumpărat toate armele alea.

— Dar de ce...?

— Șșș! Vreau să aud ce spun.

— Dar încă-i putem omorî pe iudei, nu? întrebă fratele ei. Și să le prădăm averile?

— Și suntem încă în avantaj, adăugă celălalt frate. Iudeii nu vor avea prea mult timp să-și cumpere arme. Și îi întrecem la număr, nu?

— Ai dreptate, ai dreptate, zise *ava*.

Furia i se mai potolise, dar glasul îi era răgușit de cât răcnise.

— Prima poruncă e încă legea pământului. Trebuie să ne asigurăm acum că iudeii nu vor putea cumpăra arme. Vom verifica toate caravanele și transporturile, ca să nu ajungă nimic la ei. Între timp, nu-i putem lăsa să presimtă că plănuim încă să-i atacăm. Spune-le femeilor să meargă la târg și să se arate prietenoase ca de obicei. Îi vom lua prin surprindere.

Aminei îi venea să fugă la Betleem și să-și avertizeze prietena de planurile lui *ava* și ale celorlalți. Dar, când se duse cu mama ei la Betleem trei zile mai târziu, piața părea pustie. Se furișă de lângă sora ei și șchiopătă până la taraba prietenei sale, tânjind să-i mai vadă o dată fața blândă și ridată și să simtă atingerea brațelor ei duioase. Dar Hodaia și postavurile ei minunate dispăruseră. Niciun iudeu nu mai venise să vândă sau să cumpere. Singurii negustori și clienți erau din satul Aminei. Culese de pe jos un fir albastru stingher – singurul rămas din mormanul colorat de stofe – și-l strânse în palmă ca pe o monedă scumpă. Oare-și va mai revedea vreodată prietena?

— Ce faci? o întrebă Saifa, ivindu-se pe neașteptate în spatele ei.

— Nimic.

Amina strânse cu toată puterea firul albastru, să nu-l vadă Saifa și să nu-i pună întrebări.

— Vino, trebuie s-o ajutăm pe mama!

— Vin acum.

Poate prietena ei plecase să se ascundă. Poate că nu avea să moară la urma urmei.

Casifia

Ruben stătea pe vine lângă foc, suflând lin și uniform din foaie asupra flăcărilor. Pândea cu ochii fiecare mișcare a tatălui său, încercând să anticipeze de ce avea nevoie acesta și să-l ajute cum se pricepea mai bine. Munca lor avea acum o importanță vitală, marcând poate diferența dintre viață și moarte pentru poporul său. Trudea cu *ava* din zori și până-n seară să făurească arme în arșița dogoritoare a verii, în timp ce lunile continuau să se succedă cu repeziciune. Neliniștea băiatului creștea proporțional cu rezerva acumulată. El și toți ai săi ar fi putut încă să moară. Dar ar fi putut și să scape cu viață. Își hrănea acest crâmpeli de speranță cum alimenta cărbunii, nădăjduind să se aprindă și să ardă cu flacără.

Brațele îl dureau de încordare de la munca în plus și tânjea după odihnă. Dar în dimineața aceea își aminti niște vorbe rostite de *robi* acum câțiva ani: „*Suntem chemați să-L slujim pe Dumnezeu*”. Ruben nu le pricepuse tâlcul la vremea respectivă, închipuindu-și că a-L sluji pe Dumnezeu însemna să studieze toată ziua sau să se facă și el rabin. Abia acum, stând ghemuit lângă cuptorul de forjat sub dogoarea intensă a focului și privindu-l pe *ava* cum rotește metalul înroșit, înțelese în sfârșit. Dumnezeu îl chemase pe el și pe tatăl său să-L slujească în rolul lor de fierari. Atotputernicul îi pusese deoparte pentru lucrarea Lui, pentru ca poporul Lui să supraviețuiască.

Datorită acestei munci, ucenicia lui Ruben prinse aripi, sporindu-i iscusința. Odată cu experiența și cunoștințele, îi creștea și dragostea și respectul față de tatăl său. Armele umpleau acum rânduri întregi de lăzi din spatele paravanului – săbii, cuțite, sulite și săgeți. Pe cele mai multe, *ava* avea să le trimită lui *rabi* Ezra din Babilon, pitite printre încărcăturile de mărfuri. Fiecare bărbat în putere din Casifia era acum înarmat.

— Ia o pauză, Ruben.

Ava scoase tăișul din flăcări să-l bată cu ciocanul pe nicovală.

— Du-te să bei oleacă și să te răcorești.

Ruben își dădu seama după clinchetul și grosimea metalului că sabia era aproape gata. Puse jos foalele și-și scoase șorțul din piele, atârându-l în cuiul din spatele paravanului, apoi se aplecă să-și toarne cu polonicul o băutură dintr-unul din ulcioarele de lut. După ce-și astâmpără setea, luă arcul cu săgeți pe care îl ceruse de la unul dintre meșterii lui *ava* și ieși cu el pe ulița strâmtă din spatele fierăriei, la ținta de paie. Reuși s-o nimerească de fiecare dată și se dădu mai în spate din locul unde exersase ieri, măbind distanța. Își simți puterea crescândă din brațe când puse la loc săgeata și încordă arcul, și fu

convins că Dumnezeu îl crease ca să mânuiască și să făurească aceste arme. *Поч.* Emoția intensă pe care o simțea de fiecare dată când își încorda mușchii să tragă cu săgeata și când aceasta își atingea ținta era mai satisfăcătoare chiar decât escapadele lui îndrăznețe cu prietenii.

— Te transformi într-un țințaș pe cinste, Ruben!

Întorcându-se, îl văzu pe unchiul Hașabia stând pe alee în fața lui cu un alt bătrân din casa adunării.

— Mulțumesc.

Zâmbi cu gura până la urechi și se repezi înainte să smulgă săgeata din țintă, sperând că vor mai zăbovi o clipă să-i vadă următoarea lovitură. Cei doi se ocupau de instruirea bărbaților din comunitate.

— Tatăl tău e aici? Am venit să vedem dacă mai are arme pentru noi.

Ruben nu răspunse decât după ce mai ochi o dată și săgeata se opri drept în centrul țintei.

— Da, am mai isprăvit câteva săbii, zise el. Acum exersezi să pot veni cu voi când încep pregătirile.

Cei doi bărbați se priviră fără să răspundă.

— Am auzit că începeți în curând să-i învățați pe oameni să mânuiască armele, continuă Ruben. Vreau să lupt alături de voi.

— Dar n-ai decât doisprezece ani, Ruben.

— Împlinesc treisprezece în câteva luni. Și știu deja să trag la țintă. M-ați văzut doar. Știu chiar și să mânuiesc sabia.

— Tatăl tău e înăuntru? îl întrebă din nou Hașabia.

Intră în atelierul de fierărie fără să mai aștepte răspunsul băiatului. Ruben îi urmă, cu arcul și săgeata încă în mâini. Îl găsiră pe *ava* la piatra de tocilă, unde ascuțea noul tăiș.

— Sunt gata armele? întrebă Hașabia.

— Da. Ruben și cu mine am mai terminat câteva de

când ați fost ultima dată. Iar încărcătura spre Babilon pleacă mâine.

— Perfect. Ai vreme să vii deseară la pregătire? Știu că ești ocupat cu toate astea, zise el, arătând spre atelier.

Ava încercă tăișul sabiei cu degetul mare și se aplecă să-l mai ascută puțin.

— Da, intenționez să vin.

— Și eu vreau să vin! zise Ruben.

Hașabia clătină din cap.

— Ești prea tânăr, fiule. Bătrânii au hotărât ca voluntarii să aibă cel puțin șaisprezece ani.

— Dar nu e drept! Trudesc ca orice bărbat la făurirea acestor arme! De ce nu pot să le și folosesc?

Se strădui să nu-și ridice glasul, scâncind ca un copil, dar nedreptatea îl indigna.

— Știu, Ruben, dar...

— Nu sunt vrăjmașii mai mulți ca noi? Întrebă el. N-avem nevoie de toți bărbații disponibili? Spune-le că sunt destul de puternic, *ava*. Povestește-le cum te ajut.

Ava lăsă jos sabia și-și puse mâna pe umărul lui.

— Ești mâna mea dreaptă, fiule. Puternic, iscusit și capabil nevoie mare. Dar am fost de față când au luat bătrânii hotărârea, îmi pare rău, dar sunt de acord cu ei.

— Nu! Lasă-mă să lupt și să mă apăr! Altfel străinii mă vor ucide la prima ocazie. Îi omoară și pe copii!

— Știu.

Ava își înteeți strânsoarea.

— Avem nevoie de tine în linia a doua de apărare, să veghezi asupra femeilor și copiilor.

— Dar vreau să lupt!

— Mă rog să nu trebuiască niciunul să luptăm, răspunse *ava*. Și ca străinii să se teamă să ne atace. Ai o viață întreagă înainte, Ruben. Imaginează-ți o clipă cum ar fi să fii tată și să ai un fiu pe care-l iubești nespus. Încearcă să înțelegi de ce nu te vreau în primele linii.

— Dar mă pricep să trag cu arcul...

— Știu. Dar îți dai seama ce le vor face vrăjmașii mamei și surorilor tale, ba chiar și bebelușului, dacă reușesc să răzbată dincolo de apărarea noastră? Cel mai mare ajutor pe care ni-l poți oferi e să protejezi femeile și copiii. Cineva trebuie să preia sarcina asta extrem de importantă. Promite-mi că vei avea grijă de ei pentru mine.

Așteptă ținându-l încă strâns de umăr și nu-și abătu privirea până nu răspunse.

— Promit... Dar pot barem să vin să văd cum vă instruiți diseară?

— Da, poți să privești.

— Stai puțin, zise Hașabia. Nu cred că-i o idee prea bună. Vor dori să vină și ceilalți băieți de vârsta lui și...

— Fiul meu a trudit ca orice bărbat la făuritul acestor arme, îl întrerupse *ava*. Merită șansa de a vedea cum învățăm să le folosim.

— Înțeleg. Dar mă tem ca nu cumva zelul războinic al flăcăilor să fie de neînfrânat după ce se termină povestea asta. Cum să-i învățăm că autoapărarea e uneori necesară, dar că nu-i bine să urască?

— Tu nu urăști? făcu *ava*.

Glasul i se făcu tot mai mânios și mai puternic pe măsură ce continua.

— Nu se poate să nu urăști dacă ești sincer cu tine. Soția mea a născut de curând al patrulea copil și străinii îl vor măcelări fără să clipească. Așa că da, îi urăsc. La fel de mult cum ne urăsc și ei pe noi.

Ruben îi privi pe cei doi în tăcere. Hașabia se pregăti să-l contrazică, dar apoi clătină din cap de parcă s-ar fi răzgândit.

— Luăm armele acum, zise el. Ne vedem diseară la instruire.

Babilon

Ajunul zilei de treisprezece a lunii adar

Ezra stătea în magazia ce le servea drept depozit de arme, scoțând o sabie din ladă. Simți în mâini greutatea acesteia. Exersa de luni de zile pe o păpușă de paie țintuită de o frânghie și puterea din braț îi creștea pe măsură ce învăța să mânuiască arma. Dar păpușa nu purta sabie și nu lupta la rândul ei. Vrajmașii pe care urma să-i înfrunte în câteva ore vor lupta cu ei. Și vor fi fără cruțare.

— Gata? întrebă Iuda.

— Da. Să mergem la locurile de strajă.

Ezra străbătu străzile pustii alături de frații săi. Soarele coborâse dincolo de vârfurile copacilor și de acoperișurile caselor, lăsându-se la orizont ca o minge de foc. Fusesse cea mai lungă zi din viața lui, petrecută în așteptarea apusului de soare și a sosirii zilei a treisprezecea a lui adar - când vrajmașii aveau să atace, să ucidă și să prade poporul. Dar în același timp, fusesse ziua cea mai scurtă pe care o ținea minte, căci timpul tâsnise iute și haotic înainte ca un stol de rândunele în timp ce mai revizua odată cu ceilalți bărbați planurile de luptă. Plecase de acasă dis-de-dimineată ca să nu trebuiască să-și vadă frații luându-și rămas bun de la familiile lor. Și să nu fie nevoit să se întrebe - cum făceau desigur soțiile lor - dacă Iuda și Așez aveau să scape cu viață și să se întoarcă teferi acasă. Ar fi fost mai bine să moară el decât oricare dintre ei.

În dimineața aceea, Ezra stătea în fața oamenilor din casa adunării în rolul său de conducător, încurajându-i să caute putere la Atotputernicul.

— Viețile noastre sunt zi de zi în mâinile Lui, le spuse el, dar rareori ne dăm seama de asta până nu suntem puși față în față cu primejdia. El cunoaște numărul zilelor pe care-l avem scris fiecare în Cartea Vieții. De aceea, fie că trăim, fie că murim în următoarele ore, ne putem încrede pe deplin în El - căci e vrednic de încrederea noastră. Când Iosua s-a pregătit de luptă cu oștirile neamurilor din

Ierihon, iată ce i-a spus Dumnezeu: „Întărește-te și îmbărbătează-te. Nu te înspăimânta și nu te îngrozi, căci Domnul Dumnezeuul tău este cu tine în tot ce vei face”.

Ezra își mai conduse o dată comunitatea în rugăciune, implorând mila lui Dumnezeu pentru ziua următoare.

— Nu pentru că am merita-o, se rugă el, ci pentru numele Tău, pentru slava Ta. Nu lăsa ca vrăjmașii să izbândească.

Continuă să se roage în gând tot restul zilei, în timp ce ajuta la ridicarea baricadelor, la consolidarea apărării și la distribuirea armelor. Învățase în aceste ultime luni diferența dintre a vorbi despre Dumnezeu cu elevii și colegii de la *ieșiva* și a-l vorbi Atotputernicului între patru ochi, față în față, în rugăciune. Ezra știa că, dacă avea să treacă cu bine de noaptea și ziua următoare, nu va mai putea privi niciodată cu aceiași ochi rugăciunea și Scripturile. *Tom* avea să fie o carte cu totul diferită. Iar rugăciunea o acțiune personală și sacră.

— E responsabilitatea voastră să conduceți rugăciunile în seara asta, le spusese el mai devreme elevilor de *ieșiva*, băieților prea tineri să ia parte la luptă. Va fi cea mai importantă misiune din viața voastră.

Trebuie că se rugau chiar acum. Cerul se întunecase deja la răsărit, de parcă s-ar fi lăsat peste el o cortină indigo, trasă în jos de soarele ce asfințea. Încă puțin și aveau să se ivească primele stele printre faldurile cortinei.

— Bună seara, *rabi* Ezra.

Simon, tânărul elev căruia-i dădea lecții de *Tora* se grăbi să-l întâmpine de cum ajunsese la baricadă. Sabia părea stângace și nelalocul ei în mâna tânărului.

— Atotputernicul să fie cu tine în noaptea asta.

— Și cu tine, Simon.

Văzu teama din ochii și de pe chipul palid al lui Simon și rezistă cu greu impulsului de a-l trimite înapoi la

cărțile și studiile lui, cât mai departe de umbra morții. Dar văzu și dârzenia tânărului învățăcel. Întocmai ca străbunii lor de sub comanda lui Iosua, el și ceilalți încetaseră să mai fie simpli indivizi, devenind poporul lui Dumnezeu și luptând toți ca unul.

Mai devreme în ziua aceea, bărbații blocaseră toate căile de acces spre comunitatea de iudei. Ezra și ceilalți urma să păzească intrările, în timp ce femeile și copiii aveau să se refugieze în casa adunării. Discuțiile din jurul acestei decizii fuseseră aprinse.

— Familiile noastre vor fi o pradă prea ușoară dacă sunt grupate în același loc, insistase cineva. De ce să nu-i ascundem prin toată comunitatea, ca măcar unii să supraviețuiască?

Alții se împotriviseră, susținând că era mai ușor să-și protejeze femeile și copiii dacă se aflau cu toții în același loc.

— Așa dacă suntem siliți să ne retragem, putem forma ultima linie de apărare în jurul casei adunării, păzind femeile și copiii.

Și sulurile *Torei*. Simon îl ajutase pe Ezra să le înfășoare în pânză și să le îngroape în cutii legate cu piele sub podeaua din *ieșiva*, în caz că vrăjmașii dădeau foc clădirii.

Un alt grup de bărbați insistară să facă un pact de sinucidere pentru eventualitatea în care năvălea inamicul și totul era pierdut.

— Să ne învoim să ucidem cu mâna noastră femeile și copiii, zise acesta, ca să nu poată vrăjmașii să-i măcelărească și să ne siluiască soțiile.

Cele două părți nu reușiră să se pună de acord, așa că îi cerură lui Ezra să ia hotărârea finală.

— Nu sunt cunoscător într-ale luptei și apărării, răspunse acesta, dar știu să mă rog.

Devenise iscusit în rugăciune în ultimele săptămâni -

așa că se întoarse spre Cel Preasfânt înainte să hotărască.

— Femeile și copiii se vor adăposti în casa adunării. Dar hai să nu vorbim despre sinucidere, siluire sau înfrângere. „Dumnezeu este adăpostul și sprijinul nostru, un ajutor care nu lipsește niciodată în nevoi. De aceea nu ne temem, chiar dacă s-ar zgudui pământul și s-ar clătina munții în inima mărilor”.

Baricada la care fusese repartizat - un morman brut de mobilă abandonată, lăzi frânte și resturi de cărămizi de zgură - forma un scut din spatele căruia să lupte. Îl desemnă pe Simon să se suie pe cel mai apropiat acoperiș și să stea de pază. Ezra privi în jur la bărbații ce aveau să lupte alături de el. Chipurile acestora erau înăsprite în lumina palidă, de parcă ar fi fost din bronz, nu din came. Așa arăta și el oare? Oare încercau și ei aceeași tulburare răscolitoare așteptând să-și înfrunte vrăjmașii?

Ezra ascultă încordat și agitat în liniștea serii. Până și păsările își conteniseră trilurile. Nimeni nu rostea nicio vorbă și tăcerea nefirească se prelungi, trăgându-se până nu-și mai putu reține nevoia de a o spulbera.

— Nu uitați, oameni buni, de va fi să pierim, că nu-i pe lume cinste mai mare decât să murim ca popor al lui Dumnezeu.

Închise ochii și-i conduse în crezul strămoșesc:

— „Ascultă, Israele! Domnul Dumnezeul nostru este singurul Domn. Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta”.

Perdeaua nopții se lăsa împrejurul lor. Ziua de treisprezece a lui adar începuse. Nu puteau zări mai departe de zece metri de unde se aflau. Lui Ezra nu-i mai rămânea decât să aștepte, cu sabia în mâini.

— Chiar crezi că vom scăpa cu viață? îl întrebă Iuda. Că Dumnezeu ne va ocroti?

Ezra oftă. Ce mai credea acum, după luni întregi în care își cercetase neconținut inima, după ceasuri întregi în

care studiase Scriptura? răspunse cu băgare de seamă:

— Cred din toată inima că Dumnezeu va salva o rămășiță a poporului Său. Nu ne-a ajutat El deja făcându-l pe împărat să se răzgândească și să ne lase să ne apărăm? Ai fost de față când ne-a spus dregătorul că nobilii și satrapii babilonieni au trecut de partea noastră de teama iudeului Mardoheu.

— Da, dar ne vom număra și *noi* printre rămășița aceea? Tu, eu și Așez?

— Numai Dumnezeu știe... Mă rog să ne numărăm.

Iuda veni mai aproape, coborându-și glasul să nu fie auzit de ceilalți:

— În caz că n-ai aflat încă, mulți bărbați sunt nemulțumiți că ai luat hotărârea să nu prădăm averile vrăjmașilor. Mă îndoiesc că-i vom putea opri pe unii dacă izbânda e de partea noastră.

— Le-am explicat de ce nu vreau să mă ating de averile neamurilor. E drept că Mardoheu a folosit același limbaj din scrisoarea lui Haman, dar nu cred că a vrut să spună ca iudeii să ucidă femeii și copii. E de ajuns să ne apărăm viața. De aceea le-am spus să nu ucidă decât dacă e absolut necesar.

— După părerea mea, e o greșeală.

— Știu, Iuda. Cunosc părerea ta. Doar ne-am mai certat pe tema asta.

— De ce i-am lăsa în viață pe vrăjmași? Ei ne-ar ucide fără să clipească. De ce să nu fim și noi fără cruțare?

Așez, care se apropiase și el să asculte, interveni în discuție:

— Ai uitat tărașenia cu Saul și amaleciții? Întrebă el. Saul ar fi trebuit să-i nimicească pe toți. Dacă s-ar fi supus și ar fi dat ascultare poruncii lui Dumnezeu, n-ar mai trebui să luptăm acum.

— Ai dreptate. Dar în toate rugăciunile și implorările mele, nu L-am auzit niciodată pe Atotputernicul

poruncindu-ne să-i nimicim. Ne-a dat dreptul la autoapărare – atâta tot. Răzbunarea e a Lui.

Iuda clătină din cap, nelăsându-se convins.

— Nu lăsa ura să-ți întunece rațiunea, îl avertiză Ezra. Îi urăsc pe acești străini la fel de mult ca tine. Dar ar fi o greșeală fatală să ne lăsăm dominați de ură.

Se depărtară, iar Ezra își continuă așteptarea, atent la fiecare foșnet, la fiecare umbră mișcătoare, cu palma năclăită de sudoare lipită de mânerul sabiei. Cu luni în urmă, Iuda îl mustrase, spunându-i să-și lase în urmă studiile și să vină în lumea reală. Acum că o făcuse, Ezra ajunsese să țină la această ceată de viteji. Urmase chemarea lui Dumnezeu de a-i călăuzi și se simțea răspunzător pentru ei, în timp ce stăteau în așteptare să-și ocrotească femeile și copiii.

Doamne, ajută-i... Ajută-ne pe toți.

— Cred că ar trebui să alegem să atacăm, zise Iuda, întrerupându-i șirul gândurilor. De ce să nu ne descotorosim de vrăjmași, lichidându-i noi primii, în loc să așteptăm aici ca peștii în iaz?

— Pentru că asta ar însemna să luăm situația în propriile mâini. Încrede-te în Dumnezeu, Iuda.

Se dădură înapoi și mai așteptară o vreme. În cele din urmă, Ezra se obișnuie atât de mult cu zgomotele ușoare ale nopții, cu agitația bărbaților și bâzâitul insectelor, că începu să nu le mai audă – până când toate sunetele conteniră brusc. Se îndreptă de spate, recăpătându-și vioiciunea.

— Uite, acolo! șopti Iuda, arătând cu degetul.

Ezra întrezări o mișcare în întunericul din depărtare, unde umbrele începură să se agite. Auzi foșnete de pași venind spre ei. Aruncă o privire spre Iuda, căutând confirmare, și acesta indică din cap că auzise și el. Simon scoase fluieratul de alarmă de pe acoperiș. Țintașii își pregătiră arcurile.

Lupta începuse. Era primul atac. Ezra urma să le facă semn arcașilor să tragă de îndată ce inamicul se iveau în raza privirii. El și ceilalți spadasi aveau să iasă din ascunzătoare după prima grindină de săgeți. Inima îi bătea ca nebuna la vederea sinistrelor umbre ce se apropiau, alergând printre clădiri, încă sub acoperire. Își șterse palmele de coapse.

„Pe locuri. Fiți gata”.

— Dumnezeu să fie cu noi, șopti el.

Apoi, când umbrele se materializară într-un șuvoi de inamici, strigă:

— Trageți!

Își feri capul în timp ce un ropot de săgeți îi străpunseră pe atacatori. Bufniturile terifiante și urletele de durere îi dădură de înțeles că săgețile și-au atins ținta. Ițindu-se peste baricadă, zări zeci de bărbați doborâți, dar și un val crescând de atacatori năvălind înainte.

Ezra scoase strigătul de bătalie și oamenii săi se ridicară în apărarea căminelor și a familiilor lor, luptând să-și salveze viața.

Capitolul 14

Casifia

Ajunul zilei de treisprezece a lunii adar

Cerul era încă luminos când Ruben și tatăl său o conduseră pe mama și pe frații mai mici la casa adunării să se adăpostească. Ceilalți bărbați din comunitate făcură la fel, asigurându-le femeilor și copiilor destulă hrană cât să le ajungă pentru o zi întreagă de asediu. Mama îl ducea în brațe pe frățiorul lui nou-născut, în timp ce Ruben căra proviziile de untdelemn pentru candelă și hainele de pat pentru noapte. Oare va putea cineva să doarmă, în afara copiilor foarte mici? În ceea ce-l privea pe el, Ruben era convins că nu va putea. Fiecare mușchi din trup îl dorea de teamă și încordare. Mâncarea pe care se străduise s-o îmbuce îi stătea ca un boț în stomac. Ce se va întâmpla cu

familia lui, cu el însuși, până mâine seară la apusul soarelui?

Mai aveau puțin până la casa adunării, când trebuiră să se oprească brusc. Ruben puse jos legăturile și-și urmă tatăl înainte să vadă ce se petrece. Două căruțe mari, încărcate cu bunuri gospodărești, blocau strada și intrarea în clădire ca dopul unui burduf.

— Ce înseamnă asta? îl întrebă *ava* pe bărbatul bine îmbrăcat ce ședea alături de unul dintre vizitii. Ne blocați drumul – și e aproape de asfințit.

— Nici prin gând nu-mi trece să-mi las averile pe mâna păgânilor! răspunse acesta. Am să le depozitez înăuntru, la loc sigur.

— Nu-i loc înăuntru! strigă cineva. Lasă-le!

— Dă-ți căruțele la o parte! strigă altul. Să putem trece cu familiile noastre.

— Nu-i momentul să-ți bați capul cu averile! zise *ava*. E o luptă pe viață și pe moarte.

— Toată munca mea de-o viață e în căruțele astea!

— Iar eu vreau să-mi duc înăuntru familia! E singura avere care merită apărată. Dă-te la o parte!

Ava păși spre el amenințător, dar bărbatul nici nu se clinti.

— Nu-mi spune ce să fac! Am printre robii mei bărbați ca tine!

Ava era puternic și voinic – și hotărât pe deasupra.

— Puțin îmi pasă cât ești de bogat! Dacă pierdem lupta, vom fi cu toții morți până mâine la ora asta și vrăjmașii vor pune oricum mâna pe toate averile noastre, oriunde le-am pune spre păstrare. Iar dacă biruim, bunurile vor fi în deplină siguranță la tine acasă. Hai, dă-ți căruțele la o parte! Casa adunării e un adăpost pentru femei și copii, nu pentru bunuri gospodărești!

Între timp se adunaseră și alți bărbați. Furia lor ardea ca tăciunii aprinși în așteptarea vrăjmașilor care să

le întetească flăcările. Blocându-le drumul, bărbatul nu făcea decât să ațâțe tăciunii. La semnalul lui *ava*, apucară boii și-i traseră din cale împreună cu căruțele. Proprietarul tuna și fulgera neputincios.

Odată liberă poteca, familia lui Ruben se grăbi înăuntru, găsindu-și un loc unde să-și întindă așternuturile de pat. Încăperea era ticsită de femei și copii, cu mame ce încercau să-și liniștească pruncii cu cântece, jocuri și bunătați. Ruben simțea tensiunea din atmosferă ca pe un nor negru, de furtună, ce se apropia încet de ei.

— Trebuie să plec acum, zise *ava*. Veți fi în siguranță aici. Bărbații vor forma un cerc protector în jurul clădirii și toate ușile și ferestrele vor fi păzite.

O îmbrățișă prelung pe mama și o sărută atât pe ea, cât și pe surorile lui Ruben. Apoi îl cuprinse pe Ruben într-o îmbrățișare aspră.

— Ai grijă de ele pentru mine, Ruben.

— Nu vreau să stau înăuntru, *ava*. Dacă nu pot lupta, barem lasă-mă să stau de veghe afară cu ceilalți bărbați!

— Ascultă, fiule...

— Te rog, *aval* Am să înnebunesc aici, cu copiii.

Ava pufăi.

— Bine, vorbesc cu responsabilul. Dar va trebui să asculți de el și să faci tot ce-ți va spune. Și să nu pleci nicăieri de aici. Îmi promiți?

— Îți promit.

— Și ai grijă să vezi din când în când de mama, dacă n-are cumva nevoie de ceva, adăugă el în timp ce se îndreptau spre ieșire.

— Așa am să fac, *ava*.

Tatăl lui Ruben vorbi cu paznicul principal, care se învoi ca băiatul să stea de veghe afară. Paznicii, majoritatea bărbați în vârstă, erau prea bătrâni ca să lupte, dar dornici să-și apere familiile chiar cu prețul vieții. La scurtă vreme după plecarea lui *ava*, apuse soarele. Ziua

așteptată cu groază de toți de atâta vreme sosise. Ruben se chiorî prin beznă, încercând să deslușească ceva pe ulițele pustii.

— E întuneric beznă! îi spuse el bărbatului de alături. Cum pot ai noștri să vadă ceva?

— Nu pot nici ei, dar nici vrăjmașii.

Trecu o vreme fără să se întâmple nimic. Paznicii păseau înainte și înapoi, făcându-și rondul. Ruben auzi plânsetul unui copilăș în clădire și se întrebă dacă nu cumva era fratele său. Cel mai greu lucru din lume era să aștepte fără să poată face nimic.

Ruben auzi apoi în depărtare zgomotele inconfundabile ale bătăliei – clănțănit de săbii, răcnete de bărbați. Paznicii intrară în alertă maximă.

— Du-te înăuntru, fiule, îl îndemnă paznicul principal.

Ruben fâgăduise că va asculta, dar se opri de cealaltă parte a ușii să vegheze din pragul ei. Zgomotele continuară mai bine de o oră, apoi se potoliră din nou. Un grup compact de siluete prinseră contur din întuneric, zorind spre ei. Ruben scoase din teacă un cuțit pe care-l făcuse din resturi de metal, regretând că n-avea la el o sabie. Să fi trecut inamicul de liniile de apărare? Măcar de și-ar fi putut dovedi curajul în bătălie!

— Suntem de partea voastră! strigă una dintre siluete. Aducem răniții.

Doi paznici le săriră în ajutor, trecând pe lângă Ruben cu răniții în brațe și lăsându-i pe jos în casa adunării. Femeile veniră cu candelă, îmbulzindu-se în jurul bărbaților care gemeau să le oblojească rănilor. Ruben își întinse gâtul să vadă mai bine, rugându-se să nu-l zărească printre ei pe tatăl său. Doi dintre bărbații însângerați erau străini, în timp ce al treilea era un flăcău pe nume Samuel, cu numai câțiva ani mai mare ca el. Cu doar câteva zile în urmă, Ruben îl privise pe Samuel pregătindu-se cu ceilalți – iar acum zăcea aici, grav rănit.

Ziua de treisprezece a lui adar începuse. Mai rămâneau ceasuri întregi până la sfârșitul ei. Ruben ieși din nou, întrebându-se cum va putea îndura nesiguranța așteptării atâta vreme.

Capitolul 15

Lângă Betleem

Amina asculta agitația din gospodărie de la adăpostul magaziei. Tatăl ei fusese în alertă maximă toată ziua, tunând porunci încoace și încolo, intrând și ieșind din casă cu fața îmbujorată și ținând ultimele întruniri însuflețite cu celelalte căpetenii din sat. Purta o sabie la brâu, ca cei doi frați ai ei. Ziua mult așteptată și plănuită de atâta vreme sosise. Ziua când aveau să piară toți iudeii.

— Mâine pe vremea asta vom fi bogați, zise unul dintre frații Aminei.

— Așa-i, numai să vă țineți cu firea, replică *ava*. Nu vă irosiți prea mult vigoarea cu fetele iudeilor.

Un alt bărbat râse.

— Lasă flăcăii să savureze deliciile cuceririi. Nu sunt decât o dată tineri.

— Și sătencele noastre? întrebă altul. Vor fi ferite de pofta inamicului?

— Iudeii nu vor ajunge până acolo, răspunse *ava*. Până mâine în zori se va isprăvi povestea și toți iudeii vor fi morți.

— Dar dacă vom pierde și...

— Nu vom pierde!

Răcnetul lui *ava* îi făcu Aminei pielea de găină.

— Suntem mai mulți ca ei și avem mai multe arme! Ne vom instala imediat după apusul soarelui și vom termina cu ei.

În camera fără ferestre era răcoare. Amina ar fi vrut ca *ava* și ceilalți să plece mai repede, ca să poată ieși din nou la lumina zilei.

— Saifa! Amina! strigă el brusc.

Se grăbiră să vadă ce vrea.

— Strângeți toate păturile pe care le găsiți! porunci el. Le vom folosi să aducem acasă prăzile.

Amina făcu întocmai, adunându-le într-un morman lângă ușa. Noptile erau friguroase în luna adar și fata se întreba cum își va ține cald fără pătură. Bărbații își luară grăbiți ultima masă și se pregătiră să plece.

— Nu uita, îi spuse el mamei, să fiți gata să porniți cu celelalte femei de îndată ce răsare luna. Ne veți ajuta să cărăm acasă prada după bătălie. Așteptați lângă piața din Betleem până vă vom face noi semn că puteți intra în sat.

— Amina e prea stângace să bată atâta drum pe întuneric, zise mama.

— Atunci să nu vină și să-i încetinească pe toți. Rămâi aici! strigă el, amenințând-o cu degetul.

Bărbății plecară primii de acasă. Câteva ore mai târziu, după ce răsări luna, porniră și femeile și fetele pe cărarea întunecată spre Betleem cu saci, pături și animale de povară, lăsând-o singură acasă pe Amina. La început, aceasta așteptă în țărcul animalelor cu caprele lui *ava*, încercând să-și găsească alinare în căldura lor. Dar până și animalele păreau să simtă tensiunea acelei nopți lungi și ciudate. Tresăreau la cel mai mic zgomot, holbându-se în beznă și behăind puternic. În cele din urmă, ieși din țărc și se duse să stea lângă poarta din față, cu privirea ațintită spre ulița tenebroasă. Întregul sat părea părăsit și pustiu. Nicio candelă nu licărea pe la ferestre. Niciun scâncet de copil nu tulbura liniștea nefirească, deși Amina știa că trebuiau să fie copii mici și bătrâni rămași în urmă, la fel ca ea. Se prăbuși printre umbrele de lângă poartă să aștepte.

Viața Aminei nu fusese niciodată prea fericită, dar o îndurase trăind de pe o zi pe alta, încercând să uite zilele de ieri și să nu se gândească la cele de mâine. Acum, pentru prima dată, se întrebă cum va fi viața ei după ce

ava și ceilalți aveau să obțină ce voiau. Va fi altfel decât până atunci? Va fi *ava* mai fericit? Sau ea mai fericită?

Într-un târziu, intră din nou în casă și se întinse pe străj, făcându-se ghem să-și țină de cald și așteptând finalul acelei nopți lungi și întunecate.

Babilon

Debora ședea pe rogojină în casa adunării, cântându-le ușor lui Abigail și Mical ca să adoarmă. Nimeni nu se încumeta să ridice glasul sau să aprindă candelile cu untdelemn în sala aglomerată. Vrajmașii nu trebuiau să știe că femeile și copiii se refugiaseră acolo într-un număr atât de mare, că trecuseră chiar și în *ieșiva* de alături. Debora se opri din cântat să asculte zgomotele îndepărtate ale bătăliei. Auzi în schimb smiorcăitul lui Miriam.

— Plânsul n-ajută la nimic, să știi.

— Îmi pare rău, zise Miriam, dar n-am ce face dacă sunt speriată.

— Și eu sunt speriată. Cu toții suntem.

— Și nu reușesc nicicum să stau comod. Mă omoară spatele ăsta!

Debora o compătimea. Miriam era însărcinată în ultima lună și Debora ținea minte ce greu îi fusese și ei să șadă comod când fusese însărcinată, darămite să se mai și culce pe podeaua tare.

— Încearcă să umbli puțin. Poate ajută.

— Cum să umblu? E întuneric beznă.

Fiicele Deborei dormeau și nu i-ar fi stricat nici ei să-și schimbe poziția.

— Haide, vin și eu cu tine. Să facem ocolul încăperii. Să vedem dacă-ți face bine la spate.

Se ridică de jos, ajutând-o și pe Miriam să se scoale în picioare.

— Ce faci? Unde pleci? Întrebă mama acesteia, apucându-și fiica de marginea rochiei.

— Miriam trebuie să-și dezmoștească picioarele. Ești

bună, rogu-te, să stai cu ochii pe fete? Ne întoarcem imediat.

Își croiră drum prin mulțime și începură să înconjoare încet perimetrul odăii. Doar copiii mici de tot păreau în stare să doarmă. Cei mai mari se foiau și scânceau, intuind parcă teama și îngrijorarea mamelor lor. Cu excepția foșnetelor și a șoaptelor agitate, încăperea era nefirească de tăcută. Debora ar fi putut jura că auzea în depărtare strigăte de bătălie – sau poate imaginația îi juca feste?

— Cum ești cu spatele? Ți face bine umblatul? întrebă ea când începură al doilea ocol.

— Nu. Încă mă doare rău de tot și...

Se opri și icni ușor.

— O, nu! Nu! Sunt... sunt udă learcă!

— Înseamnă că ți s-a rupt apa! Vine copilul!

— Nu! Nu în noaptea asta! Nu aici, în toiul harababurii ăsteia!

Miriam se lăsă jos pe podea, de parcă i s-ar fi tăiat picioarele.

— Vreau să fiu acasă, în patul meu! Să-l am lângă mine pe Așez și...

— Miriam, taci... șșș... Trebuie să te întinzi. Mă duc după moașă și...

— Cum vei da de moașă în mulțimea asta? Când e așa de întuneric!

— Nu va fi prea greu.

O ajută să se ridice și se întoarseră la locurile lor. Când cumnata ei se mai liniști, Debora le transmise în șoaptă vestea că lui Miriam îi veni sorocul tuturor femeilor din jur, rugându-le să poarte mai departe mesajul prin încăperea până la moașă. Câteva clipe mai târziu, femeia își croi drum la căpătâiul lui Miriam.

— Tulburarea poate grăbi durerile, îi spuse ea lui Debora. Nu m-aș mira ca toate femeile însărcinate din

odaie să nască în noaptea asta.

Debora își aminti de o istorisire din trecutul poporului ei când o nevastă de preot intrase în durerile facerii după ce aflate că fusese capturat Chivotul Legământului și că soțul ei fusese ucis în bătălie. Femeia murise și ea, din câte-și amintea Debora. Scutură din cap să alunge imaginea, regretând că știa atât de bine povestirea.

— Caută un loc tihnit unde să se întindă, îi spuse moașa. Durerile trebuie să continue nestingherite.

În drumul ei spre a căuta un loc potrivit, Debora observă o mișcare lângă ușă și oameni aprinzându-și candelile cu untdelemn. Se duse să vadă ce se întâmplă și constată că fuseseră aduși câțiva răniți de pe câmpul de luptă. Inima începu să-i bată nebunește. Trebuia să vadă dacă nu cumva, Doamne ferește, se afla și Iuda printre ei. Se îmbulzi spre ușă, unde zări pe jos o baltă de sânge întunecat sclipind la lumina candeliei. Auzi gemetele răniților și bocetele femeilor și se sforță să privească fețele bărbaților până se convinse că Iuda nu era printre ei.

Priveliștea o zdruncinase. Simțea nevoia să se așeze puțin pentru a-și potoli tremurul picioarelor. Când se ridică din nou să caute un loc pentru Miriam, își zise că acesta trebuia să fie cât mai departe de bolnița improvizată de lângă ușă. Pe când găsi un locșor și se grăbi înapoi să-i spună moașei, zvonurile despre răniți răzbătuseră deja în șușotelile mulțimii, ajungând la fiecare femeie din odaie.

— Așez... Așez e în viață? întrebă Miriam. Mi-e atât de teamă pentru el!

— M-am uitat la bărbații pe care i-au adus înăuntru, îi spuse Debora. Nu l-am recunoscut pe niciunul dintre ei.

— Rămâi cu mine, te rog! o imploră Miriam.

Debora rugă o vecină să-i supravegheze ficele adormite și o ajută pe moașă s-o mute pe Miriam în celălalt capăt al încăperii. Aceasta îl striga întruna pe Așez,

zbuciumându-se de grijă pentru el, și frica ei molipsitoare o atinse și pe Debora, hrănindu-i propriile temeri legate de Iuda.

— Va dura câteva ore, zise moașa. Așa-i la primul copil. Dar ar fi mai bine și pentru tine și pentru prunc să te liniștești, Miriam. Copilul poate să-ți simtă agitația.

Debora încercă să se roage cu cumnata ei, să-i cante și să recite psalmi. Nimic nu ajută. Zgomotele bătăliei se potoliseră și Debora văzu că nu mai fură aduși alți răniți, așa că îngenunche lângă rogojina lui Miriam și o luă de mână.

— Ascultă, am să fac tot ce pot să-i trimit vorbă lui Așez.

— Spune-i să vină! Vreau să-l văd! Să mă conving că nu-i rănit.

— Nu pot promite că va putea să părăsească baricada, dar am să fac tot posibilul.

Și poate în felul acesta va reuși să primească vești și despre propriul ei soț.

Capitolul 16

Babilon

Ezra se prăbuși în spatele baricadei, ștergându-și ochii de sudoare. Strângea încă sabia cu brațul cuprins de durere. După o oră și mai bine de lupte nesfârșite, el și ai săi respinseseră primul atac. Văzură vrăjmașii cum se risipiră, retrăgându-se în zarea întunecată, în afara razei de acțiune a arcașilor.

— Toată lumea e teafără? întrebă el.

Abia mai putea respira de oboseală și agitație. Rotindu-și privirea pe la oamenii săi, observă mai multe vânătăi și julituri, dar nimic foarte grav. Iuda și Așez erau în siguranță. De cealaltă parte a baricadei însă, trupurile vrăjmașilor împânzeau ulița.

— Acoperiți-ne! le porunci Ezra arcașilor. Mergem să-i despuem de arme.

Iuda îl opri.

— Rămâi aici. Mă duc eu.

El și încă o mână de bărbați îndepliniră cumplita sarcină de a smulge săgețile din trupurile neînsuflețite și de a aduna săbiile de la cei înjunghiați, refugiindu-se apoi din nou în așteptarea următorului atac. Calvarul abia începuse.

Ezra se repezise ca prin vis să atace cu sabia. Își amintea că le poruncise oamenilor săi să scoată un strigăt ca strămoșii lor la Ierihon și zgomotul îi luase prin surprindere pe dușmani. În bătălia cruntă ce urmase, nu avusese timp să cugete că ucidea oameni. Dar privind acum spre câmpul de luptă, își dădu seama că unii morți erau înjunghiați chiar de el. Gândul îl făcu să se cutremure. Să nu-i fi ucis însă, ar fi fost acum mort în locul lor. Își abătu privirea, poruncindu-i unui alt cercetaș să se suie pe acoperiș în locul lui Simon.

— Vreau să-mi fii sol, îi spuse lui Simon când acesta se dădu jos. Treci pe la celelalte baricade și adu-ne vești. Află dacă au mai fost și alte atacuri.

După plecarea lui, Ezra luă o înghițitură zdravănă de apă și le zise celorlalți:

— Trebuie să ne odihnim cu rândul. Din câte știm noi, vrăjmașii s-ar putea să doarmă toată noaptea în timp ce noi stăm treji și să atace în zori când vom fi epuizați.

— Ți-am spus eu că ar trebui să alegem atacul, zise Iuda. De ce să nu-i omorâm acum în loc să așteptăm degeaba? Altfel va trebui să stăm treji toată noaptea și ziua următoare.

Ezra nu răspunse. Optase pentru această strategie după ceasuri întregi de rugăciune. Corectă sau nu, era prea târziu să-și mai schimbe planurile.

Simon reveni după o vreme.

— Vrăjmașii au mai atacat trei baricade odată cu a noastră, dar apărarea a rezistat. Celelalte baricade stau cu

ochii-n patru.

— Poate dușmanul vrea să ne găsească punctele slabe.

— Un motiv în plus să atacăm, zise Iuda. Așteptarea va fi de-acum nesfârșită. Și după cum spuneai și tu, ei vor dormi în timp ce noi nu vom cuteza s-o facem.

— Nu prea cred să se relaxeze nici ei acolo, zise Ezra. Din câte știu ei, am putea părăsi în orice clipă baricadele să-i atacăm.

Iuda clătină din cap dezgustat și se depărtă. Ezra se întoarce din nou spre solul său.

— Și răniții? Au fost cazuri grave?

— Vreo duzină în total. I-au dus la casa adunării pentru îngrijirea rănilor.

— Mă rog să nu moară niciunul din acești bărbați.

— Și încă ceva, continuă Simon. Debora, soția fratelui tău, îți trimite vorbă. Zice că soția lui Așez a intrat în dureri.

— O, nu! Cum se simte?

— E în grija moașei. Dar e îngrozită pentru bărbatul ei. Sunt convinse că nașterea va merge mai bine dacă îl știu teafăr.

Ezra încuviință din cap, conștient de dragostea profundă dintre frații lui și soțiile acestora, dragoste pe care o invidia uneori. Se duse până în locul unde dormeau Iuda și Așez rezemați de perete, dar nici nu apucă să-i deștepte, că deschiseseră amândoi ochii, privindu-l alarmati.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă Iuda.

— Așez, întâiul tău născut e pe drum. Întoarce-te la casa adunării și așteaptă acolo cu soțiată. Trebuie să știe că ești teafăr. Fă un rond de pază acolo, unde ești ferit de primejdie.

— Vreau să lupt. De ce să moară alții apărându-mi familia?

— Întoarce-te deocamdată. Asigur-o că ești teafăr. Te vom chema când vom avea nevoie de tine.

Așez se ridică, cu vădită strângere de inimă.

— Bine, mă duc. Dar mă voi întoarce.

În timp ce restul moțăiau, Ezra pășea înainte și înapoi în spatele baricadei, prea tulburat să adoarmă. Când i se păru că e miezul nopții, se cățăără pe acoperiș să stea la pândă.

Cerul se lumina deja la răsărit când văzu venind dușmanii - o masă compactă de oameni, peste o sută la număr. De data aceasta purtau scuturi ca să-i protejeze de arcașii lui Ezra. Nu mai făceau niciun efort să se ascundă și pașii lor cadențați rupseră tăcerea când năvăliră înainte, cu săbiile și sulitele întinse ca niște țepușe. Voiau să ia cu asalt barcada.

— Iată-i că vin! strigă Ezra bărbaților de jos. Treziți-vă! Preluati pozițiile de luptă!

Se rugă ca ei să-și poată alunga toropeala.

Bătălia se încinse în câteva clipe. De data aceasta, grindina de săgeți nu făcu ravagii prea mari, lovindu-se de scuturile dușmane. Văzduhul se umplu de clăntănit de săbii și răcnete de bătălie. Ezra tânjea să se dea jos și să participe la luptă, dar trebuia să stea de veghe ca nu cumva să apară vreun atac din altă direcție.

— Ne trebuie întăriri! îi strigă el solului. Du-te la celelalte baricade și spune-le că suntem întrecuți la număr!

Privi neputincios cum oamenii lui se luptau pe viață și pe moarte.

Apoi, din stânga sa, un grup de babilonieni năvăliră înainte cu niște scări. Voiau să ocolească barcada și să se cațere pe acoperișuri.

— Am nevoie de ajutor aici sus! strigă Ezra.

O săgeată inamică îi șuieră pe lângă cap, evitându-l în ultima clipă. Se ghemui la pământ să reducă riscul de a

fi nimerit, cu inima bătându-i nebunește după ce scăpase ca prin urechile acului. Cu coada ochiului, îi zări pe inamici proptind o scară în dreptul casei alipite de a lui. Nu mai avu timp să strige după ajutor, așa că se ridică și-și luă avânt, aruncându-se în gol spre acoperișul din vecini, unde ateriză dureros pe mâini și pe genunchi. Ajunse chiar în clipa în care primul invadator ajungea în vârful scării. Ezra se năpusti cu sabia întinsă către acesta, scoțând un răcnet sălbatic, și lovi scara cu picioarele, trântindu-i la pământ pe ceilalți doi ce se cățarau pe ea. Scara se făcu fărâme. Ezra se repezi înapoi la locul său de pază.

— Îmi mai trebuie niște oameni aici sus! strigă el. Vrajmașii urcă pe acoperișuri!

În haosul ce urmă, câțiva babilonieni reușiră să treacă de linia de luptă, dar fură în final doborâți.

Câteva ore mai târziu, luptătorii lui Ezra îi învinseră în sfârșit pe atacatori. Încă odată, trimise oameni peste baricadă să recupereze armele vrajmașilor căzuți. De data asta aveau și ei un număr susținut de răniți, pe care Ezra îi trimise la casa adunării pentru îngrijiri.

— Mă tem că nu-i decât prima rundă, îi spuse el lui Iuda. Acum, că s-a luminat de ziuă, s-ar putea ca bătăliile să devină mult mai crâncene, pe măsură ce vor intra în joc și alți dușmani.

— Simt miros de fum! zise Iuda, adulmecând aerul. Crezi că vor aprinde focuri să ne pună pe fugă?

Ezra simțea și el mirosul.

— Mă îndoiesc. Doar vor să ne jefuiască, ai uitat?

— Poate n-ar strica să fim totuși pregătiți.

— Ai dreptate. Acum că s-a luminat, trimite-i pe băieți să umple niște ulcioare cu apă și să le țină la îndemână.

Câteva momente mai târziu, se întoarse și Așez.

— Atacurile au venit din mai multe părți de data asta, raportă el. Niciuna din forțele lor nu au trecut de

baricadele noastre.

— Și victime?

Așez își coborî glasul.

— Zeci de oameni din rândul nostru au fost omorâți. Și încă de două ori pe atâta răniți.

Ezra închise ochii la auzul veștii, cuprins de jale pentru familiile lor. Dar numărul victimelor ar fi fost devastator dacă n-ar fi primit dreptul la autoapărare. Când deschise din nou ochii, Așez zâmbea.

— Am un băiat, zise el.

Ezra îl cuprinse într-o scurtă îmbrățișare.

— Felicitări. Și ceva îmi spune că n-are rost să-ți poruncesc să te ții departe de liniile de luptă.

— Am să apăr și cu ultima suflare viața fiului meu.

— Mă rog să nu se ajungă până acolo.

Ambuscadele continuară toată ziua, cu forțele dușmane crescând de fiecare dată. Oamenii lui Ezra continuau să câștige, iar el știa că Dumnezeu e de partea lor. La fiecare răstimp de acalmie, îi îmbărbăta pe ai săi cu rugăciuni și citate din Scriptură:

— „Dumnezeule, Tu ești împăratul meu... Cu Tine doborâm pe vrăjmașii noștri, cu Numele Tău zdrobim pe potrivnicii noștri. Căci nu în arcu meu mă încred, nu sabia mea mă va scăpa, ci Tu ne izbăvești de vrăjmașii noștri”.

Pe la sfârșitul după-amiezii, oamenii lui Ezra erau atât de epuizați, că mulți adormiră șezând. El le dădu voie să se odihnească cu rândul, dar întotdeauna aproape de locurile de pază. Desemna mai mulți paznici pe acoperișuri. Femeile trimiseră pe front merinde și apă să susțină puterea bărbaților, dar fiecare bătălie mai lăsa câțiva dintre soldații lui Ezra răniți. Cât vor mai putea să reziste?

Soarele se târa spre linia orizontului. Chinul era aproape de sfârșit. Dar, după cum se temuse Ezra, dușmanul mai recurse la un ultim asalt înainte să se

încheie ziua, și de această dată babilonienii recrutară băieți tineri să se alăture în atac. I se părea o crimă să ridice sabia împotriva unor copii, dar n-avea de ales. Era sleit de epuizare și știa că și oamenii lui erau la fel, însă luptară din toate puterile, conștienți că luptau pentru viața lor.

Își mai combătură o dată vrăjmașii – pentru ultima oară – forțându-i să se retragă. Ezra îi privi topindu-se în lumina tot mai palidă a înserării și simți cum i se ridică o piatră cât un munte de pe inimă. Se întoarse spre Iuda, care luptase umăr la umăr cu el, dar fratele lui strigă brusc:

— Hei! E el!

— Ce vrei să spui?

În loc de răspuns, Iuda începu să se cațere pe baricadă. Ezra îl prinse de picior să-l tragă înapoi.

— Iuda, oprește-te! Ce faci? Nu te duce încă acolo!

— Dă-mi drumul! L-am văzut! L-am văzut pe ticălosul de babilonian care a amenințat-o pe Debora!

Dădu din mâini și din picioare să se elibereze.

— Nu, stai! Lupta e aproape gata. Babilonienii bat în retragere!

— Știu! Și n-am să-l las să scape cu viață!

Fratele lui era mult mai puternic și reuși să se smulgă din strânsoare. Înainte să apuce Ezra să-l oprească, Iuda se repezi peste baricadă, gonind după bărbații în retragere.

Ezra se cățără grăbit în spatele lui, strigându-i pe Așez și pe ceilalți.

— Ajutați-mă! Să-l oprim înainte să-l ucidă!

Iuda se năpusti înainte, atacându-i pe bărbații ce se depărtau.

— Întoarce-te și luptă ca un bărbat, lașule!

Babilonianul se opri și se întoarse spre el. Dar la fel făcură și ceilalți șase. Iuda se aruncă asupra vrăjmașului,

orb parcă în fața primejdiei, înfigându-și sabia cu o lovitură mortală în trupul bărbatului surprins.

— Iuda, ai grijă! strigă Ezra, gonind spre fratele lui cu pași încetiniți de epuizare. Dar avertizarea veni prea târziu. Ezra privi cu groază cum babilonienii înfuriați îi atacară fratele înainte ca acesta să apuce să smulgă sabia din trupul inamicului. Pe când ajunse în sfârșit la el, Iuda zăcea doborât la pământ, cu sângele țâșnind din mai multe răni de sabie, printre care una la măruntaie. Ezra se năpusti după atacatorii fratelui său, negăsindu-și liniștea până când el și Așez nu-i omorâră pe toți cei șase babilonieni. Se grăbiră apoi la locul în care zăcea Iuda sângerând. Fratele său avea ochii deschiși. Era încă în viață.

— Aduceți o targă! le strigă Ezra bărbaților din spatele baricadei. Mai repede! Fratele meu are nevoie de ajutor!

— L-am omorât? găfâi Iuda. E mort?

— Da, Iuda. Și el, și ceilalți.

Unde era targa? De ce nu se grăbeau? Ezra încercă să-l ridice în brațe și să-l care el însuși, dar brațul drept îi era surprinzător de slăbit. Își zise că era doar oboseala provocată de mânuirea prelungită a sabiei, dar coborându-și privirea, văzu sângele țâșnindu-i dintr-o tăietură din partea de sus brațului. Abia atunci simți durerea și i se făcu greață.

— Ezra! Ești rănit!

Așez sfâșie o bucată de pânză și i-o înfășură strâns în jurul brațului să oprească sângerarea.

— N-am nimic... N-am nimic. Du-te cu ceilalți, Așez. Asigură-te că Iuda primește îngrijiri.

Ziua încă nu se sfârșise și trebuiau să se retragă în spatele baricadei, în caz că mai venea vreun atac. Cineva îl ajută să se ridice în picioare. Durerea din braț era sfâșietoare și, urcând pe baricadă, Ezra își dădu seama că

nu va mai putea să mânuiască sabia. În loc de asta, se cățăără pe acoperiș să urmărească orice mișcare pe ulițele întunecate, rugându-se fără încetare pentru Iuda.

— Trebuie să-mi aflu fratele, le spuse el celorlalți în clipa când soarele se lăsă dincolo de zare.

Îl găsi pe Iuda întins pe jos în casa adunării, cu chipul rumen cuprins de paloarea umbrei morții. Lângă el ședea Debora, ținându-l de mână și implorându-L pe Dumnezeu să-i cruce viața.

— Cum e? îl întrebă Ezra în șoaptă pe Așez.

Mezinul clătină din cap, cu ochii în lacrimi.

— Sunt aici, Iuda, zise Ezra, îngenuchind lângă el.

Iuda părea prea slăbit să vorbească. Îl privi îndelung pe Ezra, apoi pe Debora, și din nou pe Ezra. Acesta înțelese.

— Da. Voi avea grijă de ea, Iuda.

— Nu, nu, nu, nu!... gemu Debora. Iuda, nu! Nu poți să mori! O, Dumnezeule, Te rog... Te implor...

— Pe sufletul meu mă leg că voi avea grijă de ea, zise Ezra.

Se ridică și plecă grăbit, lăsându-i pe Iuda și pe Debora să-și petreacă ultimele clipe împreună. Dar nu-și mai putea stăpâni plânsul – și nu-i păsa cine îl aude.

Capitolul 17

Casifia

Ruben nu dormise deloc. Își petrecuse toată noaptea și ziua în încordare în fața casei adunării, privind cum erau aduși bărbații însângerați de pe liniile de bătălie. Muriseră cel puțin o duzină.

— Trebuie să fii epuizat, zise bărbatul ce sta de gardă lângă el. Încheieturile bătrânului erau prea betege și schilodite de ani să mai țină sabia în mâini.

— De ce nu te duci înăuntru să te întinzi, fiule?

Ruben clătină din cap.

— Nu pot să dorm.

— Ține atunci. O dușcă din asta te va ține treaz.

Bătrânul ridică ulciorul pe care-l ținuse la picioare în tot acest timp și i-l întinse. Ruben luă o înghițitură, crezând că e apă. Descoperi că era vin. Vin fermentat. Mai tare ca orice băutură pe care o consumau ai lui de Sabat. Îi tăie răsuflarea, arzându-l până în stomac. Mai luă o gură, apoi tuși. Bătrânul râse.

— Asta numim noi „curaj lichid”. Îți trezește la viață trupul ostenit, nu-i așa?

Ruben dădu din cap și i-l întinse înapoi, în timp ce căldura vinului i se răspândi prin tot trupul.

Velterii veniră cu o nouă victimă.

— Cum merge lupta? întrebă bătrânul.

— Îi ținem la distanță, răspunse unul dintre ei. Pierd mai mulți oameni ca noi.

— Foarte bine... foarte bine... Mai sunt doar câteva ore până la apusul soarelui.

Trupul de pe targă era înfășurat într-o pătură. Bărbatul era mort. Dar când Ruben îi văzu brațul flasc și mâna plină de bătăături, i se tăie respirația. Recunoștea mâna aceea. Smuci la o parte acoperitoarea și zări chipul fără viață al tatălui său.

— Nu! strigă el. *Ava*, nu!

Se prăbuși lângă targă, în timp ce bărbații o lăsară repede jos. Apucă trupul neînsuflețit al tatălui său și îl scutură, implorându-l să trăiască. Unul dintre velteri trebui să-l smulgă cu forța de lângă el.

— S-a dus, fiule. E prea târziu. Îmi pare rău.

Ruben își pierde orice rațiune. Se ridică greoi în picioare, cu lumea învârtindu-se în jurul său, și goni spre locul bătăliei, orbit de furie și durere. Îi făgăduise tatălui său că nu va părăsi casa adunării, dar *ava* era mort, așa că la ce bun să-și țină făgăduiala? Se năpusti pe ulițele pustii până la una dintre baricadele unde se dădea o luptă crâncenă. Își roti privirea în jur în căutarea unei săbii,

dornic să-i căsăpească de moarte pe vrăjmași, dar zări în schimb un arc și o tolă cu săgeți. Dădu să le ridice, dar un confrate luptător se repezi spre el.

— Ptiu! Ptiu, fiule! Ce cauți aici? Nu ești decât un puști.

— Am venit să lupt!

— Ești mult prea tânăr. Dă-le încoace!

Se luptă să-i ia arcul, dar Ruben se împotrivi.

— Dă-mi drumul! Știu să trag.

— Dă-i drumul! strigă un alt bărbat. Avem nevoie de tot ajutorul ce ni se oferă.

Bărbatul îi dădu drumul.

— Bine. Fă cum vrei. Arcașii sunt sus pe acoperiș. Dar nu fi nesăbuit!

Ruben se cățăără pe scările exterioare pe acoperiș. Trei arcași stăteau lângă parapet, trăgând și reîncărcând rapid. Ruben privi în jos la bătălie și trecu pe poziție. Vârî prima săgeată cu mâini tremurătoare, încordă arcul și ținti spre un babilonian, revăzând în minte chipul încremenit și palid al tatălui său. Dădu drumul săgeții într-o răbufnire de furie și o privi zburând prea departe de țintă.

Trebuia să-și vină în fire, să nu se pripească. Luă o altă săgeată și o puse la locul ei. Trase cu arcul și de data aceasta săgeata își atinse ținta. Babilonianul se prăbuși la pământ. Ruben întinse mâna după a treia săgeată și ochi cu băgare de seamă - apoi trase. Ținti și trase iar și iar, lăsând mânia și durerea să-i dea forță fiecărei săgeți. Tolba era acum goală. Privi în jur la ceilalți arcași. Aceștia se opriseră.

— S-a isprăvit, fiule, zise unul. N-a mai rămas nimeni de ucis.

Era adevărat. Dușmanul bătea în retragere. Masa de trupuri îngrămădite dedesubtul lui nu se clinteau. Soarele asfințea. Ziua de treisprezece a lui adar era aproape de sfârșit, dar Ruben n-avea de gând să se oprească. Voia să

continue să ucidă, răzbunând moartea tatălui său. Se întinse să scoată o săgeată din tolba altcuiva, dar bărbatul îi puse mâna pe braț, oprindu-l.

— Gata. S-a isprăvit.

— Trebuie să ne luăm după ei! Nu ne putem opri până nu-i omorâm pe toți!

— Nu, fiule. Nu va mai fi nicio luptă azi. Întoarce-te acasă la familia ta.

La familia lui. Ava era mort.

Ruben lăasă arcul din mâini și coborî scările, gonind înapoi pe ulițe. Acestea erau pline de luptători ce se întorceau acasă și de femei ce se grăbeau să le iasă în întâmpinare. Familiile își strângeau pruncii, pregătindu-se să iasă din adăpost și să meargă acasă. Dar *ava* zăcea mort în casa adunării. Mama stătea în genunchi lângă el, bocind, cu copilul zvârcolindu-se și urlând din toți rărunchii pe o pătură lângă ea. Unchiul Hașabia o cuprinse în brațe, încercând zadarnic s-o consoleze.

— A luptat vitejește, zise el. O, cât de mult îi vom simți lipsa!

— De ce a trebuit să moară? strigă Ruben.

Unchiul își ridică privirea spre el.

— Așa a fost voia lui Dumnezeu, Ruben.

Cuvintele îi străpunseră inima ca o săgeată. *Voia lui Dumnezeu.*

— Atunci nu vreau să am nimic de-a face cu Dumnezeu!

— Ruben, stai! strigă unchiul său când băiatul se năpusti afară. Ruben nu se opri. Zări ulciorul cu vin tare din care băuse cu bătrânul și îl ridică. Auzea încă gălgâitul băuturii înăuntru, îl luă cu el și continuă să fugă până la baricada unde săgețile lui omorâseră atâția oameni. Cerul se întuneca și abia mai zărea mormanul de trupuri neînsuflețite ale vrăjmașilor de cealaltă parte a străzii. Dădu la o parte o ladă de lemn și-și croi drum peste

baricadă.

Furia îi ardea ca tăciunii aprinși în timp ce se plimba printre cei înjunghiați, lovindu-i cu picioarele și smulgându-le săgețile din trup – săgeți făurite de el și de *ava*. Scotoci câteva trupuri după obiecte de preț și văzând o mantie cu țesătură aleasă pe unul dintre bărbați, o smulse și o împătură s-o păstreze ca pe un trofeu. Babilonienii îi erau datori.

Ruben n-avea nevoie de Dumnezeu și de nimeni altcineva. Va avea grijă singur de familia lui de-acum înainte, așa cum îi făgăduise lui *ava*. Într-un târziu, se întoarse și se așază pe baricadă; ridică ulciorul cu vin și-l goli până la fund, nădăjduind să-și înece în el amarul și jalea ce îl copleșeau.

Capitolul 18

În afara Betleemului

Amina fu trezită în toiul nopții de țipete. Nu voise să adoarmă, dar ațipise de epuizare, cu trupul strâns ghem și tremurând. Strigătele cumplite o deșteptară brusc. Sări în picioare și primul impuls îi fu să dea fuga în cămară să se ascundă. Dar nu, era primul loc unde ar fi căutat tâlharii. S-ar fi putut piti ghemuită în țarcul animalelor – dar dacă vrăjmașii lui *ava* plănuiau să le fure și turma de capre? Ce să facă, unde să meargă? Se învârti neputincioasă pe loc, pe fundalul țipetelor ce nu mai conteneau, întețindu-se odată cu propria panică.

Țipetele se auzeau din ce în ce mai tare și mai aproape. Ușa se deschise brusc și o siluetă se opri în pragul ei. Amina se poticni în spate, disperată să se ascundă – dar constată că intrusul isteric nu era decât sora ei. Hainele Saifei erau sfâșiate și pătate de sânge. Chipul îi era o mască a groazei. Amina șchiopătă spre ea, cu inima bătându-i nebunește.

— Saifa! Saifa, ce s-a întâmplat?

Fata se repezi la ea și o cuprinse strâns, gata s-o

sufoc.

— Vin! Vin iudeii! Trebuie să ne ascundem!

Aminei i se tăie respirația de panică și de strânsoarea zdrobitoare a surorii ei. Dacă într-adevăr veneau pe urmele Saifei, le-ar fi găsit cu ușurință dacă nu se oprea din strigat.

— Șșș, șșș... Taci, Saifa. Hai să ne pitim aici!

O târî după ea în cămară și se îngrămădiră într-un colț pe după coșurile cu fistic și vasele cu grăunțe și ulei de măsline.

Saifa își îngropă fața la pieptul ei să-și înăbușe suspinele, în timp ce răcnetele de afară continuă. Huruitul de căruțe și ropotul de pași răsunau acum în fața casei.

— Unde sunt mama și *ava*? șopti Amina.

— Sunt morți, morți! Au murit cu toții și am văzut... am văzut...

Saifa scoase un bocet ascuțit și pătrunzător care sigur avea să le dea de gol.

— Șșș... N-are importanță. Suntem în siguranță aici.

Fata se potoli în sfârșit și rosti cu glas tremurător:

— Trebuie să fugim, Amina! Te rog! Hai să fugim!

— Nu pot. Știi bine că nu pot să fug. Nu pe întuneric. Vom sta ascunse aici până la dimineață.

Își cuprinse strâns sora, mângâind-o pe păr, și rămaseră așa îmbrățișate un răstimp ce li se păru ceasuri întregi. Fumul pătrundea prin ferestre, făcându-le să tușească. Să fi dat vrăjmașii foc casei și satului? De ce începuseră *ava* și ceilalți acest război cumplit?

Într-un târziu, țișetele și tropăitul de pași lăsară loc tăcerii, în orice clipă aveau să se întoarcă părinții și frații Aminei și va putea să iasă din ascunzătoare. Dar ceasurile se scurgeau și nu se mai întoarse nimeni în afară de Saifa. Amina tânjea s-o întrebe ce s-a întâmplat, ce văzuse, dar se temea să nu se pună iar pe țișat. Saifa nu se opri încă

din tremurat și Amina nu știa sigur dacă era de frig sau de frică.

I se făcu foame. Ca de altfel și caprelor aflate în țarcul din apropiere. Și trebuiau mulse.

— Cred că putem ieși acum, șopti ea.

— Amina, nu!

Saifa își înteti strânsoarea.

— Mi-au amorțit picioarele de atâta șezut. Trebuie să mă ridic.

Saifa rămase agățată de ea și după ce se ridicară în picioare și traseră cu coada ochiului afară din cămară.

Ușa de la casă se deschise încet. În cadrul ei se opri un bărbat cu hainele sfâșiate și pline de sânge. Nu era *ava* și nici vreunul dintre frații ei. Înainte să apuce Amina să reacționeze, bărbatul le ochi. Saifa țipă și Amina se grăbi să trântască ușa de la cămară.

Dar se mișcă prea încet. Bărbatul străbătu scurta distanță până la ele și blocă ușa cu umărul.

— Taci din gură, fată! Nu mai fă tărăboi! Vrei să te audă iudeii?

Saifa își duse scâncind mâna la gură, în timp ce se dădeau înapoi din fața lui. N-aveau unde să se retragă în cămara ticsită.

Amina îl recunosc pe bărbat. Era sătean de-al lor.

— Îl e... cauți pe **t**... ața? întrebă ea.

— E mort. L-am văzut cu ochii mei când a murit. Și frații voștri sunt morți.

Amina nu știa dacă să-i dea sau nu crezare.

— Ce dorești? întrebă ea.

El nu răspunse. O îmbrânci la o parte, doborând-o aproape la pământ, și începu să-și încarce brațele cu provizii. Când nu mai avu loc de altele, le cără afară grăbit. Amina o apucă de braț pe Saifa, târând-o afară din încăpere.

— Trebuie să ne ascundem altundeva înainte să se

întoarcă!

— Hai să fugim! se milogi Saifa. Te rog, trebuie să fugim!

— N-am cum să fug.

Își târî sora afară în spațiul îngust dintre zidul posterior al casei lor și cel al vecinului și se înghesuie înăuntru.

— Îl putem urmări de aici, șopti ea. Dacă vine după noi, fugim.

Bărbatul intra și ieșea grăbit din casă, întorcându-se iar și iar să golească cămara familiei, îngrămădind totul într-o căruță trasă de un măgar și oprită în fața ușii. Căruța era deja plină, dar el îngrămădea tot mai mult, luând coșarele și borcanele cu provizii ale familiei, luându-le untdelemnul, grăunțele și măslinile. Amina abia mai putea să respire. Tatăl ei și ceilalți plănuise să-i jefuiască pe iudei, dar de ce fura acest om chiar de la ai lui?

Cămara trebuie că era deja goală, dar Amina îl mai văzu intrând o dată pe poarta de la curte, echipat cu o frânghie. Se ghemui la pământ, ținându-și răsuflarea, îngrozită că le căuta pe ea și pe Saifa. Măcar dacă ar fi ascultat de sora ei și ar fi fugit de acasă noaptea trecută! auzi dinăuntru zgomote de încăierare, behăitul speriat al caprelor și sudalmele furioase ale bărbatului, în cele din urmă acesta ieși cu turma lui *ava* legată laolaltă și o pironi în spatele căruței. Amina se ghemui din nou la pământ, cu inima cât un purice, în timp ce el își roti privirile prin jur. Să le fi zărit oare?

— Ieșiți de-acolo, fetelor, dacă știți ce vă prieste! strigă el. Vin iudeii!

Se îndepărtă cu căruța ticsită huruind, luând și caprele tatălui ei.

Veneau iudeii. Dar încotro s-o ia? Unde să se adăpostească?

— A zis că *ava* e mort, șopti Amina. Și băieții la fel.

Crezi că spune adevărul?

Saifa dădu din cap. Ochii i se umplură de lacrimi ce i se revărsară pe chipul palid.

— Am auzit o încăierare teribilă. Înainte s-o putem lua din loc, încăierarea a venit spre noi. Eram încolțite – celelalte femei, mama și eu. Nu ne-am putut feri destul de repede din calea lor și bărbați cu săbii – bărbați de-ai noștri – ne-au doborât la pământ și ne-au călcat în picioare, încercând să fugă. Erau fugăriți de iudei, care aveau și ei săbii. Lupta a continuat la nesfârșit peste tot în jurul nostru. Și deasupra noastră. Bărbații se ucideau între ei și era atâta sânge... Așa că m-am ridicat, am rupt-o la fugă, și...

— Gata, gata, liniștește-te.

Își luă sora în brațe și o strânse la piept s-o liniștească, temându-se că se va pune iar pe țipat.

— Ar fi trebuit să mor și eu cu mama, dar am lăsat-o acolo și am fugit! N-am vrut să mor!

Un suspin o înecă pe Amina.

— Și mama... chiar e moartă mama?

— Am zgâlțâit-o, dar nici nu s-a clintit. Era plină de sânge! Ar fi trebuit s-o ajut. Ar fi trebuit să rămân cu ea, dar am fugit!

— Nu mai vorbi de asta, Saifa.

Amina își strânse la piept sora tremurândă. Soarele răsărise în sfârșit, dar era soare cu dinți.

— Hai să facem focul. Mă duc să văd dacă ne-a lăsat ceva de-ale gurii.

— Dar vin iudeii! Trebuie să fugim!

— Mi-e prea frig să pot fugi. Și trebuie să îmbucăm ceva.

Se strecură din ascunzătoare și aprinse un foc mic în vatră, destul cât să se încălzească și să prăjească mâna de grăunțe pe care le găsi împrăștiate pe jos.

— Trebuie să fugim, repeta întruna Saifa în timp ce

mâncau.

— Unde să fugim? Știi cumva vreun loc unde să mergem?

Niciuna nu călătorise dincolo de piața din Betleem.

În cele din urmă se hotărâră că era prea periculos să-și ia lumea în cap și se pitiră din nou în spațiul strâmt dintre cele două case, sperând să se întoarcă cineva din familie să le salveze. Reușiră chiar să ațipească o vreme, istovite după noaptea nesfârșită și ziua rece și îngrozitoare. Amina se trezi din nou în amurg. Satul părea straniu de liniștit și pustiu. Să fi fost singurii supraviețuitori?

— Saifa, zise ea, scuturând-o blând. Saifa, cred c-ar fi mai bine să mergem la Betleem să-i căutăm pe ceilalți. Poate sunt răniți și au nevoie de ajutorul nostru. Nu putem rămâne aici singure. Bărbatul ăla ne-a luat toate merindele.

— Dar dacă vom fi în pericol? Dacă ne omoară și pe noi iudeii? Omul acela spunea că vin înapoi.

— Ne vom retrage la marginea drumului și ne vom piti în tufișuri dacă vedem pe cineva. În curând se întunecă.

— Și cum ai să mergi? După ce se întunecă, tu...

— Mă descurc eu cumva. Mă poți ajuta și tu. Cred că-i mai bine să încercăm să dăm de ceilalți.

Saifa se învoi până la urmă și porniră ca niște șoricești speriați, pândind din umbră, numai ochi și urechi. Fumul împânzea ca o negură aerul rece al serii când își lăsară în urmă satul pustiu. Înaintau centimetru cu centimetru pe poteca familiară spre Betleem, înotând parcă printr-un coșmar ce nu se mai sfârșea, cu zarea tot mai întunecoasă luminată de flăcări îndepărtate. Trupurile moarte zăceau răsfirate peste tot de-a lungul drumului. Șacalii lătrau și scheunau în lumina crepusculară, invitându-se parcă unii pe alții la ospăț, și siluete negre de păsări li se roteau

deasupra capetelor. Amina ar fi dat orice să se trezească în patul ei și să descopere că nu era decât un coșmar. Șchiopătă în schimb înainte cu băgare de seamă, ținându-se strâns de sora ei.

Într-un târziu ajunseră la intrarea îngustă în piața din Betleem, unde așteptaseră femeile să culeagă prăzile iudeilor. Saifa începu să plângă, retrăind parcă dezastrul, și Amina înțelese de ce. Zeci de trupuri călcate în picioare împânzeau strada, femei și fete de vârsta lor, fete cu care se jucaseră cu numai câteva zile înainte. Erau moarte. Toate – moarte. La fel și bărbații din satul lor.

— Poți să-mi arăți unde ați așteptat tu și mama? șopti Amina.

Saifa o conduse tremurând prin măcel. Chiar și pe întuneric.

Amina recunoscuse trupul însângerat și stâlcit al mamei sale. Era moartă. Călcată în picioare.

— Ar fi trebuit să mor și eu! se văicări Saifa. Am fost atât de lașă!

Amina se prăbuși în țărână și plânse alături de sora ei, fără să-i pese că o găseau dușmanii, fără să se sinchisească de ce i s-ar fi putut întâmpla. Ce mai conta? Toți din familia ei erau morți, iar ea și Saifa – singure pe lume.

Ar fi plâns poate așa până în zori, dar peste suspinele dezolate ale Saifei auzi glasuri. Veneau iudeii. Își smuci sora să se ridice, în timp ce mai multe torțe se apropiiau de ele plutind pe ulițele Betleemului.

— Vin! Trebuie să ne ascundem!

Amina știa că nu putea face cale întoarsă în sat pe întuneric. Să se întindă pe jos și să se prefacă moarte? Își aminti de iudeica binevoitoare pe care o întâlnise în piață. Dugheana țeșătoare se afla la doar câțiva pași de ele, în primul rând de tarabe.

— Vino. Știu eu un loc unde să ne ascundem.

Încercă să-și târască sora după ea prin piață, dar Saifa nici nu se clintă.

— Nu! Unde pleci? Nu ne putem ascunde în Betleem! Au să ne omoare!

— Nu-i va trece nimănui prin cap să ne caute aici. Probabil sunt deja în drum spre satul nostru. Hai!

Găsi dugheana pustie a Hodaiei și se ghemui înăuntru, ademenind-o și pe Saifa să intre. Sora ei se codi, dar o urmă când glasurile și tropăitul de pași se auziră mai aproape. Se cuibăriră într-un colț, speriate și tremurânde. Vor hotărî la dimineață ce să facă.

Amina închise ochii, cu lacrimile șiroindu-i pe față, în timp ce prin minte i se derulau iar și iar imagini vii ale ororilor la care fusese martoră. Nu va mai putea să și le șteargă din minte niciodată. Încercă în van să rămână trează pe parcursul celei de-a doua nopți de teroare ce părea să nu se mai sfârșească, dar durerea, foamea și epuizarea o copleșiră până la urmă. Cele două surori adormiră.

Dimineața fu trezită de o hărmălaie de glasuri. Văzu trei bărbați iudei aplecați asupra ei. Aminei i se tăie respirația, de nu mai avu aer nici să țipe.

— Ce căutați aici? Întrebă unul.

Saifa se foi la glasul lui, dar nu se trezi.

— H... Hodaia, bolborosi Amina. U... unde e Hodaia?

Bărbații se uitară unul la altul.

— Ești fata aceea oloagă din satul de edomiți, nu-i așa? zise unul dintre ei.

Amina îl recunoscu pe feciorul Hodaiei. Cum îl chema oare?

— Hai! Șterge-o! îi porunci el. N-ai ce căuta aici!

Fata rămase pe loc, nefiind în stare să fugă. Disperarea îi dădu curaj.

— N... n-avem unde să mergem. Hodaia e **p**... prietena mea.

Bărbații nu răspunseră. Amina se făcu mică sub privirile lor, dorindu-și să intre în pământ. Dacă tot ce spunea *ava* despre iudei era adevărat, aveau s-o ucidă, fără îndoială.

— Mă duc după mama, zise unul în cele din urmă.

Păru să treacă multă vreme până reveni cu Hodaia de braț. Amina plânse văzându-și prietena.

— O, sărmăna copilă! zise Hodaia, lăsându-se jos în dreptul ei s-o îmbrățișeze. În timp ce Amina se refugie în brațele ei, Saifa se trezi și ea. Se târî mai în spate, în cotlonul cel mai îndepărtat, cu mâna la gură de spaimă și fără să scoată niciun sunet.

— E în regulă, îi zise Hodaia. N-are de ce să-ți fie frică.

— Le cunoști pe fetele astea, mamă? întrebă unul dintre bărbați.

— Da. Amina e prietena mea. Ea și sora ei locuiesc în satul edomit de la câțiva kilometri de aici. Trebuie să le ajuți să ajungă acasă, Iacov. Amina e oloagă ca mine și nu poate umbla prea bine.

Încă o dată, Amina îi văzu pe bărbați făcând schimb de priviri.

— Mamă, casa lor nu mai există. Azi-noapte am dat foc tuturor satelor din împrejurimi, ca bărbații să nu se poată regrupa să ne atace din nou. Ea și ceilalți supraviețuitori vor trebui să-și găsească un alt loc unde să trăiască.

— Atunci trebuie să le ajuți să-și găsească familia. Unde s-ar fi putut duce părinții voștri? o întrebă pe Amina.

— Sunt morți, șopti fata. N-am mai rămas decât noi.

— Atunci haide, zise Hodaia, ajutând-o să se ridice. Te iau acasă la mine. Trebuie să-ți fie foame. Spune-i surorii tale să nu se teamă. Poate să vină și ea.

— Nu poți să le iei acasă, mamă! protestă unul dintre bărbați. Sunt vrăjmașele noastre.

— Sunt niște copile. Uită-te la ele! Tremură ca o frunză.

— Sunt totuși vrăjmașe. Atotputernicul îi blestemă pe cei ce ne blestemă. Spune-le să se întoarcă la ai lor. Trebuie să aibă vreo rubedenie pe undeva.

Hodaia o strânse și mai tare pe Amina.

— Ei bine, până dăm de ele, fetele vin acasă cu mine.

Îi făcu semn Saifei.

— Haide, micuțo, vei fi în siguranță cu mine.

La început Saifa nu voi să se clinească, dar Amina o convinge în cele din urmă s-o urmeze pe Hodaia, care le conduse afară din dugheană la lumina cețoasă a zilei. Amina se întrebă dacă nu cumva făcea o greșeală. Hodaia era bună, dar fiii ei o urau. Acești oameni îi ucisese pe *ava* și pe frații ei. O vor omorî și pe ea dacă vor avea șansa? Teama îi creștea la fiecare pas, ascultându-i cum vorbesc de parcă ea și Saifa nici n-ar fi fost acolo.

— Crezi că vor uita baia asta de sânge? Întrebă cel pe nume Iacov când ieșiră din piață și o luară pe o uliță îngustă. Fetele astea vor crește urându-ne, mamă. Vor căuta să se răzbune. Ne vor omorî noaptea în pat.

— Trebuie să le arătăm milă, zise Hodaia.

— De ce să le arătăm milă? Ai lor nu ne-ar fi arătat milă să fi fost alții sortii bătliei.

— Dar n-au fost, replică Hodaia. Trebuie s-o facem pentru că și Dumnezeu e milostiv. Ne-a scăpat ieri de la o moarte cumplită.

— Conducătorii noștri nu se vor învoi niciodată. Fetele astea sunt din rândul neamurilor și...

Hodaia se opri și-și aținti privirea spre cei trei fii voinici ai ei.

— Da. Și după cum știți, și eu m-am născut printre neamuri. Mi-ați auzit povestea de sute de ori. Și eu am fost vrăjmașa iudeilor, dar Atotputernicul mi-a cruțat viața. Iar acum mă veți ajuta să o cruț pe a lor.

— N-ar trebui să mergem cu ei, șopti Saifa. Mi-e frică!

— Sunt morți cu toții, Saifa. Ce altceva am putea face?

Amina își trase sora după ea, punându-și încrederea în

Hodaia. Când ajunseră la adăpostul cald al casei acesteia, aroma pâinii proaspete îi făcu stomacul gol să-i chiorăie. Se așeză lângă foc și luă mâncarea oferită de Hodaia. Saifa refuză să mănânce.

— N-avem ce căuta aici, se jelui ea, legănându-se înaintea și înapoi. Mai bine aș fi murit cu mama.

Scena sângeroasă din piață reveni nestingherită în mintea Aminei. Închise ochii, încercând s-o alunge.

— Taci, Saifa, o liniști ea. Nu mai vorbi de asta. Suntem în siguranță acum.

Capitolul 19

Babilon

Iuda era mort. Debora se holba neîncrezătoare la trupul lui neînsuflețit. Era plin de răni și întepenit. Văzuse viața scurgându-se din el ca o ușa ce se închidea încet, despărțindu-i, ferecând afară lumina soarelui și bucuria, lăsând-o în beznă. Palmele și brațele ce odată modelaseră oale de lut, le ridicaseră pe ficele lor, o îmbrățișaseră și o mângâiaseră pe Debora, zăceau acum pe lângă trup palide și lipsite de vlagă. Nu le va mai simți niciodată cuprinzând-o după mijloc.

— Nu... nu... repeta ea. Nu se poate... îl implorase pe Dumnezeu să-l scape, și totuși Iuda era mort. De ce nu-i ascultase Dumnezeu rugăciunile? Nu putea concepe viața fără el. Miriam spusese același lucru despre Așez. Dar lucrul de neînchipuit se întâmplase. Iuda nu mai era. Era dus pe vecie. Chiar când bătălia se sfârșise și dușmanul fusese înfrânt, tot îngerul morții avusese ultimul cuvânt.

Debora simți cum o ia cineva de braț, încercând s-o

ajute să se ridice, s-o desprindă de lângă soțul ei, dar se împotrivi.

— Nu... nu, lasă-mă.

— Debora, e timpul să-l lași să plece.

Glasul lui Ezra era blând și răgușit de emoție.

— E vremea să mergi acasă. Fetele întreabă de tine.

Nu putea să-l lase. Nu voia să-l lase, dar Ezra o apucă blând și o trase la o parte. Ochii lui erau înroșiți de durere, iar brațul drept înfășurat într-un bandaj năclăit de sânge. De ce nu-l luase pe el Atotputernicul în locul lui Iuda? El n-avea soție și copii.

— Nu pot pleca de lângă bărbatul meu. Pur și simplu nu pot... suspină ea, în timp ce el continua s-o tragă la o parte.

— Știu. Dar trebuie. N-avem încotro.

Reușiră cu chiu cu vai să ajungă acasă, unde prietenii și vecinii așteptau la lumina candelelor să-i împărtășească jalea. Aceștia ațâțaseră focul și aduseseră de-ale gurii, le hrăniseră pe Abigail și pe Mical și le duseseră la culcare. Se lăsase deja noaptea. Debora fu surprinsă să constate cât era de întuneric. Dar i se părea nimerit așa, de parcă soarele n-ar mai fi avut de gând să răsară niciodată. Iuda murise chiar la finalul înfricoșatei zile de treisprezece a lui adar. De ce-l luase Dumnezeu chiar la sfârșit? Nu-l mai putuseră ocroti rugăciunile ei încă vreo câteva clipe?

Prietenii îi rămaseră alături pe tot timpul îngropăciunii și în zilele sumbre ce urmară. Miriam veni s-o ajute, aducând cu ea și pruncul nou-născut. Ori de câte ori auzea zgomote de pași sau câte un glas adânc de bărbat, Debora trebuia să-și reamintească iar și iar că Iuda nu mai era, că n-avea să se mai întoarcă. Un munte de durere îi apăsa pe piept, neclintit și încremenit, zi și noapte.

Pe când stătea în curte în a treia dimineată, legănând-o în brațe pe Mical, la poarta ei sosi Ezra. Acesta

își ridică mâna și bărbia în semn de salut și gestul lui era atât de asemănător cu al lui Iuda, că preț de o secundă, avu impresia că era el. Apoi un nou val de durere îi înecă bucuria.

— Sper că nu te deranjez, zise el.

Avea brațul drept înfășurat într-o eșarfă și Debora își aminti de bandajul însângerat și cum se gândise că ar fi fost mai bine să moară el în locul lui Iuda.

— Am venit să-mi iau lucrurile, zise el.

Lucrurile. Îi trebui o clipă să priceapă la ce se referea. Cu hăul nesfârșit al absenței lui Iuda, nici nu băgase de seamă că Ezra nu se mai întorsese acasă. Nu se cuvenea să mai locuiască acolo, deși o prietenă de-a Deborei stătea acum cu ea, având grijă să nu rămână niciodată singură.

— Da. Desigur, murmură.

Ezra dispăru în odaia lui și Debora îl auzi cotrobăind prin jur. Ieși apoi ținând în mâini o boccea. Se opri și-i întâmpină o clipă privirea, apoi și-o abătu din nou.

— Și mie mi-e dor de el, zise.

Debora își slobozi furia din teaca ei șubredă.

— De ce a trebuit să moară? De ce l-a luat Dumnezeu? Mă poți lămuri?

El clătină din cap.

— Nu pot. Îmi pare rău.

— Spune-mi ce s-a întâmplat în timpul bătăliei! Erai cu el. S-a uitat o clipă în altă parte? A fost neatent? S-a uitat Dumnezeu în altă parte? Vreau să știu adevărul. Îmi datorezi asta.

Ezra puse jos legătura și Debora văzu cât de obosit părea, de parcă n-ar fi închis nici el niciun ochi. Dar trebuia să afle.

— Spune-mi.

El își trecu mâna peste față, și din nou, recunoscă gestul pe care-l văzuse la Iuda de mii și mii de ori.

— Un babilonian... zise el în cele din urmă. Dădea târcoale dughenei de olărit, tachinându-l pe Iuda.

Preț de o clipă, Deborei i se tăie respirația.

— Știu. Mi-a spus de el. Zicea că m-a amenințat. El a fost... bărbatul acela l-a ucis pe Iuda?

Ezra clătină din cap.

— Nu. Bătălia tocmai se încheiase. Vrăjmașii băteau în retragere, când Iuda a dat cu ochii de el. S-a cățarat peste baricadă și s-a năpustit după el, înainte ca eu și Așez să-l putem opri. L-a ucis pe bărbatul care te-a amenințat... dar mai erau încă șase cu el. Ei l-au omorât pe Iuda.

Ezra se opri o clipă, suspinând.

— I-am răzbunat moartea, Debora. Toți bărbații care l-au atacat sunt morți.

— A crezut că mă *protejează* pe mine? Întrebă ea neîncrezătoare. De *asta* a fost omorât?

Îi venea să urle, să turbeze de furie la absurditatea situației, dar Mical dormea în brațele ei.

— I-am spus că n-am nevoie să fiu protejată! I-am spus să nu-l bage în seamă! I-am spus...

Își duse mâna la gură, neputând să termine. Cine avea s-o protejeze de acum înainte? Cum să trăiască fără el tot restul vieții? N-avea decât douăzeci și cinci de ani; iar el treizeci și doi. I-ar fi așteptat o viață întreagă împreună. Și îl iubea. O, cât de mult îl iubea!

Își aminti de conversația ei cu Iuda de acum câteva luni, când încercase să-l convingă că Dumnezeu era vrednic de încredere.

„M-am hotărât să mă încred în El chiar de-ar fi să murim cu toții”, spusese ea atunci, „pentru că Dumnezeu trebuie să aibă un motiv. Nu se poate altfel!”

Mai putea spune același lucru? Se mai încredea în El?

Habar n-avea cât timp trecuse înainte ca Ezra să vorbească din nou.

— Mă mut cu Așez și Miriam deocamdată. Dacă ai nevoie de ceva, te rog să-mi spui. I-am promis lui Iuda...

— Știu. Am auzit când i-ai promis, zise ea înțepată. Singurul lucru de care am nevoie e să știu de ce l-a luat Dumnezeu. Îmi poți spune asta? De ce nu mi-a ascultat rugăciunile? Cum poate spune că e un Dumnezeu iubitor dacă mi-a lăsat soțul să moară?

Închise ochii, luptându-se cu lacrimile. Pe când îi deschise la loc, Ezra dispăruse.

Partea a doua

Ceilalți iudei din celelalte ținuturi ale împăratului s-au strâns și și-au apărât viața.

Au căpătat astfel odihnă, scăpând de vrăjmașii lor, și au ucis șaptezeci și cinci de mii din cei ce le erau vrăjmași. Dar n-au pus mâna pe averile lor. Aceste lucruri s-au întâmplat în a treisprezecea zi a lunii Adar. În ziua a paisprezecea, iudeii s-au odihnit și au făcut din ea o zi de ospăț și de bucurie.

Estera 9: 16 - 17

Capitolul 20

du-și unde era. Ulcioare de lut și coșuri cu provizii se conturau în întunericul dimprejur. Auzi chițait și forfotă de șoareci. Magazia lui Așez. Nu se cuvenea să locuiască la văduva lui Iuda, așa că-l rugase pe Așez să-i ofere un loc de dormit.

Iuda era mort. Amintirea îi reînnoi suferința. Chiar de-ar fi putut rămâne în vechea lui odaie, se îndoia c-ar fi avut tăria s-o vadă pe Debora jelind sau să le audă pe ficele buimăcite ale lui Iuda punând întrebări de genul: „Unde e *ava*? Când vine acasă *ava*?” Trebuia însă să se întoarcă. Debora dorea să știe de ce îngăduise Dumnezeu o asemenea tragedie, care era scopul Lui. Luptându-se cu Atotputernicul, Ezra puneă aceeași întrebare și multe altele. Trebuia să-i ofere Deborei puținele răspunsuri pe care le avea. Toți din comunitate căutau răspunsuri.

Veneau la Ezra ca la un conducător, cerându-i sfatul, descărcându-și poverile și suferințele, căutând călăuzirea lui Dumnezeu. Cunoștea *Tora* mai bine ca orice bărbat din Babilon, așa că era datoria lui să-i îmbărbăteze. O sarcină formidabilă.

Dacă ieșise ceva bun din toată această încercare tragică, era că oamenii lui Dumnezeu încercau mai mult ca oricând să-l facă pe plac. Dar respectarea legilor lui Dumnezeu devenea o sarcină tot mai grea în Babilon, în mijlocul unei culturi păgâne. Măcar de-ar fi putut să-și ducă poporul înapoi la Ierusalim.

Lumina crescândă din încăpere anunța venirea zorilor. N-avea să mai adoarmă, așa că se ridică și-și îmbracă veșmântul, ferindu-și cu grijă brațul dureros. Sabia dușmană răzbătuse prin piele și mușchi până la os, lăsându-i mâna atât de slăbită, că abia mai putea ridica o cupă. Trebuia să i se tămăduiască puțin brațul înainte să poată scrie sau face altceva. Bâjbâi să-și încheie sandalele cu o mână și ieși la plimbare în lumina zorilor. Străzile erau pustii și aerul rece, de iarnă. Casa lui Așez se afla chiar la capătul comunității de iudei și lui Ezra nu-i trebui mult să ajungă pe strada unde se aflase una dintre baricadele sale. Aceasta dispăruse, ca trupurile vrăjmașilor înjunghiați. Ce se întâmplase cu ei? Veniseră familiile să-i ia? I-ar fi plăcut să împrăstie trupurile neamurilor sub soarele pustiei, ca hrană pentru fiarele sălbatice și păsările de pradă. Înțelegea acum ura profundă a psalmistului pentru neamuri și vorbele lui: *„Ferice de cine va apuca pe pruncii tăi și-i va zdrobi de stâncă!”*

Ezra se plimbă mult și bine, privind și ascultând cum comunitatea începea să freamăte și să se dezmoștească, trezindu-se încet la viață. Auzi zgomotul râșnițelor ce măcinau grăunțe, făcând făină, și simți aroma aburului și a pâinii coapte. O femeie cânta în timp ce lucra, cum făcea adesea Debora – sau mai bine zis, cum făcuse înainte.

Peregrinările lui îl duseră la casa adunării, unde intra să pregătească și să conducă rugăciunile de dimineață. Săptămâna de doliu se sfârșea azi, o săptămână plină de îngropăciuni și rugăciuni pentru cei căzuți. Prea multe înmormântări. În seara aceea avea loc o slujbă specială în amintirea tuturor celor ce-și pierduseră viețile: tați, soți, copii. Frați. Dar n-avea să-i aducă pe niciunul înapoi.

Într-un târziu sosiră și ceilalți la rugăciunile de dimineață și Ezra conduse ceremonia. Recită apoi împreună cu Așez rugăciunile de doliu pentru Iuda. Pe urmă se așază în mica încăpere din spatele casei adunării ce-i servea ca odaie de studiu și reciti ultima înștiințare a lui Mardoheu Iudeul, omul de la dreapta împăratului persilor. Aceasta era o relatare miraculoasă despre cum intervenise împărăteasa Estera să-și salveze poporul. De-a lungul tuturor provinciilor imperiului, fuseseră uciși șaptezeci și cinci de mii de vrăjmași ai iudeilor în ziua de treisprezece a lui adar. Mardoheu îi chema pe iudeii din toate provinciile ca de acum încolo să prăznuiască zilele de paisprezece și cincisprezece ale lunii adar ca zile de ospăț și bucurie. Să le rămână în amintire ca timpul în care iudeii au fost sloboziți de vrăjmașii lor și întristarea li s-a preschimbat în sărbătoare. Sărbătoarea avea să se numească *Purim* după sortii trași de Haman în încercarea de a stârpi poporul lui Dumnezeu.

Ezra înțelegea de ce iudeii de pe tot cuprinsul imperiului simțeau nevoia să sărbătorească, dar pentru el prețul fusese prea mare. Avea să se scuze de la festivități. Viața nu va mai putea fi niciodată aceeași. Propria lui viață se schimbase definitiv. Babilonul nu mai era casa lui. Închise ochii, recitând versetele unuia dintre psalmii robiei: „Pe malurile râurilor Babilonului ședeam jos și plângeam, când ne aduceam aminte de Sion... Dacă te voi uita, Ierusalime, să-și uite dreapta mea destoinicia ei! Să mi se lipească limba de cerul gurii, dacă nu-mi voi aduce

aminte de tine, dacă nu voi face din Ierusalim culmea bucuriei mele!”

Când ieși din odaie o oră mai târziu, fu abordat de un bărbat din adunare.

— *Rabi* Ezra, te rog. Dacă ai o clipă la dispoziție, aş avea nevoie de sfatul tău.

— Da, cum să nu?!

Bărbatul îi puse o întrebare complicată legată de legile Sabatului, explicând că se simte prins la mijloc între dorința de a nu necinsti ziua sfântă și de a nu-și mânia stăpânul babilonian.

— La urma urmei, suntem robii lor, încheie el. Ce să fac?

— Dă-mi răgaz să studiez textul, răspunse Ezra, să văd ce-au scris bărbații din Marea Adunare despre asta. Voi încerca să vin cu un răspuns până mâine.

— Mulțumesc, *rabi*. Dumnezeu să te binecuvânteze.

Discuția despre stăpâni îi aduse aminte unde avea de mers după aceea. Dugheana de olărit a fraților săi fusese închisă mai mult de o săptămână înaintea bățăliilor și încă o săptămână cât durase doliul lui și al lui Așez. Străbătu potecile întortocheate ale comunității, întâmpinat cu saluturi și păreri de rău exprimate de oamenii de pe drum, în timp ce jalea îi era la fel de dureroasă ca rana de la braț. Când ajunsese, în curtea pustie nu se afla decât Așez. Acesta stătea în picioare lângă roata de olar a lui Iuda, răsucind alene cu mâna discul superior. La apropierea lui, își ridică privirea și opri roata din mișcare.

— Nu-mi mai iese din minte, zise Așez. Ce nebunie să se ia după omul acela!

— Știu. A trebuit să-i spun Deborei adevărul. A ținut mortșș să știe.

— Și-acum ce ne facem? întrebă Așez. Suntem nevoiți să trăim printre vrăjmașii noștri, dar ce ne facem cu ura? Cum să trăiesc cu ea tot restul vieții?

— Tare-aș vrea să știu! Numai Dumnezeu știe cât de mult urăsc și eu neamurile. Ce n-aș da să putem lăsa în urmă Babilonul și să trăim iarăși în țara noastră!

Ezra își aținti privirea spre șirul lung de vase de lut ce așteptau să fie arse și smălțuite și gândul îi zbură din nou la sărbătoarea izbânzii. Ar fi trebuit să le ofere o pildă oamenilor, sărbătorind credințioșia lui Dumnezeu cu laude și mulțumiri. Dar cum să se bucure?

— Le-am spus calfelor și celorlalți olari să revină mâine, zise Așez, întrerupându-i șirul gândurilor. Trebuie să mă întorc la lucru. Azi am venit să arunc o privire.

— M-am temut să nu fie vreo stricăciune. N-aveam cum să apărăm de vrăjmași spațiul ăsta în aer liber.

— Nu văd nicio stricăciune.

— Perfect. Spune-mi atunci cum să te ajut.

Luă șorțul de piele al lui Iuda de pe banca de lângă roată și-și trecu peste cap deschizătura gâtului.

— Ce faci? Dă-l jos! zise Așez.

— Am venit să te ajut.

Ezra nu reuși să lege șnururile la spate cu o singură mână.

— Și cum crezi că mă poți ajuta, Ezra?

— Păi, pentru început, va trebui să luăm jos țințele și păpușile din paie. Dar de mâine, când se întorc ceilalți, voi prelua locul lui Iuda. El s-a spetit atâția ani să-mi susțină studiile de *Tora*, trebuie să-i susțin și eu acum familia. I-am făgăduit...

— Nu poți face oale - mai ales cu un singur braț.

— Am făcut ucenicie cu *ava* pe vremea când era atelierul lui. Îmi mai amintesc una, alta.

— Da, dar ai renunțat de mulți ani în favoarea studierii *Torei*. Ești un cărturar pe cinste, Ezra. Asta vrea Dumnezeu de la tine - asta vrem cu toții de la tine. Mai ales acum că ești conducătorul nostru...

— Cineva trebuie să preia locul lui Iuda. N-ai cum să

faci totul singur.

— Mă descurc eu cumva. Am nevoie doar de puțin timp să mai pregătesc câțiva meșteri. Întoarce-te la *ieșiva*, Ezra.

— Ascultă, dacă am învățat ceva în aceste ultime luni, e că nu mă pot izola în universul meu cărturăresc. Trebuie să trăiesc și să muncesc ca toată lumea.

— Dar nu ești olar.

— Asta-i drept. Nu pot face oale la fel de bine ca el. Dar pot să țin socotelile și să stau de vorbă cu mușteriii. Și mai pot să pun pe foc în timp ce tu faci oale și îi pregătești pe ucenici.

— Și cum rămâne cu învățătura? Cu studiul *Torei*?

— I-am promis lui Iuda că voi avea grijă de familia lui și am de gând să-mi țin cuvântul. Ziua voi lucra aici cu tine, iar seara, după ce termin, voi putea studia cu învățăceii. Îmi voi continua studiile în timpul liber.

— Și vei cârmui și poporul pe deasupra? Nu sunt destule ceasuri în zi ca să faci toate astea. Cum să mai îngărmădești într-o căruță deja ticsită?

Avea să se descurce el cumva. Studiile căpătaseră o nouă semnificație în ultimele luni, cât trăise și muncise alături de popor, împărțînd cu ei încercările și temerile. *Tora* era o carte cu totul diferită acum. Înainte o citise mai mult ca pe o istorie, ca pe o cronică a lucrării lui Dumnezeu în viața lui Israel. Dar acum, după izbăvire, era pe deplin încredințat că Dumnezeu. Se afla în mijlocul lor, vorbindu-le zi de zi. De-abia aștepta să citească din nou cărțile sfinte cu ochi noi, dând ascultare glasului lui Dumnezeu. Dar va trebui s-o facă în ceasurile serii, după ce-și isprăvea munca în locul fratelui său ca să-și câștige traiul. Luă un vreasc cu brațul sănătos și-l duse la cuptorul rece.

— Lasă asta în seama ucenicilor, îi spuse Așez.

— Nu mă deranjează.

Așez îl apucă de brațul stâng să-l oprească. Avea ochii în lacrimi.

— De ce-a făcut Iuda una ca asta, Ezra? De ce-a trebuit să se ia după bărbatul ăla? Să nu fi fost atât de iute din fire... Să mai fi așteptat un moment, ar fi acum încă în viață.

— Știu, știu... Nu pricep nici eu.

După cum nu pricepea nici de ce, dacă tot trebuise să moară unul dintre frați, nu fusese el acela în locul lui Iuda.

— Te rog, du-te acasă, Ezra. Așteaptă să ți se tămăduiască brațul. Și să găsesc o cale de a ne câștiga traiul aici în lipsa lui Iuda.

Îi smuci șorțul peste cap.

— Întoarce-te mâine.

Ezra îl ascultă, făcând cale întoarsă pe ulițele pe care venise. Dar înainte să se înapoieze la casa adunării pentru a afla răspunsul la întrebarea bărbatului despre Sabat, se întoarse la casa lui Iuda să stea de vorbă cu Debora. Ca păstor al poporului lui Dumnezeu, n-o putea lăsa să se abată de la El în durerea ei.

O găsi în curte cu un grup de vecine, și se bucură s-o vadă în compania altor femei care aveau grijă să nu jelească singură. Văzându-l, expresia ei se înăspri într-o mască de mânie, ca și când n-ar fi avut nici el dreptul să fie în viață, acum că Iuda era mort.

— Debora, ești bună să ieși o clipă la poartă să vorbim? întrebă el.

Ea se ridică cu copilul în brațe și lăsă poarta deschisă.

— M-ai întrebat de ce l-a luat Dumnezeu pe Iuda, zise el, trecând direct la subiect. De ce nu ți-a ascultat rugăciunile. Ai vrut să știi cum de a putut un Dumnezeu iubitor să-l lase să moară. Aceleași întrebări mi le-am pus și eu, crede-mă, mărturisesc că n-am găsit încă răspunsul. Dar oricât de mult aș vrea să pun vina pe Dumnezeu

pentru că a îngăduit una ca asta, îl învinuiesc și pe fratele meu. S-a lăsat învins de firea lui pătimasă în loc să aștepte răzbunarea lui Dumnezeu; și l-a costat viața. Am încercat să-l împiedic, dar...

Trebui să se oprească, amintirea fiind încă prea vie.

— Dar a fost prea târziu. Numai Dumnezeu știe cât de mult mă învinuiesc.

Debora stătea cu ochii pironiți în pământ, scărpînându-și pe spate copila rezemată de umărul ei. Ezra suspină.

— E ușor să avem credință când Dumnezeu ne dă tot ce vrem și ne răspunde la toate rugăciunile. Dar când n-o face, trebuie să hotărâm dacă vrem să se împlinească voia Lui sau a noastră. Nu-L putem duce de nas pe Dumnezeu printr-o credință de fațadă sau prin faptele noastre bune. Numai idolii se lasă duși de nas. Dumnezeu e suveran și-și va îndeplini voia în vederea scopurilor Lui. Numai că aceste scopuri ne sunt adesea ascunse.

Își ridică din nou privirea și zări o lacrimă rostogolindu-se pe chipul Deborei.

— Recunosc că nu-mi place această voie a lui Dumnezeu dacă ea înseamnă că fratele meu trebuie să moară. Dumnezeu nu mai pare să se încadreze în tiparele micului portret curățel schițat de mine. Dar El e neschimbat, Debora. Numai imaginea noastră despre El se schimbă - și orice imagine pe care ne-o creăm despre un Dumnezeu infinit nu-i decât un idol.

Vru s-o ia de mână, dar nu fu în stare. Își puse în schimb o clipă palma pe creștetul copilului.

— Iată ce trebuie să ne întrebăm - ce mă întreb și eu: vom lăsa jalea și dezamăgirea să ridice o baricadă între noi și Dumnezeu? Sau îl vom lăsa pe Dumnezeu să ne fie baricadă și adăpost între noi și durere?

Ezra știa că vorbele pe care le spusese Deborei erau adevărate. Dar întorcându-se singur la casa adunării, nu-și

dorea nimic mai mult decât să le poată crede și el în inima lui.

Capitolul 21

și văzu că Saifa era deja trează și stătea strânsă ghem, cu privirile aiurea. Amina nu se miră când primele cuvinte șoptite de sora ei fură:

— Nu vreau să rămân aici.

Repetase aceste vorbe fără încetare de când se mutaseră la Hodaia. Încă o dată, Amina întrebă:

— De ce nu? Doar avem de mâncare și paturi calde. Și Hodaia e bună cu noi, nu? Suntem în siguranță aici.

Străjăcul umplut cu paie foșni când Saifa clătină din cap tremurând.

— N-avem ce căuta aici. Iudeii sunt vrăjmașii noștri. Ne urăsc pentru că suntem edomite.

— Dar unde altundeva să mergem?

Amina încă se lupta să digere faptul că erau orfane și că părinții și frații lor erau cu toții morți. Era prima dimineață când nu se trezise cuprinsă de panică, gata să sară din așternut la răcnetele furioase ale tatălui ei.

Descoperirea că Hodaia locuia cu fiul ei Iacov și cu familia acestuia - fiul care voise să le trimită înapoi la ai lor - o alarmase la început. Dar Iacov era rareori acasă, muncind toată ziua cu cei doi fii ai săi - flăcăi deșirați, cu bărbi negre, cam de aceeași vârstă cu frații Aminei.

— Nici nu mi-am luat rămas bun de la mama, șopti Saifa.

Nu mai vorbea decât în șoaptă și numai cu Amina. Nu adresase nicio vorbă altcuiva, răspunzând doar cu un gest afirmativ sau negativ din cap la întrebările Hodaiei.

— Cred că nici eu, zise Amina, încercând să-și amintească.

Fusese furioasă că o lăsaseră în urmă și speriată că trebuia să rămână singură noaptea în casă.

— M-am întors și am luat-o la fugă, zise Saifa. Mama

a fost trântită pe jos în învâlmășeală și eu am lăsat-o acolo la pământ!

— Dacă n-ai fi fugit, ai fi acum moartă și tu.

Așa cum erau toate tovarășele ei de joacă, fetele din piață cu care încercase adesea să țină pasul și care nu o așteptau niciodată.

— Ar trebui să fiu moartă. Și m-aș bucura să fiu.

— Nu spune asta, Saifa!

— De ce nu? E adevărat. Ar trebui să fim moarte amândouă - nu să locuim aici cu cei care ne-au omorât familia.

Amina se ridică și-și înfășură așternutul, alungându-și din minte imaginea trupurilor stâlcite ale prietenelor ei, cu părul vâlvoi și năclăit de sânge. Pentru prima dată în viață se bucura că e oloagă. Să fi fost întreagă, ar fi murit și ea odată cu ele. Și nu voia să moară. Îi plăcea să locuiască aici, sub ocrotirea Hodaiei.

— Mi-e dor de mama, zise Saifa. Vreau să-i cer iertare.

Nu pomenise deloc că i-ar fi fost dor și de tatăl ei. Amina nu putea nega ușurarea pe care o simțea la gândul că nu mai trebuia să trăiască terorizată de el. N-aveau să-i lipsească nici ocările și bătăile lui. Dar oare viața cu iudeii va fi mai bună? După câte știa ea, feciorul Hodaiei s-ar fi putut dovedi la fel de rău ca tatăl ei. Sau poate și mai rău.

Întinse mâna s-o ajute pe Saifa să se ridice.

— Haide. E timpul să ne sculăm.

O clipă mai târziu, Hodaia apăru în ușă.

— V-ați trezit? Nu trebuie să vă ascundeți acolo, fetelor. Veniți afară și simțiți-vă ca-n familie!

Se îmbrăcară și o urmară în curte, unde Iacov, soția lui, Rivca, și cei doi fii ai lor își luau deja micul dejun. Familia mai avea încă doi băieți însurați care trăiau cu soțiile lor în apropiere. Hodaia îi întinse Aminei un coș cu azime proaspete, calde încă.

— Stai jos, te rog, și servește-te.

Amina se supuse, neobișnuită să stea la masă cu bărbații.

— Iacov tocmai ne-a dat niște vești răscolitoare, zise Hodaia. Nu vreau să vă tulbur, fetelor, nici să vă sporesc durerea, dar cred că aveți tot dreptul să știți.

Îi făcu semn să le spună.

— Am terminat de săpat o groapă comună în afara orașului. N-am știut ce altceva să facem cu... cu cei din satul vostru care n-au supraviețuit. Îi îngropăm azi.

Saifa puse jos pâinea, cu fața albă ca varul, luptându-se cu lacrimile. Amina o luă de mână.

— Îmi pare rău, zise Hodaia. M-am temut eu că vă va tulbura, dar mi-am zis că-i mai bine să știți. Nu cred că înmormântarea e ceva de văzut, dar dacă vreți să mergeți să vă luați rămas bun, pot să vin cu voi.

Amina clătină din cap.

— Nu vreau, zise ea, amintindu-și de măcelul din fața pieței. Tu vrei, Saifa?

Sora ei clătină și ea din cap.

— Nu mă mir, zise Hodaia, mângâind-o pe păr pe Amina. Mai bine să vi-i amintiți pe cei dragi așa cum au fost când erau în viață. Poate le vom vizita mormântul în câteva zile.

— Dacă veți voi vreodată să vă întoarceți în sat să căutați supraveghetori, vă duc eu, zise Iacov.

Amina își aținti privirea în poală, neștiind sigur ce să răspundă. Nu voia să se întoarcă acolo, mai ales cu Iacov, un bărbat de care se temea și care nu le dorea pe ea și pe Saifa.

— Vă însoțesc bucuroasă, zise Hodaia. Vreau să știți că sunteți binevenite să stați la mine cât poftiți, dar Iacov crede că ar trebui să vă oferim șansa să vă întoarceți acasă, la ai voștri. Vă înțeleg dacă vă hotărâți să vă întoarceți. Trebuie să mai aveți și alte rudenii, nu? Sau

poate v-ar plăcea să aduceți de-acasă ceva care să vă amintească de familia voastră.

Saifa o trase de braț pe Amina și se aplecă să-i șoptească la ureche:

— Eu vreau să merg acasă. Trebuie să-i găsim pe ai noștri.

Amina încă se codea. S-o lase să meargă singură?

— Bine, se învoi ea în cele din urmă. Vom merge. Saifa vrea să meargă.

Câteva zile mai târziu, după micul dejun, Iacov își pregăti căruța trasă de un măgar și o ajută pe mama sa să urce. Amina și Saifa se cățărară lângă ea. Bărbatul mână animalul pe cărarea din afara Betleemului, trecând prin piața publică de lângă târg, cu amintirile ei cumplite. Piața arăta la fel ca înainte de masacru, de parcă măcelul n-ar fi avut loc decât în închipuirea Aminei. Dar mirosul stăruior al morții plutea încă în văzduh. Din fericire, drumul spre sat nu mai era presărat cu stârvuri și, trecând de o cotitură, zăriră în sfârșit un prim crâmpiei de acasă.

Nu mai rămăsese nimic. Mănunchiul de case unde trăise toată viața Amina nu mai era, satul era preschimbat într-un morman de pietre înnegrite și cărămizi arse în nuanțe de roșu mat de căldura dogoritoare. Dâre fantomatice de fum ieșeau încolăcite dintre ruinele risipite, iar vântul stârnea nori de praf, uscându-i gâtleejul și buzele. Amina n-ar fi putut spune unde fusese casa ei. Îi venea să fugă încotro vedea cu ochii, să lase în urmă scena aceea a dezolării, dar nu se putu urni din locul ei din căruță.

— O, Iacov, suspină Hodaia. Ce-ați făcut?

— Am mers din casă în casă să căutăm supraveghetori înainte să-i dăm foc, mamă. Am avut grijă să nu rămână nimeni în sat. Am văzut că locuințele au fost deja prădate înainte de sosirea noastră. Dobitoacele au dispărut și ele. Se pare că supraviețuitorii au pus mâna pe tot ce-au putut și au dat bir cu fugiții.

Amina își aminti de săteanul care intrase în casa lor și le furase toată mâncarea. Luase până și caprele lui *ava*.

— Dar sunt locuințe de oameni, zise Hodaia. De ce-a trebuit să le dați foc?

— Ca să nu se mai întoarcă locuitorii. Sunt vrăjmași noștri, mamă. Au urzit planuri să ne ucidă pe toți, ai uitat? Cum să trăim în pace cu niște oameni hotărâți să ne măcelărească?

— Ei bine, se vede că nu s-au mai întors.

— Nu. Deși se poate să se fi pitit în vreo ascunzătoare când ne-au văzut venind.

— Unde, Iacov? Nu-i loc de ascunzătoare.

Amina închise ochii. Nu mai suporta să privească așezarea. Simți brațul Hodaiei luând-o după umăr.

— Trebuie să vă fie cumplit de greu, fetelor. Îmi pare atât de rău pentru voi. Dar ascultați, înainte să ne dăm bătuți, vreau să fac tot posibilul să vă reunesc cu vreun membru al familiei. Sunteți sigure că nu aveți rudenii prin altă parte?

O amintire încolți în mintea Aminei.

— Uneori, la sărbătoarea recoltei, mai venea unchiul Abdel din alt sat să serbeze cu noi. Îl țin minte și pe el, și pe mătușa... și mai aveam și niște verișori...

— Știi cumva din ce sat veneau?

Amina se uită la Saifa, care clătină din cap.

— Nu cred că satele noastre au nume, zise Amina.

— E de prin apropiere? întrebă Iacov. Că dacă da, a fost probabil mistuit și el.

Saifa își acoperi fața. Amina tânjea să facă la fel. Era mai mult decât putea îndura.

— Destul! zise Hodaia, strângând-o de umăr pe Amina înainte să-i dea drumul. Hai să mergem acasă. Nu știu câți ani îmi va mai da Cel Preasfânt, dar cât trăiesc, voi avea grijă de voi ca de fiicele mele. Hai, Iacov. Du-ne acasă.

El întoarse căruța și făcură cale întoarsă la Betleem. Nimeni nu rosti niciun cuvânt la înapoiere, în timp ce Amina se agăța de mâna de gheață a surorii sale. Saifa era singura ei familie, dar nici ea nu mai era ca înainte, ci se schimbase ca întreg satul lor pustiit.

— Nu vreau să mă duc înapoi cu iudeii! se văicări ea când se apropiară de Betleem.

Dar Amina voia. Se simțea în siguranță cu Hodaia.

De cum ajunseră acasă la Hodaia și coborâră din căruță, țesătoarea le chemă la ea.

— Haideți, fetelor. Urmați-mă.

Le conduse în magazia în care își ținea sacii cu pânze până în ziua de târg. Deschise câteva pungi, scoțând din ele suluri minunate de postavuri vopsite.

— Alege ce culoare poștești, Amina. Și tu, Saifa. Înainte de orice, trebuie să vă croim niște haine noi.

Amina rămase neclintită. Se sfia să atingă stofele, temându-se să creadă că ar fi putut să poarte vreodată straie croite dintr-un asemenea material ales. Saifa își duse mâna la gură, înăbușindu-și un strigăt.

— Îți place asta, Amina? întrebă Hodaia. Sau poate asta? Uite o culoare care se asortează de minune cu minunatul tău păr roșcat!... Dar e alegerea ta.

Amina tot nu se clinti. Hodaia se aplecă și o luă de mâini.

— Mă simt atât de prost pentru ce-au făcut oamenii noștri cu satul vostru. Ați rămas fără nimic, fetelor. Vă rog să primiți acest dar ca semn al părerii mele de rău. Alege una. Și tu, Saifa. Vă rog!

Încet, cu sfială, Amina păși înainte și-și exprimă preferința, alegând stofa care se asorta cu părul ei. Alese apoi o nuanță minunată de auriu pal pentru Saifa, care refuză să aleagă.

— Știm și noi să coasem, zise fata, ținând în dreptul ei materialul catifelat. Ne-a învățat mama.

— Foarte bine. Căci ochii mei nu mai sunt la fel de buni ca pe vremuri.

— Putem face și alte munci, zise Amina. Acasă o ajutam pe mama la gătit, la dereticat și la îngrijitul animalelor. Saifa și cu mine mulgeam caprele lui tata. Nu-i așa, Saifa?

Sora ei nu răspunse. Își aținti privirea la picioare, ținând la distanță noul material, de parcă s-ar fi temut să nu-i ardă pielea.

— Fetelor, ne veți fi de mare ajutor Rivcâi și mie, cu trei bărbați hămesiți de hrănit. Ei pleacă la pășune pe timp îndelungat, așa că trebuie să le pregătim o grămadă de mâncare pentru drum. Și, credeți-mă, se întorc acasă lihniți de foame!

Amina închise ochii, amețită de valul de emoție ce o copleși. Era mult prea mult - faptul că-și pierduse familia și singurul cămin pe care-l cunoscuse vreodată - și totuși se simțea neînchipuit de fericită, ca și când ar fi găsit un bun pe care nici măcar nu știa că-l pierduse. O cuprinse în brațe pe Hodaia, strângând-o cu atâta putere pe buna și blajina femeie, că aproape o doborî la pământ.

— Mulțumesc, rosti fata. Mulțumesc pentru tot.

— Nu, scumpa mea copilă. Eu sunt cea binecuvântată, întotdeauna mi-am dorit să am fiice.

Capitolul 22

treisprezece a lui adar. Era locuința unui babilonian înstărit, angajat la dregătoria persană, care trăia singur cu slujitorii săi. Copiii plângeau și femeile țipau când se trezeau noaptea, așa că-și alese o țință ușoară pentru început. Babilonienii îi erau datori. Izbânda fusese de partea iudeilor acum o lună, așa că avea tot dreptul să-și aleagă prăzi după pofta inimii.

Stătu la pândă pe o alee întunecoasă, așteptând în beznă până se stinseră în sfârșit candelile în spatele ferestrelor zăvorâte. Apoi mai așteptă o vreme să se

asigure că toți cei din casă dormeau. Era o noapte rece, bunișoasă. Stropii îi picurau pe păr și pe umeri, dar măcar norii acopereau lumina lunii, făcând vremea cum nu se poate mai bună pentru isprava din acea noapte. Tremura în mantaua cea nouă, cea de care îl despuiașe pe vrăjmașul său în ziua morții lui *ava*. Spălase sângele de pe ea în apa râului și o lăsase să se usuce la soare, ținând-o apoi ascunsă de mama lui. Acum, de fiecare dată când se aventura în zona locuită de neamuri din Casifia, își dădea jos *kipa* și mantia cu ciucuri – orice ar fi putut să-l dea de gol că era iudeu – ca să poată cutreiera străzile în voie.

Ruben urzise acest plan de a-i jefui pe babilonieni la o săptămână după moartea lui *ava*, în noaptea în care venise la el unchiul Hașabia. Nu voise să stea de vorbă cu el, furios încă pe vorbele lui că fusese voia lui Dumnezeu să moară *ava*. Refuză să-l însoțească la casa adunării și să rostească rugăciunile speciale pentru pomenirea morților. Oare de asta să fi venit unchiul? Ruben dădu să plece, dar Hașabia insistă să rămână și să asculte ce avea de spus.

— Trebuie să știi un lucru, începu unchiul. Ca cea mai apropiată rudă a ta, e răspunderea mea să iau o decizie în ce privește fierăria și viitorul familiei tale.

Ruben sări de pe scaun.

— Dar sunt întâiul născut al lui *ava*! E datoria mea să asigur traiul familiei!

Mama îi puse mâna pe braț, îndemnându-l să se așeze la loc.

— Lasă-l să termine, fiule.

Chipul lui Hașabia nu trăda nicio emoție. Continuă de parcă ar fi rostit un discurs memorat.

— Tatăl tău ar fi mândru să știe că ești gata să-ți asumi o asemenea responsabilitate, Ruben. Dar, după cum sigur îți dai seama, ești prea tânăr să preiei munca lui de fierar.

— Nu-i adevărat!... Mă pricep la toate! M-a învățat

ava...

Haşabia se făcu că nu-l aude, adresându-se mamei lui.

— Unul dintre meşterii soţului tău s-a oferit să cumpere negoţul. Profiturile din vânzarea fierăriei şi a uneltelor vor putea asigura familiei un venit pe termen lung. Şi a fost de-acord să-l lase pe Ruben să lucreze mai departe pentru el.

Ruben nu mai putu să stea jos.

— Nu poţi să-mi vinzi moştenirea! Tata m-a făcut tovarăşul lui de negoţ! Fierăria e a mea şi...

— Tatăl tău nu mai e. Nu veţi putea fi niciodată tovarăşi de negoţ.

Mama lui Ruben îşi acoperi faţa şi plânse.

— Pleacă din casa noastră! strigă Ruben, furios pe Haşabia că o rănise, amintindu-i de ceea ce nu va mai fi. Se năpusti spre unchiul său să-l dea afară.

— Pleacă şi lasă-ne în pace!

Dar unchiul se dovedi mai puternic decât el şi izbuti să-i ţină piept. Îl ţintui cu braţele de corp şi nu-i mai dădu drumul, zgâlţâindu-l până încetă să se mai zbată.

— Încetează! Poate că tu nu vrei să auzi asta, dar mama ta trebuie s-o audă! E văduvă cu copii de crescut şi fără niciun mijloc de trai.

Mama se ridică în picioare şi-şi puse mâinile pe umerii lui să-l liniştească.

— Lasă-l să termine, Ruben. Te rog.

Încetă să se zbată de dragul mamei, dar continuă să gâfâie în timp ce asculta.

— Bărbatul care a venit să facă oferta vrea să fie singurul stăpân al fierăriei, zise Haşabia. Crede că eşti prea mic la treisprezece ani să-i fii tovarăş de negoţ, şi sunt de acord.

— Nu sunt prea mic! Spune-i că te-ai răzgândit! Te rog, nu ne face una ca asta!

Unchiul Haşabia clătină din cap neînduplecat.

— Am ajuns la o înţelegere generoasă. Îi va plăti mamei tale o sumă frumuşică pe lună – cât să vă ajungă de trai – vreme de cinci ani, până va achita preţul întreg la care ne-am tocmit. Te va lăsa să lucrezi în continuare cu el, Ruben, şi după ce-ţi isprăveşti ucenicia, îţi va plăti leafă. Ba mai mult, familia ta va putea locui şi pe mai departe în casa asta.

Îi dădu drumul şi se întoarse spre mama lui.

— Sunt sigur că-mi împărtăşeşti convingerea că e soluţia cea mai bună pentru toată lumea.

— Da... ai dreptate.

Glasul îi era atât de stins, că Ruben abia o auzi de bubuitul ce-i răsună în urechi.

— Nu ştiu ce altceva să fac...

— Dar fierăria ar trebui să fie a mea!

Nedreptatea îi umplu ochii de lacrimi, în ciuda eforturilor de a se comporta ca un adult şi de a nu plânge.

— N-o vinde, mamă, te rog! I-am promis lui *ava* că voi avea grijă de voi şi am s-o fac! Am s-o fac!

Ea încercă să-l ia în braţe.

— Ştiu că ai s-o faci, Ruben, după ce ai să mai creşti puţin. Dar între timp cum vom trăi? Dacă ar fi întârcat pruncul, mi-aş putea găsi de lucru ca servitoare, dar...

— Niciodată! strigă el, smulgându-se din braţele ei. Găsesc eu o cale să fac bani, să nu trebuiască să munceşti niciodată. Dar te rog, nu-l lăsa să ne vândă fierăria! Te implor! Pot face şi singur munca de fierar, ştiu că pot!

Nimeni nu-i ascultă implorările. Haşabia le ură noapte bună şi plecă. Noul stăpân sosi chiar a doua zi.

Ruben rememorează aceste întâmplări în timp ce aştepta în faţa casei babilonianului şi ele îl înfurie atât de tare, încât mai că nu-i sări inima din piept. Trebuia să se liniştească. Avea treabă în noaptea asta. Avea să le arate tuturor de ce era în stare.

Era timpul să plece. Așteptase destul. Ieși din umbră și se cățăără pe zidul de cărămizi lunecoase din cauza ploii, aterizând în curte de cealaltă parte. Întâi de toate, trase zăvorul de la poartă, descuind-o pe dinăuntru în vederea unei scăări rapide, îi urmărise pe slujitori intrând și ieșind pe această poartă din spate, așa că știa exact unde se află magazia. Se furișă spre ea lipit de perete, ocolind curtea neacoperită, și se pomeni în curând în spatele casei. Animalele se agitară în țărcurile lor, simțindu-i parcă apropierea. Se opri, așteptând să se liniștească la loc. Prin vene îi pulsa același elan entuziast ca atunci când lansase săgeți asupra vrăjmașilor. Inima îi galopa ca un cal de curse și toate simțurile îi erau alerte.

Încercă ivărul de la ușa magaziei, dar constată că era încuiată pe dinăuntru. Se cățăără pe scară până pe acoperiș, având grijă să nu facă zgomot, și săpă o gaură cu pumnalul în lutul compact. Acoperișul cedă mai ușor decât sperase, dar când fragmente de țărână și noroi uscat se revărsară cu un răpăit înăuntru, se opri, temându-se să nu fie auzit. Când tăcerea se prelungi și gaura fu destul de largă să se strecoare prin ea, se agăță de suporturile de lemn de pe acoperiș și se lăsă înăuntru, aterizând pe podeaua din încăperea întunecată. Descuie repede ușa, lăsând lumina în camera fără ferestre. Când ochii i se acomodară, observă o altă ușă ce dădea în casă. Împinse o ladă în fața ei s-o blocheze și se opri din nou, ciulindu-și urechile. Dinăuntru nu se auzea niciun zgomot. Se încumetă în sfârșit să respire.

Se îndreptă spre rafturile cu vase, alegând unul plin cu grăunțe și altul cu ulei de măsline. Erau grele, dar le ridică în brațe și le cără până dincolo de poartă, întorcându-se apoi repede în cămară. Ochi un sac gol pe podea și-l umplu cu tot ce-i venea la îndemână – caise, curmale uscate, fistic și măsline. Mai adăugă două burdufuri cu vin, legă gura sacului și-l atârână pe umăr.

Satisfăcut de această pradă, Ruben închise în urma lui ușa magaziei și se furișă înapoi la poartă. O închise și pe aceasta și ridică cele două vase. Încărcătura era grea și trebui să se oprească de câteva ori în drum spre casă să se odihnească, dar era mândru de realizarea din noaptea aceea.

Străzile erau în continuare pustii. Majoritatea străjilor de noapte din Casifia patrulau pe lângă ziduri, iar casa aleasă de el era la mare distanță de acestea. Născoci totuși o poveste în caz că-l oprea cineva: le sosiseră oaspeți neașteptați noaptea târziu și dăduse o fugă până la unchiul său după provizii. Dar nu fu nevoie să recurgă la ea. Se hotărî s-o păstreze pe altă dată.

Ajuns acasă, Ruben ascunse totul în cămară, se schimbă de haine și se duse la culcare. Cerul se făcea deja gri la răsărit; nu-i mai rămâneau decât câteva ore de somn. Adormi repede – și nu mai știu de el până nu-l trezi mama cu un zgâlțâit.

— Ruben! Ruben, trezește-te!

În mâini ținea vasul cu grăunțe.

— Ruben, uite ce-am găsit în cămară! Știi cumva de unde e?

— Ce-i în el?

— E plin cu grăunțe. Are pe el însemne babiloniene.

El se răsuci pe cealaltă parte să nu-și dea de gol vinovăția.

— Poate ni l-a adus cineva ca dar.

— Cine să facă una ca asta?

— Nu știu. Poate cineva care l-a cunoscut pe *ava*.

Ea nu zise nimic. Lui Ruben îi era teamă s-o privească.

— Bine... hai să mănânci ceva, zise ea în cele din urmă. Vreau să stăm de vorbă înainte să se trezească ceilalți.

Ruben nu-și putea închipui despre ce era vorba. Doar

n-avea cum să bănuiască isprava lui de noaptea trecută, nu? Se îmbracă și se duse la locul unde stătea ghemuită lângă vatră. Părea mai slabă decât o ținea minte și pierdută fără *ava*, de parcă s-ar fi trezit într-o lume unde nu-i era locul. Îi făcu semn să se așeze pe rogojina pe care-i așternuse micul dejun.

— Ruben... îi rosti numele cu un oftat. Sunt tare îngrijorată pentru tine.

— De ce? Sunt bine.

— Am mai găsit încă un vas și un sac cu bucate în cămară. Nu-mi vine să cred că ni le-ar lăsa cineva așa, în toiul nopții. Spune-mi adevărul. Știi de unde au apărut?

Nu putu să mintă. N-avea decât să afle adevărul.

— De la vrăjmașii noștri. De la oamenii care l-au ucis pe *ava*.

— Și cum au ajuns la tine?

Nu răspunse. Femeia se ridică în picioare, părând mai palidă și mai slabă chiar ca înainte.

— Le-ai furat?

— Nu le-am furat. Când un popor pierde războiul, trebuie să dea tot ce are învingătorilor. Așa e după o bătălie. Bunurile astea sunt pentru noi, ca să putem supraviețui fără să vindem fierăria.

— Ruben, fierăria e vândută deja. E prea mult de lucru să faci față singur.

El azvârli strachina cât colo, răbufnind de furie.

— E datoria mea să am grijă de voi! I-am promis lui *aval*

— Dar nu prin furtișaguri! Ce te faci dacă ești prins? Pe unde îți scoți cămașa? Cum vei avea grijă de noi din temniță?

— Nu voi fi prins.

— Știi bine că e un păcat să furi. *Tor* a spune...

— *Tora* spune și să nu ucizi, și totuși l-au ucis pe *ava*, nu? Ne sunt datori!

— Ruben, te rog, zise ea, apropiindu-se de el. Gândește-te ce-ar zice tatăl tău! S-ar îngrozi să știe că ai devenit un hoț.

— S-ar îngrozi și mai mult să știe că Hașabia mi-a vândut moștenirea! *Ava* a muncit din greu pentru atelierul ăsta. Ar trebui să fie al meu!

Se ridică în picioare, gata să iasă ca o furtună, dar mama îi blocă drumul.

— Ne poți asigura traiul prin muncă cinstită, nu prin furt. Ascultă-mă!

Îl apucă de braț, nelăsându-l să plece.

— Bărbatul care a cumpărat fierăria a venit ieri la mine. Mi-a spus că n-ai dat pe la lucru în ultima vreme.

— Nu vreau să muncesc pentru el! El ar trebui să muncească pentru mine!

— Ruben, trebuie să continui să-i fii ucenic. E parte a tocmelii făcute cu unchiul tău...

— Nu m-am învoit niciodată la asta...

— Ascultă! Dacă nu muncești ca ucenic, nu vom mai putea locui aici.

Se holbă la ea înmărmurit. Se simțea târât din nou la vale de curenți, gata să se înece ca data trecută.

Mama avea lacrimi în ochi.

— Te rog, Ruben.

— Bine. Am să muncesc, zise el încet.

Dar până una-alta, trebuia să iasă din casă. Se zbătu să se strecoare pe lângă ea și străbătu aleea îngustă spre fierărie.

Totul era la fel cum le lăsase *ava*, cu uneltele frumos aranjate la locul lor, podeaua măturată și lemnele stivuite, de parcă ar fi putut să se ivească în orice clipă, dându-i sarcina să atâțe focul în cuptor sau să sufle în foaie. Ruben îl cunoștea pe bărbatul care cumpărase negoțul tatălui său și știa că va fi binevoitor de dragul lui *Ava*. Dar cum să facă ucenicie în fierăria ce-i aparținea lui de drept? îi venea

greu să rămână acolo.

Plecă din nou grăbit și se duse în magazie, unde cotrobăi printre prăzi după unul dintre burdufurile furate. Mâine. Mâine va pleca la lucru după cum făgăduise. Azi însă se va duce la râu să-și înece amarul în vin și să pună la cale următoarea tâlhărie.

Capitolul 23

Babilon

Aerul era atât de nădușitor în casa adunării în dimineața aceea toridă de vară, că Ezra ar fi putut la fel de bine să stea lângă cuptorul de ars din atelierul de olărit. Dar sala era plină de bărbați veniți să se roage în ciuda căldurii. Crâncenele bătălii de acum șase luni apropiaseră comunitatea de Dumnezeu și oamenii încă veneau zilnic să se închine, să se roage și să-l mulțumească Atotputernicului pentru că-i salvase. Ezra era recunoscător pentru această trezire spirituală. Dar pe zi ce trecea, ascultând pasajul zilnic din *Tora* și amintindu-și cum îi izbăviseră Atotputernicul din robia egipteană, se simțea tot mai nemulțumit de traiul lor din Babilon. Măcar dacă Dumnezeu i-ar fi izbăvit din nou din robie și i-ar fi dus în Țara Făgăduinței! Își șterse sudoarea de pe frunte, ascultând pasajul de azi și rugându-se ca Domnul Preasfânt să-i vorbească lui și poporului Său:

„Când frații vor locui împreună, și unul din ei va muri fără să lase copii, nevasta mortului să nu se mărite afară cu un străin, ci cumnatul ei să se ducă la ea, s-o ia de nevestă și să se însoare cu ea ca cumnat...”

Ce?

„Întâiul născut, pe care-l va naște, să moștenească pe fratele cel mort și să-i poarte numele, pentru ca numele acesta să nu fie șters din Israel...”

Să se însoare cu văduva lui Iuda?

Vorbele îl uluiră pe Ezra. Studiase de nenumărate ori acest pasaj, dar întotdeauna ca pe un exercițiu de studiu,

ca pe o lecție de istorie. Dumnezeu dăduse această poruncă străbunilor lui pe vremea când încă locuiau în patria lor sub cârmuirea propriului lor împărat din seminția lui David. Trecuseră generații întregi de atunci. Sigur această lege se adresa unei alte ere, un alt set de împrejurări – sau nu? Dar Ezra îl rugase pe Dumnezeu chiar azi să-i vorbească și nu putea scăpa de convingerea că tocmai îi vorbise. Și porunca lui Dumnezeu era clară: S-o ia de nevastă pe văduva fratelui său.

Cu neputință. Nu pot face asta.

— Pun eu la loc cartea sfântă, îi spuse el discipolului său la isprăvirea rugăciunilor de dimineată. Voia să recitească pasajul. Așteptă să se golească încăperea și se duse la fereastră cu sulul să-l studieze la lumina zilei.

„Când frații vor locui împreună...” Era întocmai cazul lui și al lui Iuda înainte de bătălie... *„și unul din ei va muri fără să lase copii...”* Iuda n-avea fii, numai fiice... *„nevasta mortului să nu se mărite afară cu un străin”*. *Debora era foarte tânără*. Firește că va voi la un moment dat să se mărite din nou pentru a se bucura de ocrotire și tovarășie. Dar potrivit Torei, nu era bine să se mărite cu un străin. *„Ci cumnatul ei să se ducă la ea, s-o ia de nevastă și să se însoare cu ea”* Dumnezeu îi poruncea lui să se însoare cu ea! Dar cum să împlinească o astfel de lege? Simpla citire a acestor cuvinte îi pricinuia un fior de vinovăție, de parcă și-ar fi trădat fratele.

Citind mai departe, află că dacă refuza să se însoare cu văduva fratelui său, aceasta ar fi putut să se plângă bătrânilor cetății și să-l acuze de neîndeplinirea datoriei. Bătrânii puteau să-l cheme înaintea lor și, dacă o ținea pe-a lui că nu vrea s-o ia de nevastă, Debora putea să-l scuie public în față. Ar fi fost ocărit și rușinat înaintea tuturor pentru încălcarea Torei. I s-ar fi interzis să dea lecții altora. N-ar mai fi avut voie să pună piciorul în casa adunării sau să păstorească poporul lui Dumnezeu. Nu

putea aștepta de la alții să țină Legea lui Dumnezeu dacă el însuși n-o făcea.

Dar să se însoare cu Debora? Cu soția fratelui său?

Ezra înfășură la loc sulul, pe care îl înveli apoi într-o pânză specială și-l depozită cu grijă în Chivot alături de celelalte cărți sfinte. Străbătu străzile până la locul său de muncă din atelierul de olărit, neputând să-și scoată din minte porunca lui Dumnezeu. Dacă năprasnicul Iuda fusese în stare de crimă când babilonianul îi poftise soția, ce-ar fi zis să știe că propriul său frate se culca cu ea? Era o greșală. Din orice unghi ar fi privit problema, i se părea o trădare. Și Debora avea să fie probabil de aceeași părere.

Încercă să-și abată mintea de la pasajul din *Tora*, începând ziua de lucru cu șirul de oale noi modelate deja de Așez pe roată. Acestea se uscau la soare și Ezra pipăi lutul să vadă dacă nu căpătase încă textura pielii. Pe cele care erau gata le duse la cuptorul de ars. Brațul rănit i se vindecase și iscusința în ale olăritului îi creștea pe zi ce trecea, dar era convins că ar fi învățat mult mai repede și ar fi realizat mult mai mult fără valul constant de membri ai adunării ce veneau toată ziua la el cu întrebări și dileme legate de Lege. Tocmai răspunsese celui de-al treilea solicitant al zilei și se întorsese să lucreze la însemnările lui sub acoperișul umbros de rogoz, când îl văzu pe Așez venind spre el.

— Nu știu cum te poți concentra cu atâtea întreruperi, zise acesta, clătinând din cap. Măcar dacă le-ai vinde câte o oală tuturor care vin la tine ca să obținem ceva câștig de pe urma lor.

— Îmi pare rău... Te deranjează oamenii mei?

— Pe mine? făcu el râzând. Nu, eu îmi fac treaba ca de obicei, dar nu văd cum poți tu să faci față toată ziua.

— E minunat că oamenii îmi pun întrebări, zise Ezra. Vor să-l fie plăcuți lui Dumnezeu și să trăiască potrivit

Torei. Doar Atotputernicul ne ascultă rugăciunile oriunde și oricând, nu? Și suntem preoții Lui, Așez. E și datoria noastră să-i ascultăm.

— Știu. N-am încercat eu să te conving să pleci de aici și să te întorci la munca de învățător?

Vorbea blând, fără dușmănie.

Ezra clătină din cap.

— Știu că ai intenții bune, Așez, dar e imposibil. Am o răspundere față de tine și de familia lui Iuda.

Cuvintele acelea îi amintiră din nou că *Tora* îi poruncea s-o ia pe Debora de soție. Îi poruncea! Să-i spună lui Așez? Lumea venea la el cu întrebări, dar el unde să meargă cu întrebările lui? Deschise gura să vorbească, dar nu era nimic de întrebat. Legea era cum nu se poate mai clară.

— Te las să te întorci la lucru, zise Așez, înainte să te întrerupă iar cineva.

În seara aceea, în timp ce-și lua cina cu Așez și cu Miriam, lui Ezra îi trecu prin minte un alt gând. Era răspunderea lui să-i spună Deborei de această lege. Trebuia să știe și ea că la sfârșitul perioadei de doliu nu va avea voie să se mărite cu un străin. Desigur, nu era silită să se mărite defel. Putea refuza să fie soția lui, ceea ce bănuia că va și face. Dar avea dreptul să știe că Dumnezeu îi asigura o cale de a perpetua numele și moștenirea lui Iuda după moartea acestuia. Era datoria lui să-i spună.

După masă plecă de acasă, ducându-se ca de obicei la *ieșiva* să-și învețe discipolii. În seara aceea, ardea de nerăbdare să le împărtășească lecțiile pe care le învățase la atelierul de olărit unde lucrase în ultimele șase luni.

— Atotputernicul îmi dă niște lecții importante prin munca mea de olar, le zise el învățăcelilor. Îmi amintesc de doi mari proroci, Ieremia și Ezechiel, care L-au zugrăvit pe Dumnezeu în profețiile lor ca Marele Olar. Am învățat că așa cum lutul trebuie centrat perfect pe roată înainte să fie

modelat, și noi trebuie să ne centrăm viețile în jurul Legii lui Dumnezeu și să-L lăsăm pe El să ne modeleze. Dacă nu suntem bine centrați, ne vom strâmba în mâinile Lui când întâmplările din viața noastră vor începe să ne prindă în vârtejul lor ca roata olarului. Sau vom sări cu totul de pe roată.

Se opri, vorbind în aceeași măsură pentru sine ca pentru ei. Trebuia să-și centreze viața în jurul *Torei* – și asta însemna să se supună Legii, oricare ar fi fost simțămintele lui personale.

— Dar înainte să fie modelat, lutul trebuie bătut, continuă el, meșteșug prin care se aplică presiune pentru a îndepărta toate bulele de aer. Aceste corpuri străine pot părea neînsemnate, dar dacă rămân prea multe, vasul poate să se pocească sub presiunea mâinilor olarului. Iar în cuptor, aceste cusururi ascunse pot face vasul să crape sub căldura dogoritoare. Ele mă duc cu gândul la păcatele și hibecele noastre, la felul firesc în care își fac loc valorile și moravurile babiloniene în gândirea și faptele noastre, făcându-ne să ne slujim în loc să devenim vasul dorit de Dumnezeu. Viețuind printre păgâni, suntem pângăriți încetul cu încetul, iar când căldura și presiunea din viața noastră cresc, ne facem fărâme. Dacă vrem să fim poporul lui Dumnezeu, trebuie să îndepărtăm aceste necurății din viața noastră și să urmăm Legea Lui.

Să urmeze Legea. Oricât ar fi vrut să uite de căsătoria cu Debora, Ezra știa că trebuia să-i vorbească. Chiar mâine.

— Voi întârzia puțin de la lucru azi, îi spuse el lui Așez a doua zi după rugăciunile de dimineață. Dar promit să vin.

Încă o dată, fu oprit de oameni cu întrebările lor înainte să plece de la casa adunării. Se apropiau sărbătorile toamnei și oamenii arătau un interes reînnoit în ținerea praznicelor, cu toate că nu puteau să se închine în

Templul din Ierusalim și nici să aducă jertfele cerute de *Tora*. Cum ar fi fost să sărbătorească zilele sfinte la Ierusalim, închinându-se Atotputernicului în felul rânduit de El? Din ziua de treisprezece a lui adar, dorul de casă devenise o durere mistuitoare în sufletul lui.

După ce răspunse cu răbdare la întrebările tuturor, Ezra străbătu cărările familiare până la casa lui Iuda. Durerea resimțită la pierderea fratelui său nu se diminuase cu timpul. De l-ar fi apucat mai strâns când se năpustise peste baricadă. Dacă n-ar fi murit...

Era încă adâncit în gânduri când ajunse și o văzu pe Debora cu cele două fiice ale ei ieșind chiar atunci din curte. Era frumoasă, constată el, deși lumina din ochi îi dispăruse și pe fața ei erau săpate durerea și jalea.

— Plecați undeva? întrebă el.

— Suntem în drum spre casa lui Așez.

— Pot să vin cu voi? Am de discutat ceva cu tine.

— Desigur. Dar va trebui să mergem încet până obosește Mical. Vrea să umble singură, fără ajutor. Iuda ar fi atât de mândru de spiritul ei independent și...

Debora se opri, străduindu-se să-și înfrâneze emoția.

— Îmi pare rău, șopti ea.

— Nu, te înțeleg. Și mie mi-e dor de el.

Își aminti cum își legăna Iuda fetițele prin aer, zâmbind cu gura până la urechi la râsetele lor ce-i răsunau în jur ca niște valuri. Își continuară drumul în tăcere, cu fata mai mare ținând voioasă înaintea lor și Debora schițând pași mărunți cu mezina, ținând-o de mâna durdulie.

— Nu te depărta prea mult, Abigail! strigă Debora.

— Nu mă îndepărtez. Cunossc drumul.

Ezra își dresе glasul.

— I-am făgăduit lui Iuda că voi avea grijă de voi și vreau să știi că vă voi asigura întotdeauna ție și fetelor tale un cămin, mâncare și protecție. Întotdeauna. Dar

întrebarea e cum ar fi cel mai bine să o fac.

Se opri și o privi în treacăt. Ezra nu-și permisese niciodată să studieze insistent silueta sau trăsăturile Deborei. „Să nu poftești nevasta aproapelui tău”, spunea *Tora* - cu atât mai puțin pe cea a fratelui tău. Locuise cu Debora și Iuda aproape cinci ani de zile, dar n-ar fi putut descrie în detaliu cum arăta aceasta. Acum însă, lăsându-și privirea să stăruiască o clipă în plus, văzu din nou cât era de atrăgătoare, cu ochi migdalați sub sprâncenele arcuite și buze moi, cărnoase. Părea însă prea firavă și cu fața încă palidă de durere. Iuda își ridicase adesea în slăvi soția ca pe o femeie de mare credință. „Conducătoarea de oști Debora”, o numise el în ziua când ea îl sfătuisese pe Ezra să nu se încreadă în conducătorii de oști persani. Și avusese dreptate.

— Ai fost întotdeauna foarte bun cu noi, Ezra, zise Debora, mai ales în aceste ultime luni. Nu cred să am altă variantă decât să mă bizui pe tine. Nu sunt pregătită să mă mărit din nou, chiar dacă aș ști vreun bărbat gata să mă ia de soție. Am auzit de alte văduve care s-au întors la casa tatălui lor, dar, după cum știi, părinții mei nu mai sunt, iar frați sau surori nu am.

— Știu și e cât se poate de nimerit ca tu și fetele să locuiți în continuare aici. E casa voastră.

Mergea cu capul plecat pe cărările înguste și întortocheate, nevrând să fie întrerupt de trecători.

— Ideea e, Debora... că există în *Tora* o lege care acoperă... situația noastră.

Ea își ridică privirea spre el, așteptând.

— Se numește legea *leviratului* - *levir* înseamnă „cumnat” în limba ebraică.

Ea se încruntă, aparent iritată.

— Știu ce înseamnă *levir*. Am învățat ebraică de la tata.

— Iartă-mă. N-am vrut să par disprețuitor.

Era un subiect destul de delicat chiar și fără să o scoată din sărite. Își coborî glasul pentru a nu fi auzit de trecători.

— Știi atunci de legea leviratului?

Ea clătină din cap.

— *Tora* spune că, dacă un bărbat moare fără moștenitori ca Iuda, e datoria cumnatului să se însoare cu văduva lui.

Ea se opri brusc.

— Ești obligat să te însori cu mine?

— Da.

Debora își întoarse repede chipul, cu obrajii palizi făcându-se de un roșu stacojiu.

— Înțeleg... E legea aceea din istorisirea lui Rut și Naomi? Întrebă ea o clipă mai târziu.

— Da, întocmai.

Încercă să nu se arate surprins de cunoștințele ei.

— Dumnezeu s-a îngrijit de Rut și de Naomi lăsând-o pe Rut să se mărite cu Boaz, rudenia soțului ei, din moment ce cumnații ei erau și ei morți...

— Cunosc povestirea. Dar lucrurile par oarecum diferite în ziua de azi - în situația noastră.

Clătină din cap și aproape se cutremură.

— Nu te condamn că reacționezi așa. Ar fi ca și cum l-am trăda pe Iuda. Mi-am amintit de această lege abia ieri și n-am avut destul timp să cuget la toate implicațiile ei, dar... m-am gândit că ar fi bine să știi ce spune *Tora*.

Se simți ușurat când Debora se aplecă să-și ia în brațe fetița. Puteau merge mai repede acum. Erau aproape de casa lui Așez și fata mai mare le striga să se grăbească. Ezra voia să pună capăt discuției.

— Nu trebuie să iei pe loc o hotărâre, Debora. Ai tot timpul la dispoziție. Și legea nu te silește să te măriți cu mine dacă nu vrei. Dar m-am gândit că e datoria mea să-ți aduc la cunoștință ce spune ea, mai ales că sunt

responsabil cu învățarea poporului... și noi... adică tu...

„*Termină odată și ține-ți gura*”, se muștră el. Bătând câmpii, nu făcea decât să înrăutățească și mai mult o situație și așa jenantă. Ajunseră în sfârșit la poarta lui Așez.

— Trebuie să plec la lucru, zise el. Îți mulțumesc că ai stat de vorbă cu mine.

Dădu să plece, când ea îl strigă:

— Ezra!

Se opri.

— De ce a dat Dumnezeu o astfel de poruncă?

— M-am întrebat și eu, zise el privind în jos, și un răspuns simplu e pentru că vrea să se asigure că sunt ocrotiți vădulele și orfanii. *Tora* spune în multe locuri că Dumnezeu se interesează de soarta lor și Legea oferă multe moduri de a-i sprijini...

— Ca atunci când Rut a strâns spicele după seceriș. Secerătorii trebuie să lase în urmă ceva. Iar vierii n-au voie să culeagă viile a treia oară.

— Da. Chiar așa.

Încă o dată fu surprins să constate cât de bine cunoștea Debora Legea.

— Dacă *Tora* n-ar prevedea să fie lăsați în grija unei rudenii, vădulele și orfanii ar putea cădea pradă silniciilor. Dar există și un alt motiv mai complicat legat de numele și moștenirea lui Iuda, lucruri de mare însemnătate pentru fiecare iudeu ca reprezentant al poporului lui Dumnezeu. Cu atât mai mult pentru familia noastră de preoți care ne tragem din seminția marelui-preot Aaron. Legea leviratului are grijă ca amintirea și seminția lui Iuda să nu piară niciodată.

— Cum așa? Nu înțeleg.

— Într-o astfel de căsătorie, primul născut n-ar fi al meu, ci al lui Iuda.

Se întrebă dacă și chipul lui se făcuse la fel de roșu

ca al ei la ideea de a face un copil împreună.

— De aceea a fost pus primul născut al lui Rut pe genunchii lui Naomi? Întrebă Debora. Și a fost declarat al ei, nu al lui Boaz?

— Exact. Și de aceea cealaltă rudenie din relatare n-a vrut să se însoare cu Rut, ca să nu-i fie afectată moștenirea.

Debora oftă.

— Iuda a fost întotdeauna foarte mândru că familia lui se trage din preoți – chiar din mari-preoți. Îmi spunea că și-a urmărit spița neamului până la Țadoc, primul mare-preot care a slujit în Templul lui Solomon.

— Și eu sunt mândru de obârșia noastră. M-ar mâhni profund să dispară linia lui Iuda. Și a mea, de altfel.

Îi trecu prin minte că, și dacă Debora hotăra să nu se mărite cu el, la treizeci și șase de ani era timpul să-și găsească o soție.

Debora părea adâncită în gânduri și el așteptă să spună ceva. Soarele ardea necruțător pe strada fără umbră și Ezra simțea căldura caldarâmului sub picioare.

— Dacă m-aș mărita cu altcineva, nu cu tine, zise ea în cele din urmă, primul meu născut ar mai fi moștenitorul lui Iuda?

— Numai dacă soțul tău e înrudit cu tine. Mă tem că eu sunt ruda cea mai apropiată. Apoi Așez. Nu știu sigur cine urmează, dar aș putea să aflu. *Tora* spune că nu te poți mărita cu un străin.

— Înseamnă că... dacă Rut ar fi refuzat să se mărite cu Boaz, împăratul David nu s-ar mai fi născut, reflectă ea cu voce tare. Spița regală a venit printr-o căsătorie levirată.

— Da. Adevărat.

Debora își ridică spre el privirea sinceră și tulburată.

— Și tu asta vrei, Ezra? Să te însori cu mine?

El simți cum i se îmbujorează din nou obraji.

— Să fiu sincer, Debora, dacă n-aș fi citit-o în *Tora*, nici nu mi-ar fi trecut prin minte să stingheresc dragostea dintre tine și Iuda. Mi se pare o lege ciudată și supărătoare, după cum sunt sigur că ți se pare și ție. Iuda mi-a fost frate. Și prieten. Știu ce mult v-ați iubit și mai știu și că n-aș putea niciodată să-i iau locul în inima ta. Ar fi o greșeală să și încerc.

— Dar asta e porunca lui Dumnezeu?

El încuviință încet din cap.

— Da. Și sunt convins că modul cel mai înțelept și mai bun de a trăi e în supunere față de Legea Lui. Atotputernicul știe mult mai multe decât noi. El ne-a creat. Așa că da, sunt nevoit să cred că așa e cel mai bine. Dar numai dacă vrei și tu. Și numai când vei fi pregătită.

— *Ava* m-a învățat importanța cinstirii Legii, zise ea aproape ca pentru sine, cu glasul atât de stins că abia o auzi.

— Nu trebuie să te hotărăști pe loc. În cel mai rău caz, așteaptă măcar până se încheie anul de doliu.

Ea rămase tăcută, cu ochii în pământ, adâncită parcă în gânduri. Ezra își auzi nepoatele sporovăind în fundal și conștientiză faptul că, dacă Debora s-ar fi măritat cu el, le-ar fi devenit tată de suflet. Habar n-avea cum să fie tată. Iuda făcuse totul să pară atât de firesc, ridicându-și fetițele în brațe și acoperindu-le cu sărutări.

— Trebuie să plec, zise el. Înștiințează-mă dacă ai întrebări sau... sau dacă ai nevoie de ceva.

— Am s-o fac. Mulțumesc.

Îi mai aruncă o privire în timp ce se grăbea să plece și fu izbit din nou de farmecul ei. I se făcu pe loc rușine. Nu era cu nimic mai bun ca străinul mârșav ce-i poftise frumusețea. Dar Debora nu mai era soția lui Iuda, își reaminti el.

Își trecu degetele prin păr, își scărpină fața, se trase de barbă. Era cunoscător al *Torei*, omul a cărui misiune în

viață era să descifreze Legea și să o transpună pe înțelesul tuturor, pentru a putea fi aplicată de ceilalți. La ce bun s-o studieze dacă n-avea de gând s-o și trăiască? Știa că Legea lui Dumnezeu era bună. Dar în cazul ăsta, avea să-i fie foarte greu s-o împlinească.

Capitolul 24

Betleem

Amina simțea căldura soarelui după-amiezii târzii deși stătea la umbră în curtea Hodaiei, torcând lână cu fusul. Se opri s-o privească pe Saifa, care trecea prin curte cu o ulcea cu grăunțe din cămară, și mișcările ei o duseră cu gândul la un animal speriat. După toate aceste luni, Saifa încă vorbea în șoptă și se furișa prin casa Hodaiei de parcă era îngrozită. Nefericirea ei în noua viață sporea și devenea tot mai vizibilă pe zi ce trece, în timp ce fericirea Aminei înmugurea și se deschidea ca florile de primăvară sub razele calde ale iubirii Hodaiei.

Se deprinseră ușor cu rutina gospodăriei, îndeplinind aceleași îndatoriri ca acasă, dar fără veșnicele certuri și bătaii. Fiul Hodaiei nu se purta niciodată cu soția și copiii lui cum se purtase *ava* cu familia. În primele luni după ce se refugiase aici cu Saifa, Amina se temuse că nu va fi acceptată printre iudei. Oare le vor socoti vrăjmașe din pricina intențiilor lui *ava* și ale celorlalți săteni? Dar Hodaia era atât de îndrăgită de celelalte femei din Betleem, că noile ei „fice” fură și ele repede adoptate de comunitate. Până și fiii Hodaiei păreau să le accepte acum. Cum de nu vedea și Saifa atâta lucru? Sora ei recita în schimb iar și iar același refren monoton: „N-avem ce căuta aici”.

Amina se întoarse la fusul ei, cu grijă să răsucescă și să toarcă lâna într-un fir uniform. Hodaia o învățase să toarcă lâna de la oile lui Iacov după ce aceasta venise de la piuă, urmând s-o vopsească împreună într-un curcubeu de culori. Aminei îi plăcea să lucreze acasă cu Hodaia și să

meargă cu ea la piață săptămână de săptămână, ajutând-o la dugheană. Știa acum cum să etaleze postavurile ca să atragă privirile și să se târguiască cu mușteriii ca să obțină cel mai bun preț. Saifa refuza să meargă cu ele.

— Încă aud țipete de câte ori mă întorc acolo, îi zise ea în șoaptă Aminei.

Își acoperise urechile cu mâinile chiar în timp ce vorbea.

— Țipete cumplite...

— Nu-ți face griji, răspunse repede Amina. Nu va trebui să te mai întorci niciodată.

Se opri din nou din tors, privind-o pe Hodaia cum țeșea la ghergheful uriaș din cadrul de lemn, fascinată de iuțeala cu care zorea suveica înainte și înapoi și de felul în care întărea fiecare rând terminat cu un gest lin și rapid.

— Crezi că aș putea să învăț și eu să țeș într-o zi? întrebă Amina.

— Cum să nu! Când vine acasă Iacov, am să-l rog să-ți construiască un mic gherghef la care să înveți.

— Și unul pentru Saifa?

— Da, desigur. Ți-ar plăcea și ție să înveți să țeși, Saifa?

Saifa se încruntă și clătină din cap, făcându-se nevăzută din nou în cămară. De ce trebuia să fie atât de cătrănită? Duceau o viață minunată aici.

— Știi, continuă Hodaia, zilele astea mi-e din ce în ce mai greu să montez singură ghergheful. Nu mai văd bine și degetele îmi sunt atât de înțepenite că abia mai pot să leg firele de urzeală. Îmi veți fi de mare ajutor, fetelor.

Dar partea cea mai bună a zilei pentru Amina era când asculta istorisirile Hodaiei în timp ce lucrau - istorisiri despre poporul evreu și Dumnezeu la care se închinau. Amina învățase despre primul bărbat și prima femeie pe care-i crease Dumnezeu și cum aceștia nesocotiseră porunca Lui, fiind alungați din minunata

grădină. Învăţase despre un om bun pe nume Noe, salvat de Dumnezeu de la potop, într-o arcă plină cu animale. Hodaia îi povestise despre Avraam, părintele poporului evreu, care s-a încrezut într-un singur Dumnezeu, nu în mai mulţi. Învăţase despre un tânăr păstor pe nume David care a scris cântări minunate şi a devenit un mare împărat pentru că îl iubea pe Dumnezeu. Dar istorisirea ei preferată era despre un olog invitat să locuiască la palatul împăratului David şi să mănânce la masă cu el. Amina simţea că-l înţelege bine pe acest om care trecuse de la o viaţă de blestem la una de binecuvântare.

— De ce nu vrei să-ţi faci Iacov un gherghef? o întrebă ea pe Saifa în timp ce stăteau în pat în noaptea aceea. N-ar fi minunat să ştim să ţesem postavuri alese ca Hodaia?

— Nu vreau să fiu ca ei.

Amina refuză să se lase copleşită de amărăciunea surorii ei.

— Dar viaţa de aici e ca în paradis, nu? Eu una nu vreau să mai plec din casa asta.

— Ei bine, eu da! replică Saifa. Mă simt ca o trădătoare pentru că locuiesc aici. Iudeii ne-au ucis familia şi ne-au distrus satul! N-ar trebui să ne împrietenim cu ei. Nu mi se pare drept!

— Hodaia ne iubeşte şi o iubesc şi eu, zise Amina fermă.

— Atunci nu vreau să mai fiu sora ta!

Saifa pufăi şi se răsuci pe cealaltă parte, întorcându-i spatele.

— Ascultă, chiar erai fericită acasă, Saifa? Nu mai ştii ce speriată ai fost când a început *ava* să-ţi plănuiască măritişul?

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

— Dar trebuie!

Amina se ridică în capul oaselor.

— Trebuie să-ți amintești! Trebuie să încetezi să mai privești în urmă și să-ți zici că totul a fost roz acasă, pentru că n-a fost! Tatanebătea...

— Fiindcă meritam. Făceam boroboațe și îl scoteam din sărite...

— Nu-i adevărat! Trăiam tot timpul cu groază. Nu vezi cât de diferit e aici? De ce să te întorci la ce-a fost înainte?

Saifa se întoarce din nou spre ea.

— Pentru că n-avem ce căuta aici. Trebuie să ne întoarcem acasă să vedem dacă satul nostru e locuit din nou. Au trecut șapte luni, Amina. Poate l-au reconstruit la loc.

— N-am văzut pe nimeni din sat prin piață când m-am dus cu Hodaia.

— Și te miri că nu mai pun piciorul acolo după tot ce s-a întâmplat? Probabil nu sunt singura îngrozită să se întoarcă în piață.

Amina oftă, străduindu-se să nu-și piardă răbdarea cu sora ei, regretând că Saifa nu-i împărtășea fericirea.

— Putem să-l rugăm pe Iacov să ne ducă atunci când se întoarce. Sunt sigură că se va învoi. Dar nu pricep de ce vrei să te întorci acolo când aici e atât de bine.

— Aici nu e acasă și nu va fi niciodată.

De dragul Saifei, Amina îi adresează lui Iacov rugămintea când acesta se întoarce cu oile. El și fiii lui se învoiră să le ducă în sat. Hodaia nu mai veni de data asta, așa că merseară pe jos, pornind de cu zori, înainte să se încingă prea tare soarele. O luară pe cărarea prăfuită pe care obișnuia s-o străbată săptămânal Amina cu mama ei și celelalte sătence. Fata învățase să umble în cârjă ca Hodaia, ceea ce o ajută să meargă mai repede și să-și mențină echilibrul. Tatăl ei i-ar fi urât cârja și, dacă ar fi văzut-o cu ea, ar fi bătut-o și i-ar fi pus-o pe foc.

Ajunseră în curând în locul în care se aflase odată

satul și Amina regretă pe loc că veniseră. Saifei i se tăie răsuflarea văzând privediștea răscolitoare și se prăbuși spre ea, aproape doborând-o la pământ. Nimic nu mai rămăsese. Printre ruine creștea iarbă și măracini. Căci asta rămăneau în continuare – niște ruine. Într-o clipă, prin mintea Aminei se derulă din nou cumplita noapte de groază și pierzare. Simți trupul surorii ei tremurând și își dădu seama că și Saifa o retrăia.

Iacov își luă feciorii la o parte să le lase o vreme singure.

— Hai să ne uităm prin jur, poate găsim vreun semn că ar locui cineva pe-aici, zise el.

Amina rămase în mijlocul drumului, în locul în care se aflase odată intrarea în sat, ținând-o de mână pe Saifa și privind la bărbații ce dădeau o raită prin împrejurimi. Ogoarele lucrate odată de tatăl ei și de ceilalți erau năpădite de buruieni încâlcite ce-i ajungeau lui Iacov aproape până la brâu.

— Se pare că a cules cineva viile și măslinii, le zise el la întoarcere, dar vița de vie și pomii nu sunt îngrijiți cum se cuvine.

— Nu locuiește nimeni aici, confirmă fiul său. Nu cred că satul ăsta va mai fi construit vreodată.

Amina își aminti de mormanul de trupuri moarte și știu că nu mai era cine să-l reconstruiască.

— Poftim. Ești bucuroasă că ne-am dus? o întreabă ea pe sora ei la întoarcerea înspre Betleem.

Își dădea seama că vorbele ei erau aspre, dar cum altfel s-o smulgă din jalea ei și s-o facă să trăiască din nou?

— Nu vrei să încetezi odată să te mai gândești la asta, te rog? Avem acum o viață nouă. O viață fericită.

Saifa își șterse o lacrimă.

— Nu e drept. N-ar trebui să fim fericite.

Grăbi ritmul până când Amina nu mai putu ține pasul cu ea.

În seara aceea la cină, Iacov și Hodaia își făcură planuri să meargă săptămâna următoare la Ierusalim pentru o jertfă specială și un festin. Mai târziu, Amina îi ceru lămuriri Hodaiei în timp ce spălau vasele.

— E o sărbătoare mare numită Ziua Ispășirii, îi explică Hodaia, urmată de Sărbătoarea Corturilor. Fiecare iudeu trebuie, dacă poate, să se închine la Templu și să ceară iertare Atotputernicului. Sunteți binevenite să veniți și voi.

— E ca cealaltă sărbătoare? Ca Paștele?

— În unele privințe.

Familia Hodaiei sărbătorise Paștele la o lună după adar - o lună după ce Amina și Saifa se mutaseră acolo. Amina încă se acomoda în noua locuință și se simțea sfioasă în preajma adulților, dar își amintea două lucruri: că femeile munciseră din greu, curățând casa de-a fir a păr, având grijă să nu rămână nici urmă de plămădeală înainte de sărbătoare. Și își amintea de fericirea celor din familie când stătuseră la masă spunând povești. Seara fusese plină de bucurie, râsete și cântec. În satul Aminei, sărbătorile erau prilejuri zgomotoase și vulgare, unde oamenii beau prea mult și se luau uneori la bătaie. Așa de obișnuite să stea ascunsă dacă aveau oaspeți, rușinându-se de piciorul ei schilod.

În noaptea Paștelui, Iacov le povestise cum iudeii fuseseră robi în Egipt până când îi izbăviseră Dumnezeu, făcând minuni și omorându-i pe egipteni.

— Când s-a petrecut asta? întrebă Amina, amintindu-și de bătălia dintre iudei și poporul ei.

Hodaia izbucni în râs.

— Cu mult, mult timp în urmă. Dar împărtășim povestirea asta în fiecare an ca să ne amintim cum e Dumnezeu. Că El ne salvează dacă ne încredem în El.

— Cred că El ne-a salvat și pe mine și pe Saifa, spuse Amina. De aceea am scăpat cu viață, în timp ce toți ceilalți

au pierit.

Hodaia o mângâie pe păr.

— Cred că ai dreptate.

În anul precedent nu călătoriseră de Paște la Ierusalim pentru că Hodaia nu se simțise prea bine.

— Dar acum vreau să merg să mă închin la Templu cu ocazia sărbătorilor de toamnă, îi spuse ea Aminei. Puteți să rămâneți aici sau să veniți cu noi, cum vreți.

— E foarte departe?

— Ne ia cam două ore de mers cu căruța.

Saifa fusese tot timpul lângă Amina, auzind întreaga conversație, dar mai târziu, când se pregăteau de culcare, Amina nu o întrebă dacă vrea să vină cu ceilalți la Ierusalim. Era hotărâtă să meargă oricum, indiferent ce ar fi hotărât sora ei. Saifa se învoi într-un târziu cu strângere de inimă să-i însoțească, nevrând să rămână singură în Betleem.

Când sosi în sfârșit ziua mult-așteptată, încărcară căruța și porniră de cu zori, călătorind cu o caravană de oameni și membri ai familiei din Betleem. Pe drum întâlneau caravane din alte sate, ce se îndreptau și ele spre Ierusalim. Uneori cântau în timp ce mergeau și păreau să cunoască cu toții versurile, până și copiii. Amina ședea în căruță lângă Hodaia, privind fascinată dealurile line, viile terasate, dumbrăvile de măslini cu teascurile lor și lanurile peticite cu grâu și orz.

Luă mâna Aminei într-a ei și zise:

— Știu că nu te-am întrebat niciodată despre credințele părinților tăi... dar se închinau la Dumnezeu?

— Nu știu în ce credeau ai mei, răspunse încet fata. Nu ne opream niciodată din lucru să ne odihnim o zi pe săptămână ca voi. Și nu spuneam binecuvântări la masă. Ava și ceilalți bărbați obișnuiau să urce dealul din spatele satului și să aducă jertfe, dar n-am mers niciodată cu ei. Mama credea în deochi și-n alte superstiții...

Saifa o trase de mânecă.

— A adus jertfe pe altarul de lângă poartă, nu mai ții minte? întrebă ea cu glas moale.

— Ba da, dar pentru cine erau? întrebă Amina.

Saifa ridică din umeri.

Drumul începu să urce în serpentine pe munte și Saifa coborî să meargă pe jos pe lângă căruță. Odată ajunse în vârf, se opriră să facă popas și zăriră minunatul peisaj al cetății Ierusalimului pe dealul de peste vale. Amina nu mai văzuse în viața ei atât de multe clădiri la un loc, construite toate din piatră și cocoțate pe o creastă abruptă pentru o mai bună protecție. Ierusalimul era de zece ori mai mare ca Betleemul și de o sută de ori mai mare ca satul ei.

Hodaia arătă spre un deal mai înalt de deasupra orașului și spre cea mai mare clădire pe care o văzuse Amina vreodată.

— Uite Templul Atotputernicului, zise ea. Acolo mergem să ne închinăm.

— E minunat!

Clădit din pietre albe, Templul părea să strălucească sub razele dimineții. Aminei îi venea să sară jos din căruță și să străbată alergând drumul peste vale ca să-l poată vedea de mai aproape. Când ajunseră în sfârșit la poalele muntelui Templului, o mulțime de oameni stăteau la rând să se scalde în băile rituale și să cumpere animalele de jertfă, salutându-se unii pe alții cu râsete și îmbrățișări. Amina tânjea să ia parte la activități, dar ea și Saifa erau din rândul neamurilor, nu al iudeilor. Stătu pe loc pe aleea aglomerată, Intrăgânou-și înapoi sora să se oprească lângă ea.

— Nu credică au em ce căuta aici, murmură.

— Păi eu ce-ți spuneam?

Hodaia mai merse o vreme, dar nu-i trebui mult să-și dea seama că Amina și Saifa rămăseseră în urmă. Se

întoarce și le făcu semn să vină. Amina clătină din cap.

Hodaia șchiopătă înapoi lângă ea.

— Ce e?

— Nu suntem iudeice.

— Nu contează. Nici eu nu m-am născut din părinți iudei. Dumnezeu a rânduit în Templu o curte specială unde poate să vină oricine să i se închine. El iubește toate neamurile, nu doar pe iudei.

— Atunci de ce i-a lăsat pe cei din satul nostru să moară? întrebă Saifa.

Pe chipul Hodaiei răsăriră cute de durere. Se aplecă s-o mângâie pe păr, dar fata tresări și se dădu înapoi.

— Nu știu, draga mea. Dar un lucru știu: că Atotputernicul îi iubește pe oameni și vrea să vină cu toții la El și să devină copiii Lui. Nu toată lumea îi acceptă chemarea, firește. Căci pentru a face parte din poporul Lui, trebuie să-l respectăm legile, și mulți nu vor s-o facă. Nici chiar iudeii nu-i urmează legile tot timpul. Dar toți cei care renunță la idolii lor și se întorc la Dumnezeu vor fi primiți printre copiii Lui, indiferent că sunt iudei sau nu.

Vorbele ei o convinseseră pe Amina, și mai târziu în după-amiaza aceea urcă și ea treptele cu ceilalți să privească jertfa de seară. Văzând de aproape minunatul Templu al lui Dumnezeu, privind preoții îmbrăcați în straie albe, strălucitoare, și ascultând cântecele tulburătoare ale corului de leviți pe fundalul fumului și al flăcărilor ce se înălțau spre cer, Amina își simți ochii plini de lacrimi și fu copleșită de o bucurie și o venerație de nedescris. Știa deja că Dumnezeul iudeilor era puternic, căci de Paște își salvase poporul din mâna egiptenilor, înecând caii și carele faraonului în mare. Și își mai salvase o dată poporul în ziua de treisprezece a lui adar. Poate într-adevăr Atotputernicul era singurul Dumnezeu.

Muzica se înteti într-un crescendo emoționant și, când ceilalți căzură în genunchi înaintea Lui să i se

încchine, Amina li se alătură bucuroasă.

Capitolul 25

Babilon

Debora se trezi înaintea zorilor, tremurând în aerul rece. Acum un an ar fi căutat căldură la Iuda; acum nu-i mai rămânea decât să se înfășoare mai strâns în pătură. Durerea singurătății părea mai intensă în lunile geroase ale iernii. Se va simți la fel de singură tot restul vieții? N-avea decât douăzeci și șase de ani.

Perioada de doliu era aproape de sfârșit. Luna adar avea să înceapă de mâine, reînviind un potop de amintiri. Aveau să-și serbeze biruința și izbăvirea de vrăjmași, apoi Paștele. Casa Dorei fusese odată plină de membri ai familiei, mai ales în zilele de sărbătoare – părinții lui Iuda, Iuda și fratele său Ezra, precum și Așez și soția acestuia, Miriam. Și locuința ar fi trebuit să-i fie ticsită de copii, ca tolba de săgeți.

Simți o răbufnire de furie față de Iuda pentru fapta lui nebunească săvârșită la mânie, după cum simțise de nenumărate ori în ultimul an. Abigail, de cinci ani, abia îl mai ținea minte pe tatăl ei. Încetase să mai întrebe de el cu luni în urmă. Mical, de aproape trei ani, nu și-l mai amintea deloc.

Debora se dădu jos din pat să ațâțe focul, cu grijă să nu-și trezească fetele. Era în ajunul Sabatului. Oare de când nu mai sărbătorise Sabatul cum se cuvine, cu râsete, veselie și oaspeți la masă? Ar fi trebuit să-și învețe fetele cântecele și ritualurile tradiționale și să le arate cum să aprindă luminile de Sabat. Iuda s-ar fi înfuriat să știe că abandonase tradițiile. În fiecare săptămână.

Așez și Miriam o invitau la ei de Sabat. Și în fiecare săptămână refuza. Dar în ziua aceea friguroasă de iarnă târzie, Debora hotărî să le accepte invitația.

După ce se treziră, îmbracă fetele și mâncară cu toții, porniră pe jos spre casa lui Miriam să ajute la

pregătirea mesei de Sabat. Fiecare pas îi amintea Deborei de plimbarea cu Ezra de acum câteva luni, când acesta îi explicase legea leviratului. Făgăduise să-i dea un răspuns la sfârșitul anului de doliu, dar amâna decizia de fiecare dată când îi venea în minte. Ce răspuns să dea?

— Ce mă bucur că v-ați hotărât în sfârșit să sărbătoriți Sabatul cu noi! zise Miriam, ieșindu-i în întâmpinare.

— Și eu. Am venit să vă ajutăm la pregătitul mesei. Mi se pare că nu v-ar strica puțin ajutor.

Miriam își legăna la șold feciorașul de aproape un an, încercând în același timp să spele linte pentru supă. Era din nou grea și pânțele îi stătea în cale de fiecare dată când dădea să se aplece sau să se miște.

— Las să-i țină Abigail și Mical de urât, zise Debora, luându-i bebelușul din brațe.

Aranjă copiii pe rogojină pe un petec luminat de soare și se întoarse la Miriam.

— Frământ eu pâinea dacă vrei.

— Minunat. Dar n-am apucat încă nici să macin făina.

— Atunci vom începe cu asta. Câți suntem la cină?

— Eu, tu, Așez, Ezra și copiii.

Ezra. Trebuia să ia o hotărâre. Bărbatul merita un răspuns la propunerea lui. Turnă o măsură de grăunțe între pietre și începu să macine.

— Cum e Ezra? întrebă ea. Nu l-am văzut de câteva luni.

— I-ar prinde bine o soție, zise Miriam râzând, în timp ce turna apa peste linte. Trudește din greu, împovărat zi și noapte de studiile lui și de cârmuirea poporului. Uneori vine lumea și aici în timpul cinei să-i pună întrebări. Zilele trecute l-a întrebat pe Așez: „Și eu la cine să mă duc cu întrebările mele?”. Așa că i-am spus: „Îți trebuie o soție, Ezra. Atunci vei avea cine să te asculte și să te ajute”. Și știi ce-a răspuns? Ne-a surprins pe amândoi

spunând că vrea să se însoare. E și timpul, nu crezi? Ce zici, Debora? Să-l ajutăm pe cumnatul nostru holtei să-și găsească o soție?

Se întoarse spre Debora în așteptarea unui răspuns și zâmbetul îi păli.

— Ce e? Nu te simți bine?

Debora se opri se măcinat.

— V-a explicat Ezra despre legea leviratului?

— Nu. Ce-i aia?

Debora își reluă lucrul cu și mai multă iuțeală, măcinând cu îndârjire.

— *Tora* zice că, dacă un bărbat moare fără moștenitor, soția sa trebuie să se mărite cu fratele lui.

Miriam se opri din tocat.

— Ezra trebuie să se însoare cu *tine*?

— Da, așa spune Legea.

Debora simți o răbufnire bruscă de furie.

— E atât de nedrept! Dumnezeu mi l-a luat mai întâi pe Iuda și acum îmi cere asta!

Se opri să-și recapete cumpătul, hotărâtă să nu plângă.

— Chiar n-am niciun cuvânt de spus în viața mea? Mă simt ca o păpușă trasă de sfori de Cel Preasfânt după legile Lui revoltătoare!

— Sigur Dumnezeu nu se așteaptă să urmezi o asemenea lege depășită, nu? E ridicol! Să te măriți cu cumnatul tău?

— E în *Tora*, făcu Debora ridicând din umeri. Pare învechit... Dar de unde putem ști care orânduiri trebuie împlinite și care nu se mai referă la noi?

Își aminti de seara de Sabat când își contrazisese tatăl, susținând că era stupid să tremure de frig pentru că se stinsese focul în vatră.

„De ce să nu putem face foc dacă ni-e frig?” îl întrebuse ea. „Dumnezeu vrea să înghețăm de Sabat?”

„Nu poți alege numai legile care-ți convin”, replicase tatăl ei. „Tora nu-i o masă de ospăț ca să poți mânca doar ce-ți place. Dacă nu ținem toate legile ei, e ca și cum n-am ține niciuna”.

— Care vasăzică Dumnezeu îți poruncește să te măriți cu Ezra? întrebă Miriam. Și tu n-ai de ales?

— Ba da, am de ales. Nu sunt obligată să mă mărit cu el. Dar Ezra spune că e calea prin care Dumnezeu ne asigură un viitor – mie și copiilor mei. Și lui Iuda, oferindu-i un moștenitor. Dacă eu și Ezra avem un băiat, va fi socotit fiul lui Iuda.

Goli făina în covata de frământat și mai turnă o măsură de grăunțe între pietre. Oare Dumnezeu o va ierta dacă și-l va închipui pe Iuda în locul lui Ezra de fiecare dată când îl va ține în brațe? Dacă va tânji să simtă îmbrățișarea lui și sărutările lui pe buze? Iuda fusese întotdeauna mai puternic decât Ezra, vânjos și bronzat, mirosind a lut și trudă. Ezra era mai zvelt, cu pielea albă de atâta stat înăuntru și umerii ușor încovoiați de cât se aplecase asupra sulurilor. Dar Debora fusese surprinsă de schimbarea pe care o observase la el ultima oară când îl văzuse. După luni de muncă în aer liber în atelierul de olărit, Ezra nu mai era palid și adus de spate.

— Și tu ce simți în privința căsătoriei ăsteia? întrebă Miriam, întrerupându-i șirul gândurilor. Nu ți s-ar părea... bizar?

— Ba da, firește că mi s-ar părea. Nu cred că l-aș putea iubi vreodată. N-aș putea iubi niciun alt bărbat așa cum l-am iubit pe Iuda.

— Ei bine, eu una știu că n-aș fi în stare, zise Miriam cutremurându-se. Adică... Ezra e un cumnat de treabă, dar n-aș putea să mă culc cu el.

— Nu știu ce altceva să fac, Miriam. Aș vrea să am un fiu de dragul lui Iuda, dar nu pot să nu simt că am face o greșală, că i-am fi necredincioși. Ezra mi-a spus același

lucru când mi-a explicat cum stau lucrurile acum câteva luni.

Miriam păru șocată.

— Discutați asta de câteva luni? Și mie de ce nu mi-ai spus nimic?

— Pentru că am amânat mereu decizia și nici n-am vrut să mă gândesc la ea. Dar dacă Ezra vorbește de înșurătoare cu o altă femeie, va trebui să găesc o cale de a le întreține pe fete și pe mine. N-are cum să întrețină două familii – deși e un om atât de bun și de generos, că probabil ar încerca.

— Habar n-am avut că la tine se gândește când pomenește de înșurătoare.

— Poate nu la mine se gândește... Poate are pe altcineva în vedere. Ce mă sfătuiești să fac, Miriam? Tu ce-ai fi făcut dacă ar fi murit Așez fără moștenitor?

— Nu știu.

Miriam își mângâie pântecul tot mai umflat.

— Adică... Ezra e fără doar și poate un om bun, dar n-aș putea să-l iau de bărbat... Cred că ar trebui să vorbești cu el despre asta, nu cu mine.

— Ai dreptate. Chiar așa am să fac.

În după-amiaza aceea de Sabat, după ce se termină prânzul și orice muncă era interzisă, Debora îl invită pe Ezra să se plimbe cu ea și fetele pe malul canalului. Mai multe familii și perechi de îndrăgostiți ieșiseră la plimbare în ziua aceea blândă de iarnă.

— E greu de crezut că a trecut aproape un an, zise Ezra în timp ce se plimbau.

— Pare mult mai mult – și în același timp parcă ar fi fost ieri, răspunse Debora.

— Atât de multe s-au schimbat.

Debora se plictisi repede de flecăreală. Avea o decizie importantă de luat.

— Iartă-mă că te-am făcut să aștepți atât de mult

după un răspuns la propunerea ta, începu ea. Ai fost foarte răbdător cu mine.

— Erai încă în doliu, zise el. E de înțeles.

Debora suspină.

— Nu știi cât ți-a spus Iuda despre mine, Ezra, dar eram mai în vârstă ca majoritatea fetelor când ne-am căsătorit. Am așteptat până la douăzeci de ani fiindcă tata m-a răsfățat, învățându-mă să studiez *Tora* ca pe un fiu.

— L-am cunoscut pe tatăl tău. Am studiat cu el aproape un an. A fost unul dintre cei mai străluciți cărturari și învățători de la *ieșiva*. După cum știi, și voi vă trageți dintr-o familie de preoți.

— Da. *Ava* a regretat mereu că nu s-a întors cu familia la Ierusalim cu ani în urmă, la porunca împăratului Cyrus. Totul s-a schimbat atât de repede și în curând a fost prea târziu să mai mergem.

— Măcar dacă ne-am putea întoarce acum acasă, zise Ezra. Urăsc traiul în Babilon. Suntem împresurați de vrăjmași gata să ne omoare la cea mai mică stârnire.

Debora se aplecă s-o ia în brațe pe Mical, care obosise de atâta mers pe jos.

— *Ava* discuta cu mine *Tora* cum discuta cu învățăceii lui. Aducea suluri acasă și mă învăța să le citesc. Am învățat că Dumnezeu a creat-o pe Eva ca ajutor lui Adam, adică să-i fie scut, reazem și prieten. De aceea, când Iuda a cerut să mă curteze, l-am făcut să promită că vom avea și noi o altfel de căsătorie. Că vom discuta de toate și că nu vom avea secrete. Și el a fost de acord.

Ezra zâmbi ușor.

— A venit la bibliotecă la mine pe când îți făcea curte. Mi-a spus de cererea ta și mi-a cerut sfatul.

— Și ce i-ai spus?

— Eram adâncit în studiul *Torei* pe atunci, încercând să cercetez fiecare slovă din Scriptură cum sapi într-o mină de aur. Era oarecum ca o comoară pierdută, din

moment ce strămoșii noștri au încetat să mai urmeze Legea și au sfârșit în robie. Să fiu sincer, întrebarea lui nu mi s-a părut demnă de un studiu amănunțit în comparație cu aspectele mai grele de cunoaștere și trăire a Legământului cu care mă confruntam. Dar i-am răspuns pe cât de bine m-am priceput că nu văd nimic în neregulă cu o asemenea căsătorie. Cred că am dat câteva pilde de perechi din Biblie care n-au avut o prea bună colaborare, ca Rebeca de pildă, care a urzit să-l înșele pe Isaac. După părerea mea, o căsătorie e mai reușită dacă soții și soțiile sunt tovarăși, cum zici tu. Dar în final l-am sfătuit să stea de vorbă cu unul dintre rabinii căsătoriți, din moment ce eu eram necăsătorit și nu eram în măsură să-i dau un sfat.

Ezra se opri când Abigail se strecură brusc între ei, luând într-o mână palma liberă a Debornei și în cealaltă pe a lui.

— Vreau să mă leagăn, unchiule Ezra, zise ea.

El păru uluit.

— Vrea să o ridicăm și să o legănăm între noi cum făcea tatăl ei, îl lămurii Debora, lăsând-o jos pe cealaltă fiică. Ezra prinse repede șpilul și Debora fu surprinsă să-l vadă râzând în hohote la încântarea nepoatei sale.

— Și pe mine! se milogi Mical. Și eu vreau!

Îi veni și ei rândul.

— M-am gândit la legea leviratului, zise Debora când jocul se sfârși. Dacă primesc să mă mărit cu tine, ai să mă lași să-ți fiu tovarășă în toate? Am putea avea același fel de căsnicie cum am avut cu Iuda, bazată pe prietenie și încredere? Să luăm împreună orice decizie?

— Am... am să fac tot posibilul. Întrebarea mai grea e dacă vei avea tu răbdare cu mine, un holtei de treizeci și șase de ani care nu știe mai nimic despre cum să fie un soț bun.

— Probabil va trebui să facem amândoi niște schimbări, zise Debora.

Își aminti de schimbul de priviri dintre Ezra și soțul ei când acesta zăcea în pragul morții și cum o încredințase fără echivoc în grija fratelui său. Iuda sigur n-ar fi făcut asta dacă nu l-ar fi vrut în viața ei.

— Am s-o fac, Ezra, zise ea oftând. Am să fac ce spune *Tora* și am să mă mărit cu tine.

El se opri din mers și, privindu-l, Debora îi văzu obrajii îmbujorați sub pielea bronzată și barba neagră și deasă. Își drese glasul.

— Ești... ești sigură?

— Nu... nu tocmai! Dar totul se rezumă la asta: Vom trece peste jena firească pe care o simțim și vom împlini Cuvântul lui Dumnezeu, încrezându-ne că El știe cel mai bine... sau vom respinge Legea Lui și vom face cum ne taie capul? Cred că ne va fi greu amândurora să ne supunem... dar, dacă n-o facem, mă voi întreba mereu dacă nu cumva am pierdut un lucru bun avut în plan de El pentru noi... cum ar fi un fiu care să ducă mai departe numele lui Iuda.

Ezra își drese glasul.

— Când?

— După aniversarea de un an. Și după sărbătoarea izbânzii.

— Bine.

Dădu să zâmbească, apoi se răzgândi și redeveni serios.

— Am să aranjez cu bătrânii în privința logodnei.

Zori pasul, de parcă s-ar fi grăbit să evadeze. Debora se opri în loc, făcându-l să se întoarcă la ea.

— Ezra! Tocmai te-ai învoit că vom împărtăși totul, nu-i așa? Spune-mi ce crezi cu adevărat despre această căsătorie cu mine. Există vreo altă femeie în locul meu cu care sperai să te însori?

El se încruntă, clătinând din cap.

— Nu, nici n-am avut vreme să-mi caut nevastă.

Se trase de barbă, vădit stânjenit, de parcă l-ar fi

iritat veșmintele.

— Ce simt în privința asta? în primul rând, trebuie să înțelegi că îmi vine greu să-mi exprim sentimentele. Nu m-am deprins cu asta și nici n-am avut cui să le împărtășesc. Dar i-ai fost o soție minunată lui Iuda și ești o mamă minunată pentru copiii lui. Mi-a spus că ești o femeie cu frică de Dumnezeu, foarte înțeleaptă pentru anii tăi și cât se poate de devotată. Așa că mă gândesc... mă gândesc că odată ce se va atenua stinghereala dintre noi și amintirile trecutului... cred că vom putea găsi mulțumire laolaltă. Ai dreptate când spui că ne putem încrede în bunătatea lui Dumnezeu. Și mă bucur că ai fost de acord să te măriți cu mine.

Termină cu un zâmbet sfios și se depărtă grăbit.

Dar în timp ce stătea singură în pat în noaptea aceea - în patul pe care-l împărțise cu Iuda - Debora nu putea scăpa de simțământul că-și trăda soțul. Încercă să se convingă că această căsătorie cu fratele lui nu era decât un act de dragoste pentru el, cel mai bun lucru pe care-l putea face ca să-i păstreze vie amintirea. Avea să-i perpetueze numele dăruindu-i un fiu și un moștenitor. Nu-l iubea pe Ezra și probabil n-avea să-l iubească niciodată. Nici nu-l cunoștea prea bine. Dar se săturase până peste cap de singurătate. Nu putea trăi așa tot restul vieții. Fetele ei aveau nevoie de un tată, de o altă mână de care să se agațe pe cărarea lor. Bună sau rea, hotărârea ei era luată. Avea să se supună lui Dumnezeu.

În săptămânile ce urmară, Debora nu-l zări decât rar pe Ezra și nu mai avu ocazia să stea de vorbă cu el. Era mereu pus pe fugă, ocupat cu alții, răspunzând întrebărilor lor, luând decizii, în ziua de treisprezece a lui adar, fu prezentă la festivitățile de la casa adunării, încercând să sărbătorească o biruință ce nu era a ei și privindu-l pe Ezra cum se străduia să fie în zece locuri deodată. Adunarea îl secătuia în permanență, ca pe un pom despuiat de roade.

Ascultă povestea împărătesei Estera, povestea unei iudeice simple ce schimbase cursul istoriei de dragul poporului ei, și un gând nou înflori în mintea Deborei. Prin această lege, Dumnezeu voia, desigur, să le asigure traiul ei și fiicelor ei. Și să-i dăruiască lui Iuda un fecior care să-i perpetueze numele. Dar poate Dumnezeu era preocupat în aceeași măsură și de soarta robului Său Ezra, un bărbat ce avea mare nevoie de o nevastă, de un ajutor care să-i poarte poverile. Era cu puțință ca Dumnezeu s-o fi ales anume pe ea, care cunoștea *Tora* mai bine ca orice femeie, să-i fie sprijin lui Ezra?

La o săptămână după sărbătorirea victoriei, familia și prietenii Deborei se adunară la ea acasă pentru ceremonie. Ezra înfățișă contractul de căsătorie întocmit de bătrâni și semnat de el. Turnă vin din ploscă și îi întinse Deborei potirul menit să le pecetluiască logodna. Ea își înăbuși lacrimile, amintindu-și de logodna cu Iuda. Dar avea să facă logodna; avea să se încreadă în Dumnezeu și să se mărite cu fratele lui Iuda.

Mâna Deborei tremură când luă potirul și sorbi din el, dedicându-și viața și viitorul lui Ezra.

Capitolul 26

Casifia

Te rog, Ruben, îl imploră mama, vino și tu în seara asta! Hai să sărbătorești cu noi.

Stătea lângă ușă, îmbrăcată în cele mai frumoase straie de Sabat. Surorile lui țopăiau amândouă de emoție, nerăbdătoare să plece, cu părul împletit cu grijă anume pentru această ocazie. Chiar și frățiorul cel mai mic, cocoțat la șoldul mamei, părea curățel și fericit. Comunitatea planifica de săptămâni întregi festivitățile pentru ziua de treisprezece a lui adar, dar Ruben nu voia să aibă nimic de-a face cu ele. Se feri de atingerea mamei când aceasta încercă să-l ia de mână.

— Doar nu te aștepți să sărbătoresc moartea lui *aval*

întrebă el. Și tu ce ai de sărbătorit?

— Am fi putut muri cu toții, Ruben. Dacă Atotputernicul nu ne-ar fi dat șansa să ne apărăm, am fi acum poate toți morți. Asta sărbătorim azi - faptul că suntem încă în viață.

— Ei bine, mie nu-mi arde de sărbătorit. Mă duc de-acasă. Vreau să fiu singur.

— Îți petreci și așa prea mult timp singur. Da, e o zi tristă pentru noi, cu multe amintiri dureroase. Dar tocmai de aceea unchiul Hașabia și toți cei care l-au iubit pe tatăl tău țin să ne fie alături cu această ocazie.

— Nu vreau decât să fiu singur.

Auzi o bătaie în ușă, dar când o deschise și dădu cu ochii de unchiul său, se întoarse și ieși pe ușa din spate, traversând drumul spre fierărie fără niciun cuvânt de salut. Totul în fierărie arăta la fel ca acum un an. Deși îi plăcuse nespus să lucreze acolo cu tatăl său, acum își ura slujba de ucenic și pe stăpânul cel nou. Dar n-avea de ales. Numai lucrând acolo putea rămâne în continuare în casă cu familia. Era ca o osândă la temniță.

În seara aceea, în timp ce restul comunității sărbătorea, Ruben avea să facă munca pe care o îndrăgea - să fure de la babilonieni. Nu mai era nevoit s-o facă. Familia lui reușea să se descurce cu venitul câștigat de mama lui din urma vânzării fierăriei. Fura acum din plăcere, pentru fiorul de emoție ce îl copleșea de fiecare dată când o ștergea cu prada pe care i-o datorau babilonienii. Era dibaci în munca lui. Nopti la rând nu furase decât vin, pe care apoi îl băuse singur pe ascuns. Alteori șterpelea și mâncare, și devenise un fel de joc pentru el să o ascundă în cămară, puțin câte puțin, ca mama lui să nu bage de seamă. Le aducea bunătați surorilor lui - curmale proaspete, fistic, caise - spunându-le: „E secretul nostru. Să nu le arătați mamei, că nu vă mai aduc”. Uneori găsea monede de aur sau alte obiecte de

preț, dar nu prea des. Ascundea aurul, punându-l deoparte să-și răscumpere într-o zi moștenirea. În ritmul acesta, avea să dureze ani de zile.

Larma sărbătorilor se stinse în depărtare când Ruben lăsa în urmă cartierul evreiesc, străbătând străzile întunecate ale Casifiei. Când intră în sfârșit în camera aleasă - după ce așteptă mult și bine în întuneric să se stingă luminile înăuntru și apoi încă puțin să se asigure că toți dormeau - fu dezamăgit de ce găsi. În cămară nu se afla nimic deosebit, doar obișnuitele grăunțe, măslina și untdelemn. Până și vinul era slab și amar.

Zorind apoi spre casă pe străzile pustii, i se păru că aude în urma lui zgomote de pași. Se întoarse să privească peste umăr, dar nici nu apucă să vadă cine îl urmărește, că o siluetă întunecată și greoaie se izbi de el, aproape doborându-l la pământ. Își recăpătă echilibrul și puse jos desaga cu prada să poată riposta, dar alte trei umbre se iviră ca din senin, împresurându-l și tăbărând asupra lui. Ruben se luptă din toate puterile, cu inima bătându-i ca nebuna de panică. Nu-și zări atacatorii, dar, dacă erau oamenii stăpânirii persane, avea să fie aruncat în temniță - sau chiar mai rău, avea să i se taie mâna pentru furt. Poate chiar să fie dat la moarte.

N-avea putere să țină piept celor patru bărbați. Aceștia îl încolțiră cu ușurință și-l trântiră la pământ, împingându-l cu fața în țărână și legându-i mâinile. Unul i se așeză pe spate, forțându-i aerul din plămâni, ținându-l până nu mai putu nici să se miște, nici să respire. Simți pe gât tăișul rece al unui cuțit și o arsură usturătoare când acesta îi străpunse pielea. Ruben închise ochii, convins că avea să moară.

— N-are rost să te mai zbați, îi șuieră un glas în urechi. N-ai nicio șansă.

Ruben scoase un mormăit sfidător cu puținul aer pe care îl putu trage în plămâni.

— Dă-mi drumul!

— Ia-o mai încet, fiule! Doar nu vrei să atragi atenția cui nu trebuie cu o desagă de furțișaguri la tine?

— Luați-o, dacă asta vreți!

— Pe tine te vrem, nu fleacurile astea. Vii cu noi, ne-am înțeles? Să nu scoți niciun sunet și nu-ți vom face niciun rău.

— Am de ales?

— Desigur. Poți alege să rămâi aici, legat fedeleș, cu desaga de furțișaguri la tine, până te găsesc străjile.

Funiile îi erau legate atât de strâns la încheieturi că îi săpau în came. Cineva îi îndesă peste cap un sac de pânză. Acesta mirosea a fructe putrezite. Bărbații îl siliră să se ridice și-i dădură brânci înainte. Se strânseră în jurul lui în timp ce mergeau, susținându-l de parcă ar fi sperat ca observatorii să-i ia drept niște bețivi. Sacul de pe cap nu-i permitea să vadă decât picioarele și ulițele întunecate de dedesubt. Atât. Cele câteva clipe de mers i se părură ceasuri întregi. Frica îi făcea inima să-i bată ca nebuna. Niciunul nu zise nimic.

Într-un târziu, Ruben auzi clipocitul unui râu în apropiere. Aerul duhnea a pește și apă stătută. Încetiniră, și unul dintre răpitori îl împinse cu capul înainte, forțându-l să se aplece și să intre într-un spațiu îmbâcsit. O ușă masivă se trânti cu zgomot în urma lui. Apoi fu zăvorâtă. Îl trântiră la pământ. Ruben îi auzi pe cei patru vorbind între ei și își dădu seama după zgomotul surd și apropierea vocilor că era o încăpere foarte mică. Mirosea a sudoare, trupuri nespălate și mucegai. Măcar de i-ar fi dezlegat mâinile și s-ar fi putut bate cu ei pe rând, poate ar fi reușit să scape. Dar n-avea cum să lupte cu toți deodată.

— Ce vreți? întrebă el. Dacă aveți de gând să mă predați sau să mă uicideți, faceți-o odată!

— Niciuna, nici alta, răspunse unul râzând. Vrem să ni te alături. Suntem din aceeași breaslă ca tine. Și ești un

tâlhar foarte iscusit, să știi.

Bărbatul avea accent de babilonian.

— Te-am urmărit, adăugă altul, babilonian și el. Te miști tăcut ca pardosul. Și rapid. Intri și ieși pe nesimțite.

— Dar și noi suntem buni, zise un al treilea babilonian. Ne-ai văzut vreodată privindu-te sau urmărindu-te?

Îl înghionți în braț, așteptând un răspuns.

— Nu. Nu v-am văzut.

Simțea nevoia să-și șteargă sângele năclăit de pe gât, dar mâinile îi erau legate. Strâns. Abia putea să se miște, darămite să și le elibereze. Tăietura de la gât îl ardea de usturime, iritată de sacul aspru de peste cap.

— Ar trebui să te simți onorat, fiule, zise primul. Ești invitat în ceata noastră. Ce zici?

Ruben ezită. Era la cheremul lor. Ar fi putut să-l omoare dacă spunea nu. Ardea să le spună ce mult îi ura pe babilonienii ca ei pentru că îi uciseseră tatăl, dar poate nu ghiciseră după straie că era iudeu.

— Sau am putea pur și simplu să te omorâm pe loc, zise o a patra voce. Ești gata de moarte, iudeule?

Lui Ruben i se tăie respirația. Așadar știau.

— Nu pot să mor. Am o familie de întreținut.

— A, știm totul despre familia ta și despre munca ta ca ucenic fierar.

Ruben se bucura că avea fața acoperită, că nu puteau să-i vadă frica. Știau de mama. Și de surorile lui.

— Dar negoțul nostru nu e să șterpelim merinde ca tine, continuă bărbatul, sau câte un gologan de aur, doi, dacă ai noroc. Avem țeluri mai înalte: tâlhărim corăbii și depozite, prădăm caravane și neguțători. Apoi vindem mărfurile și avem un câștig frumușel.

Fruntea lui Ruben se umplu de sudoare. Fibrele sacului îi astupau nasul și gâtul în timp ce respira.

— De ce aveți nevoie de mine?

— Ești mai rapid la spargeri ca oricare dintre noi.

— Și adevărul e că ne-ar prinde bine niște arme. Știi de unde putem facem rost de ele, iudeule?

— Nu e vrăjmășie între popoarele noastre? întrebă Ruben.

— Vrăjmășie? Ce-ți veni?

— Doar ne-am războit acum un an. Tatăl meu a fost ucis de babilonieni ca voi.

— N-am luat parte la bătălii. N-avem nimic împotriva iudeilor. Suntem gata să furăm de la oricine!

Râseră toți patru.

— Cu arme mai bune și un spărgător iscusit, vom da marea lovitură într-una din zilele astea. O încărcătură de aur și argint e tot ce ne trebuie și suntem aranjați pe viață. Niciunul nu va mai trebui să muncim. Putem pleca din Casifia oriunde poftim.

— Și să avem toate femeile pe care le poftim!

Râseră din nou cu toții.

Ruben își putea folosi partea ca să cumpere înapoi fierăria. Dar nu se grăbi să răspundă, încercând să nu se arate prea doritor.

— Și dacă nu vreau să vin cu voi?

— Păi, ar fi o mare tragedie. Mai ales că știi totul despre noi.

— Sunt legat la ochi. Habar n-am unde mă aflu. Nu reprezint o amenințare pentru voi.

— Uite ce-i, de ce să-ți pierzi timpul dând spargeri prin locuințe, cu riscul să fii văzut într-o noapte de vreun slujitor fără somn? Ți se va termina norocul într-una din zilele astea. Hai cu noi și vei avea parte de comori adevărate!

— Ia zi, spuse unul, ce-ai face cu partea ta de pradă?

Ruben nu fu nevoit să stea pe gânduri – și-ar fi cumpărat înapoi moștenirea. Și-ar fi făcut stăpânul să lucreze pentru el și nu invers. Ar fi luat înapoi toate

uneltele lui *ava*. L-ar fi scuipat în față pe unchiul. Dar n-avea de gând să-și împărtășească planurile acestor bărbați.

— Dacă aș fi bogat, zise el, n-aș mai lăsa pe nimeni să mă dirijeze și să ia decizii în numele meu.

Auzi murmure de aprobare.

— Bine, hotărî el în cele din urmă. Vin cu voi, dar va trebui să fim pe picior de egalitate. Să împărțim totul frățește. Și să am un cuvânt de spus în luarea deciziilor.

Nimeni nu avea să-i mai hotărască soarta cum făcuse unchiul său.

— Ne vei face rost de arme?

— Da, dar trebuie să mă plățiți.

— Eu sunt căpetenia, zise cel mai zgomotos.

— Bine, dar eu îți voi fi ortac. Batem palma?

— Batem palma.

Îi smulseră masca și el se chiorî în fața luminii. Aceasta provenea de la o candelă mică cu untdelemn ce abia lumina odaia murdară, cu tavan scund. În fața lui se aflau patru babilonieni cu zece ani mai în vârstă ca el, ghemuiți în cerc în jurul lui. Purtau mantii și turbane întunecate și fețele le erau mânjite de praf de cărbune. Se sculară toți deodată și îl ajutară să se ridice. Unul îi dezlegă mâinile și Ruben își masă încheieturile să-și recapete simțul în degete. Când ridicară zăvorul și îi deschiseră ușa să iasă, își dădu seama pe loc unde era. Ascunzătoarea se afla lângă prima casă pe care o jefuise cu un an în urmă.

— Cât timp îți va lua să ne faci rost de arme? întrebă unul dintre bărbați.

— Nu știu... două săptămâni poate. Știu unde sunt adăpostite, dar va trebui să le fur una câte una, ca să nu li se observe lipsa.

— Bine. Adu-le aici de azi în două săptămâni. Te vom aștepta.

Bărbatul îi aruncă o pungă mică din piele. O prinse din zbor și auzi înăuntru zăngănit de monede.

— Ține-ți prima plată. Consider-o o scuză că te-am intimidat.

Ruben dezlegă baierile pungii și privi înăuntru. Aur. Își reținu un zâmbet, știind că trebuia să facă pe durul.

— Mă întorc în două săptămâni, zise el, topindu-se singur în noapte.

Capitolul 27

Babilon

Debora își privi soțul luându-și ultima îmbucătură de la cină și ridicându-se să plece câteva clipe mai târziu; furia începu să clocotească în ea ca apa în oala cu fiertură. Ezra venise târziu acasă, la multă vreme după ce adormiseră Abigail și Mical și după ce mâncarea pregătită de Debora proaspătului ei soț se răcise. Acum pleca din nou la *ieșiva*, unde avea să studieze până după miezul nopții.

— Să nu stai trează să m-aștepți, zise el, ridicând ivărul de la poartă.

De parcă ar fi avut de gând să-l aștepte! Se ridică, lăsând să i se reverse năduful.

— Asta nu-i căsnicie, Ezra! Suntem soț și soție de trei luni și nu te văd decât atunci când mâncăm sau când dormim! Asta a avut în plan Dumnezeu când ne-a dat poruncă să ne căsătorim?

El se întoarse lângă ea, punându-i mâna pe umăr și conducând-o înăuntru, unde puteau sta de vorbă între patru ochi. Desigur, nu voia să știe vecinii că prețuitul lor conducător și proaspăta lui soție aveau probleme.

— Nu, Debora. Nu asta a avut în plan Dumnezeu, zise el. Îmi pare rău. Dar am atâta treabă la atelierul de olărit; apoi mai e și munca de la *ieșiva* și...

— Nu spune *Tora* că doi oameni căsătoriți devin un singur trup? Noi nu suntem „un singur trup”. Suntem doi

oameni care trăiesc sub același acoperiș și încearcă să facă un copil ca să împlinească Legea.

Ezra icni la vorbele ei fără ocolișuri.

— Îmi pare rău, repetă el, închizând ochii. Am îndatoriri. Spune-mi... ce vrei să fac? Ce fac alți soți?

— Alți soți proaspăt căsătoriți *vor* să-și petreacă timpul cu soțiile lor. O herghelie întreagă n-ar putea să-i smulgă de lângă ele seară de seară, șase zile pe săptămână.

Își mușcă limba să se înfrâneze a-l mai compara cu Iuda, care savurase fiecare moment liber alături ea. Oare va fi mereu așa? Oare își va petrece tot restul vieții comparând căsnicia ei cu Ezra cu momentele de bucurie petrecute alături de fratele lui?

— Păi... n-am știut că vrei să-ți petreci timpul cu mine, zise el. Îmi aduc aminte cum stăteau lucrurile între tine și Iuda și... și știu că n-a fost ideea ta să te măriți cu mine.

— A fost ideea Celui Preasfânt. De aceea vreau să dau o șansă căsniciei noastre, să pun în ea același timp și efort pe care eu și Iuda...

Simți un nod în gât și nu reuși să termine.

— Debora, îmi pare rău.

O strânse la piept o clipă și ei încă i se păru ciudat să se afle în brațele lui, chiar și după trei luni de căsătorie.

— Iuda nu mai este. Suntem acum soț și soție, zise ea, eliberându-se din nou. Nu cred că ne așteptăm niciunul să ne îndrăgostim lulea, dar eu una aștept tovărășie. Cel Preasfânt a spus că nu e bine ca omul să fie singur și același lucru se poate spune și despre femeie. Dar eu sunt singură acasă în fiecare noapte.

— Știu. Și mai știu și că această căsnicie a fost ideea lui Dumnezeu, dar tare-aș vrea să-mi arate cum să îngrămădesc mai multe ceasuri în zi, ca să pot împlini toată lucrarea pe care mi-a încredințat-o. În plus... cred că

m-am gândit c-ar fi prea dureros pentru tine să fiu aici tot timpul.

— Vreau o căsnicie adevărată, și am crezut că și tu vrei același lucru.

— Sigur că vreau.

— Atunci de ce nu mă privești niciodată, Ezra? Îți ferești întotdeauna privirea. Știu că nu sunt frumoasă, dar...

— Nu-i adevărat!

— Văd că am nasul prea mare și...

— Debora, totul la tine e frumos.

Îi luă mâinile într-ale lui.

— Ești frumoasă ca soția mult iubită descrisă de împăratul Solomon în *Cântarea Cântărilor*. „Gâtul tău este ca un turn de fildeș; ochii tăi sunt ca iazurile Hesbonului”... „Nasul tău este ca tumul Libanului”... „Părul capului tău este ca purpura împărătească.

Să nu fi fost atât de supărată, Debora ar fi râs în hohote. Numai Ezra putea cita din Scriptură când îi declara soției sale că e atrăgătoare. Își desprinsе mâinile.

— Cunosс și eu *Cântarea Cântărilor*. E un poem de dragoste inclus în cărțile sfinte pentru că Dumnezeu a creat iubirea maritală spre desfătarea noastră. Ca pe un dar minunat. Dar tu habar n-ai cum să te bucuri de acest dar pentru că nu ești niciodată acasă! Suntem căsătoriți numai cu numele.

— Iartă-mă, zise el, întâmpinându-i privirea. Nu știu cum să fiu un soț bun. Nu știu cum să mă apropii de oameni în alt rol decât cel de *robi*. Iuda mi-a spus odată să ies cu capul din nori și să încep să trăiesc, dar încă nu mă pricep prea bine la asta.

Își trecu degetele prin păr, împingându-și *kipa* la o parte.

— Îmi pare rău. Am să mă străduiesc mai mult, zise el, îndreptând-o la loc. Dacă îmi organizez altfel învățăceii,

poate voi găsi mai mult timp să...

— Nu de dragul meu ți-o cer, ci al copilului nostru.

Ezra înlemni. Ridică surprins din sprâncene.

— Copilul nostru? Vrei să zici că...

Debora dădu din cap cu mâna după mijloc.

— Da. Aștept un copil.

Nu voise să-i spună în felul acesta, dar din moment ce vorbea mereu cu alții sau alerga la *ieșiva*, nu avea de ales.

— Debora... nu știu ce să spun. Dar știu ce aș vrea să fac mai mult decât orice în clipa asta... dacă m-ai lăsa...

— Ce?

O cuprinse în brațe, strângând-o la piept. Deși nu voia să plângă, ea nu se mai putu stăpâni. Sarcina o făcea întotdeauna mai emotivă.

— Debora, te rog, nu plânge, o imploră el. N-am vrut să te supăr. Nu te-aș supăra pentru nimic în lume.

— N-am nimic... n-am nimic...

Se șterse la ochi.

— Ascultă, în seara asta am o treabă ce nu suportă amânare, dar promit că voi încerca de-acum înainte să-mi fac mai mult timp pentru familie.

Debora dădu din cap și îi dădu drumul. Știa că avea intenții bune. Dar în același timp se îndoia că va putea să-și schimbe deprinderile și prioritățile de ani de zile fără ajutorul ei.

În zorii zilei următoare, pe când Ezra conducea rugăciunile de dimineață, se duse cu fetele la atelierul de olărit să stea de vorbă cu Așez.

— Am o întrebare, începu ea, și vreau să-mi răspunzi cinstit. Mai ai nevoie de Ezra să lucreze cu normă întreagă la oale în locul lui Iuda sau se poate întoarce la munca de dinainte?

Așez lăsă jos vasul din brațe.

— Îi spun tot timpul să se întoarcă la *ieșiva* și să

devină *rabi* cu normă întreagă, dar ține morțiș să lucreze aici ca să-ți asigure un trai decent.

— Nu e plătit pentru cârmuirea poporului sau pentru că dă lecții învățăcelilor?

Așez clătină din cap.

— Eu și Iuda i-am asigurat toate cele necesare ca să studieze *Tora*. De aceea a locuit cu tine și cu Iuda.

— Dar e revoltător! Măcar atâta ar putea face și oamenii noștri: să-l plătească pentru munca grea pe care o face! *Tora* spune clar să nu legi gura boului când treieră grâul.

— De acord, dar nu de mine depinde. Vorbește cu bătrânii.

— Poți să-mi aranjezi o întâlnire cu ei?

Așez râse.

— Vreau să zic că bătrânii hotărăsc aceste lucruri... Nu că trebuie să mergi să vorbești tu cu ei.

— Știu. Dar chiar asta am de gând să fac. Poți să-mi aranjezi o întâlnire? Fără să știe Ezra?

Așez arăta ca un om care tocmai scăpase frâiele din mâini și se rostogolea cu căruța la vale.

— Păi... mă gândesc că da, dar e înțelept să faci așa ceva fără știrea lui?

— De data asta n-am de ales. Știi cum e fratele tău. Pentru nimic în lume n-ar deschide gura să ceară așa ceva. Iar dacă-i spun că mă duc eu să vorbesc cu bătrânii, nu mă va lăsa niciodată. Dar cineva trebuie să vorbească în numele lui. Trudește zi și noapte, Așez. Nu-i acasă niciodată. Poporul îl secătuiește.

— Știu. Ai dreptate. Voi încerca să-ți aranjez o întâlnire.

— Mulțumesc. Și te rog s-o faci cât mai repede.

Înainte să-i piară curajul.

Trei zile mai târziu, după rugăciunile de dimineață, Debora se pomeni în casa adunării în fața celor

doisprezece bătrâni ai comunității. Să se fi lăsat pradă gândurilor, s-ar fi simțit intimidată de ceata aceea sumbră de bărbați cu chipuri severe, dar justetea plângerii ei îi dădea curaj. Așez își ținuse cuvântul și aranjase o întâlnire fără știrea lui Ezra, iar acum stătea alături de ea, arătând de parcă ar fi preferat să se afle oriunde altundeva.

— E cât se poate de bizar, începu unul dintre bărbați.

— Știu, zise Debora.

Își ridică bărbia și rosti cântarea învățată cu atâta grijă:

— Când primul meu soț, Iuda, a fost ucis în ziua de treisprezece a lui adar, n-am putut pricepe de ce. Era puternic, viteaz și priceput în luptă. Ezra era fratele cel lipsit de experiență. Dar Iuda a murit și Ezra a fost cruțat. Așa că mi-am zis că sigur Atotputernicul a avut un motiv bun să-l cruțe.

Văzu mai mulți bătrâni aplecați spre ea, absorbiți de vorbele ei, ceea ce îi dădu curaj.

— Știu că sunteți cu toții de acord că Ezra e un conducător dedicat. După cum e și un cărturar și un învățător de seamă. Soțul meu are un dar aparte de a-i înrâuri pe învățăcei și de a face *Tora* să prindă viață. Iar atunci când vorbește oamenilor, îi conduce mai aproape de Dumnezeu. Munca lui are valoare veșnică, nu credeți?

Mai mulți bărbați încuviințară din cap, vrând parcă s-o îndemne astfel să continue.

— Dar face oale toată ziua pentru a-și întreține familia. N-are de ales. Cred că își irosește astfel un talent de mare preț primit de la Dumnezeu. De aceea am venit să vă întreb: nu există vreo cale ca membrii comunității să-i înlesnească lucrarea pentru care a fost creat fără ca familia lui să moară de foame? Eu sunt gata să mă mulțumesc și cu un trai modest ca să poată împlini lucrarea lui Dumnezeu, dar el e un bărbat destoinic și responsabil și nu se va învoi niciodată la așa ceva.

Debora se opri, evitând să le spună pe șleau că s-ar fi cuvenit să-l plătească. Bărbații nu suportau să li se spună ce să facă, mai ales de către o femeie. Mai bine să vină ei cu propunerea.

— Lumea vine mereu să stea de vorbă cu soțul meu, în orice oră din zi, și el nu respinge niciodată pe nimeni. Dar e atât de obosit. Și n-are timp pentru propriile studii de *Tom* - munca pe care o îndrăgește mai presus de orice. Mă întreb cât de des în istoria poporului nostru apare un cărturar înzestrat ca Ezra? O dată într-o viață poate? Nu puteți face nimic să-l ajutați?

Lăsa tăcerea să se prelungească o clipă și zise:

— Vă mulțumesc că m-ați ascultat și că mi-ați luat în seamă întrebarea.

Ieși cu pas măsurat din încăpere și se întoarse acasă să aștepte. Habar n-avea ce se va întâmpla - sau care va fi reacția lui Ezra când va afla. Firea aprinsă a lui Iuda îi dăduse de furcă uneori, dar măcar știuse întotdeauna ce avea în cap, dacă era supărat și de ce. Firea liniștită și retrasă a lui Ezra o scotea din minți. Dar, într-un fel sau altul, avea să afle în curând ce credea despre fapta ei.

Ezra se holbă la însemnările socotelilor fără să le vadă. De zeci de ori fusese distras de la muncă în atelierul de olărie de gândul că avea să fie tată. Ce sentimente îl încercau? Bucurie? Uimire? Neîncredere? Toate acestea și ceva în plus: simțământul copleșitor că așa trebuie să se fi simțit și Dumnezeu când crease omenirea. Debora spunea că voia o căsnicie adevărată, că-și dorea să petreacă mai mult timp cu el. Era cu puțință ca într-o zi să-l iubească? Niciodată cum îl iubise pe Iuda, desigur, dar oare era cu puțință? Și el ce simțea față de ea după aceste trei luni - după ce făcuseră un copil împreună?

E drept că n-avea destul timp să-și petreacă cu ea, dar mai știa și că îi era teamă să se îndrăgostească, îngrijorat că nu se va putea ridica niciodată la înălțimea lui

Iuda și că prezența lui îi amintea de ce avusese odată și pierduse. Își îndeplinea datoria de soț și atât. Spre uimirea lui, Debora voia mai mult.

Se întoarse la socotelile lui, dar dădu cu ochii de o mână de bărbați ce străbăteau curtea spre el. Gemu în tăcere. Nu o nouă întrerupere! Când se apropiară însă, văzu că erau bătrânii comunității. Sări în picioare, temându-se să nu se fi întâmplat ceva, și se grăbi spre ei. Așez îi văzu și el și lăsă roata și vasul la care lucra ca să i se alătore, ștergându-și mâinile într-un ștergar. Pe chip avea un zâmbet discret, gata parcă să glumească cu bătrânii, întrebându-i dacă veniseră să cumpere oale.

— Sper că n-aduceți vești proaste, domnilor, zise Ezra.

— Dimpotrivă, răspunse mai-marele bătrânilor. Venim să-ți facem o propunere.

— O propunere?

— Da. Ești dispus să renunți la munca ta de aici? în numele comunității, am vrea să te plătim să ne fii *rabi* și conducător cu normă întreagă.

Ezra se holbă la ei. N-ar fi fost mai surprins nici să fi venit să cumpere oale.

— Nu pricep.

Zâmbetul lui Așez se lărgi într-unul cu gura până la urechi.

— E simplu. Gata cu făcutul oalelor, Ezra.

— Rolul tău de-acum înainte, continuă bătrânul, va fi să ne călăuzești, să ne înveți și să te asiguri că urmăm *Tora*. Asta ar trebui să-ți ocupe tot timpul, împreună cu studiile tale.

— Am venit cu acest plan ca să-ți poți petrece zilele învățând viitoarea generație de conducători și cărturari, adăugă un al doilea bărbat. Asta și faci de mai bine de un an, dar, neplătindu-te pentru munca ta, I-am adus o mare vătămare lui Dumnezeu și ție. Nu te putem lăsa să-ți

irosești mintea sclipitoare cu care te-a înzestrat Dumnezeu ocupându-te de socoteli și vânzări de oale. Un dar ca al tău nu se întâlnește decât o dată în viață. Poate o dată la două vieți.

Ezra se întoarce spre fratele său, căutându-și cuvintele.

— Nu vreau să te las, Așez. E prea mult de lucru să te descurci singur.

— Am avut un an foarte bun, răspunse acesta. Cred că pot găsi pe cineva care să te înlocuiască. Și eu trebuie să învăț să mă încred în Dumnezeu.

Ezra se întoarce din nou spre bătrâni, surprins să-i vadă zâmbind.

— Păi... nici nu știu ce să spun. M-ați luat prin surprindere... îți mulțumesc, Așez. Și vouă vă mulțumesc...

— Nu ne mulțumi nouă, zise marele-preot. Mulțumește-l lui Dumnezeu. Și nevestei tale.

— Nevestei mele? Ce vrei să spui?

— Debora a venit la mine să mă întrebe dacă am nevoie de tine la atelier, zise Așez. Apoi a luat inițiativa și s-a dus înaintea bătrânilor.

— Ne-a amintit de tot ce faci pentru poporul nostru, continuă unul din ei. Ne înveți, ne călăuzești. Ne-a arătat că Dumnezeu te-a pus deoparte și te-a cruțat cu un anumit scop - și că acesta nu e să faci oale.

— A spus chiar că ar fi gata să se mulțumească cu mai puțin ca să te poți întoarce la lucrarea lui Dumnezeu, dar că te simți răspunzător să-ți întreții familia.

Marele-preot se întoarce spre el.

— Ce zici, Ezra? Ne accepți oferta?

— E... e o surpriză enormă! Dar desigur! Firește că accept.

Întinse mâna s-o apuce pe a marelui-preot, prea năucit să se gândească la următorul pas.

Soția lui - *conducătoarea de oști* Debora - pornise la

bătălie pentru el. Cutezase să vină singură înaintea bătrânilor și să pledeze în numele lui. Gândul îl lăsă fără cuvinte.

Debora spăla sucul lipicios de curmale de pe mâinile lui Mical când îl auzi întorcându-se acasă pe Ezra. Din ziua în care se duse înaintea bătrânilor, își făcuse griji cu privire la reacția lor – și a bărbatului ei când va afla. Termină de șters degetele lui Mical și se întoarse să-l întâmpine. Din clipa în care îi zări chipul, știu că s-a schimbat ceva. Trebuie că vorbise cu bătrânii. Trebuie că aflate de fapta ei. Părea să-și caute cuvintele și, așteptându-l să vorbească, Debora se simțea tulburată de tăcerea lui. Se pregăti să se justifice în eventualitatea în care era supărat. Să-i explice de ce o făcuse.

— Ai fost la bătrâni, zise el încet.

— Da.

— Și le-ai spus să mă plătească pentru munca pe care o fac.

— Nu chiar cu cuvintele astea. N-am făcut decât să le reamintesc de tot ce faci pentru comunitate și de timpul de studiu la care renunți pentru că ai o familie de întreținut și...

— Le-ai spus că Dumnezeu m-a cruțat cu un scop anume și că, din pricina lor, trebuie să-mi irosesc mintea dată de El cu făcutul oalelor.

— Păi... da, cam asta era ideea.

Debora nu-și dădea seama încă dacă era supărat sau nu. Mărul lui Adam i se mișca în sus și-n jos de parcă ar fi înghițit în sec și vedea că e copleșit de emoție. Dar să fi fost furie sau altceva?

— De ce să faci tu asta pentru mine? De ce să vorbești în felul acesta? O femeie să meargă singură înaintea bătrânilor?

— Păi nu mă sperie pe mine prea tare bătrânii! Doar sunt nevasta conducătorului comunității, a celui mai

strălucit bărbat din Babilon...

El o cuprinse în brațe, întrerupându-i șirul vorbelor.

— Eu... nici nu știu ce să spun.

— Atunci nu ești supărat?

El râse - un sunet rar și minunat, în mijlocul tuturor presiunilor cu care se confrunta. O strânse și mai tare în brațe.

— Nu, nu sunt supărat. Am fost șocat la început. Dar sunt mândru de tine. Mă simt binecuvântat să am o asemenea soție.

Se dădu înapoi, ținând-o încă în brațe, și o privi în ochi.

— Ai săvârșit o faptă curajoasă și minunată pentru mine, Debora. O faptă plină de iubire. Ești o femeie extraordinară și puternică - tovarășa mea și ajutorul meu...

Ochii îi străluceau.

— Soția mea.

Capitolul 28

Casifia

Ruben își isprăvi treaba la sfârșitul unei săptămâni lungi și puse la loc uneltele, aranjându-și zona de lucru. Dar mintea nu-i stătea la muncă, ci la planurile pe care și le făcuseră el și tovarășii săi pentru seara aceea. Se zvonea că o corabie ancorată la țărm în Casifia era încărcată cu aur.

— Ar putea fi șansa vieții noastre, spusese unul dintre tovarășii săi. După noaptea asta, ne putem lăsa cu toții de meserie.

Își scoase șorțul din piele și-l agăță în cui în spatele paravanului, zâmbind nerăbdător. Dar se opri și zâmbetul îi păli brusc când îl zări pe unchiul său stând de vorbă cu stăpânul lui în fierărie. Ruben își încleștă fălcile și-și reluă mersul cu umerii încordați, gata să treacă pe lângă ei fără niciun cuvânt.

Stăpânul lui îl opri.

— Hei, fiule! mai rămâi un moment. Am ceva pentru tine și l-am rugat și pe unchiul tău să fie de față la această ocazie, întinde palma.

Ruben se supuse și stăpânul lui îi puse în palmă patru arginți.

— Pentru ce?

— Începând de săptămâna asta, nu mai ești ucenic, ci simbriașul meu.

Rânji și îl bătu cu palma pe spate.

— E simbria ta pe prima săptămână.

— Felicitări, fiule, zise și unchiul. Aud că faci treabă bună.

Ruben știa că ar fi trebuit să fie bucuros, dar nu era. Chiar și cu o simbrie săptămânală, i-ar fi trebuit ani de zile să câștige destul ca să cumpere înapoi fierăria.

— Spune ceva, Ruben, îl îndemnă unchiul său.

El clătină din cap, hotărât să nu le arate recunoștința celor ce-i furaseră moștenirea. Să-și fi deschis gura, i-ar fi ieșit pe ea doar strigăte și ocări.

— Hai cu mine la rugăciunile de seară, îl îndemnă Hașabia. Să-l mulțumim cum se cuvine Celui Preasfânt pentru acest prilej important. Apoi mi-ar plăcea să dau o cină festivă în cinstea ta la mine acasă. Sunt invitate și mama și surorile tale.

Ruben se sforță să-și păstreze calmul, cum făcea când dădea o spargere într-una dintre multele case jefuite.

— Nu vreau nimic de la tine.

Hașabia își înclină capul de parcă s-ar fi adresat unui copil.

— Ascultă, înțeleg că ești supărat pe mine - deși am făcut ce am făcut spre binele tău. Dar nu te rupe de întreaga comunitate evreiască. Părtășia e însăși viața poporului nostru. De altfel, acum că nu mai ești ucenic, vei dori să te însori în câțiva ani. Nu poți avea pretenția ca un

viitor socru să se învoinască la logodnă dacă tu nu dai pe la rugăciune și n-ai nimic de-a face cu noi.

— Mă doare-n cot de toate astea!

Ruben își simțea falca atât de încordată, că se temea să nu-i plesnească oasele. Îi venea să fugă mâncând pământul.

— Vino măcar la rugăciuni.

— De ce? Nu cred în Dumnezeuul vostru.

Expresia prietenoasă a lui Hașabia lăasă loc unei încruntături preocupate.

— Știi ce spune *Tora* despre fiii răzvrătiți? Despre fiii care se îndârjesc întruna și refuză să se căiască? În cel mai bun caz sunt alungați, în cel mai rău caz - uciși cu pietre. Nu ți-o cer pentru mine, ci de dragul mamei tale. *Tora* spune...

— Scutește-mă de predici! Și ce spune *Tora* despre oamenii care vând o moștenire ce nu e a lor?

Ruben dădu să-și facă loc îmbrâncindu-se pe lângă ei, dar Hașabia îl opri.

— De dragul tatălui tău...

— Dă-i pace lui tata! A fost un om mai bun decât ai putea fi tu vreodată! N-ai dreptul nici să-i pomenеști numele!

— Îți faci de ocară familia! Mama ta a suferit destul. E timpul să te rostuiеști.

— Să mă rostuiesc? La ce bun? Nimic în viață nu contează. Totul e un joc al șansei. Într-o clipă putem trăi tihniți, ca în următoarea să vină împăratul cu o poruncă și să ne ucidă vrăjmașii pe toți. Pe urmă murim. Și cu asta basta. Așa că nu-mi spune tu ce să fac! Am paisprezece ani - sunt destul de mare să-mi trăiesc viața cum poftesc.

Se răsuci brusc să se elibereze și trecu în goană drumul până la el în odaie, grăbindu-se ca nu cumva să-i treacă prin cap unchiului să-l urmărească. Înșfăcă traista cu straie babiloniene și plecă din nou, străbătând aleile

lăturalnice și ulițele pustii până la locul de ascunzătoare al cetei. Ajunse devreme, înaintea celorlalți, și se așeză să-i aștepte. Se împrietenise cu acești bărbați, cărora le zicea Berbecu, Plisc, Ursu și Scormon. Ruben nu le știa numele adevărat și nici nu voia să-l știe. Viața ascunsă alături de ei era de o mie de ori mai prețioasă decât orice i-ar fi putut oferi comunitatea evreiască. Cât despre mireasă, Ursu făgăduise să-i găsească fete la vremea potrivită. Și după noaptea asta, va avea mai mult de patru arginți zornăindu-i în pungă.

Avu prilejul, cât așteptă, să-și domolească furia și, pe când își mai făcură trei dintre ei apariția, Ruben era gata de lucru.

— Corabia a tras la mal după-masă târziu, întocmai cum ne-am așteptat, le zise Berbecu. N-au apucat să descarce încărcătura înainte de căderea nopții. Plisc stă la pândă chiar acum și, de îndată ce corăbierii coboară pentru noaptea de băute, putem trece la treabă.

Porniră după lăsarea întunericului și Ruben simți un fior de emoție îndreptându-se spre râu împreună cu ceilalți. Rămaseră în umbră, cu fețele înnegrite de praf de cărbune. Era cea mai mare ispravă de până atunci – cu miza cea mai mare.

Corabia era ancorată la o sută de metri în râu, dar nu cutezără să se apropie direct. Trebuiau de altfel să mai aștepte puțin. Partea cea mai grea a oricărei tâlhării era așteptarea, faptul că trebuia să aibă răbdare. Dar și cea mai importantă. Stătură de veghe până ce un grup de corăbieri părăsiră corabia, debarcând voioși pentru noapte.

— Ești sigur că poți să înoți până acolo? întrebă Ursu, arătând cu capul spre vasul ce se legăna.

— Sunt sigur.

Spre deosebire de amicii lui vânjoși ca niște tauri, Ruben era zvelt și sprinten. Avea să înoate în larg,

cățărându-se în corabie pe frânghia ancorei să vadă dacă nu sunt paznici.

— Mai ții minte semnalul? îl întreabă Scormon.

Ruben dădu din cap. Amicii lui erau agitați. El la fel. Docul era încă pustiu, dar în tavernele din apropiere larma petrecăreților se întetea.

— Noroc, zise Ursu.

Ruben simți aerul rece de primăvară când își dădu jos tunică, dezbrăcându-se până la izmene și cingătoare, unde își ținea cuțitul în teacă. Își croi drum prin apă. Aceasta părea mai caldă ca aerul și duhnea a pește putred și santină. Ignoră gunoaiele ce pluteau în apropierea malului și plonjă brusc, înotând rapid către corabie. Câteva clipe mai târziu, ajunse la frânghia ancorei și se opri să-și tragă sufletul, dându-le timp amicilor lui să se strecoare mai jos pe chei prin beznă, gata să urce pe corabie la semnalul lui. Când își recăpătă suflul, se cățăra pe frânghia ancorei, cu o mână înaintea celeilalte, cu brațele întărite de munca la fierărie. Simțind mirosul catranului de călăfăruit, se strecură pe punte peste bară, ud learcă și tremurând. Își scoase cuțitul din teacă, strângându-l în pumn.

În afara scârțâitului de scânduri la legănarea corăbiei pe valuri, peste tot în jur era liniște. Niciun glas. Niciun zgomot de pași.

Ruben cercetă repede puntea în căutare de gărzii și fluieră semnalul de cale liberă. Amicii lui urcară la bord asemeni unor umbre lunecoase. Se strecurară până la gura magaziei și Ursu coborî în frunte, cu sabia în mână. Ruben îi urmă pe scara de frânghie, recunoscător să scape din calea vântului, deși aerul închis de dedesubt duhnea a sudoare și gudron. Înainte să i se acomodeze ochii, auzi un strigăt, apoi zgomotele unei încăierări. Urmară alte strigăte și răcnete, apoi zăngănit de săbii. Strânse mai tare cuțitul, iritat că nu vede nimic. Să meargă înainte sau să

aștepte? Ruben nu era un laș. Ar fi luptat cu dragă inimă pentru prietenii lui dacă ar fi văzut ce se petrece și s-ar fi asigurat că nu-l vor ataca pe el din greșeală pe întuneric. Auzi un urlet cumplit, și în clipa următoare unul din tovarășii săi se ivi din semiîntuneric și-l împinse înapoi spre scară.

— Șterge-o, băiete! Hai! Mișcă!

În graba mare, lui Ruben îi scăpă cuțitul printre degetele tremurătoare. Se aplecă să-l caute, dar Berbecu îl îmbrânci din nou.

— Nu-i vreme de asta! Ieși de-aici! mai repede!

Se cățără repede pe frânghie înapoi pe punte, urmat de strigăte și tropăit de pași. Se năpusti spre bară și se aruncă din corabie să înoate la loc sigur. Scoțând capul să tragă aer, Ruben își văzu la lumina lunii tovarășii sărind în apă în spatele lui. Ursu sări ultimul și i se păru că avea tunică și hainele acoperite de sânge. Un potop de mateloți dădură buzna din cală, strigându-le să se oprească și fluturându-și armele. Un şuierat despică noaptea când o săgeată trecu în zbor pe lângă capul lui. Ruben plonjă în adânc și înotă pe sub apă, dând din mâini și din picioare cu toată puterea și rămânând la fund cât mai mult posibil. Ieși la suprafață doar cât să tragă aer în piept și mai înotă o vreme până se depărtă de chei și de corabie. Când ieși din nou, corăbierii forfoteau încă pe punte dând ordine răstite, dar nici urmă de tovarășii lui.

Ruben își croi drum prin apă până la mal, ud leoarcă și rebegit de frig. Dinții îi clănțăneau de la aerul înghețat al nopții. Pomi spre ascunzătoare de cum își recăpătă curajul, ferindu-se să fie văzut, știind că ar fi trezit bănuieli cutreierând străzile cetății în izmenele lui ude. Pe când ajunse la baracă, tremura atât de tare că abia mai putea face un pas. Își îmbracă repede straietele evreiești și privi în jur, sperând să găsească ceva cu care să facă foc. Ușa se deschise și înăuntru se poticni Scormon, ud până la piele și

zdrențuit.

— Ce s-a întâmplat pe corabie? întrebă Ruben.

— O duzină de corăbieri așteptau sub punte, păzind încărcătura. Prea mulți pentru noi patru. Au țâșnit din ascunzătoare de parcă ar fi știut că venim.

— Ursu era plin de sânge când a sărit în apă. E teafăr?

— Nu știu. A înjunghiat un paznic. L-a omorât, cred. El ne-a spus să fugim. Cred că și Plisc e rănit. Noroc că n-au avut prea mult loc să mânuiască armele pe sub punte, că ar fi putut să fie mult mai rău pentru noi.

— L-am văzut pe Ursu sărind în apă cu mâinile goale. Și-a lăsat acolo sabia?

— N-a avut încotro. Avem noroc că am scăpat cu viață.

Sabia lui Ursu era făcută de tatăl lui Ruben. Purta marca lui distinctivă și i-ar fi putut conduce înapoi la atelierul de fierărie dacă făceau cercetări. Ruben își pipăi teaca goală și-și aminti că scăpase și el cuțitul. Și acesta purta marca lui *ava*.

Scormon se schimbase de hainele ude și se pregătea să plece din nou.

— Ascultă, puștiule, ar fi mai bine s-o ștergi de-aici.

— Mă gândeam să fac un foc mai întâi, să mă încălzesc și să stau la uscat.

— Nu-i vreme. Trebuie să ne dăm la fund o perioadă.

Ruben ieși fără niciun cuvânt și plecă acasă, năucit de eșecul lor și îngrijorat de consecințele nopții dezastruoase.

Îngrijorarea lui creștea pe zi ce trece, în timp ce aștepta să apară la atelier dregătorii persani cu sabia și cuțitul marcat. Oare corăbierii reușiseră să se uite la el pe întuneric? Ar fi putut să-l identifice ca fiind unul dintre tâlhari?

La trei zile după aceea, în timp ce ascuțea un brăzdar

de plug, intră în fierărie unchiul Haşabia, cărând o legătură înfăşurată în cârpe. Ruben se sforţă să rămână calm, luptându-se cu impulsul de a fugi mâncând pământul văzând dârzenia sumbră de pe chipul unchiului său. Acesta vorbi o clipă cu stăpânul lui, apoi îl chemă la el. Ruben trase de timp, încercând să nu-şi dea de gol vinovăţia.

— Ieri au venit căpeteniile persane să stea de vorbă cu bătrânii noştri, zise Haşabia. Au pus întrebări.

— Despre ce?

— Despre asta, printre altele.

Desfăcu ştergarul şi-i arătă pumnalul.

— Ştiu că e al tău, Ruben. L-am văzut la tine. Şi are marca tatălui tău.

— Da, e al meu. L-am pierdut acum câteva luni. Unde l-ai găsit?

Dădu să-l ia, dar Haşabia îl smulse dinaintea lui.

— Nu ţi-l pot da. Dregătorii l-au găsit la locul unui jaf de la bordul unei corăbii, împreună cu o sabie a tatălui tău - una dintre cele patru care ne-au fost furate din magazie. Fireşte, perşii cred acum că avem de-a face cu această tentativă de jaf, adică bărbaţi din comunitatea evreiască.

— Şi avem de-a face? întrebă Ruben, făcând pe nevinovatul.

Haşabia îl privi ţinută.

— Eşti pus într-o lumină foarte proastă, Ruben. E pumnalul tău. Tâlharii au folosit o sabie a tatălui tău. Dacă eşti implicat în acest jaf, aş putea încerca să te ajut, dar trebuie să ştiu adevărul.

Ruben se luptă să-şi țină firea şi să-şi stăpânească tremurii din glas.

— Habar n-am cum te-ai pricopsit cu pumnalul meu. Şi n-am nevoie de niciun ajutor de la tine. N-am făcut nimic rău.

— Un marinar a fost ucis azi-noapte.

— Babilonian? Dacă da, puţin îmi pasă, după cum

puțin ar trebui să-ți pese și ție.

— Ruben...

— Am vorbit destul.

Hașabia îl prinse de braț să-l oprească.

— Poți să te uiți în ochii mei și să juri că n-ai fost implicat?

Ruben îl săgetă cu privirea, înfrântându-l drept în față.

— N-am jefuit nicio corabie și n-am ucis pe nimeni! Acum lasă-mă în pace!

Se eliberă și se întoarse la piatra de tocilă să termine de ascuțit brăzdarul, lucrând încet până i se opriră mâinile din tremurat, își zise că furia, nu frica, le făcea să tremure așa. N-avea să i se întâmple nimic. N-aveau cum să-i dovedească vinovăția. Dar nu putea risca să-și revadă prietenii până nu se mai linișteau apele - și aveau să-i lipsească. Nădăjduia că Ursu și Plisc scăpaseră cu viață de pe urma rănilor.

Moartea marinarului îl tulbura. Se învoise la jaf, dar nu și la crimă. Cum de ajunsese viața lui pe acest făgaș? Măcar dacă Ursu n-ar fi omorât un om.

Capitolul 29

Betleem

Căruța în care călătorea Amina se opri în vârful Muntelui Măslinilor să aștepte restul caravanei de drumeți veniți de la Betleem. Urcușul din Betania, așezare situată de cealaltă parte a muntelui, fusese lung și abrupt, dar Amina nu se mai sătura să admire priveliștea Ierusalimului, răsfirat pe culmea de vizavi, cu Templul cocoțat pe Muntele Sion.

— Nu-i așa că-i minunat, Saifa? întrebă ea.

Nu fu surprinsă când sora ei ridică din umeri. Pentru Amina, era Cetatea de aur. Iubea albul-gălbui al pietrelor lui și felul în care acestea sclipeau în lumina soarelui. O dâră de fum se încolăcea din altarul Templului și Amina

anticipă aroma parfumată de carne friptă și tămâie. Veniseră cu prilejul Sărbătorii săptămânilor, când se prăznuia ziua în care Atotputernicul îi dăruise lui Moise Legea pe Muntele Sinai, la cincizeci de zile după ce îi salvase de oștirea faraonului. Asemeni israeliților, Amina fusese salvată și ea de la moarte sigură.

Un bărbat din caravana lor de la Betleem începu să cânte: „*Mă bucur când mi se zice «Haidem la Casa Domnului!»* „îndată i se alăturară și alții în intonarea refrenului familiar: „*Picioarele mi se opresc în porțile tale, Ierusalime!*”

Amina cunoștea aproape toate cântecele și îi plăcea să le cânte de Sabat și de sărbători. Saifa nu cânta niciodată.

Într-un târziu, ajunse și restul caravanei în vârful Muntelui Măslinilor și își începură cu toții coborâșul prin vale. La ieșirea din Ierusalim, se opriră din nou la cumpărături în piața locală de la poalele povârnișului spre Cetatea lui David. Bazarul era mult mai mare decât cel din Betleem, cu târgoveți iudei, localnici și chiar străini ce strigau și se ciorovăiau, făcând schimb de mărfuri. Minunatele produse exotice îi luau privirile Aminei, care încetini pasul, înaintând șontâc șontâc, la braț cu Saifa. Deodată, sora ei o făcu să se oprească în fața unei dughene cu oale vopsite de vânzare.

— Uite, Amina! Sunt ca ale noastre de acasă, îți aduci aminte?

Amina văzu dorul de pe fața ei când mângâie cu degetele desenul smălțuit, dor pe care nu i-l împărtășea și nu-l putea pricepe. Era gata să răspundă, când auzi brusc un glas:

— Vă place, fetelor? Vreți să cumpărați ceva?

Amina își ridică privirea spre negustor și înlemni de groază. Era *tatăl ei*!

Părea mai bătrân decât îl ținea minte, cu părul mai

mult cenușiu decât șaten, dar purta tunica și turbanul caracteristice edomiților, poporul ei. *Era cu neputință!* Doar *ava* era mort, nu? Amina se răsuci pe călcâie și o smuci de braț pe Saifa, disperată să fugă din calea lui și să se ascundă în mulțime, târând-o și pe sora ei după ea.

— Hei, stați puțin! strigă el în urma lor. Fetelor... Saifa!

Auzindu-și numele, Saifa se opri.

— Trebuie să fugim! Să nu-l lăsăm să ne prindă!

Amina dădu să se elibereze, dar Saifa o ținu în loc. Bărbatul ieșise din dugheană și alerga acum după ele, dar când le ajunsese în sfârșit din urmă, Amina constată cu ușurare că nu era tatăl ei. Era mai scund ca *ava*, deși semăna leit cu el. Era fratele lui, Abdel. Unchiul lor. Aminei îi venea încă s-o ia la fugă.

— Hei! Nu sunteți cumva nepoatele mele - Saifa și...?

Plesni din degete, încercând să-și amintească numele Aminei.

— Semeni leit cu maică-ta, Saifa - o frumusețe. Iar pe tine te-aș cunoaște dintr-o mie din pricina...

Arată spre piciorul schilod al Aminei.

— Au crezut toți că ați pierit în lupta de anul trecut.

— Suntem singurele care am rămas în viață, zise Saifa.

Amina își roti privirea prin jur, căutând o scăpare, și o zări pe Hodaia venind grăbită în căutarea lor la brațul lui Iacov. Îi alergă în cale, agățându-se de ea ca vița de spalier.

— Ce se petrece? întrebă Iacov. Îl cunoașteți pe bărbatul ăsta, fetelor?

Unchiul se oprise cu mâna pe umărul Saifei.

— Sigur că mă cunosc. Sunt unchiul lor, Abdel.

— E adevărat? întrebă Iacov, căutând confirmare la Amina. Fata dădu din cap.

— Ce treabă aveți voi cu nepoatele mele, iudeilor?

întrebă unchiul înainte să apuce Iacov să mai spună o vorbă. Dacă le-ați luat ca țiitoare, vreau să-mi plătiți suma întreagă ce mi se cuvine, eu fiindu-le rudenia cea mai apropiată!

Amina vorbi prima, știind că Saifa n-ar fi făcut-o niciodată.

— Hodaia și Iacov s-au îndurat să ne ia la ei și să ne ofere un adăpost pe când n-aveam pe nimeni.

— Noroc atunci că v-am văzut azi și v-am recunoscut! Nu sunteți orfane, să știți. Nu mai trebuie să stați la acești iudei. Locul vostru e cu mătușa voastră și cu mine. E vremea să vă întoarceți la poporul vostru.

Arată spre dugheană, făcându-le semn să-l urmeze.

Trupul Aminei tremura ca varga, de abia se mai putea ține pe picioare. Oare se aștepta să-l urmeze fără crâcnire după tot acest timp? Gândul îi făcea rău. Cu siguranță, Iacov avea să le dea pe mâna lui ca să se descotorosească de ele. Și chiar să le fi sărit Hodaia în ajutor, unchiul Abdel n-avea să dea doi bani pe ce spune ea. Bărbații din satul ei nu puneau preț pe vorbele unei femei.

— Stai puțin, zise Iacov. Dacă fetele vor să meargă cu tine, sunt libere s-o facă, firește. Dar cred că s-ar cuveni să fie decizia lor.

— Sunt fete! făcu unchiul zeflemitor. Nu-i treaba lor să hotărască unde...

Se opri, înfrânându-și vorbele.

— Doar vreți și voi să vă întoarceți la ai voștri, nu, Saifa? Haide.

Încă o mai ținea de umăr, dându-i ghes să plece. Iacov le veni din nou în ajutor, desprinzând-o pe Saifa de unchiul ei.

— Hai să lăsăm asta deocamdată, zise el. Fetele sunt în mod sigur răscolite să descopere că au rudenii în viață după ce un an și mai bine au crezut că sunt orfane.

— Ce tot îndrugi acolo? Doar au știut că au rudenii. Ce șiretlic mai e și ăsta?

Abdel ridică glasul, reamintindu-i Aminei de frica și abuzurile îndurate în primii opt ani de viață. Se agăță de Hodaia, străduindu-se să nu plângă. Iacov o surprinse din nou, intervenind calm și răspicat în apărarea lor.

— Fetele au uitat în ce sat locuiești și n-au știut cum să ia legătura cu tine. Dar ascultă, suntem în drum spre Templu și mâine e sărbătoare. Hai să ne reîntâlnim aici în două zile. Până atunci nepoatele tale vor avea timp să hotărască ce să facă. Ce zici?

— Și eu cum pot ști că n-aveți de gând să le furați și să vă luați tălpășița cu ele? Cum pot ști că nu le năpăstuiți? Dacă le-ați luat de neveste...

— Sunt mult prea tinere să fie neveste, zise Hodaia, vorbind pentru prima oară.

— Mama le-a luat pe Amina și pe Saifa ca fiice de suflet, zise Iacov.

— De unde să știu că spuneți adevărul?

Iacov păși spre el, înfruntându-l față în față.

— Pentru că-ți dau cuvântul meu, iată de unde! Sau le poți întreba pe fete - vreți să mergeți cu unchiul vostru chiar acum? întrebă el, întorcându-se spre Amina. Fata clătină din cap. Saifa părea prea buimăcită să răspundă.

— Ne întoarcem la dugheana ta în două zile, zise ferm Iacov. Îți vom spune atunci ce au hotărât. Ziua bună.

O întoarse cu blândețe pe Saifa, îmboldind-o să pornească în susul străzii.

— Să mergem, fetelor.

Amina îl urmă ca prin vis. Urcând treptele spre Templu, nici Iacov, nici Hodaia nu mai pomeniră nimic de pățanie.

Amina abia așteptase să vadă preoții în veșmintele lor de un alb imaculat, să privească ritualurile minunate și să audă cântând corul de leviți, dar acum era prea

supărată să se bucure de toate astea. Inima îi bătea sălbatic ca o pasăre în colivie la gândul de a locui cu unchiul ei. Panica o copleși treptat până nu mai putu nici să respire. Nu voia să plece de la Hodaia și să se întoarcă la poporul ei. Niciodată! Dar ce putea să facă? Ea și Saifa erau edomite, nu iudeice. N-avea unchiul ei tot dreptul să le ia?

Încetul cu încetul, sunetul profund și pătrunzător al muzicii începu s-o liniștească. Când panica i se domoli și nu-i mai veni s-o ia la fugă și să se ascundă ca unchiul ei să n-o găsească niciodată, ascultă versurile psalmului cântat de corul de leviți: *„Tu ești ocrotirea mea, Tu mă scoți din necaz, Tu mă înconșori cu cântări de izbăvire”*. Știu pe loc ce avea de făcut. Să se roage Dumnezeuului care locuia în acest Templu minunat, implorându-L s-o ajute și s-o ocrotească. Poate o va salva și pe ea cum își salvase poporul de egipteni. Sau cum le salvase pe ea, pe Saifa și pe Hodaia în ziua de treisprezece a lui adar.

Amina închise ochii și se rugă în tăcere, în timp ce coloana de fum de la jertfă se înălța spre cer. „Te rog, Atotputernicule. Te rog ascultă-mi rugăciunea și lasă-mă să rămân cu Hodaia. Făgăduiesc să mă închin Ție toată viața. Să urmez toate legile Tale... Te rog... Te implor...”

Mai târziu se întoarseră la casa lui Ionatan, unde stătea Hodaia cu familia de fiecare dată când venea la Ierusalim. Era casa în care crescuse Hodaia, iar Ionatan, bărbatul ce locuia acum în ea, îi era nepot. El și fratele lui Iosua, slujeau ca preoți la Templu. Hodaia fu cuprinsă de bucurie când își revăzu vechii prieteni, pregătindu-se apoi pentru masa specială ce începea la apusul soarelui. Dar înainte le luă o clipă deoparte pe Amina și pe Saifa și le zise cu lacrimi în ochi:

— Îmi va fi tare dor de voi dacă vă duceți să locuiți cu unchiul vostru. M-aș bucura mult să rămâneți cu mine. Dar trebuie să hotărâți singure ce aveți de făcut.

Sărbătoarea săptămânilor se prelungi până târziu în noapte, dar Amina nu se putu bucura de ea. Îl imploră în gând pe Atotputernicul s-o scape din mâinile unchiului ei cum scăpase poporul evreu din mâinile faraonului. Hodaia o făcea să se simtă iubită și prețuită pentru prima oară în viață, dar dacă s-ar fi întors la poporul ei, ar fi redevenit o oloagă nenorocită. Nu avu prilejul să stea de vorbă cu sora ei decât noaptea târziu, când stăteau singure în pat.

— Ce ne facem cu unchiul? întrebă ea, tânjind ca Saifa să-i împărtășească frica și aversiunea față de el.

— Mergem cu el, desigur, răspunse Saifa.

Stomacul Aminei se întoarse pe dos la vorbele ei.

— E o minune că l-am găsit în sfârșit!

— Dar nu vreau să stau cu el!

— N-avem încotro. Îi trădăm pe mama și pe *ava* locuind cu vrăjmașii. Iudeii sunt cei care i-au omorât.

— Unchiul Abdel mă urăște din pricina piciorului. N-ai văzut cum s-a uitat la mine azi? Cum se uita și *ava*. Nici măcar n-a știut cum mă cheamă. Și nu mai ții minte cum îmi spunea *ava* că sunt inutilă? Iudeii nu m-au tratat niciodată așa.

— Iudeii nu sunt familia noastră, Amina. Trebuie să mergem acasă. Cum te și gândești să rămâi aici?

— Te rog! Nu vreau să mă întorc acolo!

Cum s-o facă să înțeleagă groaza ce o sufoca la gândul de a locui cu unchiul?

— Nu mai știi cum ne bătea *ava*? Cum trăiam zi de zi cu frica să nu facem vreo greșală și să-l înfuriem?

— Ce le mai înflorești. Ne bătea pentru că o meritam.

— În casa Hodaiei nu ne bate nimeni. Chiar nu vezi diferența?

— Diferența e că n-avem ce căuta aici, Amina. Ar fi trebuit și eu să mor cu mama și cu ceilalți, dar n-am murit. Acum locul meu e cu unchiul Abdel. Și al tău la fel.

— Nu, te rog! Nu vreau să plec de lângă Hodaia! Te

rog!

Începu să plângă cu suspine.

— Te rog, nu mă face să mă duc cu el, Saifa! Tu poți să mergi dacă vrei, dar pe mine lasă-mă să rămân cu ea!

— Suntem surori și trebuie să rămânem împreună, cu familia noastră.

— Saifa, te implor...

— Încetează cu milogitul! Sunt cea mai mare și vei face cum îți spun.

— Am să mor dacă mă faci să mă întorc cu el!

— Iar eu simt că mor aici cu iudeii. Încă nu mă pot ierta că am lăsat-o pe mama și pe ceilalți și am fugit. E șansa mea să îndrept lucrurile față de ei, nu pricepi?

— Saifa, mama și tata m-au lăsat acasă singură cuc în noaptea aceea. Nu m-au dorit niciodată fiindcă sunt oloagă. Dar Hodaia mă iubește și o iubesc și eu. Poți să mergi cu unchiul Abdel dacă vrei, dar pe mine lasă-mă să rămân cu Hodaia. Te implor!

— Nu ne putem despărți acum, după ce am trecut prin atâtea împreună. Familia noastră a fost deja făcută fărâme. Așa se cuvine, Amina. Vom merge acasă cu unchiul.

Amina nu închise un ochi toată noaptea, zvârcolindu-se pe rogojină și rugându-se la Dumnezeuul Hodaiei, pe care făgădui să-L slujească tot restul vieții, numai să o salveze. „Am găsit în sfârșit pe cineva care mă iubește, Doamne. Te rog, nu mă face să plec de la Hodaia! Nu-mi pasă că Abdel e unchiul nostru, el nu Ți se închină Ție. Eu vreau să mă închin Ție!”

Amina nu putu mânca nimic a doua zi și nu dormi nici noaptea următoare. Saifa își împachetă lucrurile de cu zori, nerăbdătoare să plece, și o făcu și pe ea să facă același lucru. Când Iacov le spuse că era timpul să se întoarcă la întâlnirea cu unchiul, Amina se puse pe plâns.

— Sărmana, scumpa mea copilă, zise Hodaia,

strângând-o la piept. Uite, ia-mă de mână și mergem împreună.

Porniră cu toții pe ploaia bumițoasă. Străzile mohorâte sclipeau și pietrele ude de construcție se făcuseră de culoarea grâului copt, de parcă întreaga cetate ar fi plâns odată cu ea.

— Nu vreau să plec de la tine, suspină Amina pe drum. Dar Saifa zice că nu pot să rămân.

Va mai primi vreodată voie să se întoarcă în Cetatea de aur a Ierusalimului și să se închine la Templu?

— Curaj, șopti Hodaia. Roagă-L pe Cel Preasfânt să te întărească.

Mult prea curând ajunseră în piață, care nu era prea aglomerată în ziua aceea gri și mohorâtă. Unchiul Aminei stătea în fața dughenei cu brațele încrucișate, părând să se uite după ei. Le ieși înaintea de cum se apropiară.

— M-am tot gândit, zise el înainte să apuce Iacov să vorbească. Dacă tot ziceți că v-ați atașat de nepoatele mele, am s-o iau pe Saifa și am să vi-o las pe oloagă.

Amina simți junghiul unui șoc la cruda respingere – dar era salvată! Simți brațul Hodaiei după umăr, strângând-o la ea.

— Dați-mi plata ce mi se cuvine pentru când va fi destul de mare să se mărite și o puteți păstra.

Amina începu să plângă, știind că n-avea bani să-și cumpere libertatea și că Iacov n-o dorise niciodată. Timpul păru să stea pe loc cât cei doi bărbați se holbară unul la altul. Apoi Amina privi uluită cum Iacov își desfăcu punga de la cingătoare și îi întinse unchiului Abdel câteva monede.

— E de ajuns să-ți ispășească pierderea? întrebă el pe un ton zeflemitor.

Abdel strânse monedele în pumn și dădu din cap.

— Pot să achit și prețul tău de mireasă, Saifa, zise Iacov, întorcându-se spre ea. Ești sigură că vrei să mergi

cu el?

— Da. Sunt sigură, zise ea, și de această dată nu în șoaptă. Amina se desprinsese din brațele Hodaiei și se repezi spre Saifa s-o strângă la piept, întrebându-se dacă-și va mai vedea vreodată sora.

Nu-și putu stăpâni lacrimile, pricinuite de durerea despărțirii, dar și de bucuria salvării.

— Unde-i satul vostru? îl întrebă Iacov pe unchiul Aminei. Unde o duci pe Saifa?

— Acolo, peste vale, răspunse Abdel. La poalele muntelui.

— Iar tu știi unde locuim în Betleem, îi spuse Iacov Saifei. Ești oricând binevenită să vii să ne vezi dacă simți nevoia.

Venise vremea despărțirii. Amina se desprinsese de sora ei și șchiopătă înapoi la Hodaia, luând-o din nou de mână. În ciuda durerii resimțite în acel moment, o mică vâlvătaie de bucurie îi încălzea inima. Atotputernicul, Dumnezeu Hodaiei, îi ascultase rugăciunile. O salvase.

Dumnezeul ei.

Capitolul 30

Babilon

Debora era în chinurile facerii. Ezra o auzea urlând de durere în timp ce măsura curtea în lung și-n lat cu Așez, suferind alături de ea.

— De ce durează atâta? întrebă el. Ce n-aș da s-o pot ajuta!

— Hei, asta-i floare la ureche! făcu Așez. Ai uitat că soția mea a dat naștere primului nostru copil pe treisprezece a lui adar? În timp ce noi luptam pe viață și pe moarte, ea trecea prin asta. Pe lângă că-mi făceam griji pentru ea, mă dădeam de ceasul morții și că vrăjmașii ar fi putut să năvălească în orice clipă și să ne măcelărească pe toți.

— Iartă-mă. Știu că ți-a fost mult mai greu decât mie.

Dar... dar dacă o pierd? După cum știi, femeile pot să moară la naștere. Habar n-am ce m-aș face fără Debora.

Nu era însurat decât de un an, dar abia mai ținea minte viața de dinainte, cum era să fie singur, fără să se poată întoarce acasă la zâmbetul Deborai și brațele ei drăgăstoase. Cum putuse trăi fără tandrețea și duioșia de a o simți noaptea culcată lângă el, fără vorbele ei blajine când îi mângâia părul și barba sau îi punea mâna pe umăr? Nici nu visase la atâta mulțumire – dar dacă ea se mai gândea încă la Iuda? Dacă închidea ochii și și-l închipuia pe Iuda în locul lui?

Auzi un alt tipăt și îi veni să spargă ușa, sărindu-i în ajutor. Se bucura acum că le trimisese pe Abigail și pe Mical acasă la Miriam, căci nu trebuiau să audă chinul mamei lor.

— Atâția ani am stat burlac și v-am invidiat, pe tine și pe Iuda, zise el. Nu mi-am închipuit că poate fi atât de... atât de...

Se trase de barbă, căutând în van cuvinte să-i descrie teama, îngrijorarea și tulburarea. Ar mai fi urmat oare sfatul lui Iuda de a trăi în lumea reală dacă ar fi știut care e prețul? Trăise mult mai puține drame, emoții și riscuri în odaia de studiu cu sulurile sale – dar Ezra știa că merita, pentru fericirea pe care o împărtășea alături de Debora. De Debora – soția sa.

— Crezi că e teafără? îl întrebă el pe Așez.

— Uită-te la tine! Vorbești ca un îndrăgostit.

— Asta simți când ești îndrăgostit?

— Da. Și tare m-aș mira să n-o iubești după tot ce a făcut pentru tine.

Dar oare Debora îl iubea pe el?

Țipetele cumplite se potoliră în sfârșit și Ezra auzi scâncetul fragil al unui copilăș.

— O, slavă Domnului, murmură el. Trebuie să stau jos.

Așez râse, în timp ce el se prăbuși pe scăunelul nepoatei sale.

Nou-născutul țipa încă din toți rărunchii când una dintre femei ieși să dea de urma lui.

— Ai un fecior, *robi* Ezra. *Mazel tov*.

Sări în picioare.

— Și Debora e teafără?

— Așa pare.

— Pot s-o văd?

— Încă nu-i momentul potrivit.

Femeia se întoarse înăuntru.

— Ce-a vrut să spună, Așez? Cum adică așa *parei* Nu știu sigur?

— Ai răbdare. Te vor chema când sunt gata.

— Dar ai trecut de două ori prin asta! Ce crezi c-a vrut să spună? De ce durează atâta?

— Ezra! N-ai auzit ce-a zis? Ai un fecior! *Mazel tovi*

Așez îl cuprinse într-o îmbrățișare de urs.

Ba da, auzise. Și se gândise la Iuda.

— Nu-i feciorul meu, să știi, zise el, zâmbind pentru prima oară. E al lui Iuda. Dumnezeu a răsplătit-o pe Debora pentru că a împlinit Legea și s-a măritat cu mine.

Tocmai începea să se relaxeze, când Debora urlă din nou.

— E încă în dureri, Așez! Precis s-a întâmplat ceva!

Așez oftă exasperat. Îi făcu vânt spre poartă, cât mai departe de casă.

— Haide, trebuie să ieși la plimbare, să faci ceva. Poate îți va face bine să mergi la casa adunării să te rogi.

— Nu. Nu mă clintesc de-aici! Dacă are nevoie de mine?

Își trecu degetele prin păr, răsturnându-și *kipa* la pământ, apoi se aplecă s-o ridice.

— N-aș putea îndura s-o pierd, Așez. Ai dreptate. O iubesc. E gata să mă asculte chiar și când știu sigur că o

plictisesc. Și pare să-i placă tare mult să discute cu mine *Tora*. O cunoaște atât de bine! De fapt, e mai strălucită chiar decât unii dintre învățăceii mei. Și uneori, când sunt secătuit de răspuns la atâtea întrebări, de rezolvat probleme și de făcut judecată, știe cum să mă ridice din mlaștina în care mă aflu și să mă îmbărbăteze. E cu adevărat o femeie de mare credință. Nu mi-am închipuit niciodată că vom deveni atât de apropiați - la urma urmei, s-a măritat cu mine din datorie. Dar e o încântare să mă întorc acasă la ea în fiecare seară și să mă bucur de afecțiunea ei.

Își ridică privirea spre Așez, care rânjea și clătina din cap amuzat.

— Ce e? Ce-am spus?

— Îți dau un sfat, Ezra. Când se încheie povestea asta, spune-i și ei asta. Spune-i și Deborei ce mi-ai spus mie acum.

Deodată bebelușul, care tăcea de câteva clipe, începuse să plângă din nou.

— A pățit ceva copilul! strigă Ezra înnebunit. Trebuie să ne rugăm!

Se prăbuși la loc în scaun, îngropându-și capul în poală și rugându-se fierbinte Atotputernicului pentru soția și fiul său nou-născut. Măcar dacă i-ar da Dumnezeu o șansă, ar urma sfatul lui Așez. I-ar spune Deborei că o iubește. Ar fi bărbatul ei așa cum Dumnezeu era bărbatul lui Israel.

— Te rog, se milogi el. Te implor...

După un răstimp ce i se păru ceasuri întregi, ușa casei se deschise din nou. Ezra sări în picioare când ieși una dintre femei.

— Debora te cheamă.

O groază cumplită îl cuprinse. Cuvintele sunau atât de sinistru, de parcă soția lui era în pragul morții și voia să-i mai vorbească o dată. Se năpusti în odaie, temându-se

de ce e mai rău. Debora zăcea pe rogojină, secătuită, dar frumoasă, cu părul lung și negru umed și încălțit în jurul feței. Pe un braț îl ținea pe fiul lor nou-născut... dar... Ezra își zise că avea vedenii. Ținea câte un prunc pe fiecare braț. De unde apăruse al doilea copil? Deschise gura să întrebe, dar nu reuși să scoată niciun sunet.

— Gemeni, zise ea zâmbind. Băieți identici.

Fața îi radia. Ezra îngenunche lângă ea, tânjind s-o ia în brațe și s-o sărute. Să-i mulțumească. Dar brațele ei erau încărcate cu cei doi copilași mititei și gingași. Oare toți nou-născuții erau atât de micuți?

— El e întâiul născut, zise ea, arătând cu capul spre băiatul din dreptul lui Ezra.

Bebelușul avea un fir de ață legat la încheietură.

— Înseamnă că-i fiul lui Iuda, zise Ezra, mângâind părul de culoare închisă al copilașului.

— Iar el e întâiul tău născut, zise ea, arătând spre celălalt.

— Nu-mi vine să cred, murmură el, ștergându-se la ochi. Fiul meu! Oare și Atotputernicul a simțit atâta bucurie când a creat omenirea?

Debora zâmbi.

— Cred că da.

Privindu-și soția și copiii, Ezra știa că ar fi fost în stare de orice pentru ei - să-și dea chiar și viața. Dar gândul că familia lui era ținută aici, în Babilon, printre vrăjmașii păgâni, îi tăie o clipă răsufarea. Trebuia să găsească o cale de scăpare, o cale să-i ducă acasă la Ierusalim.

— Ce s-a întâmplat? întrebă Debora. Te-ai făcut palid la față.

— Nimic... Sunt... sunt copleșit de fericire.

Nu voia să-i împărtășească temerile lui, umbrindu-le fericirea.

— Dumnezeu te-a binecuvântat de două ori, Debora.

Ai împlinit Legea Lui măritându-te cu mine și uite cum te-a binecuvântat! Și pe Iuda de asemenea!

— Și pe tine te-a binecuvântat, Ezra.

Gândul îl năucea.

— Da! Într-adevăr! Trebuie să-i răscumpărăm pe amândoi ca întâi născuți, după porunca *Torei*.

— Aș vrea ca pe cel mai mare să-l cheme Iuda dacă n-ai nimic împotriva.

— Desigur că nu. M-aș bucura să-l cheme așa.

Se aplecă s-o sărute pe frunte.

— Știi bine că nu mă pricep la cuvinte, dar așteptând în după-amiaza asta, am înțeles un lucru... Nu știu exact când s-a întâmplat, dar am încetat să mai văd în tine pe nevasta lui Iuda. Ești acum soția mea. Soția mea și o femeie minunată în toate privințele. Sunt un om mai bun datorită ție. Am ajuns să țin la tine, Debora. Știu că nu voi putea lua niciodată locul lui Iuda...

— Încetează, făcu ea blând. Mă voi gândi mereu la Iuda și-l voi iubi întotdeauna. Îmi voi aminti de el de fiecare dată când mă voi uita la fiicele lui. Dar ar vrea și el să fiu fericită cu tine. Și sunt.

— Ești fericită? Cu... cu mine...?

Ea dădu din cap cu un surâs.

— Când m-am hotărât să stau de vorbă cu bătrânii despre slujirea ta, mi-am dat seama cu surprindere că, mai mult decât orice, îmi doream să te fac fericit.

— Și m-ai făcut, Debora! Cere-mi orice dorești și îți voi da!

Ea oftă, sleită de puteri.

— Puterea de a crește doi fii, deocamdată... Și apoi... o viață lungă alături de tine.

Partea a treia

12 ani mai târziu

A

În anul al șaptelea al domniei lui Artaxerxe

Căci Ezra își pusese inima să adâncească și să împlinească Legea Domnului, și să învețe pe oameni în mijlocul lui Israel legile și poruncile.

Ezra 7: 10

Capitolul 31

ce-au cu mult tristețea obișnuită de la sfârșitul zilelor de odihnă. Întinericul ce se contura încet în zarea de la răsărit, însoțit de nori grei, avea să înghită în curând orice lumină a lunii și a stelelor din noaptea aceea. Norii păreau profetici, oglindind apăsarea ce-i împovăra sufletul când se ruga pentru cei dragi.

Familia se strânse în jurul lui - soția Debora; ficele de suflet, Abigail și Mical, acum niște adolescente încântătoare; gemenii Iuda și șalum; și cele trei fete ce li se născuseră după aceștia. Ezra aprinse luminile de *havdala* și recită rugăciunile ce încheiau Sabatul, vestind începutul noii săptămâni. Această rânduială îi ajuta să traseze o linie clară între perioada de Sabat, închinată lui Dumnezeu, și zilele obișnuite - o linie ce despărțea duhovnicescul de trăirea banală. Poporul lui Dumnezeu era ales de El să fie o națiune sfântă, o lumină pentru neamuri, dar cerul tot mai întunecat ce acoperea Babilonul părea o ilustrare sumbră a întinericului crescând ce amenința să înăbușe lumina lui Dumnezeu.

— Amin, rosti el la sfârșitul lungii rugăciuni, și își auzi unul dintre copii scoțând un suspin de ușurare că lunga zi de odihnă se sfârșise. Toți cei șapte săriră în picioare, dornici să se întoarcă la activitățile interzise de Sabat.

— Iuda și șalum, vă rog să mai rămâneți puțin, zise Ezra. Fetelor, voi puteți coborî s-o ajutați pe mama.

Le făcu semn băieților să se așeze la loc și îl văzu pe șalum privind cu coada ochiului spre nori.

Vântul rece foșnea pe acoperiș, vestind ploaie și suflând norii în direcția lor. Lui Ezra îi plăcea să studieze

Tora cu fiii săi în după-amiezile de Sabat, dar azi nu o făcuse, prea mâhnit de veștile pe care le primise despre ei chiar înainte să înceapă Sabatul. Gemenii priveau țintă la țițele de pe acoperiș, nu la el, știind ce va urma.

— Uitați-vă la mine, vă rog, începu Ezra.

Își ridicară privirea, cu părul negru, ochii căprui și fețele gemene atât de identice, că numai cei din familie le puteau deosebi. În unsprezece ani de experiență, Ezra învățase ticurile și nazurile individuale ale fiecăruia. La sfârșitul anului, aveau să devină fii ai Legământului, răspunzători în fața lui Dumnezeu pentru propriile suflete. Gândul îl făcea pe Ezra să se cutremure.

— Ați crezut că puteți chiuli de la lecțiile de *ieșiva* și să nu știu eu? Întrebă el. De ce n-ați mers la școală în seara de Sabat?

— Nu ne-am pregătit lecția, așa că ne-am dus la plimbare, zise Iuda.

Mai mare cu câteva clipe, acesta lua de obicei inițiativa.

— N-am plănuit-o dinainte, adăugă șalum, încercând parcă să atenueze vestea. Am văzut o corabie în jos pe canal și ne-am dus să vedem cum e descărcată.

Ezra îl văzu pe Iuda înghiontindu-și fratele și pe cei doi privindu-se în treacăt – Iuda îi făcu semn lui șalum să tacă, de parcă ar fi avut ceva de ascuns.

— Spuneți-mi adevărul, zise Ezra încet. V-ați dus și prin cetate? în Babilon?

— Da, *ava*.

Răspunseră la unison, cum făceau adesea.

Pe Ezra îl amuza de obicei faptul că gândeau la fel și vorbeau în același timp, dar nu și azi. Luat în parte, niciunul n-ar fi putut să-și ia inima în dinți și să chiulească de la școală, darămite să hoinărească printre păgânii de babilonieni. Dar împreună erau neînfricați. Își aminti cum despărțise Cel Preasfânt limbile pământului la Tumul

Babei, spunând: „Iată, ei sunt un singur popor și toți au aceeași limbă; și iată de ce s-au apucat; acum nimic nu i-ar împiedica să facă tot ce și-au pus în gând”.

— Știam că te vei supăra, *ava*, zise șalum.

— Și-atunci de ce v-ați dus?

Ei îi evitară privirea.

— Aveți dreptate, m-am supărat.

Pe lângă mânie, simțea și teamă - pentru bunăstarea spirituală a fiilor săi și pentru siguranța lor fizică.

— Babilonienii sunt vrăjmașii noștri! Ați stat măcar o clipă să vă gândiți că poate e periculos să hoinăriți printre neamuri? Ne urăsc! Au încercat să ne stârpească cu nici doi ani înainte să vă nașteți voi. Ar face-o din nou dacă ar putea. În plus, sunt conducătorul comunității de iudei. Stau înaintea dregătorului ca mai-marele evreilor din Babilon. V-a trecut vreodată prin minte că ați putea fi o țintă pentru vrăjmași pur și simplu pentru că sunteți fiii mei?

Iuda pufăi de frustrare.

— Uneori nu ni-e ușor deloc să fim fiii tăi, *ava*.

— Da? Cum adică?

Așteptă să audă continuarea.

— Lumea se așteaptă să fim tot timpul fără cusur pentru că tu ești fără cusur, zise șalum.

— Și ai mai multe așteptări de la noi ca ceilalți tați, adăugă Iuda.

— Tu nu te sature niciodată să fii fără cusur, *ava*? Că noi da.

— Și nu suntem perfecți! N-am vrut decât să ieșim o dată singuri și să vedem cetatea.

— Am știut că vei afla și că va trebui să ne pedepsești, dar...

— Dar ne-am zis că merită, de dragul unei zile libere. Gata. Acum știi adevărul, *ava*.

Ezra închise ochii o clipă la vorbele lor dureroase. De

câte ori nu sfidase poporul lui Dumnezeu Legea Lui de dragul unor plăceri de moment? Oare simțea acum o fărâmbă din teama și durerea lui Dumnezeu când copiii Lui îi nesocoteau cuvântul?

— Ia ziceți atunci, zise el, ținându-și firea, ați învățat ceva în plimbarea voastră? în ziua voastră liberă, când n-ați mai încercat să fiți fără cusur?

Ei nu răspunseseră.

— Cum vi s-a părut cetatea?

— Unele zone ale Babilonului sunt foarte frumoase, zise Iuda.

Entuziasmul i se citea în ochi și în glas.

— Și mi s-a părut foarte... plin de viață, mai ales pe lângă comunitatea noastră.

— Și ție, Șalum? întrebă Ezra. Ție cum ți s-a părut?

— Nu e ceea ce vrei să auzi, *ava*, dar... neamurile mi s-au părut foarte de treabă. Ne-am rătăcit, și unul dintre ei ne-a spus cum să ajungem acasă. Un străin.

— Și neamurile astea „de treabă” au știut că sunteți iudei? Purtați kipele și ciucurii?

Din nou, nu primi niciun răspuns. Pe chipurile lor se citea aceeași expresie de vinovăție.

— M-am gândit eu, zise Ezra. Aceste neamuri „de treabă” ți-au omorât tatăl, Iuda. V-ar fi omorât și mama și surorile, și întreaga comunitate, de nu ne-ar fi salvat Atotputernicul.

— Atunci trebuie să rămânem închiși în comunitatea noastră toată viața? întrebă Iuda.

— Atotputernicul ne poate feri de primejdie dacă ne supunem legilor Lui, răspuse Ezra. Cel mai mare pericol din partea neamurilor sunt credințele și rânduielile lor, care se vor strecura treptat în gândirea și în faptele noastre. *Tora* ne previne întruna să separăm curatul de necurat, ce este sfânt de ce este pângărit. De aceea ne închidem aici, cum ziceți voi. Ne ferim de neamuri și trăim

după cum ne spune *Tora* ca să refacem părtășia cu Dumnezeu pe care am pierdut-o când au fost alungați Adam și Eva din *grădina Edenului*.

Iuda arată spre ciorchinele de case de zgură mohorâte de dedesubt.

— Nu pare să semene prea mult cu *grădina Edenului, ava*.

— Și Babilonul da?

— Nu, răspunseră ei la unison. Dar umerii lor încovoiați și fețele lor posomorâte nu convingeau pe nimeni.

— Nu-i tocmai ca Eden, dar clădirile lor sunt mult mai falnice ca ale noastre, zise șalum o clipă mai târziu. Și au grădini pline de copaci.

O rafală de vânt suflă pe acoperiș, aproape smulgând *kipa* lui Ezra de pe cap și aducând primii stropi de ploaie. Își puse acoperământul la loc și continuă, hotărât mai degrabă să se ude decât să pună capăt conversației.

— Aveți dreptate, băieți; am așteptări mari de la voi. Ca familie de preoți, suntem chemați să demonstrăm și mai mult sfințenia lui Dumnezeu în viața noastră și să-i ajutăm și pe alții s-o trăiască. Seraia, strămoșul vostru direct, care a fost surghiunit aici la nimicirea Ierusalimului, a fost mare-preot sub împăratul Zedechia...

— Și înainte de el, a fost mare-preot Hilchia, sub împăratul Iosia, interveni Iuda. Iar Țadoc a slujit în primul Templu de pe vremea împăratului Solomon. Știm, *ava*. Ne-ai mai spus-o de mii de ori.

— Și v-ați săturat s-o auziți?

— Nu, numai că... noi nu suntem preoți, zise el, ridicând din umeri. Și nici nu cred să ajungem vreodată, dacă nu cumva ne hotărâm să-l zidim Atotputernicului un templu chiar aici, în Babilon.

— Niciodată!

Gândul mârșav îl făcu pe Ezra să ridice glasul.

— Templul Celui Preasfânt n-are ce căuta lângă cele închinat idolilor! Templul Celui Preasfânt trebuie să fie în Ierusalim, unde l-a rânduit Dumnezeu!

— Da, numai că... știm că vom sfârși probabil învățători ca tine, zise șalum, sau poate olari ca unchiul Așez. Așa că nu văd ce rost are să învățăm toate regulile și rânduielile de la Templu, ca acelea de la care am lipsit zilele trecute.

Ezra se străduia din răspuțeri să nu-și iasă din fire.

— Indiferent ce veți fi când veți fi mari, datoria voastră e să trăiți potrivit *Torei*. Așa că hai, lămurii-mă, vă rog, ce-i cu pasajele astea de la care vi s-a năzărit să chiuliți.

— În ele se spunea ce ar trebui să facem dacă am trăi în Țara Făgăduinței, zise Iuda, cum ar fi să ținem Anul Sabatic, să aducem jertfe la Templu și să sărbătorim praznicele înjunghiind miei și tauri și fluturând ramuri de copaci.

— Și, din moment ce nu trăim în Ierusalim, adăugă șalum, nu văd de ce ar trebui să învățăm toate astea. Doar nu vom face niciodată așa ceva aici, în Babilon.

Ezra rămase fără replică. Îi venea să strige la ei, să-i dăscălească, amintindu-le că mai era doar câteva luni răspunzător de sufletele lor, după care vor trebui să dea singuri socoteală înaintea lui Dumnezeu. Măcar dacă ar fi putut să-și ia familia și să plece din Babilon pentru totdeauna; să se întoarcă acasă, în țara pe care le-o făgăduise Dumnezeu. Dar era imposibil.

— Nu văd nici urmă de părere de rău sau mahnire pentru ce ați făcut, zise el în cele din urmă. Ceea ce mă întristează și mă dezamăgește.

— Ne pare rău că te-am dezamăgit, zise Iuda.

Șalum încuviință și el din cap.

— Dar că v-ați dus nu vă pare rău! în ce vă privește, a meritat să chiuliți de la lecțiile voastre plictisitoare ca să

vedeți Babilonul, chiar cu prețul de a fi disciplinați. Sunteți gata să primiți orice pedeapsă ca să aveți o zi de libertate. Mă înșel?

— E greu când ai un tată așa de înțelept, zise Iuda după o pauză.

Acum încercau să-l îmbuneze, să profite de iubirea lui față de ei, o iubire arzătoare cum Ezra nu-și închipuise că va simți vreodată.

— Din păcate, înțelepciunea mă cam lasă în clipa asta și nu știu ce pedeapsă să vă dau ca s-o țineți minte. Cinci lovituri de nuia? Zece? Știți ce scrie în *Tora* că trebuie făcut cu fiii răzvrătiți?

— Trebuie uciși cu pietre, răspunseră ei într-un glas.

Dar Ezra nu zări nici urmă de frică pe fața lor. Știa și ei cât de mult îi iubea. Dar teama de a nu-și pierde fiii din pricina nelegiuirilor din Babilon îi stătea ca o piatră pe inimă. Cum ar fi fost să-și petreacă întreaga viață ajutând comunitatea să-L urmeze pe Dumnezeu, dar să sfârșească prin a-și pierde propriii fii?

În cele din urmă, scoase un oftat adânc.

— Ca să prindeți lecțiile pierdute, va trebui să mergeți la casa adunării în timpul vostru liber și să citiți fragmentul peste care ați sărit. Când sunteți gata, veniți cu lecția la mine, nu la învățătorul vostru, și vom vedea dacă putem sau nu aplica aceste pasaje în viața noastră din Babilon. Desigur, va trebui să vă continuați și lecțiile obișnuite.

— E cam mult studiu în plus, *ava*, zise șalum.

— Și ne pregătim și de *bar mitva*, adăugă fratele său.

Dar Ezra le citi ușurarea de pe fețe la gândul că nu primeau altă pedeapsă.

— Știu că e mult de lucru. Dar asta nu-i tot. Mă tulbură nespus să aud că Babilonul vă atrage în asemenea măsură, iar studiile și viața din comunitatea noastră le găsiți fără rost. Când terminați porțiunea peste care ați

sărit, vreau să căutați în *Tora* trei pasaje care să arate nemulțumirea voastră. Trei pilde de oameni care au fost nemulțumiți de poruncile și grija lui Dumnezeu. Și apoi să-mi spuneți ce-a zis – și ce-a făcut – Dumnezeu în privința nemulțumirii lor. Asta-i partea cu „învățatul”. Despre partea cu pedeapsa mai vorbim, după ce mă mai rog în legătură cu ea.

— Bine, *ava*. Acum putem să mergem înăuntru?

Ploaie se întetise, căzând cu stropi mari și reci.

— Da, mergeți înăuntru.

Din interiorul micii lor locuințe, Debora auzi cu ușurință de-a fir a păr discuția dintre soțul și fiii ei.

— Nu vor urî băieții și mai tare *Tora* dacă o folosești drept pedeapsă? îl întrebă ea în seara aceea când rămaseră singuri în odaia lor – vechea odaie unde locuise Ezra pe vremea burlăciei sale. El se prăbuși pe un scăunel de lângă ușă să-și dea jos sandalele, iar femeia văzu că avea inima grea.

— N-o folosesc drept pedeapsă. *Tora* este Cuvântul lui Dumnezeu. Trebuie să audă aceste lecții de la Dumnezeu, nu de la mine. Trag nădejde că le va veni mai greu să-L dezamăgească pe Atotputernicul decât pe mine.

— Sunt doar niște copii, zise ea, întinzând străjăcul de dormit. Tu n-ai tânjit niciodată după pozne când ai fost de vârsta lor?

El nu-i răspunse, și Debora zâmbi ridicându-și ochii și citindu-i nedumerirea de pe față.

— Nu-mi spune – ștregărie pentru tine era să studiezi un pasaj nou din *Tora*. Am nimerit-o?

— Mi-a plăcut nespus de mult studiul și nu mă mai săturam de el. Nici prin cap nu mi-ar fi trecut să chiulesc de la lecții. Iuda și Așez mai dădeau în bară, dar... Iartă-mă. Vorbesc ca un om mândru și îngâmfat. I-ai auzit pe fiii noștri spunând că sunt prea „perfect” și că ei s-au săturat să fie perfecți? Nu sunt nici pe departe perfect!

— Nu trebuie să mă convingi pe mine, făcu ea râzând. Sunt soția ta! Și să fiu sinceră, și eu am fost la fel în copilărie. Nu l-aș fi supărat pe tata pentru nimic în lume.

— Va trebui să-i disciplinez, firește, dar cum oare? Rezolv ceva cu nuiaua? Și pe urmă? N-am cum să-i păzesc zi și noapte sau să-i țin captivi.

— Știu că trebuie să-i pedepsești. Dar nu poți să le arăți și milă? Ești tare priceput la aplicarea Legii, dar chiar și Atotputernicul își îndulcește legile cu milă, nu?

— Dacă aș fi convins că mila le-ar săpa în minte o urmă la fel de puternică precum ieșirea lor în Babilon, n-aș sta pe gânduri. Dar dacă frica de încălcarea Legii nu poate să-i oprească, nu știu ce altceva ar putea. Aici e buba cu traiul nostru din Babilon – toate liniile dintre corect și greșit, dintre bine și rău, dintre sfânt și păngărit încep să se încețoșeze... Ce bine-ar fi fost să trăim în țara noastră!

— Dar nu trăim. Trăim în Babilon și copiii noștri vor crește aici.

— Da. Și cine știe ce vor ajunge? Adevărata lor chemare și moștenire e preoția, dar nu și-o pot îndeplini. Sunt atât de disperat, Debora, mi-e atât de teamă că-i vom pierde dacă nu facem ceva. Pentru ei, ieșirea în Babilon nu-i decât o zi de chiul de la lecții, dar în realitate e mult mai mult decât atât.

Debora lăsă așternutul patului și veni la el, cuprinzându-l cu brațele să-l mângâie.

— Dar, Ezra, lecțiile acelea de la care au lipsit... i-am auzit pe băieți spunând că sunt porțiuni din Tora *care* nu se potrivesc aici, în Babilon. Și, într-un fel, au dreptate.

— Știi, și mă îngrijorează că și-au dat seama de asta de la o vârstă atât de fragedă. Până unde vor merge în viitor? Vor continua să scoată porțiuni din Cuvântul lui Dumnezeu doar pentru că se gândesc că nu trebuie să le urmeze?

El își desprinsese brațele, lăsându-le să cadă pe lângă corp, și Debora știa că simțea nevoia să umble prin odaie în timp ce vorbea și cugeta la toate acestea. După o duzină și mai bine de ani de căsnicie, se obișnuise cu nevoia lui Ezra de singurătate. El nu-și exprima afecțiunea cu aceeași ușurință ca Iuda, dar știa că ține la ea – și că îi prețuiește părerea. O socotea unul din sfetnicii săi de încredere, cinste ce în ochii ei valora mai mult decât îmbrățișările lui.

— Nu vezi, Debora? Potrivirea treptată, îngăduințele zilnice pe care le facem când ne zicem că lucrurile mărunte nu contează? Dacă n-avem grijă, ne vom trezi într-o bună dimineață că nu mai suntem un popor aparte. Vom arăta, ne vom comporta și vom vorbi la fel ca neamurile. Pățania asta cu fiii noștri – de unde să știm că nu e primul pas mărunț pe calea ce ne depărtează de Dumnezeu?

Ea reveni la el și-l mângâie pe față, netezindu-i barba presărată acum cu fire cenușii ca părul. Ploaia cădea în ropote pe acoperișul plat de deasupra.

— Hai la culcare, Ezra. Știu că Dumnezeu îți va arăta ce să faci în privința gemenilor.

Își dădu jos mantia și urcă în pat. O clipă mai târziu, Ezra se trânti lângă ea, încercând să se facă comod, dar Debora se îndoia că va reuși să adoarmă.

— Nu-i vorba doar de chiulul fiilor noștri, zise el după o clipă. Mă rog de mult în legătură cu nepăsarea poporului nostru și să mă lumineze Dumnezeu ce să fac în privința ei.

— Nepăsare? E un cuvânt foarte puternic.

— Știu, dar nu mai ții minte cum stăteau lucrurile în comunitatea noastră după ce i-am biruit pe vrăjmași în ziua de treisprezece a lui adar? Munceam cu toții ca unul, și fiecare era însuflețit de o râvnă reînnoită pentru Dumnezeu și de dorința de a-L sluji.

— Cred că era în parte din teamă că, dacă nu ne supunem Lui, s-ar putea să nu ne mai salveze data viitoare,

zise ea.

— Adevărat, dar cred că era și redeșteptare spirituală de netăgăduit. Ne-a fost ușor să dăm dovadă de credință și curaj când ne-am împotrivit unui vrăjmaș vizibil. E mult mai greu să ținem piept vrăjmașului ce ne împresoară și ne înghite puțin câte puțin și să ne păstrăm râvna pentru Dumnezeu prinși în mersul vieții de zi cu zi.

— Da, văd și eu asta.

Se întoarse cu fața spre ea.

— Strămoșii noștri trebuie să fi trecut și ei printr-o trezire a duhului lor când au fost izbăviți din robia egipteană, căci, în prima izbucnire de bucurie, i-au spus lui Moise: „Vom face tot ce a zis Domnul!”. Nu mai văd nicăieri acea însuflețire. Văd doar nepăsare. Și dacă poporul mai ține legile lui Dumnezeu, o face din obișnuință și legalism, nu din iubire. Unii nu suntem cu nimic mai buni ca neamurile, nesocotindu-L pe Dumnezeu și legile Lui, creându-ne propria imagine despre El și despre ce vrea de la noi.

— Ezra, femeile pe care le știu eu nu vor decât să-și crească pruncii în pace. Și nu-i poți învinui pe tineri că râvnesc puțină vâlvătaie din când în când, nu? Tânjesc și ei după ceva diferit.

— Nu vreau ca vreunul dintre copiii noștri să devină delăsători și nepăsători ca oamenii de aici, din Babilon! Fiii noștri cred că aici e casa lor, dar se înșală. Casa lor e în țara lui Israel. Nu vreau să crească printre aceste neamuri împruțite! Tu vrei?

— Nu, dar n-avem ce face. Trăim printre ei.

— Ai auzit ce-a zis șalum? Că străinii întâlnești de ei au fost de treabă? *De treabă*, Debora! Leatul lor a și uitat cât de mult ne urăsc babilonienii. Urăsc neamurile și rânduielile lor păgâne și nu vreau să-mi văd familia în preajma lor!

— Nu-i poți ține închiși pe băieți. În curând vor

deveni adulți.

— Știi, făcu Ezra cu un geamăt. Dar ascultă, Debora: dacă eu jinduiesc după o viață mai bună, mai sfântă pentru copiii noștri, oare nu vrea și Dumnezeu același lucru pentru noi, copiii Lui?

După câteva momente se dădu jos din pat, dar Debora nu-l mai urmă. Își cunoștea destul de bine soțul ca să știe că trebuia să lupte singur cu Dumnezeu pentru a afla răspunsul la întrebările lui. De altfel, o aștepta o zi cu multe corvezi, o gospodărie și o familie de întreținut. Oftă și încercă să adoarmă.

Capitolul 32

Vorbele lui Ezra o urmăriră pe Debora și a doua zi, în timp ce-și vedea de treburile casei. Să fie adevărat că poporul devenea nepăsător față de Cel Preasfânt? Că ajungeau treptat ca vecinii lor din rândul neamurilor? I se păruse cam dură afirmația lui Ezra, dar în timp ce stătea la coadă la fântână cu ulciorul după apă, o discuție dintre două israelite o făcu să se răzgândească.

— Ai avut un Sabat plăcut? o întreba una pe cealaltă.

— E o zi ca oricare pentru mine, răspunse cea de-a doua, dând din mână. Stăpânul bărbatului meu nu-i iudeu, și nici prin cap nu-i trece să ne dea o zi de odihnă.

— Dar n-ai putea să ții măcar tu Sabatul și să nu lucrezi?

— La ce bun? Trăim în Babilon, nu în Ierusalim.

Vorbele ei nepăsătoare o răscoliră pe Debora. Întorcându-se acasă cu ulciorul pe cap, se gândea la Ezra, care purta pe umeri poverile întregii comunități.

Mai târziu se duse la piață la cumpărături, fiind izbită încă de departe de forfota zgomotoasă a vânzătorilor ce se târguiau și strigau, ridicându-și în slăvi mărfurile. Aerul mirosea a mirosenii, praz fript și pește proaspăt. Croindu-și drum printre dughenele îngrămădite, prin mulțimea de iudei și neamuri, dădu peste o prietenă pe care n-o mai

văzuse de luni de zile.

— Ai fost plecată? o întrebă Debora. Ți-am simțit lipsa la casa adunării.

— Nu... Dar mi-e greu să ajung de fiecare dată, cu copiii și slujba bărbatului meu. Știi și tu cum e...

Debora nu răspunse, dar se întrebă dacă nu cumva Ezra avea dreptate când acuza poporul de nepăsare. Mai sporovăi o vreme cu prietena ei despre familiile lor, împărtășindu-și ultimele știri în timp ce se tocmeau cu târgoveții și miroseau pepenii să se asigure că erau proaspeți.

— Și gemenii sărbătoresc *bar mitva* anul ăsta, nu? o întrebă prietena ei în timp ce scotoceau printr-un morman de usturoi aromat. Nu au aceeași vârstă ca băiatul meu?

— Da, ceremonia lor de *bar mitva* e la sfârșitul anului.

— V-ați hotărât unde să-i dați ca ucenici? Sau vor lucra în atelierul de olărit al familiei?

— Ezra vrea să-și continue studiile la *ieșiva*.

— De ce? întrebă femeia cu o mină uimită. Nu le trebuie o meserie ca să-și poată câștiga traiul într-o zi?

Debora se zburli.

— Ezra își câștigă traiul studiind și dând lecții...

— Asta-i altă socoteală. Ezra e conducătorul nostru. Dar de ce și-ar dori ca și băieții voștri să studieze ceva atât de învechit și de nepractic ca *Tora*? Cu ce-i ajută asta în viața de zi cu zi din Babilon?

Debora era prea buimăcită să răspundă. După ce prietena ei își luă rămas-bun și se despărțiră, își îndreptă atenția spre furnicarul de activitate din jurul ei. Iudeii se amestecau printre neamurile păgâne, de parcă n-ar fi fost nicio deosebire între ei, de parcă ziua de treisprezece a lui adar nici n-ar fi existat.

În drum spre casă, surprinse o conversație între două israelite care o năuci.

— Vom face în curând nunta fiicei mele, zicea una dintre ele. Soțul meu îi aranjează logodna cu băiatul stăpânului său.

— Credeam că stăpânul lui nu-i iudeu, răspunse cealaltă.

— Nu e. Da îi om de treabă. Și s-a purtat întotdeauna frumos cu noi.

Debora se opri și se întoarse spre ele.

— Scuzați-mă că intervin, dar cum îți poți lăsa fica să se mărite cu un păgân?

— Vreau să ducă o viață fericită. Va avea slujitori, o casă minunată și nu-i va lipsi nimic cât va trăi.

— Crezi că slujitorii și bogăția o vor face fericită? întrebă Debora.

Femeia îi aruncă o privire îndârjită.

— Cred că ai face mai bine să-ți vezi de treaba ta.

În seara aceea, după cină, în timp ce fiicele ei curățau masa și spălau vasele, Debora rămase jos lângă soțul ei.

— M-am gândit la ce-am vorbit azi-noapte - la nepăsarea poporului nostru și la pericolul de a ne potrivi neamurilor. Cred că am trăit cu ochii închiși, dar acum înțeleg ce vrei să spui, Ezra. Am fost atentă azi la târg și la fântână și văd pericolul cu care se confruntă copiii noștri. Dar ce putem face în privința asta?

— M-am rugat toată noaptea pentru Iuda și șalum, zise el, coborându-și glasul. Și, când am reușit în sfârșit să adorm, am avut un coșmar. Se făcea că neamurile veneau din nou să ne ucidă, dar copiii noștri n-aveau arme și niciun alt mijloc de apărare.

Gândul o înfioră pe Debora.

— Când strămoșii noștri au călătorit din Egipt în Țara Făgăduinței, vrăjmașii ne-au atacat și au încercat să ne ucidă. Când nu le-a mers, l-au tocmnit pe Balaam să ne blesteme. Nu le-a mers nici de data asta, așa că s-au

hotărât să se arate prietenoși și să ne invite tinerii noștri la sărbătorile lor. Ne-au ademenit oferindu-ne „libertate” și desfrâu, și mii de oameni s-au lăsat duși de nas. Am sfârșit prin a ne distruge. Ar fi atât de ușor să se întâmple din nou, Ezra. Nu putem scăpa de sub înrăurirea neamurilor. Suntem împresurați de ele.

— Știu. Locul nostru nu-i aici, ci în țara pe care ne-a dat-o Dumnezeu.

— Dar El ne-a surghiunit aici. Ce putem face dacă nu ne lasă să mergem acasă?

— Dumnezeu i-a lăsat pe o parte din noi să se întoarcă acasă, ai uitat? Sub domnia prințului Zorobabel. Poate ar găsi o cale să ne întoarcem și noi dacă L-am ruga.

— N-ar fi nevoie de o minune?

— Slujim un Dumnezeu al minunilor.

Ea îi văzu emoția crescândă.

— Asta-i răspunsul, Debora, nu vezi? Trebuie să ne rugăm - cu toții, zi de zi - să-L rugăm pe Dumnezeu să ne deschidă o cale să ne întoarcem, cum a făcut acum optzeci de ani prin porunca împăratului Cyrus. Numai așa ne putem proteja cu adevărat copiii.

— Și crezi că Dumnezeu ne va răspunde la o astfel de rugăciune?

— De ce nu? La El nimic nu-i imposibil. Dar, dacă ar face-o, Debora, ai fi gata să vii cu mine? M-ai ajuta să ne mutăm cu familia în patria noastră, unde ne este locul?

Debora șovăi o clipă înainte să răspundă, conștientă de sacrificiul imens și de schimbările nenumărate pe care ar fi trebuit să le facă pentru a-și lăsa în urmă singurul cămin pe care îl cunoștea și a străbate un ținut vast și primejdios. Dar riscul de a-și vedea fetele măritate cu străini sau fii momiți de farmecele Babilonului părea și mai cumplit.

— Dacă ar face Dumnezeu o minune și ar mișca inima împăratului perșilor, zise ea în cele din urmă, ar fi o

nebuie să nu ne supunem. Părinții și bunicii noștri au greșit rămânând aici data trecută.

Ezra o luă de mâini.

— Dumnezeu i-a trimis pe Moise și pe Aaron la faraon să ceară izbăvirea. Trebuie să-l rugăm și noi pe împăratul persan să ne slobozească poporul.

— Și cine s-ar încumeta să facă asta? Împăratul e mai puternic chiar ca faraon.

El îi caută privirea.

— M-aș duce chiar eu dacă m-ar trimite Cel Preasfânt.

Ea râse nervos, temându-se să și-l închipuie pe blajinul și smeritul ei soț față în față cu nemilosul cârmuitor al împărăției.

— Au chiulit și băieții o zi de la școală și te crezi deja Moise? Întrebă ea.

Dar vedea cât e de hotărât.

— Ești de acord că trebuie să ne scoatem familia din Babilon?

— Da, desigur, dar...

— Cel Preasfânt a pus deja capăt surghiunului nostru prin porunca împăratului Cyrus. Ce mai căutăm aici? Dumnezeu i-a făgăduit lui Avraam că țara va fi a noastră pentru totdeauna. Desigur că e voia Lui să ne întoarcem acasă, trebuie doar să avem curajul să ne cerem libertatea.

Se ridică de la masă și începu să pășească prin curte.

— Gemenii au dreptate; sunt atâtea porunci în *Tora* pe care nu le putem ține aici. Și ei s-au născut să fie preoți, nu olari în Babilon.

Se opri și se îndreptă din nou spre că.

— Vrei să te rogi cu mine, Debora, și să-i lămurești și pe ceilalți să se roage? Trebuie să-l cerem lui Dumnezeu o minune.

— Chiar crezi că visul ăsta poate să se adeverească?

Se simțea copleșită, emoționată și speriată în același

timp.

— Și chiar crezi că tu trebuie să stai de vorbă cu împăratul persan?

— Nu știu. Dar am să mă rog fără încetare până-mi va spune Cel Preasfânt dacă asta vrea de la mine.

Ezra stătea la *ieșiva* cu capul plecat și ochii închiși, cerând călăuzirea Atotputernicului în rugăciune, în timp ce fiii săi studiau lecțiile primite ca temă și petrecându-și încă o seară lungă de lucru la lumina candeliei. Îi auzea vorbind între ei în timp ce se pregăteau, discutându-și ideile și ciondănindu-se în privința surselor. Apoi sporovăială lor încetă brusc. Ezra își ridică privirea.

— Am găsit în sfârșit cele trei pilde pe care ni le-ai cerut, *ava*, îi spuse Iuda. Am găsit oamenii nemulțumiți de viața lor.

— Și câte un text pentru fiecare, adăugă șalum, din care să se vadă ce a gândit Dumnezeu despre nesupunerea lor.

— Foarte bine. Sunt numai ochi și urechi.

Ezra se lăsă pe spate în scaun, cu brațele încrucișate.

— În prima carte a *Torei*, Adam și Eva au ținut neapărat să guste din fructul oprit, zise Iuda. Nu s-au mulțumit cu ce le-a dat Dumnezeu, ci au vrut mai mult.

— Și *Tora* zice: „De aceea Domnul Dumnezeu l-a izgonit din grădina Edenului, ca să lucreze pământul din care fusese luat”, citi șalum.

— Bun. Cel Preasfânt tratează cât se poate de serios răzvrătirea noastră, nu credeți?

Băieții încuviințară la unison.

— Al doilea exemplu e din cartea a patra a lui Moise, zise Iuda. În timp ce israeliții rătăceau în pustie, unii nu s-au mai mulțumit să urmeze legile lui Dumnezeu și să mănânce mană tot timpul, așa că au hotărât să se ospăteze împreună cu moabiții și să ia parte la ritualurile lor interzise.

— Așa că Dumnezeu i-a spus lui Moise: „Strânge pe toate căpeteniile poporului și spânzură pe cei vinovați înaintea Domnului în fața soarelui”, citi șalum.

Ezra dădu din cap. Era exemplul pe care-l menționase Debora în discuția lor de mai devreme din seara aceea.

— Și din nou, e limpede ca lumina zilei ce a simțit Dumnezeu în legătură cu nemulțumirea lor, nu?

— Da, *ava*.

— Ultimul nostru exemplu e din cartea a cincea a *Torei*. El ne spune ce ni se va întâmpla fiecăruia dacă devenim nemulțumiți. Cel Preasfânt înșiră toate binecuvântările ce ne așteaptă dacă ascultăm de El, apoi toate blestemele ce se vor abate asupra noastră dacă nu o facem. Și majoritatea blestemelor s-au împlinit deja, *ava*. De aceea trăim aici în Babilon, și nu în Țara Făgăduinței.

— Dar de data asta ne-am decis să alegem un verset care să arate mila lui Dumnezeu, zise șalum, căci El e un Dumnezeu îndurător și plin de bunăvoință. Versetul zice: „Chiar dacă ai fi risipit până la cealaltă margine a cerului, chiar și de acolo te va strânge Domnul Dumnezeuul tău și acolo. Se va duce să te caute. Domnul Dumnezeuul tău te va aduce în țara pe care o stăpâneau părinții tăi”.

Șalum termină și-și ridică privirea din sul, așteptând.

Ezra rămase fără grai. Prin gura propriilor săi copii, Dumnezeu îi dezvăluise voia Lui. *Domnul Dumnezeu vă va strânge și vă va aduce înapoi*. Atotputernicul va deschide o ușă pentru poporul Său și-i va duce acasă.

— Nu-i destul de bun ultimul exemplu, *ava*? întrebă Iuda când Ezra nu răspunse.

— Ba da, e perfect, fiule. Hai să mergem acasă.

Ezra nu mai pierdu vremea, întrunind o adunare cu bătrânii comunității chiar a doua zi. Ploaia cădea burnițând prin ferestrele deschise, făcând odaia de întrunire umedă și cleioasă. Potrivit *Torei*, ploaia era o

binecuvântare de la Dumnezeu - și Ezra se rugă la Dumnezeu să binecuvânteze ce era pe cale să propună.

— Am isprăvit de învățat despre însemnătatea Legii în viețile noastre, începu el. Acum urmează să o trăim. Dar propriii mei fii mi-au arătat că nu se poate să facem asta aici, în Babilon. Dumnezeu ne poruncește să aducem jertfe în Templul Său. Cu neputință. Să mergem de trei ori pe an în pelerinaj la Ierusalim ca să ținem sărbătorile rânduite. Imposibil. De ce ne-ar da El legi imposibile de îndeplinit?

Se opri să studieze fețele bărbaților din adunare înainte să continue.

— Răspunsul e că nu ar face-o. El nu ne cere imposibilul, așa că trebuie să existe o cale să ne putem supune Lui. Fiii mei mi-au reamintit de făgăduința lui Dumnezeu: „Chiar dacă ai fi risipit până la cealaltă margine a cerului, chiar și de acolo te va strânge Domnul Dumnezeul tău și acolo. Se va duce să te caute. Domnul Dumnezeul tău te va aduce în țara pe care o stăpâneau părinții tăi”. Cred că Dumnezeu își ține cuvântul. Și mai cred că El vrea să ne întoarcem acasă la Ierusalim. Chiar acum. Cu toții. Cu familiile noastre cu tot.

— *Chiar acum?* făcu unul dintre bătrâni. Sub conducerea cui? Doar de data asta nu mai avem un Moise sau un urmaș la tron ca prințul Zorobabel.

— Nu mă aveți decât pe mine, răspunse Ezra. Și unii pe alții. Cred că Dumnezeu ne cheamă să ne întoarcem în patria noastră și am nevoie de sprijinul și rugăciunile voastre. Acum paisprezece ani, când mi-a cerut Cel Preasfânt pentru prima oară să vă cârmuiesc, eram într-o luptă pe viață și pe moarte. Am studiat *Torn* zi și noapte alături de ceilalți cărturari, ca să învățăm despre Dumnezeu și să putem salva poporul. Ne-am dat seama atunci că nu țineam partea noastră de legământ - și încă nu o ținem. Poate de aceea vrăjmașii au fost pe cale să ne înfrângă. Trebuie să ne întoarcem acasă și să trăim după

legile *Torei*. Să ținem Sabatul și sărbătorile rânduite. Să numim judecători care să cârmuiască

Țara Făgăduinței după legile lui Dumnezeu. Și trebuie să ne aducem jertfele la Templu, pentru copiii noștri și pentru noi înșine. E singura cale să asigurăm viitorul familiilor noastre. Trebuie să punem în practică tot ce cunoaștem din *Tora*. Să respectăm partea ce ține de noi din Legământul cu Dumnezeu.

— Dar cum l-am putea convinge vreodată pe împăratul Artaxerxe să ne lase liberi?

— Nu știu, dar trebuie s-o facem. Nu putem lăsa Hamanii acestei lumi să ne amenințe din nou. E drept că am scăpat de sabie data trecută, dar de data asta suntem în primejdie să ne asemănăm cu ei. Trebuie să ne întoarcem în țara noastră, unde vom fi liberi să trăim după cum spune *Tora*. Numai așa putem scăpa de blestemul dumnezeirii. La ce bun să citim *Tora* în fiecare zi, dacă ea nu e vădită în viețile noastre? Dar dacă Dumnezeu ne dă izbândă - și cred că ne va da - ne vom putea întoarce să trăim în patria noastră.

— Ai vreun plan? întrebă unul dintre bătrâni. După cum știi, ne aflăm încă sub stăpânirea perșilor.

— Cea mai puternică armă pe care o avem e rugăciunea, ca atunci când am aflat de porunca lui Haman. De aceea am venit la voi, la toți. După ce ne vom ruga și vom căuta călăuzire, un grup din rândul nostru vom merge la Susa să-i câștigăm de partea noastră pe dregătorii împăratului. Acum paisprezece ani, Dumnezeu a rânduit o israelită ca împărăteasă a Persiei. Și un iudeu pe nume Mardoheu ca mâna dreaptă a împăratului. Nu știm dacă sunt încă la putere sub domnia noului împărat, dar dacă Dumnezeu a putut atunci să-și pună oameni în slujbe importante, ne bazuim că va avea și acum pe cineva în Susa să ne asculte rugămintea și să ne ajute.

— Ai de gând să mergi chiar tu, Ezra? Să fii solul

nostru?

— Da. Și aș vrea să mă însoțiți și voi. Planul meu e să merg înaintea împăratului Artaxerxe și să-i cer îngăduința de a ne întoarce pe pământul nostru.

— Și dacă spune nu?

— Sau mai rău, dacă va crede cererea noastră ca începutul unei răzmerițe? Vom sfârși făcând din nou cărămizi fără paie.

— E cale lungă până la Susa, adăugă cineva. Vom fi departe de familiile și munca noastră luni de zile.

— Așa e, dar nu credeți că merită să ne înjugăm la aceste riscuri? Nu merită orice strădanie ca să ne putem întoarce pe pământul nostru? Sigur vă dați seama ce e în joc dacă nu izbutim – îi vom pierde pe tinerii noștri. În câțiva ani vom pieri ca popor – la fel de sigur ca și când am fi fost uciși de porunca lui Haman.

Ezra privi în jur spre bărbații adunați. Terminase ce avea de spus. Se trase de barbă un moment și întrebă:

— Cine e cu mine? Și mai presus de orice, cine e cu Dumnezeu?

Unul câte unul, bătrânii se ridicară de la locurile lor în semn de susținere, arătând că sunt de partea lui.

— Slavă Domnului, murmură Ezra. Slavă Domnului!

Capitolul 33

Casifia

Ruben se trezi cu o durere cumplită de cap. Chefuise cu prea mult vin noaptea trecută și larma făcută în curte de frățiorul și surioara lui, care râdeau și se tachinau întruna, îi înfigea în tâmpile junghiuri de durere ca un fier înroșit în foc. Cum avea să suporte toată ziua clănțănitul și bocănitul din fierărie? Își aminti însă pricina pentru care sărbătorise în acea noapte și zâmbi în sinea lui. Nu mai trebuia să lucreze nicio zi pentru tâlharul care furase fierăria tatălui său. De-acum înainte avea să fie propriul său stăpân. Era și timpul.

Se ridică în capul oaselor și bâjbâi sub străjăcul de paie în căutarea pungii cu galbeni, pe care o strânse în pumn când o găsi. Dormea cu ea la îndemână, știind ce ușor se puteau strecura hoții să fure noaptea din casele oamenilor în timp ce aceștia dormeau.

Afară, sora lui scoase un nou hohot de râs. Ruben se întinse la loc și-și acoperi ochii, întrebându-se dacă și ortacii din banda lui se simțeau la fel de buimaci în dimineața aceea. Poate și mai rău. Parcă își amintea că Ursu și Scormon aduseseră în ascunzătoare prostituate babiloniene, dar amintirile din noaptea trecută erau vagi. Fusesse plecat aproape până în zori și nu s-ar fi întors deloc acasă, numai că aștepta de mai bine de paisprezece ani să-și cumpere înapoi moștenirea. Avea destui bani acum. Răscumpărarea fierăriei era de atâta vreme unicul său țel, că habar n-avea ce va face mâine și poimâine. Un singur lucru era sigur: gata cu furatul. Ar fi fost prea riscant odată ce devenea un fierar respectat, cu propriul negoț. Ascultă râsul fratelui său de paisprezece ani și și-l închipui lucrând alături de el cum lucrase el pe vremuri cu *ava*.

Fuseseră ani sărăcăcioși pentru Ruben și banda lui de tâlhari, mai ales după dezastruoasa tâlhărie de pe corabie în urma căreia fură răniți Ursu și Plisc. Multă vreme după aceea, banda abia furase cât să le ajungă de trai. Dar depozitul pe care-l jefuiseră noaptea trecută se dovedise o mină de aur, asigurând din plin pentru fiecare, chiar și după împărțeala în cinci părți egale. Să fi știut unchiul Hașabia de faptele lui, ar fi zis: „Ucideți cu pietre fiul răzvrătit!”. Dar Ruben nu se sinchisea. Era în sfârșit la un pas de țelul său, care nu era mai departe decât punga cu bani pe care o strângea în mâini.

Ușa odăii se deschise cu un scârțâit.

— Ruben, ai să întârzii de la lucru! strigă sora lui.

— Nu mai striga! Mă scol când am chef.

— Dar ar trebui să fii la fierărie. Stăpânul tău...

— Șterge-o! Nu mă duc la lucru azi.

Și niciodată, adăugă el în sinea lui. Se întoarse pe partea cealaltă și adormi.

Când în sfârșit se deșteptă, soarele se afla sus pe cer deasupra casei. Ruben se spală și-și schimbă tunica urât mirositoare. Refuză ce-i oferi mama de mâncare, având stomacul încă întors pe dos, și trecu drumul la atelierul de fierărie. Își găsi stăpânul în deschizătura de după paravan, cercetându-și zăpăditul socotelilor. Acesta își ridică privirea spre Ruben și se încruntă.

— Ai întârziat. Mi-a spus sora ta că ești bolnav.

Ruben azvârli pe masă punga plină cu un zăgănit satisfăcător.

— Am venit să cumpăr înapoi fierăria tatălui meu. Găsești aici galbeni mai mult decât suficienți să acopere prețul.

— Fierăria nu-i de vânzare, răspunse el. I-am plătit familiei tale cu ani în urmă prețul la care ne-am învoit. Fierăria e acum a mea.

— Numește-ți prețul, îți zic! Știi bine că fierăria mi se cuvine de drept. Vreau să o cumpăr înapoi.

— N-ai cum să-mi plătești cât valorează. Știu cât câștigi și că îți folosești leafa ca să-ți întreții familia. N-aveai cum să faci destui bani în atâta timp ca să...

Ruben înșfăcă punga și îi desfăcu baierile cu o smucitură, deșertându-i conținutul pe masă. Galbenii furați se revărsară zornăind.

— Uite! Am mai mult decât îmi trebuie!

Stăpânul căscă ochii. Părea tulburat când împinse mormanul de bani înapoi spre Ruben.

— Nu știi cum ai pus mâna pe ei... Și nici nu-mi pasă. N-am de gând să-mi vând fierăria pentru toți banii din lume. Va fi într-o zi a fiului meu.

A fiului său. Pieptul lui Ruben se strânse de furie, tăindu-i respirația. Acest fiu lucra ca ucenic cu tatăl său

așa cum lucrase el pe vremuri cu *ava*. Nedreptatea îl scotea din minți. Trebuia să plece - înainte să-și iasă din fire și să-l ia la bătaie. Strânse galbenii și îi vârî la loc în pungă.

— Ruben, stai! Își auzi stăpânul strigându-l din urmă. Ai treabă!

Ruben continuă să meargă, trecând pe lângă sfrijitul lui de fecior în drumul său țănoș prin fierărie. Băiatul ținea în mâini unul dintre ciocanele cele mai bune ale lui *ava* și Ruben se stăpâni cu greu să nu i-l smulgă din mâini și să nu-i tragă una cu el.

Numai unchiul Hașabia era răspunzător pentru această nedreptate. Era datoria lui să îndrepte pocinogul pe care îl făcuse. Ruben se duse la piața din Casifia, unde unchiul său vindea postavuri aduse de pe alte meleaguri, făcând negoț cu negustori de pe tot cuprinsul Imperiului Persan. Hașabia tocmai se târguia cu un negustor pentru o încărcătură de stofe vopsite, când Ruben îl întrerupse:

— Trebuie să vorbim.

— S-a întâmplat ceva, Ruben?

— Da, s-a întâmplat, zise el cu un calm de gheață. Ai furat de la mine fierăria tatălui meu și acum trebuie să mă ajuți s-o iau înapoi.

Hașabia încruntă din sprâncene.

— Stai o clipă să-mi termin treaba. Vorbim pe urmă.

Îi făcu semn să aștepte în spatele dughenei, unde rânduise un morman de perne și o măsuță pentru servirea clienților cu răcoritoare. Hașabia avea și el fii care lucrau cu el, dar aceștia nu se zăreau nicăieri. Ruben îi ascultă pe cei doi bărbați târguindu-se, încercând fiecare să obțină un chilipir, și constată că unchiul său se pricepea de minune să facă târg. Poate îl va convinge el pe stăpânul lui să-i vândă fierăria dacă se hotăra să-l ajute.

Furia avu șansa să i se domolească în timp ce aștepta și-și jură să și-o țină în frâu. Nu mai era un țânc să plângă

de mânie în fața propriei neputințe; era un bărbat care știa bine ce vrea și era hotărât să-l obțină. Trudise din greu, așteptând cu răbdare această zi, și n-avea să lase pe nimeni să-i stea în cale.

Unchiul își isprăvi în sfârșit târgul și se prăbuși pe o pernă în dreptul lui.

— Ce cauți aici? De ce nu ești la lucru?

— Sunt gata să cumpăr înapoi fierăria lui *ava*. Trebuie să mă ajuți.

— Cum s-o cumperi înapoi?

— Am bani. Mai mulți decât îmi trebuie.

Trânti pe masă punga cu galbeni.

— Tu ai făcut înțelegerea - spune-i acum să mi-o vândă înapoi!

Hașabia ridică punga greoaie și-i desfăcu băietele să se uite în ea.

— De unde-ai făcut rost de ei? Întrebă el, coborându-și glasul.

— Nu-i treaba ta.

Ruben i-o smulse din mâini, legând-o din nou la cingătoare.

— Pe el l-ai întrebat de unde are bani când a cumpărat fierăria tatălui meu acum paisprezece ani? Ce contează?

— Contează enorm.

Hașabia se încruntă și mai tare.

— De mult timp îmi fac griji pentru tine, Ruben. Mă tem că ai obținut acești galbeni prin mijloace necinstite și...

— Ascultă, nu mai sunt copil să mă ameninți cu degetul. Am douăzeci și șase de ani. Ai păcăduit împotriva mea când te-ai învoit la asta acum paisprezece ani și ești dator să-ți îndrepti greșeala.

— Nu cred că vrea să vândă, Ruben. Nu pot face nimic.

— Nu poți? Sau nu vrei? Poate ar trebui să mergem la bătrânii Casifiei. Să le explic cum m-ai jefuit de moștenire după ce tata a murit ca un viteaz.

— Bătrânii știu de învoiala pe care am făcut-o pentru familia ta. I-am întrebat după moartea tatălui tău și le-am cerut sfatul. Am vrut ca tu și mama ta să fiți ocrotiți. Au căzut și ei de acord că e cea mai bună soluție.

— Dacă au căzut de acord, înseamnă că sunteți cu toții o adunătură de hoți și de pungăși! Nu-i de mirare că n-am pic de respect pentru voi!

Furia lui Ruben se încinse în ciuda strădaniilor lui de a o ține în frâu.

— Tata a construit atelierul ăsta cu mâinile lui! Toate uneltele sunt ale lui - nicovala, pietrele de măcinat! Fierăria e tot ce mai am de la el și o vreau înapoi! Am destui bani s-o cumpăr. Iar tu ești dator să mă ajuți.

— Conștiința mea e curată în privința asta, Ruben, zise Hașabia, desfăcându-și palmele. Tu în schimb, în anii de după moartea tatălui tău, ți-ai câștigat un nume de oaie neagră în comunitate. Chiar să cumperi înapoi atelierul, nu știu cine ar fi dispus să facă negoț cu tine. Nu dai deloc pe la rugăciuni la casa adunării. N-ai venit nici măcar să-ți auzi fratele citind pentru prima oară din *Tora* când a devenit fiu al Legământului. El te privește cu respect, dar nu ești nici pe departe un model demn de urmat.

— Te miri că n-am venit, după felul în care m-ai tratat tu și bătrânii?

— Și când s-a logodit una dintre surorile tale, continuă Hașabia, n-ai fost acolo să ne ajuți la tocmeală sau la pregătirea zestre. I-am asigurat totul din propriile resurse - deși am și eu fiice de întreținut.

— De ce nu mi-ai spus? Aș fi putut plăti pentru ea.

— Pentru că nu știm cum ai făcut rost de acești bani, Ruben. Cum să binecuvânteze Cel Preasfânt o mireasă care intră în căsnicie cu o zestre furată? Nu faci parte din

comunitatea noastră. Trăiești și muncești aici, atâta tot. Dar nu te închini și nu te rogi cu noi, nu iei parte la bucuria și suferința noastră. Nu urmezi

Tora. Mama ta zice că habar n-are unde te duci și ce faci când pleci noaptea de acasă.

— Care vasăzică mă urmărești? Pui întrebări despre mine?

— Nu. Dimpotrivă. Mama ta a venit nu o dată la mine să-mi ceară ajutor. E convinsă că furi. E îngrijorată că devii un bețiv. Mi-a povestit despre tovarășii tăi babilonieni și se teme că e pe cale să te piardă din cauza influenței lor negative. Nici nu i-am spus că dregătorii au găsit pumnalul tău la locul unui omor, fiindcă i-ar frânge inima. I-am spus însă că, dacă aș ști cum să te atrag înapoi, aș face-o bucuros. Și e adevărat, aș face-o.

— Fă-l să-mi vândă moștenirea, și poate voi începe să vin din nou la rugăciuni.

— Ruben, dacă nu vrea să vândă...

Ruben sări în picioare.

— Știu că e undeva în *Tora* o lege care spune să-i dai unui om înapoi moștenirea! Nu poate fi vândută definitiv, nu?

Hașabia căzu o clipă pe gânduri, ridicându-se și el.

— Da, în Anul de Veselie orice bun vândut trebuie înapoiat primului stăpân. Dar asta se referă doar la bunurile strămoșești moștenite în țara lui Israel. În Babilon nu putem fi stăpâni de moșii.

— Dar *ava* a fost stăpânul fierăriei!

— Nu, nu tocmai. Plătim biruri și dări perșilor pentru moșiile și negoțurile noastre.

Arată spre dugheana lui.

— Perșii ar putea-o cere înapoi în orice clipă.

— Nu te cred!

Bărbatul icni de parcă Ruben i-ar fi tras un pumn.

— Ascultă, pot să-ți dau un sfat, Ruben? Ai ajuns un

meșter foarte iscusit, din câte mi s-a spus. Dacă-ți dorești atât de mult o fierărie, de ce nu-ți folosești banii ca să cumperi alta? Implică-te din nou în comunitate, recâștigă încrederea oamenilor și sunt sigur că vei câștiga un trai decent. Un trai cinstit.

Ruben clătină din cap.

— Nu-i același lucru. Tata a construit fierăria asta cu mâinile lui. A trudit din greu pentru fiecare unealtă și a vrut ca eu să moștenesc totul.

— Nu ajungem nicăieri, zise Hașabia. Uite ce-i, am să-ți explic ceva și sper să mă ascuți - cu cea mai mare atenție. Moștenirea noastră nu stă în bunuri fizice cum sunt uneltele și atelierile de fierărie. Moștenirea noastră constă în Legământul făcut de strămoșii noștri cu Dumnezeu...

— Am plecat.

Ruben dădu să plece, dar Hașabia îl apucă de braț să-l oprească.

— Când îți lepezi adevărata moștenire ca fiu al lui Avraam, osândești întregul popor la moarte sigură întocmai ca vrăjmașii care ți-au ucis tatăl. Dacă un urmaș al lui Avraam e pierdut, toate neamurile de după el vor fi și ele pierdute. Înțelege ce-ți spun? Vei reuși să faci ce n-a reușit vrăjmașul acum paisprezece ani. Îi vei termina treaba, lăsând poporul să piară, unul câte unul. Asta vrei?

— Dă-mi drumul, zise Ruben cu glas scăzut.

Hașabia își înțeți și mai mult strânsoarea.

— Moștenirea pe care trebuie s-o recapeti e Legământul cu Dumnezeu. Și la asta sunt gata să te ajut bucuros.

Îi dădu drumul în sfârșit, așteptând un răspuns. Dar Ruben era prea furios să vorbească. Se năpusti afară dintre tarabe, aproape doborând un târgoveț în calea lui, în timp ce punga doldora de galbeni îi sălta greoaie la sold. Ar fi putut la fel de bine s-o dea cerșetorilor de pe stradă

sau zdrențăroșilor copii babilonieni care cereau de pomană pentru pâine.

Își continuă drumul, luând-o spre locul în care se distra cu prietenii - singurii lui prieteni adevărați - sperând să mai fi rămas ceva vin de noaptea trecută. La ce bun tot aurul din lume dacă nu putea obține ce-și dorea cel mai mult?

Capitolul 34

Betleem

Amina știa că Hodaia era pe moarte, dar nu putea s-o lase încă să plece din lumea aceasta.

— Ce mă fac eu fără tine? întrebă ea, îngenuncheată la căpătâiul ei, ascultându-i respirația întretăiată.

Ținea între palme mâna rece a muribundeii.

— Bizuiește-te pe Dumnezeu.

Amina trebui să se aplece și mai mult spre ea să-i audă glasul stins.

— Reazemă-te de El la fiecare pas... așa cum te rezemi de cârja ta... Ești copilul lui Dumnezeu.

Hodaia își pierduse și-și recăpătase de mai multe ori cunoștința în ultimele zile, dar părea împăcată și nu se împotriva îngerului morții. Familia se strânse în jurul ei ca să-și petreacă ultimele clipe cu ea. Când veni rândul Aminei să-i stea la căpătâi, văzu că femeia avea ceva pe inimă.

— Spune-mi, te rog, ce te frământă, o îndemnă ea după ce rămaseră singure. Știi că aș face orice pentru tine.

Hodaia își căută cu greu cuvintele, încercând parcă să-și adune gândurile.

— Saifa... șopti ea în cele din urmă.

Rosti numele cu un suspin.

— Sora mea? Ce-i cu ea?

— Să îndrepti lucrurile.

Amina își abătu privirea, știind prea bine ce voia să spună. Despărțirea de Saifa de acum paisprezece ani

fusese prea abruptă. Niciuna nu voise să cedeze în fața celeilalte și se despărțiseră. De atunci Amina nu mai auzise nimic de sora ei. Multă vreme îi purtase pică pentru că îl preferase pe unchiul lor și nu noua viață alături de Hodaia. Cum de nu pricepuse refuzul ei de a merge într-un loc în care era ocărită, neiubită și nedorită? În primii ani de după plecarea Saifei, Amina se temuse să meargă în vizită sau să ia legătura cu ea, ca nu cumva unchiul Abdel să se răzgândească, silind-o să se mute cu el. Ocolise piața de la marginea Ierusalimului în vizitele ei prin cetate ca să nu dea nas în nas cu el. Dar Amina era acum o femeie în toată firea, de douăzeci și doi de ani. Venise vremea să repare ruptura de sora ei. Familia de suflet o învățase că la sărbătoarea Zilei Ispășirii, când trebuiau să-l ceară iertare Celui Preasfânt, se cuvenea să le ceară iertare și altora, îndreptând relațiile cu ei.

— Bine, făgădui ea. Am s-o găsesc pe sora mea și am să îndrept lucrurile.

Câteva zile mai târziu, Hodaia muri în somn. Jalea Aminei fu mai mare chiar ca la moartea părinților ei. Plânse zile în șir alături de familia Hodaiei, găsindu-și alinare în brațele Rivcâi, soția lui Iacov, de care ajunsese să se atașeze foarte mult.

O lună mai târziu, când se duse cu noua ei familie la Ierusalim de Sărbătoarea săptămânilor, îl rugă pe Iacov s-o ducă în satul Saifei.

— I-am promis Hodaiei să-i fac o vizită surorii mele și să îndrept lucrurile, zise ea. Ești bun să mă duci până acolo? M-am tot întrebat ce s-a ales de Saifa.

— Cum să nu, zise Iacov. Ar fi trebuit să-mi spui mai repede, Amina. De ce ai așteptat atâta vreme?

— Mi-a fost frică să merg, ca nu cumva să se răzgândească unchiul și să mă silească să rămân.

— Te înțeleg. Și vreau să știi că n-am să las niciodată să se întâmple una ca asta.

Împreună cu Iacov și fiul mai mare al acestuia, Amina lăsă în urmă Ierusalimul în zorii zilei de după sărbătoare. Șchiopătând sub cerul senin de început de vară, oscila între nerăbdarea de a-și revedea sora și groaza de a-și revedea unchiul. Sosiră la gura satului la câteva ore după ivirea zorilor, și Iacov intră în vorbă cu bătrânii de la poartă.

— Încercăm să dăm de unchiul Aminei, Abdel, și de sora ei, Saifa. Știți cumva unde i-am putea găsi?

— Saifa locuiește la bărbatul ei, nu la Abdel. Va trebui să-i cereți lui voie. Pe fată o duc fiindcă e edomită, dar iudeii trebuie să aștepte în afara satului.

— Îmi pare rău, îi zise Amina. Promit să nu stau mult.

— Stai cât vrei, Amina. Te așteptăm.

De cum intră în sat, Amina simți nevoia să se întoarcă și să dea bir cu fugiții. Semăna atât de mult cu satul în care se născuse, cu aceleași case joase, de cărămidă, cu același fel de oale și îmbrăcăminte. Sătenii erau și ei edomiți, și oamenii ce-și căseau ochii la ea în timp ce șchiopăta pe lângă ei păreau fantomele familiei pe care o pierduse. Aveau aceleași trăsături ca familia Aminei – ca Amina însăși. Zări chiar un copil cu același păr brun-roșcat. Saifa scoase un strigăt când o recunoscă și lăsă jos copilașul din brațe. Se îmbrățișară.

— Nu credeam c-am să te mai văd vreodată! zise ea plângând, strângând-o la piept.

Părea neschimbată, doar puțin mai înaltă, mai în vârstă și mai frumoasă chiar ca în copilărie. Era acum o femeie de douăzeci și cinci de ani și semăna leit cu mama lor.

— Ești atât de frumoasă! zise Amina când se desprinseră în sfârșit. Mi-au spus bătrânii că te-ai măritat. E copilul tău?

Arată spre pruncul plângăcios ce se agăța de piciorul ei.

— Da, răspunse ea, ridicându-se din nou. Am și doi băieți mai mari. Locuiesc aici cu bărbatul meu și cu părinții lui.

Casa Saifei era simplă, dar mai încăpătoare ca locuința în care crescuseră. Judecând după spațiul de gătit cu oale, după vatra și cuptorul minunat din curte, soțul Saifei părea mai înstărit decât fusese *ava*.

— Dar tu, Amina? Trebuie că te-ai măritat cu un iudeu.

— Nu, nu sunt măritată.

— Foarte bine. Ai venit atunci să-ți găsești bărbat printre ai tăi.

— Nu, zise ea repede. Am venit să te văd și să aflu cum ești. Și... și să-ți cer iertare că nu m-am mutat aici cu tine. Ne-am despărțit atât de brusc.

Saifa își abătu o clipă privirea, apoi se întoarse din nou spre ea.

— Am fost foarte supărată pe tine la început. Dar unchiul Abdel a fost crud să spună că nu te vrea și știam că-ți va fi probabil mai bine cu Hodaia. Ea te înțelege mai bine, fiind oloagă ca tine.

— Am venit și ca să-ți spun că Hodaia a murit acum o lună. M-am gândit că poate vrei să știi. A fost atât de bună cu noi, înfiindu-ne când am rămas orfane.

— Da, a fost bună cu noi. Îmi pare rău să aflu că a murit.

Saifa șovăi, jucându-se cu o șuviță din părul negru al fiului ei.

— Dacă Hodaia nu mai e, înseamnă că nu mă mai ai decât pe mine. Fiii ei nu ne-au vrut niciodată.

— Iacov și ceilalți s-au schimbat. Fac parte din familie acum. Și mă închin Dumnezeului iudeilor, la Templul Său din Ierusalim. De fapt, mă aflu aici la una din zilele Lui de sărbătoare.

— Cum poți să te închini cu ei? Doar nu ești iudeică.

— După ce-ai plecat, Hodaia mi-a spus că, și dacă unchiul Abdel nu mă vrea de fiică, Cel Preasfânt mă vrea. Cu cât m-a învățat mai mult despre El, cu atât am simțit nevoia să cunosc mai bine credințele și rânduielile iudeilor, ca să mă pot închina Lui.

Amina nu-i spuse și cum îi răspunsese Atotputernicul la rugăciuni, salvând-o din mâinile unchiului. Acea salvare fusese sămânța din care crescuse credința ei.

— Atunci totul s-a sfârșit? Ești iudeică?

— Nu voi fi niciodată iudeică de sânge, dar Hodaia m-a dus la *mikve* să mă spele. Apoi am adus jertfa rânduită și...

Se opri când auzi din casă glasuri ridicate de bărbați.

Saifa tresări, aruncându-și privirea peste umăr, și Amina desluși o umbră de teamă pe chipul ei.

— Te cheamă? Vrei să plec? Întrebă ea.

— Nu. E în regulă. Mai stai puțin, te rog.

Dar glasurile răstite îi aduseră aminte de teama și abuzul pe care le îndurase. Din fericire, anii tihniți petrecuți în casa Hodaiei întreceau acum la număr anii aceia.

— Povestește-mi despre viața ta, Saifa. Ești fericită?

— Unchiul Abdel a făcut o alegere bună, ținând cont că sunt orfană și n-am ce să aduc într-o căsnicie. Bărbatul meu e om bun. Sper să-i dăruiesc mulți fii.

Observă că Saifa evitase să-i răspundă la întrebare.

— Dar tu? Ești fericită? Întrebă ea la rândul ei.

— Da. Sunt țeșătoare ca Hodaia și îmi place foarte mult. De fapt, înainte să moară, postavurile noastre aveau atâta căutare și aveam atâtea cereri, că ne-am putut lipsi de dugheana din piață.

Bărbații ridicară din nou tonul, umplând-o de un fior de teamă.

— Trebuie să plec, zise ea. Mă așteaptă Iacov. Sărbătoarea s-a sfârșit ieri și în dimineața asta ne

întoarcem la Betleem. Dar mă bucur că am venit.

O îmbrățișă din nou.

— Ai să mai vii să mă vezi? Bărbatul meu nu mă va lăsa să te vizitez, fiindcă trăiești la Betleem, printre iudei.

— Da. Cu mare plăcere.

Mergând spre casă, Amina îi mulțumi lui Iacov că o adusese și o așteptase. Ajungându-i din urmă pe ceilalți, sporovăi tot drumul despre Saifa de la locul ei din căruță.

— Nu l-am întâlnit pe soțul ei și pe ceilalți doi copii, dar l-am văzut pe băiatul mai mic și... Of, Doamne, am uitat să întreb cum îi cheamă pe nepoții mei.

— Am să te mai aduc, o asigură Iacov. Mă bucur că sora ta are o căsnicie fericită și că e bine.

Deveni grav un moment și zise:

— Știi, am întrebat-o de multe ori pe mama dacă să-ți găsesc un soț. Mi-a răspuns de fiecare dată că nu ești pregătită.

— Așa e, n-am fost. N-am vrut să plec de lângă ea. A avut nevoie de ajutorul meu, mai ales în ultimii ani. Și mai aveam atâtea de învățat de la ea!

Iacov îi puse o mână pe umăr.

— Să nu cumva să crezi că încerc să mă descotorosesc de tine! E ultimul lucru pe care îl doresc. Dar nu ți-ar plăcea să te măriți și tu într-o bună zi, să ai casa și copiii tăi?

— Ba da... Așa cred... Dar nu văd prea mulți pețitori care să bată la ușă și să-mi ceară mâna. Știu că am două neajunsuri: sunt oloagă și străină. Voi fi întotdeauna o ciudățenie.

— Și mama avut aceste neajunsuri.

— Știu. Dar ea a venit ca bebeluș, nu ca fugar dintre vrăjmași după o bătălie cumplită.

— Vrei să-ți cauț un soț? Ți-am văzut dăruirea față de Dumnezeu. Ești acceptată ca una dintre noi.

Căruța se hurducă într-o hârtoapă, făcând-o pe

Amina să se agațe cu mâinile de scaun. Nu se pripi să răspundă la întrebare. Cunoștea aproape toți bărbații buni de înșurătoare din Betleem. Crescuse cu ei, călătorind în aceleași caravane la sărbători și adunându-se la serbările locale. Îi văzuse prin piață pe când lucra acolo cu Hodaia și nu simțise nicio scânteie de dragoste sau atracție pentru niciunul dintre ei – cel puțin nu așa cum descrisese Hodaia momentul îndrăgostirii de soțul ei, Aaron.

— Hodaia mi-a spus că tatăl vostru a iubit-o așa cum a fost, răspunse ea într-un târziu. Mi-a spus să aștept și eu după un bărbat care mă va iubi.

— Înțeleg. Dar nu trebuie decât să spui o vorbă și am să vorbesc cu ceilalți tați să-ți găsim un soț pe măsură.

Oferta o umplu mai mult de teamă decât de nerăbdare, îndeosebi când își aminti de strigătele din casa Saifei și de teama de pe chipul surorii sale.

— Nu, mulțumesc... Poate când voi isprăvi zilele de jelanie.

— Cum vrei tu, Amina. Dar te rog să înțelegi că nu trebuie să te muți din casa mea. Ești binevenită să locuiești cu Rivca și cu mine ca pe vremea când trăia mama. Faci parte din familie.

— Mulțumesc.

Vorbele lui pline de căldură îi aduseră lacrimi în ochi.

— Mama te-a iubit foarte mult, să știi, zise Iacov. Ai fost fica pe care ea și *ava* n-au avut-o niciodată.

— Știu.

Și tot restul călătoriei, Amina o jeli din nou pe blânda femeie care o salvase și o primise în sânul familiei ei, pe femeia ce o adusese în sânul familiei lui Dumnezeu.

Capitolul 35

Babilon

Debora se agăță în pat de soțul ei, nevrând să-i mai dea drumul. Singuri în iatacul lor, cu copiii adormiți, puteau în sfârșit să-și ia rămas-bun între patru ochi.

Dogoarea zilelor de vară trecuse, iar Ezra avea să pornească în dimineața aceea în lunga și primejdioasa călătorie la răsărit spre Susa, capitala persană. Împreună cu o ceată de bătrâni iudei, aveau să se informeze de la demnitarii aflați în funcție, cerând o întrevvedere la împăratul Artaxerxe. Aveau să ceară îngăduința de a se întoarce acasă în Țara Făgăduinței. Deborei îi stătea mintea în loc; Babilonul era singura casă pe care o cunoscuse vreodată, în timp ce Ierusalimul era doar un tărâm îndepărtat despre care citise în *Tora* și cântase în psalmi.

Strângându-l în brațe pe Ezra poate pentru ultima oară în multe luni, Debora își aminti de ultima noapte petrecută în brațele lui Iuda, de șoaptele lui pline de iubire. Nici prin cap nu-i trecuse atunci că era ultima noapte trăită împreună.

Cei doi frați erau cum nu se poate mai diferiți și căsnicia cu ei de asemenea. Pe Iuda îl iubise de la bun început și nu se îndoise nicio clipă de dragostea lui. Cu Ezra nu se măritase din dragoste, ci din supunere față de Lege, din dorința de a avea un fiu care să poarte mai departe numele lui Iuda. Nici nu visase că va ajunge să-l iubească și să găsească atâta bucurie în acest bărbat liniștit și aplecat spre cugetare, tatăl copiilor ei. Debora se gândea adesea la primul ei bărbat, dar căsnicia cu Ezra durase deja de aproape trei ori pe atâta.

Cuibărită în brațele lui, îi ascultă ritmul monoton al inimii și constată că era încă treaz.

— Nu dormi? șopti ea.

— Nu pot. Sunt agitat și emoționat, plin de nădejde și îngrijorat în același timp.

— Crezi că așa s-a simțit și Moise în noaptea dinainte de a merge înaintea faraonului? Întrebă ea, încercând să-i ridice moralul.

— Se prea poate.

Îi desluși zâmbetul din glas.

— Ce n-aș da să am puterile lui miraculoase! Un toiag transformat în șarpe ne-ar putea fi de folos. Sau puterea de a preschimba în sânge fluviul Eufrat.

— Îl ai de partea ta pe același Dumnezeu ca Moise.

— Asta așa e.

— Tare-aș vrea să știu cât timp vei fi plecat.

— Pregătește-te pentru cel puțin șase luni. Indiferent cât ar dura, suntem hotărâți să rămânem în Susa și să nu ne dăm bătăuți până nu ne va fi ascultată și îndeplinită rugămintea.

— Nu știu cum să-mi iau rămas-bun pe atâta vreme.

Se cuibări lângă el, bucurându-se de căldura lui, conștientă cât de mult îi va lipsi.

— Spune-mi adevărul, Ezra. E primejdioasă călătoria? S-ar putea să și mori?

Nu cutezase să-l întrebe încă, dar acum, cu caravana încărcată și gata să plece în zori, trebuia să știe.

— E un drum de patru sute de kilometri, așa că mă gândesc că ne pândesc primejdii. Nu știu prea multe despre călătorii, căci n-am mai plecat decât o dată din cetate, acum câțiva ani, într-o vizită la Casifia. Dar socotesc că primejdia cea mai mare vine din partea împăratului perșilor, care ne-ar putea lua rugămintea drept o cerere de independență față de imperiu și un act de răzvrătire împotriva stăpânirii lui - caz în care mă gândesc că ne va osândi la moarte.

Debora se cutremură.

— Promit să mă rog zilnic să te păzească Cel Preasfânt.

— Mulțumesc, dar e mult mai important să te rogi să ne dea Dumnezeu izbândă în înduplecarea împăratului.

— Bine. Am să-i spun Atotputernicului că nu contează siguranța lui Ezra, ci numai cererea lui.

El o strânse și mai tare cu brațul după umeri, râzând

ușor.

— Bine, fie, Debora. Poți să te rogi pentru amândouă... Dar dacă izbutesc și împăratul dă o nouă poruncă precum cea a împăratului Cyrus, te așteaptă sarcina descurajantă de a lăsa în urmă Babilonul și de a călători la Ierusalim să începi o viață nouă. Aici e singurul „acasă” pe care tu și copiii l-ați cunoscut vreodată. Aici sunt îngropați Iuda și părinții tăi. Nu te deranjează să pleci?

— Bunicul și-a dorit întotdeauna să se întoarcă în Țara Făgăduinței. Spunea adesea: „Ce n-aș da să putem merge acasă”. Felul în care vorbea despre Ierusalim m-a făcut să tânjesc și eu să-l văd. Dar uneori mă întreb dacă nu suntem prea bătrâni să începem o viață nouă. Eu am treizeci și opt de ani, tu aproape cincizeci. Sunt atâtea necunoscute în această călătorie.

— Dar vrei să vii cu mine, Debora? Nu pot pleca mâine la drum fără să te întreb. Îmi doresc mai mult decât orice să te am alături când mă întorc la Ierusalim – dar nu ești obligată să vii. Poți să rămâi aici cu fiul lui Iuda și să-l crești aici, dacă asta vrei.

Ea dădu să vorbească, dar el o opri.

— Nu, ascultă. Știu că nu m-ai iubit când ne-am căsătorit. Și mai știu că am fost prea prinși cu lucrul în anii ce au urmat ca să ne împărtășim prea des sentimentele. Unul dintre cele mai mari neajunsuri ale mele ca soț e că nu mă pricep deloc să exprim ce simt. Dar vreau să știi că am ajuns să te iubesc, Debora – mai mult decât mi-aș fi închipuit vreodată. A știut Dumnezeu ce face când mi te-a dat de soție. Nu m-aș fi încumetat niciodată să sper că m-ai putea iubi cum l-ai iubit pe Iuda. Dar sunt recunoscător în fiecare zi că ai primit să mă iei de bărbat.

Ochii Deborei se umplură de lacrimi. Îl îmbrățișă strâns, străduindu-se să-și înfrâneze emoția copleșitoare ca să poată vorbi.

— Mi-ai dovedit iubirea ta, Ezra. Iuda a pus mâna pe sabie să mă apere de un vrăjmaș în case și oase. Tu ești gata să lupti cu un vrăjmaș nevăzut, nu numai de dragul meu, ci și al copiilor noștri. Te încumeți să iei viața în piept și să mergi până la împărat - de dragul nostru. Asta numesc eu iubire.

Îi dădu drumul și se dădu înapoi să-i cuprindă fața în mâini și să-l privească în ochi.

— N-aș fi crezut niciodată să pot iubi un bărbat așa cum l-am iubit pe Iuda. Dar te iubesc, Ezra - la fel de mult ca pe el. Poate chiar mai mult, pentru că am petrecut mai mulți ani împreună.

Ochii lui se umplură de lacrimi la vorbele ei.

— Îmi va fi dor de tine cât vei fi plecat și îți voi plânge absența ca pe a lui Iuda. Și firește că voi veni cu tine la Ierusalim. N-am nicio umbră de îndoială că locul meu e lângă tine.

— Îmi va fi dor de tine, șopti el.

— Și mie. Cât nici nu se poate spune.

Niciunul nu dormi prea bine și zorile sosiră mult prea repede. Debora își mai îmbrățișă o dată soțul cât încă erau singuri, luându-și un ultim rămas-bun înlăcrimat.

— Urăsc faptul că munca mă ia de lângă tine pentru atâta vreme, zise Ezra. Și că trebuie să vă las singuri - pe tine și pe copii. Îmi pare atât de rău.

— Așez ne va purta de grijă. Munca ta e mai importantă. Dacă Dumnezeu îți va da izbândă, vei reuși să schimbi prin ea viețile oamenilor. Și cursul istoriei.

— Amin... Cred că înțeleg acum de ce a zis Dumnezeu că „Nu e bine ca omul să fie singur”. Mi-ai arătat o trăsătură a Celui Preasfânt pe care n-o regăsesc în mine: duioșia. Eu sunt prea aspru cu oamenii, prea lipsit de răbdare. Mă tem tot timpul că, dacă le arăt milă, o vor folosi ca motiv pentru păcat. Dar tu m-ai ajutat să îndulcesc Legea cu bunăvoința Lui. Și ai făcut atâtea

sacrificii ca să pot îndeplini lucrarea pe care mi-a încredințat-o Dumnezeu. Iar acum îți mai cer încă unul. Mă ierți că plec de lângă tine?

— Sigur că te iert. Numai ai grijă de tine. Și întoarce-te la noi cât poți de repede.

Ezra porni spre ușă, în timp ce Debora se aplecă să înfășoare hainele de pat. Dar el se opri deodată brusc și se întoarse din nou la ea.

— M-am tot gândit ce să le spun copiilor, și parcă e mai greu chiar și decât întocmirea cuvântării pentru împărat. Știu că sunt prea mici să înțeleagă importanța pasului pe care îl fac. Mai cu seamă gemenii sunt revoltați că trebuie să-și împartă tatăl cu întreaga comunitate. Iar acum munca mă face să fiu plecat pe mai multe luni.

— Nu sunt revoltați. Atâta doar că le e greu să aibă un tată atât de important.

— Nu sunt important. Sunt un simplu rob al lui Dumnezeu, ca noi toți. Doar că pe mine m-a chemat să slujesc în rolul de conducător.

— Băieții nu înțeleg încă asta, dar într-o bună zi vor înțelege. Sunt copii buni la inimă și nu se răzvrătesc în sensul rău al cuvântului. Văd bine că te iubesc și te admiră.

— Poate voi fi nevoit să lipsesc și de la sărbătoarea lor de *bar mitva*. Crezi că mă vor ierta vreodată?

— Ce-ar fi să-i întrebi pe ei?

Ea puse jos așternuturile de pat și îl mai strânse o dată la piept - pentru ultima dată - apoi ieși în curte să pregătească micul dejun. Ezra hotărâse să plece imediat după masă, cum făcea de obicei, ca și când s-ar fi dus la o zi obișnuită de lucru. Avea să meargă cu gemenii la casa adunării să se roage împreună, urmând ca băieții să plece apoi la *ieșiva*, iar el să pornească spre Susa. Debora se rugă în șoaptă pentru el, în timp ce Ezra se pregătea să le dea ultimele îndrumări.

— În timp ce mă pregăteam să plec la Susa, începuse el, ca să-l rog pe împăratul Persiei să ne elibereze poporul, am început să mă gândesc la Moise. Și el a avut doi fii ca mine. Mai țineți minte cum îi chema?

Gemenii stătură o clipă pe gânduri.

— Pe unul Gherșom...

— ...și pe celălalt Eliezer.

— Da. Foarte bine. Și pentru ce sunt cunoscuți ei?

Băieții se priviră buimăciți. Debora nu știa nici ea răspunsul.

— N-am auzit nimic despre ei, răspunse șalum în cele din urmă.

— Și s-ar putea ca asta să fie un lucru bun, zise Ezra. Adeseori auzim despre un om doar când face o faptă rea sau una măreață. Asta-mi doresc și eu pentru copiii mei. Sper să aud doar despre măreția voastră când mă întorc acasă – sau să nu aud deloc.

— Ai cuvântul nostru, *ava*.

Băieții rânjiră și Debora știu că pricepuseră tonul sugubăț a tatălui lor. Dar de unde să găsească înțelepciunea să se ocupe singură de gemeni cât era el plecat?

— Știu că mă pot bizui pe voi, băieți, să aveți grijă de mama și de surorile voastre în locul meu, continuă el. Dar să nu vă grăbiți să creșteți. Voi pierde și așa prea mult. Cel mai dureros va fi să nu vă aud citind pentru prima oară *Tora* în casa adunării. Sper să mă puteți ierta că nu voi fi acolo într-o zi atât de importantă. Faptul că vă împărțiți tatăl pentru lucrarea Celui Preasfânt ar putea fi jertfa pe care I-o aduceți voi, sacrificiul vostru. Cu toții vrem să înfăptuim lucruri mari pentru Dumnezeu, fapte vitejești și memorabile, dar El vă cere să trăiți câteva luni fără tatăl vostru. Puteți face asta de bunăvoie?

— Da, zise Iuda. Dar ne va fi dor de tine, *ava*.

Șalum dădu din cap.

— Gândiți-vă că sunt în odaia de alături. Și trăiți ca și când ar fi așa.

Se ridică, și Debora își dădu seama că voia să plece înainte să izbucnească cu toții în plâns. Își luă mai întâi un rămas-bun duios de la ficele lui Iuda. Abigail avea șaptesprezece ani și era logodită cu un bărbat de treabă din comunitate. Ezra făcuse învoiala, dar acum nu știa dacă se va întoarce la timp pentru nuntă.

— Îmi pare rău, Abigail. E o zi atât de importantă pentru tine și ar trebui să...

— Nu-i nimic, unchiule Ezra. Înțeleg.

O îmbrățișă.

— Și tu, Mical. Vei fi femeie în toată firea pe când mă întorc. Poate vei fi și tu îndrăgostită.

Debora privi cum fetele lui Iuda îl îmbrățișară de rămas-bun, conștientă cât de mult se atașaseră de el, de singurul tată pe care îl țineau minte. Și cât de mult le iubea la rândul lui. El îngenunche apoi cu brațele deschise în fața celor trei fete mai mici.

— Haideți încoace, le spuse el. Uitați-vă, am lacrimi în ochi! Vedeți? Amintiți-vă de lacrimile astea când sunteți supărate pe mine că sunt atât de departe. Amintiți-vă ce trist am fost să vă părăsesc. Numai Cel Preasfânt m-ar putea lua de lângă mama voastră și de lângă voi. Pentru nimic altceva în lume n-aș putea să vă las. Dar cred că Dumnezeu îmi poruncește să merg la împăratul să stau de vorbă cu el. Câteodată El ne cere lucruri foarte grele și noi trebuie să ascultăm.

Debora se șterse la ochi, gândindu-se ce bărbat tandru și duios era Ezra sub fațada aspră și neînduplecată pe care-o afișa în fața comunității. Și cât de mult se schimbase în toți acești ani de căsnicie. Își dăruiră o ultimă îmbrățișare prelungă.

— Ai grijă de tine, șopti ea.

Rămase cu fetele la poartă, făcându-i cu mâna, în

timp ce el porni spre casa adunării cu băieții.

— Nu-l vom mai lăsa din ochi pe *ava* când se întoarce, nu-i așa, mami? o întrebă mezina.

— Așa e, nu-l vom mai lăsa.

Îl pierduse pe Iuda, iar acum îl pierdea și pe Ezra. Numai că în realitate nu fusese niciodată al ei. Era al Atotputernicului și al poporului pe care fusese chemat să-l conducă. El se întoarce să-i mai facă odată cu mâna, își șterse ochii de lacrimi și se făcu nevăzut după colț.

Capitolul 36

călătorie și luni de așteptare, venise și ziua așteptată. Se pregătise de întâlnire cu post și rugăciune și acum se simțea sleit de foame. Dar își jurase să nu mănânce până nu stătea de vorbă cu împăratul.

Mărețul palat împărătesc acoperea o suprafață la fel de mare ca întreaga lui comunitate evreiască din Babilon, cu casele ei îngrămădite. Construită pe trei dealuri, citadela era menită să-i intimideze pe robii împăratului – și o făcea cu prisosință. Ezra nu o zărise până azi decât de la distanță și, trecând podul spre poarta imensului palat, genunchii începură să-i tremure. Acesta era păzit cu strășnicie și fu surprins să afle că, din zilele când fusese Mardoheu la putere, împăratul nu încredințase paza decât confrăților săi iudei. Părea un semn bun.

Ezra și ceilalți bătrâni trecură printr-o curte exterioară, urmându-l apoi pe șambelan printr-un labirint de coridoare. Zăriră imensa *apadna* folosită la ceremoniile oficiale, cu coloanele ei masive mai înalte ca orice copac pe care-l văzuse Ezra vreodată, fiecare având în vârf o pereche de tauri sculptați. Dar el și cei ce-l însoțeau sfârșiseră aici, într-o curte mai mică din interior, unde li se spuse să aștepte.

Bătrânii ce veniseră cu el în dimineața aceea păstrau tăcerea, conștienți că avea multe în minte și pe inimă. Știa că ar fi trebuit să-și repete cuvântarea și să revadă tot ce-i

spuseseră cei șaptesprezece sfetnici ai împăratului despre cum trebuie să i se vorbească marelui cârmuitor al Imperiului Persan. Aceștia îi explicaseră despre limbajul trupului, despre rânduielile din sala tronului, despre necuviințele și așteptările culturale. Dar Ezra nu se putea gândi decât la Debora și la cât de dor îi era de ea. Tânjea după vorbele ei de încurajare care să-l îmbărbăteze, după sărutările și îmbrățișările ei care să-i dea putere. Se gândea și la fiii și fiicele lui, întrebându-se dacă sarcina de a crește singură șapte copii în aceste patru luni și jumătate nu începea s-o copleșească pe Debora. Își va aminti oare să-i ceară ajutor lui Așez dacă va avea nevoie cu gemenii? Ezra închise ochii, încercând să revadă în minte chipul Deborei, când se auzi strigat pe nume.

— Ezra ben Seraia!

Se întoarse cu fața spre șambelan.

— Da?

— Majestatea Sa poate să te vadă acum.

Genunchii i se înmuiară. Își luă un scurt răgaz să murmure o ultimă rugăciune disperată în timp ce-și netezea părul și barba și-și aranja tunică mototolită. *„Dumnezeule al lui Avraam, dă-mi cuvinte potrivite. Înduplecă inima împăratului ca să lase poporul nostru să meargă acasă”*. N-avu timp de mai mult. Șambelanul deschise ușa și Ezra străbătu singur un coridor și încă două seturi de uși.

Sfetnicii împăratului îl sfătuiseră să meargă singur, spunând că era mai bine să vină neînsoțit înaintea lui Artaxerxe. Va părea mai puțin amenințător ca unic reprezentant adresându-i rugămintea în numele poporului său. Prima surpriză fu să afle că încăperea era mai modestă decât se așteptase.

La început, când sosise în Susa și zărise palatele și clădirile mărețe ale cetății, se simțise neînsemnat pe lângă ele, conducătorul necioplit al unui popor simplu de robi.

Vedea idoli peste tot și n-avea unde să-și abată privirea. Susa era o urbe a splendorii – nu găsea alt cuvânt s-o descrie. Dar modesta sală a tronului în care îl aștepta împăratul Artaxerxe nu era menită să-i impresioneze pe vizitatori cu puterea și măreția împăratului.

Ezra își aminti să se oprească la o distanță cuviincioasă de tron și să facă o plecăciune adâncă, așa cum îl sfătuiseră sfetnicii. „*Mâna Domnului Dumnezeuului nostru e asupra mea*”, își zise el. Înghiți în sec, recăpătându-și glasul, și zise:

— Împărate Artaxerxe, sunt Ezra ben Seraia, umilul slujitor al Maiestății Voastre.

— Ai venit cu o cerere? întrebă împăratul.

— Da, Măria Ta.

— Poți să te ridici.

Ezra se ridică și-i întinse șambelanului zapisul pe care-l întocmiseră el și bătrânii. Slujitorul îl duse împăratului.

— Spune-mi pe scurt această cerere, zise Artaxerxe, uitându-se peste sul.

— Măria Ta, cer ca iudeii, poporul meu, să fie lăsați să se întoarcă în ținutul natal al lui Iuda din provincia de dincolo de Râu. Înstrăinarea noastră a început acum aproape o sută treizeci de ani, când ne-a cotropit țara împăratul babilonian Nabucadnețar, ducându-ne în Babilon. Un înaintaș al Mariei Tale, împăratul Cyrus, le-a îngăduit unora dintre strămoșii noștri să se întoarcă și să reclădească Templul lui Dumnezeu. Cerem îngăduința să ne putem întoarce mai mulți, pentru a ne putea închina Dumnezeului strămoșilor noștri în cetatea în care ne sunt îngropați străbunii.

Împăratul aruncă o privire asupra cererii și întrebă:

— Ce are imperiul de câștigat dacă vă împlinesc vrerea?

Întrebarea îl luă pe Ezra prin surprindere. Își aminti

însă că perșii suferiseră de curând o înfrângere din partea egiptenilor și căută repede un mod de a folosi informația în favoarea lui.

— Dacă privești harta ținutului de dincolo de Râu, vei vedea, Măria Ta, că neamul meu, neamul lui Iuda, se află chiar la răscruce. Dacă ne îngădui să ne întoarcem, poporul meu îți va asigura un avanpost sigur în provincie, o zonă de protecție la granița cu Egiptul. Nu numai că vom fi ochii și urechile Mariei Tale în ținut, dar vei avea și câștigul de a-L avea ca ajutor pe preaputernicul nostru Dumnezeu. Sunt puțini care trăiesc acum în Iuda, dar un popor reînsuflețit va aduce foloase militare și economice. Dumnezeu a făgăduit că poporul nostru va propăși dacă trăim potrivit cu legile Lui și, prosperând noi, vei prospera și Măria Ta și întreaga împărăție.

— Aceasta e motivația voastră? Îmi cereți asta pentru binele împărăției?

Inima lui Ezra se opri în loc. Sfetnicii îl sfătuiseră să-și arate devotamentul față de împărat oricât de des și de aprins îi stătea în putință. Dar nu putu să mintă.

— Nu, Măria Ta, răspunse el, clătinând din cap. Mărturisesc că singura mea motivație e de a-L sluji pe Dumnezeul meu. Credincioșia față de El e mai presus de orice. Poporul meu vrea să facă voia Lui și să trăiască în ascultare față de El, respectând cererile Legământului pe care l-a făcut cu noi. Dar nu putem face asta atâta timp cât suntem surghiuniți departe de patria și Templul nostru. Dumnezeul căruia ne închinăm ne-a dat orânduiri foarte precise despre cum să trăim și să-L slujim, și multe dintre aceste legi sunt cu neputință de ținut în Babilon. Dumnezeu promite să ne binecuvânteze și să ne dea propășire dacă trăim după legile Lui, și tocmai asta cerem îngăduință să facem. Firește că vom rămâne foarte îndatorați Mariei Tale dacă ne vei îngădui să mergem liberi, fiindu-ți în schimb slujitori credincioși.

— Zici că unii dintre voi au plecat deja?

— Da, cu vreo optzeci de ani în urmă, sub domnia împăratului Cyrus. Din porunca lui îi s-a îngăduit părinților noștri să se întoarcă la Ierusalim și să rezidească Templul lui Dumnezeu. Rugămintea mea e să ne lași pe mai mulți să ne întoarcem și să statornicim țara lui Iuda după legile Dumnezeului nostru.

— Ceri să guvernezi tu însuși regiunea?

— Nu, Măria Ta. Nu. Eu sunt preot al Atotputernicului, coborâtor dintr-o familie de preoți. Nu-mi doresc decât să urmez această chemare. Slujesc și ca învățător al Legii și poruncilor Dumnezeului nostru. Poporul nostru a fost surghiunit pentru că a dat greș în respectarea acestor porunci, de aceea țelurile mele sunt să cercetez starea lucrurilor în Iuda, să mă asigur că provincia e condusă după legile *Torei* și să-i învăț pe oameni să se teamă și să asculte de Dumnezeul nostru.

— Și dacă te las numai pe tine să te întorci?

Ezra își ținu răsufarea.

— N-aș putea primi. Vorbesc în numele multor altora care vor să-L slujească pe Dumnezeul nostru și să trăiască după legile Lui.

Împăratul cercetă în tăcere cererea scrisă a lui Ezra, privindu-l apoi din nou cu ochi ca de gheață.

— Mai vrei să-mi ceri ceva pentru drum? Bani de călătorie? Oșteni de pază?

Ezra nu se gândise să ceară pază militară, încercând să scurteze și să simplifice cât mai mult cererea. Acum se codea să ceară protecție sau bunuri, nevrând să-și facă petiția prea costisitoare pentru împărat, îndeosebi după pierderile militare suferite.

— Nu, Măria Ta. Nu mai cer nimic altceva. Mâna plină de bunăvoință a lui Dumnezeu va fi asupra noastră.

Împăratul întinse petiția șambelanului.

— Pune-o cu celelalte... Am să cuget la cererea ta,

Ezra fiul lui Seraia, și am să-ți fac cunoscută hotărârea mea când sunt gata. Poți să pleci.

Ezra făcu o nouă plecăciune.

— Mulțumesc, Măria Ta. Și fie ca Dumnezeuul pe care-L slujesc să aducă bunăstare domniei Mariei Tale.

De cum se întoarse în curte, Ezra se prăbuși pe o bancă, abia mai ținându-se pe picioare. Ceilalți se strânseseră repede în jurul lui.

— Ce s-a întâmplat? Ce-a zis împăratul?

— Mi-a pus câteva întrebări, apoi a zis că va cugeta la cererea noastră și ne va anunța. Întâlnirea a trecut atât de repede și... și nici măcar nu mai știu tot ce i-am spus. Am încercat să simplific lucrurile, dar unele întrebări m-au luat pe nepregătite.

Unul dintre bătrâni se întoarse spre sfetnicul împăratului.

— Și acum?

— Acum așteptați.

Ezra se înapoie în cartierul evreiesc al Susei, la casa în care erau cazați el și ceilalți bătrâni. Așteptă o săptămână, apoi două, cu moralul când ridicat, când la pământ, trecând de la speranță la disperare și înapoi, de parcă s-ar fi hurducat cu căruța pe un drum de munte. Unele zile și le petrecea gândindu-se la Templu, închipuindu-se preot alături de fiii săi, închipuindu-și familia în Ierusalim, cetatea sfântă a lui Dumnezeu. În altele, se resemna cu gândul că va trăi tot restul vieții în Babilon dacă îi era respinsă cererea.

Îi era dor de familie. Ori de câte ori se pomenea făcându-și griji pentru Debora și copii, încerca să se roage și să-i încredințeze în mâinile ocrotitoare ale lui Dumnezeu. Dar uneori povara fricii și a îngrijorării devenea copleșitoare când și-i închipuia pe fiii săi la poalele marelui zigurat din centrul Babilonului, privindu-l plini de admirație. Revedea în minte privirea rece a

împăratului persan și era convins că-i va respinge petiția. Iar și iar, Ezra închidea ochii și se ruga, încercând să-și îndrepte gândurile spre făgăduința Celui Preasfânt – „*Chiar dacă ai fi risipit până la cealaltă margine a cerului, chiar și de acolo te va strânge Domnul Dumnezeuul tău... și te va aduce în țara pe care o stăpâneau părinții tăi*” – și să se încreadă că Dumnezeu. Se va îndura de poporul Său și-l va duce înapoi la Ierusalim.

Pe la mijlocul celei de-a treia săptămâni de așteptare, un sol al împăratului sosi în locul în care se aflau Ezra și ceilalți. Când dădu cu ochii de persan, numai se făcu cât un purice.

— Aduci vești bune? întrebă el.

— Cei șapte sfetnici ai împăratului vor să se întrunească mâine în sala de sfat cu tine și cu însoțitorii tăi, răspunse acesta.

Ezra simți un val de dezamăgire. Întrunirea era cu sfetnicii, nu cu împăratul. În sala de sfat, nu în palat.

— Sper să nu fie un semn rău, le spuse el celorlalți.

Mâine. Cum va putea să doarmă în noaptea aceea?

— Vești bune sau rele, măcar ne vom putea întoarce în sfârșit la familiile noastre, zise unul dintre bătrâni.

A doua zi, Ezra se sculă dis-de-dimineată să se roage, apoi se duse cu ceilalți la sala de sfat. Încercă să deslușească pe chipul sfetnicilor vreun semn cu privire la hotărârea împăratului, dar îi fu cu neputință. În cele din urmă, intră prim-sfetnicul și îi întinse un sul.

— Împăratul îți trimite această scrisoare, zise el. Ție personal.

— Mie?

Ezra își strecură degetul mare sub pecetea oficială a împăratului persan și citi scrisoarea cu voce tare, cu inima cât un purice de emoție și groază:

Artaxerxe, împăratul împăraților, către Ezra, preotul și cărturarul iscusit în Legea Dumnezeului cerurilor:

Salutare.

Am dat poruncă să se lase să plece aceia din poporul lui Israel, din preoții și din leviții lui care se află în împărăția mea și care vor să plece cu tine la Ierusalim...

Ezra trebui să se oprească, înecat de emoție. Împăratul le îngăduia să plece! închise ochii și L slăvi în tăcere pe Dumnezeu. Când fu în stare să continue, își dresе glasul și citi printre lacrimi cuvintele cețoase:

Ești trimis de împăratul și de cei șapte sfetnici ai lui să cercetezi în Iuda și Ierusalim, după Legea Dumnezeului tău care este în mâinile tale.

Fu nevoit să facă din nou pauză. Nu numai că puteau să plece, dar erau lăsați și să facă ce-și dorise el cel mai mult – să conducă poporul după legile *Torei*. Se șterse la ochi să poată citi mai departe.

...și să duci argintul și aurul pe care împăratul și sfetnicii săi l-au dăruit cu dragă inimă Dumnezeului lui Israel, a cărui locuință este la Ierusalim...

Ezra își ridică privirea.

— Ne dăruiește aur și argint? întrebă el cu uimire.

— Da, zise prim-sfetnicul. Citește mai departe. În scrisoare se spune și de ce.

...tot argintul și aurul pe care-l vei găsi în tot ținutul Babilonului și darurile de bunăvoie făcute de popor și preoți pentru Casa Dumnezeului lor la Ierusalim.

— N-am cerut niciodată așa ceva, le spuse el tovarășilor săi. Și bani din ținutul Babilonului? Nici n-am fi îndrăznit să visăm la o asemenea dărnicie.

Își dresе glasul și-și coborî din nou privirea spre scrisoare.

Ca urmare, vei avea grijă să cumperi cu argintul acesta vițe, berbeci, miei și ce trebuie pentru darurile de mâncare și jertfele de băutură și să le aduci pe altarul Casei Dumnezeului vostru la Ierusalim.

Trebuie să se oprească din nou.

— Nu știu ce-am zis ca să mișc în așa măsură inima împăratului. Vrea să aducă jertfe Atotputernicului.

Ezra clătină din cap mut de uimire, apoi reveni la scrisoare.

Cu celălalt argint și aur să faceți ce veți crede de cuviință, tu și frații tăi, potrivit cu voia Dumnezeuului vostru. Pune înaintea Dumnezeuului din Ierusalim uneltele care-ți vor fi încredințate pentru slujba Casei Dumnezeuului tău. Să scoți din casa vistierii împăratului ce va trebui pentru celelalte cheltuieli pe care le vei avea de făcut cu privire la Casa Dumnezeuului tău.

Ezra se întreabă dacă nu visa. Citi mai departe scrisoarea, în care se spunea cum împăratul poruncise vistiernicului ținutului de dincolo de Râu să-i dea tot ce va cere - cantități enorme de argint și grâu, vin, untdelemn și sare cu nemiluita. Artaxerxe spunea că vrea să câștige ocrotirea și sprijinul Celui Preasfânt, încheind: *„pentru ca să nu vină mânia Lui asupra împărăției, asupra împăratului și asupra fiilor săi”*. Mai mult chiar, preoții, leviții și slujitorii de la Templu aveau să fie scutiți de orice biruri, dări sau vamă.

Și tu, Ezra, după înțelepciunea lui Dumnezeu pe care o ai, pune judecători și dregători care să facă dreptate la tot poporul de dincolo de Râu...

Își ridică din nou privirea spre prim-sfetnic.

— Stai puțin! De ce sunt pomenit numai eu? Doar nu vrea să spună împăratul că sunt răspunzător de...

— Ba da, chiar asta vrea să spună. Împăratul Artaxerxe te-a numit dregător peste ținutul lui Iuda. A fost mișcat de faptul că n-ai încercat să-l măgulești sau să-l minți ca să obții ceea ce vrei. A spus că o asemenea cinste e rară în împărăția lui.

— Dar nu sunt pregătit să fiu dregător. N-am cerut niciodată să mă pună conducător. Nu peste întregul ținut.

— Tocmai de asta te-a numit - pentru că n-ai cerut să

ți se dea conducerea. Împăratul nu vrea căpetenii însetate de putere care să-i pună în pericol stăpânirea.

— Dar ținutul lui Iuda ar trebui condus de un urmaș al împăratului nostru, din seminția lui David.

Sfetnicul clătină din cap.

— Împăratul Artaxerxe nu-l vrea pe tron pe niciunul dintre împărații și prinții voștri sau urmașii lor. Te vrea pe tine.

— Trebuie să accepți slujba, Ezra, îl îndemnă un sfetnic. Dacă refuzi, împăratul s-ar putea răzgândi.

Ezra își pleacă capul, trăgându-se de barbă.

— N-am cerut decât îngăduința să mă întorc la Ierusalim și să fiu preot. Dorința mea e să studiez *Tora*, nu să cârmuiesc întregul ținut.

Dar hotărî să se supună poruncii împăratului, căci ea prevedea și ca poporul său să se poată întoarce acasă. Să trăiască în pace în patria lor și să se închine Dumnezeuului lor.

— Asta e sfârșitul scrisorii? întrebă un alt bătrân.

Ezra clătină din cap și termină de citit:

Și tu, Ezra, după înțelepciunea lui Dumnezeu pe care o ai, pune judecători și dregători care să facă dreptate pentru tot poporul de dincolo de Râu, tuturor celor ce cunosc legile Dumnezeului tău; și fă-le cunoscut celor ce nu le cunosc. Oricine nu va păzi întocmai Legea Dumnezeului tău și legea împăratului să fie osândit la moarte, la surghiun, la o gloabă sau la temniță.

— Îmi spune să... să fac cunoscută Legea lui Dumnezeu tuturor locuitorilor din ținut? Nu numai iudeilor? întrebă el.

— Da. Din porunca împăratului Artaxerxe.

Ezra se prăbuși în genunchi în sala de sfat, cu inima atât de plină de dădea pe deasupra.

— Slavă Atotputernicului! zise el, ridicându-și mâinile. Mâna Domnului Dumnezeului nostru e cu

adevărat asupra noastră!

Gândul îi zbură din nou la Debora și la copii în timp ce se grăbea cu bătrânii spre cartierul evreiesc să transmită mai departe vestea cea bună. Tânjea să-și revadă soția, copleșit de un dor cum nu-și închipuise că va simți vreodată pentru cineva. Se întrebă cât de repede vor putea să împacheteze și să pornească spre casă.

— Vești bune! le spuse el confrăților iudei. Împăratul ne-a ascultat rugămintea! Azi am văzut cu ochii noștri împlinirea făgăduinței lui Dumnezeu!

Mai târziu în noaptea aceea, Ezra făcu o copie după scrisoarea împăratului, adăugând-o la însemnările zilnice pe care începuse să le țină după plecarea de acasă:

Binecuvântat să fie Domnul Dumnezeul părinților noștri, care a pregătit inima împăratului ca să slăvească astfel Casa Domnului la Ierusalim și a îndreptat asupra mea bunăvoința împăratului, a sfetnicilor săi și a tuturor căpeteniilor puternice ale lui.

La întoarcere, Ezra își îndemnă caravana să meargă cât mai repede și mai departe în fiecare zi, odihnindu-se doar de Sabat. După fazele lunii, își dădu seama că nu era prea târziu să ajungă acasă la timp pentru a-i vedea pe Iuda și pe șalum devenind fii ai Legământului. În ultima săptămână de călătorie, îi îmboldi pe toți să pornească zilnic înaintea zorilor și să nu se oprească decât după asfințit. Ar fi alergat bucuros tot drumul spre casă dacă l-ar fi ținut puterile. Sosiră la porțile căptușite cu țigle albastre ale Babilonului chiar în seara ceremoniei de *bar mitva* a fiilor lui. Ezra lăsă în urmă caravana și o luă la goană singur către cartierul evreiesc al cetății, rugându-se să nu ajungă prea târziu.

La sosire, găsi casa adunării ticsită pentru rugăciunile de seară. Rămase în spate să privească, prea prăfuit și asudat după goana frenetică să dea buzna înăuntru. Lacrimi de bucurie și mândrie îi umplură ochii

când își văzu feciorii unul lângă altul pe *bimah* cu sulul *Torei* deschis în fața lor. Șalum era gata să citească pasajul pe care-l repetase cu Ezra, când se opri brusc, distras, ridicându-și privirea și zărindu-l pe tatăl său. Iuda îl zări și el și, când cei doi băieți îi zâmbiră și îi făcură ușor cu mâna, cei adunați se întoarseră să vadă ce se petrece. Ezra zâmbi, ștergându-și lacrimile, și îi făcu semn lui șalum să continue. Ascultă plin de mândrie cum amândoi băieții citiră fără cusur. Toată lumea se adună apoi în jurul lui în piața de afară. Ezra își zări frumoasa soție, pe care ardea de dor s-o cuprindă în brațe. Dar mai întâi potoli mulțimea, vestindu-le că avea de făcut un anunț.

— Mâna Domnului Dumnezeuului nostru a fost asupra noastră și împăratul Persiei ne-a ascultat rugămintea. Fii și fiice ale lui Avraam, ne întoarcem acasă, în Țara Făgăduinței!

Chiotul uriaș ce se ridică la auzul veștii fu asurzitor.

În cele din urmă, gloata se risipi și Debora veni să-l ia de braț, pornind spre casă cu copiii. Își ridică privirea spre el și zâmbi.

— Ar trebui să mă apuc de împachetat.

Capitolul 37

Babilon

Ezra încercă să nu-și trezească familia în timp ce se strecura pe poartă în curte cu picioarele sleite. Soarele asfințise de câteva ore bune și se gândea că-i va găsi pe toți dormind; zări în schimb o candelă aprinsă, tăciuni sclipind ușor pe vatră și pe Debora așteptându-l la lumina stelelor.

— Îmi pare rău că am întârziat atât de mult, zise el. Habar n-am avut ce sarcină monumentală e să muți câteva mii de oameni din Babilon la Ierusalim. Mai am încă atâtea de făcut, de plănuit și de organizat, și plecarea e în câteva zile...

— Ai lipsit de la cină, zise Debora, ridicându-se să-l

întâmpine cu un sărut. Din nou! Ți-am pus deoparte niște supă. E pe vatră, așa că trebuie să fie caldă încă. Și ceva pâine. Nu ți-e foame?

— Ba da. Dar am uitat cu totul de mâncare.

Ea clătină din cap într-un gest de blândă dojană.

— Dacă sari așa peste mese, ai să mori de foame aici, în Babilon, înainte să ajungi la Ierusalim.

Îi făcu semn să se așeze și turnă un polonic de supă într-un castron, pe care i-l puse apoi în față cu pâinea.

— Ai uitat cum să stai jos și să mănânci o masă cum se cuvine? Întrebă ea când văzu că el rămase în picioare. Nu cumva vrei să ți-o dau și în gură?

Ezra reuși să schițeze un zâmbet în timp ce se trânti jos. Ce bine era să se relaxeze.

Aroma delicioasă de linte și ceapă îi făcu să-i chiorăie stomacul când duse prima lingură la gură.

— Lumea se răzgândește de la o clipă la alta, Debora – ba rămânem, ba mergem, ba rămânem – ce să mă fac cu astfel de oameni?

— Nu-ți invidiez slujba, zise ea. E destul de greu să ne fac nouă bagajele și să ne pregătesc de plecare. N-aș vrea să am în grijă mii de oameni și bagajele lor. Nu-i de mirare că ești epuizat. Și că n-ai închis un ochi în ultima vreme.

El mai luă câteva înghițituri și frânse o felie de pâine. Căldura vetrei de alături risipea răcoarea nopții.

— Te rog să nu mai spui la nimeni, Debora, dar cel mai tare mă preocupă cum vom păzi tot aurul și argintul pe care-l ducem cu noi. Împăratul Artaxerxe ne-a dăruit cantități enorme, apoi mai e și aurul din ținutul Babilonului, și toate darurile de bunăvoie pe care le-am adunat. Habar n-am cum le vom transporta până acolo în siguranță.

— Prințul Zorobabel ce-a făcut când s-a dus convoiul lui la Ierusalim cu comorile Templului? Doar au avut și ei

aur și argint cu nemiluita, nu?

— Da, dar împăratul Cyrus a pus ostași persani să stea de pază pe lângă caravana prințului.

— Și de data asta nu vor mai fi ostași?

— Mi-a fost rușine să-i cer împăratului după ce l-am asigurat că Dumnezeu veghează asupra tuturor celor care îl caută. Cum să cer protecția oamenilor după o asemenea mărturie?

Ea îl privi îndelung.

— Și crezi ce i-ai spus împăratului? Că Dumnezeu îi ocrotește pe ai Lui?

— Desigur, dar...

O văzu zâmbind.

— Ah! înțeleg unde bați.

— Doar ne rugăm cu toții, nu? zise ea. Și Atotputernicul a făcut deja o minune aducându-ne până aici. Cred că e timpul să încetezi cu îngrijoratul, Ezra.

— Da, da, ai dreptate.

Dar, după ce-și termină de mâncat supa și pâinea, se pomeni din nou îngrijorându-se.

— Am fost atât de copleșit, că nici n-am apucat să te întreb dacă n-ai nevoie de ajutorul meu aici acasă.

— M-au ajutat copiii la împachetat.

— Și Abigail cu noul ei soț? Încă mai vin, nu?

— N-ar rata călătoria asta pentru nimic în lume.

— Dar Așez cu familia?

— Fratele tău e gata - dar încă se dă de ceasul morții că va avea atâtea de învățat după ce ajunge acolo și se apucă de preoție. Ar fi trebuit să-l auzi!

Imită văicăritul nazal al lui Așez:

— „Să studiez *Tora* și să înjunghii miei la vârsta mea? Poate-ar fi mai bine să fac oale și în Ierusalim”.

Ezra zâmbi văzând cum îl îngâna pe fratele său, închipuindu-și cu ușurință frământarea frenetică a acestuia.

— Fiii lui Așez abia așteaptă să devină preoți, continuă Debora. Că ai noștri, de altfel.

— Întocmai ca străbunii noștri, zise Ezra, plin de mirare. Ce uimitor! Acum câteva luni mă îngrijoram să nu devină băieții noștri babilonieni. Acum vor fi preoți! Numai Dumnezeu putea face o asemenea minune. Ceea ce nu pricep e de ce nu își împachetează lucrurile fiecare iudeu din împărăție ca să vină cu noi. De ce-ar rămâne cineva pe meleagurii străine să trăiască printre neamurile spurcate când ne putem întoarce în patria noastră? Am adunat de curând cifrele finale și sunt uimit să văd cât de puțini au ales să se întoarcă.

— Sunt mai bine de o sută de ani de când am fost surghiuniți, Ezra. Cred că mulți socotesc Babilonul casa lor.

Luă strachina goală.

— Îți mai e foame? Mai avem supă.

El clătină din cap.

— Suntem slobozi cu toții! Putem pleca din cuibul ăsta de idolatrii! S-ar cuveni să profite toți de șansa de a ne întoarce acasă! I-am înștiințat și pe iudeii întâlniți în Susa că sunt liberi să vină, dar nu ni s-a alăturat niciunul.

— Nu-i poți condamna că rămân, Ezra. Dumnezeu e judecătorul inimilor și al motivelor lor. Tu le-ai oferit șansa și ai ajutat să se deschidă o ușă. De-aici înainte, fiecare e răspunzător de alegerea sa. Mulți iudei au propășit aici. Poate nu vor să renunțe la tot ce au și să se avânte în necunoscut.

— Dar au văzut ce repede se pot schimba viețile noastre, cum poate veni la putere un nou împărat care să le dea vrăjmașilor șansa să ne nimicească. Să fie memoria oamenilor atât de scurtă? Ne aducem aminte an de an cumplita poruncă a lui Haman pe paisprezece a lui adar. Cu ce greșesc? Oare cuvântările mele nu sunt destul de însuflețitoare? Cum să-i conving pe oameni să plece din

locul ăsta?

— Mai știi ce i-a spus Dumnezeu lui Samuel când au cerut un împărat? întrebă Debora. Că nu pe tine te resping, ci pe Dumnezeu.

Ezra își frecă ochii obosiți.

— Dacă-L resping pe Dumnezeu, e și mai rău.

— Sigur nu vrei să mai îmbuci ceva? întrebă Debora, arătând spre strachină.

— Sigur, zise el cu un oftat. Mi-a pierit pofta de mâncare.

— Atunci hai la culcare. Și nu-ți mai bate capul. Încrede-te în Dumnezeu.

Patru zile mai târziu, Ezra trecea în fruntea familiei sale și a unui șir lung de căruțe, cămile și asini prin masivele porți colorate în albastru și auriu ale Babilonului. Nu-și mai întoarce privirea înapoi. După câteva zile de călătorie, făcură tabără lângă râul Ahava, unde așteptară să li se alăture iudei din alte orașe pentru călătoria de aproape 1500 de kilometri.

Debora părea epuizată luându-și cina după prima parte a călătoriei. Intră în cort să culce copiii și nu se mai întoarce. Ezra își zise că poate adormise alături de ei. Prea agitat să adoarmă, se așează la focul de tabără în dreptul fratelui său Așez, care zgândărea tăciunii aprinși în noaptea răcoroasă de primăvară. Deschise sulul cu însemnările sale și începu să scrie în lumina palidă:

Întărit de mâna Domnului Dumnezeului meu care era asupra mea, am strâns pe căpeteniile lui Israel, ca să plece cu mine. I-am strâns la râul care curge spre Ahava și am tăbărit acolo trei zile...

Se opri să arunce o privire peste listele cu capii familiilor consemnate de el și făcu o descoperire neașteptată.

— Așez! N-avem niciun levit care să călătorească cu noi! Niciunul în listele astea!

— Și ce dacă? întrebă Așez, zgândărind tăciunii cu un băț.

— Am fost trimis de împăratul Imperiului Persan să aduc jertfe în numele lui Dumnezeu și să atrag poporul înapoi la El, dar nu-i niciun levit care să mă ajute în această însărcinare. Ca slujitori și cântăreți, leviții sunt o parte necesară a închinării noastre. Avem nevoie de ei ca să fim învățători și dregători. Ce mă fac acum?

— Și te miri? întrebă Așez. Ce li se cere nu sunt sarcini slugărești? Cui i-ar plăcea să lase în urmă bunăstarea Babilonului ca să fie slujitor la Templu?

— Nicio sarcină nu-i slugărească în ochii lui Dumnezeu. Fiecare avem rolul nostru. După cum scrie psalmistul, „vreau mai bine să stau în pragul Casei Dumnezeului meu, decât să locuiesc în corturile răutății!” Și asta-i una dintre cele mai importante însărcinări ale leviților – să slujească ca paznici și ușieri la Templu.

Își coborî glasul și adăugă:

— De fapt, ne-ar prinde bine câțiva chiar acum, să ne ajute la păzitul comorilor pe care le purtăm cu noi. Ce n-aș da să dau de niște leviți și să-i conving să vină.

Așez, care continua să zgândărească tăciunii, își ridică brusc privirea.

— Hei! mai știi cetatea aceea de unde am cumpărat săbii? O ții minte? Nu erau câteva familii de leviți surghiunite acolo?

— Casifia vrei să zici?

— Da. Fierarul ăla... cum îl chema? Ne-a spus că e levit, nu-ți amintești? Avea și un fecior.

— Casifia nu-i departe de aici. Voi trimite o ceată de bătrâni în zori să-i convingă să ni se alăture.

— De ce nu mergi chiar tu, Ezra? Te pricepi de minune să îndupleci. Doar mi-am lăsat negoțul cu oale ca să vin cu tine, nu?

— N-o pot lăsa singură pe Debora, zise Ezra,

coborându-și din nou glasul. Și mă simt răspunzător pentru puzderia asta de comori pe care le ducem cu noi. Debora mi-a sugerat să declar o zi de post și rugăciune pentru a cere ocrotirea lui Dumnezeu. Dar ai putea să mergi tu cu bătrânii în locul meu. Să-i lămurești pe fierar și pe feciorul lui să ni se alăture.

— Cum să nu?! Mă duc, zise Așez.

Ezra rămase treaz multă vreme după culcarea lui Așez, întocmind o listă cu doisprezece oameni de încredere pe care să-i trimită la Casifia, printre care nouă bătrâni și doi tovarăși cărturari. Spera ca acești cărturari să-i încredințeze pe leviți de însemnătatea chemării lor.

În timp ce focul mocnit împrăștia ultimele valuri de căldură, Ezra consemnă în însemnările sale numele bărbaților aleși și se duse la culcare.

Capitolul 38

Casifia

Viața lui Ruben intrase pe un făgaș primejdios, cu nopți târzii, exces de băutură și somn până la prânz, din care se deștepta doar ca să o ia apoi iar de la capăt. Știa că mama lui era frustrată și îngrijorată din pricina lui, dar atâta timp cât își întreținea familia - cu aurul furat - își zise că n-avea niciun drept să-l critice. La urma urmei, era bărbat în toată firea, avea douăzeci și șapte de ani. În seara aceea, în timp ce-și lua cina cu familia, mama sări peste subiectele obișnuite de ciondăneală și aduse vorba de însurătoare.

— Tu nu te gândești niciodată să te rostuiești și să-ți găsești o nevastă de treabă, Ruben? Sunt atâtea fete frumoase la noi în comunitate din care să alegi. De altfel, mi-ar prinde bine ajutorul unei nurori, adăugă ea, acum că surorile tale s-au măritat și s-au dus la casa lor.

— Știu că le simți lipsa, mamă. Dar nu, n-am gânduri de însurătoare. Prefer să rămân așa cum sunt.

— Am totuși impresia că nu ești prea fericit.

— Sunt bine. Nu-ți mai bate capul în privința mea. Își îmbibă pâinea în ultima înghițitură de fiertură, nerăbdător să plece și să pună capăt conversației.

— Stăpânul tău mă întreabă mereu când te întorci la lucru.

— Niciodată, răspunse el calm, punând jos strachina. Ți-am spus că n-am să mai lucrez niciodată pentru el. Și ți-am mai spus să nu-ți bați capul - am bani cât să ne ajungă de trai pentru multă, multă vreme.

Ea îi puse o mână pe genunchi.

— Nu-i vorba doar de bani. Nu suport să te văd... umblând teleleu... toată ziua. Pleci noapte de noapte cine știe unde și...

— Plec și în noaptea asta.

Se ridică în picioare, încordându-și spatele și brațele. Fârtății lui puneau la cale un alt jaf de proporții și se oferise să-i ajute. Ruben avea încă rezerva de aur de la ultima tâlhărie și n-ar fi fost nevoit să fure, dar prietenii lui și-o cheltuiseră pe a lor aproape în întregime pe un trai de huzur. Îi erau tovarăși buni și singurii prieteni pe care îi avea, dar furtul nu mai prezenta nicio atracție pentru el. Acum că pierduse atelierul tatălui său, nu mai avea niciun țel pe lume. Să-l fi întrebat mama ce-și dorește de la viață, n-ar fi știut ce să răspundă.

Tocmai se pregătea să plece câteva clipe mai târziu, când un străin sosi la poarta casei.

— Ești Ruben ben David? îl întreabă bărbatul.

— Cine întreabă?

Se crispă, gata s-o ia la goană, trăind cu groaza zilei în care vor veni oamenii stăpânirii să-l aresteze. Să-i răspundă omului sau să se întoarcă și s-o tulească pe ușa din spate? Frățiorul lui stătea la doar câțiva metri de el, numai ochi și urechi. Străinul zâmbi.

— Nu știu dacă mă mai ții minte; mă cheamă Așez ben Seraia. Fratele meu, Ezra, și cu mine v-am vizitat

atelierul de fierărie acum vreo cincisprezece ani ca să cumpărăm arme pentru comunitatea evreiască din Babilon.

Ruben ridică din umeri, amintindu-și vag de noaptea sosirii celor doi.

— Cred că da. De ce?

— Firește, nu erai decât un copil. Dar tatăl tău spunea că familia voastră se trage din tribul lui Levi. Nu știu dacă ai auzit veștile, dar împăratul Artaxerxe ne dă voie să ne întoarcem acasă în ținutul lui Iuda.

Bărbatul rânjea prosteste cu gura până la urechi, de parcă s-ar fi așteptat ca Ruben să sară în sus de bucurie la auzul veștilor.

Frățiorul lui își croi drum înainte.

— Da! Ne-au spus de poruncă la casa adunării.

Și fratele lui Ruben, care se ruga zilnic cu ceilalți, i-o împărtășise și lui. Dar vestea n-avea nici în clin, nici în mănecă cu el.

— Am venit la Casifia în căutare de leviți dispuși să ni se alăture pe drumul spre Țara Făgăduinței, continuă bărbatul. Aș vrea să te invit pe tine și pe tatăl tău să veniți cu noi și să slujiți în Templul Celui Preasfânt la Ierusalim.

— Tata e mort, răspunse Ruben. A murit în bătălie pe treisprezece a lui adar.

Zâmbetul străinului se stinse.

— Îmi pare nespus de rău să aud asta.

— Cine e, Ruben? întrebă mama lui, apropiindu-se din spate.

— Un om din Babilon. Caută leviți care să plece cu ei la Ierusalim.

— A! Intră, rogu-te, zise mama. Să-ți pregătesc ceva de-ale gurii.

Deschise poarta și îl pofti înăuntru, arătând spre locul unde tocmai terminară de mâncat.

— Ia loc, te rog. Am auzit că o parte dintr-ai noștri se întorc în Țara Făgăduinței. Călătorești împreună cu ei?

Ești din caravana aceea care-a făcut tabără lângă râul Ahava?

— Da, doamna mea. Numele meu e Așez ben Seraia. Te rog să nu te deranjezi, adăugă el; dar mama începuse deja să aștearnă câteva străchini cu fiertură, măslina, curmale și un coș cu pâine.

— Dă fuga și adu-l pe unchiul Hașabia! îi zise ea fratelui lui Ruben. Spune-i despre oaspetele nostru. Ruben, stai jos și fii binevoitor câteva clipe până-i aduc oaspetelui nostru ceva de băut.

Dispăru în cămară înainte să apuce Ruben să cârtească.

— Înseamnă că ești și tu levit, Ruben. N-ai vrea să vii cu noi? îl întreabă Așez.

— La ce vă trebuie leviți?

Porni încet spre poartă, nevrând să se așeze, dornic să-și ia tălpășița înainte de sosirea unchiului său. Îi venea greu să nu-l scuipe în față pe Hașabia.

— Leviții au mai multe roluri în Templul Atotputernicului - sunt paznici, cântăreți și muzicanți, ajutoare ale preoților la aducerea jertfelor sfinte. E o chemare sfântă și deosebit de importantă.

Deocamdată, orice leviți ce ni se alătură vor primi sarcina de a păzi belșugul de aur și argint transportat de caravana noastră.

La pomenirea aurului, interesul lui Ruben se trezi brusc.

— Transportați aur? În ce scop?

— Darurile ne vor ajuta să ne începem lucrarea în ținutul lui Iuda și să cumpărăm jertfe pentru templul Celui Preasfânt. E datoria leviților să păzească vistieria Templului. Și tu îmi pari un flăcău voinic și destoinic, numai nimerit pentru acest rol.

— Cine păzește acum aurul? N-aveți ostași persani care să vă însoțească?

— Nu, am hotărât să luăm treaba în propriile mâini. Tribul vostru se bucură de o lungă tradiție în asemenea munci de pază. Templul lui Solomon a avut și el un belșug de aur și leviților le-a revenit întotdeauna sarcina păzirii lui. Pe lângă asta, au slujit și ca muzicanți și cântăreți. Te pricepi cumva și la cântat?

— Nu. Sunt fierar. Cel puțin asta am fost.

— Oricum, ne-ar prinde tare bine un flăcău de treabă ca tine. Știi să mânuiești sabia?

— Da, cum să nu.

— Splendid! N-ai vrea să vii cu noi? Crede-mă, ai fi un membru valoros al grupului de la Templul Celui Preasfânt.

— Mă îndoiesc.

— De ce nu, Ruben? Întrebă mama lui, care revenise între timp cu un burduf cu vin și stătea la o parte ascultând. De ce nu mergi, dacă oricum nu mai vrei să lucrezi în atelier? Pari atât de nefericit aici! Măcar așa ai avea șansa să o iei de la capăt.

— Nici în Ierusalim nu-i cu nimic mai altfel ca aici! replică el.

Ultimul lucru pe care-l dorea era să străbată o mie cinci sute de kilometri cu un grup de oameni pe care-i disprețuia pentru a se închina unui Dumnezeu în care nu mai credea. Dar nu spuse pe șleau ce gândește ca să n-o mâhnească pe mama sa.

— Nu mă interesează. Ies la o plimbare.

— M-am bucurat să te revăd, Ruben. Dă-mi de știre dacă te răzgândești. Avem nevoie de tine!

Ruben plecă grăbit, fără să se sinchisească să răspundă, hotărât să se întâlnească cu banda lui în ascunzătoarea lor obișnuită. Dar străbătând străzile Casifiei, nu-i mai ieșea din minte caravana care urma să se afle în drum spre Ierusalim. Cum ar fi fost să bată atâta cale și să viziteze ținuturi noi? Nu-l mai reținea nimic în

Casifia. Spre deosebire de unchiul său, care-l socotea un fiu pierdut, Așez ben Seraia îi spusese că era flăcău de treabă și că putea aduce o contribuție importantă. Singurii care-i arătaseră vreodată apreciere fuseseră tatăl lui și tovarășii babilonieni care-l racolaseră în banda lor. Ideea de a sluji ca paznic levit i s-ar fi părut tentantă de n-ar fi fost implicați confrății lui iudei și religia lor.

— Ai întârziat în seara asta, Ruben, îi zise Ursu în loc de salut. Ce te-a reținut?

Ruben își plecă capul să intre în încăperea cavernoasă. Cu toți banii furați de banda lui de-a lungul anilor, nu reparaseră niciodată ascunzătoarea de lângă râu. Era aceeași încăpere răcoroasă și mohorâtă în care îl aduseseră în noaptea în care îi ceruseră să li se alăture. Amicii lui erau întinși pe aceleași perne jilave și zdrențuite, trecând un burduf cu vin de la unul la altul.

— Am avut un vizitator - taman din Babilon, răspunse Ruben. E în drum spre Ierusalim cu caravana de iudei.

— Ce treabă are cu tine? întrebă Scormon, întinzându-i burduful cu vin.

Ruben râse scurt.

— A încercat să mă facă să merg cu ei să păzesc o încărcătură de aur pe care o transportă.

— Hei, am auzit și noi de caravană, zise Plisc. Au făcut tabără lângă râul Ahava, nu? Se vorbește că sunt cu miile.

— Mda, nu m-aș mira. Bărbatul mi-a spus că transportă o grămadă de aur și argint la Ierusalim. Un „belșug”, cum a zis el. N-au destui oameni de pază, așa că m-a rugat pe mine să le vin în ajutor.

— Dac-ar ști el, făcu Ursu râzând.

Și lui Ruben i se părea de râsul curcilor.

Scormon însă nu păru deloc amuzat, ci se aplecă spre Ruben cu chipul grav.

— Lăsând gluma la o parte, Ruben... Dacă într-adevăr

transportă o încărcătură de aur prost păzită, am putea da lovitura!

Zâmbetul lui Ursu se stinse și el.

— Are dreptate. Dacă te roagă să-i ajuți la păzit, de ce n-o faci, Ruben? Ne-ai putea fi iscoadă. Află exact unde țin aurul și născocește un plan cum să-l furăm. Apoi hai să ne dai de veste.

— Nu știu... încă mai am un sac de galbeni de la ultima tâlhărie. N-am pe ce să-i cheltuiesc.

— Poate că pe tine nu te interesează un belșug de comori nepăzite, dar pe noi da! zise Berbecu.

Ursu îl înghionti jucăuș în braț, făcându-l să verse vinul pe jos.

— Hai, Ruben, gândește-te. Ajută-ne s-o scoatem la capăt.

— Sau barem intră în jocul lor o vreme, să vezi cum stau lucrurile, zise Plisc. Vezi dacă-i o treabă pe care-o putem face noi cinci.

— I-am spus deja că nu mă interesează, replică Ruben.

— Atunci spune-i că te-ai răzgândit! Haide! Te rugăm! Când vom mai avem noi șansa să punem mâna pe un belșug de aur?

— Fă-o de dragul nostru, Ruben.

— Barem întoarce-te și află cum stă treaba!

Cu toți prietenii ținându-se de capul lui, hotărârea lui Ruben slăbi.

— Am să mă mai gândesc, zise el.

Și se gândi tot restul serii în timp ce ortacii lui puneau la cale cealaltă tâlhărie. După o noapte lungă de băute, în care își alimentă ura față de unchiul său, Ruben se hotărî să se răzbune.

— Bine. S-a făcut, le zise el amicilor săi. Îi spun omului că mă alătur caravanei și am să găsesc o cale s-o jefuim.

— Excelent!

— Ești omul nostru! îl aclamară ei, bătându-l pe spate.

Ruben nu se sinchisea de aur, dar jinduia după satisfacția de a-i jefui pe cei care îl jefuiseră, mai ales dacă se hotăra și unchiul său să meargă. În plus, comoara era dedicată Templului lui Dumnezeu – același Dumnezeu care-l lăsase pe *ava* să moară.

Ruben se trezi devreme a doua zi și se interesă unde-l putea găsi pe bărbatul pe nume Așez ben Seraia care venise la Casifia. Când află că își petrecuse noaptea cu unchiul Hașabia, mai că nu se răzgândi. Va trebui să dea ochii cu unchiul său, convingându-l atât pe el, cât și pe străin că dorința lui de a merge la Ierusalim era sinceră. Își târșâi pașii spre casa lui Hașabia, întrebându-se dacă nu cumva entuziasmul de noaptea trecută se datora excesului de vin. Dar se hotărî să ducă treaba la bun sfârșit. Prietenii lui se bizuiau pe el.

— Vreau să vorbesc cu Așez ben Seraia, spuse el când îi deschise Hașabia.

— De ce?

— Nu-i treaba ta.

Se holbă mânios la unchiul său până îl conduse înăuntru. Îl găsi pe Așez în curte pe un petec luminat de soare, stând de vorbă cu un grup de bărbați pe care nu-i recunosc.

— M-am răzgândit în legătură cu caravana, îi zise el când Așez se ridică să-l salute. M-am hotărât să vin cu voi.

— Minunat! Mă bucur să aud asta. Noi...

— Stai puțin, îl întrerupse Hașabia. De ce vrei să vii la Ierusalim și să lucrezi la Templu când L-ai respins pe Dumnezeu în toți acești ani? Cum de te-ai hotărât brusc să ni te alături?

— Sunt levit. Așez spuse că e nevoie de leviți.

— Atunci iei cu tine și restul familiei? Pe mama și pe

fratele tău mai mic? îl întrebă Hașabia.

Ruben fu cuprins de un val de neliniște. Nu-i putea lua cu el. Plănuia să fure aurul și s-o șteargă. Pe urmă putea trăi unde poftea – oriunde, numai acasă nu. Acasă nu se mai putea întoarce. Ar fi fost bătător la ochi că fusese implicat în tâlhărie.

— Ai mei nu vor să vină, zise el repede.

— Am s-o întreb pe maică-ta, zise Hașabia.

Ruben nu voia să trezească și mai mult bănuielile unchiului său.

— Mama n-are decât să facă ce vrea, zise el, ridicând din umeri. Eu unul plec. Cum mă înscriu?

— E simplu, zise Așez, trecând pe lângă Hașabia. Împachetează-ți cât mai repede lucrurile și vino cu noi. Numai ai grijă să-ți plătești toate datoriile și să nu-ți lași nicio obligație neîmplinită. N-avem nevoie de oameni care fug și-și neglijează responsabilitățile.

— Nu mă mai ține nimic aici.

Avea să-i lase mamei lui desaga cu aurul pus deoparte, asigurându-le astfel un trai decent ei și fratelui său. Oricum el și amicii lui vor pune mâna în curând pe mai mult.

— Minunat! exclamă Așez. Nici nu-ți poți închipui ce mult mă bucur că vii cu noi!

Ruben simți un junghi trecător de vinovăție la gândul că plănuia să jefuiască un asemenea om jovial și naiv. Dar privind spre unchiul său și amintindu-și că nimeni din comunitate nu se simțea vinovat că îi furaseră moștenirea, regretele i se risipiră.

— Mă duc să-mi fac bagajele, zise el, dând să plece.

Dar unchiul îl opri.

— Iartă-mă că sunt bănuitor, Ruben, dar nu mai faci parte dintre noi de atâta vreme și acum...

— Uite ce-i, nu-ți cer îngăduința, zise el. Îți spun doar să-mi pui numele pe listă.

— Pentru ce?

— Sunt levit. Am fost invitat să merg și am să merg.
Și cu asta basta.

Capitolul 39

Lângă râul Ahava

Insectele bâzâiau și zumzăiau în lumina înserării în timp ce Ezra stătea în fața cortului cu familia lui după masa de seară. Așez și ceilalți trimiși se întorseseră de la Casifia cu vești bune și Ezra voia să consemneze totul în detaliu în însemnările sale:

Și, fiindcă mâna cea bună a Dumnezeului nostru era peste noi, ne-au adus pe Serebia, bărbat cu minte, dintre fiii lui Mahli, fiul lui Levi, fiul lui Israel, și cu el pe fiii și frații lui, în număr de optsprezece; pe Hașabia, și cu el pe Isaia, dintre fiii lui Merari, frații săi și fiii lor, în număr de douăzeci; și dintre slujitorii Templului, pe care David și căpeteniile îi puseseră în slujba leviților, două sute douăzeci de slujitori ai Templului, toți numiți pe nume...

— Scuză-mă.

Își ridică privirea și văzu un bărbat aplecat asupra lui. Nu-l auzise apropiindu-se.

— Ești Ezra ben Seraia? Întrebă acesta.

— Da.

— Numele meu e Hașabia. Sunt unul dintre leviții din Casifia. Trebuie să-ți vorbesc în legătură cu nepotul meu, Ruben ben David.

— Te rog, ia loc, zise Ezra, arătând spre un spațiu de lângă focul de tabără.

Bărbatul clătină din cap.

— Mulțumesc, dar mă tem că nu va fi o conversație prea plăcută.

Ezra se ridică, tot mai tulburat de expresia sumbră de pe chipul omului.

— S-a răzgândit cumva nepotul tău în privința călătoriei? Întrebă el.

— Nu, încă mai vrea să vină cu caravana, dar mă tem că niciunul dintre noi, cei din Casifia – nici măcar eu – nu putem pune mâna în foc pentru nepotul meu. E un încurcă-lume bănuț de multă vreme de tâlhărie – dacă nu și mai rău. S-a înhăit de ani de zile cu o bandă de huligani babilonieni, ocolindu-și confrății iudei.

Preocuparea lui Ezra se adânci și mai mult la pomenirea mult-urâtelor neamuri.

— Da, continuă.

— Ruben nici măcar nu încearcă să urmeze *Tora*. Nu s-a rugat cu noi și n-a mai dat pe la sărbătorile și praznicele noastre de cincisprezece ani. Regret s-o spun, dar e mai mult babilonian decât iudeu și mă tem să nu aibă o influență proastă asupra celorlalți tineri.

— Câți ani are?

— Douăzeci și șapte.

Lui Ezra nu-i trebui decât o clipă să decidă.

— Nu poate să vină cu noi.

— Am încercat să-l împiedic. Dar Ruben insistă că fratele tău, Așez, l-a invitat să ni se alăture. Zice și că te-a mai întâlnit o dată, cu mult timp în urmă.

— Trimite-l încoace, hotărî Ezra. Spune-i că vreau să-i vorbesc.

— Trebuie să te previn, *robi*, că nepotul meu poate fi destul de nesuferit. Și e foarte iute din fire.

— În cazul ăsta, cu cât terminăm mai repede povestea, cu atât mai bine.

Ezra își trimise familia în cort să poată rămâne singur, în timp ce Hașabia pleacă să-și aducă nepotul. Așteptă, pășind înainte și înapoi prin fața focului și uitând cu desăvârșire de însemnări. Trebuia să fie ferm cu nepotul lui Hașabia, dându-i de înțeles că oricine nu ținea Legea nu era binevenit.

Flăcăul care-și făcu apariția era înalt și bine făcut, cu un cap mai mare ca Ezra. Dacă era iute din fire cum zicea

Hașabia, Ezra n-avea nicio șansă în fața lui. Ruben nu purta *kipa* pe părul negru dezordonat și nici ciucuri la veșmânt – semne rele amândouă. Chipul îi era marcat de o barbă țepoasă, neîngrijită și de o expresie furioasă.

— Înțeleg că ne-am mai întâlnit, Ruben, zise Ezra în loc de salut. Iartă-mă, dar nu-mi aduc aminte unde.

— Tatăl meu, Daniel, a fost fierarul care v-a făcut arme.

— A, da.

Ezra aproape îl recunoscuse pe băiatul de odinioară în bărbatul ce stătea acum în fața lui.

— Cum e tatăl tău? Vine și el cu noi?

— Tata e mort. A murit în bătlie pe treisprezece a lui adar.

Ezra se scărpină în barbă, tulburat de vorbele lui. Asta explica în mare parte furia lui Ruben. Nu fusese decât un copil la vremea respectivă. Dar ridica și un mare semn de întrebare: de ce se înhăitase Ruben cu babilonienii după ce aceștia îi ucisese tatăl?

— Îmi pare nespuse de rău să aud de tatăl tău, Ruben. Din câte țin minte, era un om bun și un fierar excelent. Dar spune-mi, ce te-a făcut să te hotărăști să vii cu noi?

— Fratele tău a zis că aveți nevoie de leviți. Și țin minte că în noaptea în care ați venit la atelierul nostru, tata și-a arătat dorința de a sluji la Templu ca strămoșii noștri leviți. I-ar fi plăcut să vin.

Spre surprinderea lui, Ezra își aminti întâmplarea. Ochii vânjosului fierar licăriseră când dăduse glas dorinței sale. Și oare nu asta își dorise el însuși pentru fiii săi, motivul pentru care se duse la împăratul Persiei? Lucrul după care tânjise fierarul păruse cu neputință la vremea respectivă, dar acum nu mai era. Tatăl lui Ruben muncise din greu să făurească armele de care aveau atâta nevoie și murise ca un erou. Ezra ura gândul de a respinge fiul unui asemenea om de treabă, dar dacă Ruben nu urma *Tora*, nu

era binevenit. Propriul său unchi îl învinuise că e un încurcă-lume.

— Nu mai am nimic care să mă țin aici, continuă Ruben. Nu sunt însurat – și unchiul ne-a silit pe mine și pe mama să vindem fierăria lui *ava* în ciuda dorințelor mele. Mi-ar plăcea s-o iau de la capăt.

— Adică nu o faci din dorința de a urma *Tora* lui Dumnezeu?

— Ți-am spus motivele mele.

Ezra oftă. Cel puțin băiatul era sincer și nu încerca să-și înflorească motivele. Dar trebuia să fie ferm cu el.

— Ascultă, Ruben. Porunca împăratului persan ne dă voie să ne întoarcem și să conducem ținutul lui Iuda după Legea lui Dumnezeu. Asta include toate regulile și prevederile din *Tora*. Porunca spune clar că oricine va încălca Legea lui Dumnezeu va trebui osândit la moarte, la surghiun, la o gloabă sau la temniță.

Ruben își abătu privirea.

— Unchiul tău spune că nu-ți plac regulile și că nu te închini niciodată cu ceilalți. Dacă te lăsăm să vii cu noi, va trebui să respecti fiecare literă din Lege. Poți să juri cu mâna pe inimă că vei face asta?

Erza așteptă, dar Ruben nu răspunse.

— M-am gândit eu că nu. Trebuie să te întorci la Casifia, Ruben. Noapte bună.

Ezra văzu surprinderea lui Ruben, care parcă nu se așteptase la o asemenea respingere. Apoi surprinderea lăsă loc mâniei și flăcăul se răsuci pe călcâie și plecă.

Debora ieși din cort imediat după plecarea lui Ruben.

— De ce l-ai izgonit pe flăcău? Credeam că aveți nevoie în continuare de leviți.

— Avem. Dar ne trebuie doar bărbați care urmează Legea lui Dumnezeu, altfel vor pângări ținutul.

Se așează din nou să-și continue însemnările, dar Debora se aplecă asupra lui cu mâinile în șold. El își ridică

privirea.

— Ce e?

— Fiilor noștri ai putut să le arăți milă când au încălcat Legea. Lui de ce nu?

— Cu fiii noștri a fost altfel.

— De ce? Cum a fost altfel? în afară de faptul că Ruben n-are tată care să-i țină partea.

Ezra își înghiți o replică tăioasă. Intervenția și stăruința ei îl călca pe nervi. Îi făgăduise înainte de nuntă că o va asculta și va ține cont de părerea ei, dar în seara asta sinceritatea ei îl irita.

— Există un motiv bun pentru care ni se spune să-i ucidem cu pietre pe fiii răzvrătiți, Debora. Iar despre Ruben chiar unchiul său a spus că e un tâlhar și un încurcă-lume.

— Eu una n-am văzut în el un încurcă-lume. Am văzut un fiu al lui Avraam. Și chiar să fi fost un încurcă-lume în trecut, de ce nu-i dai o șansă să se căiască? Mediul potrivit ar putea să-l schimbe, să știi. Nu ne arată și Dumnezeu milă dându-ne o a doua șansă?

Ezra se ridică și își puse mâinile pe umerii ei grațioși.

— Debora, ai uitat cum a început totul? Dumnezeu ne-a pus în inimă dorința de a ne întoarce la Ierusalim pentru că fiii noștri erau momiți de Babilon. Am vrut să-i smulgem din ghearele influențelor proaste și să-i aducem înapoi la Dumnezeu.

— Întocmai. Pe fiii noștri nu i-ai respins fiindcă au nesocotit legile lui Dumnezeu și au chiulit de la lecții. Ai încercat să le schimbi mediul. Nu merită și Ruben șansa de a lăsa în urmă păgânul Babilon? De ce nu-i arăți acestui băiat orfan aceeași preocupare pe care ai arătat-o fiilor noștri?

— Unchiul lui Ruben refuză să garanteze pentru el.

— Și unde-i dovada acuzațiilor lui? Unde-i cel de-al doilea martor? Nu te-am crezut în stare să judeci un om

atât de pripit și de aspru, Ezra. Am rămas foarte surprinsă de hotărârea ta.

— Am fost rugat să dau un răspuns în seara asta și am făcut-o.

— Așa, pe nepusă masă? Fără să ceri sfatul Atotputernicului?

— Ruben a recunoscut că motivația lui nu e să respecte *Tora*.

— Și de unde știi că nu sunt și alții din caravană în aceeași situație? Poate că Ruben s-a rătăcit de la credință, dar măcar încearcă să facă un pas înspre Dumnezeu. De ce nu vrei să-l ajuți, Ezra? Dă-i o șansă să învețe legile Lui. Ce-ar fi fost ca și Dumnezeu să țină cont de greșelile noastre și să ne respingă?

Ezra nu putu răspunde. Puțini bătrâni din comunitate îndrăzneau să-i pună la îndoială hotărârile și mândria îi era rănită să fie muștrat tocmai de soția sa. Respiră adânc și zise:

— Uneori e greu să găsim o cale de mijloc între lege și milă...

— La tine n-a fost decât lege, Ezra. Nici urmă de milă.

— Chiar dacă ai dreptate și am fost prea aspru, e prea târziu să-mi mai schimb hotărârea. L-am izgonit deja.

— Atunci poate s-ar cuveni să-l cauți și să-i spui că-ți pare rău. Să-i spui că avem nevoie de el și că e dorit. Nu asta face și Atotputernicul neluându-ne în seamă trecutul și oferindu-ne o a doua șansă?

— Și dacă bănuielile unchiului său sunt adevărate și se dovedește o influență nefastă?

— Și dacă Dumnezeu. Se înșală în privința noastră și vom lepăda din nou Legea Lui? Dă-i o șansă să se schimbe, Ezra, să fie schimbat de Dumnezeu. Știi bine că harul are putere să facă asta. Când Dumnezeu ne-a arătat milă cruțându-ne viețile acum cincisprezece ani, uite cum am

răspuns. Arată-i și lui Ruben harul lui Dumnezeu și lasă-l să-l transforme. Acest flăcău și-a pierdut tatăl. Cum ar fi fost ca fiii noștri să te piardă pe tine? N-ai fi preferat să le arate cineva milă în loc să-i amenințe cu „moartea, surghiunul sau temnița”?

— L-am întrebat dacă are de gând să respecte Legea și...

— Și nici nu l-ai lăsat să răspundă înainte să-l alungi.

Era adevărat. Ezra nu mai avea ce să spună. Oricât de iritat ar fi fost s-o recunoască, Debora avea dreptate. Va trebui să-și calce pe mândrie, să-l găsească pe Ruben și să-i dea o a doua șansă. Se rugă în șoaptă, cerând înțelepciune, și porni în căutarea lui.

Leviții din Casifia își făcuseră tabără la capătul de nord al caravanei și, când se apropie Ezra, Hașabia se grăbi să-l întâmpine.

— Am venit să vorbesc din nou cu nepotul tău, Ruben, îi spuse Ezra.

— E acolo.

Ruben ședea singur cuc, departe de ceilalți, cu privirea aiurea. Ezra se îndreptă spre el, cerând în gând tărie și cuvintele potrivite.

— Am venit să-mi cer iertare că am fost atât de dur cu tine acum câteva momente, zise el. Am greșit vorbindu-ți așa și îmi pare nespus de rău. Dacă mai vrei să vii la Ierusalim cu caravana noastră, ești binevenit.

Ruben își desfășură picioarele lungi și se ridică.

— Și cum rămâne cu legile de care mi-ai vorbit?

— Va trebui să le respecti, desigur. Dar trag nădejde că vei fi atras la Dumnezeu și că, ajungând să-L cunoști, Îi vei respecta legile din același motiv ca majoritatea dintre noi - pentru că Îl iubim și vrem să fim plăcuți înaintea Lui.

Ruben îi aruncă o privire întrebătoare.

— Ce vrei să spui?

— Nu de asta te-ai supus regulilor tatălui tău când ai

trăit în casa lui? Pentru că l-ai iubit și ai vrut să-i faci pe plac?

— Ba da, așa cred.

— Mi-ai spus că-ți dorești un nou început. Ideal ar fi ca pocăința noastră să izvorască din dorința de a ne întoarce la Dumnezeu, nu de a încerca ceva nou. Dar sper să încerci barem să-L cunoști pe Dumnezeu care te iubește. Aș fi onorat să te învăț eu însumi despre El.

Preț de o clipă, lui Ezra i se păru că vede ochii lui Ruben licărind.

— Dacă ești dispus să mă ierți pentru tonul tăfnos de mai devreme, te invit la cortul meu mâine dimineață să încercăm să-ți găsim o slujbă pe măsură.

Își puse o clipă mâna pe brațul vânjos al lui Ruben, apoi se întoarse la cortul său.

Ruben sosi în zorii zilei următoare chiar când Ezra își termina micul dejun, și nu se miră că părea precaut și bănuitor.

— Ia loc, Ruben, zise el, arătând spre rogojină. Nu fi încordat. Nu vreau decât să stăm de vorbă și să te cunosc mai bine.

Așteptă până se așeză cu picioarele lungi încrucișate sub el.

— Așadar vii cu noi la Ierusalim. Asta am lămurit-o deja. Acum va trebui să-ți găsim slujba cea mai potrivită ca levit. Fiecare om are un loc și un rost în împărăția lui Dumnezeu. La ce te pricepi cel mai bine? Povestește-mi despre tine.

— Sunt sigur că unchiul meu ți-a spus deja totul despre mine.

— Da, și din păcate lucruri nu prea bune. Mi-a spus că ești un încurcă-lume și un tâlhar. E adevărat?

— Am fost nevoit să fur. Ava a murit în luptă, salvându-ne viața, și ai mei n-aveau cum să se întrețină. Eu sunt fiul cel mare. Am făcut și eu ce am putut.

Ruben tăcu o clipită, apoi adăugă:

— Sunt sigur că unchiul meu nu ți-a spus tot adevărul. Mi-a furat fierăria lui *ava* și a vândut-o altcuiva! Deși era moștenirea mea, n-a vrut să mă ajute s-o cumpăr înapoi!

— A furat-o? Ai tăi n-au primit bani pe ea?

— Am primit cât să ne ajungă de trai, dar n-avea niciun drept s-o vândă!

— Câți ani aveai pe atunci Ruben?

— Treisprezece.

Ezra se trase de barbă, căutându-și cuvintele.

— Îmi închipui ce dor îți e de tatăl tău. Și fratele meu Iuda a murit în război. De atunci mi-e întruna dor de el. I-am preluat responsabilitățile, i-am întreținut familia, am muncit în locul lui, dar am avut șansa să fiu adult. Aveam deja un mijloc să câștig un trai decent. Cine știe ce ne-am fi făcut în situația ta?

Bărbia lui Ruben tremură de emoție, dar nu vorbi.

— Dar acum nu mai ai niciun motiv să furi, nu?

Ezra așteptă până Ruben clătină din cap.

— Bun. Pentru că e una din Cele Zece Porunci ale lui Dumnezeu. Te învăț bucuros și celelalte nouă, și toate legile și regulile de care am vorbit ieri. Nu-i nevoie să le înveți pe toate deodată, firește. Putem începe cu cele de bază. La urma urmei, ne așteaptă o călătorie lungă și vom avea timp berechet să stăm de vorbă. Ți se convine așa?

Așteptă până Ruben încuviință din cap.

— Acum spune-mi ce-ți place să faci, Ruben. La ce te pricepi cel mai bine?

— Să lupt. Să supraviețuiesc cu orice preț. Nu mă tem de nimeni.

— Atunci ar trebui să fii paznic. Una dintre îndatoririle leviților e să fie paznici la Templu. Ți s-ar potrivi așa ceva?

— Mi-ar plăcea.

Reuși să zâmbească și era un flăcău chipeș când zâmbea. Dar furia părea să mocnească în el ca într-un cuptor încins.

— Am văzut că stai singur, Ruben. De ce?

— Nu vreau să am nimic de-a face cu unchiul.

— Atunci adună-ți catrafusele. Ești binevenit să-ți faci tabără cu mine și cu familia mea. Vei descoperi că soția mea e o bucătăreasă excelentă.

Știa că Debora asculta și ea.

Încruntătura furioasă a lui Ruben se îmblânzi.

— Mulțumesc.

Ezra își dădu jos *kipa* și i-o întinse.

— Ce-ar fi să începi cu asta? Ești de-al nostru acum.

— De ce o poartă bărbatii?

— E un semn al smereniei și al supunerii față de Atotputernicul, menit să ne aducă aminte că El veghează mereu asupra noastră.

Ruben schiță un gest de mulțumire, dar plecă fără să-și pună acoperământul de cap.

Debora ieși din cort imediat după plecarea lui.

— Ai avut dreptate, zise Ezra. Îți mulțumesc că m-ai convins să-i mai dau o șansă. Ți-am urmat sfatul și i-am arătat milă, și cred că l-am impresionat. Am să-l învăț să-L urmeze pe Dumnezeu.

Debora nu-i întoarse zâmbetul.

— *Tu* ai să-l înveți?

— Da.

Ea clătină din nou din cap, cu mâinile în sold.

— Acum ce mai e? Credeam că ești de partea flăcăului.

— Sunt. Dar nu *tu* îi poți schimba inima. Numai Dumnezeu o poate face.

Ezra privi mut de uimire cum intră înapoi în cort. Se așteptase la aprobări și laude din partea ei. Acum se simțea cu totul descumpănit. O va putea înțelege vreodată

pe soția aceasta pe care i-o dăruise Dumnezeu?

Capitolul 40

Ierusalim

Amina stătea în curtea Templului, privind voiosul convoi ce aducea jertfe de mulțumire din recolta de grâu. Venise la Ierusalim cu Iacov și familia lui de Sărbătoarea Azimelor și nu se mai sătura să privească minunatul ritual, închise ochii, ascultând corul de leviți ce cânta „*Gustați și vedeți ce bun este Domnul! Ferice de omul care se încrede în EH*”. Amina se încrezuse în Atotputernicul și gustase din binecuvântările Lui.

Mai târziu în după-amiaza aceea, după terminarea ritualurilor de la Templu, Amina se duse cu familia lui Iacov la casa nepoților Hodaiei, Iosua și Ionatan, unde stăteau de fiecare dată când veneau la Ierusalim. Bărbații erau preoți, fii ai unui vestit proroc și om al lui Dumnezeu pe nume Zaharia. Casa lor, construită din pietre necioplite, cu o curte mare, era cocoțată pe culmea de deasupra văii Chedronului. În vizitele sale, Aminei îi plăcea să se trezească devreme ca să ajute la pregătirea micului dejun și să privească răsăritul soarelui peste Muntele Măslinilor. Tocmai ajuta la pregătirea cinei în ultima noapte a sărbătorii, când Ionatan se întoarse acasă cu vești interesante.

— Am primit de știre, zise el, că împăratul Persiei i-a lăsat pe confrății iudei aflați încă în surghiun să plece acasă în ținutul lui Iuda. Căpetenia lor e Ezra ben Seraia, urmaș al mai multor preoți de seamă de la Templul lui Solomon. Aduce cu el alți câțiva zeci de preoți și leviți ca să slujească alături de noi.

— Mai mulți veniți din surghiun? întrebă Iacov. Ce veste minunată! Prea multă vreme am fost întrecuți la număr de neamuri. Poate cu mai multe forțe vom reuși să oprim în sfârșit răspândirea edomiților în partea de miazăzi a ținutului lui Iuda.

Fața Aminei se îmbujoră la pomenirea poporului ei, dar Iacov nici măcar nu se uită la ea, de parcă ar fi uitat cu totul de originile ei.

— Când crezi că vor ajunge aici? întrebă soția lui, Rivca.

— Potrivit scrisorii pe care am primit-o, au părăsit deja Babilonul, răspunse Ionatan. O scrisoare călătorește mult mai repede ca o caravană cu mii de oameni. Ne putem aștepta să ajungă probabil în trei, patru luni, în mod sigur înaintea sărbătorilor de toamnă.

— Sărbătorile de toamnă... repetă Iosua. Nu cred să ne ajungă mantiile pentru zecile de preoți și leviți ce vin să slujească împreună cu noi de *Yom Kipur*. Și cu siguranță că vor dori să ia parte. Doar de asta vin.

— Ai dreptate, zise Ionatan. Trebuie să mai tocmim niște țesători să facă postavuri pentru mantii, brâuri și celelalte veșminte. Poate dacă ne punem imediat pe treabă, vom reuși să isprăvim la timp. Tușa Hodaia ar fi putut să ne ajute, dar...

— Să știi că și Amina e o țesătoare iscusită, interveni Iacov.

Amina își simți din nou obraji îmbujorându-se când se întoarseră toți spre ea.

— Ce-ai zice să rămâi aici și să muncești cu țesătorii noștri? o întrebă Iosua.

— Să mă mut aici? La Ierusalim?

— Da. Ești binevenită să stai la noi.

— Dar... știți că nu sunt iudeică, nu?

— Nici tușa Hodaia n-a fost iudeică prin naștere. Tatăl meu a prorocit că într-o zi Domnul va împărăți peste întreg pământul, peste toate popoarele. Și a mai spus că într-o zi vor veni la Ierusalim oameni de toate neamurile să sărbătorească și să se închine Atotputernicului. Tu ești începutul acestei făgăduințe, Amina... Ce zici, vrei să ne ajuti?

Amina simți că-i sare inima din piept de bucurie.

— Cum să nu? Dacă mă credeți în stare.

— Te pot învăța celelalte. E o țesătură specială de in răsucit arătată de Dumnezeu în Scriptură. Mantiile sunt țesute dintr-o bucată, neavând cusături decât în locul unde sunt prinse mânecile. Iar culorile se fac din vopsele speciale.

— Întotdeauna am admirat straiile minunate ale preoților, zise Amina, mai ales mantia mai-marelui preot în culori cărămizii, albastre și purpurii. E atât de izbitoare.

Încercă să-și rețină lacrimile ce-i năpădiră ochii.

— Dumnezeu ne-a poruncit să facem straie arătoase și plăcute privirii – scumpe ca veșmintele împărătești, zise Iosua.

— Am spus ceva care să te supere, Amina? întrebă Ionatan. De ce plângi?

Ea clătină din cap și se șterse la ochi.

— Sunt... sunt atât de fericită! reuși ea să îngaime.

Nu-și închipuise niciodată că va putea să întoarcă binele făcut față de Dumnezeul care o iubea și o salvase. De mică fusese dată la o parte, spunându-i-se că e fără valoare. Acum nu-și putea stăpâni bucuria și mirarea la gândul că era acceptată și prețuită. Dorită și iubită.

La încheierea sărbătorii, Amina se întoarse la Betleem să-și adune lucrurile, inclusiv masivul gherghef al Hodaiei și greutatea de lut. Iacov o ajută să le transporte la Ierusalim și fetei nu-i trebui mult să se obișnuiască în minunata casă a preoților de pe coastă. Urmară câteva săptămâni pline, în care se acomodă la noua ei viață și învăță țesătura răsucită pentru straiile albe de in. Își instalează ghergheful în Casa Țesătorilor de lângă ogrorul piuarului. Acolo avea să toarcă fuiorul în fire cu câte șase pliuri, pe care urma apoi să le albească sau să le coloreze în vopsele speciale și să țeară din ele veșminte. Avea atât de multe de învățat. Preoții obișnuiți purtau trei feluri de

veșminte: scufii, izmene și tunici lungi până la glezne, toate din în Brâul mai-marelui preot era țesut din mai multe fire: în răsucit, fir de aur subțiat prin bătucire și lână vopsită în azuriu, purpuriu și cărămiziu.

— Cum se pot obține asemenea culori minunate? întrebă Amina, studiind lâna.

— Vopseaua albastră și cea purpurie provin de la o specie de melc marin din Marea cea Mare, îi spuse meșterul vopsitor.

Sunt foarte scumpe, de aceea aceste culori sunt folosite doar de împărați și de preoții din Templul Atotputernicului. Vopseaua cărămizie se obține de la o specie de vierme și e foarte scumpă și ea.

Amina începu să țeară o mantie preotească dintr-o singură bucată și fără cusături. O altă țesătoare avea să adauge o tivitură țesută în jurul gâtului, iar tivitură de jos trebuia țesută, nu cusută.

— De unde să știu cât de lungă să fac mantia dacă trebuie țesută tivitură? întrebă ea.

— N-ai cum să știi până nu sosesc noii preoți și vedem cât de înalt e fiecare. Apoi vom putea să terminăm veșmintele și să le trimitem în odaia de schimb a Templului.

Amina își îndrăgea nespuns munca. Dar pe măsură ce zilele intrau într-o fericită rutină, privea adesea peste vale către satul Saifei, tânjind să-și revadă din nou sora. Făgăduise că se va întoarce, dar deocamdată se dovedise cu neputință.

— Ești bun să mă ajuți să fac o vizită la sora mea? îl întrebă ea pe Iosua într-o seară. Mă tem să nu uite tot ce a învățat de la Hodaia despre Atotputernicul. Îmi doresc mai mult decât orice să se închine și ea Dumnezeului nostru.

— Cum să nu, Amina. Pot trimite un slujitor de-al nostru să te însoțească. Și poți să iei asinul meu.

— Slujitorul tău va trebui să aștepte în afara satului.

Dar promit să nu stau prea mult.

— Nu-ți face griji.

Saifa nu-și mai încăpu în piele de bucurie când o revăzu pe Amina. Își împărtășiră ultimele vești, dar vizita se sfârși mult prea repede. Pe tot parcursul ei, Saifa nu conținu deloc cu lucrul și Amina i se alătură, ajutând-o pe ea și pe soacra ei la treburile gospodărești.

— Ce n-aș da să mai poți sta, zise Saifa când sosi timpul să plece. Ce-ar fi să te întorci la sărbătoarea de la sfârșitul verii și să rămâi la mine câteva zile?

— Ce fel de sărbătoare?

Amina revăzu în minte minunatele ritualuri și serbări iudaice atât de încărcate de semnificație.

— În cinstea secerișului final - ca sărbătoarea pe care o țineam în fiecare an la noi în sat cu ocazia recoltei de măsline, nu mai ții minte?

— Au trecut ceva ani de atunci. Nu prea mai țin minte. Ce face lumea la sărbătoarea voastră?

— Ce importanță are? Te invit să fii oaspetele meu. De când ești atât de mofturoasă că te legi de fiecare fleac?

— Păi... adevărul...

Amina nici nu știa de unde să înceapă, cum să-i explice despre mâncărurile îngăduite și cele interzise, despre faptul că trebuiau preparate într-un fel anume și servite pe anumite tăvi, iar carnea nu putea fi jertfită idolilor. Din toate aceste motive, iudeilor le era interzis să mănânce împreună cu alte neamuri, precum edomiții.

— Te rog să vii, Amina! Măcar vom putea petrece mai mult timp împreună. Femeile pregătesc totul dinainte, așa că în ziua ospățului vom putea să ne odihnim și să mergem în vizite fără grija gătitului.

— Așa cum făcea Hodaia înainte de Sabat?

— Mă gândesc că da.

Saifa zâmbi ușor și adaugă:

— Poate vei avea ocazia să întâlnești și niște feciori

din satul nostru. Ți trebuie un soț, Amina. Ești „bătrână” deja la douăzeci și trei de ani. Doar nu vrei să rămâi singură sau să te măriți cu un iudeu?

— N-am întâlnit pe nimeni cu care să mă mărit, iudeu sau altfel. Și probabil că voi rămâne singură. Nu mulți bărbați își doresc o nevastă oloagă.

Saifa însă nu păru s-o audă.

— Aș putea să ți-i prezint pe verișorii soțului meu. De fapt, știu mai mulți bărbați din sat pe care ar trebui să-i cunoști.

Amina nu știu ce să răspundă. Un soț edomit n-ar fi lăsat-o niciodată să se închine Dumnezeului iudeilor sau să meargă la Templul Său.

— Hai, Amina, te rog! Ne vom distra de minune. Va fi mâncare, muzică și dans...

— Nu cred că am să dansez, zise Amina, arătând spre picior.

Saifa îi aruncă o privire iritată.

— Am venit să te văd, Saifa, să stăm de vorbă și să aflu cum o mai duci, zise Amina, luându-și sora de mâini. Nu m-aș simți în largul meu la o mare sărbătoare, precum acest praznic. Te rog, nu te supăra pe mine, dar știu că m-aș simți cumplit.

Vedea bine însă că Saif a se supărase. Aceasta își smulse mâinile.

— Uneori te porți de parcă nici n-ai fi sora mea!

— Pentru că am ales fiecare alte căi. Edomiții și iudeii sunt cât se poate de diferiți și trăim în lumi complet opuse. Nu sunt...

Se opri, căutând în gând cuvintele potrivite.

— Te rog să nu mă înțelegi greșit, dar uneori simt că nu mai sunt edomită.

— Nici să nu mai spui așa ceva! Nu te poți da cu vrăjmașii, Amina. E destul de rău că trăiești printre ei. Dacă se iscă o nouă înfruntare între noi? Ce te faci?

— Nu știu... Adică... eu nu văd în tine și în oamenii din satul tău niște vrăjmași. Dar nu-i așa de simplu cum spui tu. Mama și avă s-au *rușinat* de mine, unchiul Abdel m-a respins și el. De ce să trăiesc cu niște oameni care nu mă doresc? Iudeii mă acceptă așa cum sunt. Mă fac să mă simt... prețuită.

Voise să-i spună Saifei de sarcina de a țese veșmintele preoțești, dar se răzgândi. Sora ei n-ar fi înțeles niciodată.

— Dacă nu vrei să faci parte din poporul nostru, nici nu te mai obosi să vii la mine, zise Saifa.

Îi întoarse spatele supărată. Amina nu putea să plece așa. Trebuia s-o dreagă cumva. Șchiopătă după sora ei și o luă de braț.

— Stai. Nu vreau să fie supărări între noi. Suntem surori. Dacă sărbătoarea asta e atât de importantă pentru tine, am să vin bucuroasă.

Gândul că se va amesteca printre bărbații edomiți încă o înfricoșă, dar va fi ferită de curteniile lor, din moment ce niciunul nu-și dorea o nevastă oloagă.

Auzind aceasta, Saifa se întoarse din nou spre ea zâmbind.

— Minunat. Pregătește-te să stai peste noapte. Sărbătoarea se va sfârși foarte târziu. Spune-i cui te aduce că te va însoți cineva în zori la Ierusalim.

Amina se sforță să zâmbească. Nu voia să ia parte la festivalul Saifei, dar nici să-și supere sora. Hodaia o rugase cu limbă de moarte să îndrepte lucrurile.

— Bine, Saifa, zise ea. Spune-mi ziua și luna și am să vin.

Capitolul 41

Lângă râul Ahava

Ruben văzu în sfârșit ascunzătoarea în care se afla aurul și argintul caravanei. Nu erau kilograme, ci tone – mai mult decât și-ar fi putut închipui vreodată. *Rabi* Ezra îi

arăta cortul special amenajat în care erau ținute sub pază. Vistieria avea să umple desăgile a peste treizeci de cămile la pornirea caravanei. Fârtății lui aveau să fie încântați. El și banda lui nu vor mai trebui să fure niciodată.

Își hotărâseră un semnal – strigătul de jale al unei porumbițe – ca să-și poată da întâlnire în fiecare seară la marginea taberei după ce se stingeau focurile și lumea se retrăgea în corturi la culcare. Ruben se refugie la capătul de nord-est al taberei, așteptând în beznă semnalul. Obişnuit să se miște fără zgomot pe timpul nopții, reuși să se strecoare prin tabăra adormită fără să fie văzut sau auzit. Așteptă semnalul, luând-o apoi pe urma lui pe terenul negru și denivelat până la locul în care îl aștepta Scormon. Văzându-l, prietenul lui rânji și-i făcu semn să-l mai urmeze puțin până pe malul râului, unde stăteau ceilalți sub un pâlc de finici. Dormeau la lumina stelelor, necutezând să aprindă focul sau să-și întindă cortul pentru a nu atrage atenția. Ursu se ridică și-l salută din toată inima pe Ruben.

— Ai reușit! Hei, uită-te la tine! Arăți ca un iudeu, cu cipilica și mantia ta dichisită.

Ruben își smulse *kipa* de pe cap stânjenit. Ursu îl trase jucăuș de ciucuri. Aceștia îi fuseseră cusuți de soția lui *rabi* Ezra. Tatăl său purtase și el astfel de ciucuri albaștri la veșminte ca să-i amintească de Legea lui Dumnezeu.

— N-am avut încotro, îi zise el lui Ursu. Au fost gata să mă trimită acasă dacă nu mă învoiesc să țin toate regulile lor năzuroase.

Nu-i mai ieșea din minte felul în care se răzgândise *rabi* Ezra, lăsându-l să vină. Conducătorul întregii caravane – căpetenia tuturor bărbaților, inclusiv a unchiului Hașabia – se întorsese la el să-i ceară iertare. Ruben nu mai întâlnise pe nimeni ca acest *rabi*, atât de înfocat, de evlavios, și totuși gata să-și recunoască

greșelile, dispus să aibă încredere în el și să-i acorde încă o șansă. Numai un om mare ar putea face asta. Așa ar fi procedat și tatăl său.

— Am ticluit un plan, zise Ruben. Deocamdată totul în tabără e păzit cu strășnicie și încă nu mi-a venit rândul să stau de pază. Eu zic să vă țineți o zi după caravană și să așteptați până facem tabără în prima noapte. Până atunci toată lumea va fi ostenită și vor întinde corturile la întâmplare.

— Dar e o nebunie! protestă Plisc. O zi de călătorie ne va lăsa în mijlocul pustiei. Cum să...

— Nu, Ruben are dreptate, îl întrerupse Ursu. În mijlocul pustiei e perfect. Măcar nu vor putea să ne dea de urmă pe întuneric și nu vor ști încotro am luat-o până în zori.

— Voi avea grijă să stau eu de pază, continuă Ruben. Voi fi cu ochii în patru să văd unde ascund aurul după descărcatul cămilelor. La asfințit voi aștepta semnalul vostru și ne vom întâlni ca în seara asta să vă întocmesc o hartă a taberei. Așteptați cu jaful până după miezul nopții. Nu faceți vreo pozna și nu atacați paznicii. Vă voi ajuta să vă furișați în cort, să luați aur cât încape și să ieșiți din nou - rapid! - înainte să bage careva de seamă. Ne-am înțeles? Trebuie să ne depărtăm binișor de caravană înaintea zorilor.

— Nu-i un plan rău, Ruben, zise Plisc, dar de ce să luăm doar o mână de aur? De ce să nu facem mai multe drumuri și să încărcăm un șir de cămile și de cai de povară?

Gândul acesta făcu stomacul lui Ruben să se întoarcă pe dos de groază.

— Nu fi lacom, Plisc. Cu cât durează mai mult jaful, cu atât e mai mare riscul să fim prinși. Doi, trei saci de aur pe cap e de ajuns.

Scormon și Plisc continuară să se ciondănească până

când Ursu ridică mâna să-i oprească.

— E bun planul lui Ruben. Ne vom ține după caravană, iar la asfințit ne vom da întâlnire la marginea taberei să ne spui unde e aurul. Numai ai grijă să fii de pază, Ruben.

— S-a făcut. Caravana va porni probabil mâine dis-de-dimineată, le spuse el prietenilor săi înainte să se despartă.

Dar nu se întâmplă așa. În ziua următoare, toți oamenii, animalele de povară și corturile rămaseră pe loc în tabăra de lângă râul Ahava.

— De ce nu pornim? îl întreabă Ruben pe *rabi* Ezra la puțin timp după ivirea zorilor. Ce mai așteptăm?

Rabi îl invitase să călătorească și să stea cu familia lui și Ruben nu voia să-i trezească bănuielile printr-un refuz. Își aduse așternutul de dormit și calabalâcul sărăcăcios la locul de tabără al conducătorului și dormi acolo.

— Am vestit o zi de post, răspunse *rabi*, ca să ne smerim cu toții înaintea lui Dumnezeu și să-l cerem o călătorie ferită de primejdii pentru noi, copiii și averile noastre.

Focul de tabără la care se încălzea Ezra și familia lui lărgită nu mai fusese aprins. Soția lui și celelalte femei nu pregătiseră micul dejun. Nici chiar copiii mici nu mâncară.

— Cercetașii noștri au găsit semne că suntem pândiți și urmăriți, adăugă Așez, fratele lui *rabi*. Urmăritorii s-au ținut după noi ca o umbră din clipa sosirii tale și a celorlalți leviți din Casifia. Trebuie să-l cerem ajutor Atotputernicului.

Unul din gemenii lui Ezra se întoarse spre tatăl său.

— De ce ne urmăresc vrăjmașii, *aval* Ce vor de la noi?

Băieții, care aveau cam aceeași vârstă ca Ruben la moartea tatălui său, semănau leit unul cu altul.

— Vor aurul Atotputernicului, mă gândesc, răspunse

Ezra. Dar nu numai. Am pornit într-o lucrare divină și vrăjmașul vrea cu orice preț să ne împiedice să-i învățăm pe alții *Tora* și să ne închinăm lui Dumnezeu.

Bărbații își aduseseră filacterele, pregătindu-se de rugăciune, iar Ruben îl privi pe Ezra cum își înfășură fâșia de piele în jurul brațului în timp ce vorbea.

— Mi-a fost rușine să cer oșteni de pază de la împăratul perșilor după ce l-am asigurat că mâna lui Dumnezeu e asupra tuturor care caută ajutorul Lui. Și că mânia Lui se aprinde împotriva acelor ce-L părăsesc.

— Bag de seamă că vrăjmașii au uitat ce le-a făcut Dumnezeu când au încercat să ne facă rău acum cincisprezece ani, zise Așez. Și atunci am postit și ne-am rugat pentru ocrotire, și Dumnezeu ne-a ascultat.

Ruben își alungă din minte gândul că de data asta era și el de partea vrăjmașilor.

— La ce bun să postiți? întrebă el ca să-și ascundă tulburarea.

— Ca să ne aducem aminte cât de mult atârnăm de Cel Preasfânt, răspunse Ezra. Când ni se face foame, ne amintim că trebuie să ne bizuim pe El pentru împlinirea tuturor nevoilor noastre, chiar și în cea de ocrotire. Ce-ar fi să te rogi cu noi, Ruben? Ți-ai pus vreodată filacterele?

— Da, când am împlinit doisprezece ani.

— Mai ții minte cum s-o faci?

Ruben dădu din cap. Își amintea și cum își privise tatăl făcând-o în fiecare dimineață, tânjind să fie ca el. Fusesse încântat la împlinirea vârstei de doisprezece ani, căci era în sfârșit destul de mare să le poarte. Își amintea de mândria de pe chipul lui *ava* când îl ajutase să-și înfășoare pentru prima dată fâșia de piele în jurul brațului. Amintirile chinuitoare legate de *ava* păreau să-l năpădească peste tot aici în tabără. Abia aștepta să fure aurul și s-o șteargă - înecându-și amintirile într-o sticlă cu vin.

— Trebuie să începi cu *șema*, continuă Ezra.
„Ascultă, Israele! Domnul Dumnezeu nostru este singurul Domn...”

— Da, m-a învățat *ava*. Dar aş prefera să mă rog singur azi, dacă n-ai nimic împotriva.

— Cum vrei tu, Ruben.

Se depărtă grăbit să nu-i audă rugându-se la Dumnezeu și cerându-l ocrotire - de el și de ortacii săi. Banda lui n-avea de gând să facă rău nimănui, se asigură el. Și câțiva saci de aur pe cap vor trece neobservați. Din locul în care se afla în vârful unei movițe, îl privi pe Ezra rugându-se cu fiii lui - și-și aminti cum se rugase și el cu tatăl său. Oare *ava* îl vedea acum? Oare știa ce era pe cale să facă? Golul din inimă îi era la fel de mare ca golul din stomac și nu pricepea de ce.

Pe tot cuprinsul taberei, orice îndeletnicire încetă și mii de oameni se strânseseră în grupuri mici să se roage. Lui Ruben, care se prefăcea doar că se roagă, ziua i se păru nesfârșită. Voia să isprăvească odată jaful, dar acum mai avea de îndurat încă o zi lungă de călătorie, de așteptare și de griji înainte să-și ia tălpășița. Neavând nimic de făcut, se plimba agitat prin tabără, cu mâțele chiorăind. Ce va face cu partea lui de aur? Și cu tot restul vieții?

Când se întoarse spre seară la locul de tabără al lui Ezra, îl găsi pe *rabi* radiind.

— Atotputernicul ne-a răspuns la rugăciuni, îi zise acesta.

— De unde știi? Doar încă nici n-am pornit la drum.

— Ai dreptate. Dar simt aici, zise el, lovindu-se cu pumnul în piept, că Dumnezeu ne-a ascultat rugăciunile. Toți oamenii și toate bunurile din caravană vor ajunge cu bine la Ierusalim. Acum hai cu mine, Ruben. I-am rugat pe leviți să se adune ca să cântărească aurul și argintul înainte să-l lăsăm în grija lor.

Sarcina le luă câteva ore. Ruben și ceilalți se

îngrămădiră în cort sau la gura lui să privească cum fiecare sac de aur și argint era pus pe o cumpănă. Totalul îl ului: 650 de talanți de argint, 100 de talanți de aur, unelte de argint în valoare de 100 de talanți și 20 de pahare de aur în valoare de cel puțin 1.000 de dariei. Ruben crezuse că, dacă el și banda lui vor fura câțiva saci pe cap, aceștia vor trece neobservați. Dar aurul era cântărit cu atenție, așa că, odată furat, aveau să știe exact cât lipsește și cine îl furase. Chiar dacă reușeau să scape fără să fie prinși, avea să fie pus sub urmărire toată viața.

— Acum că am isprăvit cântăritul, zise apoi Ezra, e timpul să vă dedicăm sarcinii pe care v-a încredințat-o Dumnezeu ca leviți.

Rabi îl puse să îngenuncheze cu ceilalți și să-și dea jos *kipa* ca să-i ungă capul cu untdelemn. Încheie ceremonia cu o rugăciune, rugându-L pe Dumnezeu să păzească și să ocrotească fiecare bărbat ce se oferea pentru lucrarea Lui. Când rugăciunea se sfârși, Ruben se ridică la loc.

— Fiți mândri, domnilor, le zise Ezra. De-acum înainte atât voi, cât și aceste bunuri, sunteți închinați lui Dumnezeu. Argintul și aurul sunt un dar de bunăvoie pentru Domnul, Dumnezeul părinților noștri. Sunt ale Lui. Păziți cu grijă aceste comori până veți ajunge să le cântăriți în încăperile Casei Domnului din Ierusalim și să le înmânați preoților și leviților de acolo. Domnul v-a încredințat această lucrare.

Dar Ruben nu se simțea deloc mândru când se înapoie în tabără împreună cu *rabi* Ezra. Postul se sfârșise, dar n-avea poftă de mâncare.

— Ce e, Ruben? îl întrebă Ezra, văzând cum se joacă cu mâncarea din strachină.

— Nu mi-e foarte foame.

Se scuză și se retrase singur pe movilița dinspre râu. Ezra veni să-l caute de îndată ce-și termină masa.

Se așează lângă Ruben pe iarba crescută prin nisip și stătu câteva clipe în tăcere, cu privirea ațintită spre panglica întunecată a râului.

— Știu că ești un flăcău ager la minte, Ruben, zise el în cele din urmă. Sunt sigur că ai multe întrebări. Și vreau să știi că credința noastră în Atotputernicul lasă loc și de întrebări – chiar și de îndoieli. Așa învață și discipolii la *ieșiva*, mai știi? Cei mai buni învățăcei sunt aceia care nu se tem să pună întrebări.

Ruben luă de jos o pietricică și începu s-o arunce dintr-o mână într-alta, încercând să-și adune gândurile.

— Ai spus azi că deja știi că Dumnezeu v-a răspuns la rugăciuni. Vorbești întruna despre Dumnezeu de parcă L-ai cunoaște personal, de parcă L-ai fi văzut și ai ști sigur că există.

— Într-un fel, îl și cunosc. Dumnezeu ne-a dat *Tora* ca să putem învăța despre El. Oricine o citește va ajunge să-L cunoască.

— De unde știi că *Tora* nu-i o născocire?

— Ah! O întrebare foarte bună.

Ezra se însufleți, întorcându-se cu fața spre Ruben și însoțindu-și vorbele de gesturi aprinse.

— Să-ți explic. Dacă eu, tu sau oricine altcineva ne-am apuca să născocim o carte, pretinzând că e de la Dumnezeu, o carte plină de înțelepciunea, istorisirile și legile acestui dumnezeu născocit, ce fel de lucruri am scrie în ea? Am umple-o cu eroi care mai de care, nu? Cu bărbați și femei care nu s-au îndoit niciodată, care nu L-au supărat cu nimic pe Dumnezeu și ne pot sluji drept pilde de viață. Ce găsim în schimb în *Tora*? Oameni plini de cusururi. Adam și Eva, care au avut în Eden tot ce le-a dorit inima, dar au nesocotit porunca lui Dumnezeu și au fost izgoniți. Mult slăvitul nostru patriarh, Avraam, a mințit și chiar s-a îndoit de Dumnezeu. A devenit tatăl lui Ismael pentru că nu s-a încrezut în îndeplinirea făgăduințelor lui Dumnezeu.

Moise, marele nostru izbăvitor, a încercat să se joace de-a Dumnezeu și a ucis un om. S-a certat cu Domnul și chiar i s-a împotrivit. A arătat îndoială, teamă și nesupunere. Cunoști toate aceste istorisiri, nu?

— Da, le-am învățat când am devenit fiu al Legământului.

— Atunci fii sincer: tu ai pune oameni ca aceștia, cu asemenea cusururi, într-o carte care se vrea a fi crezută de la Dumnezeu, dacă ai avea prilejul să scoți amănuntele astea deloc măgulitoare?

— Mă gândesc că nu.

O altă amintire legată de tatăl său țâșni nestingherită la viață. Ava îndrăgise aceste povestiri strămoșești. În fiecare an, de Paște, le istorisea cu mare bucurie istoria slobozirii lor din robie.

„E trecutul nostru, Ruben. Din aceste povestiri ale trecutului învățăm despre Dumnezeu

— Acum, Ruben, continuă Ezra, să trecem la făgăduințele *Torei* legate de viitorul poporului nostru. Toate bune și frumoase, nu-i așa? Nici pomeneală! în cartea lui Moise, Dumnezeu spune: *„Vă voi împrăști printre neamuri și voi scoate sabia după voi. Țara voastră va fi pustii, și cetățile voastre vor rămâne pustii”*.

— Ai învățat toată *Tora pe de rost*? făcu Ruben uluit.

— Mare parte, răspunse el, de parcă ar fi fost floare la ureche. Gândește-te, Ruben. Întocmai asta i s-a întâmplat poporului nostru. Știm pe pielea noastră că s-a adevărit, căci ne numărăm printre cei împrăștiați printre neamuri. În cartea a cincea a lui Moise se spune același lucru: *„veți fi smulși din țara pe care o vei lua în stăpânire... Domnul te va împrăști printre toate neamurile, de la o margine a pământului până la cealaltă”*. Niciun om în toate mințile n-ar pune asemenea prorociri într-o carte sfântă. Cine ar mai urma-o dacă ar ști ce îi așteaptă? Dar asta nu e tot. N-am supraviețuit noi acum

cincisprezece ani încercării vrăjmașilor de a ne șterge de pe fața pământului?

— L-au ucis pe tatăl meu.

Ezra dădu din cap.

— Dumnezeu a prorocit și că vom fi urâți peste tot unde vom fi împrăștiați. În a cincea carte a lui Moise se spune că nu vom afla nicăieri odihnă. „Viața îți va sta nehotărâtă înaintea ta, vei tremura zi și noapte, nu vei fi sigur de viața ta”. Și mai zice: „După ce ai fost atât de mulți ca stelele cerului, nu veți mai rămâne decât un mic număr, pentru că...”

— Stai puțin! De ce să urmăresc un Dumnezeu care îngăduie asemenea grozăvii?

— Bună întrebare. Și restul versetului ne dă răspunsul. Dumnezeu a îngăduit toate astea „pentru că n-ai ascultat de glasul Domnului Dumnezeului tău”. Dar acum urmează partea cea bună, Ruben. Cel Preasfânt ne făgăduiește și că poporul nostru va dăinui, neam după neam, și că va fi întotdeauna Dumnezeul nostru. Iată ce-i spune El lui Avraam: „Voi pune legământul Meu între Mine și tine și sămânța ta după tine, din neam în neam; acesta va fi un legământ veșnic” - adică *pentru totdeauna* - „în puterea căruia Eu voi fi Dumnezeul tău și al seminței tale după tine”. Numai Atotputernicul ar putea să facă o asemenea prorocie pentru că sunt atât de mici șansele să se îndeplinească. Unde sunt acum popoarele și neamurile din trecut? Unde sunt dumnezeii lor? Asirienii nu mai sunt. Canaanii, hitiții și iebusiții s-au dus. Dar în ciuda tuturor așteptărilor, deși risipiți peste tot și urâți de toți, noi, fiii lui Avraam, am supraviețuit.

Ezra se opri, lăsându-l pe Ruben să-i digere vorbele. Roșeața soarelui pălise la asfințit. Se iveau primele stele.

„*Micile prisme ale lui Dumnezeu*”, cum le numea ea, „care ne luminează călătoria prin beznă”.

— Da, Dumnezeu a prezis că vom fi împrăștiați peste

tot și urâți de toți, continuă Ezra, dar a făgăduit și că ne vom întoarce în patria noastră. *Tora* spune că „dacă te vei întoarce la Domnul

Dumnezeul tău și dacă vei asculta de glasul Lui din toată inima ta și din tot sufletul tău, tu și copiii tăi... atunci Domnul Dumnezeuul tău va aduce înapoi robii tăi și va avea milă de tine, te va strânge iarăși din mijlocul tuturor popoarelor la care te va împrăștiia Domnul Dumnezeuul tău”. Și ne aflăm aici, Ruben, în această caravană, în drum spre patria noastră, pentru că Domnul Preasfânt a făgăduit că vom fi un popor veșnic în ochii Lui. Ce șanse sunt să se adeverească asta după ce am fost împrăștiati și urâți atâta vreme?

Și întrecuți la număr. Ruben își aminti cât de întrecuți la număr fuseseră în ziua de treisprezece a lui adar și cum ieșiseră totuși biruitori.

— Nu prea multe, recunosc el.

— Și atunci cine e izvoditorul *Torei*, Ruben? Dumnezeu sau oamenii? Dacă ne învoim că niciun om hotărât să întemeieze o credință nu ar scrie o astfel de carte și că șansele sunt extrem de mici să supraviețuim ca popor în fața unor asemenea prevestiri cumplite, nu ne mai rămâne decât să tragem concluzia că Dumnezeu e Cel care a scris-o.

Se aplecă spre Ruben, căutându-i privirea.

— Și dacă scriitorul e nimeni altul decât Atotputernicul, Creatorul cerului și al pământului, n-ar fi mai înțelept s-o studiem și să trăim după legile ei? De asta ne ducem la Ierusalim. Să refacem poporul după legea Lui. Să fim păstrătorii Legământului Său.

Ruben era aproape convins – deși nu voia să fie. Își alesese calea și era hotărât s-o urmeze.

— Scrie în *Tora* și de ce tatăl meu a trebuit să moară? întrebă el. Și de ce mi-au furat fierăria?

Ezra se trase de barbă un moment.

— Tora mărturisește că Dumnezeu are un plan - pentru noi și pentru întreaga lume. Uneori nu putem ști care e planul Lui până nu se întâmplă toate cele rânduite. E ca și când am încerca să ghicim finalul unei povești înainte să se sfârșească. Și pentru noi, „sfârșitul” s-ar putea să nu vină decât peste mulți ani. Și eu m-am întrebat de ce a trebuit să moară fratele meu, Iuda. Încă nu știu toate motivele, dar încep să înțeleg ce rost ar avea moartea lui în planul lui Dumnezeu.

— Cum adică? Ce rost?

— Uite, de pildă, după moartea lui Iuda, Legea mi-a poruncit să mă însor cu văduva lui. Până atunci am fost atât de prins cu studiile mele, că nu m-am gândit deloc la însurătoare. Poate nu m-aș fi gândit niciodată. Dar m-am supus Legii și m-am însurat cu Debora, iar acum avem doi gemeni și trei fete. Acest dar neașteptat și dragostea nețărnută față de copiii mei mi-au descoperit un crâmpoi din dragostea lui Dumnezeu față de noi; tot ea m-a făcut să-mi doresc pentru ei un trai diferit de cel din Babilon. Locul copiilor mei e acasă, în Țara Făgăduinței. Așa că am bătut drumul până în capitala Persiei să stau de vorbă cu împăratul. El a dat această poruncă și iată-ne acum în drum spre casă. S-ar mai fi întâmplat toate astea dacă n-ar fi murit Iuda? Am mai fi acum pe punctul de a ieși din surghiun și de a ne întoarce la Ierusalim? Nu știu. Pentru că a murit - și iată-ne aici.

În mintea lui Ruben renăscu o amintire din ziua în care stătuse alături de tatăl său în atelierul de fierărie, speriat și furios din pricina osândei ce atârna asupra poporului. Cu lacrimi în ochi, *ava* îi spusese că trebuiau să se încreadă în bunătatea lui Dumnezeu chiar și atunci când nu o vedeau. *„Așa ne dovedim credința în Dumnezeu, mergând înainte chiar și când nu primim răspuns la rugăciunile noastre. Cea mai înaltă formă de laudă e să continui să crezi că Dumnezeu e bun chiar și când nu pare*

așa". *Ava* se aplecase apoi asupra nicovalei și-și reluate lucrul, vrând parcă să-și adeverească astfel credința.

— Poate e prea devreme să înțelegem toate motivele pentru care a murit tatăl tău, zise Ezra, și felul în care se vor împleti ele ca să dea naștere la ceva bun. Povestea ta n-a ajuns încă la final. Dar sunt încredințat că a fost voia lui Dumnezeu să vii cu noi. Că El te-a pus deoparte pentru această călătorie. Tatăl tău spunea că ar fi primul care ar veni dacă Dumnezeu i-ar deschide o cale. Întreabă-te ce te-a făcut să vii – și dacă nu cumva motivațiile tale au vreo legătură cu moartea tatălui tău.

Ruben își abătu privirea. Erau legate în toate privințele de pierderea lui *ava*. În realitate venise să-și ajute prietenii să fure aurul caravanei. N-ar fi intrat niciodată în banda lor și nu s-ar fi făcut tâlhar dacă ar fi trăit tatăl său.

— De cât timp trăiești departe de *Tora*? întrebă Ezra.

— De când a murit *ava*. De cincisprezece ani.

— Și cum a fost viața ta în tot acest timp? Ești mulțumit de ea? Te simți binecuvântat?

Gândul lui Ruben zbură la punga de galbeni pe care o lăsase mamei lui. În ochii lui n-avea nicio valoare. Se gândi la visele lui, toate neîmplinite, și la faptul că singurii lui prieteni erau o ceată de tâlhari babilonieni. Nu mai avea cum să se întoarcă acasă după jaful din noaptea aceea. Nu-i mai rămânea decât să se înapoieze în ascunzătoarea întunecoasă și jilavă și să bea vin cu ei tot restul vieții. Golul din inimă n-avea să-i mai fie umplut poate niciodată.

Cum nu răspunse, Ezra se ridică.

— De ce nu-I dai o șansă Dumnezeului strămoșilor tăi? Slujește-L. Trăiește după *Tora* Lui. Fără El suntem osândiți să ne trăim viața într-un întuneric mai negru ca noaptea.

Capitolul 42

Lângă râul Ahava

Cerul era încă plin de stele când Ruben auzi primele foșnete de frământare prin corturi. *Rabi* Ezra îi înștiințase cu o seară înainte că vor sparge tabăra în zori, începându-și călătoria spre Ierusalim. Ruben nu dormise bine pe pământul tare și zgrunțuros. Rogojina lui se afla afară, în spatele cortului lui *rabi* Ezra, și pătura nu-l proteja prea mult de răcoarea nopții de primăvară. I se părea că se trezise din ceas în ceas, cu vorbele lui Ezra rostogolindu-se prin cap ca pietrele într-o găleată. Oare era adevărat că Dumnezeu scrisese *Tora*? Că era osândit să trăiască în întuneric dacă nu i se supunea ei? Și dacă într-adevăr Dumnezeu îngăduise moartea lui *ava* cu un anumit motiv, motivul acesta era ca Ruben să se poată întoarce în Țara Făgăduinței?

Ava. Gândul îi zbura mereu la *ava*. Cu o zi înainte să moară, ar fi fost atât de mândru să-l vadă închinat ca levit. Dar *ava* nu era acolo. Și Ruben nici n-ar fi vrut să fie. Era ultima zi petrecută cu caravana. În seara aceea avea să-și ia tălpășița încărcat cu aur cât să-i ajungă pentru tot restul vieții. Încă habar n-avea ce va face cu el.

Când se sculă, soția și fiicele lui *rabi* Ezra ațâțau focul și pregăteau micul dejun. *Rabi* și fiii lui își scosese războierile din corturi să le încarce în căruță.

— Aveți nevoie de ajutor? întrebă el.

— Te-ai trezit! Ce bine! zise Ezra. Ești bun să-i ajuți pe ceilalți leviți să încarce aurul pe cămile în dimineața asta? S-ar putea să dureze, așa că am s-o rog pe Debora să-ți pună ceva deoparte pentru micul dejun.

Ruben se învoi, bucuros de orice prilej să scape de *robi* și de cuvântările lui răscolitoare. Sacii cu aur erau greoi, dar era unul dintre cei mai puternici lucrători. Prietenii din banda lui ar fi avut noroc să poată căra doi pe cap - mai ales Ursu, cu brațul lui beteag. Îndrumătorii de cămile făcură fiecare animal tăfnos să îngenuncheze ca să i se pună în spinare încărcătura, apoi să se ridice din nou,

mugind. Legate laolaltă cu frânghii într-un șir lung, cămilele erau gata de plecare. Pe când își terminară lucrul leviții, întreaga caravană se pregătea să plece. Ruben se grăbi la tabăra lui Ezra după mâncarea făgăduită.

— Mi-a făcut plăcere discuția de aseară, zise Ezra în timp ce Ruben își înfuleca micul dejun. Ești binevenit să călătorești azi cu mine și cu fiii mei dacă mai ai întrebări.

Ultimul lucru pe care și-l dorea Ruben era să mai pună și alte întrebări tulburătoare care să-i fure somnul – și concentrarea. Trebuia să fie vigilent pentru a-și pune în aplicare planul cu ceilalți după miezul nopții.

— Mulțumesc, *robi*, dar cred c-ar fi mai bine să fiu cu ochii pe șirul de cămile și pe aur.

— Da, desigur.

Caravana urmă toată ziua cursul fluviului Eufrat, în timp ce ploaia neconținută transformă drumul – călcat de zeci de picioare și încărcat cu căruțe și animale de povară – într-o mlaștină. Noroiul stropea picioarele și marginea tunicii lui Ruben, atârându-i greu pe sandale. Își petrecu întreaga zi de călătorie încercând să dea de rostul vorbelor lui *rabi* Ezra. Era sau nu real Atotputernicul? Ruben știa că da. *Ava* crezuse în El și, de altfel, lumea aducea prea multe dovezi în favoarea unui Creator ca să poată crede altfel. *Kipa* de pe cap îi aducea aminte că trăia sub privirile unui Dumnezeu Atotcunoscător. Dar oare să fie adevărată și *Tora* Lui, cu toate legile și regulile ei – printre care și „să nu furi”? „*Fără El trăim în întuneric*”, susținuse Ezra. Ruben își aminti cum se strecurase pe străzile întunecate ale Casifiei, gol pe dinăuntru în ciuda sacului cu aur de la cingătoare. Oare va reuși să umple acest gol cu și mai mult aur? „*De ce nu-i dai o șansă Dumnezeului strămoșilor tăi?*” încercă să-și alunge din minte aceste gânduri și să-și continue drumul. Trebuia să ducă la bun sfârșit planul din seara aceea. Și fără îndoială că locul lui nu era aici, cu bărbații și femeile din caravană. N-avea ce căuta la

Ierusalim.

Neobișnuite să bată atâta cale, picioarele lui Ruben osteniră până la încheierea primei zile lungi, iar tălpile îl dureau. Când caravana făcu în sfârșit tabără pentru hoapte, ajută la ridicatul cortului în care aveau să fie adăpostite comorile, notându-și cu grijă toate semnele din jurul acestuia pentru ca amicii lui să-l poată găsi pe întuneric. Iritat și cu nervii încordați la maximum, își luă cina cu *rabi* Ezra și cu familia lui, tresărind la cel mai mic zgomot și înfulecând mâncarea pe nemestecate. Termină repede și născoci o scuză să plece din nou, ducându-se la marginea de nord-est a taberei unde convenise să ia legătura cu prietenii săi. Așteptă în ploaia bumbăcioasă semnalul lui Scormon. La fel ca înainte, mai merse puțin pe urma sunetului până dădu de banda lui. Aceștia îl salutară cu voioșie, dar el îi întrerupse, nerăbdător să le dea lămuririle și să plece.

— Ascultați, se știe deja că e urmărită caravana, începu el. N-ați fost cu prea mare băgare de seamă.

Ursu îi alungă neliniștea cu un gest al mâinii.

— Nu mai contează după seara asta. Ai aflat unde e comoara? Și câtă e?

— Sunt tone de aur și argint. Am văzut când l-au cântărit ieri. Și vă pot spune exact unde e pentru că am ajutat aseară la descărcat. Dar au mai mulți paznici acum.

Paznici înarmați.

— Ești și tu printre ei, nu? Vei putea să ne duci înăuntru și să ne ajuți la încărcat?

— Țasta e planul. Dar va trebui să nu faceți larmă și să fiți rapizi. Apucați un sac, doi pe cap și valea! Nu-i pot abate pe ceilalți paznici la nesfârșit.

— Ascultă, Ruben, planul ăsta nu mai e valabil. Va trebui să-i mai ții ocupați puțin. Avem nevoie de mai mult timp.

— De ce?

Se uitară unul la altul – vinovați, își zise Ruben.

— Am mai adus câteva ajutoare...

— Ce? Nu se poate!

— E cea mai mare lovitură pe care-o vom da vreodată – *tone* de aur, cum zici tu. Trebuie să profităm de ea.

— Nu! Nu trebuia să mai aduceți pe nimeni! Era vorba să fim doar noi cinci!

— Ascultă, așa nu numai că putem căra mai mult aur, dar iudeii au mii de bărbați în caravană, nu? Dacă va trebui să luptăm să trecem de ei? Ne trebuie ajutoare.

Ruben făcu un pas înapoi, ridicându-și mâinile.

— Nu m-am învoit niciodată la așa ceva!

— Ei bine, ne-am hotărât să-ți schimbăm nițel planurile. Și n-ai fost aici să te întrebăm.

— Câți sunt la număr? Și unde sunt acum?

— Acolo, răspuse Ursu, făcând un gest larg spre întunericul de dincolo de tabără. Nu-ți bate capul cu numărul lor. Sunt toți bine înarmați.

Ruben simți că i se face greață.

— N-a fost vorba de așa ceva. Trimiteți-i înapoi! Spuneți-le că v-ați răzgândit. E destul de riscant să vă strecurați voi patru înăuntru și apoi afară cu sacii de aur. Va fi cu neputință să furați mai mult. Nu vreau să fie răniți de nicio parte.

Plisc rânji șmecherește, trăgându-l de ciucurii de la mantie.

— Doar nu te-ai dat de partea lor, Ruben?

El îi dădu mâna la o parte.

— Au cu ei femei și copii. Nu vreau să-i pun în pericol. Ascultați, spuneți-le celorlalți să plece. Spuneți-le că nu va mai fi nicio tâlhărie. Nu-i nevoie decât de noi cinci, m-ați înțeles?

Scormon și Berbecu se pregătiră să cârtească, dar Ursu îi opri.

— Bine. Fie cum zici tu, Ruben. Numai nu ne vinde

acum. Nu uita că suntem prieteni.

— Da. Suntem prieteni. Dar vom face treaba asta cum vreau eu sau deloc.

Încă nu le spusese cum să găsească cortul cu aurul, pitit cum era printre mii de alte corturi. Ar fi putut să plece pe loc și să lase totul baltă. Dar ar fi tăbărât probabil asupra lui ca în noaptea în care îi întâlniseră, silindu-l să le spună. L-ar fi ținut și l-ar fi silit să le dea amănunte, până când i-ar fi ajutat să prade caravana. Nu i-ar mai fi dat drumul.

— Jurați-vă pe cuvânt că-i veți trimite înapoi pe ceilalți, stăruie el. Așteaptă până când fiecare prieten ridică mâna să jure. Abia pe urmă le spusese cum să găsească aurul.

Ruben se înapoie în tabără cu o senzație de greață în stomac. Ce li s-a cășunat să mai aducă și pe alții? Ce-au avut în cap? căzuseră pradă lăcomiei, firește, pierzându-și capul. Oare putea conta pe Ursu și pe ceilalți să se descotorosească de acești bărbați în plus, așa cum se juraseră? Ruben își frecă fața cu mâinile, regretând că se implicase în această tâlhărie. Nici măcar nu-și dorea partea lui de aur. Dar era prea târziu să mai dea înapoi. Își târșâi picioarele spre vistierie și se apropie de mal marele-levit.

— Aș vrea să stau de pază în noaptea asta, zise el. Nu mă simt deloc ostenit.

— Ești sigur? După ce-am bătut atâta cale?

— Sunt sigur. N-am nevoie de prea mult somn.

— Du-te atunci și ia-ți o armă.

Bărbatul arată spre cortul mai mic de lângă vistierie unde erau ținute armele. Ruben se aplecă să intre și aproape se ciocni de unchiul său.

— Ce cauți aici, Ruben? Nu ești de pază.

— M-am oferit ca voluntar. Îmi trebuie o sabie.

Unchiul îl studie îndelung și Ruben își ieși din fire

sub privirea lui scrutătoare. Era gata să-și reverse năduful când Haşabia zise:

— Am o sabie specială pentru tine, fiule.

Se duse cu candela spre o ladă deschisă, cotrobăi prin ea o clipă şi scoase o sabie, pe care i-o întinse.

— Uite, ia-o pe asta. A fost a tatălui tău.

Ruben se holbă la ea neîncrezător. Era sabia pe care şi-o făurise *ava* şi cu care luptase în ziua de treisprezece a lui adar. Ajutase el însuşi la făurirea ei. *Ava* săpase propria marcă pe mâner, împreună cu cuvintele „îchinată lui Dumnezeu”. Sabia dispăruse imediat după bătălie şi Ruben nu crezuse s-o mai revadă vreodată.

— De mult am vrut să ți-o înapoiez, Ruben, dar am fost prea îngrijorat pentru tine. Acum... acum rabi *Ezra* crede în tine... şi eu de asemenea.

Ruben mulţumi abia desluşit şi o şterse repede, înainte să fie copleşit de emoţie. Îşi legă sabia la brâu şi trecu la locul de strajă cu ceilalţi leviţi ce păzeau zona cortului. Timpul se scurgea încet, pe când el scruta umbrele să detecteze cea mai mică urmă de mişcare. Neliniştea îi era la culme. Păreau să-l mai despartă doar câteva ceasuri de miezul nopţii. După această tâlhărie, avea să rămână legat de banda lui pentru totdeauna, un înstrăinat pentru tot restul vieţii. Încotro s-o ia? Unde să locuiască? Şi îi expediase oare Ursu pe ceilalţi bărbaţi înapoi la Casifia?

Cu cât se gândea mai mult, cu atât devenea mai convins că, şi să fi încercat Ursu să-i trimită, aceşti străini mercenari nu s-ar fi învoit pentru nimic în lume să plece fără aurul promis, mai ales după ce bătuseră atâta cale o zi întreagă. Lăcomia îi împingea pe oameni la fapte cumplite. Vrajmaşii îi atacaseră pe iudei în ziua de treisprezece a lui adar pentru că jinduiseră la bunurile lor. Ar fi omorât orice bărbat, femeie sau copil ca să pună mâna pe ele. Bărbaţii de teapa acestor babilonieni ar fi ucis fără să clipească şi

oameni nevinovați din caravană pentru aurul lor.

Ruben își smulse sabia din teacă. Mâna i se potrivea de minune pe mânerul făcut de *ava*. Închise ochii o clipă, simțind o legătură cu tatăl său, care murise apărându-și confrății iudei de vrăjmași. El de ce îi ajuta? *Rabi* Ezra și ceilalți postiseră și se rugaseră o zi întreagă ca Atotputernicul să le protejeze caravana. Și, după spusele lui Ezra, Dumnezeu le ascultase deja rugăciunile. Să fi prevăzut Atotputernicul înfrângerea cetei lui Ruben?

Ce să facă? își trecu degetele prin păr, scăpându-și jos *kipa*. Se aplecă s-o ridice și o puse înapoi pe cap, convins că Atotputernicul era cu ochii pe el. Acest aur era al Lui.

Ținând încă strâns sabia, Ruben își părăsi locul de strajă și alergă la paznicul cel mai apropiat.

— Ascultă-mă! Va fi un jaf în noaptea asta. Fii pe fază până mă duc după ajutoare.

Alergă la paznicul următor, apoi la următorul, spunându-le tuturor același lucru. Aceștia păreau nedumeriți, dar n-avea timp de explicații. Străbătu în goană tabăra până la cortul lui Ezra.

— *Rabi* Ezra! strigă el din fața ușii. Scoală-te! Te rog! Trebuie să-ți vorbesc.

Rabi ieși o clipă mai târziu îmbrăcat doar în tunică, cu părul răvășit.

— Ruben...? Ce se petrece?

— Ne trebuie mai mulți paznici la vistierie! Acum! O bandă de babilonieni ne vor jefui în noaptea asta.

— Ce? De unde știi?

În timp ce vorbea Ezra, Așez se târî și el afară din cortul de alături.

— Ce se petrece?

— Ceata de tâlhari babilonieni din Casifia din care am făcut și eu parte vrea să vă fure aurul. De aceea v-am convins să mă lăsați să vin. Știu că n-aveți cum să mă

iertăți că am jucat un rol în toată povestea asta, dar m-am răzgândit. Vreau să vă ajut pe voi, nu pe ei. Vă rog să mai adunați câțiva bărbați și niște arme cât puteți de repede! Trebuie să păzim aurul Celui Preasfânt!

— Mă duc să-i trezesc pe ceilalți, zise Așez.

Alergă la corturile din apropiere, strigându-le bărbaților să se trezească.

— Câți tâlhari vin? întrebă Ezra în timp ce se grăbeau înapoi la vistierie. *Rabi* nu-și mai pierduse timp îmbrăcându-se sau luându-și sandalele și acum pășea desculț.

— Nu știu. N-au spus câți. La început n-a fost vorba decât de patru, cu mine cinci. Dar și-au schimbat planurile și au mai adus câteva ajutoare. Și sunt înarmați.

— Să aprindem torțe? Să-i înfricoșăm? întrebă Ezra.

— Nu.

Ruben știa cât de îndârjiți erau tovarășii săi.

— Nu vor face decât să aștepte și să se întoarcă în altă noapte, și va trebui să trăim în frică. Mai bine să așteptăm și să-i luăm prin surprindere în noaptea asta.

— Bine. Așa vom face.

— *Rabi*... îmi pare atât de rău...

— Lasă asta acum. Avem treabă.

Alți bărbați dădură valma din corturi să li se alăture. Ezra îi îndemnă să facă liniște, să pună mâna pe arme și să-și găsească locuri de ascunzătoare, așteptând lansarea atacului. În curând nu mai rămase nicio sabie nefolosită. Restul bărbaților puseră mâna pe ciomege și cuțite. Se pitiră în umbră, așteptând în tăcere să se năpustească la apariția tâlharilor.

— Lăsați lupta în seama noastră la venirea vrăjmașului! îi îndemnă Ezra pe Ruben și pe ceilalți paznici. Voi, leviții, rămâneți pe loc și păziți cortul ca să nu se fure nimic în învălmășeala bătăliei!

— Dar eu vreau să lupt! izbucni Ruben. E numai vina

mea și...

— Păzirea vistieriei e singura ta îndatorire. Pentru asta ai fost rânduit, zise Ezra, dispărând în umbră cu ceilalți bărbați, încă desculț.

Ruben habar n-avea câți oameni aduse Ursu, dar peste o sută de iudei stăteau acum ghemuiți în umbră, la adăpostul privirilor, printre ei numărându-se și Ezra și fratele său. Dacă era rănit sau omorât vreunul în noaptea asta, ar fi fost numai vina lui.

Se postă afară să fie văzut de tovarășii lui, cu mâna încleștată pe mânerul sabiei lui *ava*. Inima îi bătea gata să-i spargă pieptul. Va avea puterea să-și atace și să-și omoare prietenii? Spera să nu se ajungă până acolo. Spera că se vor împrăștia și vor fugi.

Într-un târziu, desluși o mișcare printre corturi. O masă de siluete întunecate se strecurau către vistierie, ghemuite la pământ. Ruben nu le zări fețele, dar i se păru că recunoaște trupul mătăhălos și umerii masivi ai lui Ursu. Apoi îl zări pe Scormon, înalt și deșirat. Erau amicii lui - Ursu, Scormon, Plisc și Berbecu - plus încă cel puțin douăzeci de bărbați. Săbiile le sclipeau în lumina palidă. Voiau să-i ucidă pe toți paznicii. Poate și pe el.

— Acum! strigă Ruben când zări fața lui Ursu.

Acesta îl privi surprins.

— Ne-ai vândut?

— Ați jurat să nu fiți decât voi patru!

Atât mai avu timp să spună. Apoi se dezlănțui haosul, când iudeii se năpustiră afară din ascunzătoare și bătălia începu. Din locul în care păzea cortul, Ruben vedea bărbați luptându-se în beznă și auzea zăngănit de săbii, gemete și strigăte de bătălie. Părea aproape cu neputință să se încaiere într-o astfel de noapte întunecată și fără lună, cu atât de puțin loc între corturile îngrămădite. Tânjea să li se alăture, dar rămase la locul lui, încordat și vigilent.

Deodată Ruben zări o mișcare în stânga sa și auzi un

hârșăit în timp ce un mercenar babilonian sfâșia cu sabia cortul din piele de capră. Bărbatul profita de învălmășeală ca să fure aurul. Ruben se lansă spre el cu sabia întinsă și în câteva secunde se lupta pe viață și pe moarte cu un babilonian ce-l întrecea în putere și pricepere. Dușmanul se dovedi necruțător, dar chiar când Ruben începu să obosească și să piardă teren, îi sări în ajutor un alt paznic levit. Împreună îl omorâă pe bărbat.

— Mulțumesc, gâfâi Ruben.

Se întrebă dacă celălalt levit știa că atacul era din vina lui. Să fi știut, l-ar mai fi ajutat oare?

Se întoarce la locul său și văzu babilonienii căzând pe capete peste tot în jurul lui. Bătălia părea să nu se mai sfârșească, la fel ca în ziua de treisprezece a lui adar, dar într-un târziu lupta încetă. Trupurile zăceau împrăștiate peste tot. Oare se aflau și Ursu, Berbecu, Scormon și Plisc printre ele? Ruben nu se duse să vadă. Prefera să nu știe. Ascultă cum Ezra făcu o mică numărătoare și, deși câțiva iudei fuseseră răniți, nu era niciun mort.

Ruben se prăbuși la pământ, ținând încă în mâini sabia tatălui său. Îi venea să plângă, dar nu știa dacă de durere sau de ușurare, în timp ce bărbații strângeau stârvurile și agitația se potolea, *rabi* Ezra veni să se ghemuiască lângă el.

— Mulțumim, Ruben.

— Pentru ce? Că am plănuit să vă jefuiesc? Că i-am spus cetei mele că transportați aur și unde să-l găsească?

Pufăi, dezgustat de sine.

— Ce te-a făcut să te răzgândești? întrebă încet Ezra.

— Nici eu nu știu.

Privi în pământ rușinat. Purta încă pe cap *kipa*, semnul supunerii față de Dumnezeu.

— Mă întorc în zori la Casifia, zise el, dar mi-ar plăcea să păstrez sabia tatălui meu, dacă se poate.

— Te întorci printre neamuri? De ce?

— N-am ce căuta printre alde voi.

— Ai ales calea cea dreaptă în noaptea asta, Ruben. Ai luptat bine. Nu ne-ar strica un paznic levit puternic ca tine.

— Nu cred că restul vor fi de aceeași părere, mai ales unchiul. După ce vor afla că am avut de-a face cu...

— Lasă asta în seama mea. Deocamdată nu știu prea mulți ce s-a petrecut azi-noapte. Iar eu sunt gata să-ți mai dau o șansă.

Ruben nu avu puterea să-l privească în ochi.

— De ce? Întrebă el cu glas moale. Doar v-am mințit și am încercat să vă jefuiesc.

— Pentru că și Atotputernicul e un Dumnezeu mereu gata să ne mai dea o șansă. Nu merităm niciunul să fim iertați și eliberați din surghiun. Dar El ne-a iertat și ne-a deschis o cale să ne întoarcem și să-L slujim în Ierusalim. Te va ierta și pe tine.

Ruben clătină mut din cap, neputând pricepe o asemenea ofertă după tot ceea ce făcuse.

— Nu ți-ar plăcea un nou început, Ruben? Șansa s-o iei de la capăt și să faci alegeri diferite de data asta?... Eu cred că da, altfel nu ne-ai fi prevenit și n-ai fi luptat cot la cot cu noi în noaptea asta.

Ezra se ridică și îl strânse o clipă de umăr.

— De dragul meu, te rog să te mai gândești. Nu vreau să te întorci acolo. Socotește această noapte moartea trecutului tău. Și lasă ziua de mâine să aducă un nou început.

Ruben dădu din cap, bucuros că nu-i putea zări nimeni lacrimile prin beznă.

Capitolul 43

cu vedere spre Ierusalim. Ezra oprise căruța trasă de măgar pentru a privi înmărmuriți peisajul pe care niciunul dintre ei nu sperase să-l vadă vreodată. Lacrimile încețoșară privirea femeii în timp ce-L slăvea în tăcere pe

Cel Preasfânt.

Pentru oricine altcineva, priveliștea ar fi fost una obișnuită - un mănunchi de case și clădiri de piatră construite din calcar crem de Ierusalim. Dar pentru Debora, care cântase și citise despre Ierusalim toată viața, era cetatea Dumnezeului ei. Templul sfânt se înălța pe un deal în depărtare, cu o coloană de fum ridicându-se din altar. Soarele ce asfințea scălda locașul sfânt într-o lumină aurie, făcându-l parcă să strălucească de slava lui Dumnezeu. Mai jos de Templu, pe un alt deal se afla Ierusalimul, o umbră a minunatei cetăți din timpul împăratului Solomon și al ultimilor împărați ai lui Iuda, dar ea și Ezra se aflau acolo să ajute la reconstruirea lui.

Debora îl luă de mână pe bărbatul ei.

— E atât de frumos aici! Munții sunt atât de bogați și de înverziți!

— „Cum este înconjurat Ierusalimul de munți, așa înconjoară Domnul pe poporul Său”, recită Ezra.

Îl văzu ștergându-se la ochi, în timp ce copiii se strângeau în jurul lor, și înțelese că era copleșit și el de emoția momentului.

— Acolo e Templul - îl vedeți? Întrebă el. Templul Celui Preasfânt. De-acum înainte, ne vom putea închina Lui cum ne-a poruncit prin *Tora* Sa. Vom putea aduce jertfele și ține lunile noi și sărbătorile.

— E prea frumos să fie adevărat, murmură Debora. Am senzația că visez.

— Când putem vedea Templul de aproape, *ava*? Îl întrebă fiul lui, Șalum.

— Am ajuns probabil prea târziu pentru jertfa de seară. Trebuie să facem mai întâi tabăra. Apoi să ne spălăm și să ne schimbăm de haine, desigur, înainte să putem merge la închinare.

— Când vom fi preoți eu și șalum? Întrebă Iuda. Și să jertfim animale?

— Mă tem că numai peste câțiva ani. Până atunci mai aveți o grămadă de învățat. Dar mă bucur că sunteți atât de dornici să începeți.

În ziua aceea îndepărtată când gemenii chiuliseră de la *ieșiva*, Debora nici n-ar fi putut să-și închipuie că ea îi va aduce până în acest punct.

— Preoția nu-i lucru de șagă, zise ea, răvășind părul negru al lui Iuda. Preoții sunt mijlocitori între Atotputernicul și poporul Lui. Trebuie să duceți vieți fără pată, să știți – și asta înseamnă, printre altele, să ascultați de părinți, cum spune a cincea poruncă.

Iuda scoase un oftat obosit.

— Știm, mamă.

Ea își îndreptă din nou privirea spre Templu.

— Nici nu-mi vine să cred că suntem aici.

— Am văzut zeci de temple închinat zeilor falși în Babilon și Susa, zise Ezra, dar acesta, umil cum e, le face pe toate de rușine. N-am crezut niciodată că voi avea prilejul să-l văd și să mă închin Celui Preasfânt aici, la Ierusalim.

— Atunci hai să mergem! zise șalum, trăgându-și tatăl de mânecă. Ne-o iau toți înainte!

Ezra zâmbi la entuziasmul fiului său și smuci frâul măgarului să-l urnească din loc.

Când copiii o tuliră înainte, se aplecă spre Debora să nu fie auzit de ceilalți.

— Recunosc că sunt copleșit de sarcina ce-mi stă în față. Am stat pe gânduri când am fost rugat să cârmuiesc confrății iudei din Babilon – iar acum Dumnezeu mă face răspunzător de cârmuirea întregului ținut al lui Iuda.

— Dar nu va trebui s-o faci singur. Întotdeauna te-ai bizuit pe Atotputernicul și El nu te-a lăsat să te poticnești.

— Nu-mi fac iluzii că lumea de aici se va da în vânt după cârmuirea mea. Aplicarea legilor *Torei* rîu va fi o sarcină ușoară. Dar știu din scrierile prorocilor și din

istoria poporului nostru că viitorul depinde de râvna noastră de a ține Legământul lui Dumnezeu - și asta necesită mult mai mult decât să luăm parte la jertfele de la Templu.

Debora abia reușea să fie atentă la vorbele soțului ei, cu privirea cutreierând prin jur și admirând peisajul. Peste tot în jurul ei, dealuri înverzite se întindeau în depărtare, cu vii terasate agățându-se de povârnișurile stâncoase. Dumbrăvi de măslini foșneau din frunzele argintii de parcă ar fi vrut să-i salute. Dar Ezra alesese acest moment să-și destăinuie gândurile și temerile, așa că se aplecă spre el să-l asculte.

— Te-ai hotărât cu ce să începi? întrebă ea.

— Nu încă. Învățatul oamenilor va fi o sarcină grea. Dacă Ruben îi reprezintă pe tinerii de vârsta lui, cunoștințele lor despre Atotputernicul și *Tora* sunt în cel mai bun caz puține.

— Mă bucur că l-ai lămurit să vină cu noi.

— Hotărârea mea de a-i mai da o șansă e pusă la îndoială încă de unii dintre confrății lui leviți. Va trebui să-și dovedească vrednicia, și asta s-ar putea să dureze.

Când se apropiară de cetate, le ieși înaintea o ceată de bătrâni dornici să-și întâmpine noul dregător și pe celelalte căpetenii. Ezra lăsă frâiele căruței pe mâna gemenilor și Debora parcurse fără el drumul până în tabăra din valea Chedronului. Pe când își aleseră un loc în care să-și desfășoare cortul, soarele deja asfințise, Debora era înfierbântată și istovită, iar copiii plângăcioși și morocănoși. Dădu câteva porunci încoace și încolo și se apucă să pregătească cina împreună cu cumnata sa, Miriam, dar ochii ei se umplură din nou de lacrimi când emoțiile acumulate în ziua aceea o copleșiră.

— Ce s-a întâmplat? o întrebă Miriam când o văzu ștergându-și obrazii.

— Nici eu nu știu! făcu ea râzând. Sunt copleșită și

uluită să mă aflu aici – și înfricoșată la gândul schimbărilor ce ne stau înaintea. De unde să începem?

— Știu ce vrei să spui.

Miriam suspină aplecată peste covata unde frământa aluatul pentru azime.

— Ne-ar fi fost mult mai ușor să rămânem în Babilon, unde aveam case frumoase, o viață bunicică și nu ne lipsea nimic. Acum trăim în corturi, gătim la foc deschis și luăm viața de la capăt. Copiii sunt țăfnoși și tulburați și ei de toate aceste schimbări, și îi înțeleg.

— Sunt sigură că lucrurile se vor îndrepta în zilele următoare.

— Chiar crezi, Debora? Uită-te de pildă la toată munca ce ne stă înaintea. Nu suntem obișnuiți să trăim în corturi.

Suspină, ștergându-se din nou la ochi.

— Să fiu sinceră, în clipa asta sunt prea obosită să mă gândesc la ce ne stă înaintea. Dar unde ar fi poporul nostru dacă Avraam și Sara nu și-ar fi părăsit casele tihnite la porunca lui Dumnezeu? Sau dacă am fi rămas în Egipt în loc să plecăm cu Moise?

— Tare se mai pricepe Atotputernicul să facă vâlvă și să-și silească poporul s-o ia din loc.

— Da. Și recunosc că m-am certat și eu cu El în trecut. Am fost furioasă la moartea lui Iuda... Și mai că nu m-am abătut de la Dumnezeu în jalea mea.

Miriam se opri și-și puse mâna plină de făină pe brațul ei.

— O, Debora! îmi pare atât de rău! N-aș fi crezut niciodată...

— Sigur că nu. M-am străduit din greu să-mi ascund sentimentele. Apoi m-am dat din nou de ceasul morții când mi-a spus Ezra că trebuie să mă mărit cu el prin Lege.

— Te admir că ai fost gata s-o faci. Eu una nu cred că aș fi fost în stare.

— Mi-a fost foarte greu. Dar apoi ne-am transformat din străini reținuți în doi oameni ce-și găsesc pacea și mulțumirea unul în altul - și iubirea. Îl iubesc pe Ezra, deși n-aș fi crezut să fie cu puțință.

— Și e la mintea cocoșului pentru toată familia că și el te iubește!

Debora râse din nou.

— Căsnicia noastră nu-i perfectă - încă se mai zburlește când îi dau sfaturi fără să mi le ceară. Cel mai rău se cătrănește când îi spun că n-are dreptate. Dar mă întreb unde aș fi acum dacă nu m-aș fi încrezut că Atotputernicul știe ce e mai bine pentru mine. Dacă aș fi continuat să mă împotrivesc voinței Lui.

— Mai mult ca sigur că nu aici în Ierusalim, locuind într-un cort lângă pârau și încercând să gătești fără o vatră ca lumea.

Debora râse.

— Mda, probabil că nu. Dar mă bucur că sunt aici, în ciuda greutăților. Și știu că ne putem bizui pe Atotputernicul să ne binecuvânteze copiii și nepoții fiindcă l-am dat ascultare.

Înainte să se retragă la cortul său, Ezra avu grijă să întărească cu o ceată de paznici cortul în care era adăpostită comoara. Responsabilitatea apăsătoare a transportării aurului și argintului Celui Preasfânt era aproape de sfârșit.

În zorii zilei, după ce se spălară și se îmbrăcară în haine curate, Ezra și familia lui urcară la Templu pentru jertfa de dimineață, însoțiți de mii de alți pelerini din caravană. Ezra privi plin de uimire, impresionat din caleafară, cum preoții jertfiră un miel pentru păcatele lui și ale întregului popor. Apoi unul dintre preoți luă un cărbune aprins de pe altarul de jertfă și îl duse în locașul sfânt să aprindă cu el tămâia. Altarul de tămâie se afla înaintea locului ce adăpostea scaunul îndurării Atotputernicului,

Sfânta Sfintelor, și rugăciunile poporului lui Dumnezeu aveau să se ridice la ceruri odată cu tămâia. Ezra închise ochii și-și înălță mâinile în rugăciune, cerând tărie și curaj în cârmuirea și învățarea poporului. Debora avea dreptate; nu putea îndeplini această sarcină uriașă decât cu ajutorul lui Dumnezeu.

Pe urmă se întoarse în tabără cu familia. Era în ajun de Sabat și toată lumea se pregătea pentru ziua de odihnă ce începea la apusul soarelui. În seara aceea și în toată ziua următoare, întreaga caravană sărbători și se veseli, mulțumind Atotputernicului pentru călătoria fără peripeții și pentru șansa unui nou început.

Pentru Ezra, era un Sabat cum nu mai pomenise. Se găsea în țara făgăduită lui Avraam și întemeiată de strămoșii lui, slăvind-L pe Cel Preasfânt în Templul Său. Își petrecu ziua odihnindu-se pentru Dumnezeu, știind că în zilele ce vor urma va trebui să se odihnească în Dumnezeu, bizuindu-se pe El să-i asigure toate cele de trebuință.

La încheierea Sabatului, Ezra îi adună pe toți leviții, printre care și Ruben, să încredințeze preoților uriașul prinos de aur și argint spre păstrare în vistieria Templului. Simți în sfârșit povara răspunderii ridicându-i-se de pe umeri, de parcă ar fi cărat el însuși fiecare sac cu aur kilometru cu kilometru. Era mulțumit când se așeză în fața cortului după cină în seara aceea să-și completeze însemnările și să-și privească fiii jucându-se cu pietricele în țărână. Debora stătea de cealaltă parte a micului foc de tabără, pieptănând părul mezinei.

Ezra scrisese:

Mâna Dumnezeului nostru a fost peste noi și ne-a păzit de loviturile vrăjmașului și de orice piedică pe drum. Am ajuns la Ierusalim și ne-am odihnit acolo trei zile. În ziua a patra, am cântărit în Casa Dumnezeului nostru argintul, aurul și vasele, pe care le-am încredințat lui

Meremot, fiul lui Urie, preotul... Au fost cercetate toate după număr și greutate...

Se opri, ridicându-și privirea atât de brusc spre Debora, că femeia îl întrebă:

— Ce s-a întâmplat? Arăți de parcă ai fi văzut o stafie.

— Dacă nu te-aș fi ascultat, Debora?

— Ce vrei să spui? Sper că mă ascuți întotdeauna, zise ea zâmbind. Știi bine că nu suport să fiu neluată în seamă.

— Am cântărit azi aurul și argintul din vistieria Templului și fiecare gram a ajuns cu bine, slavă Domnului. Dar dacă nu te-aș fi ascultat și nu i-aș fi arătat milă lui Ruben? Dacă nu m-ai fi înduplecat să-mi cer iertare și să-i mai dau o șansă? Ceata de babilonieni ar fi covârșit cu ușurință gărzile noastre. Toți leviții ce-au stat de pază în noaptea aceea ar fi acum probabil morți. Și cine știe cât aur ne-ar fi fost furat?

O privi o clipă cum muncea, împletind cu mâinile frumoase părul negru al fiicei lor într-o cosiță lungă.

— Ți-am mulțumit vreodată, Debora? Dacă nu, îți mulțumesc acum.

— Nu mi-am făcut decât datoria de soție - de ajutor al tău.

Termină împletitul și își îmbrățișă fiica, sărutând-o pe creștet înainte să-i dea drumul. Gestul ei tandru îl înduioșă pe Ezra.

— Și îți faci datoria cu prisosință, zise el. Legea e din cale-afară de importantă pentru mine - sunt pus să o apăr, să o fac cunoscută și să o aplic cu orice preț. Dar am nevoie de tine să-mi aduci mereu aminte că, deși Dumnezeu e întotdeauna drept, își împlinește dreptatea cu milă și îndurare. Pentru asta îți mulțumesc.

Debora râse.

— Cu plăcere.

Se ridică și îl sărută și pe el pe creștet, aplecându-se

apoi să intre în cort. Ezra închise ochii, mulțumindu-l lui Dumnezeu că i-o dăruise de soție, deși o făcuse într-o perioadă de mare durere. Fără ea, ar fi fost un cârmuitor mai slab.

Ca proaspăt dregător al lui Iuda, Ezra știa că prioritatea lui principală era să-L roage pe Atotputernicul să-și ierte poporul. Să-i spele pe toți, și anume, cum se spălaseră și ei de praf și sudoare după cele patru luni lungi de călătorie. Abia pe urmă își putea întemeia noua dregătorie, cârmuind poporul după legile *Torei*. Cu o parte din aurul și argintul dăruit, Ezra organizează la Templu o adunare a celor întorși din surghiun, prilej cu care aduse arderi-de-tot Celui Preasfânt: doisprezece tauri pentru tot Israelul, nouăzeci și șase de berbeci și șaptezeci și șapte de miei de parte bărbătească; apoi doisprezece țapi ca jertfă pentru păcat.

— Avem atâtea pricini de mulțumire, îi spuse el familiei sale.

Mai adăugă la celelalte și propria jertfă de mulțumire.

În ziua adunării, Ezra îl invită pe Ruben să urce pe muntele Templului cu el și familia lui. Se atașase nespus de mult de tânăr în ultimele patru luni și, după ce-l apăraseră cu dârzenie în fața neîncrederii celorlalți leviți, ajunsese să-l considere ca pe un fiu. Dar, când ajunseră în vârful muntelui, Ruben refuză să părăsească curtea din afară.

— De ce? îl întreabă Ezra. Locul tău e în curtea bărbaților, cu mine și cu ceilalți.

Ruben clătină din cap.

— Nu merit să mă închin cu ceilalți. Am făcut atâta rău în viața mea.

— Intrați în curte fără mine, se adresează Ezra familiei, rămânând în urmă cu Ruben. Când ai să încetezi să te mai pedepsești? întreabă el. Nu crezi că Dumnezeu te iartă dacă l-o ceri?

— Nici nu știu cum să i-o cer.

— De asta avem jertfe, ca să ne putem cere iertare. Cu toții am păcătuit și am încălcat Legea lui Dumnezeu.

— Dar n-ați făcut niciunul lucruri atât de cumplite ca mine.

Ezra pufăi.

— Îți văd inima, Ruben. Văd ce rău îți pare - și Dumnezeu vede și El. Poate dacă ai aduce o jertfă pentru păcat și ți-ai mărturisi greșelile, te-ai simți iertat. Poți să oferi un miel sau un ied...

— Mi-ar plăcea s-o fac, *rabi*, dar n-am bani pentru jertfe. I-am lăsat mamei tot ce am avut înainte să plec din Casifia.

— Ei bine, odată ce-ți începi îndatoririle la Templu, vei fi plătit din zeciuiele oamenilor.

— Îndatoririle la Templu? Doar nu vrei încă să slujesc la Templu după tot ce am făcut?

— Ba bine că nu! Ascultă, Ruben.

Îl cuprinse de umeri, rugându-se să-l asculte.

— Sunt trei pași care arată adevărata căință și pe care, dacă îi străbați, vei fi iertat de Dumnezeu și de noi toți. În primul rând, să recunoști că ai greșit. Asta ai făcut-o deja. Și nu o dată. În al doilea rând, să fii gata să-ți mărturisești greșeala. Asta o poți face aducând jertfa în fața preotului și mărturisindu-ți păcatele pe care vrei să le ispășești prin ea. În al treilea rând, să fii gata să renunți la păcat - să-l lași în urmă și să o iei într-o cu totul altă direcție. Cred că nu greșesc când afirm că ai de gând să te lași de tâlhărit, nu?

Ruben încuviință din cap. Ezra îi dădu drumul și îl bătu pe spate.

— Bun. Al patrulea pas e să înapoiezi cele luate, atunci când ai prilejul.

— Cum să le înapoiez tuturor oamenilor de la care am furat în Babilon? Întrebă el, deschizându-și palmele.

— N-ai cum. Dar poți trăi o viață de dărnicie față de cei nevoiași de acum înainte. E destul să știi doar tu și Dumnezeu că îți plătești datoria.

— Să aștept până îmi câștig leafa de levit și apoi să aduc jertfa?

— Da. Și încă un lucru, Ruben. Odată ce jertfa s-a preschimbat în cenușă pe altar, nici din păcatul tău n-a mai rămas decât cenușă. Cel Preasfânt ne iartă - și trebuie să fim încredințați de asta prin credință. Să lăsăm trecutul să fie trecut și să nu ne chinuim din pricina lui, reînviindu-l iar și iar. Trebuie să-l uităm așa cum face Dumnezeu... „cât este de departe răsăritul de apus”. Atât de departe trebuie să fie și fărădelegile noastre.

Ruben își pleacă capul, cu privirea ațintită în pământ.

— Mulțumesc, *rabi*.

Ezra îi puse mâna pe spate, dându-i ușor ghes înainte.

— Acum vino. Familia mea ne așteaptă. Iar Atotputernicul așteaptă și El să ne ierte poporul.

Capitolul 44

Ierusalim

Ruben mergea din nou la *ieșiva*, plin de râvnă să învețe. Stătea în curtea din afară a Templului după jertfa de dimineață cu alți treizeci și șapte de leviți din Casifia, ascultând cum unul din mai-marii leviți le explica în ce constau îndatoririle și responsabilitățile lor.

— Dumnezeu a separat tribul lui Levi de celelalte unsprezece triburi pe muntele Sinai, începu el, și le-a dat în grijă Cortul Sfânt al lui Dumnezeu - iar acum Templul Său. Voi slujiți în locul întâilor născuți ai lui Israel. După cum poate știți, întâii voștri născuți sunt închinați lui Dumnezeu pentru că i-a cruțat pe întâii născuți ai lui Israel în timpul ultimei urgii din Egipt, când ai faraonului și ai celorlalți egipteni au murit. Fiecare întâi născut trebuie răscumpărat la naștere și voi, leviții, veți fi închinați lui

Dumnezeu în locul lor. În cartea a patra a lui Moise, Dumnezeu spune: „Căci ei îmi sunt dați cu totul din mijlocul copiilor lui Israel: Eu i-am luat pentru Mine în locul întâilor născuți, din toți întâii născuți ai copiilor lui Israel... Am dat pe leviți în totul lui Aaron și fiilor lui, din mijlocul copiilor lui Israel, ca să facă slujbă pentru copiii lui Israel în Cortul întâlnirii, să facă ispășire pentru copiii lui Israel”.

Ruben îl urmă pe mai-marele levit într-un tur pe muntele Templului și acesta le arată cele douăzeci și patru de locuri unde trebuiau să stea de pază: leviții păzeau douăzeci și unu de locuri, iar preoții pe celelalte trei. Una dintre sarcinile lor era să deschidă ușile sfântului locaș în fiecare dimineață și să le închidă seara la loc.

— Cartea a patra a lui Moise spune că suntem răspunzători de orice nelegiuire împotriva locașului sfânt, zise mai-marele levit. Acesta e pământ sfânt, sălașul lui Dumnezeu. Orice om care nu e preot sau levit și se apropie de locaș trebuie dat la moarte.

Își continuară turul, oprindu-se apoi în dreptul platformei special amenajate pentru cântăreții și muzicanții leviți.

— Cei care sunteți cântăreți veți sluji aici, conducând poporul în slujba de laudă adusă Atotputernicului. Slujba de laudă e o parte importantă a închinării și e cinstea noastră s-o conducem.

Mai merseră o vreme până când mai-marele levit se opri din nou, de data asta în fața vistiriei Templului.

— Unii știți poate că atunci când Moise a împărțit Țara Făgăduinței între fiii lui Israel, tribul lui Levi n-a primit niciun fel de pământ sau moștenire. Veți fi plătiți din zeciuiala și dărniciile poporului lui Dumnezeu. Propășirea lor e propășirea voastră, suferința lor suferința voastră.

Lui Ruben îi trecu prin minte că aurul pe care l-ar fi furat din caravană era menit bunului mers al Templului.

Avea să fie plătit chiar din comoara pe care o salvase și o păzise în ultimele patru luni.

— Cetățile leviților sunt împrăștiate pe tot cuprinsul țării, continuă bărbatul, unele fiind cetăți de scăpare, unde o parte din voi veți sluji ca judecători. Tribul vostru e împrăștiat printre toate celelalte triburi ca să fiți o pildă de robi ai lui Dumnezeu, înălțându-vă sufletește pentru a aduce poporul la El. Ținutul nostru e mult mai mic ca Țara Făgăduinței împărțită inițial între triburile lui Israel. Dar rânduielele viețuirii și slujirii în mijlocul oamenilor rămân aceleași. În lunile următoare, *rabi* Ezra și ceilalți cărturari vă vor învăța în amănunt preceptele legii, ca să puteți ajuta și voi la învățarea poporului.

Ruben asculta, rolul de levit părându-i-se o sarcină descurajatoare, ce presupunea mult mai mult ca rondurile de pază. Cu toate acestea, era recunoscător să se afle acolo, recunoscător pentru șansa de a o lua de la capăt. Nu regreta decât că tatăl său nu putea sluji alături de el.

— Va trebui apoi să-i ajutați pe preoți la jertfe, mai ales în zilele de sărbătoare din an, când oamenii vin cu miile în pelerinaj la Ierusalim. Pentru această parte a pregătirii, veți fi împărțiți în grupuri mai mici și preoții înșiși vă vor învăța care vă sunt îndatoririle.

Mai târziu în ziua aceea, mai-marele leviților îi trimise pe Ruben și pe noul său prieten levit, Eli, la Casa Țesătorilor de sub muntele Templului să li se ia măsura pentru noile mantii albe. Fiecare fază a acestui proces avea loc acolo, de la torsul, înălbitul și vopsitul lânii și al inului, până la țeserea și croirea veșmintelor. În curte erau amenajate o duzină de gherghefuri de diferite mărimi, iar țesătoarele lucrau la umbra unui acoperiș de stuf. Cele mai multe țesau pânza de in pentru mantii și celelalte veșminte, iar câteva confecționau brâiele din lână purpurie, cărămizie și albastră purtate de preoți și leviți.

Ruben se opri să privească, uimit de repeziciunea cu

care se mișcau suveicile. Și între aceste femei, ca o floare între buruieni, se afla o fată frumoasă cu părul roșcat. Era mult mai tânără decât celelalte țesătoare, dar evident la fel de iscusită. Degetele grațioase i se mișcau în ritm perfect, în timp ce pânza de un alb imaculat creștea văzând cu ochii pe gherghef.

Prietenul său Eli îl înghionti în coaste, întrerupându-i gândurile.

— Vrei să înveți să țezi, Ruben? Sau ți-a picat cu tronc fata aia drăgălașă?

— Mă uitam cât e de iscusită. Mă întreb dacă voi reuși vreodată să-mi fac și eu treaba cu atâta ușurință.

— Ești sigur că nu te uitați și la cât e de frumușică?
Ruben zâmbi stânjenit.

— Ba da. Am băgat și asta de seamă.

— De ce nu intri în vorbă cu ea? Întrebă Eli, înghiontindu-l din nou. Nu-i măritată, să știi.

— De unde știi? O cunoști cumva? Cum o cheamă?
Eli râse.

— N-am mai văzut-o în viața mea. Dar știu că nu-i măritată pentru că nu poartă acoperământul de cap al femeilor măritate.

— A! Desigur.

De aceea îi observase Ruben părul roșcat – capetele tuturor celorlalte femei erau acoperite.

— Cine e la rând? strigă croitorul din ușă.

Ruben intră în clădire și își dădu jos sandalele să i se ia măsura. Mai-marele levit le explicase cum fiecare mantie era țesută dintr-o bucată, cu tivitură cu tot, fiind apoi croită pe măsura staturii fiecăruia. Le mai explicase și că vor trebui să-și îndeplinească îndatoririle desculți, în semn de respect față de pământul sfânt al Templului.

— Ce înalt mai ești! zise croitorul. Și voinic nevoie mare! Cum de te-ai făcut așa vânjos?

— Am muncit ca fierar în Babilon.

Rostind acele cuvinte, Ruben constată cu surprindere că își amintea fără furie sau amărăciune de anii petrecuți cu tatăl său și de ceea ce pierduse. Tatăl lui ar fi preferat să-l vadă moștenind chemarea de levit decât atelierul de fierărie. Și, dacă unchiul său n-ar fi vândut atelierul, n-ar fi plecat niciodată din Casifia să vină la Ierusalim.

— Vei lucra și aici ca fierar? întrebă bărbatul, întinzând coarda să-l măsoare din cap până în picioare.

— Nu, au nevoie de mine să slujesc la Templu. Au spus că sunt puțini leviți.

— Numele?

— Ruben ben David.

— Gata. Poți pleca. Trimite-l pe următorul.

Când fu aproape de ușă, Ruben se întoarse și întrebă:

— Când să mă întorc după mantie?

Gândul îi zbură din nou la fată, sperând să-și ia inima în dinți și să-i vorbească data viitoare.

— Nu-i nevoie, răspunse croitorul. Vom trimite mantia și celelalte veșminte la odaia de schimb când vor fi gata.

— Ah... mulțumesc.

Întors în curte, Ruben se simți din nou atras de fată, privind-o în timp ce aștepta să i se ia măsura prietenului său. Era zveltă și mică de statură, cu pielea mai albă ca a celorlalte israelite din jurul ei. Tânăra își ridică ochii și îl zări, și Ruben îi văzu obrajii îmbujorându-se înainte să-și abată din nou repede privirea.

Femeia care lucra alături de ea se încruntă, strigându-i:

— Cauți ceva, tinere?

— Nu. Îl aștept pe prietenul meu. N-am mai văzut niciodată cum se țese pânza.

Ar fi preferat să-i fi vorbit fata în locul femeii. I-ar fi plăcut să-i audă glasul. În curând sosiră și alți leviți la măsurătoare și curtea se umplu. Prietenul lui ieși din

clădire și îi făcu semn să vină.

— Ești gata de plecare?

Nu era. I-ar fi plăcut să mai rămână. Ar fi fost în stare s-o privească toată ziua pe tânăra țesătoare. Făcând cale întoarsă spre muntele Templului, se muștră în gând pentru lipsa lui de curaj. Ar fi trebuit să-i vorbească, să afle cum o cheamă. Cum să mai dea de ea acum?

Mai târziu în ziua aceea, Ruben își primi prima leafă de levit. Seara după cină, își croi drum spre cortul lui *rabi* Ezra, pe care îl găsi afară cu soția și copiii lui, lucrând la însemnările sale. Noaptea de vară era caldă și *rabi* îl invită să stea alături de ei.

— Mi-am terminat prima săptămână de pregătire ca levit, *rabi*. Am primit azi plata.

— Minunat! Cum îți place slujba?

— Nu voi începe cu adevărat până nu mi-e gata mantia. Am fost azi la măsurătoare. Dar cred că-mi va plăcea. Mi se potrivește munca de paznic.

Toți anii în care acționase în umbră, atent la fiecare zgomot și mișcare, îl pregătiseră temeinic pentru vigilența necesară unui paznic, mai ales în turele de noapte.

— Trebuie să-ți spun că pari foarte fericit, Ruben. Nu-i bucurie mai mare în viață decât să-ți găsești și să-ți împlinești scopul pentru care te-a creat Dumnezeu.

— Da, *rabi*... Am venit să stăm de vorbă fiindcă mâine vreau să cumpăr cu banii primiți un miel de jertfă pentru păcat. Sper să mă ajute să-mi las în urmă definitiv trecutul.

— Și eu sper. Nu uita ce ți-am spus, ca să-ți fie primită jertfa, trebuie însoțită de adevărată căință. Adică să trăiești în așa fel încât să-ți arăți recunoștința. Dar trebuie să înțelegi și că nu poți să cumperi iertarea lui Dumnezeu. Nu poți cumpăra sau câștiga iertarea cu toți banii din lume, nici cu o mie de jertfe. E un dar, Ruben.

Tânărul dădu din cap. Dar mai avea tare mult de învățat despre Atotputernicul și căile Sale.

— La ce să mă aștept mâine, *robii*

— Jertfa va fi foarte sângeroasă, după cum știi. Privește-o ca pe o întrezărire a propriei morți. Animalul moare în locul nostru ca să ne arate ce am merita dacă ar fi să ne judece Dumnezeu. Jertfa reprezintă moartea laturii noastre trupesti, pentru ca latura duhovnicească să se poată apropia de Dumnezeu. Termenul evreiesc pentru „jertfă” e *korban*, care-și are rădăcina în cuvântul „a veni mai aproape”, „a se apropia”. Putința noastră de a ne apropia de Dumnezeu ne deosebește de dobitoace. Numai așa ne ridicăm deasupra lor și ne dăruim Lui.

Mâine se va apropia de Cel Preasfânt. Nici nu-și putea închipui cum va fi.

— Ai luat parte deja la zeci de sacrificii, continuă *rabi*. Probabil știi că la fiecare jertfă zilnică se aduc daruri de făină, untdelemn, sare și tămâie. Toate cele patru elemente ale creației se întrunesc în închinare: preotul înfățișează omenirea; taurul sau mielul – lumea animalelor; făina și untdelemnul provin din tărâmul plantelor; iar sarea din lumea minerală. Întreaga creație se adună laolaltă în Templul lui Dumnezeu în armonie și închinare.

În zorii zilei următoare, Ruben își puse mâna tremurândă pe creștetul mielului și își mărturisi păcatele. Privi animalul murind în locul lui. N-avea cum să înapoieze bunurile tuturor oamenilor de la care furase, dar îi făgădui lui Dumnezeu că va dăruia cu prisosință, cum îl sfătuiseră *rabi*. Când mireasma jertfei se ridică spre ceruri, Ruben fu gata să înceapă o viață nouă, pură și dreaptă ca mantia cea nouă pe care avea s-o poarte în curând în slujba lui Dumnezeu.

Capitolul 45

Ierusalim

Ezra știa că n-ar fi trebuit să se simtă speriat dând ochii cu bătrânii și mai-marii preoți ai Ierusalimului – la urma urmei, stătuse înaintea împăratului întregului

Imperiu Persan. Dar, intrând în lunga și îngusta sală a sfatului bătrânilor și pășind între cele două șiruri de coloane ce susțineau acoperișul înalt, nu nădăjduia că bătrânii adunați acolo îl vor primi cu brațele deschise. Îl primiseră destul de călduros în prima zi, dar aceasta era prima întrunire oficială cu ei de când sosise la Ierusalim în calitate de proaspăt dregător.

Se hotărâse să afle câte ceva despre bătrânii și marii-preoți cu care avea să lucreze, și descoperise că Eliezer, bătrânul mare-preot care convocase adunarea, era fiul lui Iosua, marele-preot care se întorsese la Ierusalim cu optzeci de ani în urmă să rezidească Templul. Conducătorii erau așezați în semicerc, în timp ce Ezra stătea în picioare în fața lor. În spatele lui se afla tronul gol al judecății unde ținuse sfat odinioară urmașul împăratului David, dar Ezra n-ar fi cutezat niciodată să ocupe un asemenea loc de cinste.

— Nu vreau să par necuviincios, începuse Eliezer, dar cine ești tu să vii la Ierusalim și să ne spui ce să facem?

Ezra rămase calm.

— Vă interesează bunul meu nume, spița neamului meu și împluternicirea mea?

Când niciunul nu răspunse, zise:

— Am slujit în marea adunare din Babilon în calitate de cel mai tânăr membru. După cum poate știți, acest prea cinstit corp de bărbați și-a petrecut ani întregi studiind *Tora* și decretând reguli despre cum s-o aplicăm în viața de zi cu zi. Sunt urmaș al lui Aaron din tribul lui Levi. Strămoșii mei au slujit ca marii-preoți în Templul lui Solomon de la construirea acestuia și până la nimicirea lui. Vreți să le știți și numele?

— Nu-i nevoie.

Ezra evita de obicei astfel de confruntări, preferând singurătatea studiilor sale. Dar faptul că era silit să se explice îl mânia și-l umplea de curaj. Oricât ar fi fost de

intimidat, de data asta n-avea să mai dea înapoi de la sarcina de conducător încredințată lui de Dumnezeu așa cum făcuse în ziua de treisprezece a lui adar.

— Ați văzut cu toții o copie a poruncii împăratului Artaxerxe, continuă el, prin care sunt înputernicit ca dregător. N-am râvnit la această poziție. Când i-am cerut împăratului Persiei să lase poporul să se întoarcă acasă, am sperat că voi sluji ca preot asemeni strămoșilor mei. Dar împăratul m-a pus în frunte și m-a numit dregător. Intenționez să cârmuiesc cât pot mai bine – cu ajutorul lui Dumnezeu.

Surâsul lui Eliezer părea rece și nesincer.

— Dregătorul ținutului de dincolo de Râu nu va fi încântat să afle de numirea ta în funcție. Am avut de-a face cu el și cu satrapii lui împărățești în trecut și o vor privi ca pe o scădere a autorității și a puterii lor în ținutul lui Iuda.

— Asta și e. Și nu m-am așteptat să renunțe bucuroși la stăpânirea lor. Nu se vor bucura nici să afle că, potrivit poruncii împăratului, vistierii de dincolo de Râu trebuie să ne dea toți banii pe care îi voi cere. Voi trimite prevederile împăratului, satrapilor împărățești și dregătorilor în săptămânile ce urmează și le voi face cunoscute cerințele mele. Dacă doriți vreunul să faceți parte din însoțitorii mei, sunteți bineveniți.

Ezra nu fu surprins când nu-i acceptă nimeni oferta. Erau gata să-l azvârle de unul singur pe mâna căpeteniilor neamurilor.

— Părerea noastră, zise unul dintre bătrâni, e că dacă ar fi cineva îndreptățit să conducă ținutul lui Iuda, acela ar trebui să fie prințul Eliachim, nepotul și moștenitorul prințului Zorobabel. Nu s-ar cuveni ca el să ne cârmuiască și să ne reprezinte, și nu tu?

Ezra știa exact care bărbat din mulțime era prințul Eliachim, moștenitorul tronului împăratului David. Dar faptul că acesta nu se hotărâse să șadă pe tron sau să-l ia

el însuși la întrebări arăta că adevărata putere din spatele prințului de fațadă erau bătrânii și marii-preoți, putere la care nu păreau dispuși să renunțe. Ezra făcu o ușoară plecăciune respectuoasă în fața prințului înainte să răspundă.

— Am cercetat chestiunea și, din câte înțeleg eu, dregătorul de dincolo de Râu a stăpânit peste Iuda de la moartea prințului Zorobabel. Perșii nu mai recunosc dreptul la tron al moștenitorului său sau al familiei noastre împărătești. Am dreptate?

Prințul dădu din cap, recunoscând adevărul spuselor lui.

— L-am rugat în mod aparte pe împăratul Artaxerxe să lase împărații lui Iuda să stăpânească în locul meu, dar n-a fost de acord. Așa că iată-ne aici. Așa vor sta lucrurile de-acum încolo.

— Ai de gând să te muți în locuința dregătorului? întrebă prințul. Vei locui acolo?

Întrebarea îl luă prin surprindere pe Ezra.

— Nu, vreau să construiesc o casă pentru familia mea ca toți ceilalți care s-au întors odată cu mine.

— Ar fi o greșală, *rabi* Ezra, zise mai-marele bătrânilor. Dacă vrei să-ți îndreptățești veleitățile de conducător...

— Autoritatea mea de conducător e îndreptățită prin porunca pe care o port la mine, zise Ezra, fluturând copia poruncii.

— Da. Te-ai făcut destul de bine înțeles în privința asta, zise bătrânul. Dar de ochii vecinilor lui Iuda și ai locuitorilor din ținut, va trebui să-ți exprimi vădit această putere mutându-te aici. Această sală va sluji ca loc de organizare a treburilor de la curte și a întrunirilor cu alți oficiali. Sala de ospete și grupul tău de slujitori vor asigura un cadru de găzduire în numele întregii națiuni. Dar, dacă soția ta e dispusă să gătească singură pentru o solie de

satrapi împărătești, nu-i vom sta în cale, firește.

Ezra se trase de barbă. Rezistase întotdeauna ispitei puterii și foloaselor când cârmuise comunitatea evreiască din Babilon. Dar de data aceasta știa că trebuia să cedeze.

— Prea bine. Am să mă mut cu familia în această locuință, dacă mă sfătuiți s-o fac. Dar vreau să fie limpede că n-am de gând să le cer perșilor libertate politică. Iuda va rămâne deocamdată o provincie a Imperiului Persan. Sunt aici să făuresc o națiune *duhovnicească*. Să stăpânesc ținutul după legile *Torei*.

Ezra spera să se termine cât mai repede întrevederea ca să poată trece la treabă. Ura manevrele politice ale cârmuirii laice și n-avea răbdare pentru ele. Dar acești bărbați aveau să slujească în zilele următoare în administrația sa, și voia să și-i facă prieteni, nu dușmani. Mai mult, Cel Preasfânt era „îndurător și milostiv, îndelung răbdător și bogat în bunătate” și atât viața publică, cât și cea privată a lui Ezra trebuiau să arate acest ideal. Dar Eliezer nu-și isprăvisese încă întrebările.

— După cum văd, porunca împăratului prevede să faci cunoscute legile Lui „celor ce nu le cunosc”. Cum ai de gând să faci aceasta?

— Făcând lucrul la care mă pricep cel mai bine - învățându-i pe ceilalți. Nădăjduiesc că se vor găsi printre noi preoți și leviți buni cunoscători ai Legii care vor fi în stare să mă ajute. Dacă nu, va trebui să-i instruiesc mai întâi pe învățători. Pe urmă voi numi judecători - bărbați ce stăpânesc bine Legea și pot sta pe scaunul de judecată - și magistrați laici care să prezideze peste cazurile laice din tribunale.

— Cât de departe ai de gând să-ți arăți puterea în afara Ierusalimului? întrebă cineva.

Ezra îl recunoscuse pe bărbatul ce se numise pe sine căpetenie de trib în Cheila, stăpânind în prezent peste un grup de sate din ținutul respectiv. Nu se îndoia că vedea în

el o amenințare.

— Am intenția să călătoresc în fiecare cetate și sat dintre hotarele provinciei lui Iuda. Din câte înțeleg, acestea se întind de la Ierihon și râul Iordan la răsărit, până la Azeca la apus, de la Betel la miazănoapte până la Cheila și Chiriat-Arba la miazăzi, învățătorii și judecătorii pe care-i voi numi vor acoperi și ei același teritoriu. Oricine va dori să rămână în funcția de bătrân sau conducător - și bineînțeles preot - va trebui să cunoască temeinic *Tora* și să o urmeze cu strictețe.

Pe măsură ce Ezra își continua cuvântarea, tulburarea lui Eliezer creștea. Bătrânul preot se străduia din răspuțeri să rămână la locul lui și, când vorbe în cele din urmă, glasul i se ridică la intensitatea unui strigăt.

— Hai să fim serioși, *rabi* Ezra! Chiar te aștepți să ți se supună toți oamenii din Iuda?

— Nu, mă aștept să se supună Atotputernicului. Sper să o facă de bunăvoie, mai ales când vor vedea toate binecuvântările făgăduite de El celor ce-l țin Legământul.

— Dar locuiesc și neamuri printre noi - samariteni, popoare de rase amestecate și clanuri de edomiți ce au venit de-a lungul anilor spre miazănoapte să se stabilească în ținutul lui Iuda. Cum ai să-i faci să te asculte? Ești pregătit să impui și acea parte a poruncii care spune că oricine nu va păzi Legea va fi osândit la moarte, la surghiun, la o gloabă sau la temniță?

— Locuitorii lui Iuda și ai celorlalte provincii trebuie să păzească de mai multă vreme legile persane. Astanu s-a schimbat - și nici pedeapsa aplicată de perși celor ce le încalcă. Ca popor al Legământului lui Dumnezeu, noi, iudeii, am fost întotdeauna răspunzători să trăim potrivit cu Legea Lui - și asta nu s-a schimbat din ziua când i-a fost încredințată lui Moise pe muntele Sinai. După cum nu s-au schimbat nici pedepsele prevăzute în *Tora*. Cât despre neamuri...

Se opri, amintindu-și de păgânii care-i măcelăriseră fratele.

— Cel Preasfânt a făgăduit că neamurile vor fi binecuvântate prin noi. Poate această poruncă e o împlinire a acestei făgăduințe, căci dacă neamurile vor asculta de Dumnezeu, El promite să le binecuvânteze și pe ele.

Ezra își păstră pentru sineândoielile legate de întoarcerea neamurilor păgâne la Dumnezeu. De fapt, ura și neîncrederea stăruitoare îl făceau să spere că toți străinii se vor retrage din ținut când vor afla cerințele înalte pretinse de Lege.

Își roti privirea prin jur, încercând să cântărească reacțiile oamenilor. Marele-preot era vădit tulburat, dar părea să-și fi epuizat întrebările pe moment. Unii păreau chiar mulțumiți de cele spuse de el până acum.

— Dacă domniile voastre nu mai aveți întrebări, am eu una. Unde ne aflăm cu planul zeciuielilor și a anilor de Sabat?

— Ce vrei să spui? întrebă Eliezer. Oamenii aduc la Templu an de an, încă de la reclădirea lui, zeciuieli din grânele, vinul nou și untdelemnul lor, precum și primii născuți din turmele și cirezile lor.

— Bine. Dar din trei în trei ani zeciuielile trebuie adunate în cetăți și sate spre a fi împărțite leviților, săracilor, văduvelor și orfanilor. Și din șapte în șapte ani pământul trebuie lăsat să se odihnească. În anul de Sabat n-avem voie să semănăm, să curățăm sau să ne secerăm ogoarele. Și după șapte ani de Sabat, Domnul proclamă un An de Veselie.

— N-a fost stabilit nimic de felul ăsta când s-au întors strămoșii noștri să reconstruiască Templul, zise Eliezer.

— Atunci să fie. Una dintre învinuirile aduse strămoșilor noștri și care au dus la surghiun e faptul că n-au lăsat pământul să se odihnească. Dumnezeu a îngăduit

să fim duși în robie ca pământul să se poată bucura în sfârșit de Sabat. Trebuie să socotim câți ani au trecut de la ultimul An de Veselie cunoscut și să vedem unde ne aflăm în ciclu. Apoi să se înceapă imediat zeciuielele potrivite.

— Oamenii sunt săraci, *rabi* Ezra. Povara în plus de a nu semăna și secera din șapte în șapte ani va fi usturătoare. Nu te poți aștepta să îi obligi la asta...

— Poate sunt săraci tocmai pentru că nu-I dau Atotputernicului zeciuiala cuvenită. Cunoști blestemele Legământului pentru nesupunere: „Coșnița și postava ta vor fi blestemate. Rodul trupului tău, rodul pământului tău, fătul vacilor tale și fătul oilor tale, toate vor fi blestemate”. Dar celor care se supun Dumnezeu le promite propășire și binecuvântare. Dacă păzim cu grijă toate poruncile Lui, „Domnul Dumnezeuul tău îți va da întâietate asupra tuturor neamurilor de pe pământ. Iată toate binecuvântările care vor veni peste tine și de care vei avea parte, dacă vei asculta de glasul Domnului Dumnezeuului tău”.

Câțiva bărbați clătinau din cap. Majoritatea păreau neîncredători. Cum de nu pricepeau atâta lucru?

— Credeți că Dumnezeu e stăpân peste întreaga natură? Întrebă el. Că ne poate face recoltele înfloritoare sau ne poate aduce foamete?

— Da, desigur, dar...

— Atunci de ce nu vă încredeți în El și nu păziți porunca Lui de a-i da pământului odihnă de Sabat?

Nu primi niciun răspuns. Dar dacă bărbații aceștia - bătrânii și preoții cei mai de seamă ai lui Iuda - nu pricepeau această rânduială fundamentală, Ezra își dădea seama că va avea enorm de furcă cu învățatul celorlalți.

— Slujirea și închinarea noastră înaintea Celui Preasfânt nu se limitează doar la Templu, domnilor. Dumnezeu vrea să-L facem stăpân peste *toată* viața noastră. Trebuie să ascultăm fiecare cuvânt al Său - nu doar pentru că tânjim după binecuvântările Lui și ne

temem de pedeapsă, ci pentru că prevederile Lui sunt cel mai bun mod de a trăi în această lume nesigură și zbruciumată. Trebuie să fim pilda Lui în ochii celorlalte popoare. Înțelegem cu toții asta?

Așteptă, dar nu vorbi nimeni.

— Prea bine. Atunci hai să ne ocupăm pe loc de această problemă din calendar, din supunere față de Atotputernicul.

Capitolul 46

veniți la Templu. Era însărcinat să păzească una dintre porțile Hulda de la intrarea sudică a muntelui, și deși știa că n-avea prea mari șanse să găsească o femeie printre sutele de oameni, refuza să se dea bătut. Jertfa de dimineață era pe cale să înceapă și majoritatea închinătorilor își croiseră drum spre curțile interioare, lăsând-o pe cea din afară aproape pustie, dar Ruben o scruta totuși cu privirea – și zări cu coada ochiului o femeie roșcată stând lângă bariera dintre curtea din afară și curtea femeilor.

Să fie ea oare? Ruben nu-și dădea bine seama. Își părăsi o clipă locul și dădu o raită în încercarea de a-i zări fața. Da! Era chiar ea, singură cuc. De ce nu intrase cu celelalte în curtea femeilor? Aștepta pe cineva?

Ruben știa că ar fi trebuit să-și vadă de treabă, stând cu ochii în patru și veghind asupra împrejurimilor Templului, dar nu-și putea desprinde ochii de la ea. Jertfa începuse și, din locul în care se afla, simțea mirosul de carne friptă și auzea cântările muzicienilor de la Templu purtate pe aripile vântului până la el. Glasurile profunde din corni de leviți îl făceau să se înfioare cântând: „*Întoarce-te, suflete, la odihna ta, căci Domnul ți-a făcut bine*”. Da, Domnul îi făcuse bine, dăruindu-i această viață nouă într-un ținut nou. Dar se simțea singur. Tânjea să iubească pe cineva, pe cineva atrăgător ca fata aceea.

Ruben rămase cu ochii pe ea până la terminarea

jertfei. Când dădu să plece, fata cu păr roșcat făcu o întorsătură bruscă și se prăbuși cu mâinile și genunchii pe caldarâm. Fără să mai stea pe gânduri, Ruben își părăsi postul și se repezi s-o ajute.

— Domniță, te-ai lovit?

— Nu cred...

Îi zări cu coada ochiului un picior înainte să se acopere cu marginea rochiei și văzu că era slab și sfrijit. Se aplecă repede și o ajută să se ridice. Era atât de mărunță și de firavă, că părea ușoară ca un fulg. Abia îi ajungea cu vârful capului până la bărbie. Pentru prima oară, băgă de seamă cărja pe care o scăpase, o ridică și i-o întinse.

— Te-ai lovit? întrebă el din nou.

— M-am julit doar puțin, zise ea, curățându-și mâinile de țărână. Voi fi bine. Mulțumesc.

Glasul îi era la fel de suav și de gingaș ca ea.

— Nu sunt de obicei atât de stângace, zise ea stânjenită. Trebuie că m-am împiedicat de pietrele astea neregulate. Mulțumesc pentru ajutor.

Dădu să plece șchiopătând, dar Ruben n-o putea lăsa să facă asta. Ar fi trebuit să fie la post, mai ales acum, că se încheiase jertfa și mulțimi largi de oameni se revărsau din toate curțile, dar nu-i păsa că dădea de bucluc. Trebuia să afle mai multe despre ea. N-o putea lăsa să dispară din nou.

— Dă-mi voie să te ajut la coborâtul scărilor, domniță. Sunt atât de multe.

— Nu-i nevoie. Vin aici zilnic, așa că m-am obișnuit cu scăările.

O urmă în timp ce se depărta șchiopătând, cu gloata îmbulzindu-se în urma lor.

— Mă crezi sau nu, dar azi a fost prima dată când m-am împiedicat. Nu știu ce s-a întâmplat.

El aruncă o privire spre postul său, dar nu-l zări din

pricina mulțimilor. Poarta pe care o păzea avea un rol pur ritualic, își zise. Nu era ca și cum ar fi păzit vistieria.

— Eu sunt Ruben ben David. Pe tine cum te cheamă?

Fata șovăi. Poate nu se cuvenea să intre în vorbă cu el, un străin. Poate aveau nevoie de un însoțitor sau ceva de genul ăsta. Sau poate era pur și simplu sfioasă.

— Amina, rosti ea în cele din urmă.

Un nume la fel de frumos ca ea.

— Amina, repetă el. Sunt unul din noii veniți dintr-un oraș din Babilon numit Casifia.

Se apropiau de scări și Ruben ar fi dat orice ca fata să încetinească puțin.

— Da, te-am văzut zilele trecute când ți-au luat măsura pentru mantie.

Își ridică privirea spre el, apoi și-o abătu repede la loc, nu înainte ca Ruben să-i vadă ochii frumoși, de culoarea chihlimbarului, și obrajii îmbujorați de un rozaliu plăcut.

— Ți-a ieșit bine mantia, zise ea.

Ruben simți un fior de speranță - îl observase!

— Te-am privit cum țeșei în ziua aceea, zise el. Ești foarte iscusită în ceea ce faci. De fapt, poate chiar tu mi-ai făcut mantia.

— Poate, zise ea cu un zâmbet ușor.

Mult prea curând, se pomeniră în capul scărilor ce duceau de pe muntele Templului în oraș.

— Chiar nu-i nevoie să mă ajuți, zise ea. Știu că trebuie să fii ocupat. Dar îți mulțumesc încă o dată.

Se întoarse să plece.

— Amina, stai!

Ea se opri și se uită la el, dându-se în lături pentru a face loc altor oameni să coboare.

— Sunt începător la ținutul regulilor și al legilor din *Tora*, zise el. Nu le-am învățat în Babilon și nu știu ce se cuvine să spun sau să fac, dar... dar aș vrea tare mult să ne

mai întâlnim. N-am prea mulți prieteni aici și mi-ar plăcea să te cunosc mai bine. Se... se poate?

Zâmbetul ei păli și păru copleșită de o tristețe adâncă.

— Am spus ceva ce nu trebuie? întrebă el.

— Nu. Și e foarte drăguț din partea ta să-mi ceri asta. Dar dacă ai ști mai multe despre mine, n-ai mai vrea să-ți fiu prietenă. Tu ești un bărbat de seamă, cu un neam minunat de levit, pe când eu... eu mă închin Dumnezeului vostru, dar nu sunt iudeică prin naștere. Sunt edomită.

— De aceea n-ai intrat în curtea femeilor?

— N-am voie să intru pentru că sunt oloagă.

O spuse fără văicăreală, ca pe un simplu fapt. Fața îi era atât de grațioasă și de suavă, că lui Ruben puțin îi păsa de motivele ei. Nu-și mai putea desprinde ochii de la ea.

— Nu-mi pasă de toate astea. Nu vreau decât să mai vorbesc puțin cu tine și să te cunosc mai bine. Sunt singur cuc aici, în Ierusalim. Ai mei au rămas în Casifia și încetul cu încetul îmi fac prieteni noi, dar mai am momente de singurătate... N-am putea să ne întâlnim undeva și să stăm de vorbă - când nu sunt de pază?

Fata zâmbi și inima lui Ruben începu să bată ca nebuna când înțelese că avea să accepte.

— Mai știi drumul spre Casa Țesătorilor? îl întrebă ea.

— Sunt sigur că l-aș putea găsi.

— Ce-ar fi să treci pe-acolo când ai vreme ca să mai stăm de vorbă?

— Mulțumesc, Amina. Așa am să fac... Pe... pe curând.

Se repezi la post cu răsuflarea întretăiată. Simțea că plutește ca un vultur prin înălțimi, cu aripile întinse, purtat de vânt. Nu-și amintea să se mai fi simțit așa vreodată. Amina îl invitase s-o viziteze! Habar n-avea ce să-i spună, dar era atât de delicată, de suavă și de drăgălașă, că s-ar fi

mulțumit să stea în liniște și s-o privească lucrând.

— Pe unde umbli? îl întreabă un coleg paznic când trecu grăbit pe lângă el. Și de ce zâmbești cu gura până la urechi?

— Zâmbesc?

Ruben își dădu seama că zâmbea într-adevăr – și nu se mai putea opri. Atracția față de Amina era un simțământ cu totul nou pentru el. Cum ar fi fost s-o țină în brațe? Să-i cuprindă în palme părul roșcat și să-i sărute gura dulce?

Era fericit. Și plin de speranță – două simțăminte pe care nu le mai încercase de la moartea tatălui său. Își aminti de una dintre ultimele conversații cu mama sa, când aceasta îl întrebase dacă n-are de gând să se rostuiască și să se însoare. De rostuit începea să o facă aici la Ierusalim. Cum rămânea însă cu însurătoarea? Nici nu-i trecuse prin cap până acum. Dar nu asta făceau oamenii la vârsta lui? Chiar zilele trecute îl auzise pe *rabi* Ezra spunând că rânduiala căsătoriei era planul și darul lui Dumnezeu. Adam și Eva primiseră poruncă să crească și să se înmulțească.

Când Ruben reveni la post, curțile Templului erau aproape pustii. Din locul în care se afla, vedea clar vârful masivului altar și fumul ce șerpuia din el spre cer. Privindu-l cum se ridică spre bolta senină a dimineții, în inima lui se născu o rugăciune: „*Știu că nu merit o femeie frumoasă ca Amina, dar Te rog... dacă se poate... fă să fie soția mea*”.

Capitolul 47

hema, Ruben ben David. Spusese că se simte singur și că vrea să stea de vorbă cu ea, așa că îl invitase acolo, la Casa Țesătorilor. Trecuseră de atunci trei zile. Acum își ridica întruna privirea de la gherghef spre ușă, așteptând și nădăjduind să apară.

Se întoarse la lucru cu un oftat și începu să treacă suveica printre ițele verticale – înainte și înapoi, înainte și

înapoi. Țesătura răsucită îi era de-acum familiară și o putea realiza fără efort. Gândul îi zbură din nou la dimineața aceea când se împiedicase ca o toantă neîndemânatică – și la ușurința cu care o ridicase Ruben, punând-o din nou pe picioare. Fusesse atât de frumos din partea lui. Inima îi bătuse ca aripile unei păsărele la apropierea lui. Iar când o întrebase dacă ar putea să mai stea de vorbă și să o cunoască mai bine, Amina căutase repede în minte un răspuns. Voia să accepte, dar n-avea nici casă unde să-l invite, nici tată care să rânduiască o astfel de întâlnire, nici membri ai familiei pe post de însoțitori. Casa Țesătorilor fu singurul loc care-i veni în minte pentru o asemenea întâlnire. În plus, Amina n-avea deloc experiență cu flăcăii de vârsta ei și spera că o discuție în spațiul ei familiar de lucru va înlesni lucrurile.

Ruben spunea că se simte singur, dar nu-și putea închipui de ce o alesese tocmai pe ea. N-avea nimic să ofere unui om ca el, cu o spiță de neam fără cusur. Își aruncă din nou privirea spre poartă, apoi îi veni să se ia la palme că încă mai nutrea speranțe nebunești. Dacă ghergheful n-ar fi fost atât de greu și de masiv, l-ar fi răsucit în așa fel încât să stea cu spatele la poartă. Dar chiar și atunci știa că s-ar fi întors la fiecare zgomot de pași.

„Nu te mai gândi la el. Nu mai vine”.

Era un sfârșit călduros de vară și Aminei îi plăcea să lucreze afară sub soarele molesitor. Toate femeile mai în vârstă din jur vorbeau despre familiile și soții lor în timp ce țeseau sau torceau, dar ea nu intra prea des în discuție, jenându-se să le povestească despre sine sau să recunoască că era edomită. Femeia de la ghergheful de vizavi tocmai le spunea celorlalte despre proaspătul ei nepot, când își ridică privirea brusc spre poartă și se opri în mijlocul propoziției.

— Te pot ajuta cu ceva?

Amina își ridică și ea ochii – și-l zări! Venise s-o vadă, după cum făgăduise.

— Ruben... Bine ai venit... Adică, intră.

De ce se bâlbâia? Ruben păru tulburat când păși în curte.

— Ele sunt prietenele mele, zise Amina, prezentându-i fiecare femeie după nume. El e Ruben ben David. E levit.

Amina le văzu pe celelalte zâmbind cu subînțeles. Apoi se întoarseră la lucrul lor fără o vorbă. Nu se gândise niciodată că va fi atât de stânjenitor să stea de vorbă cu el în auzul lor.

— Vino să te așezi aici la umbră, îl invită ea, arătând spre un loc de lângă ghergheful ei. Își închipuise că va putea să-și continue țesutul în timp ce vorbeau, simțindu-se astfel mai în largul ei, dar, acum că era atât de aproape, palmele i se năclăiră de sudoare. Puse la o parte suveica și-și împreună mâinile în poală, sperând ca el să nu observe tremurii lor.

— Îmi pare rău că n-am putut să vin mai repede, zise el, dar m-au pus la rondul de noapte în ultimele trei zile.

— Trebuie să-ți fie greu să stai treaz toată noaptea.

— Ba deloc. Prefer ceasurile târzii ale nopții.

Nu-și mai luase ochii de la ea din clipa în care se ivise la poartă. Amina simțea nevoia să-l studieze la rândul ei, dar venise să stea de vorbă, nu? Căută în minte ceva de spus.

— Sper... sper că nu te deranjează să ne întâlnim aici.

— Nu, deloc.

Ruben zâmbi și întreaga curte începu să se miște într-un vârtej amețitor.

— Nu te-am putut invita la mine acasă, unde s-ar cuveni să ne întâlnim, pentru că nu locuiesc la Ierusalim, ci la Betleem.

— La ce distanță e Betleemul?

— Nu departe. Cam la două ore de mers pe jos. Am stat în Ierusalim în ultimele luni ca să ajut la țesutul mantiilor pentru noii preoți și leviți și al materialului pentru celelalte veșminte. Suntem aproape gata și voi putea apoi să mă întorc în Betleem.

El se încruntă și zâmbetul atrăgător i se stinse.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă ea.

— Nu poți să mai rămâi? Mi-ar plăcea tare mult să te cunosc mai bine.

De ce-i repeta mereu asta? Trebuia să-i spună adevărul despre sine, dar nu aici, nu de față cu femeile cu care lucrase în ultimele luni. Nu voia să se ridice și să umble din nou în fața lui, știind că piciorul ei sfrijit și schiopătatul le provocau oroare celor mai mulți bărbați, dar cu cât afla mai repede adevărul și pleca, cu atât putea să-și ia mai curând gândul de la el. Și să nu-și mai facă speranțe.

— Hai afară să vorbim, zise ea.

Își propti cârja de caldarâm cum făcea de obicei când voia să se sprijine, dar Ruben o apucă repede de braț, ajutând-o să se ridice. Îi deschise poarta și se duseră puțin mai încolo, unde nu puteau fi auziți de celelalte, dar se aflau încă în raza privirilor lor. Strada nu era aglomerată la ceasul acela al zilei, doar câțiva trecători străbătând înainte și înapoi drumul dintre prăvălii.

— Pari un bărbat tare de treabă, Ruben. Un om cu care mi-ar plăcea să stau de vorbă și să-l cunosc mai bine. Dar trebuie să-ți spun adevărul despre trecutul meu. S-ar putea să te răzgândești... Eu... nu sunt iudeică și...

— Știi, mi-ai spus-o deja zilele trecute.

— M-am născut într-o familie de edomiți. Neamul meu e în vrăjmășie cu al tău. Pe treisprezece a lui adar ne-am războit unii cu alții. Tata a plănuț să-i ucidă pe toți iudeii din Betleem și să le ia averile. În schimb, a murit el și toți din familia mea, în afară de mine și de sora mea,

Saifa.

— Și tata a murit în ziua aceea. Ucis de babilonieni. Dar moartea lui și această luptă n-au nimic de-a face cu tine, Amina. Trebuie că erai doar o copilă pe atunci.

— Aveam opt ani. Am fost înfiată de o iudeică de treabă, care m-a crescut ca pe fiica ei. A murit nu de mult, dar locuiesc în continuare cu familia ei. Sora mea s-a hotărât să se întoarcă la ai noștri și să locuiască cu unchiul, dar eu m-am îndrăgostit de Dumnezeul poporului iudeu. M-a salvat în copilărie și acum mă închin Lui. Nu m-aș putea întoarce niciodată la edomiți, nici să mă dorească – dar nu mă doresc, fiindcă sunt oloagă.

Gata. Îi spusese totul. Ruben părea să îi scruteze chipul și ea își ținu răsuflarea, așteptând cuvintele familiare de respingere.

— De ce ar conta toate astea pentru mine? Întrebă el în cele din urmă. Vreau să-ți fiu prieten.

Lacrimile îi usturau ochii.

— D... dar un bărbat cu statutul tău, un levit care-L slujește pe Atotputernicul, nu se cuvine să se împrietenească cu o fată ca mine.

El își abătu pentru prima oară privirea și Aminei i se înmuiară picioarele. Îl văzu respirând adânc și, când în sfârșit vorbi, o făcu cu ochii în pământ, nu la ea.

— Amina, nu sunt cine mă crezi. Sunt un șarlatan care nici n-ar avea ce căuta la Templu. Trebuie să-ți destăinui faptele mele cumplite din trecut și, după ce ai să le auzi, tu vei fi cea care nu vei mai voi să fii cu mine, nu invers.

Ea îl privi în tăcere cum își căuta cuvintele și ceva la el îi făcu inima să-i bată nebunește, ca atunci când era speriată sau când gâfâia după urcușul la deal. Nu pricepea de ce, căci nu se simțea înfricoșată de Ruben, în ciuda mărturisirii lui că săvârșise fapte cumplite.

— După moartea tatălui meu, m-am abătut de la

Atotputernicul. Am devenit un tâlhar. Am dat spargeri în casele oamenilor și am furat de la ei. N-am făcut-o de nevoie. Ai mei aveau destul cât să ne ajungă de trai dacă trăiam cu grijă. Și mai câștigam și din munca de la fierărie. Am furat din plăcere, de dragul senzațiilor tari și pentru că mi-am dat seama că mă pricep. Mai târziu, m-am înhăitat cu o bandă de alți patru tâlhari. Patru babilonieni.

Prădam corăbii, magazii și alte locuri de felul ăsta, apoi ne cheltuiam banii pe băutură. Într-una din tâlhăriile noastre, a fost omorât un om nevinovat. Dar nici chiar asta nu m-a oprit. Singurul motiv pentru care m-am învoit să vin la Ierusalim a fost ca să-mi ajut prietenii să fure aur din caravană. Aurul Celui Preasfânt.

— Dar nu l-ai furat, zise ea, ghicind finalul.

— Nu. M-am răzgândit. Mi-am vândut prietenii și i-am spus lui *robi* Ezra de uneltire. Ar fi trebuit să mă pună în lanțuri pe loc – sau cel puțin să mă trimită înapoi la Casifia. Mi-a spus în schimb că Dumnezeu mă va ierta dacă I-o cer. Și că El vrea încă să slujesc ca levit.

— Asta e cel mai uimitor lucru la Atotputernicul, nu-i așa? Iertarea Lui! Familia de iudei care m-a luat de suflet mi-au spus de multe ori ce mult îi iubește El pe străinii ca mine – și cum jertfele de la Templu ne aduc mai aproape de El. De-aceea nu m-aș putea întoarce niciodată la poporul meu cum a făcut Saifa. Vreau să mă închin Dumnezeului adevărat – Dumnezeului vostru – pentru tot restul vieții.

— De multe ori mi-e greu să mă simt iertat, zise Ruben, deși iau parte zilnic la jertfe și mă rog împreună cu ceilalți.

— Dar e adevărat, Ruben. El te iartă. „Cât sunt de sus cerurile față de pământ, atât este de mare bunătatea Lui pentru cei ce se tem de El”.

El o privi cu o expresie de nedumerire.

— Atunci de ce n-o crezi și tu?

— Ce vrei să spui?

— Ești convinsă că Preasfântul îmi poate ierta trecutul, dar zici că n-ar trebui să am nimic de-a face cu tine pentru că te-ai născut edomită. Nu ești iertată și tu pentru trecutul tău?

Amina rămase fără replică. De ce-i era mai ușor să aibă credință când era vorba de altcineva? Ruben întinse mâna și o mângâie cu blândețe pe păr, cum obișnuia să facă Hodaia.

— Și dacă pe Dumnezeu nu-L deranjează trecutul tău, pe mine de ce m-ar deranja?

— Dar piciorul meu...

— Ce-i cu el? Întrebă el, încruntându-se. De ce ar conta așa ceva între prieteni?

Ea nu răspunse.

— Deși poate nu mai vrei tu să fim prieteni acum că ți-am spus că sunt un tâlhar, zise el, lăsând să-i cadă mâna.

— Aș fi onorată să-ți fiu prietenă, Ruben.

— Atunci hai să nu mai pomenim niciodată de trecutul nostru. Făgăduiești?

— Făgăduiesc.

— *Rabi* Ezra mi-a spus că, dacă sunt iertat de Cel Preasfânt, trecutul mi-e uitat și nu mai trebuie să-l spun nimănui. Dar ție am vrut să-ți spun, Amina. Vreau ca prietenia noastră să înceapă cu adevărul. Dar același lucru e adevărat și pentru tine. Dacă trecutul tău e uitat și iertat, nu va mai trebui să te gândești niciodată că ești edomită. N-are importanță.

— S-ar putea să trebuiască să ne reamintim unul altuia să uităm, zise ea zâmbind.

— Da, hai să ne legăm să facem asta... Unde stai aici în Ierusalim?

— Locuiesc cu doi preoți, Iosua și Ionatan, și cu familiile lor. Sunt fiii prorocului Zaharia.

— O! Ce oameni însemnați!

— Mda. Sunt tare de treabă. Și foarte buni cu mine. Dar tu unde locuiești?

— Pentru moment, *rabi* Ezra a binevoit să mă lase să fac tabără în vale cu ai lui, din moment ce eu nu am familie.

— *Rabi* Ezra, dregătorul lui Iuda? făcu ea uimită.

El încuviință din cap.

— E rândul meu să fiu impresionată.

— Ascultă, dacă vrei... Am să întreb familia lui *rabi* Ezra dacă poți să-ți petreci Sabatul cu noi.

Amina șovăi, simțind aceeași veche rușine familiară, teama de a nu fi respinsă și umilită. Se va învoi oare dregătorul să ia masa cu o edomită?

— Sunt oameni tare de treabă, continuă Ruben. Știu că te vor face să te simți în largul tău. Hai, vino, te rog.

Ea încuviință în cele din urmă, recunoscătoare pentru șansa de a-l revedea.

— Mi-ar face plăcere. Mulțumesc.

Ruben zâmbi și era atât de chipeș, că i se tăie respirația. I se păruse furios primele dăți când îl văzuse, dar acum că îi știa povestea, își zise că mina furioasă era probabil doar o deprindere. Nu avusese o viață prea fericită.

— Și ai mei țineau Sabatul în Casifia pe când trăia tata, zise el, dar după ce a murit, n-am vrut să mai am nimic de-a face cu Dumnezeu. Încerc să învăț din nou legile și toate celelalte și încă mă tem ca nu cumva să greșesc. Dar *robi* și soția lui s-au dovedit foarte înțelegători.

Amina îi explică cum să dea de casa lui Ionatan, aflată pe creastă în Cetatea lui David, și Ruben promise să vină după ea în ajunul zilei de Sabat.

— Între timp, voi aștepta cu nerăbdare să te revăd din nou, zise el.

— Și eu.

Îl lăasă s-o însoțească înapoi în curte și îi făcu semn cu mâna de rămas-bun înainte să se așeze din nou la gherghef. Luă suveica, dar se mulțumi s-o țină în mâini câteva momente, neputând să se concentreze la lucru.

— Amina...?

Se uită la femeia din fața ei, temându-se să nu dea de bucluc că nu lucra. Dar femeia zâmbi.

— E tare frumuse.

— V... vrea să fim prieteni.

Dintr-un oarecare motiv, celelalte izbucniră în râs.

— Prieteni? făcu una. N-ați văzut cum se uita la ea?

— Așa s-a uitat și bărbatul meu la mine, zise alta cu un suspin, înainte să-mi ceară mâna de la tata.

Amina își simți obrajii dogorind. Se întoarse la lucrul ei, reluându-l de unde îl lăsase. Peste tot în jur, celelalte femei vorbeau de dragoste și de măritișul cu soții lor, dar Amina se temea să spere la un asemenea final fericit. Cu toate asigurările lui Ruben că nu-i păsa de originea ei edomită sau de faptul că era oloagă, se temea să-și facă speranțe. Era cu neputință ca un bărbat ca el să se îndrăgostească de o fată ca ea.

Capitolul 48

Ierusalim

Debora îngenunche în cortul ei pe întuneric să aștearnă rogojinele de culcare, nemulțumită de veștile pe care tocmai le primise de la Ezra.

— Chiar trebuie să ne mutăm în casa dregătorului? întrebă ea. Nu că mi-ar părea rău să mă mut din cortul ăsta, desigur, dar nu-mi pot închipui cum e să trăiești într-o casă așa de mare. Cui îi trebuie atâta spațiu? Și slujitori care să gătească pentru noi și să ne servească? M-aș mulțumi și cu o viață mai simplă.

Ezra stătea cu picioarele încrucișate lângă ușă și își completa însemnările, aplecat asupra sulului la lumina unei candelă cu untdelemn. De când călătorise la Susa,

scria în fiecare noapte, înregistrând tot ce făcea. Debora văzu că sulul îi era pe sfârșite.

— De acord, zise el fără să-și ridice privirea, dar bătrânii insistă să locuim acolo.

Femeia scutură pătura s-o întindă pe jos, făcând să pâlpaie candela lui Ezra.

— Nu mă simt în largul meu cu asemenea belșuguri când Miriam, Așez și ceilalți se descurcă și fără ele. De ce nu ne construim o casă ca cea din Babilon? Era destul de încăpătoare, nu?

— Bătrânii cred că-mi va îmbunătăți statutul și mairii din ținut mă vor cinsti mai mult dacă mă mut în casa dregătorului.

— Lumea ar trebui să te cinstească pentru ceea ce ești și cât de bine conduci, nu pentru unde locuiești.

El schiță un gest neajutorat, fără să-și ridice privirea din lucru.

— Oamenii au priorități bizare uneori.

— Atunci n-avem de ales? întrebă ea.

— Mă tem că nu. Mă gândesc că ai să te obișnuiești repede.

Debora pipăi străjagul de umflături și netezi cutele, încercând să-și imagineze cum ar fi fost să aibă slujitori care să-și bage nasul peste tot, tulburându-le intimitatea.

— Când? întrebă ea.

Ezra se opri din scris, privind-o nedumerit.

— Când va trebui să mă mut în acest palat și să fiu servită de slujitori?

Nici nu încercă să-și ascundă disprețul.

— Au spus că ne putem muta imediat; sau ai prefera să aștepti până săptămâna viitoare, când mă întorc din călătoriile mele?

— Da, zise ea ușurată. Nu mă pot închipui trăind acolo nici cu tine, darămite fără tine.

Se lăsă pe genunchi să aranjeze mai departe

așternutul, cu cortul din păr de capră atârându-i jos deasupra capului. Ezra nu-i spusese decât de curând că slujba îl obliga să călătorească, și gândul nu o încânta cu nimic mai mult ca perspectiva de a se muta la palat.

— După drumul la Susa, speram că nu va mai trebui să ne despărțim niciodată, zise ea.

— Știu, Debora. Dar trebuie să vizitez cât mai multe cetăți din Iuda. Să văd în ce stadiu ne aflăm și să încep învățarea poporului, să numesc judecători și să mă asigur că Legea e ținută. Porunca împăratului prevede ca orice locuitor din ținutul lui Iuda să urmeze Legea lui Dumnezeu. Dar cum să facă asta dacă nu le-o explică nimeni? Iar, dacă nu o urmează, mânia lui Dumnezeu s-ar putea abate din nou peste noi toți.

— Vei fi în siguranță pe drum? Și localnicii - samaritenii și edomiții?

— Atacându-mă pe mine, l-ar ataca pe solul Imperiului Persan.

— Foarte alinător, ce să spun. Pesemne că tâlharii la drumul mare își vor schimba pe loc căile nelegiuite când vor auzi una ca asta.

Sarcasmul ei îl făcu să-și ridice din nou ochii din însemnări.

— Nu poate să meargă altcineva în locul tău? zise ea, așezându-se din nou.

El clătină din cap.

— Eu sunt conducătorul.

Debora pufăi de frustrare.

— Cât timp vei fi plecat? Sper că te vei întoarce până la Sabat.

— Nu te bizui pe întoarcerea mea. Sabatul nu-i ținut nici aici, în Ierusalim, așa că sunt sigur că e necinstit și în alte cetăți. Vreau să le ofer o pildă pe unde mă duc, refuzând să călătoresc sau să muncesc de Sabat.

— Ai uitat că Ruben își aduce o prietenă la cină de

Sabat?

Ezra se arată șocat.

— Îmi pare rău - da, am uitat. Dar e prea târziu să-mi mai schimb planurile.

— Am sperat tare mult să fii aici. Ruben zice că nu-i decât o *prietenă* și că e orfană, dar părea atât de fâstâcit când m-a întrebat dacă poate să vină, că m-am gândit că poate-i mai mult decât o prietenă.

— N-ai nevoie de mine. Te pricepi mult mai bine la treburile astea, Debora.

Trase candela mai aproape să se întoarcă la sulul său.

— La *treburile* astea? Ruben și noua lui prietenă sunt oameni în carne și oase, să știi.

— Mă refeream la romantismele astea - curtatul, logodna. La astfel de treburi.

Ea oftă.

— Nimeni nu s-ar gândi să te învinovățească vreodată de romantism, Ezra ben Seraia - dacă nu cumva socotești citatul Scripturii un gest romantic. Mă gândeam doar că Ruben n-are părinți aici. Caută la tine un sfat bun.

— Știu, dar e bărbat în toată firea. Și când vine vorba de dragoste, foarte puțini sunt dispuși să asculte sfaturi, mai ales dacă vin de la un *rabi*.

— Atunci nu-ți bate capul. Ne vei lipsi Sabatul ăsta... Dar spune, Ezra, ce voi face toată ziua în căsoiul ăla mare dacă nu va trebui să gătesc pentru familie?

Își ridică privirea spre ea, de parcă ar fi auzit-o în sfârșit.

— Menirea ta nu e numai să gătești, Debora. Nu întâmplător te-a învățat tatăl tău atât de bine *Tora*. Acum vei avea timp să stai de vorbă cu femeile pe care le aduce Dumnezeu în calea ta și să le înveți ceea ce știi. Multe nu cunosc importanța rolului lor în familie, că sunt răspunzătoare să țină regulile alimentare, să dea tonul

credinței în casă și să-i învețe de mici pe copii să se teamă de Dumnezeu – cum ai făcut tu cu ai noștri. Mamele sunt cele care-i învață pe prunci povestirile strămoșilor noștri înainte să meargă la *ieșiva*. Nu știu nicio credință păgână care să lase în seama femeilor asemenea sarcini importante.

Să nu-l fi cunoscut atât de bine, Debora ar fi putut fi tentată să creadă că încerca s-o flateze ca să se revanșeze pentru plecarea de acasă și absența de Sabat. Dar bărbatul ei părea să nu știe ce-i linguseala și era lipsit de orice dar de a-i măguli pe alții.

— Ce sate vei vizita? întrebă ea, schimbând subiectul.

— Mă duc mai întâi la Betania, peste munte, și de acolo la Betleem. Încă nu-mi vine să cred că mă aflu pe tărâmul *Torei*, vizitând locuri despre care am citit toată viața. Uneori mi se pare de necrezut că sunt aici, străbătând aceleași cărări pe care le-au străbătut strămoșii noștri. Văile și dealurile, râurile și pustiurile – toate sunt neschimbate de pe vremea lui Avraam. E extraordinar!

Debora știa că se bucura de atenția nemijlocită a lui Ezra ori de câte ori aducea vorba de munca lui. Lucruri comune precum ospesia noii prietene a lui Ruben sau mutarea într-o casă uriașă nu prezentau nicio importanță pentru el.

— Ce-ai să faci? Cum ai să-ți începi lucrarea? întrebă ea.

— Dacă locuitorii au o casă a adunării, mă voi duce acolo să învăț poporul și să le explic ce spune *Tora* într-un limbaj simplu, pe înțelesul tuturor. Asta am încercat să fac și în Babilon, dar nici în vis n-aș fi sperat să dau vreodată lecții de *Tora* în Țara Făgăduinței. Încă mă trezesc uluit în fiecare dimineață că mă aflu aici, tu nu?

— Ba da, Ezra.

Se ridică și-i luă sulul din mâini, punându-l deoparte, apoi suflă în candelă. Se lăsă în genunchi în fața lui,

cuprinzându-i fața în mâini.

— N-ai decât să te consumi cu lucrul toată săptămâna viitoare, în seara asta merit să te am doar pentru mine înainte să pleci.

În zorii zilei următoare, Debora se strădui să nu plângă la plecarea lui Ezra. Timpul se scurgea atât de încet fără el, chiar și cu nevoile copiilor care să-i umple zilele. Era recunoscătoare pentru diversiunea de a o întâlni pe prietena lui Ruben la sfârșitul săptămânii, dar se hotărî să pregătească masa de Sabat împreună cu Miriam, cerând și ajutorul fiicei ei.

— Cred că Ruben se va simți mai în largul lui dacă mai e un bărbat la masă pe lângă fiii mei, îi spuse ea lui Miriam în timp ce frământa pâinea. Așez va putea sta în capul mesei și să recite rugăciunile.

Roboti cu Miriam toată ziua, pregătind mâncare cât să le ajungă pentru cină și pentru toate mesele de a doua zi. Aprinseră luminile de Sabat imediat după apusul soarelui, și la câteva clipe sosi și Ruben cu prietena lui, Amina. Era lesne de văzut ce-l atrăgea la ea. Era mărunță, zveltă și tare frumușică, cu cel mai frumos păr roșcat-castaniu pe care-l văzuse Debora vreodată. Rochia vopsită cu măiestrie în nuanțe de ruginiu și chihlimbar i se potrivea perfect cu părul. Părea foarte tânără, dar poate doar din pricina staturii ei mărunte, mai ales pe lângă Ruben, care era înalt de cel puțin un metru optzeci.

— Bun venit, Amina! *Șabat Șalom*. Mă bucur atât de mult că ai putut să ni te alături în seara asta, zise Debora.

— Vă mulțumesc nespus de mult că m-ați invitat.

Părea agitată, dar cine n-ar fi fost? Pentru Debora, Ezra nu era decât bărbatul ei; pentru toți ceilalți era un *rabi* preacinstit și dregătorul ținutului lui Iuda. De dragul lui Ruben și al Aminei, se bucura că nu era acasă – și că nu se mutaseră încă în casa dregătorului.

— Îmi pare rău, dar bărbatul meu e plecat din cetate

și nu va putea fi cu noi în seara asta, le spuse ea. Dar dă-mi voie să ți-i prezint pe ceilalți. Și nu-ți face griji dacă nu-i poți deosebi pe fiii noștri – nu prea mulți pot.

Mai târziu, în timp ce stăteau la masă și savurau bucatele, Debora fu surprinsă să constate cât de vorbăreț devenise Ruben dintr-odată. Le povesti ce țesătoare iscusită era Amina și cum crescuse la Betleem, dar că acum locuia cu o familie de preoți până termina de țesut inul pentru veșmintele de la Templu. Nu le spuse cum devenise oloagă sau de ce umbla cu cârja, dar Deborei îi fură de ajuns câteva clipe să-și dea seama că era îndrăgostit de ea și că nu i-ar fi păsat nici să-i fi lipsit toate mâinile și picioarele.

Începură să se destindă cu toții, participând împreună la ritualurile familiare – la frângerea pâinii și la sorbitul vinului de Sabat. Debora constată că Amina crescuse într-o familie bună de iudei, cunoscând toate tradițiile de Sabat mai bine chiar ca Ruben. Pe tot parcursul mesei lungi, o surprinse cu privirea ațintită spre tânăr de parcă ar fi fost singurul din odaie. El o privea în același fel, făcând-o pe Debora să-i fie mai dor de Ezra ca niciodată.

La încheierea serii, nu bine plecară oaspeții, că Debora fu nerăbdătoare să facă schimb de impresii cu Miriam.

- Ei bine? Ce părere ai?
- E o fată frumoasă. Se potrivesc de minune.
- Crezi că sunt îndrăgostiți, Miriam? Va fi o nuntă?
- Fără doar și poate!

Era atât de fericită pentru Ruben că îi venea să danseze. Ezra ținea și el la băiat și avea să se bucure pentru el, în ciuda reținerii lui de a se implica în probleme sentimentale. Abia aștepta să-l vadă întors acasă, ca să-i împărtășească vestea cea bună.

Ierusalim

Milioane de stele străluceau pe cer în timp ce Amina stătea cu Ruben în curtea casei lui Ionatan, privind valea Chedronului de dedesubt.

— Satul surorii mele e acolo, peste vale, zise ea, arătând dincolo de hăul întunecat spre silueta întunecată a muntelui din depărtare. Ruben luase cina cu ea și cu familia lui Ionatan, iar acum stăteau de vorbă unul lângă altul în noaptea răcoroasă de toamnă.

— Aș prefera să nu te duci într-un sat păgân, Amina.

— Nu-i decât pe o noapte. Mă întorc a doua zi.

Grija lui o înduioșa. Se atașaseră foarte mult în ultimele două luni și sentimentele lor unul pentru altul se adânceau pe zi ce trecea. Aminei nu-i venea să creadă că un bărbat atât de minunat ca Ruben ținea la ea.

— Cât e de departe? Trebuie să mergi pe jos până acolo? întrebă el.

— Mă lasă Ionatan să merg călare pe măgarul lui. Un slujitor de-al lui mă va însoți înainte de apusul soarelui ca data trecută.

— Și-apoi te va lăsa acolo singură cuc?

— Nu-ți face griji. Mă duc în vizită la sora mea, Saifa.

— Știi cum erau sărbătorile păgâne în Casifia și...

— E măritată și are familie.

Amina tânjea să-i ia mâinile puternice într-ale ei și să-i liniștească temerile, dar nu s-ar fi cuvenit.

— Saifa m-a invitat la sărbătoare cu luni în urmă, înainte să te cunosc, și știu că vizita mea înseamnă enorm pentru ea. Ea nu-L cunoaște pe Atotputernicul și vreau s-o ajut să-L înțeleagă.

— Ești sigură că vei fi în siguranță? întrebă el.

— Da. Sunt edomiți ca mine.

— Vreau să vin cu tine!

— N-au să-ți dea drumul în sat, Ruben. Pe mine mă lasă fiindcă știu că sunt de-a lor, dar tu ești iudeu.

— Dă-mi voie măcar să te însoțesc până la gura satului. Am să-mi fac mai puține griji dacă știu unde ești și că ești în siguranță.

— Ar fi foarte frumos din partea ta. Mulțumesc.

Dar în ziua sărbătorii, în timp ce coborau povârnișul dinspre Ierusalim și treceau valea Chedronului spre satul Saifei, Amina vedea îngrijorarea lui Ruben crescând la fiecare pas.

— Ce fel de sărbătoare e? întrebă el din nou, deși îi explicase deja.

— Saifa spune că e în cinstea secerișului.

El oftă din greu, dar nu scoase niciun cuvânt.

— Nu voi păți nimic, îl liniști ea.

Bătrânii de la gura satului se ridicară în picioare, gata de înfruntare, când se apropie Amina cu cei doi iudei. Ruben opri măgarul la vreo zece metri distanță și o ajută să coboare.

— Aș fi preferat să nu-i fi făgăduit surorii tale că vii. Îmi fac griji pentru tine, Amina. Nu vreau să pățești ceva.

— Saifa va avea grijă de mine. Promit să mă țin de ea.

Îi lăsă în urmă pe Ruben și pe slujitor și pomi singură înaintea să stea de vorbă cu bătrânii. Aceștia îi făcură semn să intre în sat, iar când își aruncă din nou privirea peste umăr, Amina îl zări pe Ruben exact în locul în care îl lăsase, cu ochii pe ea. Îi făcu ușor cu mâna și, fără să mai privească înapoi, străbătu grăbită ulițele spre casa Saifei, temându-se să nu se răzgândească și să alerge înapoi în brațele lui puternice, protectoare.

Saifa se arătă încântată să o vadă și o îmbrățișă strâns.

— N-am crezut că ai să vii! zise ea. Eram sigură că te-ai răzgândit.

— Cum să nu vin! Abia am așteptat să-mi petrec mai mult timp cu tine. Am atâtea să-ți spun!

Dar fură repede prinse în vâlva pregătirilor pentru sărbătoare și nu avură șansa să stea de vorbă între patru ochi. Amina îl cunoscuse în sfârșit pe soțul Saifei, care părea un bărbat de treabă, dar nu prea afectuos cu soția sa. Obişnuită cu atitudinea drăgăstoasă a cuplurilor de iudei pe care le cunoştea, Amina îşi aduse aminte că niciun bărbat din satul părinţilor ei nu-şi tratase soția cu afecțiune. Saifa era o mamă foarte bună pentru cei trei băieți și părea mulțumită cu viața ei, dar Amina văzu că nu zâmbea decât rar.

După apusul soarelui, întreaga comunitate se strânse în piața satului, cum obişnuiau să facă în satul Aminei. Sărbătoarea recoltei se dovedi un eveniment zgomotos și vulgar, cu multă băutură, strigăte și dansuri dezlănțuite. Îi reînvie amintiri din copilărie, îndeosebi din noaptea în care tatăl ei și ceilalți săteni plănuiseră uciderea iudeilor.

Femeile așezară bucatele pe rogojini și măsuțe în mijlocul pieței, iar lumea se îmbrânci în jurul mâncării să-și umple străchinile, bărbații împingându-se în față înaintea celorlalți.

— Nici nu te-ai atins de mâncare, zise Saifa când se întoarseră cu celelalte femei la locurile lor de la marginea pieței.

— E suficient pentru mine, răspunse Amina.

Nu-i spuse că nu putea mânca din carne pentru că fusese jertfită dumnezeilor Edomului și că nu știa de la ce animal provine. Iudeii aveau reguli stricte în privința tăiatului și gătitului animalelor, așa că Amina mânca doar fructe și legume, despre care știa că sunt sigure, nevrând să încalce vreo lege de alimentație. Edomiții băură vin cu nemiluita, dar ea sorbi din aceeași cupă toată seara, refuzând ofertele Saifei de a o umple la loc. Iudeii nu obişnuiau să bea atâta vin la sărbătorile lor și Amina nu-i văzuse niciodată îmbătându-se și pierzându-și controlul. Dar pe măsură ce seara înainta, până și Saifa părea să

resimtă efectele euforice ale vinului.

Când isprăviră cu mâncatul, bărbații aprinseră un foc de tabără în mijlocul pieței în ciuda serii călduroase de toamnă. Muzica se înțeți și se dezlănțui, cu tobele bubuind atât de tare că Amina se întrebă dacă le putea auzi și Ruben de sus, de pe creasta Ierusalimului.

Aproape de miezul nopții, observă treptat un lucru pe care nu-l băgase de seamă în copilărie – flăcăii și fetele se despărteau în perechi, retrăgându-se în umbră de lângă focul de tabără, îmbrățișați. *Tora* le-ar fi numit purtarea dezvățată și nepermisă. Și înțelegea de ce. Era gata pentru încheierea serii, gata să se întoarcă la casa Saifei. Cei trei nepoți adormiseră lângă ea pe rogojină, dar Saifa încă nu dădea semne de plecare.

Târziu în noapte se apropiară de ele doi tineri, pe care Saifa îi prezentă drept verișorii soțului ei.

— Vino să dansezi cu noi, o invită ei pe Amina.

— Du-te, o îndemnă Saifa. Nu-i nevoie să stai aici cu femeile măritate și cu copiii.

Gândul de a pleca în noapte cu acești străini o îngrozea.

— Nu știu să dansez. Sunt oloagă.

Își ridică tivitura să le arate piciorul sfrijit.

Așa cum sperase, bărbații plecară cuprinși de oroare. Saifa își ieși din fire.

— Ce-ți veni? N-au vrut decât să se distreze și ei puțin.

— Nu vreau să merg cu ei. Saifa, există cineva special în viața mea...

— Nu mai vorbesc cu tine.

Saifa refuză s-o mai asculte și-i întoarse spatele, ignorând-o și stând de vorbă cu femeile măritate din jurul ei. Amina regreta că nu ascultase de Ruben și nu rămăsese acasă. Măcar de s-ar fi sfârșit odată noaptea aceea lungă și îngrozitoare! Când se sătură să fie nebăgată în seamă de

sora ei, o trase de mânecă să-i atragă atenția.

— Credeam că ai vrut să vin la sărbătoare ca să putem petrece timp împreună.

— Da. Dar am vrut și să-ți fac cunoștință cu rudeniile soțului meu. Suntem o familie acum. Sau familia nu mai contează pentru tine?

— Ba da, desigur, dar...

Tânjea să-i spună de Ruben, să-i vorbească despre simțămintele pe care le nutrea pentru el și despre cât de minunat era să fie îndrăgostită. Dar sora ei s-ar fi înfuriat probabil să afle că se îndrăgostise de un iudeu.

Timpul trecea și Amina începu să moțâie. Saifa o trezi cu un ghiont, arătând spre un flăcău bine făcut ce-și croia drum spre ele cu pași împleticiți de bețiv.

— Uite-l pe fratele bărbatului meu, vine înapoi! Dacă se oprește să stea de vorbă cu noi, să fii drăguță cu el.

Amina privi în lături, dorindu-și cu disperare ca bărbatul să n-o bage în seamă și să meargă mai departe și sperând că nu le va observa pe întuneric. Dar Saifa îl strigă de cum se apropie și omul se opri la câțiva metri de ele, privindu-le țintă.

— Ea e sora mea, Amina, zise Saifa. Ți-am spus de ea, mai ții minte?

— E la fel de frumoasă ca tine! Și nemăritată? Cum se poate? Hai, Amina, doar nu vrei să stai aici cu nevestele și copiii? Vino să te prezint unor prieteni.

Îi întinse mâna s-o facă să se ridice.

— Dar eu nu...

— Du-te, șuieră Saifa, împingând-o din spate. Nu mai fă nazuri.

Amina ignoră mâna întinsă și se folosi de cârjă să se ridice, sperând astfel să-l descurajeze. Dar cârja îi alunecă și căzu, iar bărbatul o înșfăcă de braț. Fu nevoită să lase cârja în urmă în timp ce el o țâra spre aleea întunecoasă

unde dispăruseră celelalte perechi.

— Dar... prefer să rămân aici în piață, lângă foc, zise ea, târșâindu-și picioarele.

— Aici e prea multă lume. Și ceva îmi spune că ți-ar prinde bine oleacă de băut.

— Nu mai vreau vin. Am băut deja prea mult...

El se opri brusc și o scutură ușor.

— Ce ai? Saifa zicea că vrei să te distrezi!

— Nu... nu vreau!

— Dar eu vreau!

Ținând-o încă strâns, o târî cu de-a sila spre alee. Cu cât se zbătea mai mult, cu atât se întetea și încleștarea lui, până fata fu sigură că-i va lăsa urme de vânătăi pe braț. Îi venea să țipe și s-o ia la fugă, dar era ținută atât de strâns și petrecerea devenise atât de zgomotoasă, că oricum n-ar fi auzit-o nimeni de atâta larmă și hohote de râs.

— Nu, încetează! Dă-mi drumul! Te rog! îl imploră ea.

Atacatorul râse de strădaniile ei zadarnice de a se elibera.

— O oloagă ca tine nu poate fi pretențioasă, să știi!

Asta să-i fie pedeapsa pentru că venise la un ospăț păgân?

— Doamne, ajută-mă, Te rog! se jelui ea.

Ca din senin, o umbră se ivi din întuneric, țâșnind spre ei. Umbra tăbărî asupra edomitului turmentat, slobozind-o din mâinile lui. Amina vedea că era Ruben, dar nu-i venea să-și creadă ochilor că se afla acolo, că se ivise tocmai la timp să o salveze. Ruben îi dădu un pumn în burtă bărbatului înmărmurit, apoi unul în falcă, făcându-l să se poticnească în spate, gata să cadă.

— Las-o în pace sau te omor! strigă el.

O luă pe sus pe Amina și se depărtă repede cu ea înainte ca bărbatul să apuce să protesteze.

— O, slavă Domnului, slavă Domnului!

Fata plângea la pieptul lui.

— Ești teafără, Amina?

— Da... da... dar m-am speriat atât de tare!

Tremura din cap până în picioare și nu se mai putea opri din plâns. Ruben se opri în loc și o puse jos pe aleea întunecată dintre două case, strângând-o la piept și lăsând-o să se agațe de el plângând până îi secară lacrimile de rușine și ușurare. Apoi o conduse la casa Saifei – habar n-avea de unde știa unde e. Rămaseră unul lângă altul în curte până se opri din tremurat, cu muzica bubuind în piața satului și strălucirea focului de tabără luminând cerul nopții.

— Nu-mi vine să cred că ești aici, Ruben! De ce... Cum...? Cum m-ai găsit?

— Te-am urmărit. Am avut prieteni babilonieni în Casifia și știu cum sunt sărbătorile lor. De cum am văzut satul ăsta, am avut o bănuială urâtă cu privire ce se va întâmpla în noaptea asta. Te-am urmărit din umbră tot timpul.

— Nu te-a văzut nimeni?

El râse scurt.

— Am fost tâlhar pe vremuri, Amina. Mă pricep de minune să stau la pândă fără să fiu văzut. Și să mă furișez pe ici, pe colo. Ca să nu mai vorbesc de așteptat.

— Mă bucur atât de mult că ai făcut-o!

— Ești sigură că ești nevătămată?

— Da. Dar vreau să mă întorc acasă.

— Și sora ta?

— Nu-mi pasă. Ea m-a făcut să merg cu el și se va înfuria pe mine când va afla ce s-a întâmplat. Nu mai avem nimic în comun.

— Sigur nu vrei să aștepti până se întoarce? Dacă pleci, poate-și va face griji pentru tine. De altfel, e cale lungă de bățut până la Ierusalim pe întuneric.

— Ai dreptate. Cred că ar fi mai bine să aștept aici. Doar în curând se luminează de ziuă, nu? Cât va mai dura

sărbătoarea?

— Până în zori probabil. Putem porni spre casă de îndată ce se luminează.

Amina constată că încă se agăța de el ca înecatul de un pai, nevrând să-i mai dea drumul. Se simțea ocrotită în brațele lui, în timp ce el o mângâia ușor pe spate s-o liniștească. Ar fi vrut să rămână acolo, la pieptul lui, pentru totdeauna, dar el îi dădu drumul după o vreme, ținând-o la distanță s-o poată privi în ochi.

— Amina, simt că mi-am irosit deja o mare parte din viață. Nu vreau să mai pierd nicio zi, nici măcar un ceas sau un moment. Mi-ai căzut dragă și vreau să-mi petrec restul vieții cu tine. Vrei să fii soția mea?

Fata se opri în sfârșit din plâns, dar lacrimile îi împăienjeniră din nou ochii la vorbele lui. Nu-și putea crede urechilor. Un bărbat minunat ca Ruben s-o iubească? rămase fără grai.

— Amina, spune ceva, te rog!

— Da, Ruben, da! M-am gândit întruna la tine din ziua în care ai venit să ți se ia măsura pentru mantie și am fost în culmea fericirii când te-am revăzut la Templu și m-ai ajutat. Când suntem împreună, simt cum inimile noastre se întreșes parcă, uite-așa - zise ea, împletindu-și degetele cu ale lui - dar m-am temut să mă îndrăgostesc de tine, ca nu cumva să nu se aleagă nimic de asta - un bărbat ca tine cu o fată ca mine.

— Norocul e de partea mea. Primești atunci să-mi fii soție?

— Da! Da, primesc!

Ruben îi dădu capul pe spate și o sărută, iar atingerea buzelor lui - tandră la început, apoi dogorind de toată pasiunea dragostei ce-l însuflețea - era cea mai minunată senzație pe care o încercase vreodată.

— Îmi pare rău, zise el când se retrase în cele din urmă. Știu că nu se cuvine, dar nu m-am mai putut abține

nicio clipă.

— Mie nu-mi pare rău, făcu ea și-l lăsă din nou s-o sărute.

— Și acum ce facem? întrebă el. Cât trebuie să așteptăm ca să ne putem căsători?

— Cred că s-ar cuveni să aranjeze tații noștri logodna, dar suntem amândoi orfani. Iacov e tot ce am mai apropiat de tată sau rudă apropiată, dar el nu se întoarce la Ierusalim până la sărbătoarea Paștelui din primăvara viitoare.

— Atunci vom merge la Betleem să-i cerem îngăduința.

— Nu am nici zestre, Ruben.

— Nu contează - nici eu n-am bani să răscumpăr mireasa. Hai s-o facem pur și simplu, Amina. Nu suport să trebuiască să ne luăm rămas-bun în fiecare zi. Nici nu știu cum voi putea să merg la lucru și să stau departe de tine după ce ne căsătorim.

— Unde vom locui?

— Am să-ți construiesc o casă la Ierusalim. Voi pune eu însumi piatră pe piatră; voi munci zi și noapte până va fi gata. Ba chiar...

Se opri, ciulindu-și brusc urechile. Se ridică în picioare.

— Vine cineva. Trebuie să plec. Hai să ne întâlnim în zori la gura satului. Te voi aștepta.

Ea îl privi cum se strecură afară pe poartă și se făcu nevăzut, dispărând la fel de brusc precum apăruse. Nu auzise încă niciun zgomot, dar la câteva clipe după plecarea lui, Saifa și familia ei se împleticiră spre casă, cu ochii încețoșați și istoviți, cărând în brațe copiii mai mici și cârja Aminei.

— Aici erai! exclamă Saifa. De ce-ai fugit așa? Cumnatul meu zice că n-ai fost prea drăguță cu el.

— Am încercat să-ți spun azi-noapte, dar n-ai vrut să

mă asculți. Sunt îndrăgostită de un bărbat minunat pe nume Ruben ben David și...

— De un iudeu? Amina, cum ai putut?

— Mă iubește și el și sperăm să ne căsătorim în curând. Mi-ar plăcea să vii la nunta noastră și să-l cunoști...

— Niciodată! Nici să mă lăse bărbatul meu, ceea ce nu va face niciodată, n-aș merge pentru nimic în lume! Iudeii sunt vrăjmașii noștri, Amina! Ai uitat cum i-au ucis pe mama, pe tata și pe frații noștri? Ai uitat ce-au făcut cu satul nostru?

— A trecut o viață de atunci. Și Ruben n-a fost implicat în toate astea. S-a mutat de curând din...

— Dar e iudeu, nu?

— Da, dar...

— Atunci bag seamă că nu mai avem ce să ne spunem.

— Nu poți să te bucuri pentru mine, Saifa? Îl iubesc pe Ruben! Lui nu-i pasă că sunt oloagă sau că nu sunt iudeică!

— Nu se cade să te măriți cu un iudeu! E o greșeală!

— Dar am s-o fac. Te rog, nu te supăra pe mine! Suntem surori.

— Te măriți cu un vrăjmaș al poporului nostru! Asta face și din tine vrăjmașa mea!

— Eu nu vă socotesc vrăjmași pe tine și pe familia ta.

— Bărbatul meu nu te va mai lăsa să pui piciorul aici dacă te măriți cu un iudeu. Îi urăște pe iudei. Să nu mai vii niciodată să mă vezi dacă n-ai de gând să rămâi!

Îi întoarse spatele și Amina știu că nu se va mai răzgândi.

Se crăpa repede de ziuă. Era timpul să plece. Dragostea ce o lega de Ruben era mai tare ca legătura de sânge cu Saifa. Era pe punctul să rupă ultima legătură cu trecutul.

— Plec, zise ea. Rămâi cu bine, Saifa.

Își mai îmbrățișă o dată sora, dar aceasta rămase cu brațele înțepenite pe lângă corp, fără să-i întoarcă îmbrățișarea. Amina se depărtă șchiopătând, ștergându-se la ochi, știind că poate nu-și va mai revedea niciodată sora.

Ruben o aștepta dincolo de intrarea în sat. Fără un cuvânt, o luă de mână și-și începură drumul prin vale spre Ierusalim, spre noua lor viață împreună.

Capitolul 50

Betleem

O săptămână mai târziu, Amina se ținea strâns de măgarul pe care mergea călare, în timp ce Ruben îl mâna pe urcușul lung ce ducea în vârful Muntelui Măslinilor. Dar nici drumul gloduros și incomod, nici ziua mohorâtă de toamnă cu cer acoperit de nori nu reușiră să-i umbrească fericirea. Ruben o iubea și voia s-o ia de nevastă. Se hotărâse să apeleze la Iacov, fiul Hodaiei, și la Rivca, soția acestuia, pentru aranjamentele de logodnă și de nuntă, ei fiindu-i singura familie. Iosua ben Zaharia le împrumutase măgarul pentru călătoria la Betleem. El și fratele lui, Ionatan, le dăduseră binecuvântarea, oferindu-le măgarul și un slujitor care să-i însoțească pe drumul lung de zece kilometri. Fiecare pas legănat al călătoriei o purta acum tot mai aproape de noua ei viață alături de Ruben.

Ajunși în sfârșit pe culme, Amina simți nevoia să coboare cu măgarul în galop, știind că Ruben ar fi alergat bucuros cu ea tot restul drumului până la Betleem.

— Sper că-i acasă Iacov, zise ea când se apropiară de sat, și nu undeva prin pustie cu turmele lui.

Își făcea griji că nu zărise nicio turmă pe câmpiile de la marginea cetății.

— Dacă nu-i acasă, mă duc să-l caut prin pustie, zise Ruben. Părea atât de grav și de hotărât, că Amina nu se îndoi că vorbea serios.

— Nu, Ruben! protestă ea alarmată. Ai crescut în

cetate! Nu te vei descurca pe pășunile acelea.

— Atunci nu ne rămâne decât să ne rugăm să fie acasă.

Din fericire, era. Amina și Ruben ajunseră la Betleem înainte de masă, la casa unde Amina își trăise cea mai mare parte din viață. Fără să mai piardă timpul, Ruben ceru mâna fetei de la Iacov.

— Sunt Ruben ben David din tribul lui Levi, se prezintă el. Amina și cu mine vrem să ne căsătorim. Ești bun să ne ajuți să facem totul ca la carte?

— Aș fi onorat, răspunse Iacov, zâmbind cu gura până la urechi.

Rivca o strânse la piept pe Amina cu ochii plini de lacrimi de bucurie.

— Nu vrem nimic somptuos, zise fata, și nici să faceți prea mare tam-tam.

— Și nu vrem să așteptăm mai mult decât e cazul, adăugă Ruben.

Amina îl privi și zâmbi.

— Vrem să ne începem cât mai repede noua viață împreună.

— S-a făcut, zise Iacov, bătând din palme. Cred că am destul timp să răspândesc vestea și să-i adun pe membrii familiei și pe bătrânii satului. Vom ține logodna chiar aici după rugăciunile de seară. E destul de repede?

Amina își aruncă brațele în jurul lui, îmbrățișându-l strâns.

— Da! Ți mulțumesc atât de mult!

Se așezară la masa de prânz așternută în grabă de Rivca, apoi Iacov se duse să dea de veste în sat și să-i invite pe toți la logodna Aminei din seara aceea.

— Nu vrei să-ți arăt satul meu în timp ce așteptăm? întrebă Amina. În clipa asta nu plouă.

— Ba da, cum să nu. Să mergem.

Îl duse mai întâi să vadă piața pentru ceea ce

însemna pentru ea, deși nu era zi de târg și dughenele erau goale.

— Aici s-a sfârșit vechea mea viață și a început cea nouă, zise ea în timp ce se plimbau agale printre gherete. Hodaia își vindea postavurile chiar aici. Alergam cu sora mea și cu niște prietene când am întâlnit-o prima oară și am căzut chiar în fața ei.

Hodaia m-a ajutat să mă ridic și mi-a curățat genunchii juliți. Nimeni nu s-a purtat atât de frumos cu mine până atunci. Mi-a spus că avem ceva în comun: suntem amândouă oloage.

Amina se opri, copleșită de durere la amintirea dragii ei prietene.

— Saifa și cu mine am venit să ne ascundem aici, în dugheana Hodaiei, după ce ne-a fost casa jefuită și satul prădat chiar de oamenii noștri, în goana lor din calea iudeilor. Hodaia ne-a găsit și ne-a dus acasă la ea.

— Mi-ar fi plăcut să o cunosc.

— Și mie... Satul meu de baștină nu-i departe de aici, pe drumul acela, zise ea când porniră din nou. Veneam în fiecare săptămână la Betleem în ziua de târg.

— Mai există încă?

— Nu, satul nu mai există. Iacov ne-a dus înapoi pe mine și pe Saifa după luptă, dar totul era ars din temelii.

Amina îl conduse la intrarea îngustă unde mama ei și atâția alții fuseseră călcați în picioare. Tânjea să caute alinare ținându-l de mână, dar nu se cuvenea. Curând, își zise ea. Curând nu se vor mai despărți niciodată.

Se opri la marginea pieței, cu imaginile masacrului atât de vii de parcă s-ar fi petrecut ieri.

— L-am auzit pe tata și pe ceilalți bărbați plănuind ce aveau să le facă iudeilor din Betleem în ziua de treisprezece a lui adar, zise ea. N-aveau pic de milă, doar ură, lăcomie și sete de a ucide. Așa că am venit la dugheana Hodaiei s-o înștiințez. I-am spus să fugă și să se

ascundă cu ceilalți iudei.

Amina închise o clipă ochii, amintindu-și de surâsul minunat al Hodaiei, de credința ei profundă.

— Mi-a spus că Dumnezeu îi va salva. „Nu știu cum o va face”, a spus, „și știu că lucrurile par desperate acum, dar ni se spune să ne încredem în Dumnezeu”. Și a avut dreptate. Am știut încă de pe atunci că vreau să fiu ca ea, nu ca părinții mei. Tata a urzit planuri ticăloase și a murit din pricina lor. Hodaia spunea mereu că ceea ce semeni vei și secera. Și tata a semănat nelegiuire.

— Au fost zile cumplite pentru toți, zise Ruben. Eu n-am putut nici în ruptul capului să mă împac cu gândul că tata a murit și că

Dumnezeu a îngăduit una ca asta. Tu în schimb ai pierdut totul. Mi-e greu și să-mi închipui.

— Pe-atunci mi s-a părut o pierdere teribilă, zise Amina. N-am știut cum vom supraviețui, Saifa și cu mine. Dar acum, privind în urmă, văd cum Atotputernicul a făcut să se nască un lucru bun dintr-o situație cumplită. Schimbările din viața mea mi s-au părut greu de îndurat, dar au dus la ceva mai bun... M-au adus la tine.

Văzu cum Ruben se asigură că nu-i vede nimeni înaintea să-i ia mâna și să o strângă într-a lui; apoi îi dădu din nou drumul.

— Te iubesc, zise el.

Gândul încă o uluia.

— Îmi pare rău că ți-ai pierdut tatăl, zise ea. Trebuie să fi fost un om minunat... Eu eram prigonită de tatăl meu.

Se cutremură fără voie, amintindu-și cum le bătea pe ea și pe Saifa.

— Îi era rușine de mine fiindcă eram oloagă, și trăiam cu rușinea asta în fiecare zi. Dar faptul că sunt oloagă mi-a salvat probabil viața. Dacă m-aș fi dus cu mama și cu celelalte femei în noaptea aceea, poate aș fi fost și eu călcată în picioare. N-am simțit niciodată ca iudeii să mă

facă să mă rușinez de mine sau să mă trateze cu scârbă. Ei cred că orice viață are preț, că orice om creat de Dumnezeu e valoros.

Întoarse spatele drumului spre fostul ei sat și își reluă mersul.

— Dar oricât de frumoasă ar fi fost viața mea, imaginile acelei zile îmi ard încă în inimă și în minte, zise ea. Nu cred c-am să le pot șterge vreodată.

— Te înțeleg, zise Ruben. Au murit atâția oameni. A fost prima oară când am fost pus față în față cu moartea, și s-o văd venind atât de violent...

— Așa e. Dar faptul că putem privi în urmă spre trecutul nostru, oricât de dureros, și să vedem mâna lui Dumnezeu, ne dă speranță pentru viitor. Și în clipa asta, când mă gândesc la viitorul nostru împreună, nu-mi pot imagina decât bucurie – tu nu, Ruben? Gândește-te.

— Mi-ar plăcea să ne căsătorim chiar azi.

— Și mie.

Amina nu se gândi decât la viitor în seara aceea, în timp ce prietenii și membrii familiei ei de suflet din Betleem se strânseseră în curtea casei lui Iacov să ia parte la logodna lor. Ruben și Iacov semnară contractul de nuntă întocmit de bătrâni, după care Amina și Ruben stătură sub un acoperiș de ramuri făcut în grabă de fiii lui Iacov. Mâna lui Ruben fu fermă când turnă în cupă vinul din ploscă.

— Amina... prin această cupă pe care ți-o ofer, mă leg să fiu gata să-mi dau și viața pentru tine, zise el.

Amina își ridică privirea și îi văzu ochii licărind când îi luă cupa din mâini. Bău din ea, primindu-i astfel cererea în căsătorie și încredințându-i-se și ea cu propria viață. Un chiot de bucurie răsună, după care fu asaltată de o mulțime de urători – femei pe care le cunoștea de o viață și de care ajunsese să se atașeze. Una câte una, o felicitară și-i făgăduiră s-o ajute la pregătirile pentru nuntă. Cu voia lui Dumnezeu, nu vor trebui să aștepte prea mult.

— Nu suport să mă despart de tine, îi spuse ea lui Ruben a doua zi de dimineață când tânărul se pregăti să plece la Ierusalim.

— N-am să stau prea mult, zise el. Mă duc să-ți pregătesc o casă nouă, și când mă întorc, nu va mai trebui să ne despărțim niciodată.

— Te iubesc, șopti ea.

El îi luă mâna și o strânse într-a lui.

— Și eu te iubesc. Pentru totdeauna.

Ruben mai puse o piatră la temelia noii sale locuințe și se opri să-și odihnească mușchii trudiți. Casa cu o singură încăpere era mai îngustă ca ascunzătoarea unde se întâlnea cu prietenii în Babilon, iar curtea era goală, gloduroasă și nepavată. Măcar de-ar fi putut să-i construiască Aminei un palat, cu slujitori care să-i stea la dispoziție la fiecare nevoie cum avea *rabi* Ezra.

— Mai bine o căsuță, îl asigurase ea înainte să-și ia rămas-bun la Betleem. Nu pot umbla într-un căsoi mare cu piciorul meu beteag.

Ruben zâmbi la firea ei drăgăstoasă, amintindu-și cum adăugase: „Nu ne trebuie decât o vatră unde să facem de mâncare, un loc unde să-mi pun ghergheful și o odaie pentru noi doi”.

Mai așeză o piatră la loc, nerăbdător să termine cât mai repede de clădit. Bătrânii îi dăduseră această bucată de pământ în apropiere de vârful povârnit al Cetății lui David, chiar sub muntele Templului, într-o porțiune a Ierusalimului ce nu fusese ocupată de cei care veniseră acum optzeci de ani. Amina nu va avea prea mult de mers până la locul de închinare sau la piață. În plus, câteva familii din caravana lui *rabi* Ezra își construiau și ele locuințe prin apropiere, așa că în curând vor avea și vecini. Locul dispunea deja de un havuz care, odată retencuit, avea s-o scutească de lungul drum după apă la izvor. Temelia casei, rămasă intactă după distrugerea

Ierusalimului de babilonieni, nu trebuia decât dreașă pe ici, pe colo înainte să poată clădi peste ea. Dar nu peste mult timp aveau să înceapă ploile de iarnă și, dacă nu termina casa și acoperișul până atunci, nu le va mai putea isprăvi decât la primăvară, neputând să se însoare cu fata pe care o iubea. Gândul așteptării îl umplea de disperare. Se aplecă să mai ridice o piatră.

— Ce zici de niște ajutor, Ruben? strigă cineva.

Își ridică privirea și fu surprins să-l zărească pe prietenul său, Eli, croindu-și drum spre el cu încă cinci leviți, printre care și unchiul Hașabia. Ruben era încă neîncrezător în prezența unchiului său, dar *rabi* Ezra îi explicase că primirea iertării Celui Preasfânt presupunea să-i ierte și el pe alții. La vederea ajutoarelor, se simți ca la vederea zorilor după o noapte lungă de stat de pază.

— Ba bine că nu!

Se opri o clipă să-și încordeze spatele și umerii ce-l dureau.

— Ei bine, am venit să te ajutăm, zise Hașabia. Spune-ne ce să facem.

Ruben le împărți sarcini și în următoarele câteva ceasuri munciră toți cu sârg, realizând mult mai mult decât ar fi putut face de unul singur.

Hașabia se dovedi priceput la așezarea pietrelor de paviment, făcându-i Aminei o curte netedă unde putea lucra. Bărbații se întoarseră a doua și a treia zi și când fu gata vatra de gătit și acoperișul aproape terminat, Ruben dădu de știre că nunta va avea loc în curând.

În ultima zi de lucru, pe când puneu ușa în tâțâni cu ajutorul lui Eli, o zări pe soția lui *rabi* Ezra apropiindu-se cu fiicele ei și doi slujitori, încărcăți toți cu boccele.

— Ne-am gândit că v-ar prinde bine niște lucruri de gospodărie, zise ea, lăsând jos povara în curte.

— Sunt vase, străchini și ulcelele făcute de unchiul Așez anume pentru voi, zise fiica lui *rabi*.

Îi întinse oala de lut pe care o căra în brațe. Ruben rămase fără grai.

— Îmi pare atât de rău că nu putem veni la Betleem la nunta voastră, zise Debora. Bărbatul meu e plecat în călătorie și nu se va întoarce la timp. Așa că am hotărât să vă aducem darurile aici, la casa cea nouă.

— Mulțumim, mulțumim tare mult! Sunt... sunt de-a dreptul copleșit!

— Ezra și cu mine ținem foarte mult la tine, Ruben. Și îți dorim mulți, mulți ani fericiți alături de fermecătoarea ta soție.

Două zile mai târziu, după jertfa de seară, Ruben își îmbracă mantia cea mai bună și pomi spre Betleem însoțit de Eli și de un grup de prieteni și tovarăși leviți, printre care și unchiul său, să-și ia mireasa. Ce n-ar fi dat să aibă aripi ca să zboare până acolo! Iosua și Ionatan se alăturară și ei alaiului cu familiile lor, alături de muzicanții ce cântau din tobe, tamburine și flaute. Cu toții duceau torțe să le lumineze cărarea după apusul soarelui.

Amina avea dreptate: Atotputernicul putea să scoată ceva bun din perioadele cumplite din viața lui. Ruben își aminti de toți anii întunecați pe care și-i irosise în mânie și amărăciune după pierderea tatălui său și a atelierului de fierărie, cum dăduse spargerii în casele oamenilor și furase cu amicii săi, mereu în căutare de ceva ce nu se lăsa găsit. Dar acei ani iroșiți păreau o nimica toată pe lângă noul început ce i se oferise. Se întorsese la Dumnezeuul strămoșilor lui, găsind iertare și un scop în viață. Iar acum Dumnezeu îi oferise acest dar minunat: pe Amina de soție. Oare se bucurase mai mult Adam când se trezise din somn în

Eden și o descoperise pe Eva alături de el? Ruben simțea că-i sare inima din piept de bucurie.

Întreg alaiul cânta în timp ce se apropia de intrarea în Betleem. Ruben auzi glasuri strigând „Vine mirele! Vine

mirele! ". Șofarele dădură de știre. Candele și torțe luminau ulițele ce duceau spre casa și curtea lui Iacov, iar sătenii îl aclamară și-l întâmpinară pe Ruben ca pe un rege victorios. Iar acolo, așezată sub baldachin, se afla Amina, strălucitoare ca o regină pe tron. În curând avea să fie soția lui - soția lui!

Nu bine intră pe poartă, că una dintre însoțitoarele ei se grăbi să-l întâmpine cu un dar.

— Amina ți-a făcut acest șal de rugăciune, zise ea. L-a țesut cu mâinile ei.

Hașabia îl ajută să-l înfășoare după umeri. Țesătura Aminei era excelentă, demnă de un împărat. Trebuie că muncise la șal cu aceeași râvnă ca el la terminarea casei.

Cu respirația întretăiată, o ajută să se ridice în picioare și-i ridică vâlul să-i admire chipul frumos. Își rostiră jurămintele sub baldachin și împărțiră cupa de vin menită să le pecetluiască nunta. Apoi se aplecă în sfârșit să-și sărute mireasa.

În răsunetul chiotelor și al strigătelor, se încinseră muzica și ospățul. Conform tradiției, în noaptea aceea trebuiau tratați ca un rege și o regină, principala menire a oaspeților fiind să-i îmbucure și să-i înveselească pe proaspeții însurăței. Bărbații formară un cerc și începură să se învârtă și să danseze în fața lor, trăgându-l și pe Ruben în vârtejul lor. Femeile dansau într-un cerc separat, ridicând-o pe sus pe Amina cu scaun cu tot. Ruben îi văzu zâmbetul încântător, îi auzi râsul voios și-i mulțumi în gând Atotputernicului că îl binecuvântase în asemenea măsură. Bucatele și vinul se revărsară toată noaptea, iar prietenii îi coplesiră cu daruri, cu tot ce le-ar fi putut prinde bine în noua viață împreună.

Veni în sfârșit și clipa să-și ducă mireasa în iatacul de nuntă. Muzica și festivitățile de afară se stinseră când închise ușa în urma lui și o cuprinse în brațe pe Amina. Acum putea în sfârșit să-i arate toată dragostea lui.

— Ești o minune, șopti el, strângând-o la piept. O minune!

Capitolul 51

Ierusalim

Ezra își luă rămas-bun de la fiii săi după jertfa de dimineață de pe muntele Templului și îi privi cum pleacă grăbiți la lecțiile lor de la *ieșiva*. La patru luni de la sosirea la Ierusalim, se maturizau în niște tineri pe cinste și era mândru de ei.

— Vă place noua viață de aici, din Țara Făgăduinței? îi întrebă el cu numai câteva zile în urmă.

— Da, *ava*! răspunseră ei într-un glas.

— Abia aștept să învăț să fiu preot, continuă șalum.

— Crezi că vom ajunge vreunul dintre noi mare-preot într-o zi? întrebă Iuda.

— Tot ce-i posibil! Și printre strămoșii voștri au fost unii care au slujit ca mari-preoți.

— E atât de frumos aici la Ierusalim! adăugă șalum. Mă simt... liber... să nu fiu înconjurat tot timpul de neamuri păgâne.

— Atunci vă pare bine că am venit? Cu toate regulile și legile pe care le aveți de ținut?

Gemenii se priviseră un moment, rânjind cu gura până la urechi.

— Oricum tu și mama ne-ați fi făcut să le ținem și în Babilon, nu, *ava*? întrebă Iuda.

Ezra le zâmbi la rândul lui.

— Da. Ai dreptate.

— Îmi place în casa noastră uriașă, zise șalum. E ca palatul unui împărat!

— Să nu vă obișnuiți prea tare cu ea, îi avertiză Ezra. Dacă Dumnezeu poate să-i ridice pe oameni, El îi poate lesne și coborî.

Stând acum pe muntele Templului sub ploaia rece de iarnă și savurând mireasma jertfei, Ezra se simțea

mulțumit. Ceruse poporului să se roage cu el pentru reînnoirea duhovnicească de care aveau atâta nevoie și știa că ploaia îmbelșugată de iarnă era un semn al aprobării lui Dumnezeu.

Lucrarea i se părea că merge bine. Călătorise aproape în fiecare sat și cetate din ținutul lui Iuda și le vorbise conducătorilor despre nevoia de a-i învăța pe oameni legile *Torei*. Reformele lui nu întâmpinaseră decât foarte puțină rezistență. Era satisfăcut că dregătorii și judecătorii pe care-i pusese în funcție făceau dreptate după Lege. Acum că ploile de iarnă îl împiedicau să călătorească, aștepta cu nerăbdare să-și poată petrece mai mult timp acasă cu familia și să-și continue studiile lui.

— *Rabi* Ezra, dacă ai o clipă la dispoziție...

Se întoarse și-i văzu pe trei din bătrânii Ierusalimului așteptând să stea de vorbă cu el. Îi recunoscuse de la întrunirile de sfătuire pe care le ținuse în sala adunării.

— Ce s-a întâmplat? De cât timp sunteți aici?

— N-am vrut să-ți întrerupem rugăciunile... dar am vrea să aducem un lucru la cunoștința domniei tale. E foarte important.

— Dar abia ieri ne-am întrunit în sala de sfat și m-ați asigurat că orice probleme ce s-au ridicat în absența mea au fost rezolvate!

— Ieri n-am putut vorbi în voie.

— Cum așa?

— Trebuie să vorbim cu tine personal, *rabi*. Te rugăm... dacă poți să ne acorzi o clipă... e foarte important.

— Aici? Dacă e așa de important, de ce nu discutăm când se adună toți bătrânii și marii-preoți în sala de sfat?

— Pentru că această problemă îi vizează tocmai pe unii dintre mai-marii și bătrânii noștri... Te rog, ascultă-ne, *rabi*.

Ezra își încrucișă brațele la piept.

— Trebuie să vă previn că dacă se dovedesc bârfe răuvoitoare, am să vă opresc pe loc. Atotputernicul nu-și pleacă urechea la bârfe, și nici eu n-am de gând s-o fac.

— Bine-ar fi să fie bârfe și nu adevăr.

Ezra îi privi țintă o clipă, ticluindu-și în minte răspunsul. Erau trei dintre cei mai tineri conducători ai Ierusalimului, care nu luau decât rar cuvântul la întrunirile sfatului, puși pe tușă de conducătorii mai dominanți ca Eliezer. Cel ce vorbea în numele lor în ziua aceea era Iona, unul dintre mai-marii leviți.

— Prea bine, zise Ezra. Despre ce e vorba?

— Toată lumea îți cunoaște dorința de a ține conștiincios Legea lui Dumnezeu...

— E în joc viitorul nostru ca popor. Legile astea sunt o chestiune de viață și de moarte.

— Da, *rabi*. Așa credem și noi. De aceea am vrut să știi că mulți din rândul poporului lui Israel, chiar și unii preoți și leviți, nu s-au separat de popoarele din vecini și de riturile lor nesuferite.

Fiorul resimțit de Ezra n-avea nimic de-a face cu ploaia.

— Cum adică? Doar nu vrei să spui că lumea se închină la idoli?

— Nu pe față... dar și-au luat soții dintre ficele neamurilor și fiii lor au amestecat rasa sfântă cu cea a popoarelor din jur. Iar mai-marii și conducătorii au deschis ei înșiși calea acestei necredințe. Chiar și cei care nu și-au luat soții străine știu ce se întâmplă și se fac că nu văd, refuzând să dea totul în vileag sau să-și folosească influența pentru a opri aceste căsătorii păcătoase.

Preț de o clipă, Ezra rămase fără grai, înmărmurit de veștile devastatoare.

— Dar... nu se poate! Căsătoriile cu neamurile vor distruge poporul iudeu la fel de sigur cum a încercat s-o facă porunca lui Haman - atâta doar că va dura mai mult!

O generație în loc de o zi.

— Ai dreptate, *rabi*, adăugă al doilea bătrân. Poporul s-a lăsat pradă în fața aceleiași ispite ca strămoșii noștri ce s-au închinat înaintea lui Baal-Peor în pustie. Atunci Dumnezeu a trimis o urgie să-și arate nemulțumirea și ne temem să nu pățim și noi la fel. De asta ne-am hotărât să rupem tăcerea.

Ezra știa că urgia din pustie nu se potolise decât după ce Țineas îi dăduse morții pe nelegiuiți. Îi stătea și lui în putere să aplice pedeapsa cu moartea, dar se ruga să nu se ajungă până acolo. Nu mai fusese atât de zguduit de o veste de la porunca lui

Haman. Căsătorii cu străinii păgâni? Simțea nevoia să stea jos, dar n-avea unde în uriașa curte din afara Templului.

— Din pricina forței distrugătoare a căsătoriilor amestecate, Dumnezeu le-a poruncit strămoșilor noștri să-i stârpească pe toți străinii când au intrat în Țara Făgăduinței, zise el. Orice iudeu care se însoțește cu un altul de alt neam se însoțește cu dumnezeii lor falși. O astfel de căsătorie pângărește însăși sfințenia lui Dumnezeu. Copiii născuți din mame păgâne nu vor fi socotiți niciodată iudei. Și un preot sau levit implicat într-o astfel de căsătorie e nevrednic să slujească în Templul lui Dumnezeu.

Cei trei dădură din cap aprobator.

— Cât de răspândită e treaba asta? întrebă el, îngrozindu-se de răspuns.

— Mă tem că, pe lângă preoții și leviții de care știm noi, cel puțin o sută de bărbați din ținut sunt însurați cu femei străine. Poate chiar mai mulți.

Mânia și neîncrederea îi tăiară lui Ezra răsuflarea.

— Cine sunt preoții și leviții implicați?

Cei trei făcură schimb de priviri, codindu-se parcă să le dezvăluie numele.

— Preotul Eliezer e însurat cu o străină, răspunse în cele din urmă Iona.

Ezra închise ochii.

— De aceea s-a împotrivit unora dintre schimbările mele! Nu-i vrednic să fie nici preot, darămite mare-preot... Și ceilalți cine sunt?

— Încă trei preoți, Maaseia, Iarib și Ghedalia. Și cel puțin cinci leviți, printre care Iozabad și Șimei... Și regret să spun că și tânărul levit care a călătorit cu tine din Babilon s-a însurat cu o edomită.

Ezra se holbă la el.

— Ruben? Ești sigur?

Bărbatul dădu din cap și își abătu privirea, stânjenit să-i dea o veste atât de personală. Debora îl înștiințase că Ruben își luase o soție, dar nu pomenise niciun cuvânt despre ea că ar fi fost edomită. Fusese plecat în călătorie la nunta lui. Cât era de atunci? O lună? Poate două?

— Ne pare rău, *rabi*. Dar, după cum vezi, nu sunt bârfe. Poți lesne să verifici adevărul spuselor noastre.

Mânia și suferința lui Ezra erau la culme. Se apucă cu mâinile de gulerul tunicii și o sfâșie de durere la această pângărire a *Torei*, la această răzvrătire crasă împotriva Celui Preasfânt care-i iertase și-i adusese înapoi în patria lor. Copleșit, își sfâșie apoi mantia și hârșăitul ei arată parcă ecoul propriei inimi frânte. Își smulse părul și barba, dar nici chiar durerea pricinuită astfel nu se dovedi pe măsura disperării sale născute de necredința oamenilor. Se prăbuși în genunchi pe caldarâmul umed, înmărmurit și îngrozit, mut de durere.

Bărbații ce-i dăduseră vestea așteptară la o parte, acordându-i timpul și spațiul să-și înfrunte suferința. Dar timpul nu făcea decât să-i sporească zbuciumul în loc să i-l aline. Dumnezeu interzisese căsătoriile cu neamurile încă din primele zile ale istoriei lor ca popor. Sigur fiecare iudeu cunoștea această opreliște și motivul din spatele ei.

Imposibil s-o fi uitat – ceea ce însemna că o nesocotiseră cu bună știință. Și Ezra era răspunzător de cârmuirea acestor oameni și de aplicarea Legii prin pedepsele cele mai stricte – căci altfel i-ar fi pedepsit Dumnezeu pe toți.

Dar inima îl durea pentru bărbații implicați – tineri ca Ruben ce-și iubeau soțiile sau bărbați mai în vârstă ca Eliezer, însurat cu nevasta lui păgână de ani și ani de zile. El ar fi putut să renunțe la Debora dacă ar fi aflat că Dumnezeu le interzicea căsătoria? Ar fi putut să se despartă de ea și s-o izgonească, cu copii cu tot? Căci tocmai asta li se cerea confrăților săi iudei pentru a scăpa de mânia lui Dumnezeu.

Situația lor fără ieșire îi aduse lacrimi în ochi. Urmările neascultării aveau să fie extrem de dureroase. Consecințele refuzului de a se supune – de a se despărți de soțiile lor și de a-și izgoni copiii – la fel de dureroase.

Ezra habar n-avea de cât timp stătea acolo, vărsându-și amarul în rugăciune. Dar încetul cu încetul, pe măsură ce dimineța înainta, deveni conștient de glasurile și murmurele de peste tot din jur. Își ridică ochii din rugăciune și văzu o mare mulțime adunată, dar nu păreau a fi gură-cască obișnuiți. Iona și ceilalți doi bătrâni le explicară situația și Ezra citi durere și jale sinceră pe chipurile lor la aflarea veștii. Iona se grăbi la el de cum îl zări ridicându-și privirea din rugăciune.

— *Rabi*, aceștia sunt oameni ca noi, care tremură la cuvântul lui Dumnezeu. S-au adunat să jelească împreună cu noi și să discutăm ce-i de făcut.

Ezra îi mulțumi în gând lui Dumnezeu că trimisese oameni care să-l susțină și să se roage cu el.

— Spune-le să se așeze, zise el.

— Aici? Nu mai bine să mergem într-un loc uscat, ferit de ploaie?

Ezra nici nu băgase de seamă că ploua. Durerea îl țintuise pe loc, în raza Templului și a scaunului de îndurare

al lui Dumnezeu. Nu se putea clinti, și nici nu voia să se clinească. Clătină din cap.

— Și cerul plânge împreună cu noi.

Ceilalți își găsiră repede un loc unde să se așeze, formând un semicerc în jurul lui ca învățăceii în jurul învățătorului. Ezra știa că ar fi putut da lesne o poruncă prin care să-i silească pe vinovați să se despartă de nevestele păgâne, și mai știa că-i stătea în putere s-o impună. Dar în ochii Celui Preasfânt, poporul iudeu era o singură comunitate – când păcătuia unul, păcătuiau toți prin faptul că nu-i îndreptaseră pe făptași. Tot poporul fusese surghiunit. Fuseseră cu toții pedepsiți. Și de data asta pedeapsa îi păștea pe toți. Și oricât și-ar fi dorit Ezra să-i silească la ce era de făcut, știa că hotărârea trebuia să vină din partea poporului, arătând dorința acestuia de a trăi după legile lui Dumnezeu. Altfel cârmuirea lui ar fi fost zadarnică și respectarea Legii n-ar fi durat decât cât trăia el. Dar asta nu însemna că nu-i putea călăuzi în luarea hotărârii corecte.

— Suferința noastră nu-i decât o frântură din suferința resimțită de Cel Preasfânt când e încălcată Legea Lui! Începu el. În legătură cu neamurile, Dumnezeu ne-a avertizat: „Să nu te încuscrești cu popoarele acestea, să nu măriți pe fetele tale după fiii lor și să nu iei pe fetele lor de neveste pentru fiii tăi...” Mai țineți minte de ce?

— Da, răspunse cineva, ca să nu-i abată pe fiii noștri de la Cel Preasfânt și să nu slujească altor dumnezei.

— Căci atunci?

— „Domnul S-ar aprinde de mânie împotriva voastră și te-ar nimici îndată”.

— Atotputernicul și-a abătut doar de curând mânia de la noi, dându-ne o a doua șansă. Ne-am spovedit, ne-am căit și am făgăduit să pornim pe un alt drum. Dumnezeu ne-a despărțit de babilonieni și de perși și de căile lor păgâne și ne-a încredințat ținutul lui Iuda unde să trăim

sub Legea Lui. În clipa asta e cu ochii pe noi, să vadă cât suntem de serioși, așteptând să-l dovedim că ne-am învățat lecția. În caz contrar, și-ar putea anula oricând iertarea și să ne distrugă într-o zi cum ar fi putut să facă porunca lui Haman.

Ezra se opri și privi în jur la ceilalți bărbați, rugându-se pentru cuvintele potrivite, cuvinte care să osândească.

— Ne-am abătut de la păcatele care ne-au trimis în robie. Vă mai amintiți care sunt acestea potrivit prorocilor?

— Cea mai gravă fărădelege e idolatria, zise Iona, închinarea la dumnezeii popoarelor păgâne din jur.

— Așa e. Și, după cum ne avertizează *Tora*, nevestele păgâne ne vor ademini fiii să se închine la idoli. Dumnezeii neamurilor îngăduie desfrâul și pofta trupească. Când oamenii noștri refuză să-și înfrâneze poftele, sunt atrași de idoli ce le făgăduiesc scoaterea de sub orice răspunderi morale. Dar Dumnezeu ne-a surghiunit în ținuturi binecunoscute pentru desfrâul și idolatria lor. Ne-a încercat să vadă dacă ne învățăm lecția acolo sau devenim ca ei.

Gândul îi zbură la bărbații rămași în Babilon, la cei ce nu fuseseră dispuși să renunțe la tihna și la plăcerile lui. De câte generații era nevoie ca fiii și nepoții lor să urmeze căile neamurilor și să uite de Dumnezeul lui Israel? Și n-avea să se întâmple același lucru și aici dacă poporul Lui continua să se încuscrească cu neamurile?

— Ce să facem în privința acestor căsătorii, *rabi* Ezra? Întrebă cineva. Îl recunosc pe unul dintre bătrânii din consiliu, un bărbat pe nume Șecania ben Iehiel. Dar Ezra nu răspunse, așteptând ca membrii comunității să vină singuri cu o concluzie în loc să-i ceară lui să hotărască.

— Șase bărbați din clanul meu și-au luat neveste samaritene, continuă Șecania, inclusiv tata, care s-a

însurat cu o samariteană după moartea mamei. Niciuna din străinele ce fac acum parte din clanul meu nu s-au lepădat de dumnezeii lor, deși-și susțin și credința în Cel Preasfânt. Dar ce să fac în privința asta? Ce să facem cu toții?

— Ce ne învață *Tora*? întreba Ezra.

— Avraam și-a izgonit soția păgână, pe Agar, și pe fiul lor, Ismael, răspunse cineva.

— Chiar te aștepti ca un om să renunțe la soția cu care a trăit ani de zile? Întrebă un levit pe nume Șabtai. Și să-și alunge copiii? Cu neputință! Nu-i pasă lui Dumnezeu de dragostea ce ne leagă de familiile noastre?

— Ba da, cum să nu, răspunse Iona. Și totuși El i-a cerut lui Avraam să-i alunge pe Agar și pe Ismael. Și i-a mai poruncit să-l jertfească pe fiul său Isaac pe muntele Moria. Avraam a trebuit să aleagă pe cine iubește mai mult – pe Atotputernicul sau pe cei de sânge cu el. A trebuit să hotărască dacă e gata să se supună lui Dumnezeu cu orice preț.

— Recităm în fiecare dimineață porunca supremă a lui Dumnezeu, zise altcineva. „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău cu *toată* inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta”. Iubirea de El e mai presus de orice.

— Da, aprobă Ezra. Și nu mă îndoiesc că frații noștri vor avea enorm de suferit de pe urma acestui sacrificiu. Dar suferința e o urmare firească a nesupunerii. Aceste soții păgâne și-au amăgit oare soții, lăsându-i să creadă că sunt iudeice? Sau bărbații au păcătuit cu bună știință?

— Au fost puține femei în primul grup de oameni întorși din Babilon, zise un bărbat pe nume Meșulam.

— Asta nu-i o scuză, replică Iona. Nu când *Tora* ne vestește clar să nu ne încuscrim cu neamurile.

— Poate Dumnezeu a provocat această lipsă de femei tocmai ca să ne pună la încercare hotărârea, zise Ezra. Idolatria a fost una din pricinile ce au dus la robie, așa că

această încercare ne-a dat prilejul să biruim ispita de a ne lua soții idolatre și de a aduce idoli în casele noastre.

— Și e limpede că am picat la test, zise Șecania. Cei șase bărbați din clanul meu se fac cu toții vinovați. Propriu-mi tată...

Clătină din cap, prea copleșit de emoție să continue.

— Suntem cu toții vinovați pentru păcatul lor, zise Ezra. Iudeii sunt răspunzători unul pentru altul în ochii Celui Preasfânt.

— De aceea am fost trimiși cu toții în robie, zise Iona. Și tot de aceea vom suferi din nou cu toții dacă nu înfruntăm acest păcat.

Bărbații adunați făcură liniște, acum că problema și urmările ei fuseseră formulate clar. Nu mai era nimic de adăugat. Ezra știa că așteptau de la el să ia măsuri, dar se abținu intenționat să le ia, rugându-se ca dorința de a curăța ținutul de căsătoriile cu neamurile să vină chiar de la popor. Vinovații nu s-ar fi opus astfel numai lui, ci întregii comunități. Surghiunul era o pedeapsă aspră ce putea fi fatală într-o comunitate atât de mică înconjurată de vecini ostili. Zbuciumul lui și veșmintele sfâșiate erau de ajuns să le arate cât de aspru judeca trădarea. Tăcerea se prelungi și majoritatea bărbaților se hotărâră să-i împărtășească jalea, unii plângând pe față ca el.

Când sosi momentul jertfei de seară, Ezra se ridică în sfârșit și se duse în curtea bărbaților să se închine, tremurând în straiete înmuiate de ploaie. Mulțimile crescânde îl urmăreau la fiecare mișcare. Privi cum jertfi preotul un miel și îl puse pe altar să fie mistuit, nădăjduind că adunarea va vedea în moartea animalului o ilustrare clară a urmărilor păcatului. Nesupunerea ducea la moarte încă de pe vremea când Adam și Eva nesocotiseră porunca lui Dumnezeu în *grădina Eden*. Dar moartea mielului de jertfă ilustra și îndurarea și iertarea lui Dumnezeu, oferind o cale de ispășire pentru păcat.

Preotul scoase un tăciune aprins din altarul de jertfă și îl duse în locașul sfânt, unde avea să aprindă cu el tămâia de pe altarul de aur aflat înaintea locului ce adăpostea scaunul îndurării lui Dumnezeu. Rugăciunile oamenilor aveau să se ridice apoi împreună cu tămâia. Ezra căzu în genunchi cu mâinile întinse spre Domnul, rugându-se cu glas tare în numele întregului popor:

— Sunt uluit, o, Dumnezeule, și mi-e rușine să-mi ridic fața spre Tine! Căci fărădelegile noastre s-au înmulțit deasupra capetelor noastre, și greșelile noastre au ajuns până la ceruri. Din pricina fărădelegilor noastre am fost dați în mâinile împăraților străini, pradă sabiei, robiei, jafului și rușinii care ne acoperă azi fața. Și totuși Domnul Dumnezeul nostru S-a îndurat de noi, lăsându-ne câțiva oameni în viață și dându-ne puțină răsuflare în mijlocul robiei noastre. El a îndreptat spre noi bunăvoința împăraților perșilor.

Continuă, în timp ce stropii de ploaie îi șiroiau pe față, amestecându-se cu lacrimile.

— Acum, ce să mai zicem noi după aceste lucruri, Dumnezeule? Căci am părăsit poruncile Tale, pe care ni le-ai dat prin robii Tăi prorocii, zicând: „Să nu dați deci pe fetele voastre după fiii lor, nici să nu luați pe fetele lor de neveste pentru fiii voștri”. După tot ce ni s-a întâmplat din pricina faptelor rele și marilor greșeli pe care le-am făcut, măcar că Tu, Dumnezeule, nu ne-ai pedepsit după fărădelegile noastre, se cuvine ca acum să începem iarăși să încalcăm poruncile Tale și să ne încuscrim cu aceste popoare urâcioase? N-ar izbucni atunci iarăși mânia Ta împotriva noastră, până acolo încât ne-ar nimici, fără să lase nici rămășiță, nici robi izbăviți? Doamne Dumnezeul lui Israel, Tu ești drept; căci astăzi noi suntem o rămășiță de robi izbăviți. Iată-ne înaintea Ta ca niște vinovați, și din această pricină nu putem sta înaintea Ta.

Când termină, Ezra auzi mai mulți bărbați din

mulțime plângând alături de el. Când jertfa se sfârși și ultimele ecouri ale muzicii se stinseră, Șecania se ridică în picioare înaintea adunării și zise:

— Am păcătuit împotriva Dumnezeului nostru ducându-ne la femei străine din rândul neamurilor țării. Dar Israel n-a rămas fără nădejde în această privință. Să facem, dar, un legământ cu Dumnezeul nostru pentru izgonirea tuturor acestor femei și a copiilor lor, după cum cere Lege și voința celor ce se tem de poruncile Dumnezeului nostru. *Rabi Ezra*, scoală-te, căci sarcina aceasta te privește. Noi vom fi cu tine. Îmbărbătează-te și lucrează.

Ezra se ridică în picioare, deslușind în cuvintele lui Șecania ecouri ale îndemnului adresat de Dumnezeu lui Iosua și israeliților: *„Întărește-te numai și îmbărbătează-te, lucrând cu credincioșie după toată Legea... casă izbutești în tot ce vei face”*. Reacția promptă și hotărâtă a oamenilor îl umplu de speranță.

— Suntem cu toții de acord? întrebă el mulțimea. Suntem gata să facem legământ înaintea Atotputernicului chiar aici, în Templul Său, că vom izgoni toate soțiile străine și copiii lor din mijlocul nostru?

Un „*da*” răsunător umplu curtea. Când glasurile se stinseră din nou, se întoarse cu fața spre Lăcașul Sfânt și-și ridică mâna dreaptă să facă legământul cu Dumnezeu.

— Fie ca Dumnezeu să ne judece oricât de aspru va voi dacă nu ne curățăm casele și cetățile de toate soțiile păgâne și de copiii lor.

În curtea din spatele lui, bărbații ce-și ridicaseră la rândul lor mâinile să jure îi confirmară spusele printr-un „*Amin*” zgomotos.

— Legământul vostru are acum aceeași forță legală și morală ca porunca împăratului, zise el, îndreptându-se din nou cu fața spre mulțime. Faptul că sunteți gata...

Preț de o clipă cuvintele îi fugiră din minte când dădu

cu ochii de Ruben în mulțime. Tânărul levit avea o expresie aprigă și frenetică pe chip, iar Ezra își aminti că se însurase cu o edomită. Trebuia să-i vorbească între patru ochi și să-l lămurească de toate motivele pentru care trebuia să se despartă de ea. Altfel avea să fie nu numai despuiat de îndatoririle de levit, ci și izgonit din rândul poporului.

— Faptul că sunteți gata de acest sacrificiu imens, continuă Ezra după un moment, e o mărturie a dăruirii voastre față de Dumnezeu și de *Tora* Lui! Decretul meu va fi vestit prin întreg ținutul lui Iuda, ca în trei zile să se adune toți bărbații la Ierusalim să ne ținem legământul. Li se vor lua toate averile celor care nu vor veni, potrivit hotărârii judecătorilor și a bătrânilor. Vor fi alungați din adunarea celor întorși din robie. E în joc chiar supraviețuirea poporului nostru – ca la porunca lui Haman.

Bărbatul pe nume Meșulam care-l contrazisese mai devreme păși din nou în față să ia cuvântul.

— *Rabi* Ezra, e iarnă. Acest decret aduce un neajuns poporului.

— Am străbătut țara în lung și-n lat, zise Ezra. Nu sunt mai mult de optzeci de kilometri de la Ierusalim. Trei zile sunt mai mult decât suficiente.

— De ce să nu-i adunăm doar pe cei implicați? întrebă Meșulam.

— Pentru că suntem răspunzători unii pentru alții și uniți în vina noastră comună. Cei care au știut de aceste căsătorii și nu au spus nimic sunt la fel de vinovați ca bărbații ce și-au luat soții străine. Nu cred că vă dați seama de gravitatea acestui fapt. Căsătoriile cu neamurile ne vor distruge ca popor.

— Suntem *unal* strigă un glas din mulțime.

— Întocmiți proclamația! le ceru Ezra lui Iona și Șecania. Apoi am s-o semnez.

După ce bărbații se împrăștiară, îl căută cu privirea

pe Ruben, dar nu-l găsi. Imensitatea problemei și implicațiile ei pentru supraviețuirea poporului îl copleșeau atât de tare, că trimise vorbă Deborei că-și va petrece noaptea la Templu, în post și rugăciune. În jalea lui, refuză orice ofertă de apă și mâncare, amintindu-și că și Moise făcuse la fel când păcătuisese Israel cu vițelul de aur. Încă o dată, amenințarea judecății divine plana asupra întregului popor din pricina necredincioșiei lor. Dar, deși suferința lui era mare, repeziciunea și dârzenia cu care acționase comunitatea îl umplea de speranță. Rămânea de văzut cum avea să răspundă restul provinciei.

Ezra își aminti din nou de Ruben, de expresia îngrozită și răvășită de pe fața acestuia, și se prăbuși în genunchi înaintea lui Dumnezeu. Își acoperi fața cu mâinile și se rugă ca tânărul să aibă tăria să aleagă calea cea dreaptă, despărțindu-se de soția lui edomită.

Capitolul 52

Ierusalim

Nu cred că mai are niciun rost să-l așteptați pe tata, le spuse Debora fiilor ei.

Își culcase ficele acum câteva ceasuri și mai că nu adormise alături de ele, dar gemenii își exprimaseră dorința să-l aștepte pe Ezra. Noaptea trecută le trimisese vorbă că nu va veni, dar în seara asta nu dăduse niciun semn.

— Când crezi că se va întoarce *ava*? o întrebă Iuda.

— Nu știu. E o perioadă grea pentru el, după cum vă puteți închipui. Întreg Ierusalimul e în fierbere.

— Am văzut când au făcut bărbații legământ ieri la jertfa de seară, zise șalum. Nu toți păreau încântați.

— Totuși tatăl vostru va face ce spune *Tora*.

— Dar de ce stă la Templu? De ce nu vine acasă?

Debora credea că știe răspunsul. Trebuia să asculte de Dumnezeu, nu de cârtelile și uneltirile politice. Nu mai dăduse pe la sala de sfat din vecini de două zile, dar zarva

tulburării bătrânilor ajunsese până în locuința ei. Se bucura că Ezra nu era acolo să audă.

Le repetase iar și iar bătrânilor că soțul ei nu era acasă, spunându-le în cele din urmă slujitorilor să deschidă ușa și să-i trimită acasă pe toți.

— Are nevoie de un răgaz ca să se roage, Șalum. Nu cred să vină nici în seara asta. Mai bine mergeți la culcare, altfel veți fi prea obosiți să vă duceți mâine la școală.

Tocmai se pregătea și ea de culcare după adormirea celor doi, când Ezra se târî în sfârșit acasă prin beznă. Îl întâmpină cu o îmbrățișare, iar el o strânse la rândul lui la piept cu putere, îi simți suspinul la fel de limpede cum îl auzi.

— Trebuie să-ți fie foame. Să-ți aduc ceva de mâncare?

— Nu știu... Ai auzit ce se petrece, Debora? Ai fost pe la Templu?

— Da. Am fost ieri la jertfa de seară. Întreaga cetate vorbește de asta. Trebuie să fie un chin pentru tine.

Îl privi dându-și jos sandalele și prăbușindu-se pe pernele din odaia de zi. Părea frânt de oboseală și avea cearcăne negre sub ochi. Părul și barba îi păreau și mai albe ca înainte. Era cu puțință, în numai două zile? Debora porni spre cămară să-i aducă ceva de-ale gurii și se lovi de unul dintre slujitori. Încă nu se obișnuise cu prezența lor prin preajmă.

— Ești bun să-i aduci dregătorului ceva de-ale gurii? Mulțumesc.

Îngenunche lângă Ezra să-i maseze umerii, pipăindu-i mușchii încordați.

— Debora... Trebuie să te întreb ceva, zise el încet.

— Ce anume?

— De ce nu mi-ai spus că proaspăta soție a lui Ruben e edomită?

Ea se opri din masat.

— Ce vrei să spui? Amina e iudeică!

— Dacă asta ți-a spus, te-a mințit.

— Nu se poate! Doar am sărbătorit împreună Sabatul și a știut toate rânduielile și cântecele mai bine chiar ca Ruben. Am presupus...

— Niciunul n-a pomenit niciun cuvânt despre faptul că ar fi străină?

— Nu. Ești sigur că e adevărat, Ezra? Cred că trebuie să te înșeli.

— Nu mă înșel. Bătrânii care mi-au adus la cunoștință problema căsătoriilor cu femei străine mi-au spus și că Ruben s-a însurat cu o edomită. Așa că l-am întrebat pe Iosua ben Zaharia, unul dintre preoții cu care a locuit aici la Ierusalim și el mi-a confirmat că e așa. Femeia e o edomită dintr-un sat din afara Betleemului.

— *Femeia* are un nume, Ezra - o cheamă Amina.

Slujitorul intră cu o tavă de mâncare și o puse pe o măsuță joasă înaintea pernei lui Ezra.

— Mulțumesc, murmură el, deși părea prea istovit să se aplece să mănânce. După ce plecă slujitorul, zise:

— N-ar fi trebuit să-l lase s-o ia de soție! Acum e îngropat până-n gât în mocirla asta și e în joc chiar viitorul lui.

— Dar sunt căsătoriți. Se iubesc. Am fost invitați la nuntă, dar erai plecat. Ascultă, știu că Moise a interzis căsătoriile cu străinii când au cucerit strămoșii noștri Țara Făgăduinței, dar pe urmă? Și Rut a fost străină, nu? Moabită. Și cum rămâne cu toate prorociile cum că neamurile se vor închina într-o bună zi Celui Preasfânt alături de noi?

Ezra se aplecă și luă o bucată de pâine.

— Nu găsesc nicăieri în *Tora* o anulare a hotărârii inițiale a lui Dumnezeu în privința căsătoriilor cu neamurile.

Frustrarea Debovei crescă și mai mult când își aminti

cât de fericiți fuseseră Ruben și Amina.

— Atunci căsătoria lui Rut cu Boaz ar fi trebuit și ea desfăcută? Asta i-ai fi sfătuit tu să facă dacă ai fi trăit pe vremea aceea? Să respingem întreaga seminție a împăratului David, coborâtoare din Rut, ca neamuri „necurate”, ca prunci născuți din căsătorii amestecate?

— Nu pot răspunde la asta acum. Nu asta e întrebarea cu care mă confrunt. Nevestele păgâne duc la idolatrie. Ai uitat că până și împăratul Solomon, cel mai înțelept om care a trăit vreodată, a sfârșit prin a se închina la idoli din pricina nevestelor străine?

— Ce va fi cu Ruben și Amina?

— Ai fost și tu la Templu. Oamenii s-au legat înaintea lui Dumnezeu ca toți cei prinși în căsătorii cu neamurile să-și izgonească soțiile și copiii. Ruben va trebui să se conformeze. Va trebui să se despartă de ea.

— O, nu...

Deborei îi venea rău numai gândindu-se la asta. Îl privi pe Ezra cum mai luă câteva îmbucături și se întrebă dacă nu cumva ura lui față de neamuri îi influența hotărârea.

— Și dacă acești oameni nu se despart de soțiile lor? întrebă ea. Vor avea parte de „surghiun, temniță, moarte” și toate celelalte lucruri cumplite din porunca împăratului Persiei?

Ezra dădu din cap.

— Ruben nu va mai putea să slujească la Templu. Copiii lui nu vor fi socotiți iudei. Comunitatea îl va surghiuni.

— Și unde va locui? Ce va face?

Ezra ridică din umeri, sporindu-i și mai mult frustrarea.

— Ascultă, țin la Ruben. Nici nu-mi pot închipui prin ce trece. Și nici cum e să ți se ceară să faci o astfel de alegere. Tu n-ai văzut ce mult se iubesc.

Ezra puse jos strachina.

— *Tora* interzice căsătoriile de felul acesta. N-am cum să schimb Legea. Și când nesocotim Legea lui Dumnezeu, ne pricinuim suferință pe termen lung. Ruben va suferi dacă nu ascultă. Așa cum și eu voi suferi dacă nu ascult.

— Și cu harul lui Dumnezeu cum rămâne? Cu îndurarea Lui? I-ai mai arătat o dată har lui Ruben și asta l-a adus la Dumnezeu. N-ar putea să vindece harul comunitatea noastră și de data asta? Tu ce-ai face dacă te-ai sili Legea să te desparți de mine și să renunți la copii?

— Tu nu ești din rândul neamurilor. Eu nu mi-aș fi luat din capul locului soție păgână, după cum nu m-aș fi însurat cu un câine. Am fost numit dregător al poporului și am datoria să aplic Legea. Aceasta e însărcinarea mea, Debora. Nu pot să schimb Legea, nici să-i arăt bunăvoință lui Ruben sau să mă fac că nu văd, oricât de mult aș ține la el. S-a însurat cu o străină. Că a știut sau nu dinainte, habar n-am. Dar acum trebuie să se supună Legii. Căsătoriile acestea sunt la fel de distrugătoare pentru poporul nostru ca porunca lui Haman.

— De fiecare dată când vorbești de „*neamuri*”, îți simt ura din glas. Dumnezeu nu urăște neamurile, să știi. Și nici eu nu le urăsc.

— Cum poți spune una ca asta? Au încercat să ne stârpească poporul! I-ar fi ucis pe toți iudeii – bărbați, femei și copii – până la ultimul. L-au omorât pe Iuda, ai uitat?

— Bineînțeles că n-am uitat. Dar n-am uitat nici că Dumnezeu i-a făgăduit lui Avraam că toate neamurile pământului vor fi binecuvântate prin urmașii lui – adică prin noi! Dacă vrei într-adevăr să-L înțelegi pe Dumnezeu, va trebui să înțelegi și că El iubește și neamurile.

— Debora, deja mă confrunt cu destule împotriviri – din partea unor oameni care nu vor să trăiască după legile

Torei și care urăsc conducerea mea. Te rog, nu te război cu mine și în propria-mi casă!

Preț de o clipă, vorbele lui o buimăciră. Ezra îi făgăduise înainte de nuntă că vor împărtăși totul. Ar fi trebuit să fie liberă să discute cu el chestiunea și să-și dea cu părerea. Dar poate în seara asta nu era momentul potrivit să-i aducă aminte de făgăduința făcută. Venise la ea să caute alinare și un moment de răgaz de la povara grea pe care o purta.

— Îmi pare rău, zise ea. N-am să mai încerc să te conving să arăți milă - nu pentru că aș fi de acord cu tine, ci pentru că văd bine că n-ai cum să te răzgândești în seara asta.

Se ridică să meargă la culcare, dar el o opri.

— Te rog să înțelegi că e mult mai mult în joc decât căsătoria lui Ruben. Dacă poporul încalcă Legământul lui Dumnezeu, ne paște moartea sufletească, care e mult mai rea decât moartea trupului pe care am înfruntat-o sub cârmuirea lui Haman. Și voi fi răspunzător pentru această moarte. Îmi doresc la fel de mult să supraviețuiască poporul acum ca la porunca lui Haman. Pentru asta mă lupt iarăși - pentru supraviețuirea noastră.

— Atunci bag seama că Ruben va fi o victimă a acestei bătălii, așa cum Iuda a fost o victimă a celei dintâi.

— Știu, și mi se rupe inima pentru el. Dar nu-mi pot periclita inima neprihănită de conducător arătându-i îngăduință. Nici să pângăresc Legea lui Dumnezeu.

Debora pricepu zbuciumul soțului ei și își dădu seama că nu mai era nimic de adăugat.

Capitolul 53

r, să→Wfă.i<isr-a adune în urma decretului lui *rabi* Ezra. Marele levit, Iona, nu-l mai pusese de pază între timp și se temea că știe de ce. Doar n-aveau de gând *rabi* Ezra și ceilalți conducători să-l facă să renunțe la Amina? Nici nu putea concepe așa ceva! Erau căsătoriți de aproape

două luni, care se dovediseră cele mai fericite din viața lui.

Era în ziua a douăzecea a lunii a noua și așteptarea se sfârșise. Oameni de pe tot cuprinsul provinciei soseau la Ierusalim, revărsându-se în cetate în ciuda ploilor torențiale. Era timpul să li se alătore și el pe muntele Templului pentru a auzi hotărârea lui *rabi* Ezra. Așteptase cât putuse acasă pentru a scăpa de ploaie și de frig, dar era timpul să plece.

— Te rog, rămâi acasă lângă foc, o imploră el pe Amina. Ai să te îmbolnăvești dacă ieși din casă pe vremea asta.

— Trebuie să aud ce au de spus, stăruie ea. La urma urmei, e viața noastră în joc, Ruben. Viitorul nostru.

Amina tocmai aflase că aștepta primul copil. Bucuria le-ar fi fost nețărmurită. Acum însă era umbrită de teamă.

Porniră de acasă împreună, înmuindu-se până la piele încă înainte să ajungă la treptele ce duceau pe culmea muntelui. Aerul era atât de rece, încât Ruben își zărea răsuflarea. Curtea din afara Templului era deja plină ochi cu bărbați și femei îmbrăcați în straiile lor cele mai groase de lână. Mulțimea uriașă părea mai mare chiar decât la sărbătorile de toamnă de acum două luni. O luă de mână pe Amina ca să n-o piardă în învălmășeală.

— Tremuri!

— Mi-e atât de teamă, Ruben.

Dinții îi clănțăneau în timp ce vorbea.

— Știu. Și mie. Dar orice-ar fi, nu mă pot sili să te părăsesc. Nu pot face asta!

O strânse și mai tare de mână s-o liniștească.

În ultimele două zile, Ruben încercase să dea de *rabi* Ezra și să-i ceară ajutorul. Sigur Amina nu era o soție străină, nu? Fusesse înfiată de mică într-o familie de iudei. Crescuse într-o casă de iudei. Iar de închinat la idoli nici pomeneală. Fiii prorocului Zaharia îi cunoșteau trecutul și nu se împotriviseră căsătoriei lor. Dimpotrivă, Iosua și

Ionatan sărbătoriseră cu ei la Betleem. Și de ce îi oferiseră preoții cinstea de a le țese mantiile dacă o socoteau o păgână edomită? Încercările lui de a-l găsi pe Ezra se dovediseră însă zadarnice. Preoții o țineau una și bună – că era într-un loc retras. Și, în ciuda eforturilor lui Ruben de a o liniști pe Amina și pe sine, nimic nu le diminuase spaima cumplită.

Ruben se aflate în curtea Templului la rugăciunea rostită de *rabi* Ezra acum trei zile la jertfa de seară. Îi auzise pe bărbați jurându-se înaintea lui Dumnezeu că-și vor izgoni nevestele străine și copiii. Dar el nu-și ridicase mâna și nu jurase. Cum ar fi putut s-o facă?

Căută un loc unde să se așeze asemeni celorlalți și găsi un petec de caldarâm care nu părea prea umed. Se așeză umăr la umăr cu Amina în curtea aglomerată, apropierea vecinilor oferindu-le un strop de căldură.

— Totul va fi bine, Amina. Te rog, nu te îngrijora. *Rabi* Ezra ne va lămuri ce vrea să spună prin neveste păgâne și sunt convins că noi vom fi în siguranță. N-au cum să te considere o păgână.

Îi luă mâinile într-ale lui. Degetele ei tremurânde erau reci ca gheața.

Rabi Ezra ieși în cele din urmă din odaia preoților. Mulțimea se dădu la o parte, făcându-i loc să treacă spre platforma ridicată în curtea exterioară. Părea istovit și înfrigurat, cu umerii aplecați din pricina ploii. Murmurele se stinseră și, când Ezra începu să vorbească, o făcu cu glas răgușit.

— I-am fost necredincioși lui Dumnezeu și *Torei* Lui. Ne-am luat neveste străine, adăugând la vinovăția lui Israel. Căiți-vă dar, mărturișiți-vă greșeala Domnului, Dumnezeului părinților noștri, și împliniți voia Lui.

„Să-mi mărturisesc greșeala?” se întrebă Ruben. „Și pe urmă?”

Rabi îl învățase pașii necesari: căință, mărturisire și

întoarcere de la păcat. Dar cum să mărturisească și să se întoarcă de la păcat când nu făcuse nimic rău? Amina nu era închinătoare la idoli. Se închina aceluiași Dumnezeu ca el.

— De dragul poporului nostru și al Legământului făcut cu Atotputernicul, continuă Ezra, trebuie să vă despărțiți de neamurile din ținut și de nevestele voastre păgâne!

Inima lui Ruben se făcu cât un purice, în timp ce un murmur se ridică din mulțime. O cuprinse cu brațul după umeri pe Amina și o strânse la el, fără să-i pese că-l vedea cineva.

— Întreaga comunitate a hotărât luarea acestei măsuri potrivit *Torei*, zise Ezra. Sunt împuternicit de împăratul Persiei să aplic legile *Torei*. Aș prefera vă despărțiți de bunăvoie de soțiile voastre păgâne, ca să nu fiu nevoit să recurg la pedepse mai stricte. Dar supraviețuirea noastră depinde de supunerea față de Atotputernicul. Suntem cu toții de acord?

Când majoritatea răspunse cu un „Amin” zgomotos, Ruben rămase mut. Auzi glasuri strigând „Da, ai dreptate!” și „Trebuie să facem precum spui!”. Apoi când mulțimea se liniști, începu să audă murmure de protest. Simți o ușurare de moment când patru bărbați se ridicară în picioare și-și croiră drum spre poalele platformei lui Ezra. Îl recunoscă printre ei pe un coleg levit pe nume Șabtai.

— Ne opunem acestei hotărâri, zise Șabtai, arătând spre ceilalți trei. Ionatan ben Asael, Iahzia ben Ticva, Meșulam și cu mine ne opunem poruncii tale.

— Pe ce motiv? întrebă Ezra. *Terra* e foarte clară în privința căsătoriilor cu neamurile.

— Și cine hotărăște dacă un om e socotit străin sau nu? Dar dacă soțiile noastre s-au lepădat de dumnezeii lor ca să se închine

Dumnezeului lui Avraam? Nu se cuvine să se facă

judecată în aceste pricini?

Ruben își ținu răsuflarea, întrezărind o licărire de speranță când *robi* Ezra cugetă la întrebare.

— Istoria dovedește, răspunse el în cele din urmă, că deși strămoșii samaritenilor au pretins să se închine Atotputernicului după ce s-au stabilit în ținut, ei au continuat să se agațe și de dumnezeii lor. Rezultatul e acest amestec nelegiuit de popoare și credințe pe care-l vedem azi printre neamuri.

— Dar nu s-ar cuveni ca barem să ni se acorde o întrevedere dreaptă, individuală, înainte să fim siliți să ne supunem poruncii tale? întrebă Șabtai.

— Nu văd de ce n-am putea decide fiecare caz în parte, zise Ezra, după ce am cerut călăuzire la Dumnezeu.

Își ridică mâinile, adresându-se mulțimii:

— Sunteți de acord să numim o ceată de judecători, aici și acum, după cum ne sfătuiește Șabtai?

Gloata începu să vocifereze și Ruben nu reuși să deslușească răspunsul lor. Unul dintre bătrânii lui Iuda se ridică și pași înainte.

— Cred că ne învoim, zise el, dar e multă lume aici și suntem în sezonul ploios. Nu putem aștepta afară până se hotărăște fiecare caz în parte. În plus, n-avem cum rezolva problema într-o zi, două, fiind vorba de sute de căsătorii presărate peste tot în ținut.

Începură să vorbească cu toții deodată, dar Ezra ceru să se facă liniște.

— De ce nu-i lăsăm pe judecători să acționeze în numele întregii adunări? continuă bătrânul. Și orice bărbat din cetățile noastre care s-a însurat cu o străină să vină la un moment stabilit, împreună cu bătrânii și judecătorii din cetatea respectivă, ca să se ia o hotărâre. E important s-o facem cât mai repede pentru ca mânia aprinsă a lui Dumnezeu în privința asta să se abată de la noi.

Ezra se întoarse spre Șabtai, Meșulam și ceilalți

oponenți.

— Dacă fiecare caz în parte e adus în fața cetei judecătorilor, veți fi gata să urmați decizia lor? îi întrebă el.

— Da. Dar vrem mai întâi să ne facem auziți.

— Atunci vom face cum ați propus, zise Ezra. Voi numi o ceată de judecători din capi de familie, câte unul pe fiecare grup de familii, pentru a cerceta cazurile individuale. Vom trage la sorți ordinea în care se vor prezenta satele și cetățile înaintea lor, care se va întruni în sala de sfat.

— Putem aduce martori care să vorbească în apărarea noastră? întrebă Șabtai.

— Da, desigur. Voi fi și eu de față ca membru fără drept de a-mi spune părerea, ca să mă asigur că hotărârile judecătorilor sunt potrivite cu *Tor a*. Am nevoie de câteva zile să fac aranjamentele, așa că vom începe în prima zi a lunii a zecea. Sunteți liberi acum.

— Hai acasă să ne încălzim, zise Ruben.

Își ajută soția să se ridice și se strecurară din curtea aglomerată împreună cu ceilalți. Mantaua lui Ruben era learcă de o putea stoarce. Din părul Aminei picurau stropi de apă pe sub acoperământul ud de cap. Părea palidă de frig și de teamă.

— Mi-e frică, Ruben.

— Totul va fi bine. *Rabi* Ezra mă cunoaște. Mă va asculta și va hotărî în favoarea noastră. Ai să vezi.

O ajută să încingă focul în căsuță și așteaptă până se uscă și se schimbă în haine călduroase. Dar el nu-și dădu jos mantaua.

— N-ai de gând să-ți pui haine uscate? întrebă ea.

— Trebuie să mă întorc la Templu. Am uitat să verific când am următoarea rundă de pază.

— Nu poți aștepta până se oprește ploaia?

— Oricum sunt deja ud learcă... Nu stau mult.

O sărută și ieși din nou în frigul de afară.

Ruben nu fu surprins când nu-și găsi nici acum numele pe listă. Dădu de unul din mai-marii leviți, care-i confirmă ceea ce bănuia deja.

— Ne-am gândit că ar fi mai bine să-ți iei puțin timp liber, până se mai limpezește treaba.

— *Treaba* cu soția mea păgână, vrei să zici? Întrebă el mânios. Amina e mai evlavioasă ca mine!

— Îmi pare rău, Ruben.

Trebuia să dea de *rabi* Ezra. Fără zăbavă. Auzise că *rabi* își petrecea zilele rugându-se într-una dintre încăperile laterale ale Templului, așa că se duse mai întâi în odaia de schimb a leviților să-și îmbrace mantia albă, știind că aceasta îi va înlesni accesul la toate zonele sfinte. Când se năpusti în sfârșit în camera lui *rabi*, îl găsi așezat cu coatele pe genunchi, cu fața îngropată în palme. Ezra își ridică privirea la intrarea lui.

— Ruben! Ce cauți aici?

— Am venit să cerșesc îndurare, *rabi*, zise el, închizând ușa în urma lui. Vei face parte dintre judecătorii care vor hotărî soarta mea și a Aminei...

— Nu, nu fac parte dintre ei. Îmi pare rău. Mă aflui acolo doar în calitate de sfătuitor în problemele Legii. Căpii de familie vă vor analiza cazul și...

— Și îmi vor spune să mă despart de ea? Nici prin gând nu-mi trece! E o barbarie!

— Ruben, ascultă-mă, te rog...

— De ce? Ca să-mi spui cât sunt de nelegiuit și de păcătos că m-am însurat cu Amina? Am făcut tot ce mi-ai cerut. Mi-am curățat viața, m-am căit de păcat și am muncit din greu să-L slujesc pe Dumnezeu și să urmez regulile Lui. Și acum vine să-mi spună că dragostea pentru Amina e o greșeală? Că e un păcat că m-am îndrăgostit de ea? Dacă-i așa, prefer să trăiesc în păcat! Pentru că dragostea și căsătoria noastră nu sunt o greșeală. Copilul

nostru e o binecuvântare venită în urma jurămintelor de căsătorie - jurăminte depuse înaintea lui Dumnezeu. Greșeala e a ta și a judecătorilor tăi!

— Trebuie să înțelegi, Ruben, că soțiile noastre sunt cele care dau tonul casei. Ele ne cresc și ne formează copiii până sunt destul de mari să învețe la *ieșiva*. E răspunderea femeilor să respecte regulile dietare ale casei, să țină Sabatele și zilele de sărbătoare. Ele duc mai departe moștenirea noastră ca popor al lui Dumnezeu. O nevastă străină n-are cum să facă toate astea.

Ruben era pe punctul să răbufnească.

— Dacă ai cunoaște-o pe Amina, ai ști că deja face toate astea!

— Ascultă, Ruben...

— Vrei să spui că Dumnezeu mă poate ierta că sunt un tâlhar și că am nesocotit legile Lui cea mai mare parte a vieții, dar nu și că m-am îndrăgostit? E absurd! Ce să mai cred despre un astfel de Dumnezeu?

— E mai înțelept decât noi. Trebuie să ne încredem în El și...

— O iubesc! Tu nu-ți iubești soția, *rabi*? Ai putea să renunți la ea?

— Înțeleg că Dumnezeu îți cere un lucru extrem de dificil...

— Imposibil mai degrabă! N-am s-o părăsesc pe Amina. E cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat vreodată. O iubesc. Dacă Dumnezeu spune că nu pot sluji la Templu pentru că sunt însurat cu ea, îmi voi preda mantia și voi renunța la slujbă chiar acum. Dacă spune că trebuie să mă despart de ea și să-mi părăsesc copilul, e un Dumnezeu nedrept și nu vreau să-L mai slujesc!

— Dumnezeu nu-i niciodată nedrept. El are întotdeauna un motiv bun pentru poruncile Lui.

— Asta ai spus și despre moartea tatălui meu. Cum poți cere de la mine să-mi pun încrederea într-un

Dumnezeu care face asemenea lucruri de neînțeles?

— Ruben, dacă ai ști cât de mult aș vrea să te ajut...

— Atunci fă-o! Ajută-mă! Găsește ceva! Dă o nouă hotărâre!

— N-am cum, nu pricepi? E o dilemă morală și pentru mine. Fie ies din cuvântul lui Dumnezeu și renunț la toate reformele în care am crezut și pentru care am lucrat toată viața, fie aplic Legea lui Dumnezeu și te nefericesc pe tine și pe toți ceilalți pe care îi iubesc. Trebuie să-L aleg pe Dumnezeu. Nu există altă alegere pentru mine.

— Și cu mila cum rămâne? Mi-ai mai arătat o dată milă când mi-ai dat o a doua șansă.

Ruben se prăbuși în genunchi înaintea lui.

— Te rog! Te implor încă o dată să ai milă, *rabi* Ezra. Nu mă face să mă despart de Amina!

— Nu te milogi, Ruben. Ridică-te, zise el, trăgându-l de braț.

— Amina așteaptă primul nostru copil, zise el, refuzând să se ridice. Cum să-mi părăsesc soția și copilul? Faci parte din ceata de judecători! Poți hotărî în favoarea noastră!

Ezra căzu și el în genunchi, apucându-l cu mâinile de umeri. Ochii i se umplură de lacrimi și zise:

— Îmi pare rău, Ruben. Depinde numai de ei. Nu pot face nimic.

— Ba da, poți! Dar nu vrei!

Tânărul se ridică greoi în picioare.

— Nu vreau să mai am nimic de-a face cu tine! Și cu toată tărșenia asta!

Ieși cu pași mari din odaie, trântind ușa în urma lui.

Capitolul 54

Ierusalim

Amina îndeplini îndatoririle zilnice precum măcinatul făinii și făcutul pâinii năucită de durere și tulburare. Mai marii cereau desfacerea căsătoriei ei cu Ruben. Încercase

să nu plângă în fața lui, dând crezare asigurărilor lui că nu-i va părăsi niciodată pe ea și pe copilul lor nenăscut. Dar în clipele când rămânea singură ca acum, lacrimile nu se mai lăsau stăvilite, căzând peste fiecare sarcină pe care o îndeplinea.

Se crezuse iubită și acceptată de Dumnezeu, dar fusese o minciună. Era o edomită, o vrăjmașă a poporului ales. Nimic nu putea schimba asta. Respingerea și rușinea ce o urmăriseră în primii ani de viață o ajunseseră în sfârșit din urmă. Era o netrebnică demnă de rușine și ocară. Și bărbatul pe care-l iubea mai mult ca pe propria viață avea să fie respins din pricina ei. Ruben nu-i spusese adevărul decât în dimineața aceea – că nu mai era pus la păzirea Templului din pricina ei. Nu o învinuise direct, dar știa că acesta era motivul. O sărutase înainte de plecare, spunându-i că se duce la un fierar din zonă să stea de vorbă despre un loc de muncă.

Scăpă din mâini piatra de măcinat și-și acoperi fața, plângând cu suspine. Hodaia îi spusese că Atotputernicul era un Dumnezeu plin de îndurare și har. Atunci de ce îi întorcea acum spatele? Dacă-i fusese tot timpul împotrivă, de ce n-o lăsase să moară împreună cu familia ei cu ani în urmă? De ce-i dăruise nădejde și dragoste... doar ca să i le smulgă acum înapoi?

Cerurile nu răspunseră. Făina rămase nemăcinată și pâinea nefăcută. Amina știa că ar fi trebuit să termine de pregătit masa până la întoarcerea lui Ruben, dar nu mai avea putere. Ruben era levit, nu fierar. Cum să-l lase să-și sacrifice credința, poporul și chemarea de levit – pentru ea? Cum să-l lase să înfrunte judecata lui Dumnezeu pentru nesocotirea *Torei*? Avea de ales între ea și Dumnezeu, și se cuvenea să-L aleagă pe Dumnezeu. De dragul lui, trebuia să se asigure că o va face.

Amina se șterse la ochi și se ridică în picioare. Singura soluție era să se întoarcă la ai ei, unde îi era locul.

Judecătorii numiți de *rabi* Ezra aveau să-l silească pe Ruben să se despartă de ea, așa că ar fi putut la fel de bine să plece de pe acum, cruțându-l de durerea despărțirii sau de pedeapsa pentru împotrivire. Fusese o nebunie să-și închipuie că va fi acceptată printre iudei – oare nu asta îi repetase Saifa de atâta vreme? Sora ei o asigurase că era binevenită să se întoarcă definitiv la poporul ei. Acolo unde îi era locul. Tatăl ei avusese dreptate să trateze o oloagă ca ea cu atâta dispreț.

Adună făina și puse la loc piatra de măcinat. Zgândări jăratul să stingă focul din vatră și își împachetă puținele lucruri, legându-le într-o bocceluță. Apoi își mai roti o dată privirile prin frumoasa căsuță pe care i-o construise Ruben cu atâta dragoste. Atotputernicul nu intenționase niciodată să fie a ei.

Afară turna cu găleata, parcă anume s-o pedepsească și mai mult în timp ce străbătea șontâc străzile orașului spre poteca ce cobora în vale. De două ori alunecă și căzu pe pietrele alunecoase de pe caldarâm, în graba mare de a pleca înainte de întoarcerea lui Ruben. Mai căzu de trei ori pe drumul mocirlos spre satul Saifei de peste vale, julindu-și genunchii, zgâriindu-și palmele și murdărindu-și rochia. Nu mai bătuse niciodată singură atâta cale, jonglând cu cârja și bocceluța incomodă, și călătoria îi luă toată ziua. Era udă learcă și tremurândă când ajunse în fața bătrânilor de la gura satului Saifei.

— Am venit în vizită la sora mea, le spuse ea clănțănind din dinți.

Le văzu disprețul când îi făcură semn să treacă.

Amina se duse să bată la poarta din spate a casei surorii sale, conștientă cât de jengoasă și de zdrențuită trebuia să pară. Saifa deschise cu un copilaș la șold și păru să n-o recunoască la început.

— Amina?... Ce cauți aici?

Amina lăsă jos bocceluța și-și strânse sora la piept,

cu copilul zbatându-se și protestând prins între ele.

— Pot să mă mut cu tine, Saifa? Suntem încă surori, nu? Orice-ar fi?

Saifa o ținu la distanță sub streășină s-o studieze din cap până-n picioare.

— Ce-ai pățit?

— A trebuit să vin pe jos tot drumul... și am căzut de câteva ori.

— Dar... ce te aduce aici? Ce s-a întâmplat cu flăcăul iudeu cu care trebuia să te măriți?

Gândul la Ruben, la cât de dor avea să-i fie de brațele lui puternice și de căldura îmbrățișării lui, îi făcu durerea din inimă aproape de nesuportat. Dar știa că făcuse bine plecând de la el.

— N-a mers până la urmă, răspunse ea. L-am... l-am părăsit. Pot să stau cu tine până mă hotărâsc încotro s-o apuc?

Saifa păru să se înmoaie puțin văzându-i suferința cumplită.

— Trebuie să-l întreb pe soțul meu când se întoarce... dar... dar cred că nu va fi nicio problemă.

Amina își aminti cu câtă bucurie o primise Hodaia în casa ei, fără să-i pese de ce spuneau sau credeau fiii ei despre această hotărâre. Inima bună a Hodaiei o făcuse să creadă că Atotputernicul era un Dumnezeu plin de milă și iubire. Dar mila Lui era îndreptată doar spre iudei, nu și spre străinii de teapa ei. Se întrebă pentru prima oară dacă judecătorii ar fi făcut-o și pe Hodaia să se despartă de soțul ei. Nu cumva Iacov și celălalt fiu al ei vor fi respinși chiar și acum de comunitate din pricina mamei lor străine?

— Mulțumesc, îi spuse ea Saifei. N-am unde să mă duc în altă parte.

— Dar prietenii tăi iudei? o întrebă aceasta, conducând-o în casa ei caldă. Amina nu putu decât să clatine din cap, luptându-se să-și rețină lacrimile ce

amenințau să o trădeze.

— Am tot încercat să-ți spun că locul tău e printre ai tăi, zise Saifa.

— Știu. Și ai avut dreptate.

După cum avusese dreptate și s-o trateze cu atâta dispreț, întocmai ca părinții lor. Amina zăbovi câteva momente să se curețe și să se schimbe de hainele ude, apoi ieși în curte s-o ajute pe Saifa la tăiat ceapă și usturoi și la înmuiatul peștelui uscat pentru cină.

— Să te ajut să pregătești masa, zise ea și se puse repede pe treabă, dându-i Saifei răgazul să se ocupe de băiețelul ei. Se hotărî să nu pomenească nimic de copilul pe care-l aștepta de la Ruben. Saifa avea să-și dea singură seama la timpul potrivit. Dar, în ciuda robotitului ei, Amina nu-și putu lua gândul de la el. Cât timp avea să treacă până va reuși să-l uite? Luni? Sau poate ani?

Niciodată. Nu va înceta niciodată să se gândească la el și să-l iubească. Când se întoarse acasă soțul Saifei, Amina avu grijă să se ferească din calea lui, cum făcuse în satul ei natal.

— L-am întrebat pe bărbatul meu dacă poți să rămâi, îi spuse Saifa mai târziu, și a spus că da, cu condiția să muncești pentru noi ca servitoare. Îmi pare rău, dar nu suntem oameni bogați și nu ne putem permite să te întreținem fără să-ți câștigi singură traiul.

— Da, așa se și cuvine. Nu mă deranjează să vă slujesc.

Așa era cel mai bine. S-o fi considerat din familie, ar fi silit-o poate să se mărite și n-ar fi putut să-i fie necredincioasă lui Ruben. N-avea să mai iubească niciodată pe nimeni.

Saifa își servi soțul și-și luă masa cu el, în timp ce Amina mănca singură, ca o adevărată slujitoare. Ajunsese înapoi de unde plecase, o oloagă nedorită, făcându-și familia de ocară.

— Mă duc să-ți fac patul în cămară, îi zise Saifa.

— E bine și așa.

Stând trează mai târziu în noaptea aceea, tremurând sub pătura subțire și ascultând șoarecii ce mișunau printre ulcele, Amina știa că era pedeapsa ei pentru că se născuse edomită. Familia ei atacase poporul lui Dumnezeu și încercase să-l nimicească. Dar, când încercă să se roage Atotputernicului, nu putu să nu-și pună aceeași întrebare: de ce-i dăruise atâta fericire, dacă intenționase să i-o ia înapoi în felul acesta?

Capitolul 55

Ierusalim **y**!

Îmi pare rău, Ezra, dar nu mai pot să tac, zise Debora.

Ascultase toată dimineața tumultul din sala de sfat din vecini, unde judecătorii hotărau soarta bărbaților însurați cu neveste străine. Femeile boceau de durere în curtea din fața odăilor ei. Plângeau și bărbații în toată firea, iar ei îi venea să plângă alături de ei. Judecătorii își terminaseră cercetările pe ziua respectivă și Ezra se întorsese acasă, istovit și stors de vlagă. Dar Debora nu mai putea păstra nicio clipă tăcerea. Îl întâmpină la ușă încă înainte să-și scoată sandalele și să se așeze.

— Și-a pierdut mințile toată lumea din ținut? întrebă ea. Când se va sfârși toată jalea asta?

— Debora, te rog... făcu el cu glas stins. Nu te privește...

— Ba da, cum să nu mă privească!? îi privește pe toți din ținut! Mi-ai promis înainte de nuntă că ai să mă lași să-mi spun părerea, ai uitat?

— Nu, n-am uitat.

Se prăbuși pe o bancă lângă ușă să-și scoată sandalele.

— Te ascult.

— Bag seamă că tu și oamenii tăi ați devenit la fel de

necruțători ca vânătorul pe urmele prăzii, hăituindu-i pe străini și pedepsindu-i. De ce nu vă luați și de iudeii care s-au lepădat de Dumnezeu? Sunt sigură că s-ar găsi o grămadă de hăituit, nu?

— Nu hăituim pe nimeni. Nu facem decât să cercetăm riguros. Judecătorii sunt gata să accepte mărturii și să verifice convingerile fiecărei străine înainte să se pronunțe pentru desfacerea căsătoriei.

— Și s-a găsit vreo căsătorie care să nu fie desfăcută? Ezra își abătu privirea.

— Nu. Încă nu.

— Ești unul dintre cei cu drept de hotărâre?

— Nu, nu mă pronunț. Sunt întrebat doar ca învățat al *Torei*. Dacă apare o întrebare legată de Lege, e datoria mea să iau o hotărâre legală. Nu ne-am mai confruntat cu o asemenea situație în toată istoria noastră. Mă pronunț zilnic asupra unor situații ce vor afecta căsătoriile confrăților noștri de-aici înainte.

— Și dacă sunt și copii din căsătorie? Contează pentru voi?

— Potrivit *Torei*, nu poate să conteze. Copiii nu sunt un motiv care să poată împiedica despărțirea.

— O, Ezra! E atât de crud!

— Nu depinde de mine, zise el, dând din mâini.

— Dar ar putea să depindă! Tu ești conducătorul. Al tău e ultimul cuvânt.

El se ridică și se strecură pe lângă ea, clătinând din cap. Debora îl urmă în iatacul de dormit, întrebându-se dacă mai putea iubi un om atât de neînduplecat. Legea dusese la căsătoria ei cu Ezra și le dăruise copii, dar nu cumva prea multă lege strică? Cum de nu vedea că, dacă Dumnezeu ar fi aplicat Legea la sânge, fără să le arate milă, ar fi pierit cu toții în Babilon?

— Și Ruben? întrebă ea. S-a prezentat cu Amina în fața judecătorilor?

— Nu. Pricinile din Ierusalim nu sunt judecate până săptămâna viitoare.

Rămase în picioare, rotindu-și buimăcit privirile prin jur, de parcă ar fi uitat de ce intrase în iatac.

— Ruben a venit să mă roage să-l ajut și să trec cu vederea în cazul lui, zise el, dar a trebuit să refuz. I-am spus că n-am cum face asta fără să încalc Legea.

— Dar se va abate de la Dumnezeu dacă nu-l ajuți! Știu bine că nu se va despărți de Amina.

Ezra închise ochii și Debora se temu că-și dorea să plece și să-l lase singur. Dar în loc s-o facă, se apropie și mai mult de el și-l luă de mâini.

— Ești atât de credincios în ținerea Legii, dar nu crezi că Dumnezeu e milostiv cu străinii care îl caută? Cu străinii ca Rut?

— Nici nu-ți dai seama ce greu e să pășesc pe firul subțire dintre lege și har! Dar diferența dintre noi și străini e că ei sunt niște păgâni care nu-L cunosc pe Dumnezeu și nu fac niciun efort să urmeze Legea Lui. Cum ar putea să le arate milă?

Ea îi lăsă mâinile.

— Ezra, cred că ar trebui să-ți înfrunți ura față de neamuri.

— Nu le urăsc.

— Ba eu cred că da. Fii sincer: nu crezi că ținutul nostru ar fi un loc mai bun dacă i-am surghiuni pe toți străinii dincolo de hotare? De fapt, ce-ar fi să-l convingem pe împăratul persan să dea o poruncă precum cea a lui Haman, numai că de data asta nu noi, ci străinii să fie dați morții pe treisprezece a lui adar?

Ezra nu-și ieșea repede din fire, dar ochii îi scăpărau acum de furie. Debora îi simți mânia mocnită când răspunse cu glas înecat:

— Ura neamurilor nu se va stinge niciodată, Debora. Niciodată! De-a lungul veacurilor, au încercat să ne

stârpească iar și iar cum a făcut Haman. Egiptenii ne-au înecat pruncii în Nil. Moabiții l-au tocmnit pe Balaam să ne blesteme. Amaleciții ne-au atacat pe noi și familiile noastre pe când eram neajutorați în pustie. Filistenii au pus un uriaș în fruntea oștii lor să ne nimicească. Asirienii ne-au ucis cu miile când au cucerit triburile nordice. Babilonienii ne-au măcelărit fără milă când au nimicit Ierusalimul și au făcut-o jubilând! „Frații” edomiți și-au unit forțele să ne prade în loc să ne ajute. În orice timp și în orice loc, dacă li s-ar oferi șansa să ne căsăpească, străinii ar face-o bucuroși! Ei nu cred în Atotputernicul. Îi hulesc numele. Se răzvrătesc împotriva stăpânirii și rânduielilor Lui morale. De asta vor să șteargă orice urmă a poporului Lui de pe fața pământului - pentru că suntem ispravnicii lui Dumnezeu și ai legilor Lui.

— Nu orice străin ne urăște, pe noi și pe Dumnezeul nostru. Cum rămâne cu Rahav, care l-a ajutat pe Iosua să cucerească Ierihonul? Sau cu Rut?

— Mă tem că ele sunt excepția, nu regula.

— Carevasăzicăâi urăști pe străini fiindcă crezi că și Dumnezeu îi urăște?

Ezra nu răspunse.

— Eu nu cred că îi urăște, Ezra. Iar, dacă tu crezi asta, părerea mea e că ar trebui să te retragi de la dezbateri.

— Ce n-aș da s-o pot face! Dar am primit poruncă de la împăratul Persiei să cârmuiesc provincia potrivit *Torei*. Crede-mă, aș arăta bucuros milă dacă ar fi posibil. Crezi că-mi face plăcere să fac ceea ce fac? Mă roade pe dinăuntru!

Ea îl mângâie pe braț să-l aline.

— Crezi că așa se simte și Cel Preasfânt? Că ne iubește și tânjește să ne arate milă și har, dar trebuie să le pună mereu în cumpănă cu sfințenia și dreptatea Lui?

— Dumnezeu e Dumnezeu. E destul de înțelept să

asigure echilibrul perfect între lege și har. Dar tare-aș vrea să-mi arate și mie cum s-o fac în situația asta.

— Ezra, de ce ne-a iertat Dumnezeu și ne-a adus aici s-o luăm de la capăt?

— Pentru că ne iubește și vrea să-L iubim și să-L slujim și noi la rândul nostru. Are un plan pentru noi.

— Și poporul și-a primit pedeapsa binemeritată sau i s-a arătat milă?

— I s-a arătat milă, desigur.

— Și nu s-ar putea ca El să vrea să fie iubit și slujit și de neamuri? Nu s-ar putea ca unii soți iudei să-și aducă soțiile străine la Dumnezeu, în loc ca ele să-i atragă la idoli?

— Ba da, desigur... dar Tora *interzice* căsătoriile cu neamurile. Trebuie să judec potrivit cuvântului descoperit al lui Dumnezeu.

— Atunci fă ce te pricepi cel mai bine, Ezra - studiază Cuvântul lui Dumnezeu. Lasă-L pe El să-ți dezvăluie răspunsul la situația asta imposibilă. Roagă-L să-ți arate cum să ții în cumpănă legea și harul în situații ca a lui Ruben. Te rog, e tot ce-ți cer. Caută-L în *Tora* pe Dumnezeul harului - pe Dumnezeul care ne-a iertat poporul și ne-a dat o a doua șansă.

Ezra își frecă fața cu mâinile, masându-și cu degetele pleoapele închise. Apoi își coborî mâinile și o privi din nou, dând din cap.

— Asta pot să fac. Până acum m-am concentrat asupra legii ce interzice căsătoriile cu străinii. Aș putea să văd ce altceva mai zice Dumnezeu în Cuvântul Său despre căsătorie.

O țină în brațe, strângând-o la piept, vreme îndelungată, apoi îi dădu drumul și ieși din odaie, îndreptându-se spre ușa de la intrare.

— Unde pleci?

— Simt nevoia de o plimbare.

Debora nu mai știe ce să facă după plecarea lui. Oare o auzise? Și va schimba asta felul în care luau judecătoria hotărârile? se gândi la Ruben și la Amina, întrebându-se cum rezista credința lor în toiul acestei încercări. Ezra spunea că Ruben îi vorbise, dar oare el și Amina nu se dăduseră bătăi după ce refuzase să îi ajute? Nu cumva plecaseră din Ierusalim în loc să aștepte să i se decidă viitorul?

Cu cât se gândea mai mult, cu atât își dădea seama că trebuia să le vorbească, să-i încurajeze să se încreadă în mila lui Dumnezeu. Își luă șalul și ieși din casă, zorind pe străzile întortocheate până la casa tinerilor însurăței. Bătu în ușă și îi deschise Ruben.

— Amina e cu tine? o întrebă el înainte să apuce să spună ceva. Chipul lui avea o expresie frenetică și gâfâia de parcă ar fi alergat.

— Nu, n-am văzut-o. Am venit să...

— A dispărut! Amina a dispărut și n-o găsesc nicăieri!

Panica lui era molipsitoare și inima Deborei începu să bată mai cu putere.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, zise ea.

— M-am dus azi dimineață la un fierar să-mi caut de lucru. Nu mai pot sluji la Templu ca levit din pricina Aminei. M-am întors de câteva momente și n-o găsesc nicăieri! Casa e goală! Dacă i s-a întâmplat ceva...

Debora se aplecă să pună mâna pe vatră. Era rece. Nu zări niciun semn de gătit, cum ar fi fost firesc la acea oră din zi.

— I-au dispărut din haine sau din lucruri?

Se aplecă să intre după el în casă și-și roti privirile prin jur.

— Da! I-au dispărut și hainele! Și toate lucrurile!

— Trebuie că și-a pierdut speranța, murmură Debora.

De ce nu venise mai repede s-o vadă?

— Trebuie s-o găsesc! strigă Ruben.

Debora îl apucă de braț chiar când se pregătea să se repeadă afară din odaie.

— Stai. Dacă o găsești, spune-i să se încreadă în Dumnezeu. De-aceea am venit, să vă încurajez să faceți asta. Sunt sigură că Amina îl iubește pe Dumnezeu și știu că El va judeca drept când veți veni înaintea judecătorilor. Dumnezeu știe adevărul despre credința ei. El știe că nu se închină la idoli. Nu trebuie decât să așteptați și să vă încredeți în dreptatea Lui.

Ruben dădu din cap, dar părea atât de tulburat, că Debora se întrebă dacă o auzise.

— N-am să încetez s-o caut! Niciodată!... îmi pare rău, dar trebuie să plec.

Debora ieși din nou în ploaia bunișoasă și pomi spre casă, întrebându-se dacă Ezra nu s-ar fi răzgândit văzând efectul hotărârilor lui în viețile unor oameni în came și oase. Avea credința că Domnul Preasfânt tânjea să aibă milă de Ruben și Amina. Soțul ei și ceilalți judecători de ce nu puteau da dovadă de milă?

Capitolul 56

Ierusalim

Ezra își dorea cu disperare să stea de vorbă cu cineva. Cererile pentru milă ale Deborei îi frânseseră inima, slăbindu-i hotărârea de a rămâne în fruntea lui Iuda. Oare femeia avea dreptate în privința urii lui față de neamuri? Oare într-adevăr asta îl motiva? Dacă era așa, trebuia să renunțe să fie mai-marele poporului.

Neștiind încotro s-o apuce, bătu străzile până la casa fratelui său, Așez.

— Nu-i acasă, zise Miriam. S-a dus la atelierul de olărit din zona de sud a cetății.

— La atelierul de olărit? Ce face acolo?

— Oale, răspunse ea, ridicând din umeri. Zice că-l ajută să se liniștească.

În ciuda ploii bunișoase; ucenicii și meșterii

forfoteau prin atelierul în aer liber la sosirea lui Ezra. Simți căldura cuptorului aflat la câțiva metri de el. De cum îl zări, maistrul se opri din lucru și se grăbi să-l întâmpine.

— Dregătorule Ezra! Cu ce îți pot fi de folos?

— Am venit să vorbesc cu fratele meu. Mi s-a spus că e aici.

— Da, e acolo.

Arată spre groapa cu argilă.

Ezra îl zări, deși Așez se pierdea atât de bine printre ceilalți lucrători cu șorțul lui de piele și mâinile mânjite de lut, că abia îl recunoscuse. Se apropie și se opri să-l privească neobservat de la distanță. Așez scoase un boț de lut din puțul de tescuit și îl duse la masa de lucru, unde-l bătu să scoată bulele de aer. Termină treaba cu iuteala și priceperea unui meșter iscusit și duse lutul la una din roțile olarului. Se așeză și-și ridică privirea, zărindu-l în sfârșit pe Ezra.

— Ce cauți aici? îl întrebă când se apropie.

— Aș putea să te întreb și eu același lucru. Ai renunțat deja la preoție?

— Nu. Nu sunt de slujbă săptămâna asta.

Cu o bufnitură fermă, Așez trânti lutul în centrul roții și lovi partea de jos cu piciorul s-o pună în mișcare. Se aplecă să-și înmoaie mâinile în ligheanul cu apă, eliminând excesul.

— De ce vii aici, Așez? Sunt sigur că nu mai ești nevoit să faci muncă de olar.

— Îți spun eu de ce, zise el, ridicând ușor din umeri. Pentru că în viață sunt atâtea lucruri pe care nu le înțeleg, dar la asta mă pricep. E înșuflețitor să văd produsul finisat la finalul unei zile de trudă. Câte sarcini din viață îți oferă satisfacția să poți spune „Gata, am terminat. Am realizat ceva util”?

Ezra suspină.

— Eu unul mă îndoiesc că-mi voi termina vreodată

reforme sau că voi aduce lumea înapoi la Dumnezeu.

Privi cum Așez învârtea roata tot mai repede cu piciorul, presând cu mâinile lutul până se formă o movilă rotundă și netedă, își înmuie apoi iar mâinile în apă și fixă cu degetele mari de la mâini centrul boțului în mișcare, trăgându-l lin în sus să formeze un cilindru.

— Ce rost are să-i faci pe oameni să țină legile lui Dumnezeu dacă încă nu-L cunosc? întrebă Așez fără să ridice privirea.

— Poate niciunul - dar asta mi-e misiunea. Împăratul persan m-a împuternicit să aplic *Tora*, chiar dacă înseamnă să distrug căsnicii și să smulg copii de la tații și din casele lor.

— Și nu asta ți-ai dorit? împuternicire să aplici *Toral*

— Așa am crezut și eu... Dar Debora și Ruben m-au învinovățit de cruzime, și ceea ce fac pare într-adevăr crud. Vorbim de oameni în came și oase, de familii adevărate. Știu că n-am de ales. Rămășița poporului lui Dumnezeu nu va supraviețui dacă ne luăm neveste idolatre... Dar procesul e atât de dureros.

— Mai ții minte când ai fost rănit în bătălie? Nu te-a durut când ți-au curățat și bandajat rana?

Așez își ridică o clipă privirea înainte să se întoarcă la lucru.

— Dar ce-ar fi fost să nu fi scăpat de infecție?

— Aș fi murit. Tu și cu mine înțelegem asta, dar bărbații ca Ruben, care-și iubesc soțiile străine, nu-și dau seama că e în joc viitorul nostru. Ei nu știu decât una și bună - că nu vor să se despartă de neveste.

Ezra privi mâinile lui Așez în timp ce continua să modeleze lutul. Părea aproape fluid sub atingerea lui, supunându-se presiunii degetelor sale. Nu crea doar un simplu vas, ci un obiect frumos și grațios - și folositor pe deasupra.

— Cred că ar trebui să mă retrag din funcție, Așez.

Nu mai pot cârmui. Nu pot să iau aceste hotărâri dificile și să mă lupt să aplic Legea lui Dumnezeu printre niște oameni hotărâți s-o încalce – niște oameni încredințați că Legea e greșită și că ar trebui schimbată după bunul lor plac. Nu pot să motivez întruna regulile lui Dumnezeu, încercând să explic căile Lui. Nu mai pot purta pe umeri povara responsabilității lor.

— Dar suntem preoți, Ezra. Suntem răspunzători pentru acești oameni. Chiar dacă nu vei mai fi dregător, datoria ta ca preot e să aduci oamenii înaintea tronului lui Dumnezeu și să oferi jertfe pentru păcatele lor.

— E una să păcătuiești din neștiință – pentru asta avem jertfele zilnice. Dar acești bărbați însurați cu străine au știut ce spune Legea și au încălcat-o cu bună știință.

— Se întâmplă tot timpul, zise Așez, ridicând din umeri. Chiar zilele trecute a venit la mine un om să se spovedească și să-și aducă jertfa pentru păcat – și era același păcat pe care îl mărturisise cu o lună în urmă! Ce-ar fi trebuit să-i spun? Să-l izgonesc? Că am terminat cu el, și eu și Dumnezeu?

— Tocmai la asta mă refer. Acești bărbați au păcătuیت însurându-se cu străine și acum vor să păcătuiesc și eu făcându-mă că nu văd. Nu-i mai pot cârmui pe acești oameni. Mă roade pe dinăuntru. Nu mai pot dormi noaptea. Zi de zi stomacul mă doare atât de rău, că abia pot să mănânc. Nu sunt Mesia, Așez.

— Nimeni nu se așteaptă să fii.

Opri roata cu piciorul și ciupi gura ulciorului de lut să formeze un gurgui. Avea să-i adauge un mâner la sfârșit pentru a fi folosit la scosul untdelemnului sau vinului dintr-un vas mai mare.

— Oricum, am venit doar să-ți spun că vreau să renunț. Voi sluji în Templu ca simplu preot și...

Fu întrerupt de hohotul de râs al lui Așez.

— Ce-i așa de amuzant?

— Nu poți să renunți! Doar n-a fost alegerea ta să-i cârmuiești pe oameni în primul rând, și nici dorința lor. Dumnezeu ți-a dat această misiune. Chiar crezi că poți să-L anunți tam-nisam că renunți și lași totul baltă?

— Îmi cere imposibilul.

— Nu, îți cere să suni din trâmbiță și să dai de știre ca străjerul prorocului Ezechiel. Dacă nu-ți dau ascultare, oamenii vor muri în păcatele lor. Dar dacă nu le dai de știre...

— Păcatele lor vor cădea asupra mea.

— Întocmai.

Așez luă un fir subțire și desprins baza ulciorului de pe roată. Se ridică de pe scaun și puse vasul terminat pe un raft să se usuce.

— Simți acum arsura flăcărilor, Ezra, dar face și asta parte din proces. Vasul ăsta nu va fi bun de nimic dacă nu trece prin foc.

Arată spre cuptorul deasupra căruia luceau valuri de căldură.

— Vasele arse acum acolo ar fi netrebuincioase dacă n-ar îndura dogoarea.

— Dar le-am văzut și spărgându-se în cuptor, zise Ezra. Și sunt pe punctul să mă sparg și eu. Nici chiar Debora nu-i de acord cu mine și căsnicia noastră are de suferit. Ea crede că ar trebui să le arăt milă unor oameni ca Ruben și soția lui străină. Dar cum s-o fac? Câtă dogoare crede Atotputernicul că mai pot îndura înainte să mă sparg?

— Vasele care se sparg la foc au cusururi. Poate olarul n-a modelat bine lutul pentru că nu l-a pus chiar în centrul roții ori a avut mizerii sau bule de aer. Dar tu cunoști *Torn* mai bine ca oricare dintre noi. Știi că în Cuvântul lui Dumnezeu nu se găsesc cusururi. Te cunosc mai bine ca oricine. Știu că ești un om drept și credincios și că L ai în centrul vieții pe Dumnezeu. Dacă vrei să fii de

folos poporului, trebuie să rămâi ferm prin foc până treci de partea cealaltă.

— Și cum să fac asta?

— Nu încerca s-o faci singur. Cere ajutorul Atotputernicului. Nu ții minte cum L-am implorat toți să ne ajute înaintea zilei de treisprezece a lui adar? Crezi că am fi ieșit biruitori în ziua aceea fără ajutorul Lui?

Era sfatul pe care i-l dăduse și Debora – să-L roage pe Dumnezeu să-i arate calea de mijloc dintre lege și har.

— Mulțumesc că m-ai ascultat, Așez... Și, fiindcă tot veni vorba, mă bucur să văd că nu ți-ai pierdut iscusința, zise el, arătând spre vasul finisat.

— Îți place? Ți-l dau ție după ce-l trec prin foc.

— Așez... vei sluji în continuare ca preot, nu-i așa?

— Cum să nu, făcu el rânjind. Atunci când nu fac oale.

Capitolul 57

Satul edomit din vecinătatea Ierusalimului

Amina se duse la culcare devreme, epuizată după drumul lung și anevoios de la Ierusalim până în satul surorii sale. Deși avea trupul sleit de puteri, nu se mai putea opri din plâns. Pierderile din viața ei păreau copleșitoare și se întreba cum de putuse crede vreodată că Dumnezeu va scoate ceva bun din ele. Își atinse pântecul în care creștea pruncul lui Ruben. Măcar îl va avea pe el să-l iubească – sau o va pedepsi Dumnezeu luându-i și copilul?

Nu reuși să se afunde într-un somn adânc, așa că moțâi pe apucate până când o trezi brusc răcoarea unei adieri neașteptate. Auzi un foșnet lângă ușă și se întoarse să vadă ce e, chiorându-se prin beznă. Ușa se deschise încet. Amina se ridică în capul oaselor, ducându-și mâna la gură să-și înăbușe un țipăt – și îl recunoscu pe Ruben.

Acesta intră pe nesimțite și îngenunche pe rogojină s-o ia în brațe.

— Mi-a fost atât de teamă că n-am să te găsesc, șopti el. Că n-am să te mai văd niciodată. Te-aș fi căutat toată viața.

— N-ar fi trebuit să vii, murmură ea, ținându-l strâns la rândul ei.

Acum trebuia să îndure durerea de a-l pierde din nou.

— De ce m-ai părăsit, Amina?

— Mă vor face oricum să te părăsesc.

— Niciodată! Nu mă pot sili să renunț la tine!

— Dar locul tău e printre ai tăi - așa cum spune Legea. Iar al meu printre ai mei.

El nu păru s-o audă. Se sculă de jos și o făcu și pe ea să se ridice, ajutând-o apoi să se îmbrace. Se aplecă după cârjă în timp ce ea își încălța sandalele și își roti privirile prin odaia întunecoasă de parcă ar fi căutat ceva. Găsi bocceluța cu lucrurile ei și o luă de jos.

— Asta-i tot? întrebă el.

— Da, dar...

O luă în brațe.

— Ce faci? Ruben, stai!... Va trebui să trecem din nou prin toată durerea asta!

— Nu va trebui. Locul tău e lângă mine.

Amina tânjea să se înapoieze cu el la Ierusalim, dar îi era teamă. Dacă rămânea însurat cu ea, va trebui să renunțe la toate celelalte lucruri din viața lui. Cum să-i explice că nu era demnă de un asemenea sacrificiu? își rezemă capul de pieptul lui în timp ce o căra pe ulițele lăturalnice ale satului Saifei fără niciun cuvânt. Știa exact când să se oprească și când să pornească iar, aruncându-și privirea după colț și continuându-și drumul cu iscusința unui meșter iscusit.

Când în sfârșit se depărtară puțin de sat, Ruben o lăsă din brațe să meargă pe jos. Se crăpa de ziuă. În spatele lor, cerul sângerieu de deasupra muntelui vestea din nou ploaie.

— De ce m-ai părăsit? o întrebă el din nou.

— Ca să nu trebuiască să faci o alegere imposibilă. Dumnezeu te-a chemat să fii levit. Nu poți să-L părăsești pe Cel Preasfânt de dragul meu.

— Nu-mi pasă că sunt levit. Mi-am găsit azi de lucru ca fierar. Am vorbit cu un stăpân de atelier și s-a învoit să mă tocmească. Prefer să lucrez pentru el decât să slujesc unui Dumnezeu în stare să mi te ia.

— Te pot osândi la moarte în ținutul ăsta dacă îl sfidezi pe Dumnezeu.

— Am făcut multe lucruri pentru care să merit să fiu pedepsit, dar iubirea pentru tine nu poate fi un păcat.

— Ruben, te rog, ascultă-mă. Mai bine renunț la tine decât să te văd sacrificându-ți credința și moștenirea. Nu există niciun alt Dumnezeu căruia să te închini, nu ai unde altundeva să mergi. Eu voi continua să mă închin Lui chiar dacă mă va face să mă despart de tine, și trebuie să faci și tu la fel. Nu mai ții minte cum l-a oferit Avraam pe fiul său ca jertfă lui Dumnezeu?

Ajunseră la o răscruce de drumuri, unde câteva pietre masive ofereau loc de popas. Amina se așeză bucuroasă, cu picioarele tremurând de oboseală.

— M-am rugat să găsesc o soluție, zise Ruben, să mă dumiresc ce să fac, și ieri a venit la mine soția lui *rabi* Ezra. Ne-a spus să nu ne dăm bătăuți.

Amina întrezări o rază de speranță.

— Ar putea să-l înduplece ea pe dregător să ne arate milă? Ce altceva a mai spus?

— A spus că Dumnezeu știe adevărul despre credința ta. El știe că nu te închini la idoli. A spus că ne putem bizui pe Atotputernicul să ne facă dreptate.

— Atunci hai să ne bizuim pe El, Ruben. Hai să așteptăm hotărârea judecătorilor înainte să facem următorul pas.

Spera să-i dea astfel mai mult timp să cugete la tot ce

ar fi sacrificat pentru ea. Căci în adâncul sufletului, Amina știa că judecătorii aveau s-o considere o străină necurată. Cu niciun chip n-aveau să facă vreo abatere pentru ea.

— Mă simt atât de neajutorat, zise Ruben, și urăsc sentimentul ăsta. Neajutorat am fost și când a murit tata, și când a vândut unchiul fierăria, și când eram doar un puști și a tăbărit banda de babilonieni asupra mea, legându-mă la ochi și la mâini. Am jurat să nu mai las pe nimeni să-mi hotărască soarta, și iată-mă acum în aceeași situație! Silit de alții să fac ce nu vreau.

— Dar nu te împotrivești unor oameni, ci lui Dumnezeu, zise Amina. În *Tora* Lui scrie clar să nu te însori cu o străină ca mine. Și-atunci ce preferăm, Ruben, voia noastră sau pe a lui Dumnezeu?

— Eu unul prefer voia mea. Voia noastră.

— Și eu. Numai că am sfârși avându-ne unul pe altul, dar neavându-L pe Dumnezeu. Știu cum a fost viața mea înainte să-L găsesc pe El, și tu mi-ai spus cum a fost a ta. Chiar vrei să te întorci la golul acela? Să trăiești departe de Dumnezeu și de poporul Lui? Să renunți la munca ta și la jertfele de la Templu? N-am avea unde să mergem, Ruben. Nici neamurile nu ne-ar primi. După ani întregi de surghiun și singurătate, am ajunge să ne urâm unul pe altul.

— N-aș putea să te urăsc niciodată.

— Hai să implorăm mila lui Dumnezeu. Să-l încredințăm Lui viețile noastre și să ne bizuim că va face ce e mai bine pentru noi.

Ruben se ridică, întorcându-se cu fața spre ea.

— Ce vrei să zici?

— Hai să urmăresc sfatul soției lui *rabi* și să lăsăm judecătorii să hotărască. Să ne încredem în dreptatea Lui. Iar dacă ne spun să ne despărțim...

— Atunci vom pleca împreună și vom locui în altă parte! N-am de gând să rămân aici și să slujesc unui

Dumnezeu nedrept!

— Nu cred că e așa cu credința, Ruben. Înainte să cerem îndurare, trebuie să fim pregătiți să ne supunem Atotputernicului orice ar fi. Avraam n-a știut dinainte că Dumnezeu va aduce un berbec în desiș în locul lui Isaac. A fost gata să asculte și să-și jertfească fiul iubit cu orice preț.

— Nu vreau să trăiesc fără tine!

— Nici eu. Dar poate Dumnezeu are un motiv bun să ne ceară să ne despărțim – cum trebuie să fi avut și la moartea tatălui tău. Tatăl tău nu și-ar fi jertfit propria voie pentru voia lui Dumnezeu?

Ruben închise ochii și încuviință din cap.

— *Ava* spunea că trebuie să ne încredem în bunătatea lui Dumnezeu chiar și atunci când nu o vedem.

— Atunci hai să facem voia Lui, Ruben. Să-l făgăduim lui Dumnezeu și unul altuia că ne vom despărți dacă ne-o va cere. Va însemna că El m-a respins și că trebuie să mă respingi și tu. Mă voi întoarce la poporul meu și tu vei rămâne cu al tău. De acord?

Amina îi studie fața în timp ce se lupta să ia o hotărâre și știu că durerea din inima lui era la fel de profundă ca a ei. Ruben păși cu pumnii strânși de-a lungul și de-a latul răscrucii, apoi se întoarse din nou la ea și se prăbuși în genunchi în fața ei. O cuprinse strâns în brațe plângând. Într-un târziu însă, Amina îl auzi șoptind:

— De acord.

Capitolul 58

să se prezinte înaintea judecătorilor. Ezra se îngrozea de ziua aceea și bănuia că Ruben și soția lui îi împărtășeau groaza. Până acum, fiecare caz cercetat de el și de judecători se soldase cu despărțirea. Dovezile arătau întotdeauna că nevasta străină se închina încă zeilor păgâni. Toate soțiile și copiii lor fuseseră nevoite să se întoarcă în satele samaritene sau edomite de unde

veniseră. Ezra tânjea să arate milă cum îl implorase Debora, dar zi de zi stătea și asculta în sala de judecată, conștient de ce spune Legea și că n-avea de ales decât s-o aplice. Poporul lui Dumnezeu nu putea rămâne încuscrit cu idolatrii.

Zi după zi, Ezra vedea ura și mânia nevestelor străine respinse. De ce le trecea Dumnezeu prin toată această suferință? Pentru că ura neamurile? Nu, Ezra cercetase Scripturile și vedea prea multe dovezi că dimpotrivă, nu le ura. Chiar în dimineața aceea corul de leviți cântase *„Povestiți printre neamuri slava Lui, printre toate popoarele minunile Lui!”*. De ce să împlinească această poruncă, vestind slava Lui, dacă El nu voia să fie cunoscut de neamuri? Nu, Atotputernicul nu-i ura pe străini – le ura doar practicile păgâne și idolii. Și dacă nu erau dispuși să se lepede de aceste practici, lui Ezra și judecătorii nu le mai rămânea decât să-i izgonească.

Primul judecător chemă cel dintâi caz. Ușa de la sală se deschise și măruntaiele lui Ezra se răsuciră dureros când în odaie intră cu pas greoi fostul mare-preot, Eliezer. Lacrimile șiroiau pe chipul zbârcit al acestuia în timp ce stătea înaintea judecătorilor, legându-se prin jurământ să spună adevărul. Eliezer și soția lui erau căsătoriți probabil de ani și ani de zile. Crescuseră împreună copii și nepoți. Îl cunoșteau toți capii de familie și Ezra le simți stânjeneala pricinuită de faptul că trebuiau să-l cerceteze.

— Ai știut înainte să te însori cu soția ta că e o străină? Începu marele judecător.

— Da. Am știut. Am întâlnit-o la o sărbătoare din satul ei samaritean.

— A încercat cineva să te prevină sau să te sfătuiască să nu intri în această uniune?

— Da, tatăl meu, Iosua. Dar n-am vrut să-l ascult.

— Ca parte a cercetării, judecătorii sunt gata să asculte mărturia soției tale și să-i ofere șansa de a ne

spune despre credința ei.

— Soția mea nu vrea să vină, zise Eliezer, cu privirea țintă la picioare. O scoate din minți această vrajbă iudaică, cum îi zice ea. Zice că e aceeași vrajbă care l-a făcut pe Iosua să-i nimicească pe urmașii ei canaaniți la cucerirea țării.

— Îmi pare rău... dar dacă nu vine, va trebui să te rugăm pe tine să mărturisești în numele ei.

Marele-judecător se opri să-și dreagă glasul.

— Se închină doar Atotputernicului? Urmează poruncile *Torei*? Are grijă să mențină cucernicia în casă și să țină regulile alimentare?

Eliezer clătină din cap la fiecare întrebare, ștergându-și lacrimile ce se încăpățâneau să cadă.

— Nimic din toate astea n-a contat pe vremea când eram tânăr și îndrăgostit. Iar acum soția mea zice că-i prea bătrână să se schimbe și să urmeze toate aceste reguli. De fapt, m-a și părăsit deja, știind că judecătorii mă vor sili oricum să mă despart de ea. S-a înapoiat ieri în satul ei și n-are de gând să se mai întoarcă.

Ezra trebui să-și abată privirea de la durerea lui vădită. Și cercetarea încă nu se sfârșise.

— Aveți copii? Întrebă unul dintre judecători.

— Da. Și nepoți. Copiii sunt mari, s-au căsătorit și sunt la casa lor. Fiul meu s-a însurat cu o samariteană din satul mamei sale. A părăsit și el Ierusalimul odată cu soția mea, știind că în aceste împrejurări nu va putea sluji niciodată ca preot. Cele trei fiice ale mele s-au măritat cu iudei și locuiesc încă aici, la Ierusalim.

— Fiicele tale știu că, din moment ce mama lor nu e iudeică, vor trebui să vină și ele cu soții lor înaintea cetei judecătorilor?

— Da... Știu... Sunt conștiente că din pricina mea și soții lor vor trebui poate să se despartă de ele și...

Își acoperi fața și plânse, nereușind să termine.

Indiferent de câte ori ar fi trecut prin asta, lui Ezra nu-i era cu nimic mai ușor. În sală era frig. Auzea vântul şuierând sub streășină și ploaia bătând în obloane. Într-un târziu, Eliezer își ridică ochii și făcu semn cu capul că e gata să continue.

— Ai jurat în Templu cu ceilalți bărbați să te desparti de soția ta străină? Întrebă primul judecător.

— Am fost prea laș s-o fac.

— Și acum? Ești gata să te supui hotărârii noastre și să îți părăsești soția dacă e nevoie?

— Da. După cum v-am mai spus, m-a părăsit ea deja - și mi-a dat de înțeles că nu se va mai întoarce. Am fost atât de orb în tinerețele mele! Neascultarea mea a pricinuit durere nu numai femeii pe care o iubesc și care mi-a fost soție în toți acești ani, ci și copiilor și nepoților mei. N-aș fi crezut niciodată cu ani în urmă că alegerea mea va avea urmări atât de cumplite.

— Îmi pare atât de rău, *rabi* Eliezer, zise Ezra, nemaiputând să tacă. Îmi pare atât de rău pentru pierderea pe care ai suferit-o.

Dar, deși tânjea să-i arate milă, nu vedea nicio cale să o facă, cu toate că era evident din viața lui Eliezer că soția lui nu-l ademenise niciodată să se închine la idoli.

— Ești bun să aștepți o clipă afară? i se adresă marele-judecător lui Eliezer. Avem nevoie de un răgaz de consfătuire.

— Nu-i nevoie să vă consfătuiți cu ușile închise. Știu deja care va fi hotărârea. Nu încape îndoială că soția mea e din rândul neamurilor. Căsătoria noastră e deja anulată.

— Ești conștient că despărțirea trebuie să fie definitivă?

— Da. Sunt conștient de asta.

Eliezer avea să-și petreacă restul anilor singur - o pedeapsă de nesuportat. Dar, după propria mărturie, fusese înștiințat cu ani în urmă și alesese de bunăvoie să

nu asculte.

— Hai să luăm o scurtă pauză, zise Ezra, ridicându-se în picioare. Nu ne-ar strica la niciunul puțin aer curat.

Era primul caz având în centru un om pe care îl cunoștea și zbuciumul emoțional îi pricinuia mai multă durere ca rana de la braț în trecut. Dar, în timp ce-și croia drum spre ieșire, fu luat deoparte de Eliezer.

— Am trecut de vârsta retragerii din slujbă și nu mai slujesc ca preot, zise el, dar vreau să știi că de azi mă retrag și din sfatul bătrânilor.

— Nu-i nevoie, Eliezer. Știi la fel de bine ca mine că vei primi iertare dacă-ți mărturisești greșeala și oferi un berbec din turmă ca jertfă pentru păcat. Regretul tău e vădit și suferința ta greu de închipuit...

— Știu, știu, dar vreau oricum să mă retrag. Aș vrea să-ți fac o cerere, *rabi*. În loc să slujesc în sfatul bătrânilor, mi-ar plăcea să-mi petrec anii rămași învățându-i pe tinerii preoți. Păcatele de tinerețe m-au costat totul și aș vrea să fiu o pildă pentru generația următoare despre urmările nimicitoare ale nesocotirii *Torei*.

— Desigur. Îți vom găsi imediat un loc de învățător...

— Mulțumesc.

Ezra se grăbi să iasă în curte la aer și-l zări pe Ruben așteptând pe coridor cu soția sa, o tânără gingașă și frumoasă. Ruben se apleca asupra ei protector. „*Femeia are un nume*”, îl dojenise Debora, *Amina*”. Stomacul i se întoarse pe dos la gândul că va trebui să fie martor la suferința tânărului său prieten.

Știind că nu putea lipsi prea mult, Ezra urcă repede treptele pe acoperișul casei sale să privească spre muntele Templului. Se zărea doar acoperișul locașului sfânt ce adăpostea tronul de îndurare al lui Dumnezeu. Coloana de fum ce se ridica din altar se amesteca cu norii cenușii goniți de vânt. Ezra închise ochii și se rugă: „*Dumnezeule, dă-mi înțelepciune... Dacă e vreo cale să ofer harul Tău - și*

dacă vrei s-o fac - arată-mi, Te rog, cum ”.

Judecătorii își reluaseră deja locurile pe când se întoarse și primul judecător chemă următorul caz. Intră mai întâi soția lui Ruben, șchiopătând în cârjă și însoțită de cinci bărbați care se jurară cu toții să spună adevărul. Ezra îi recunoscă printre ei pe doi dintre preoți - fiii lui Zaharia prorocul. Unul dintre ceilalți trei bărbați se prezentă primul.

— Numele meu e Iacov ben Aaron și aceștia sunt cei doi frați ai mei. Suntem din familia Aminei - uniți nu prin sânge, ci prin legăturile dragostei. Am venit de la Betleem să-i fim alături și să depunem mărturie pentru ea, ca să nu trebuiască să înfrunte singură ceata judecătorilor.

Se opri să-i adreseze Aminei un zâmbet încurajator, dar tânăra stătea cu capul plecat, cu ochii în pământ de parcă i-ar fi fost rușine să și-i ridice spre judecători.

— Da, Amina e o străină prin naștere, continuă Iacov. O edomită rămasă orfană la vârsta de opt ani după bătăliile de pe treisprezece a lui adar. A fost înfiată de mama noastră, Hodaia. Recunosc că frații mei și cu mine n-am fost prea încântați la început de hotărârea mamei. Spiritele erau foarte încinse după evenimentele acelei zile și ura față de vrăjmașii ce-au încercat să ne stârpească extrem de puternică. Am fost convinși că mama face o greșală aducându-le pe Amina și pe sora ei în casa noastră. Dar marea credință a mamei în Dumnezeu a devenit în curând și credința Aminei. Îl iubește pe Cel Preasfânt la fel de mult ca orice femeie iudeică pe care o cunosc. I-am văzut dăruirea față de El de-a lungul anilor. Amina a respectat *Tora* toată viața și depunem mărturie sub jurământ că trecerea ei la credința noastră e reală și sinceră.

Se opri din nou, încercând parcă s-o îmbărbăteze, dar Amina nu-și ridică nici acum capul.

— Aminei i s-a oferit cu ani în urmă șansa să se

întoarce la poporul ei și să locuiască cu unchiul ei edomit, continuă Aaron. Dar, deși sora ei s-a hotărât să se întoarcă, ea a preferat să rămână cu noi. Datorită mărturisirii credinței ei în Dumnezeu lui Avraam, i-am spus că o considerăm de-a noastră. S-a scăldat în *mikve*, și-a pus încrederea în Dumnezeu și a renunțat la zeii poporului ei cu mult înainte să-l cunoască pe soțul ei, Ruben.

— Mulțumesc, zise primul judecător când termină.

Următorii care ieșiră în față s-o susțină fură cei doi preoți. Din locul unde stătea, Ezra văzu mâna Aminei tremurând în timp ce-și ștergea lacrimile de pe față.

— Numele meu e Ionatan ben Zaharia, iar el e fratele meu, Iosua. Suntem la rândul nostru bucuroși să depunem mărturie pentru Amina. Mătușa noastră Hodaia a înfiat-o după treisprezece a lui adar și s-au atașat foarte mult una de alta. Amina a fost ca o fiică pentru mătușa, îngrijind-o cu drag când i s-a înrăutățit sănătatea în ultimii ani de viață. Pe lângă afecțiunea de mamă și fiică ce le-a unit, au împărtășit și o legătură de înțelegere pentru că și mătușa noastră a fost oloagă.

Se opri să tragă aer în piept și se îndreptă de umeri.

— Știm că Amina e o femeie evlavioasă, care se închină lui Dumnezeu cu credință și bucurie. Când a venit Ruben să-i ceară mâna, n-am ezitat nicio clipă să le dăm binecuvântarea. Știam că e străină prin naștere, dar la fel a fost și mătușa Hodaia și a fost pe deplin acceptată în mijlocul poporului nostru. Tatăl nostru, Zaharia, care a fost preot și proroc, a socotit-o pe Hodaia iudeică și a fost martor la căsnicia ei fericită cu un iudeu. Firește, am socotit-o și noi pe Amina iudeică din aceleași motive.

— Câți ani avea Hodaia când a fost înfiată? întrebă unul dintre judecători.

— Era prunc nou-născut. Samaritenii au respins-o și au lăsat-o să moară imediat după naștere pentru că era oloagă.

— Atunci Hodaia nu i-a cunoscut și n-a trăit niciodată printre ai săi?

— Nu.

— În schimb Amina a trăit cu familia ei până la opt ani, nu?

— Ba da.

Ezra se cutremură înțelegând unde ducea firul cugetării, întrebarea Deboarei încă nu-i dădea pace - *Dar Rut?* Și ea fusese o străină care crescuse în ținutul lui Moab. De ce nu erau socotiți străini și copiii lui Rut - inclusiv familia regească a împăratului David?

Iacov își puse mâna pe brațul Aminei în timp ce aștepta să fie cercetată.

— N-am decât câteva întrebări pentru tine, îi zise primul jurat. A luat parte familia ta la ritualuri păgâne închinare dumnezeilor falși când erai mică?

— Da, a luat parte.

— Și ai participat și tu alături de ei?

— În copilărie, da.

— Te-ai întors vreodată la poporul tău sau în satul tău după ce ai crescut?

Ezra văzu spaima din ochii ei. Amina așteaptă câteva secunde înainte să răspundă.

— D... da, m-am întors în satul surorii mele, Saifa, s-o vizitez.

— Și ai luat parte la vreo formă de închinare păgână ca adult?

Aminei îi luă și mai mult să răspundă. Glasul i se înmuie.

— Am... am fost la o sărbătoare a recoltei cu Saifa. Dar am avut grijă să nu mănânc carne și nimic necurat. M-am dus s-o văd pe sora mea, nu să mă închin. N-am știut cum va fi sărbătoarea.

— Și cum a fost sărbătoarea?

Ea privi la picioare, nu la bărbați.

— Neplăcută... scandaloasă...

— Ai plecat când ai văzut că e o sărbătoare păgână?

— Nu. N-am plecat, deși aş fi vrut s-o fac. N-aveam cum să ajung singură acasă.

Primul judecător se uită la ceilalți bărbați să vadă dacă mai au întrebări. Când aceștia clătină din cap, zise:

— Asta-i tot. Poți pleca.

Ezra se ridică.

— Stai. Am eu o întrebare, dacă se poate... Ce te-a făcut să-ți lași în urmă poporul, să renunți la dumnezeii familiei tale și să-L urmezi pe Cel Preasfânt?

Amina își ridică de data asta capul să răspundă.

— Pentru că am văzut că tot ce m-a învățat Hodaia despre El e adevărat. Am învățat ce minunat e Atotputernicul și că e un Dumnezeu care-l iubește pe ai Săi și se îngrijește de ei. Am văzut cum i-a salvat în ziua de treisprezece a lui adar. Și a devenit Dumnezeuul meu când m-a salvat și pe mine. Unchiul a încercat să mă facă să mă întorc cu el și să trăiesc printre ai mei. Saifa a insistat și ea să merg. Dar eu m-am rugat și L-am implorat pe Dumnezeu să mă salveze, ca să pot rămâne cu Hodaia și să mă închin Lui. Cel Preasfânt mi-a ascultat rugăciunea și a făcut în așa fel ca să rămân. De atunci a fost Dumnezeuul meu.

— Mulțumesc. Poți pleca, zise Ezra, așezându-se la loc. Acum trimite-l înăuntru pe Ruben.

Capitolul 59

Ierusalim

Ruben măsoara coridorul în lung și-n lat, așteptând să iasă Amina. Se simțea îngreșat. Nu mai încercase o asemenea teamă de când luase parte la bătălie acum cincisprezece ani.

Barem de s-ar fi putut lupta pentru Amina cu săbii și săgeți în loc să aștepte acolo neputincios! Măcar cu arma ar fi avut o șansă de reușită. Va trebui să trăiască

înstrăinat de ea la sfârșitul cercetării sau înstrăinat de Dumnezeu? Amina spusese că nu-l va lăsa să nesocotească voia lui Dumnezeu – și el însuși îi cunoștea deja destul de bine pe Dumnezeu ca să se teamă să-l întoarcă spatele. Prima oară îi întorsese spatele pentru că îngăduise ca *ava* să moară. Avea destulă încredere în El să fie convins că nu se va întâmpla din nou – că Dumnezeu nu i-o va lua și pe Amina? „*Ajută-ne, Doamne. Te rog, ajută-ne*”.

Într-un târziu, ușa se deschise și ieși Amina însoțită de bărbați.

— Cum a mers? întrebă Ruben.

— Greu de spus, răspunse Iacov. Am făcut tot ce ne-a stat în putință.

Amina se desprinsese de Iacov și se năpusti în brațele lui.

— Îmi pare atât de rău, Ruben!... Ar fi trebuit să te ascult... N-ar fi trebuit să merg pentru nimic în lume la sărbătoarea din satul Saifei!

— Totul va fi bine, Amina, o liniști el, dar stomacul i se întoarse pe dos la vorbele ei.

— Ești așteptat, îi spuse Iacov.

Ruben o strânse la piept, apoi îi dădu drumul.

— N-o scăpați din vedere, îi șopti lui Iacov când trecu pe lângă el. Vă rog!

Intră în sala de sfat și se apropie de bărbații așezați, închizând ușa în urma lui. Îl zări pe *rabi* Ezra alături de ceilalți și ochii li se întâlniră o clipă înainte ca *rabi* să-și abată privirea. Primul judecător îi ceru să jure înaintea Celui Preasfânt că va spune adevărul, apoi Ruben rămase în picioare în fața lor.

— Am dori să-ți punem câteva întrebări, începu un judecător. Ai știut că soția ta e străină înainte să te însori cu ea?

— Da. Mi-a spus chiar ea. Dar era iudeică în toate privințele și...

Bărbatul ridică mâna să-l întrerupă.

— Te-a înștiințat cineva că încâlci *Tora* însurându-te cu o străină?

— Nu. Dimpotrivă, cei doi preoți care tocmai au depus mărturie ne-au dat binecuvântarea. Sunt sigur că v-au spus și ei că...

— Da, ne-au spus.

Mâna ridicată a bătrânului îl opri din nou.

— Din câte știi, s-a închinat vreodată soția ta la idoli?

— Niciodată! Amina e o femeie evlavioasă care se închină numai Atotputernicului.

— Dar sărbătoarea păgână la care a luat parte cu sora ei?

Ruben simți că-i vine rău. Deci asta voise să spună Amina!

Cum de aflaseră? își ridică privirea spre Ezra cu mânie și amărăciune crescândă și i se păru că citește o prevenire în ochii lui *rabi*.

— Ce-i cu sărbătoarea? întrebă el.

— Soția ta ne-a spus că a luat parte la o sărbătoare păgână înainte să vă căsătoriți. Știi ceva despre asta?

— Da. Am dus-o acolo chiar eu și...

Nu bine rosti acele cuvinte, că Ruben își dădu seama că spusese ce nu trebuia. Le dădea impresia că Amina îl abătuse de la calea cea dreaptă, ademenindu-l în sat să se închine la idoli - chiar motivul pentru care erau interzise căsătoriile cu străini.

— Vă rog, lăsați-mă să vă explic, imploră el. Singurul motiv pentru care s-a dus acolo e pentru că își iubește sora și...

Și sora ei se închină la idoli. Nu făcea decât să înrăutățească situația.

— N-ai văzut în dorința ei de a se întoarce la ai săi un semn de prevenire că poate nu se închină Atotputernicului din toată inima? Că poate e atrasă de rânduielile păgâne?

— Nu, pentru că nu-i adevărat! Amina a vrut ca sora ei să știe despre Dumnezeu. De aceea s-a dus s-o vadă. M-am ascuns în sat și am urmărit sărbătoarea de la distanță tot timpul ca s-o pot apăra. Mă jur chiar acum sub legământ că n-a luat parte în *niciun* fel la sărbătoarea aceea păgână.

— Dar tu? Ai luat vreodată parte la ritualuri păgâne?

Ruben deschise gura să nege, dar se opri.

— Adu-ți aminte că ai jurat să spui adevărul, Ruben.

Înghiți un nod amar ca fierea.

— Pe când locuiam în Casifia am luat parte la sărbători păgâne cu prietenii mei babilonieni. Nu pentru că aș fi crezut în dumnezeii lor, ci pentru plăcerile pe care le promiteau.

Să-l fi întrebat judecătorii ce făcuse acolo, le-ar fi spus. Obişnuia să bea până nu mai știa de el, iar a doua zi să nu-și mai aducă aminte nimic din ce făcuse.

— Am săvârșit aceste păcate cu mult înainte de a o întâlni pe Amina. N-au nimic de-a face cu ea. M-am căit pentru viața de dinainte și Dumnezeu m-a iertat. Eu și soția mea ne închinăm numai lui Dumnezeu.

— Dar recunoști că ai fost atras de dumnezei străini?

— Nu! N-am fost niciodată atras de ei. Încă de mic, am învățat de la tata credința noastră: „Ascultă, Israele! Domnul Dumnezeuul nostru este singurul Domn”. Am umblat la *ieșiva* și am devenit fiu al Legământului, apoi a fost ucis tata pe treisprezece a lui adar. M-au atras serbările dezmațate ale păgânilor, nu dumnezeii lor... Dar de ce îmi puneți toate aceste întrebări? Trecutul meu n-are nicio legătură cu Amina. Stilul acela de viață m-a lăsat singur și gol pe dinăuntru. Nu m-aș mai putea întoarce niciodată la el. M-am căit și mi s-a spus că sunt iertat pentru trecutul meu.

— O ultimă întrebare: ai jurat cu ceilalți bărbați din Templu că te vei despărți de soția ta străină?

Ruben își simți ochii arzând de lacrimi.

— Nu. N-aș putea jura niciodată așa ceva! mai bine îmi pierd viața decât s-o pierd pe Amina.

— În cazul în care judecătorii hotărâsc că trebuie să te desparți de soția ta străină, ești conștient de urmările nerespectării acestei hotărâri?

— Da, sunt conștient.

— Mulțumesc. Poți pleca.

Capitolul 60

Ierusalim

Inima lui Ezra se strânse când îl văzu pe Ruben ieșind din sală cu pași iuți de mânie și umerii lăsați de descurajare. Judecătorii își încheiaseră cercetarea și urmau acum să-i dezbată cazul înainte să spună hotărârea. Oricât își dorea Ezra să-i roage să arate milă, n-avea cum s-o facă. Dar se putea folosi de *Tora* ca să arunce mai multă lumină asupra cazului, după cum îl sfătuisese Debora. Femeia îi arătase familiei de înaintași care trecuseră prin această situație, cu săptămâni în urmă, dar el nu ascultase. Se ridică de pe scaun și Dumnezeu începu să-i dezvăluie ce să spună.

— Înainte să începeți consfătuirea, aș vrea să mai adaug ceva la acest caz, zise el, întorcându-se spre ceilalți. De la moartea fratelui meu Iuda, din ziua de treisprezece a lui adar, am nutrit o ură adâncă față de neamuri. Am tăgăduit-o în toți acești ani, dar acum, după ce am cercetat Cuvântul lui Dumnezeu, înțeleg că ura mea i-a fost cât se poate de neplăcută Atotputernicului. Vreau să mă căiesc și să aduc o jertfă pentru iertare. O asemenea ură n-are ce căuta în inima mea, mai ales pe durata acestor cercetări. N-are ce căuta, pentru că Dumnezeu nu urăște neamurile. Și ceea ce am să vă explic acum din *Tora* va arăta acest lucru.

Bărbații îl priveau numai ochi și urechi, surprinși de mărturisirea lui.

— Ne aflăm în fața primului caz în care o străină și-a abandonat cu totul dumnezeii falși pentru a se închina Celui Preasfânt.

Am căutat un asemenea caz în *Tora* să văd cum ar proceda Dumnezeu în această situație, dar mai întâi trebuie să vă întreb ceva: vă îndoiiți vreunul de veridicitatea convertirii acestei femei?

— Mie mi s-a părut autentică, zise unul.

— Am auzit mărturii depuse sub jurământ de doi preoți foarte respectați și de familia ei de suflet, adăugă altul.

— Credeți vreunul că Amina se închină la idoli? întrebă Ezra. Sau că a făcut-o când s-a dus în vizită în satul ei?

Bărbații clătinară cu toții din cap.

— Foarte bine. Atunci predecesorul acestui caz e, cred eu, istoria lui Rut, o femeie din rândul neamurilor, o moabită. *Tora* nu numai că interzice încuscririle cu neamurile, ea zice: „Moabitul să nu intre în adunarea Domnului, nici chiar al zecelea neam, pe vecie, pentru că nu v-au ieșit înainte cu pâine și apă, pe drum, la ieșirea voastră din Egipt”. Și totuși Boaz a putut să se însoare cu Rut, neîndoielnic o străină și o moabită. Și nicăieri în *Tora* sau în celelalte scrieri nu ni se dă de înțeles că Atotputernicul ar fi socotit căsătoria lor un păcat sau pe urmașul lor, împăratul David, un străin din pricina strămoașei lui din rândul neamurilor. Să fi făcut Dumnezeu o abatere în privința lui David? Să se fi făcut că nu vede? Dumnezeu a spus „Moabitul să nu intre în adunarea Domnului, nici chiar al zecelea neam”, și totuși David și moștenitorul lui, Solomon, au zidit Templul și s-au închinat în adunarea poporului lui Dumnezeu. Ba mai mult, Dumnezeu a făcut un Legământ veșnic cu familia lui David, făgăduind că Mesia va veni prin el.

Ezra se opri să privească în jur la ascultătorii săi și

văzu că aceștia îi urmăreau cu interes firul vorbirii.

— Știm că Dumnezeu e drept, că El nu se răzgândește și nu-și schimbă legile. Prin urmare, singura cale prin care pot împăca aceste două legi clare ale *Torei* cu istoria lui David e să cred că Dumnezeu n-a socotit-o pe Rut o străină sau o moabită. Avem consemnat în scris crezul ei: „poporul tău va fi poporul meu, și Dumnezeul tău va fi Dumnezeul meu”. Ea a avut de făcut o alegere dificilă – să rămână cu poporul ei, închinându-se dumnezeilor lor, sau să le întoarcă spatele și să-și urmeze soacra, pe Naomi. Rut a ales poporul iudeu și pe Dumnezeul nostru.

Și-a demonstrat credința în El, renunțând la un viitor sigur printre ai săi și plecând cu o văduvă neajutorată și săracă, fără nădejde și viitor, bizuindu-se, pe făgăduința purtării de grijă a Atotputernicului. Ce e de reținut aici e că Dumnezeu a socotit reală trecerea ei la credința iudaică. Din clipa în care și-a mărturisit credința și a exprimat-o prin fapte, Rut a încetat să mai fie moabită. De aceea nici copiii ei n-au fost socotiți străini aflați sub blestem moabit.

— Are sens, zise primul judecător.

— Cuvântul lui Dumnezeu arată și în alt caz că El îi acceptă pe străinii credincioși, continuă Ezra. În cartea lui Iosua avem istorisirea convertirii unei alte femei, o canaanită din Ierihon pe nume Rahav, care a trăit înaintea lui Rut. Și ea e o strămoașă a împăratului David. Vedem aceeași derulare a evenimentelor și în cazul ei. Rahav și-a mărturisit credința în fața iscoadelor israelite spunând: „Domnul Dumnezeu vostru este Dumnezeu sus în ceruri și jos pe pământ”. Și-a arătat această credință cu mare risc, punându-și în primejdie propria viață, mai întâi prin faptul că a ascuns iscoadele, apoi că a legat la fereastră funia cărămizie. E aceeași credință de care au dat dovadă strămoșii noștri la Paște, când au uns ușorii cu sângele mielului. Rahav a ales să se lepede de poporul ei și să-L

urmeze pe Dumnezeu, încrezându-se pe deplin în El. Și credința a dus-o la mântuire. După convertire, s-a măritat cu un israelit, care a devenit, de fapt, tatăl lui Boaz. Din nou, nu se pomenește nicăieri în Cuvântul lui Dumnezeu că ar fi fost o căsătorie nelegiuită sau că pruncii lor n-ar fi fost socotiți iudei.

Ezra se opri, încercând să le descifreze chipurile. Erau de acord cu spusele lui – sau ura față de neamuri îi infectase în aceeași măsură ca pe el?

— Vedem același model în ambele cazuri, continuă el după un moment. Aceste femei au renunțat la dumnezeii lor păgâni și la neamul lor. Și-au mărturisit – și apoi au arătat – credința în Atotputernicul *înainte* să se căsătorească. Nici Rahav, nici Rut nu s-au convertit doar ca să se poată mărita cu bărbatul iubit. Din clipa în care s-au întors la Dumnezeu, ele n-au mai fost socotite străine în ochii Atotputernicului, ci iudeice adevărate. Adevărul uimitor e că într-o zi Mesia însuși cel mult așteptat va veni prin două străine ce și-au pus încrederea în Dumnezeul lui Avraam.

Se opri, îi privi pe rând pe toți jurații și zise:

— După părerea mea, e limpede că și venirea Aminei la credință urmează același model. Prin urmare nu e străină, ci iudeică prin credință.

Întorcându-se la locul său, Ezra se simțea ca după o zi lungă de trudă. Ascultă părerile celorlalți, răsuflând ușurat când aceștia hotărâra că, într-adevăr, căsătoria lui Ruben urma același model biblic.

— Această femeie e socotită iudeică, decise marele-judecător. Căsătoria rămâne în picioare. Chemați-i înăuntru, vă rog.

Ezra se ridică.

— Pot să le spun eu? întrebă el.

Văzu cât de zdruncinați erau Ruben și Amina când intrară pe ușă, cu fețele trase și palide de îngrijorare. Ezra

zâmbi, încercând să-i liniștească.

— Amina, Atotputernicul îți răsplătește credința și încrederea în El. În ochii lui Dumnezeu și ai noștri, ești cu adevărat o fiică a lui Avraam prin credință. Prin urmare, căsătoria voastră nu e una nelegiuită între un iudeu și o străină și nu trebuie desfăcută. Atotputernicul să vă binecuvânteze!

Cei doi se prăbușiră plângând unul în brațele celuilalt.

Capitolul 61

Ierusalim și din toate satele din împrejurimi urcau azi spre curtea din afară a Templului pentru a sărbători ziua de treisprezece a lui adar. Bucuria resimțită de Amina în ziua aceea călduroasă de primăvară era pe măsura atmosferei festive de peste tot din preajmă, unde bărbați și femei de toate vârstele veneau să audă istoria împărătesei Estera. Aveau să aibă loc praznice și serbări, cu ospete, daruri și bucate pentru săraci.

— Nu m-am gândit că va fi atâta lume, îi spuse ea lui Ruben.

— Nici eu. Știu că se sărbătorea ziua asta și în Casifia, dar eu nu m-am dus niciodată. Pe atunci nu voiam să-mi aduc aminte de evenimentele petrecute în ea.

— Și eu am rămas întotdeauna acasă când sărbătoreau Hodaia și ceilalți, zise Amina. Mi-era atât de rușine de ce au plănuit să facă tata și ceilalți săteni.

Dar acum judecătorii o declaraseră o fiică a lui Avraam și Amina își găsisese în sfârșit locul. De aici încolo, ziua de treisprezece a lui adar avea să marcheze sfârșitul vechii ei vieți și începutul celei noi.

Găsiră un loc unde să se așeze în curtea însorită după ce se opriră să salute zeci de oameni – prieteni de-ai Aminei de la Casa Țesătorilor, soția și familia lui *rabi* Ezra, prieteni leviți de-ai lui Ruben și pe unchiul Hașabia. Când veni vremea să înceapă, mulțimea emoționată făcu liniște

în timp ce dregătorul Ezra urcă pe o platformă înălțată cu un sul în mâini. Părea atât de distins cu barba și pletele lui albe, și totuși atât de smerit, un conducător cum rar întâlnești, lipsit de fandoseala și îngâmfarea ce-i caracteriza de obicei pe oamenii cu autoritate. Amina n-avea să uite niciodată expresia de fericire de pe chipul lui când anunțase hotărârea judecătorilor: „Ești cu adevărat o fiică a lui Avraam prin credință. Prin urmare, căsătoria voastră nu e una nelegiuită... și nu trebuie desfăcută”.

Fața îi era acum luminată de un zâmbet discret în timp ce se adresa oamenilor:

— Aceasta e istoria minunii prin care ne-a salvat Dumnezeu, zise el. O vom împărtăși copiilor și nepoților noștri în fiecare an, multe generații de acum încolo. Sărbătoarea de azi se numește *Purim* de la sorții aruncați de vrăjmașul nostru pentru a hotărî ziua în care să ne nimicească. Dar planul Atotputernicului a fost altul. După cum spune proverbul, „Se aruncă șorțul în poala hainei, dar orice hotărâre vine de la Domnul”.

Amina se rezemă cu spatele să asculte, în timp ce Ezra desfășură sulul și începu să citească. În povestire se spunea despre marele ospăț dat de împăratul Ahașveroș pentru toți mai-marii de la curte și cum o chemase la el pe împărăteasă. Amina fu șocată să afle că aceasta îi refuzase invitația. Cum cutezase să nu vină la porunca împăratului? Ahașveroș se înfurie atât de tare că îi luă coroana, poruncind să fie aduse la palat fete din toată împărăția ca să-și găsească o altă soție frumoasă și vrednică în locul ei.

— N-am mai auzit povestea asta, îi șopti Amina lui Ruben. Tu ai auzit-o?

El clătină din cap.

Dregătorul Ezra mai desfășură puțin sulul și citi mai departe:

— „În capitala Susa era un iudeu numit Mardoheu, bărbat din Beniamin, care fusese luat din Ierusalim. El

creștea pe Estera, fata unchiului său. Fata era frumoasă la statură și plăcută la vedere. După moartea tatălui și a mamei sale, Mardoheu o luase de suflet”.

Amina asculta uluită. Eroina care salvase viețile poporului iudeu era orfană ca ea. Cel Preasfânt fusese credincios față de amândouă, asigurându-le o familie iubitoare care să le înfieze.

— Ce bine ar fi să deslușim sfârșitul de la început, îi șopti ea lui Ruben. Să avem ochi să vedem cum țese Dumnezeu firele rupte ale vieții noastre în ceva frumos.

În ziua dezastruoasă când își pierduse ambii părinți, Amina nu și-ar fi închipuit niciodată că va ajunge aici, o fiică a Celui Preasfânt, cu un bărbat minunat alături și cu pruncul acestuia zvâcnind înăuntrul ei de parcă ar fi avut aripi de fluture.

— „Când s-a auzit porunca împăratului și hotărârea lui”, citi Ezra cu glas calm și convingător, au fost strânse un mare număr de fete în capitala Susa. Odată cu ele a fost luată și Estera și adusă în casa împăratului”.

— Ce groaznic, murmură Amina. Nici nu-mi pot închipui cum ar fi să fiu smulsă de acasă cu de-a sila și dusă în haremul împăratului!

Se întrebă ce s-ar fi ales de ea dacă unchiul Abdel ar fi silit-o să se mute acasă la el. Prin harul lui Dumnezeu, Amina trecuse dintr-un cămin samavolnic într-unul iubitor, în timp ce sărmana Estera fusese ferecată departe de toți cei dragi pentru tot restul vieții. Trebuie să-și fi zis că Dumnezeu o părăsise. N-avea cum să cunoască dinainte planul și scopul Lui pentru viața ei – un plan ce se contura la fel de frumos ca cel pentru viața lui Ruben și a Aminei.

— „Estera a fost dusă la împăratul Ahașveroș, în casa împărătească, în luna a zecea, în al șaptelea an al domniei lui... împăratul a iubit pe Estera mai mult decât pe toate celelalte femei, și ea a căpătat trecere și iubire înaintea lui. I-a pus cununa împărătească pe cap și a făcut-o

împărăteasă”.

Dacă povestea s-ar fi sfârșit aici, ar fi fost una minunată – o orfană care a câștigat iubirea împăratului, devenind împărăteasă peste întregul imperiu. Dar povestea Esterei nu se încheiase încă și Amina se rezemă de soțul ei să asculte continuarea.

Ruben asculta cu interes cum *rabi* Ezra citea despre ridicarea la putere a inamicului lor, Haman, la curtea împăratului Ahașveroș. De fiecare dată când *rabi* rostea numele lui Haman, copiii din mulțime huiduiau și șuierau, făcând tărahoți ca să-l acopere. Era amuzant – și în același timp nu era. De ce îngăduise Atotputernicul răului să biruiască, chiar și numai pentru scurt timp? Gândul lui Ruben zbură la tatăl său, ca întotdeauna în ziua aceea: *„Cea mai înaltă formă de laudă”*, spusese *ava*, *„e să continui să crezi că Dumnezeu e bun chiar și atunci când nu pare așa”*.

— *„Și Haman a văzut că Mardoheu nu-și pleca genunchiul și nu se închina înaintea lui. S-a umplut de mânie”* citi *rabi* Ezra, *„dar a crezut prea puțin pentru el să pună mâna numai pe Mardoheu, și a voit să nimicească pe poporul lui Mardoheu, pe toți iudeii care se aflau în toată împărăția lui Ahașveroș”*.

Rabi Ezra citi apoi porunca împăratului și Ruben închise ochii, amintindu-și de ziua în care stătuse alături de tatăl său în casa adunării din Casifia, ascultând-o pentru prima oară: *„Să nimicească, să omoare și să piardă pe toți iudeii, tineri și bătrâni, prunci și femei, și anume într-o singură zi, în ziua a treisprezecea a lunii Adar”*. Toți cei care auziseră porunca rămăseseră înmărmuriți. Ruben era doar un puști de doisprezece ani, dar era osândit să moară în mai puțin de un an. Își aminti cum se luptase cu lacrimile în timp ce lucra cu *ava* la fierărie, urmărind scurgerea timpului. Nu voia să moară, dar nu se întrezărea nicio cale de scăpare. *„De ce nu ne amestecăm cu*

babilonienii", îl întrebase el pe tatăl său, „și să mergem la templele și la sărbătorile lor, ca să nu știe nimeni că suntem iudei?” „*Dacă ne lepădăm de Dumnezeu, viețile noastre nu merită trăite*”, răspunsese *ava*.

Adevărul spuselor lui îi era acum lămurit. Când întorsese spatele comunității iudaice și se înhăitase cu amicii lui babilonieni din Casifia, sfârșise prin a se simți singur și gol pe dinăuntru. Și viața i-ar fi fost încă lipsită de sens dacă n-ar fi fost găsit și atras înapoi de Cel Preasfânt, oferindu-i-se un sens și un scop. Dumnezeu îl iubea mai mult chiar ca tatăl său. Ce gând uluitor! Și atât era de ajuns ca Ruben să-și dorească să se închine Celui Preasfânt cât trăia.

Amina era un dar de la Dumnezeu, precum copilul pe care îl purta în pânțe. Ruben se jură să fie un tată cum fusese al său – viteaz și neînfricat, gata să se încreadă în Atotputernicul oricât de disperată ar fi părut situația. Știa acum că moștenirea sa ca iudeu și levit era mai valoroasă și mai durabilă ca atelierul de fierărie al lui *ava*, cu toate uneltele din el – și că această moștenire nu i-o putea lua nimeni, nici lui, nici fiilor săi.

Debora avea impresia că-i va sări inima din piept de dragoste și mândrie în timp ce-l asculta pe soțul ei citind din cartea Esterei în fața mulțimii adunate. Dar, pe lângă fericire, își amintea și durerea sfâșietoare pe care o simțise atunci când Iuda, soțul ei mult iubit, murise în brațele ei. Această durere aproape o mistuise. Dar Dumnezeu, în mila Lui, îi asigurase un mijloc de a duce mai departe amintirea și moștenirea lui prin fiul ei, Iuda. Acesta ședea azi alături de ea și Debora își întinse mâna să-i ciufulească părul negru, mulțumindu-l lui Dumnezeu pentru el și pentru căsătoria pusă la cale de Atotputernicul.

Ascultându-l pe Ezra, îi trecu prin minte că și împărăteasa Estera avusese parte de o căsătorie rânduită de alții, lipsită de dragoste, cu împăratul Ahașveroș,

căsătorie ce împlinise în final scopul lui Dumnezeu. Debora știa că, să fi fost după ea, nu s-ar fi măritat niciodată cu Ezra. Nimic n-o atrăsese la început la liniștitul cărturar, nimic în afară de faptul că îi putea dăruia un fiu care să ducă mai departe numele lui Iuda. Dar era limpede acum că Dumnezeu îi sortise pe unul altuia și alegerea Lui se dovedise una binecuvântată.

— „Mardoheu i-a arătat Esterei cuprinsul poruncii vestite în vederea nimicirii lor”, continuă să citească Ezra. „Și a poruncit să se ducă la împărat ca să-l roage și să stăruie de el pentru poporul său. Estera i-a trimis vorbă lui Mardoheu: «Este o lege care pedepsește cu moartea pe oricine, fie bărbat, fie femeie, care intră la împărat fără să fie chemat. Numai acela scapă cu viață căruia îi întinde împăratul toiagul lui împărătesc de aur. Și eu n-am fost chemată la împărat de treizeci de zile.»”.

Debora își imagina ce îngrozită trebuie să se fi simțit Estera. Cum îi putea cere Mardoheu să lase în urmă siguranța și adăpostul haremului ca să intre nestingherită în sala tronului? Să vină înaintea împăratului nechemată era la fel de neconceput ca a-i refuza invitația, cum făcuse prima împărăteasă.

Ezra citi răspunsul lipsit de ocolișuri al lui Mardoheu:

— „«Să nu-ți închipui că numai tu vei scăpa dintre toți iudeii, pentru că ești în casa împăratului. Căci, dacă vei tăcea acum, ajutorul și izbăvirea vor veni din altă parte pentru iudei, și tu și casa tatălui tău veți pieri. Și cine știe dacă nu pentru o vreme ca aceasta ai ajuns la împărăție?»”.

Debora își aminti de propria ei uimire când aflate că o iudeică le salvase poporul. Izbăvirea lor fusese mai uluitoare chiar decât biruința împotriva canaaniților a tizei sale, Debora. Ce minunat că Dumnezeu se folosea în aceeași măsură de femei credincioase ca de bărbații credincioși! Ascultă cum citi Ezra răspunsul curajos al

împărătesei:

— „«Voi intra la împărat în ciuda legii; și, dacă va fi să pier, voi pieri.»”.

Se întrebă dacă ar fi avut și ea curajul Esterei.

Suspansul povestirii crescuse când împărăteasa se pregăti să-l implore pe împăratul Ahașveroș să-i salveze poporul. Debora privi fețele copiilor ei în timp ce tatăl lor citea povestirea. Cele două fete din căsnicia cu Iuda erau amândouă măritate și așteptau la rândul lor copii. Gemenii, Iuda și șalum, atât de asemănători la chip și la fire, se pregăteau să devină preoți ca strămoșii lor. Iar cele trei fiice mai mici ce li se născuseră ei și lui Ezra după gemeni aveau să crească la Ierusalim și să nici nu-și amintească probabil de traiul din Babilon. Dorința cea mai mare a Deborei era ca toți copiii ei să devină oameni credincioși ca Estera și Mardoheu. Ca tatăl lor.

— „Apoi Estera a vorbit din nou înaintea împăratului”, citi Ezra. „S-a aruncat la picioarele lui, a plâns, l-a rugat să oprească urmările răutății lui Haman și izbânda planurilor lui împotriva iudeilor. «Căci cum aş putea eu să văd nenorocirea care ar atinge pe poporul meu și cum aş putea să văd nimicirea neamului meu?»”. Împăratul Ahașveroș a zis împărătesei Estera și iudeului

Mardoheu: «Scrieți, dar, în folosul iudeilor cum vă va plăcea, în numele împăratului, și pecetluiți cu inelul împăratului. Căci o scrisoare scrisă în numele împăratului și pecetluită cu inelul împăratului nu poate fi desființată.»”.

Debora își aminti de ziua în care comunitatea ei primise vestea că poporul lor se putea apăra împotriva vrăjmașilor pe treisprezece a lui adar. Iuda se simțise ușurat și gata de luptă. Femeia le povestea copiilor adesea despre vitejia lui și despre curajul lui Ezra în a-și conduce poporul în rugăciune și bătălie. Era mândră de amândoi.

Istorisirea ajunsese la deznodământul triumfător:

„Iudeii au ucis cu lovituri de sabie pe toți vrăjmașii lor, i-au omorât și i-au prăpădit. Au făcut ce au vrut cu vrăjmașii lor. Dar n-au pus mâna pe averile lor. Mardoheu a scris aceste lucruri și a trimis scrisori tuturor iudeilor din toate ținuturile împăratului Ahașveroș, de aproape și din depărtare. Le poruncea să prăznuiască în fiecare an ziua a paisprezecea și a cincisprezecea a lunii adar, ca zile în care căpătaseră odihnă, scăpând de vrăjmașii lor. Le-a poruncit să prăznuiască luna în care întristarea lor se prefăcuse în bucurie, și jalea lor în zi de sărbătoare”.

În seara aceea, Debora și familia ei aveau să prăznuiască credincioșia și mântuirea Atotputernicului cu ospețe, cântece și veselie.

În aceeași noapte, Ezra stătea cu restul familiei pe acoperișul casei dregătorești, privind serbările de dedesubt. Cântece și râsete împânzeau văzduhul în timp ce Ierusalimul prănuia izbăvirea miraculoasă a lui Dumnezeu.

— Ascultați... le zise Ezra fiilor săi. Vedeți ce voios e poporul în seara asta? Nici nu vă puteți închipui ce diferită era atmosfera când ni s-a vestit pentru prima oară porunca lui Haman. Eram în stare de șoc, copleșiți de deznădejde și disperare. Singurul lucru pe care-l puteam face în neputința noastră era să postim și să ne rugăm, implorând mila Atotputernicului.

— Și El ne-a răspuns la rugăciuni, nu-i așa, *ava*? Întrebă mezina.

— Da, chiar așa. Dacă veți trece vreodată printr-o situație disperată, amintiți-vă cum ne-a răspuns Cel Preasfânt la rugăciuni. Nu uitați să strigați către El în ceasul de nevoie.

— Mama spune că trebuie să ne amintim și de tatăl meu, Iuda, zise Iuda, fiul său. El și-a dat viața apărându-le pe ea, pe Abigail și pe Mical.

— Da. Mama ta are dreptate. Fericirea pe care o simțim în această zi se va împleni întotdeauna cu jalea

pentru fratele meu Iuda.

Ezra o cuprinse cu mâinile după umeri pe Debora și o trase spre el, minunându-se câtă bucurie și iubire izvorâseră dintr-o ocazie atât de dureroasă.

— Dar spuneți-mi, continuă el, ați ascultat cu atenție istorisirea pe care am citit-o azi?

— Da, *ava*.

Iuda și șalum răspunseră într-un glas, așa cum făceau încă de pe vremea când învățaseră să vorbească. Ezra zâmbi auzindu-i.

— Ați observat că lipsește ceva din povestire? întrebă el.

— Cum așa? întrebă șalum.

— Am să pun altfel întrebarea: de câte ori e pomenit Atotputernicul în povestirea despre împărăteasa Estera? Care e rolul jucat de El?

Băieții se uitară unul la altul, străduindu-se să-și amintească, încruntându-se la fel ca Debora când era adâncită în gânduri.

— De câte ori? repetă șalum. Nu cred că...

— Stai! Ai dreptate! îl întrerupse Iuda. Știu ce lipsește! în povestire nu se pomenește deloc de Atotputernicul!

— Ești sigur? întrebă una dintre fiicele lui Ezra.

— Mai mult ca sigur... răspunse Iuda. Am dreptate, *ava*?

— Da, ai dreptate. Dumnezeu nu e pomenit deloc în carte. În mod curios, numele Lui lipsește cu desăvârșire și nu pare să fi jucat niciun rol în evenimente. Știm însă bine că Mardoheu a fost om cu frică de Dumnezeu; atunci de ce credeți că povestirea a fost scrisă și ne-a fost transmisă în felul acesta? De ce nu e amintit Atotputernicul? își dă cineva cu părerea?

Ezra se rezemă cu spatele să asculte, în timp ce copiii dezbătură câteva momente taina, propunând diferite

motive pentru absența Lui. Li se alătură chiar și Debora, dându-și cu părerea. Dar, după câțeva vreme, hotărâră cu toții că nu găsiseră niciun motiv satisfăcător.

— Ne dăm bătuți, *ava*, zise Iuda în cele din urmă.

— Știi tu care e adevăratul motiv, *ava*? întrebă șalum. Ezra clătină din cap.

— Nu, Mardoheu nu ne-a oferit nicio explicație. Dar am chibzuit mult și cred că știu un posibil motiv pentru care Dumnezeu se ascunde în spatele scenei în povestirea aceasta.

Copiii se aplecară spre el, numai ochi și urechi.

— Cred că Mardoheu a scris în felul acesta pentru că așa apare cel mai adesea Cel Preasfânt în viețile noastre. Planul lui Dumnezeu ne pare de nepătruns și nu știm exact ce face El. Uneori ni se pare că ne-a părăsit și ne întrebăm ce pune la cale și de ce ne-a lăsat singuri. Dar adevărul e că El nu „lipsește” niciodată, după cum nu lipsește nici din povestirea Esterei. E mereu alături de noi, la doar o rugăciune distanță, ghidând evenimentele spre mântuirea noastră. El vrea să ne bizuim pe El prin credință, chiar și atunci când nu îl vedem și nu înțelegem ce face.

— Țin minte cât de părăsiți ne-am simțit când am auzit prima oară porunca lui Haman, zise Debora. Nimeni nu putea pricepe de ce a îngăduit Dumnezeu răului să izbândească.

— Așa e. Dar acum știm din povestirea Esterei că de fapt Dumnezeu nu ne-a părăsit deloc. În tot acest timp, El a lucrat din greu în spatele scenei, punând la cale izbăvirea noastră printr-o împărăteasă iudeică.

— Bag seamă că ai dreptate, *ava*, zise șalum. Cred că de asta „lipsește” Cel Preasfânt.

— Tatăl vostru e cel mai înțelept om din Ierusalim, zise Debora, zâmbindu-i. Se ridică și trecu o tavă cu dulciuri pe rând pe la toți copiii.

Ezra se rezemă cu spatele să se destindă, ascultând

râsetele și pălăvrăgelile familiei. Nu mai încercase niciodată o asemenea bucurie și mulțumire. Închise ochii o clipă, murmurând o rugăciune de mulțumire pentru bunătatea izbăvitoare a Atotputernicului. Dumnezeu. Se folosise de evenimentele de la *Purim* nu numai ca să-i dăruiască o familie minunată, ci și ca să-i aducă aici, la Ierusalim. Ezra studia de o viață Scripturile, încercând să-L cunoască și să-L înțeleagă pe Dumnezeul care-l iubea. Dar în ciuda atâtor ani, știa că era abia la început cu învățătura despre El – despre Dumnezeul ce își îndulcea dreptatea cu milă și legea cu har. Măine, când sărbătoarea se va sfârși, avea să se întoarcă la studiul său și să deschidă din nou cărțile *Torei* pentru a afla și mai multe despre acest Dumnezeu minunat.

Glosar

Ava – Părinte, tată.

Apadna – Terasă uriașă în aer liber folosită de împărații persani la ceremoniile oficiale.

Chivot – ladă din Casa de închinare a iudeilor în care erau păstrate *Tora* și celelalte cărți sfinte.

Bar mitva – Fiul Legământului – ceremonie organizată pentru băieții iudei la împlinea vârstei de doisprezece sau treisprezece ani, în urma căreia sunt considerați adulți și li se permite să citească din Scriptură în sinagogă.

Bimah – platformă din casa de închinare a iudeilor unde se citește Scriptura.

Havdala – Separare, distincție. Luminile de Havdala sunt aprinse la sfârșitul Sabatului pentru a marca distincția dintre această zi sfântă și zilele obișnuite.

Valea Chedronului – Vale de lângă Ierusalim, situată între oraș și Muntele Măslinilor la est.

Kipa – Mică acoperitoare a capului purtată de bărbații evrei.

Korban – A face un sacrificiu. Rădăcina cuvântului

din ebraică se traduce prin „a se apropia”.

Levir - Cumnat.

Levit - Descendent al tribului lui Levi, unul din cei doisprezece fii ai lui Iacov, care mai târziu au devenit slujitori la Templu.

Mikve / Mikvaot (pl) - Baie folosită în scopul curățării și purificării rituale.

Filactere - Cutiute cu pasaje din Scriptură purtate de bărbații iudeii pe frunte și pe brațe în timpul rugăciunii. (Vezi Deuteronomul 6: 8).

Purim - pluralul de la *Pur*, în traducere „a trage la sorti”.

Rabiînvățător.

Sabat - Ziua de odihnă la iudei. Începe vineri la apusul soarelui și se termină sâmbătă la apusul soarelui.

Șema - „ascultă” în limba ebraică. *Șema* e mărturisirea de credință a evreilor așa cum apare în Deuteronom 6: 4. Ea începe cu „Ascultă, Israele...”

Tora - Primele cinci cărți ale Bibliei care conțin Legea lui Dumnezeu.

Ieșiva - Școală tradițională evreiască unde se studiază Scripturile.

Zigurat - Edificiu în formă piramidală cu trepte folosit în închinarea la zeii păgâni (ex. Turnul Babel).

Notă pentru cititor

Această narațiune romanțată are la bază un studiu atent al Scripturii și al comentariilor. Pentru a da naștere unui grai autentic, autoarea a parafrazat cuvintele unor personaje biblice precum Ezra. Atunci când personajele citesc, cântă sau recită pasaje din Scriptură, citatele sunt preluate exact cum apar în cărțile biblice.

Cititorii interesați sunt încurajați să studieze relatările complete ale acestor evenimente în Biblie în paralel cu *Cronicile întoarcerii din exil*. Referințe scripturale pentru *Credincioși Legământului*:

Ezra 7 - 10 Estera 1-10 Rut 1 - 4
 1 Samuel 15: 1 - 35
 Geneza 19: 1 - 38; 36: 1 - 12
 Exodul 17: 8 - 14; 28: 142; 34: 15 - 16
 Numeri 1: 47 - 53; 3: 11 - 13; 8: 5 - 26; 18: 21; 25: 1
 - 15
 Deuteronom 25: 5 - 10; 25: 17 - 19
 Iosua 2: 1 - 22; 6: 22 - 25
 Judecători 4 - 5
 Matei 1: 5 - 6
 Alte cărți publicate la editura Casa Cărții
Căminul mult visat, de Lynn Austin când o lume întreagă ne desparte, de Lynn Austin Dorie, fata pe care nu o iubea nimeni, de Doris Vanătone și Erwin W. Lutzer Fiicele Evei, de Lynn Austin Flacăra Rezistenței, de Tracy Groot Fugi, băiete, fugi!, de Nicky Cruz Ironia sorții, de Jerry B. Jenkins Locul femeii, de Lynn Austin în vârtoarea apelor, de Lynn Austin
Niciun loc unde să plângi, de Doris Vanătone și Erwin W. Lutzer
Omul ceresc, Fratele Yun și Paul Hattaway
O perlă în nisip, de Tessa Afshar
Pârâul Fermecat, de Lynn Austin
Perechea potrivită, de Lynn Austin
Scorpionul roșu, de Râmi Kivisalo și Marko Joensuu
Sub ocrotirea aripilor Lui, de Lynn Austin
Tărâmurii ascunse, de Lynn Austin
Tot ce ea își dorește, de Lynn Austin
Un nou început, de Lynn Austin
Colecția Raftul clasic:
Ben-Hur, de Lewis Wallace Cămașa lui Cristos, de Lloyd C. Douglas Cetatea blestemată, de John R. Carling Coliba unchiului Tom, de Harriet Beecher Stowe Mândrie și prejudecată, Jane Austen Quo vadis, de Henryk Sienkiewicz Seria Anotimpurile inimii, de Janette Oke (4

volume)

Seria *Cântecul Acadiei*, de Janette Oke și T. Davis Bunn (5 volume)

Seria *Cronicile de la Fountain Creek*, de Tamera Alexander (3 volume) Seria *Cronicile întoarcerii din exil*, de Lynn Austin (volumul 1)

Seria *Cronicile regilor*, de Lynn Austin (5 volume)

Seria *Faptele credinței*, de Davis Bunn și Janette Oke (3 volume)

Seria *Focul topitorului*, de Lynn Austin (3 volume)

Seria *Învăluți de iubire*, de Janette Oke (8 volume)

Seria *Moștenirea din Lancaster County*, de Beverly Lewis (vol. 1 - Izolarea, vol. 2 - Mărturisirea, vol. 3 - Regăsirea)

Seria *Moștenirea din prerie*, de Janette Oke (4 volume)

Seria *Secretul trandafirului*, de Michael Philips (4 volume)

Seria *Soțiile patriarhilor*, de Jill Eileen Smith (3 volume)

Seria *Soțiile regelui David*, de Jill Eileen Smith (3 volume)

Seria *Trilogia Genezei*, de Kacy Barnett-Gramckow (3 volume)

Seria *Vestul canadian*, de Janette Oke (6 volume)

În curs de apariție

Seria *Cronicile întoarcerii din exil*, de Lynn Austin (volumul 3)

Seria *Surorile Shenandoah*, de Michael Phillips Seria *Carolina Cousins*, de Michael Phillips

În ceasul cel mai greu, unde să mai cauți speranță?

Într-un moment de restriște, israeliții exilați în Babilon își văd viața atârând de un fir de păr, când un decret emis de împărat prevede ca, în decurs de un an, toți evreii să fie uciși până la unul, indiferent că e vorba despre bărbați, femei, bătrâni sau copii.

Ezra, un cărturar cu o minte scilipitoare, își înțelege chemarea de a deveni liderul poporului său. Nevoit să conducă o oaste, deși până atunci mânuise numai cuvintele Scripturii, se luptă să aducă speranță în vremuri de disperare, când toate planurile de viitor stau să se prăbușească.

În volumul *Credincioși Legământului*, Lynn Austin descrie cu măiestrie destinele unor evrei sau neevrei, împletindu-le în povești de viață marcate de credință și îndoială, dragoste și pierdere, obținând, în final, un tablou frumos și complex.

Repovestind istoria întoarcerii evreilor din exil, romanul este străbătut de firul roșu al dragostei neschimbătoare a lui Dumnezeu, din care se hrănește și speranța poporului Său.

Lynn Austin este autoarea a numeroase cărți de ficțiune pe teme biblice și istorice, vândute deja în peste 1,5 milioane de exemplare în lumea întreagă. Opt dintre romanele sale istorice au fost premiate cu premiul Christy, iar romanul *Tărâmurî ascunse* a fost ecranizat de Hallmark. Lynn locuiește, în prezent, în Michigan împreună cu soțul ei.

Editura Casa Cărții
ISBN 978-606-732-047-3

CASA
CĂRȚII

www.ecasacartii.ro